ACTA

van de generale synode
van
De Gereformeerde Kerken
in Nederland
Zwolle 2007

BIDSTOND

VAN DE GEREFORMEERDE KERK TE ZWOLLE E.O.
OP VRIJDAG 16 NOVEMBER 2007

De raad van De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o. heeft op vrijdag 16 november 2007, om 20.00 uur, de gemeente samengeroepen in de Zuiderkerk te Zwolle om Gods zegen te vragen voor het werk van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, te beginnen op zaterdag 17 november 2007 te Zwolle.
De bidstond werd bijgewoond door afgevaardigden naar de Generale Synode en broeders en zusters uit het hele land.
In deze dienst ging voor dr. P. van Gurp, emeritus-predikant van De Gereformeerde Kerk te Emmen e.o. Dr. Van Gurp bediende Gods Woord uit Psalm 132.

Het thema van de preek was:

DE HERE LEERT ZIJN KERK HEM TE BIDDEN OM HAAR BEWARING

1. gedenkend haar lijden en strijd;
2. biddend om Zijn wonen in haar midden;
3. vertrouwend op de vervulling van Zijn beloften

Daarna droeg dr. Van Gurp het werk van de synode en ook de kerken in gebed en smeking aan de HERE op.

ACTA VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND, SAMENGEKOMEN TE ZWOLLE OP ZATERDAG 17 NOVEMBER 2007

PRO-ACTA

Artikel 1: Opening 17-11-2007

Namens de Raad van De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o., die door de Generale Synode van Mariënberg 2005 was aangewezen als samenroepende kerk voor de volgende generale synode, opent ds. S. de Marie om 10.00 uur de vergadering van afgevaardigden van de kerken. Hij leest uit Gods Woord Efeziërs 2:11-22, laat zingen Psalm 111:1, 2, 4 en 5 en gaat voor in gebed.

Daarna spreekt hij het volgende openingswoord uit:

Weleerwaarde en eerwaarde broeders, broeders en zusters,
In de regeling voor de generale synode is voor de agenda van deze eerste bijeenkomst van de synode bepaald, dat zij wordt geopend op christelijke wijze. Daar is niets bijzonders mee, zou u kunnen zeggen. Toch heeft onze kerkorde een apart artikel 28 gewijd aan de opening en sluiting van de kerkelijke vergaderingen. Daar staat speciaal, dat de HERE met gebed en dankzegging zal worden aangeroepen. En zo is dat zojuist gebeurd. Na onze Schriftlezing en na het zingen van een psalm hebben we tot de HERE gebeden.
We willen nu wat langer stilstaan bij de betekenis van dit gebed voor ons en speciaal voor de vergadering van de synode, zoals die vandaag wordt geopend.
Dat gebed heeft namelijk niet maar een symbolische betekenis. Het is geen ornament voor deze synode. Nee, dat gebed als ons gezamenlijk aanroepen van de HERE, is bepálend voor heel ons samenzijn als synode, voor heel ons komende functioneren, onze beraadslagingen en onze besluiten tijdens deze synode. En daardoor ook bepalend voor de zegeningen, die we op ons synodewerk mogen verwachten. Voor de bouw dus van de kerk van Christus.
We willen dat nader bezien aan de hand van het gelezen Schriftgedeelte uit Ef. 2. In het bijzonder de verzen 17-22. Paulus spreekt in deze brief de Efeziërs aan. Gelovigen die voor een belangrijk deel uit de heidenen tot geloof zijn gekomen. Na zijn vredegroet van genade en vrede in de eerste verzen van dit bijbelboek, heeft hij de lezers de rijkdom van hun geloof, de rijkdom van de uitverkiezing en de rijkdom van de genade in Christus voor ogen geschilderd. Het evangelie is hen daarmee in heel zijn diepte en heerlijkheid voorgehouden. Zij waren kinderen des toorns maar mogen nu kinderen van God zijn, kinderen van het licht. Uit genade, door geloof, alleen in Christus. De verzoening door Christus' offer aan het kruis heeft dat bewerkt. En die genade in Christus mag en moet nu verder uitwerken in hun leven als kinderen van God.
Daarbij neemt nu ook het lid zijn van de kerk van Christus een essentiële plaats in,.
De genaderijke verzoening zelf is een niet te doorgronden geschenk, een overrompelende weldaad van God. Maar ook het mogen behoren tot de kerk van Christus is een heel bijzonder voorrecht. Een voorrecht dat helemaal niet vanzelfsprekend is.

Dat niet-vanzelfsprekende geldt voor de verkiezende genade zoals die in de vergeving van de zonden ons wordt geschonken. Maar dat geldt dáárom nu ook voor het voorrecht om opgenomen te zijn in het lichaam van Christus, in Zijn kerk.
De verzoening in en door Christus moet namelijk doorwerken in de verzoening tussen de leden onderling. De vrede die de Here heeft bewerkt tussen God en mens, die moet nu ook gestalte krijgen in de vrede tussen de mensen die die vrede met God in Christus hebben ontvangen.
Ja, Christus maakt, zegt Paulus in vers 15, de twee tot één nieuwe mens. Dat gold voor de Joden en de heidenen die tot geloof kwamen. Daarvoor verbrak Christus de tussenmuur die er door de wet van ceremoniële bepalingen tot dan toe bestond. Christus hief de onderlinge vijandschap door Zijn offer op. Hij brak die muur af.
Maar dat geldt evenzeer voor alle gelovigen. Ze worden door Christus met God de Vader verzoend, maar zo in Hem ook met elkáár verzoend.
Genade en vrede zij u, staat in de aanhef van de brief. Op grond van de genade in Christus mag er vrede zijn met God de Vader en dáárom en van daaruit vrede onderling.
Uit de liefde tot God komt onlosmakelijk de onderlinge liefde mee.
Alleen zó kan de kerk kerk zijn. Een kerk die gebouwd is op de genade en het offer van Christus. Een kerk die zich laat leiden door de liefde van Christus en de door Hem verkregen vrede. Waardoor alles in de rechte verhouding tot God mag komen en blijven staan.
En dan zegt vers 18: "Want door Hem" - dat is: want door de vredebrengende en vredeverkondigende Christus - "want door *Hèm* hebben wij beiden, heidenen en Joden, in één *Geest* de toegang tot de *Vader*." Deze toegang tot de Vader vormt het hoogtepunt van het verzoeningswerk van Christus in dit gedeelte.
Het geeft ook aan welk gehalte het door ons zojuist uitgesproken gebed voor de Here mag hebben. Op welk niveau dat door de Here Zelf wordt gebracht:
(1) *Wij mochten daarin tot de Vader gaan!* Tot God, onze Vader, die onze Vader is in onze Here Jezus Christus. Tot Hem mochten we naderen, tot Hem mochten we de toegang hebben.
Toegang tot God de Vader, maar door de Here Jezus Christus, Gods Zoon en in gemeenschap van God de Heilige Geest. De weg tot Gods troon vrijgemaakt door het offer van Christus, en op die weg geleid door de Geest van Christus. Wij mochten daarbij dus staan in de gemeenschap met de *drie-enige God*, smekend om Zijn genade, om Zijn vrede en om Zijn Geest.
We hadden en hebben toegang tot de Vader, Die voor ons zorgt. Niet alleen individueel, maar juist ook als kerk. Onze Vader, die alles doet meewerken ten goede. Die Zijn genade en Zijn Geest en Zijn kracht geeft, als we Hem daarom bidden.
(2) *En de grond voor deze toegang is Christus*, die Zijn lichaam aan het kruis heeft gegeven. Maar die nu ook als Hogepriester steeds op Zijn offer van genade blijft wijzen. In Christus kunnen we in echt volle vrijmoedigheid tot het heiligdom, tot de troon der genade van onze Vader treden. Om Hem Zijn zegen te vragen over ons werk, het werk voor Zijn kerk.
(3) *En die toegang hadden en hebben we in één* Geest. In één Geest, dat is de Geest van Christus die ons wil heiligen aan Zijn Woord. In één Geest, dat is de Geest van Christus, die ons met elkaar verzoent. In één Geest, dat is de Geest die ons vernieuwt naar het beeld van Christus, en die ons één en dezelfde gezindheid wil geven. Daarom kon er zojuist ook één persoon voorgaan in ons gezamenlijke gebed en was het toch het gebed van ons allemaal. Zo mochten we bidden in die ene Geest aan het begin van de synode, ook om de gave van de Geest. Maar zo moeten we ook gaan *werken* in en naar die ene Geest tijdens de synodevergaderingen.
Want de *gave* van de Geest stelt ons ook de *opgave* om naar die ene Geest te leven, en zo die eenheid te bewaren. Zo horen we in Ef. 4: 3 en 4, dat we ons moeten *beijveren* de eenheid van de Geest te bewaren door de band van de vrede (Ef. 4:3): één lichaam en één Geest.

Paulus wil de lezers van zijn brief, maar ook ons, doordringen van het geweldig grote voorrecht opgenomen te zijn in Christus in de gemeenschap van Zijn kerk.

Hij werkt dat in vers 19-22 vervolgens uit in *drie beelden*, waarin het leven en werken in de kerk van Christus tot uiting mag komen, in vrede tot God en in vrede tot elkaar.
(1) We mogen *burgers zijn van het koninkrijk van Christus*, waar het leven door Hem wordt geregeerd, door Zijn Woord en Zijn Geest. Medeburgers der heiligen, naar de heilige orde zoals Hij die wil. Denk daarbij ook aan de ambtelijke regering van de kerk, en aan de orde en vrede van het kerkverband, die beide naar Zijn Woord zijn.
(2) We mogen daarnaast ook *huisgenoot van God* zijn. Dat is: lid van Zijn huisgezin. In de gemeenschap der heiligen leven met Christus en God. Bezield door de Geest van Christus.
(3) En dan tenslotte wordt het beeld geschetst van het *kerkgebouw* dat gebouwd is op het fundament van profeten en apostelen. Als we leven in één Geest, dan betekent dat ook dat we maar één Woord hebben, het Woord der Waarheid, zoals dat verkondigd is door profeten en apostelen. Het Woord dat altijd de toetssteen is voor heel ons handelen. Maar de hoeksteen daarbij, het belangrijkste steunpunt en oriëntatiepunt is Christus Zelf. Hij is de Weg, de Waarheid en het Leven. Van Hem getuigt het Woord van apostelen en profeten.
In Hem wast ook elk bouwwerk op tot een tempel, een tempel van de Heilige Geest, die heilig is *in de Here* (vers 21). In de Here: alles draait immers om Christus en om de dienst aan Hem.
Zo'n bouwwerk is dan goed ineensluitend, want de onderlinge vrede in Christus staat daarvoor garant. Het is zo een woonstad van God in de Geest, het nieuwe Jeruzalem, waarvan wij levende stenen zijn als instrumenten in de hand van God, die daarvan de Bouwheer is.
Drie heerlijke beelden van de kerk dus: een koninkrijk van God, een huisgezin van God en een tempel of woonstad van God.

Broeders afgevaardigden, broeders en zusters, wij mogen verbonden zijn door de band van de vrede. En verbonden door de ene Geest van Christus. En zo mogen wij aan die kerk deelnemen en meewerken. Meewerken door bewaren en bouwen, tot meerdere eer van God de Vader. Het werk op deze synode mag vandaag weer een aanvang krijgen. Twee jaar na het starten van de vorige synode en ruim 1 jaar na het afsluiten ervan. In de tussentijd konden de Acta uitkomen, mocht er veel werk verzet worden in de diverse deputaatschappen. Zo konden de kerken ruim op tijd kennisnemen èn van de Acta èn van de uitgebrachte deputatenrapporten. Ook werd zo de mogelijkheid geboden om daarop te reageren d.m.v. schriftelijke verzoeken. Ook konden er in de kerkelijke weg andere voorstellen gedaan worden over zaken waarover we ons als kerken gezamenlijk hebben te buigen.
Dat alles resulteerde in een flink aantal documenten, die nader geagendeerd zullen moeten worden.
We beseffen daarbij dat de krachten klein zijn, en dat we als kerken kwetsbaar zijn.
Tegelijk vraagt de afhandeling ervan veel trouw, wijsheid, inzicht in de Schriften en rechtvaardigheid. Vooral wanneer inzichten verdeeld zijn, is veel zelfverloochening vereist, waarbij afgezien moet worden van eigen belang en van aanzien des persoons. In plaats daarvan zullen we ons moeten laten leiden door Gods Woord en Geest, en van daaruit het belang van de kerken voorop moeten stellen.
Laten we daarbij dan nooit vergeten dat de verzoening in Christus ook onze onderlinge verzoening op het oog heeft. Dat de vrede met de Vader moet doorwerken in de vrede in de kerken. Dat we de eenheid van de Geest nu ook moeten bewáren door de band van de vrede (Ef. 4:3).
Voor ons vanuit ons menszijn onmogelijke opgaven. Maar: we hebben toegang gehad tot de troon der genade! We kwamen samen voor Gods aangezicht, omdat we ook samen onder Zijn zegen willen werken. We mochten door Christus *in één Geest* tot de Vader komen. En we

hebben Hem om genade mogen vragen. En om Zijn Geest en om krachten mogen smeken. Om wijsheid en inzicht en inschikkelijkheid mogen bidden.
Die toegang tot de Vader mag er door Christus en in Zijn Geest blijven.
Laten we nu ook mogen werken in het vertrouwen dat de Here ons die gaven ook wil schenken. En dat de te bespreken zaken mogen dienen voor de voortgang van het kerkenwerk. Werk dat we alleen in de kracht van de Here en door Zijn genade en vrede tot een goed einde kunnen brengen.
Moge Hij ons geven dat wij zo op deze synode eendrachtig, in één Geest meewerken aan een goed ineensluitend bouwwerk. Aan de opbouw van Zijn kerk, aan de bewaring van de band van de vrede. En dit alles tot eer van God de Vader.
Laat ons gebed hiervoor hier op de synode, in de kerken en in de huizen blijven opstijgen tot de troon van onze God en Vader.
Hiermee heet ik u allen hartelijk welkom op deze eerste zitting van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland in Zwolle.

Artikel 2: Onderzoek geloofsbrieven en presentatie 17-11-2007

De samenroepende kerk onderzoekt de geloofsbrieven en stelt vast dat de geloofsbrieven in orde zijn. De geloofsbrief van de classis Zuid-West bevat de volgende instructie: *Bij de behandeling van revisieverzoeken en bezwaarschriften betreffende 'Zwijndrecht' de primus-afgevaardigde br. J.A. Bazuin te laten vervangen door een secundus-afgevaardigde*.

De afvaardiging is als volgt samengesteld:

Van classis Noord-Oost

Primi	Oud. G. Aalvanger	Dedemsvaart	DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o.
	Oud. R. de Boer	Hoogeveen	DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o.
	Oud. P. Drijfhout	Oosterhesselen	DGK Emmen e.o.
	Oud. R. ten Have	Drachten	DGK Olterterp e.o.
	Oud. H. Oosterhuis	Noordwolde Gn	DGK Groningen
	Oud. H. van der Velde	Beerze	DGK Mariënberg
Secundi	Oud. J.L. Bijsterveld	Ten Boer	DGK Groningen
	Oud. H. Folkers	Mussel	DGK Emmen e.o.
	Oud. G.H. Plaggenmars	Mariënberg	DGK Mariënberg
	Oud. H.C. Ravensbergen	Erica	DGK Emmen e.o.
	Oud. H.J. Sasbrink	Beerzerveld	DGK Mariënberg
	Oud. W. Snippe	Assen	DGK Assen e.o.

Van classis Zuid-West

Primi	Oud. A. Admiraal	Hasselt	DGK Hasselt e.o.
	Oud. J.A. Bazuin	H.I.Ambacht	DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	Oud. E. Borst	Hattem	DGK Zwolle e.o.
	Oud. A. van Egmond	Bleiswijk	DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	Ds. S. de Marie	Zwolle	DGK Zwolle e.o.
	Oud. H.J. Mooibroek	IJsselmuiden	DGK Zwolle e.o.
Secundi	Oud. J. Horst	Zwolle	DGK Zwolle e.o.
	Oud. M.O. Houweling	Bleiswijk	DGK

			Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	Oud. L. Menninga	Berkel & Rodenrijs	DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	Diaken A. van der Net	Hasselt	DGK Hasselt e.o.
	Oud. Th. de Ruig	Hasselt	DGK Hasselt e.o.
	Oud. K.A. Tillema	Zwolle	DGK Zwolle e.o.
Tertii	Oud. W. Brinkman	Dalfsen	DGK Zwolle e.o.
	Oud. M.S. Godschalk	Wijk bij Duurstede	DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschen-hoek (wijkgemeente Amersfoort)
	Oud. H.J. Heres	Zwolle	DGK Zwolle e.o.

Artikel 3: Verkiezing moderamen

17-11-2007

Ds. S. de Marie geeft vooraf aan dat hij meent dat het niet verstandig is hem weer als preses te verkiezen, aangezien hij deze functie ook op de vorige synode vervulde. Verder was hij de voorzitter van de landelijke vergaderingen, die vooraf gegaan zijn aan de eerste GS te Mariënberg. Zowel binnen als buiten het kerkverband kan dit aanleiding zijn tot negatief commentaar. De afgevaardigden worden verzocht hiermee met het stemmen rekening te houden.
Na schriftelijke stemming in een aantal rondes wordt het moderamen van de Generale Synode als volgt verkozen:

preses	ds. S. de Marie
1e scriba	oud. P. Drijfhout
assessor	oud. A. Admiraal
2e scriba	oud. R. de Boer

Artikel 4: Constituering

17-11-2007

De preses van de samenroepende kerk, ds. De Marie, verklaart de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken voor geconstitueerd. Hij nodigt de leden van het zojuist verkozen moderamen uit zitting te nemen en neemt de leiding als nieuw verkozen preses van de synode. De preses geeft in een voorstelronde elke afgevaardigde de gelegenheid zich voor te stellen.

Hoofdstuk I ALGEMEEN

Artikel 5: Beloften 17-11-2007

De preses leest de belofte voor, waarbij instemming wordt betuigd met de aangenomen belijdenis van de kerken en beloofd wordt om het werk ter synode te doen in onderworpenheid aan de Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de kerk.
De preses verzoekt de afgevaardigden om te verklaren dat ze aldus beloven door hoofd voor hoofd te antwoorden met "ja" en daarbij te gaan staan. Alle broeders leggen de belofte af.

08-12-2007

Adviseur dr. P. van Gurp wordt hartelijk verwelkomd. Daartoe gevraagd, betuigt hij instemming met de aangenomen belijdenis van de kerken en belooft het werk ter synode te doen in onderworpenheid aan de Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de kerk.

15-03-2008

De preses verzoekt de secundus-afgevaardigde, br. H.J.Sasbrink om staande te verklaren dat hij instemming betuigt met de aangenomen belijdenis van de kerken en belooft om het werk ter synode te doen in onderworpenheid aan de Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis.
Br. Sasbrink verklaart staande dat hij dit zal doen.

11-04-2008

De preses verzoekt de secundus-afgevaardigden, de brs. H.Folkers, H.J.Heres, M.O. Houweling en H.C. Ravensbergen om staande te verklaren dat zij instemming betuigen met de aangenomen belijdenis van de kerken en beloven om het werk ter synode te doen in onderworpenheid aan de Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis.
De broeders verklaren dat zij dit zullen doen.

17-05-2008

De preses leest de belofte voor, waarbij instemming wordt betuigd met de aangenomen belijdenis van de kerken en beloofd wordt om het werk ter synode te doen in onderworpenheid aan de Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de kerk.
De preses verzoekt de afgevaardigden br. G.H. Plaggenmars en ds. A. Veldman van de FRCA te verklaren dat zij aldus beloven door te antwoorden met "ja" en daarbij te gaan staan. Br. Plaggenmars en ds. Veldman leggen de belofte af.

Artikel 6: Vaststelling agenda en huishoudelijke zaken 17-11-2007

Na schorsing van de vergadering voor moderamenoverleg en hervatting meldt de preses dat er nog 5 stukken zijn binnengekomen, nl.:

1. Het rapport van de archivaris: Dit wordt aan de agenda toegevoegd.
2. Een brief van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o met adhesiebetuiging van de classis Noord-Oost. De herkomst en status van dit stuk is niet helemaal duidelijk. De classis N-O wordt verzocht om dit te verduidelijken vóór de eerstkomende synodevergadering.
3. Een brief van br. J. Sebens: toelichting op zijn bezwaarschrift: gaat naar deputaten behandeling bezwaarschriften.
4. Een brief van de samenroepende kerk inzake benoeming quaestor, en inzake organisatorische zaken betreffende de vergaderingen van de synode: zie a. en b. hieronder.
5. Een brief van de samenroepende kerk inzake benoeming adviseur: zie c. hieronder.

Op voorstel van het moderamen worden de volgende zaken vastgesteld en besloten:

a. br. H.J. Mooibroek wordt benoemd tot quaestor.
b. br. C. Baan te Zwolle is het aanspreekpunt voor organisatorische zaken betreffende de vergaderingen.
c. dr. P. van Gurp wordt benoemd tot adviseur van de synode. Hij zal D.V. op een volgende vergadering de belofte afleggen.
d. de assessor, br. Admiraal zal het aanspreekpunt voor de pers zijn.
e. br. T.L. Bruinius heeft als hoofdredacteur van De Bazuin een verzoek aan de synode gericht om tot de openbare zittingen van de synode toegelaten te worden. Dit om verslag te kunnen doen in De Bazuin van de synodevergaderingen. Zijn verslag zal vóór publicatie aan het moderamen worden voorgelegd. Ook geeft br. Bruinius in zijn schrijven aan dat hij zich zal houden aan de regels over de toelating van de pers, zoals deze zijn opgenomen in het huishoudelijke reglement van de synode.

Artikel 7: Opening en sluiting van de vergaderingen

Alle vergadering worden worden door de preses met gebed geopend, waarna hij een gedeelte uit het Woord van God leest. De openbing wordt afgesloten met het zingen van een aantal verzen uit een psalm.
De assessor gaat na het zingen van een aantal psalmliederen voor in dankgebed, waarna de preses de vergadering sluit.

Artikel 8: Schorsing tijdens de vergaderingen

Eén van de afgevaardigden gaat aan het eind van de morgenvergadering voor in gebed waarna de preses de vergadering schorst voor de lunch.
Na de lunch wordt de vergaderring geopend met een gebed van één van de afgevaardigden.

Artikel 9: Ontheffingsverzoeken 12-01-2008

De brs. J. Horst en P. Drijfhout hebben beiden verzocht te worden ontheven van hun functie binnen het deputaatschap van appèlzaken. Br. Horst moet dit doen om gezondheidsredenen en br. Drijfhout vanwege zijn functie als scriba 1 van de synode en het daaruit voortvloeiende werk. Het gaat hier over lopende zaken die tijdens deze synode afgehandeld dienen te worden. Het moderamen stelt voor de brs. T.L. Bruinius en G. Keep tijdelijk te benoemen om de lopende zaken af te handelen. De synode gaat hiermee akkoord.
Br. J. Horst heeft ook om dezelfde reden ontheffing gevraagd van zijn benoeming als secundus-afgevaardigde door de classis Zuid-West naar de synode. De synode gaat akkoord met het voorstel van het moderamen dat br. Horst verzocht wordt zijn verzoek tot ontheffing in te dienen bij de classis Zuid-West.

Artikel 10: Vertegenwoordiging bij behandeling revisieverzoeken

09-02-2008

Omdat op de volgende zitting van de generale synode, 1 maart 2008, verschillende revisieverzoeken behandeld zullen worden zal de synodevergadering op dat moment bestaan uit primi en secundi die niet bij de besluitvorming betrokken zijn geweest op de GS Mariënberg 2005. De broeders primi-afgevaardigden die wel bij de besluitvorming van de GS Mariënberg 2005 waren betrokken, zullen als adviseurs ter vergadering zijn.

Afgevaardigden:

classis N-O	Br. G. Aalvanger	primus
	Br. R. de Boer	primus
	Br. H. Oosterhuis	primus
	Br. H. van der Velde	primus
	Br. W. Snippe	secundus
	Br. J. L. Bijsterveld	secundus
classis Z-W	Br. J. A. Bazuin	primus
	Br. E. Borst	primus
	Br. H. J. Mooibroek	primus
	Br. A. van de Net	secundus
	Br. L. Menninga	secundus
	Br. K. A. Tillema	secundus

Artikel 11: Afvaardiging classis Noord-Oost inzake de situatie rond De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld

16-05-2008

Deze zaak wordt in comité-vergadering besproken.

Constatering:
De synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, neemt kennis van de inhoud van een schrijven van de classis Noord-Oost dd 16 mei 2008, waarin zij aangeeft het besluit genomen te hebben om de credentie van br. R. de Boer in te trekken. Dit betekent dat br. R. de Boer niet meer als afgevaardigde van de classis Noord-Oost op de synode aanwezig zal kunnen zijn.

Achtergrond:
In een brief van 29-04-2008 heeft een meerderheid van de kerkenraad van Bergentheim/ Bruchterveld e.o. de kerken, classis en de generale synode het volgende laten weten in een mede door br. R. de Boer ondertekend schrijven:
"Op dit moment delen wij u mee, dat wij voorlopig voor de tijd van één maand, onze kredenties opschorten. Dat wil zeggen: wat er op meerdere vergaderingen wordt besloten en uitgesproken geen bindende kracht heeft. (of beter gezegd; alleen na actief besluit van onze kerkenraad bindende kracht heeft)."
De classis Noord-Oost deelt in een brief aan de synode mee dat br. R. de Boer als primus-afgevaardigde vervangen is door br. G.H. Plaggenmars. Br. Plaggenmars is als secundus-afgevaardigde vervangen door br. A.H. Ramaker. De reden van de intrekking van het mandaat is dat de classis heeft vastgesteld dat br. R. de Boer zich metterdaad heeft onttrokken aan de

bepaling zoals vermeld in de credentiebrief: "Hij verklaart voorts, dat hij overeenkomstig artikel 31 van de kerkenorde de uitspraken die bij meerderheid van stemmen zijn gedaan als bindend zal aanvaarden, tenzij wordt bewezen dat zij in strijd is met het Woord van God of met de kerkenorde".

Artikel 12: Verkiezing 2de scriba 16-05-2008

Na twee schriftelijke stemmingsronden wordt br. G.H. Plaggenmars verkozen tot 2de scriba

Artikel 13: Kort verslag synodezittingen 16-05-2008

Het moderamen stelt voor geen kort verslag van de synodeverrichtingen te maken, omdat dit inhoudelijk veel overeenkomt met het verslag dat al voor De Bazuin gemaakt wordt door br. T.L. Bruinius. De vergadering gaat hiermee akkoord.

Artikel 14: Behandeling revisieverzoeken 17-11-2007

Voorts wordt gesproken over de behandeling van revisieverzoeken. Centraal staat de vraag hoe primus- en secundus-afgevaardigden van het kleine kerkverband betrokken kunnen en moeten worden bij de bespreking en besluiten inzake revisieverzoeken betreffende de besluiten van de vorige synode. Aanleiding tot deze vraag is het voorstel van de classis Zuid-West om bij de behandeling van de revisieverzoeken inzake besluiten van de synode van Mariënberg de afgevaardigden, die bij deze besluiten betrokken waren te vervangen met afgevaardigden die daarbij niet betrokken waren. Het moderamen komt met een voorstel om hierover een notitie op te stellen, waarbij betrokken zal worden de jurisprudentie van de stemgerechtigdheid van afgevaardigden bij appèlzaken en revisieverzoeken.
Het voorstel van het moderamen wordt aanvaard. Een bespreking van de notitie van het moderamen zal op de vergadering van 08-12-2007 worden geagendeerd.

Artikel 15: Voorlopige agenda 17-11-2007

Er wordt besloten eens in de drie weken te vergaderen. De synode zal D.V. op de volgende data vergaderen: 08-12-2007, 12-01-2008, 09-02-2008, 01-03-2008, 22-03-2008, 12-04-2008 en 17-05-2008. Twee data worden als reservedata aangehouden, nl. 24-05-2008 en 14-06-2008. De sluiting van de synode wordt gepland in juni 2008.

Het moderamen zal met (voorlopige) voorstellen komen voor de agenda van de geplande vergaderingen en deze zo spoedig mogelijk aan de afgevaardigden toezenden. Voor de eerstvolgende vergadering wordt o.a. gepland het rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode (DVVS), het rapport van de Deputaten ‘Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993’ (DOS) met bijbehorend verslag, en schema en het voorstel van het moderamen betreffende de behandeling van revisieverzoeken.
Tevens besluit de synode dat de appèlzaken D.V. over drie maanden aan de orde zullen komen.

Artikel 16: Extra zittingsdata 12-01-2008

Het moderamen stelt de volgende extra zittingsdata voor indien dit nodig mocht blijken.
Vrijdagavond 4 april en zaterdag 5 april, vrijdagavond 16 mei voorafgaand aan de geplande zitting op 17 mei en zaterdag 24 mei. Omdat 22 maart tussen Goede Vrijdag en Pasen valt stelt het moderamen voor deze zitting te verplaatsen naar 15 maart.
De voorstellen worden met algemene stemmen aangenomen.

Artikel 17: Voorstellen inzake behandeling zaak Zwijndrecht 17-11-2007

Het voorstel van het moderamen om een commissie te benoemen om de stukken die betrekking hebben op de zaak Zwijndrecht van een korte, duidelijke samenvatting te voorzien, wordt door de vergadering niet overgenomen. Het moderamen neemt dit voorstel terug.

Artikel 18: Voorstel inzake behandeling onjuistheden/onzorgvuldigheden Acta GS Mariënberg 2005 en andere zaken

17-11-2007

Het voorstel van het moderamen om een commissie te benoemen die het revisieverzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o inzake onjuistheden en onzorgvuldigheden in de Acta van de GS Mariënberg 2005 voor de synode voorbereidt, wordt door de vergadering overgenomen.
Deze commisie zal ook het revisieverzoek van DGK Zwolle tot herziening van de instructie van Deputaten Financieel Beheer voor de synode voorbereiden.
In de commissie worden de volgende broeders benoemd: M.O. Houweling, W. Snippe en K. A. Tillema.

Artikel 19: Sluitingsdatum indienen stukken 17-11-2007

De synode besluit dat met ingang van heden (17-11-2007) geen stukken meer kunnen worden ingediend.

Artikel 20: Rapport Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993

08-12-2007

Materiaal:
- Rapport Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993

De preses verwelkomt de deputaten br. T.L. Bruinius en C. van der Heiden. De brs. W. Dijkstra en W.J. Heeringa hebben zich afgemeld.
Hij bedankt de deputaten voor het vele werk dat zij hebben verricht. Ook vraagt hij aandacht voor een juiste benaming van dit deputaatschap omdat meerdere namen in omloop zijn.
Op de vraag waarom de deputaten een hoge prioritering voorstellen aan de behandeling van het liturgisch katern geven de deputaten aan dat het sterk gerelateerd is aan de onderwerpen die met de Vrijmaking van 2003 te maken hebben, zoals het ordinarium, het Liedboek, het huwelijksformulier, de echtscheiding, enz. Over de nieuwe formulieren en orden van dienst is nog geen besluit genomen. Hierover zal later bij de bespreking van het prioriteitenschema verder gesproken worden.
De deputaten doen aan de synode de volgende aanbevelingen:

1. Bij het opstellen van de agenda van de synode voor zover mogelijk voorrang te geven aan de behandeling van deputatenrapporten en het benoemen van nieuwe deputaten. Daardoor kan bij een kort interim tussen opeenvolgende generale synoden, al gedurende de lopende synode een aanvang gemaakt worden met werkzaamheden t.b.v. het deputaatschap, zodat er meer tijd beschikbaar is voor de nieuwe deputaten om aan hun opdracht te kunnen voldoen.
2. Bij de door de te benoemen deputaten af te werken onderwerpen voorrang te geven aan de behandeling van het zgn. liturgisch katern, aangezien de leden in de kerken daar tot aan hun vrijmaking mee geconfronteerd zijn. Duidelijkheid over de status van dit katern bevordert de rust in de kerken.

3. In de instructies van de te benoemen deputaten de volgende extra elementen op te nemen:
    a. Zij zullen het schema waarin de resterende onderwerpen zijn opgenomen verifiëren op correctheid en compleetheid.
    b. Zij zullen bij hun onderzoek de door de synode vastgestelde prioritering van resterende onderwerpen volgen.
    c. Zij stellen een concept-begroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer (DFB).
    d. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
    e. Toevoegen aan instructie: *Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen,* met het verzoek dit rapport dan aan de kerken toe te zenden voor bestudering en commentaar.

De synode besluit de aanbevelingen van de deputaten over te nemen met de volgende aanvullingen:

- de prioritering van het liturgisch katern komt later weer ter sprake
- in de aanvullende elementen van de instructie wordt punt 3c als volgt aangepast: "Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een concept-begroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.

De vergadering gaat in principe akkoord met het herbenoemen van de deputaten na de afhandeling van rapport, verslag en schema. Een definitief besluit hierover zal worden genomen zodra het (gehele) deputatenrapport is besproken.

Artikel 21: Verslag van het onderzoek naar de synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993

08-12-2007

Materiaal:
Verslag van het onderzoek naar de synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993

Vooraf aan de bespreking van dit verslag geeft de preses aan dat bij het onderdeel inzake het gebruik van een meertal bij de ambtsdragersverkiezing ook het bezwaar van DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek aan de orde zal komen.
Op voorstel van de preses worden de onderdelen van het verslag in chronologische volgorde behandeld. Ook zal dit verslag integraal in de Acta worden opgenomen.

Hoofdstuk II LEER

Artikel 22: Redactie ‘die’ of ‘dat’ in uitspraak over leer ds. J. Hoorn

08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 28.
- Generale Synode Leusden 1999, artikel 103.
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 15.

G.S. Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 28.
Materiaal:
1. Acta van de Generale Synode van Heemse 1984/1985, art. 131, besluit II, grond 3, slotzin: "Steeds is erkend, dat de Here in zijn welbehagen nieuw leven kan werken, ook kerkelijk leven, buiten de grenzen van de kerk, dat in gehoorzaamheid zich heeft geïnstitueerd.";
2. brief van br. D. Nugteren te Ermelo dd. 17 november 1995 en een brief van br. Joh. Wolters te Kampen dd. oktober 1995.
   Hoofdbezwaar van beide broeders tegen de onder materiaal 1 genoemde passage is, dat de formulering ervan in strijd is met de NGB-artikelen over de kerk: volgens beide schrijvers kan er "buiten de grenzen van de kerk die wij belijden geen gehoorzame kerkinstituering plaatsvinden". Br. Nugteren verzoekt het tweede woordje 'dat' te veranderen in 'die'. Br. Wolters verzoekt deze besluittekst weg te nemen òf de slotwoorden 'dat in gehoorzaamheid zich heeft geïnstitueerd', als volgt te herformuleren: dat tot nieuw leven komt, in de weg van het onderhouden van de eenheid der kerk, naar de normen der Schrift, zoals de kerk die steeds beleden heeft in de artikelen 27--29 van de NGB;
3. Acta van de Generale Synode van Ommen 1993 (art. 90, 91) waarin gesteld wordt, dat het in de Acta van de Generale Synode van Heemse 1984/1985 niet om een drukfout gaat.

Besluit:
aan de verzoeken niet te voldoen.
Gronden:
1. alleen in uiterste noodzaak gaat een generale synode ertoe over een door één van haar voorgangsters vastgestelde besluittekst te wijzigen. De noodzaak daarvoor is door geen van beide broeders aangetoond. Hun bezwaar, dat de gewraakte tekst uit de Acta strijdig is met de Nederlandse Geloofsbelijdenis over de kerk, wordt gesteld zonder nadere onderbouwing;
2. de bewuste zinsnede uit de Acta mag niet geïsoleerd gelezen en geïnterpreteerd worden:
   a. zij functioneert als slotzin van de hele tekst van grond 3, in nauw verband met de voorgaande zinnen: "Zo heeft de kerk in Nederland en daarbuiten zich ook nooit in zichzelf opgesloten in de gedachte dat buiten haar grenzen geen reformatorisch werk uit kracht van Gods genade zou zijn op te merken. Integendeel: in de Acte van Afscheiding en Wederkeer is er de begeerte 'zich te verenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering' ..."
   b. zij moet ook gelezen worden in relatie met grond 1:
   "... heeft Hij ons aan de kerk en aan haar prediking gebonden. Maar zelf bindt Hij zich toch niet zo aan haar, dat Hij met Zijn Woord en Geest nergens anders is dan binnen de concreet aanwijsbare kerk, zoals wij haar in ambten, samenkomsten etc. kennen. Hij is machtig uit stenen Abraham kinderen te verwekken (...). En de Heilige Geest kan en heeft met zijn niet-geboeide Woord (...) buiten de concrete ambtsdienst, soms door het gerucht van zijn Woord, zondige mensen tot wedergeboorte gebracht en tot het levende geloof dat naar Jak. 2 zichtbaar wordt in goede werken (...)."

G.S. Leusden 1999, artikel 103.
Materiaal:
1. Acta van de Generale Synode van Heemse 1984/1985, art. 131, besluit II, grond 3, slotzin: “Steeds is erkend, dat de Here in zijn welbehagen nieuw leven kan werken, ook kerkelijk leven, buiten de grenzen van de kerk, dat in gehoorzaamheid zich heeft geïnstitueerd”;
2. Acta van de Generale Synode van Ommen 1993, art. 90 en 91, waarin gesteld wordt, dat het in de Acta van de Generale Synode van Heemse 1984/985 niet om een drukfout gaat;

3. a. brief van br. D. Nugteren te Ermelo dd. 15 februari 1999, waarin hij bezwaar maakt tegen de afwijzing van zijn bezwaarschrift dd. 17 november 1995 door de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996. Zijn bezwaar betrof een drukfout in materiaal 1: het tweede woordje 'dat' dient veranderd te worden in 'die';
b. brief van br. Joh. Wolters te Kampen dd. 15 september 1998, waarin hij bezwaar maakt tegen de afwijzing van zijn bezwaarschrift dd. oktober 1995 door de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996. De slotzin in materiaal 1 zegt volgens hem dat gehoorzame kerkinstituering niet gebonden is aan kerkgrenzen; beide broeders verzoeken alsnog de bewuste slotzin te wijzigen.

Besluit:

aan de verzoeken niet te voldoen.

Gronden:

1. appellanten brengen geen nieuwe bezwaren naar voren;
2. de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996 (Acta art. 28) heeft opnieuw aangegeven, dat het in de Acta van de Generale Synode van Heemse 1984-1985 niet om een drukfout gaat;
3. de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta art. 172) heeft in besluit D 3, grond 4, reeds aangegeven, dat de bewuste slotzin gelezen moet worden in het verband van de gehele alinea. Ook de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996 (Acta art. 28) heeft in grond 2 uitgesproken, dat de bewuste zinsnede niet geïsoleerd gelezen en geïnterpreteerd mag worden.

G.S. Zuidhorn 2002/2003, artikel 15.

Materiaal:

1. Acta van de Generale Synode Heemse 1984/1985, art. 131, besluit II, grond 3, slotzin: 'Steeds is erkend, dat de Here in zijn welbehagen nieuw leven kan werken, ook kerkelijk leven, buiten de grenzen van de kerk, dat in gehoorzaamheid zich heeft geinstitueerd';
2. brief van br. Joh. Wolters te Kampen, waarin hij opnieuw om revisie van de slotzin vraagt, en wel zo dat de woorden 'gehoorzame kerkinstituering' worden weggenomen en de slotzin zal luiden: 'Steeds is door de kerk geleerd dat de Here door zijn Woord nieuw leven werkt, ook buiten de grenzen van de kerk'.
3. Acta van de Generale Synode Leusden 1999, art. 103, met het besluit niet aan zijn verzoek te voldoen omdat geen nieuwe bezwaren naar voren zijn gebracht.

Besluit:

1. aan het verzoek van br. Joh. Wolters te Kampen om het besluit van de Generale Synode Heemse 1984/1985, Acta artikel 131, besluit II, grond 3, in de door hem aangegeven zin te wijzigen, niet te voldoen;
2. grond 3 onder besluit ll in artikel 131 van de Acta van de Generale Synode Heemse 1984/85 aldus te corrigeren, dat de laatste woorden komen te luiden: "de kerk die in gehoorzaamheid zich heeft geïnstitueerd";
3. respect te betuigen aan br. Wolters voor zijn scherp inzicht en volhardendheid.

Gronden:

1. in het desbetreffende artikel van de Acta van de Generale Synode Heemse 1984/85 is kennelijk sprake van een taalkundige verschrijving:
2. hoewel er slechts sprake is van een taalkundige verschrijving, is de moeite die dit aan enkele kerkleden geeft, reden om deze zaak alsnog recht te zetten;
3. de voorgestelde tekstwijziging is de meest aannemelijke weergave van de bedoeling van de Generale Synode Heemse 1984/85;
4. nu deze broeder in het gelijk gesteld wordt, mag een blijk van respect en waardering voor deze bejaarde broeder niet achterwege blijven.

Overwegingen:

1. Bij de redactie van de betreffende zin uit de Acta van GS Heemse 1984/1985, artikel 131, besluit II, grond 3 maakt het wel degelijk uit of er 'dat' of 'die' staat. Beide mogelijkheden volgen hierna:
   a. De redactie van artikel 131, besluit II, grond 3 van Heemse 1984/1985 heeft: "Steeds is erkend, dat de Here in zijn welbehagen nieuw leven kan werken, ook kerkelijk leven, buiten de grenzen van de kerk, *dat* in gehoorzaamheid zich heeft geïnstitueerd.";
   b. De redactie van dezelfde zin uit het commissierapport in bijlage 3.5.5. op pag. 385 van betreffende Acta heeft: "Steeds is erkend, dat de Here in zijn welbehagen nieuw leven kan werken, ook kerkelijk leven, buiten de grenzen van de kerk, *die* in gehoorzaamheid zich heeft geïnstitueerd.";

2. In het besluit, zoals verwoord onder A.2.1.a. wijst het aanwijzend voornaamwoord ‘dat’ terug naar ‘nieuw leven’ en ‘ook kerkelijk leven’. Dat zou inhouden, dat er zich kerkelijk nieuw leven in gehoorzaamheid kan institueren naast of buiten het kerkverband dat bedoeld wordt door artikel 27 en 28 NGB. Terwijl we juist in artikel 27 NGB belijden, dat God Zich één katholieke of algemene kerk vergadert. En in artikel 28 NGB belijden we dat niemand zich van deze vergadering van de kerk (in artikel 27 genoemd) afzijdig mag houden, om op zichzelf te blijven staan. En ook dat ieder zich bij haar moet voegen en dat alle gelovigen zich moeten afscheiden van hen die niet bij de kerk horen en zich bij deze vergadering moeten voegen, op iedere plaats waar God haar gesteld heeft.
3. In het besluit, zoals verwoord in het commissierapport in Bijlage 3.5.5. en zoals verwoord onder A.2.1.b. wijst het aanwijzend voornaamwoord ‘die’ terug op ‘de kerk’, die in gehoorzaamheid zich heeft geïnstitueerd. Met die kerk wordt bedoeld de kerk, zoals de Here die vergadert en zoals we haar belijden in artikel 27 en 28 NGB. Hier wordt dus gezegd, dat de Here nieuw, ook kerkelijk leven, kan werken buiten de kerk van artikel 27 en 28 NGB. Nog nauwkeuriger wordt dan vervolgens aangegeven: die kerk, die zich in gehoorzaamheid heeft geïnstitueerd. Het laatste is dus een precisering bij de kerk.
4. Voorgaande synodes hebben terecht opgemerkt: “de bewuste zinsnede uit de Acta mag niet geïsoleerd gelezen en geïnterpreteerd worden:
   a. zij functioneert als slotzin van de hele tekst van grond 3, in nauw verband met de voorgaande zinnen;
   b. zij moet ook gelezen worden in relatie met grond 1”. Ook lezen we in grond 3 bij het besluit van Leusden 1999: de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta art. 172) heeft in besluit D 3, grond 4, reeds aangegeven, dat de bewuste slotzin gelezen moet worden in het verband van de gehele alinea.
5. De rapporteur van GS Leusden 1999 heeft ten onrechte opgemerkt: “Zowel het rapport als het besluit hebben de lezing ‘kerkelijk leven ... dat’ “, omdat in het commissierapport onder 3.5.5. in de slotzin gesproken wordt van ‘kerkelijk leven, die’.
6. GS Zuidhorn 2002/2003 heeft niet voldaan aan het verzoek van br. Joh. Wolters te Kampen, maar wijzigde toch de redactie van GS Heemse 1984/1985 op gevraagd punt in de zin zoals br. D. Nugteren te Ermelo reeds aan de synoden te Berkel en Rodenrijs 1996 en Leusden 1999 had voorgesteld.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit, dat zij het besluit, genomen op GS Zuidhorn 2002/2003, verwoord in de besluiten 1 en 2 t.a.v. de redactie van de slotzin uit de Acta van Heemse 1984/1985, artikel 131, besluit II, grond 3 handhaaft en dat de kerken daaraan gebonden zijn.

Gronden:
1. De redactie ‘dat’ is in strijd met wat we belijden in de artikelen 27 en 28 NGB.
2. De redactie ‘die’ is de meest aannemelijke weergave van de bedoeling van de Generale Synode Heemse 1984/1985.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 23: Verzoek tot aanpassing en uitbreiding belijdenisgeschriften

08-12-2007

Materiaal:

Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Leusden 1999, artikel 23

GS Leusden 1999, artikel 23

Materiaal

bezwaarschrift van br. A.J. Westerik te Grafhorst dd. 16 maart 1999, met 5 bijlagen. Br. Westerik vraagt om

a. een aanpassing van enkele fragmenten uit de belijdenisgeschriften, met name de Apostolische Geloofsbelijdenis artikel 4 ("neergedaald in de hel") en Nederlandse Geloofsbelijdenis artikel 27 en 28 (wat is de 'kerk'?);
b. te komen tot een nieuw belijdenisgeschrift, omdat een aantal actuele brandende kwesties in de aangenomen belijdenisgeschriften onvoldoende wordt behandeld.

Een gelijkluidend verzoek is door de Particuliere Synode van Overijssel 1999 afgewezen. De appellant beklaagt zich erover dat vanwege formele regels het een gewoon kerklid praktisch gezien onmogelijk wordt gemaakt met succes zaken aanhangig te maken.

Besluit

aan de verzoeken van br. A.J. Westerik niet te voldoen.

Gronden

1. de Classis Kampen dd. 8 mei 1998 heeft uitgesproken
   a. dat het niet nodig is om de belijdenisgeschriften op de genoemde punten te herschrijven;
   b. dat de noodzaak om een nieuw belijdenisgeschrift samen te stellen, niet is aangetoond;
2. br. Westerik heeft op geen van beide punten de argumenten van de classis Kampen aangevochten; de Particuliere Synode van Overijssel 1999 heeft hem terecht daarop gewezen;
3. dezelfde particuliere synode heeft br. Westerik een goede weg gewezen om zijn bezwaar in de meerdere vergadering aan de orde te stellen, namelijk dat hij zich in dezen kan laten bijstaan door bijvoorbeeld de kerkvisitatoren.

Overwegingen:

1. Een broeder verzoekt om aanpassing van enkele fragmenten uit de belijdenisgeschriften, met name de Apostolische Geloofsbelijdenis artikel 4 ("neergedaald in de hel") en Nederlandse Geloofsbelijdenis artikel 27 en 28 (wat is de 'kerk'?). Tevens verzoekt hij om te komen tot een nieuw belijdenisgeschrift, omdat een aantal actuele kwesties in de aangenomen belijdenisgeschriften onvoldoende aan de orde zouden komen. De classis van Kampen d.d. 8 mei 1998 had al eerder uitgesproken dat het niet nodig is de belijdenis op genoemde punten te herschrijven, en dat de noodzaak om een nieuw belijdenisgeschrift samen te stellen niet is aangetoond. De Particuliere Synode van Overijssel 1999 had de broeder al eerder op deze uitspraak gewezen, en deze uitspraak wordt ook door GS Leusden 1999 onderschreven.
2. Artikel 4 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis kan inderdaad de indruk wekken dat de Here Jezus Christus in de hel neerdaalde nadat Hij gestorven was. In Zondag 16 vraag en antwoord 44 van de Heidelbergse Catechismus wordt echter helder uitgelegd wat bedoeld wordt met "neergedaald in de hel", en wanneer dit plaatshad. Het is het moment waarop het diepste lijden, namelijk het door God verlaten zijn, plaatsvond. Deze Zondag komt in de Catechismusprediking regelmatig aan de orde.
3. De Prediker zegt: "Er is niets nieuws onder de zon. Is er iets, waarvan men zegt: Ziehier, dat is nieuw - het was er al in verre tijden, die vóór ons waren." (Pred.1: 10b, 11). Dit geldt ook voor moderne dwalingen die een bedreiging vormen voor kerk en geloof. Ze zijn vaak niets anders dan oude dwalingen in een modern jasje. Deze oude dwalingen worden meestal weerlegd in de belijdenisgeschriften. De uitspraak van de classis Kampen dat de noodzaak om een nieuw belijdenisgeschrift samen te stellen niet is aangetoond, houdt daarmee verband.

4. De argumenten bij de vraag in het verzoekschrift om te komen tot een nieuwe belijdenis worden in de Acta zo summier weergegeven, dat een goede beoordeling over de eventuele noodzaak daartoe thans niet mogelijk is.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat het besluit van GS Leusden 1999 in artikel 23 gehandhaafd blijft, en dat de kerken daar dus aan gebonden blijven.

Gronden:
1. GS Leusden 1999 heeft terecht gewezen op de uitspraken van de classis Kampen d.d. 8 mei 1998 dat het niet nodig is om de belijdenisgeschriften op het genoemde punt te herschrijven.
2. De noodzaak om een nieuw belijdenisgeschrift samen te stellen is niet vast te stellen op grond van de in de Acta genoemde gronden van het verzoekschrift

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 24: Heilig Avondmaal in crisisgebieden 08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Leusden 1999, art. 70;
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 101;
- Generale Synode Mariënberg 2005, art. 25-IV.

Generale Synode Leusden 1999, art. 70, besluit 3 en 4*:*
Besluit 3*:*
deputaten op te dragen voor uitzonderingssituaties in crisis- en oorlogsgebieden de dienstdoende legerpredikant zo te instrueren dat hij
a. onverkort Gods Woord moet kunnen uitdragen;
b. geestelijke verzorging moet kunnen geven aan de aan zijn zorg toevertrouwde militairen;
c. het avondmaal kan vieren en bedienen, mits
   1. in de samenkomst het karakter van de christelijke gemeente bewaard blijft;
   2. hij slechts uitnodigt wie ook in eigen gemeente daartoe gerechtigd zijn;
   3. hij hen wijst op hun persoonlijke verantwoordelijkheid in leer en levenswandel.

Gronden:
1. het is de taak van de krijgsmachtpredikant het Woord van God te verkondigen en geestelijke zorg te geven aan militairen in het hem toegewezen arbeidsveld;
2. de voorwaarde 'overal en volledig inzetbaar zijn' impliceert het bedienen van het avondmaal onder militairen in crisis- en oorlogsgebieden; in die gebieden is een strikte naleving van artikel 60 en 61 KO niet uitvoerbaar, maar in de avondmaal vierende gemeenschap dient ook in de vorm van een 'noodgemeente' de kerk van Christus herkenbaar te blijven (vlg. art. 61 KO);
3. tot het vieren van het avondmaal zijn gerechtigd, wie Christus met een waar geloof belijden en godvrezend leven;
4. van de deelnemers aan het avondmaal mag worden gevraagd dat zij zich houden aan het onderwijs van de Schriften in o.a. 1 Korintiërs 10:14 e.v. en 1 Korintiërs 11:17 e.v.

Besluit 4:
de in besluit 3 genoemde instructie voorlopig vast te stellen en nieuwe deputaten op te dragen, haar kritisch te toetsen en de volgende generale synode te dienen met een voorstel voor een definitieve instructie.
Grond:
In verband met het uitzonderlijk karakter van de bedoelde situatie dient de voorlopige instructie grondig doordacht in zo mogelijk in de praktijk getoetst te worden;

Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 101:
Avondmaalsbediening door de krijgsmachtpredikant

Materiaal:

1. Acta GS Leusden 1999, artikel 70, besluit 3 en 4;
2. besluit GS Zuidhorn 2002/2003 inzake Agenda 5.3 Rapportage deputaten Geestelijke Verzorging Militairen (Acta art. 99 besluit 4);
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Drachten-Oost d.d. 30 oktober 2001, waarin wordt gevraagd of confrontatie met uitspraken van eerdere generale synodes, zoals die van 1920 (Leeuwarden), 1923 (Utrecht), 1946 (Groningen) en 1951 (Kampen) wel heeft plaatsgevonden. Zo ja, dan zou de kerkenraad de gronden willen vernemen om tot een andere besluitvorming te komen; zo nee, dan zou die confrontatie bij de kritische toetsing kunnen plaatshebben;
4. bezwaarschrift van de Gereformeerde kerk te Spakenburg-Noord d.d. 12 januari 2002. Bezwaren zijn onder meer:
   a. besluit 3 is in strijd met art. 60 en 61 KO;
   b. waarom eerst een beslissing en pas daarna toetsen?;
   c. hoe kan aan voorwaarde 3c1 worden voldaan en wie zijn in 3c2 bedoeld?;
   d. een beroep op persoonlijke verantwoordelijkheid ontslaat niet van de roeping om de tafel heilig te houden;
   e. een legerpredikant kan niet altijd zijn mannen kennen;
   f. er moet niet gezwicht worden voor de eis van een hoofdlegerpredikant, maar er moet bij hem gepleit worden voor respect voor onze belijdenis;
5. revisieverzoek van de Gereformeerde Kerk te Den Helder d.d. 12 januari 2002 om "besluit 3c uit het midden van de kerken weg te nemen, dan wel de daar geboden regeling in overeenstemming te brengen met de eis tot heilig houden van de tafel, zoals die o.a. in art. 60 KO is gestipuleerd."
   In dit verzoek wordt teleurstelling uitgesproken dat de kritische toetsing conform besluit 4 niet heeft plaatsgevonden. Gronden voor het verzoek zijn te vinden in een bijlage die wordt omschreven als "een existentiële en inzichtgevende bijdrage 'uit het veld'." In die bijlage wordt onder andere aangegeven dat het besluit van de Generale Synode Leusden 1999 niet consequent is, doordat het in de besluittekst spreekt van legerpredikant en in de grond van krijgsmachtpredikant, terwijl laatste klaarblijkelijk is bedoeld;
6. bezwaarschrift van de Gereformeerde kerk te Ten Boer d.d. 22 januari 2002. Bij de overweging dat de Generale Synode Leusden 1999 formaliseert wat in een crisissituatie een uitzondering hoort te zijn, suggereert de kerkenraad dat de Generale Synode Zuidhorn 2002 besluit dat krijgsmachtpredikanten in crisissituaties naar bevind van zaken mogen handelen. Daarbij kan dan besluit 3c gewijzigd worden in "van zijn werk geregeld verantwoording te doen aan de daarvoor aangewezen deputaten van de Generale Synode.";
7. verzoek van de Gereformeerde Kerk te Veenendaal d.d. 14 maart 2002 om het besluit opnieuw te bezien en daarbij de besluiten van de Generale Synode Groningen 1946 mee te nemen;
8. (ongedateerde) brief van de Gereformeerde Kerk te Assen-Zuid met het verzoek om bij de vaststelling van de definitieve instructie mee te nemen de vragen:
   a. past besluit 3 binnen de kaders van het in art. 60 KO bepaalde;
   b. is deze avondmaalsviering conform de Schrift en art. 35 NGB;
   c. is er sprake van voldoende schriftuurlijke tuchtoefening, wanneer die alleen in handen van de krijgsmachtpredikant ligt.
9. 'Report on Article 70: Spiritual Care for the Military General Synod Leusden 1999', ingezonden door de Free Reformed Churches of Australia;
10. een negental bezwaarschriften ondertekend door in totaal 22 broeders en zusters met daarbij een viertal adhesiebetuigingen. De bezwaren zijn o.m.
    a. dat besluit 3 in strijd is met de Schrift en art 1, 60 en 61 KO;
    b. dat dit besluit gevolg is van een dwingend voorschrift van de overheid;
    c. dat de scheiding tussen kerk en staat door di t besluit is aangetast;
    d. dat dit de weg openstelt naar een open avondmaalstafel;
    e. dat de heiligheid van de tafel in geding is;
    f. dat de werkwijze, zoals beschreven in besluit 4, zich niet verdraagt met de heiligheid van het heilig avondmaal;
    g. het is niet zichtbaar dat confrontatie met eerdere synodebesluiten hieromtrent heeft plaatsgevonden.
    De bezwaarschriften monden veelal uit in verzoeken om art. 70 besluit 3 volledig terug te nemen. Ook wordt gevraagd uit te spreken dat deputaten Geestelijke verzorging militairen geen invulling hebben gegeven aan de geformuleerde opdracht in besluit 4.

Besluit 1:

uit te spreken dat het besluit van de Generale Synode Leusden 1999, Acta artikel 70 besluit 3, niet in strijd is met de Schrift, de belijdenis en de kerkorde.

Grond:

bezwaarden hebben vanuit de Schrift, belijdenis en kerkorde diverse belangwekkende opmerkingen gemaakt met betrekking tot de viering van het Heilig Avondmaal in de normale situatie, namelijk viering van het avondmaal

in de gemeente van de Heer die samenkomt onder leiding en toezicht van de kerkenraad. Daarmee wordt niet aangetoond dat avondmaalsviering onmogelijk is in de hoogst uitzonderlijke situatie waarvan sprake is in voornoemd besluit, namelijk wanneer er in een oorlogs- of crisisgebied een samenkomst van gelovigen is die niet onder leiding en toezicht van een kerkenraad staat, maar waar wel een verantwoordelijke predikant is.

Besluit 2:

uit te spreken dat voornoemd besluit niet een toegeven is aan de hoofdkrijgsmachtpredikant en dus geen gevolg is van een dwingend voorschrift van de overheid noch dat hiermee de scheiding tussen kerk en staat geweld wordt aangedaan.

Grond:

de afspraak om eventueel avondmaal te bedienen in oorlogs- of crisissituaties is geen opdracht van de Hoofd Krijgsmachtpredikant maar een gevolg van afspraken die binnen het CIO-M door de protestantse kerken zijn gemaakt.

Besluit 3:

uit te spreken dat de regeling voor een dergelijke uiterst bijzondere situatie geen grond geeft te veronderstellen dat er in ons kerkverband nu sprake is of mag zijn van een open avondmaalstafel.

Grond:

het besluit is duidelijk genomen voor de situatie in een oorlogs - of crisisgebied waarbinnen militairen samenkomen om als bijzondere gemeenschap God Woord te horen en de sacramenten te gebruiken. Deze uitzonderingsbepaling creëert dus geen nieuwe regel voor die situaties waar geen sprake is van een oorlogs- of crisisgebied, maar wil de achterliggende criteria voor avondmaalsviering in het algemeen zo goed mogelijk naar deze bijzondere situatie vertalen.

Besluit 4:

uit te spreken dat voornoemd besluit niet in strijd is met door bezwaarden genoemde besluiten van eerdere generale synodes.

Gronden:

1. zowel de Acta van de Generale Synode Leeuwarden 1920 (art. 170), als de Acta van de Generale Synode Utrecht 1923 (art. 163), als de Acta van de Generale Synode Kampen 1951 (art. 141) hebben de normale omstandigheden op het oog en blijven op zich ook in het besluit van de Generale Synode Leusden 1999 gehandhaafd, dat alleen gaat over de bijzondere omstandigheid van een oorlogs- of crisissituatie;
2. weliswaar spreekt de Generale Synode Groningen 1946 uit, Acta art. 224B, dat zij het stichten van veld- en noodgemeente niet aanbeveelt, maar bij incidentele avondmaalsviering in een oorlogs- of crisisgebied is geen sprake van het instituut veld- of noodgemeente waar de Generale Synode Groningen 1946 op doelt.

Besluit 5:

het besluit van de Generale Synode Leusden 1999, Acta art. 70 besluit 3, als volgt te wijzigen:

Deputaten op te dragen voor uitzonderingssituaties in crisis- en oorlogsgebieden de dienstdoende krijgsmachtpredikant zo te begeleiden en te adviseren dat hij, als eindverantwoordelijke daarvoor, wanneer het begeerd wordt en er gelegenheid bestaat, het avondmaal kan vieren en bedienen, mits

1. in de samenkomst het karakter van de christelijke gemeente gehonoreerd wordt, nl. dat ze een gemeenschap is op basis van Gods Woord die aan het onderlinge opzicht en de tucht gestalte geeft;
2. hij slechts hen uitnodigt ten aanzien van wie hij ervan overtuigd is
   - dat ze in de christelijke gemeente waartoe ze behoren, zijn toegelaten tot het avondmaal;
   - dat ze met ons overeenstemmen in de ‘grondstukken’ van de christelijke religie;
   - dat ze onberispelijk van levenswandel zijn;
   - dat ze met het oog op deelname aan het avondmaal bereid zijn zich te onderwerpen aan elkaars opzicht en tucht.

Gronden:

1. Christus heeft bevolen het avondmaal te vieren toen Hij zei: “Doet dit tot mijn gedachtenis”;
2. Er mag mee gerekend worden dat in de extreme omstandigheden van een oorlogs- of crisisgebied er een speciale behoefte is aan de krachtige verzegeling van Gods genade;
3. het participeren in het instituut van krijgsmachtpredikant brengt met zich mee dat een krijgsmachtspredikant uit de Gereformeerde Kerken ook een roeping heeft ten opzichte van hen die geen lid zijn van een Gereformeerde Kerk;
4. ten onrechte was in voornoemd besluit de avondmaalsbediening beperkt tot de legerpredikant, terwijl al bleek dat de krijgsmachtpredikant bedoeld werd;
5. ten onrechte is in de discussie op de Generale Synode Leusden 1999 het begrip ‘noodgemeente’ ingebracht en vervolgens in grond 2 onder Acta art. 70 besluit 3 het begrip ‘noodgemeente’ genoemd, een begrip dat als zodanig niet is ingevuld en dat verwarring geeft met betrekking tot het bes luit van de Generale Synode Groningen 1946, Acta artikel 224 b, daarover;
6. ten onrechte is in grond 3 van voornoemd besluit het element van het onderlinge opzicht en de tucht weggelaten;

7. op een markant punt komt deze situatie overeen met die van de christenen voor wie de Generale Synode Leeuwarden 1920, Acta art. 170, haar bepalingen heeft opgesteld namelijk dat "er voor hen geen gelegenheid bestaat om in de kerk, waarvan zij zelf lid zijn, het avondmaal te gebruiken." Daarom kan die regeling, aangepast aan deze concrete situatie, ook hierop van toepassing zijn;
8. door het opzicht en tucht in het totaal van de avondmaal vierende gemeenschap neer te leggen wordt voorkomen dat het bedienen van het avondmaal alleen de verantwoordelijkheid is van de predikant of afhankelijk is van de mate waarin de predikant zijn mannen kent. Inzake de viering van het Heilig Avondmaal en de toelating daartoe heeft de predikant wel het laatste woord;
9. op deze manier krijgt het heilig houden van de avondmaalstafel een passende vorm.

Besluit 6:

uit te spreken dat

a. de werkwijze, zoals beschreven in GS Leusden 1999 Acta art. 70 besluit 4, voor deze situatie niet de heiligheid van de viering van het Heilig Avondmaal aantast;
b. het op grond van het nu gewijzigde besluit onnodig is dat deputaten nog een nadere instructie maken.

Grond:

dit gewijzigde besluit brengt voldoende kaders aan zodat de krijgsmachtpredikant zelf verder, onder begeleiding en advies van de deputaten, naar bevind van zaken kan handelen en daarvan achteraf, vanwege zijn verantwoordelijkheid aan deputaten, verantwoording kan afleggen.

Generale Synode Mariënberg 2005, art. 25-IV:

Besluit:

aan een nieuw in te stellen Deputaatschap Synodebesluiten op te dragen ook de zaak van de viering van het Heilig Avondmaal in crisisgebieden te bestuderen, de verwerping van de besluiten terzake breder te onderbouwen en in te brengen op de volgende generale synode.

Gronden:

a. in het oorspronkelijk deputatenrapport wordt voorgesteld de synodebesluiten m.b.t. deze zaak te verwerpen;
b. de vergadering is eveneens van mening dat de genoemde besluiten verworpen moeten worden maar vindt de onderbouwing daartoe nog onvoldoende geformuleerd;
c. bredere onderbouwing van genoemde besluiten behoorde tot de opdracht van de commissie, door omstandigheden is de commissie hier niet in geslaagd.

Overwegingen:

1. Tegen de besluiten van GS Leusden 1999 m.b.t. de viering van het Heilig Avondmaal in crisisgebieden zijn veel bezwaren ingebracht en over deze besluiten zijn veel kritische vragen gesteld. Het voornaamste, en in feite enige verschil tussen Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 is dat er in het herziene besluit van Zuidhorn sprake is van *elkaars opzicht en tucht.* Daarmee heeft Zuidhorn de bezwaren tegen Leusden niet gehonoreerd en niet weggenomen.
2. Tegen het besluit van Leusden 1999 was als voornaamste bezwaar ingebracht dat het besluit van de Generale Synode strijdig was met artikel 60 en 61 KO. In artikel 60 KO zijn we als Gereformeerde Kerken, op grond van Gods Woord, overeengekomen dat de kerkenraad alleen zal toelaten tot het avondmaal des Heren die belijdenis van hun geloof hebben gedaan naar de gereformeerde leer en godvrezend leven, of die uit zusterkerken met een goede attestatie komen.
   In een crisis- of oorlogsgebied is geen kerkenraad die opzicht kan oefenen over leer en leven en een en ander kan onderzoeken.
3. In artikel 61 KO hebben de kerken afgesproken, op grond van Gods Woord, dat het avondmaal gevierd wordt in de openbare eredienst, volgens kerkelijke orde, onder toezicht van de ouderlingen. In een crisis- of oorlogsgebied is dit onmogelijk.
4. Als gevolg van genoemd besluit van GS Leusden 1999 komt de verantwoordelijkheid voor de heiligheid van de avondmaalstafel bij de individuele avondmaalsganger te liggen. De eigenlijke norm voor toelating tot de avondmaalstafel ligt hierbij in het persoonlijk getuigenis van de avondmaalsganger:"Wie Christus met een waar geloof belijden en godvrezend leven". En: "dat zij zich houden aan het onderwijs in de Schriften".

Daarbij blijft de gemeente van Christus, waarover door Christus aangestelde ambtsdragers opzicht en tucht oefenen, volledig buiten zicht.
Er is geen enkele sprake van opzicht door ouderlingen van een gemeente. Het gevolg is een volledig open avondmaal. Dat is in strijd met de Schrift, I Kor. 11: 27-29: *Wie dus op onwaardige wijze het brood eet of de beker des Heren drinkt, zal zich bezondigen aan het lichaam en bloed des Heren. Maar ieder beproeve zichzelf en ete dan van het brood en drinke uit de beker. Want wie eet en drinkt, eet en drinkt tot zijn eigen oordeel, als hij het lichaam niet onderscheidt.*

5. Het zelf verantwoordelijk zijn voor deelname aan de avondmaalsviering zonder toezicht van de wettige ambtsdragers is ook in strijd met het formulier voor de bevestiging van ambtsdragers waar de kerk uitspreekt: *In de eerste plaats zien zij erop toe, dat elk lid van de gemeente zich in belijdenis en wandel gedraagt naar het evangelie. Zij bezoeken trouw de leden van Christus' gemeente, om hen met het Woord van God te vertroosten, te vermanen en te onderwijzen. Zij wijzen hen die zich in leer of leven misgaan, terecht en dragen er naar vermogen zorg voor, dat de sacramenten niet ontheiligd worden. Over hen die volharden in hun zonde, oefenen zij de christelijke tucht.*
6. In het verslag van de bespreking van dit besluit wordt gesproken van "een nieuwe kring van gelovigen", die zou ontstaan als mensen in het gezicht van de dood voor de dood van Christus komen te staan. In grond 2 van het besluit van de Generale Synode van Leusden 1999 wordt gesproken over "noodkerk". De Gereformeerde Kerken kennen deze figuren niet. Ze zijn ook niet uit de Schrift af te leiden. De gevolgde redenering is evenmin uit de Schrift af te leiden. De termen zijn vaag en subjectief in te vullen. Wie van zichzèlf meent de Christus te belijden naar de Schriften wordt tot die "nieuwe kring van gelovigen" gerekend.
   Daarmee wordt de kerk als avondmaalsgemeenschap, zoals Christus die bijeenroept door zijn Woord en die te kennen is aan haar kenmerken (art. 29 NGB), buiten spel gezet. In de Nederlandse Geloofsbelijdenis belijden we in art. 35: *Tenslotte, wij ontvangen dit heilig sacrament in de samenkomst van Gods volk met ootmoed en eerbied.*
   In de samenkomst met Gods volk. Dat is de kerk. De besluiten van Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 op dit punt zijn in strijd met de belijdenis van de kerk, de Drie Formulieren van Eenheid, waartoe de NGB behoort en waarvan wij geloven en belijden dat ze in alles Gods Woord naspreken.
   Er is sprake van een oecumene, een geloofseenheid, buiten de kerk, in strijd met Gods roeping. *Wij geloven en belijden één katholieke of algemene kerk. Zij is een heilige vergadering van de ware gelovigen, …* (art. 27 NGB).
   Toch is zij met hart en wil samengevoegd en verenigd in eenzelfde geest, door de kracht van het geloof. (art. 27 NGB).
   Wij geloven dat niemand, welke positie hij ook heeft, zich van deze heilige vergadering afzijdig mag houden, om op zichzelf te blijven staan. In deze vergadering komen immers bijeen degenen die behouden worden, en buiten haar is er geen heil. Daarom moet ieder zich bij haar voegen en zich met haar verenigen. Zo wordt de eenheid van de kerk bewaard; men onderwerpt zich aan haar onderwijzing en tucht, buigt de hals onder het juk van Jezus Christus en dient de opbouw van de broeders overeenkomstig de gaven die God aan allen verleend heeft, als leden van eenzelfde lichaam. Om dit alles des te beter te kunnen onderhouden, is het volgens Gods Woord de roeping van alle gelovigen zich af te scheiden van hen die niet bij de kerk horen, en zich bij deze vergadering te voegen op iedere plaats waar God haar gesteld heeft, zelfs al zouden de overheden en wetten van de vorsten zich daartegen verzetten en al zou er de dood of lijfstraf op staan. Daarom handelen allen die zich van haar afzonderen of zich niet bij haar voegen, in strijd met Gods bevel. (art. 28 NGB).

Wij geloven dat men nauwgezet en met grote zorgvuldigheid, vanuit Gods Woord, behoort te onderscheiden welke de ware kerk is, omdat alle sekten die er tegenwoordig in de wereld zijn, zich ten onrechte kerk noemen. Wij spreken hier niet over de huichelaars, die zich in de kerk tussen de oprechte gelovigen bevinden en toch niet bij de kerk horen, al zijn zij voor het oog wel in de kerk. Maar wij bedoelen dat men het lichaam en de gemeenschap van de ware kerk moet onderscheiden van alle sekten, die beweren dat zij de kerk zijn. (art. 29 NGB).

7. Zuidhorn 2002/2003 heeft aan Leusden 1999 toegevoegd de onderlinge tucht. Niet duidelijk is hoe die onderlinge tucht plaats zou moeten vinden. Ook wordt niet aangegeven hoe deze onderlinge tucht de plaats kan innemen van de tucht door de bijzondere ambtsdragers.
8. GS Leusden 1999 heeft de genoemde besluiten genomen n.a.v. nieuwe regelgeving van de overheid. Wanneer de kerken niet kunnen instemmen met die regelgeving is de consequentie dat de krijgsmacht in oorlogsgebieden en crisissituaties geen gebruik meer kan maken van de diensten van gereformeerde predikanten. Dat is een argument om het voorgaan in de avondmaalsviering te velde goed te keuren.
   Besluiten van de overheid en maatschappelijke inzichten worden gesteld boven Schrift en belijdenis. De Here spreekt in zijn Woord: Maar Petrus en de apostelen antwoordden en zeiden: *Men moet Gode meer gehoorzamen dan de mensen*. (Hand. 5:29).
9. GS Leusden 1999 meent dat in oorlogs- en crisissituaties er een sterke behoefte is aan de troost van het evangelie, juist door de krachtige werking van het Heilig Avondmaal. Zo gezien wordt het Avondmaal losgemaakt van de gehoorzaamheid aan het Woord en krijgt het een eigen betekenis en kracht. Dit is in strijd met de Schrift.
   Tijdens de discussie in Leusden 1999 is gewezen op het gevaar van een magische opvatting van het Heilig Avondmaal. Deze waarschuwing is niet gehonoreerd.
10. De door Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 aangevoerde argumenten voor de genoemde besluiten blijken te berusten op menselijke redeneringen en gevoelens en zijn niet Schriftuurlijk onderbouwd. Gesuggereerd wordt ook dat in een crisissituatie de Schriftuurlijke regels niet gelden, dat van Gods geboden mag worden afgeweken, zonder dat dit uit Gods Woord wordt beargumenteerd. De Bijbel leert het tegenovergestelde: toen koning Saul in een crisissituatie niet wilde wachten met offeren op de door de Here aangestelde profeet werd hem dat zeer zwaar aangerekend (1 Sam. 13).
11. De verwijzing in het aanvullend rapport op GS Leusden 1999 naar Leeuwarden 1920 heeft in deze geen geldigheid aangezien daar júist sprake is van toezicht door de kerkenraad.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit, dat de hiervoor genoemde besluiten van GS Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de viering van het Heilig Avondmaal in crisisgebieden, vervallen zijn en dat de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Gronden:
1. De genoemde besluiten zijn in strijd met art. 60 en 61 van de kerkorde.
2. De genoemde besluiten zijn in strijd met de Nederlandse Geloofsbelijdenis art. 35, waar beleden wordt dat het Avondmaal gehouden wordt in de samenkomst van Gods volk.
3. In de genoemde besluiten wordt het ambtelijk toezicht buiten spel gezet. Toegang tot het Heilig Avondmaal wordt afhankelijk van een persoonlijk getuigenis.
4. In de genoemde besluiten wordt de viering van het Heilig Avondmaal los gemaakt van de woordbediening in de kerk van Christus en krijgt het sacrament betekenis in zichzelf, in strijd met wat de Schrift ons leert.

5. Door aanvaarding van de genoemde besluiten wordt gesuggereerd dat in crisissituaties van Gods geboden mag worden afgeweken.
6. Door aanvaarding van de genoemde besluiten wordt gesuggereerd dat er geloofseenheid is buiten de kerk, in strijd met de art. 27, 28 en 29 NGB.
7. Door aanvaarding van de genoemde besluiten worden overheidsregelingen en maatschappelijke inzichten boven Gods Woord gesteld.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 25: Heilig Avondmaal in uitzonderlijke situaties

08-12-2007
09-02-2008

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, art. 41-42;
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 36.

Generale Synode te Berkel en Rodenrijs 1996, art. 41-42:
Artikel 41:
Viering avondmaal in stichtingen (agenda 3.12.1)
Voorstel : commissie 2
Rapporteur : Joh.W. van der Jagt
Materiaal :
brief (met bijlagen) van brs. J.W . Boessenkool en J.B. van Veen te Zeist d d. 5 april 1996 met:
a. een verzoek om opheffing of revisie van het besluit van de Generale Synode van Leeuwarden 1920, dat in verpleeginrichtingen ' ook verpleegden, die niet tot een van de gereformeerde kerken behoren, tot deze avondmaalsbediening kunnen worden toegelaten, wanneer er voor hen geen gelegenheid bestaat om in de kerk, waarvan zij zelf lid zijn, het avond maal te gebruiken, mits zij daartoe tijdig aan de kerkeraad hun begeerte te kennen geven en de kerkeraad zich verzekerd heeft, dat zij in hun kerk tot het avondmaal zijn toegelaten, dat zij in de grondstukken van de christelijke religie met ons overeenstemmen en onberispelijk van levenswandel zijn, terwijl zij voorts bereid moeten wezen, zolang zij als gast en aan het avondmaal deelnemen, zich aan het toezicht van de kerkeraad te onderwerpen' (Acta art. 25/2). Het voornaamste bezwaar van appellanten is, dat dit besluit gebaseerd is op de inmiddels in de gereformeerde kerken niet meer aanvaarde pluriformiteitsgedachte. Daarnaast achten ze het besluit niet goed uitvoerbaar, ook omdat op deze wijze de avondmaalsviering wordt geïsoleerd van de ' gemeenschap der heiligen' ; bovendien zijn appellanten van oordeel dat echt christelijk barmhartig-heidsbetoon door aan zieken het avondmaal niet te onthouden, niet los gemaakt kan worden van het maken van de goede kerkkeuze;
b. een appèl tegen de uitspraak van de Particuliere Synode Utrecht dd. 14 maart 1996 : ' het besluit van de particuliere synode gaat teveel bewijsrechtelijk en niet voldoende inhoudelijk in op de in ons appèlschrift van 17 januari jl. verwoorde bezwaren tegen het besluit van de classis Utrecht dd. 21 september 199 5. Daarom ook is het afwijzen van ons verzoek om ons revisieverzoek te ondersteunen niet op voldoende inhoudelijke gronden geschied'.

Besluit:
1. aan het verzoek tot revisie van het besluit van de Generale Synode Leeuwarden 1920 inzake ' avondmaal in stichtingen' niet te voldoen (Acta art. 25, onderdeel 2);
2. het bezwaar tegen de Particuliere Synode Utrecht 1996 niet toe te stemmen.

Gronden:
1. het besluit van de Generale Synode van Leeuwarden 1920 is wel tot stand gekomen onder invloed van een advies van een commissie onder leiding van dr. H. H. Kuyper, maar dit betekent nog niet dat de pluriformiteitsgedachte in het besluit is terug te vinden. Leeuwarden 1920 vraagt juist de bereidheid om zich aan het toezicht van de kerkeraad te onderwerpen. Ten aanzien van het echt christelijk barmhartigheidsbetoon richten appellanten zich tegen het advies, niet tegen het synodebesluit . Bovendien voeren zij voor deze stelling geen enkel schriftbewijs aan;
2. het besluit van de Generale Synode van Leeuwarden 1920 maakt een uitzondering op artikel 60 (voorheen 61) KO. Om een ontwikkeling naar een open avondmaalstafel te voorkomen noemt deze synode verschillende voorwaarden voor deelname van patiënten van buiten de gereformeerde kerken. In deze lijn is goed te werken;
3. de appellanten tonen niet aan dat de avondmaalsviering door het besluit van de Generale Synode van Leeuwarden 1920 dreigt te worden geïsoleerd van de ' gemeenschap der heiligen';

4. de wijze waarop de Particuliere Synode van Utrecht 1996 het door appellanten aangevochten classisbesluit heeft beoordeeld en aangevuld, geeft blijk van inhoudelijke toetsing.
   Na een korte bespreking wordt het voorstel van de commissie met algemene stemmen aanvaard. De afgevaardigden uit Utrecht blijven buiten stemming.

Artikel 42:
Deelname aan avondmaal door luisteraars kerktelefoon (agenda 3.2.1)
Materiaal:
brief van de classis Harderwijk dd. 11 mei 199 5, met het verzoek 'uit te spreken dat de bediening van het Heilig Avondmaal aan langdurig zieken thuis, die via de kerktelefoon met de eredienst verbonden zijn, valt binnen het kader van art . 61 KO en niet strijdig is met het besluit van de Generale Synode van Middelburg 1933 inzake krankencommunie' (met krankencommunie wordt bedoeld: bediening van het avondmaal aan zieken die in eigen huis worden verpleegd en aan ouden van dagen die verhinderd zijn de openbare eredienst bij te wonen, Acta Generale Synode Middelburg 1933, art . 131 , vgl. Bijl. XX VII)
Besluit:
het verzoek van de classis Harderwijk naar art. 30 KO niet in behandeling te nemen.
Grond:
de classis Harderwijk heeft niet aangetoond dat haar verzoek niet in de mindere vergadering had kunnen worden afgehandeld.

Generale Synode te Zuidhorn 2002/2003, art. 36:
Materiaal:
brief van de Particuliere Synode Drenthe d.d. 13 augustus 2001 waarin wordt gevraagd dat de generale synode landelijke richtlijnen presenteert inzake toelating asielzoekers aan het heilig avondmaal. De vraag naar landelijke richtlijnen wordt gesteld omdat dit diverse kerken aangaat.
Tevens komt het voor dat in de ene gemeente een asielzoeker na onderzoek als gast wordt toegelaten tot de viering, terwijl een zustergemeente dezelfde persoon (na een overplaatsing) van de viering weert.
Besluit 1:
aan het verzoek van de particuliere synode Drenthe te voldoen en te bepalen dat met asielzoekers die in afwachting van hun procedure in Nederland verblijven en niet de VBT-A (= Verblijfsvergunning Bepaalde Tijd-Asiel) bezitten, bij hun aanvraag tot deelname aan de viering van het Heilig Avondmaal gehandeld zal worden naar analogie van de criteria die de Generale Synode Leeuwarden 1920 Acta art. 25 heeft opgesteld met betrekking tot toelating tot de viering van het Heilig Avondmaal in stichtingen van diegenen die niet tot een van de Gereformeerde Kerken behoren. Met betrekking tot de specifieke situatie van asielzoekers betekent dit dat ze als gasten tot het gebruik van de beide sacramenten toegelaten worden, wanneer de kerkenraad ervan overtuigd is:
1. dat ze in de christelijke gemeente waartoe ze behoorden, zijn toegelaten tot het avondmaal;
2. dat ze door middel van een onderzoeksgesprek ervan blijk geven met ons overeen te stemmen in de ‘grondstukken’ van de christelijke religie;
3. dat er een positief getuigenis van hun levenswandel gegeven kan worden, mede op grond van het getuigenis van diegenen die hen begeleiden, terwijl ze naar vermogen de kerkdiensten trouw bezoeken.

Gronden:
1. met het oog op rechtszekerheid en rechtsgelijkheid voor de asielzoekers alsook vanwege het feit dat veel kerkenraden met vragen rond hun toelating te maken krijgen, is het goed dat de kerken in dezen enkele gezamenlijke bepalingen aanvaarden;
2. de situatie van asielzoekers komt op een beslissend punt overeen met die van de christenen voor wie de Generale Synode Leeuwarden 1920 Acta art. 25 haar bepalingen heeft opgesteld, namelijk dat “er voor hen geen gelegenheid bestaat om in de kerk, waarvan zij zelf lid zijn, het avondmaal te gebruiken.”;
3. aan het recht om deel te mogen nemen aan de viering van het Heilig Avondmaal is het recht van gebruik van het andere sacrament, de Heilige Doop, verbonden (art. 56 in combinatie met art. 60 KO);
4. uit respect voor het overheidsbeleid (art. 27 KO) is het niet goed hun die niet in het bezit van de VBT-A zijn, meer rechten te verlenen dan het recht tot het gebruik van de sacramenten.

Besluit 2:
kerkenraden zullen asielzoekers die in het bezit van de VBT-A zijn, op de gewone wijze toelaten tot de gemeenschap van de kerk als leden in volle rechten.
Gronden:
1. de asielzoeker die in het bezit van de VBT-A is, heeft in de Nederlandse samenleving in hoofdzaak dezelfde rechten als iedere Nederlandse burger. Het feit dat er nog een paar jaar onzekerheid is voordat de definitieve verblijfsbeslissing valt, kan geen doorslaggevende grond zijn om het volledig lidmaatschap van de kerk te weigeren;

2. hoewel taal- en cultuurverschillen van invloed kunnen zijn op het proces van toelating van asielzoekers, is het niet juist met betrekking tot hen – omdat ze uit het buitenland komen –meer en andere criteria te hanteren en aparte regelingen te creëren dan die bijbels, confessioneel en kerkordelijk in het algemeen reeds gelden.

Besluit 3:

a. een asielzoeker die in een van de kerken als gast toegelaten is tot het gebruik van de sacramenten, zal bij verhuizing c.q. overplaatsing een schriftelijk getuigenis van de kerkenraad ontvangen, opgesteld aan de hand van de in besluit 1 genoemde criteria;
b. op grond van dit getuigenis zal de asielzoeker in de zusterkerk waar hij zich vervolgens meldt, worden toegelaten tot het gebruik van de sacramenten.

Grond:

er mag niet door het ontbreken van afspraken op dit punt onzekerheid en rechtsongelijkheid ontstaan, die juist in dergelijke kwetsbare levenssituaties voor de betrokkenen extra schrijnend zijn.

Besluit 4:

met asielzoekers in situaties waarin bovenstaande besluiten niet voorzien, zal de kerkenraad naar bevind van zaken handelen, in goed overleg met de bevoegde overheidsinstanties.

Gronden:

1. de situaties rond individuele asielzoekers zijn te complex om alles in een algemene regeling te kunnen vastleggen;
2. om te voorkomen dat de kerk zich bijv. schuldig zou maken aan (medewerking aan) burgerlijke ongehoorzaamheid, is het goed om in bijzondere situaties overleg te hebben met de autoriteiten (art. 27 KO).

Overwegingen:

1. In de huidige situatie van de kerken zal het niet spoedig voorkomen dat een van de kerken een dienst zal beleggen in een zorginstelling en dan geconfronteerd wordt met het besluit in deze van GS Berkel en Rodenrijs 1996.
   Toch is heroverweging van dit besluit noodzakelijk omdat deze zaak een opstap is naar de praktijk van een open avondmaalsviering zoals die in andere kerkgenootschappen wordt gezien, een ontwikkeling die door onze kerken duidelijk dient te worden afgewezen.
2. Appellanten maakten terecht bezwaar tegen het besluit van Leeuwarden 1920. Deelname aan de viering van het Heilig Avondmaal staat alleen vrij aan belijdende leden van een van De Gereformeerde Kerken of leden van zusterkerken die een attest van hun kerkenraad hebben. Dat is de gereformeerde regel die is vastgelegd in art. 60 van de kerkorde.
3. Appellanten wezen er terecht op dat het besluit van Leeuwarden 1920 aanleiding geeft om te veronderstellen dat dit besluit is gebaseerd op de leer van de pluriformiteit, waarbij een geloofseenheid buiten de kerk wordt verondersteld. Dit is in strijd met Schrift en belijdenis (art. 27-29 NGB).
4. Deelname aan de viering van het Heilig Avondmaal kan niet los gezien worden van de zondagse eredienst. In art. 35 NGB belijdt de kerk dat wij “dit heilig sacrament in de samenkomst van Gods volk” ontvangen. Terecht wezen de appellanten erop dat viering van het Heilig Avondmaal buiten de samenkomst van Gods volk de avondmaalsviering isoleert van de gemeenschap der heiligen.
5. Aanvaarden dat het Heilig Avondmaal gevierd kan worden buiten de samenkomst van de gemeente, heeft het gevaar in zich dat de avondmaalsviering betekenis krijgt in zichzelf, los van de Woordbediening.
6. Voor allen die deel willen nemen aan de viering van het Heilig Avondmaal is de regel van art. 60 van de kerkorde van toepassing. Het is niet juist om voor asielzoekers een uitzondering te maken, alsof in sommige gevallen de Schriftuurlijke regel voor de avondmaalsviering niet van toepassing hoeft te zijn. GS Zuidhorn 2002/2003 maakt niet aannemelijk dat voor asielzoekers een andere regel zou moeten gelden dan voor andere gasten.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit, dat de hiervoor genoemde besluiten van GS Berkel en Rodenrijs 1996 en Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de viering van het Heilig Avondmaal in bijzondere situaties, vervallen zijn en dat de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Besluit 2:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit, dat het besluit van GS Leeuwarden 1920 (art 25) inzake de toelating van belijdende leden van andere kerken onder bepaalde voorwaarden (bijzondere situatie), vervallen is en dat de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Gronden:
1. Toelating tot de viering van het Heilig Avondmaal is gebonden aan de regel, zoals de kerken die hebben vastgelegd in art. 60 van de kerkorde, naar de orde die de Schrift leert.
2. De viering van het Heilig Avondmaal dient plaats te vinden in de samenkomst van de gemeente, waar de gemeenschap der heiligen daadwerkelijk gestalte krijgt (art. 61 KO, art. 35 NGB).
3. De viering van het Heilig Avondmaal mag niet los gezien worden van de Woordbediening en heeft geen betekenis in zichzelf, maar is de betekening en verzegeling van Gods beloften zoals in de prediking verkondigd en aangeboden.

Bespreking:
Tijdens de bespreking op 08-12-2007 stelt br. P. Drijfhout voor om mede op grond van de overwegingen 2 en 3 ook te besluiten het besluit van Leeuwarden 1920 vervallen te verklaren. Wanneer de overwegingen 2 en 3 in de huidige vorm blijven staan wordt impliciet het besluit van Leeuwarden, om christenen in verpleeginrichtingen voor wie er geen gelegenheid bestaat om in de kerk waarvan zij zelf lid zijn het avondmaal te gebruiken toe te laten tot de viering van het Heilig Avondmaal, vervallen verklaard.
De afgevaardigden E. Borst en A. van Egmond hebben hier vooralsnog grote moeite mee.
Opgemerkt wordt door hen dat het vervallen verklaren van een besluit van de GS Leeuwarden 1920 buiten de bevoegdheid van de synode valt omdat dit een besluit betreft van voor 1993. Een bezwaar tegen zo'n besluit moet volgens hen via de kerkelijke weg aan de orde gesteld worden.
De vergadering besluit de brs. Borst en Van Egmond de gelegenheid te geven om voor de volgende synodezitting met een amendement te komen op de door de deputaten voorgestelde besluittekst.

De bespreking daarvan vindt plaats op 09-02-2008. De preses nodigt broeder W.J. Heeringa als woordvoerder van de deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 uit aan tafel en heet hem hartelijk welkom.
In het ter tafel liggende tegenvoorstel van de brs. Borst en van Egmond wordt het besluit van GS Leeuwarden 1920 (art. 25) gehandhaafd, omdat:
1. in het besluit voldoende waarborgen zijn opgenomen die de avondmaalstafel heilig houdt :
2. in de geschiedenis en de praktijk van de Gereformeerde Kerken er altijd een open oog geweest is voor uitzonderingssituaties.
3. de pluriformiteitsgedachte als grond voor het besluit van de GS Leeuwarden 1920 niet is aangetoond.

Er vindt een brede bespreking plaats na toelichting en verdediging van voorstel en tegen-voorstel. Het spitst zich met name toe op de regel van GS Leeuwarden 1920, verwoord in "materiaal" art. 41 van GS Berkel en Rodenrijs 1996.
Dr. Van Gurp, die desgevraagd zijn advies vooraf gaf aan het einde van de ochtendsessie, vindt dat de binding tussen kerk, het Woord en het avondmaal niet goed uit de verf komt. Hij heeft grote bezwaren tegen de criteria die Leeuwarden 1920 aanvoert om niet-kerkleden aan te laten gaan. Welke waarde heeft het oordeel van een kerkenraad van een kerkgenootschap, dat geen ware kerk is? Wat betekent het als men t.a.v. art. 27-29 NGB ongehoorzaam is, dat men toch "in de grondstukken van de christelijke religie met ons overeenstemt en onberispelijk van levenswandel is"? Het niet-kerklid zijn en toch onder 'toezicht' van de kerkenraad staan kan niet samengaan. Ook meent hij dat de besluiten van GS Zuidhorn 2002/2003 en GS Berkel en Rodenrijs 1996 onafscheidelijk aan elkaar verbonden zijn. Je kunt niet het ene handhaven en het andere verwerpen.
In een toelichting bij het tegenvoorstel wordt er door de broeders op gewezen dat het gaat om een oud synodebesluit, dat de kerken al sinds 1920 hebben en dat een bezwaar daartegen vanuit de kerken zou moeten komen. In zijn verdediging antwoordt deputaat br. W.J. Heeringa hierop dat volgens de instructies de materie toch via het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 aan de orde diende te komen. Bovendien heeft het voorstel van de deputaten op de tafel van alle kerkenraden gelegen. Dat een oud synodebesluit pas veel later herroepen wordt is niet uniek. Dat is ook te danken aan voortschrijdend inzicht. De zgn. pacificatieformule van 1905 heeft jarenlang de goedkeuring van de kerken gehad, en is pas na de Vrijmaking door GS Groningen 1946 afgewezen. Nu zien we dat in die regel van Leeuwarden pluriformiteit schuil gaat.
Er wordt door de verdedigers van het tegenvoorstel op gewezen dat we de achtergronden van het besluit van de synode van Leeuwarden 1920 niet goed kennen. Er zijn ook in de geschiedenis momenten geweest dat men als lid van 2 verschillende kerken bij elkaars avondmaal aan mocht gaan in bijzondere situaties, bv. de gereformeerden bij de luthersen in de tijd van de reformatie en de dolerenden bij de afgescheidenen in de negentiende eeuw. Anderen betwijfelen of dat een zo algemene regel rechtvaardigt.
Weer anderen menen dat de omstandigheden rond de synode van Leeuwarden 1920 niet zozeer belangrijk zijn, maar wel de Schriftuurlijke criteria waaraan synodebesluiten moeten voldoen.
Bovendien blijkt de regel van Leeuwarden omarmd te zijn door GS Zuidhorn 2002/2003 om te komen tot een open avondmaal in crisisgebieden.
Het grote bezwaar blijft bij de meeste afgevaardigden dat het besluit van de GS Leeuwarden 1920 niet in overeenstemming is met Schrift en belijdenis en KO.

Het voorstel van Deputaten Onderzoek Synodebesluiten (DOS) wordt met 9 stemmen aangenomen. Daarmee is het tegenvoorstel van de brs. Borst en Van Egmond verworpen.
Deputaat ds. S. de Marie blijft buiten stemming.

Hoofdstuk III KERKREGERING

Artikel 26: Prioritering overige synodebesluiten vanaf Ommen 1993

08-12-2007

Materiaal:
- Schema totaal overzicht en prioritering synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993

Terwille van de tijd wordt besloten het schema totaal overzicht en prioritering synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 niet te behandelen maar naar de volgende zitting te verplaatsen. De preses bedankt de aanwezige deputaten voor hun toelichting en aanwezigheid. Ook het Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode zal op de volgende zitting aan de orde komen.

12-01-2008

De deputaten T. L. Bruinius en W. Dijkstra worden gevraagd ter vergadering te komen.
Op de vraag waarom de deputaten voor de door hun voorgestelde prioritering hebben gekozen geven deputaten aan dat er een keuze gemaakt moest worden vanwege de vele nog niet behandelde besluiten.
Een aantal afgevaardigden meent dat de voorgestelde prioritering aanpassingen behoeft.
Het moderamen wordt gevraagd in samenwerking met de deputaten een nieuwe prioritering te maken, daarbij rekening houdend met hetgeen de afgevaardigden naar voren brachten. Dit wordt later weer op de agenda geplaatst.

Artikel 27: Aangepast prioriteitenschema synodebesluiten vanaf 1993

15-03-2008

Materiaal:
- Aangepast prioriteitenschema

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007 besluit Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 op te dragen bij hun nog te verrichten onderzoek uit te gaan van het nu gepresenteerde prioriteitenschema.

Grond:
Hiermee is rekening gehouden met de verzoeken en overwegingen van de afgevaardigden tijdens de bespreking dd 12 januari 2008.

Artikel 28: Behandeling revisieverzoeken

08-12-2007
12-01-2008

Materiaal:
- Notitie moderamen m.b.t. inrichting synodevergadering bij behandeling revisieverzoeken

Br. A. van Egmond heeft in een e-mail aan de synode verzocht om prealabel aan de bespreking van de notitie van het moderamen inzake de wijze van behandelen van revisieverzoeken te bespreken welke afgevaardigden aan de bespreking van deze notitie kunnen deelnemen. Volgens hem zou, in verband met het nog te behandelen revisieverzoek

van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. m.b.t. art. 40 van de Acta van GS Mariënberg 2005, de besluiten 1 t/m 4, vooraf besproken moeten worden of de broeders die ook afgevaardigd waren naar de GS Mariënberg 2005 al dan niet aan de bespreking van het huidige agendapunt kunnen deelnemen. Dit met het oog op eerder genoemd revisieverzoek waarin afkeuring wordt uitgesproken over het feit dat afgevaardigden van de classis Zuid-West tijdens de GS Mariënberg 2005 meegesproken en meebesloten hebben betreffende de procedure van de behandeling van het bezwaarschrift van Zwijndrecht tegen de classis Zuid-West.
Dr. P. van Gurp geeft in zijn advies aan dat het hem vergader-technisch onmogelijk lijkt afgevaardigden naar de GS Mariënberg 2005 buiten de bespreking van de notitie van het moderamen te laten. Getalsmatig zouden bij buitensluiten van deze afgevaardigden slechts enkele broeders overblijven bij de bespreking van de notitie. Advisering tijdens de bespreking heeft altijd een beïnvloedende rol. Dat is zelfs noodzakelijk wil men tot een wel overwogen oordeel komen. Daarbij moet men oppassen voor subjectiviteit. Iedere afgevaardigde, die nog niet eerder een oordeel over een zaak gegeven heeft, moet vanuit zijn door Christus gegeven opdracht op grond van Schrift, belijdenis en KO en op grond van de feiten en adviezen een beoordeling maken.

Besluit 1:
De synode besluit dat iedere afgevaardigde met het hier boven besprokene in gedachten, zijn taak moet vervullen m.b.t. de bespreking over de wijze van behandeling van de revisieverzoeken.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Vervolgens komt de notitie van het moderamen, waarin voorstellen m.b.t. de inrichting van de synodevergadering bij de bespreking van revisieverzoeken, in behandeling.

Het voorstel van de classis Zuid-West om bij de behandeling van revisieverzoeken betreffende besluiten of uitspraken van de GS Mariënberg 2005 de afgevaardigden die betrokken zijn geweest bij de gewraakte besluiten of uitspraken van de GS Mariënberg 2005 te vervangen door afgevaardigden die daar niet bij betrokken zijn geweest, wordt hierbij ook besproken.

Besluit 2:
De synode besluit om bij de behandeling van revisieverzoeken betreffende besluiten of uitspraken van de GS Mariënberg 2005 de afgevaardigden die betrokken zijn geweest bij de gewraakte besluiten of uitspraken van de GS Mariënberg 2005 te vervangen door afgevaardigden (secundi of tertii) die daar niet bij betrokken zijn geweest.

G**ronden:**
1. Dat daarmee voldaan wordt aan de huishoudelijke regeling voor de generale synode, hoofdstuk 6 punt 7, die bepaalt: *In geval van appèl of revisie blijven buiten stemming degenen die lid waren van de vergadering, welke het omstreden besluit nam, of die deze vergadering vertegenwoordigen.*
2. Dat daarmee voldoende afgevaardigden een wettige stem kunnen uitbrengen bij besluiten over deze revisieverzoeken.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Vervolgens komt aan de orde de vraag of de primus-afgevaardigden die op de vorige synode reeds een oordeel hebben uitgesproken wel of niet in een adviserende hoedanigheid aanwezig zullen zijn.
Dr. P. van Gurp geeft als advies de afgevaardigden die reeds hebben geoordeeld als adviseurs te laten deelnemen aan de bespreking. Zo werd in het verleden ook de predikant van de samenroepende kerk van de generale synode als hij niet was afgevaardigd uitgenodigd om als adviseur de synode te dienen. Daarbij is het wel belangrijk dat deze adviseurs hun plaats kennen, d.w.z. een bescheiden rol spelen in de bespreking.

Besluit 3:
De synode besluit, na bespreking, dat bij revisieverzoeken de vervangen primus-afgevaardigden als adviseurs aan de bespreking kunnen deelnemen.

Gronden:
1. De kerkgeschiedenis leert dat de synodevergadering zelf kan bepalen of zij adviseurs toelaat.
2. De primus-afgevaardigden die als adviseurs optreden kunnen eventueel een historische toelichting geven op de besluiten van de GS Mariënberg 2005.
3. Adviseurs hebben een beperkte deelname aan de bespreking.
4. Zowel de synodeleden als de adviseurs zijn geroepen zich te laten leiden door Schrift, belijdenis en KO en mogen niet zoeken naar het eigen gelijk.

Dit besluit wordt genomen met 7 stemmen voor, 2 tegen en 3 onthoudingen.

Omdat in het moderamen ook leden zitten die op de vorige synode geoordeeld hebben over bepaalde bezwaarschriften wordt het voorstel besproken om het moderamen tijdens de behandeling van de revisieverzoeken alleen in vergadertechnisch opzicht te laten functioneren. Dr. P. van Gurp is van mening dat het moderamen zijn taak in vergader-technische zin kan uitvoeren en dat de sturende rol van een preses beperkt is.
Eerst zal een besluit worden genomen over het moderamen zonder de preses.

Besluit 4:
De synode besluit het moderamen ook bij de behandeling van de revisieverzoeken te handhaven.

Grond:
Het moderamen vervult in dat geval alleen een vergadertechnische functie.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Tenslotte wordt besproken of de huidige preses van de synode, die ook preses was van GS Mariënberg 2005 tijdens de bespreking van revisieverzoeken de vergadering zal leiden dan wel vervangen zal moeten worden.
Bij een eerste stemming blijkt dat een aantal afgevaardigden zich onthouden van stemming omdat de zaak voor hen nog niet duidelijk is. De vergadering besluit na de bespreking daarom deze stemming ongeldig te verklaren en de preses geeft eerst meer ruimte voor verdere bespreking alvorens tot herstemming over te gaan.

Besluit 5:
De synode besluit met algemene stemmen, waarbij ds. De Marie buiten stemming blijft, dat alleen de leiding van de vergadering tijdens de bespreking van revisieverzoeken inzake de zaak Zwijndrecht in handen zal komen van een ad hoc te verkiezen preses in plaats van de huidige synodepreses. Bij de behandeling van alle andere revisieverzoeken zal de huidige preses de vergaderingen voorzitten.

Gronden:
1. De preses van een vergadering kan door zijn leidinggeven de vergadering beïnvloeden.
2. De huidige preses was als preses van de vorige synode nauw betrokken bij de besluitvorming.
3. Omdat de zaak Zwijndrecht een uitzonderlijke zaak is, is het wijs de preses te vervangen, ten einde elke schijn van belangenverstrengeling te voorkomen.
4. De synode wil door het vervangen van de preses elke schijn van partijdigheid voorkomen.

Ds. Van Gurp merkt in zijn advies op dat het vaker voorgekomen is dat op achtereenvolgende synodes dezelfde preses werd gekozen. Deze werd bij de behandeling van revisieverzoeken niet vervangen. Omdat het bij de zaak Zwijndrecht om een uitzonderlijke situatie gaat is het goed dat de preses, gezien zijn betrokkenheid, vervangen wordt, maar in de andere gevallen meent hij dat de preses zijn taak kan blijven vervullen.
Meerdere afgevaardigden zijn ook van mening dat met het genomen besluit op de zaak Zwijndrecht werd gedoeld en niet op de andere revisieverzoeken.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 29: Stemrecht bij behandeling revisieverzoeken 08-12-2007

De preses geeft het tweede voorstel van het moderamen in bespreking dat luidt: "*Wat betreft de revisieverzoeken van kerken mogen alle afgevaardigden van de classes ongeacht hun verbinding met één van de kerken wel aan de bespreking en beoordeling meedoen, tenzij zij reeds op de vorige synode betrokken waren bij het formuleren en uitspreken van de oordelen*."

In deze bespreking wordt ook aandacht gegeven aan de opmerking in één van de gronden onder het eerder genoemde voorstel van de classis Zuid-West dat afgevaardigden van een kerk die een revisieverzoek heeft ingediend buiten stemming moeten blijven.

De adviseur dr. P. van Gurp had reeds voor de pauze geadviseerd geen beperkingen aan de afgevaardigden op te leggen. Hij verwees hierbij naar art. 32 KO. De enige beperking is dat zij buiten stemming moeten blijven bij zaken die henzelf of hun eigen kerken betreffen.
In de daaropvolgende bespreking wordt uitgebreid aandacht besteed aan de opdracht van de afgevaardigden om op grond van de feiten en in overeenstemming met Schrift, belijdenis en KO recht te spreken. Het gaat hierbij om het recht van de Here en om broeders en zusters die menen dat hun onrecht is aangedaan.
Door de afgevaardigden br. R. de Boer en br. G. Aalvanger wordt verklaard dat zij geen mandaat van hun kerkenraad hebben inzake de revisieverzoeken van DGK Bergentheim/ Bruchterveld e.o. Zij kunnen hierover vrij spreken en oordelen.

Besluit:
De synode besluit met algemene stemmen dat wat betreft de revisieverzoeken van kerken alle afgevaardigden van de classes ongeacht hun verbinding met één van de kerken aan de

bespreking en beoordeling mee mogen doen, tenzij zij reeds op de vorige synode betrokken waren bij het formuleren en uitspreken van de oordelen.

Gronden:
- art. 32 KO spreekt alleen van het onthouden van stemming wanneer het zaken betreft die een afgevaardigde persoonlijk aangaat of de kerk waarvan hij lid is.
- tijdens de bespreking kunnen afgevaardigden hun mening wijzigen op grond van de aangedragen feiten.

Artikel 30: Vervanging preses bij behandeling revisieverzoeken 12-01-2008

Het moderamen heeft in opdracht van de synode twee broeders-afgevaardigden gevraagd als ad hoc preses te fungeren wanneer de zaak Zwijndrecht behandeld zal worden. Br. H. Oosterhuis is bereid deze functie te vervullen ook als deze zaak in een openbare vergadering behandeld wordt. Het moderamen meent dat deze zaak alleen in een openbare vergadering behandeld kan worden.

Besluit:
De synode besluit met algemene stemmen dat de zaak Zwijndrecht in een openbare vergadering behandeld zal worden en benoemt br. H. Oosterhuis tot ad hoc preses bij de behandeling van de zaak Zwijndrecht.

Artikel 31: Voorbereiding zaak Zwijndrecht 12-01-2008

Voorbereidingscommisie zaak Zwijndrecht
Ter voorbereiding van de revisieverzoeken inzake Zwijndrecht stelt het moderamen voor de volgende vier broeders in de voorbereidingscommissie te benoemen: Br. A. van de Net, br. H. Ravensbergen, br. H. Folkers en br. A. Admiraal.
Het voorstel tot het benoemen van br. Admiraal is gedaan om de commissie te ondersteunen zodat niet te veel tijd verloren gaat. De synode besluit akkoord te gaan met de benoeming van de brs. Van de Net, Ravensbergen en Folkers. Vanwege zijn betrokkenheid bij de zaak Zwijndrecht op de vorige synode en de classis ZW hebben de afgevaardigden moeite met het voorstel inzake br. Admiraal. Omdat op korte termijn geen vervanger gevonden kan worden, wordt besloten slechts de andere drie genoemde leden te benoemen.

Instructie Commissie revisieverzoeken zaak Zwijndrecht

De instructie voor de commissie Zwijndrecht zoals deze door het moderamen was opgesteld wordt met één kleine aanpassing vastgesteld nl. ‘**de** revisieverzoeken’ wordt veranderd in ‘**deze** revisieverzoeken’ (zie bijlage XVIII).

Bespreking:
In de bespreking wordt stilgestaan bij de criteria voor de ontvankelijkheid van de betrokken revisieverzoeken. Br. A. van Egmond merkt op dat in het algemeen voor revisieverzoeken geldt dat niet alleen art. 31 maar ook art. 33 KO van toepassing is. Reden voor een revisieverzoek kan ook een andere zijn dan alleen maar strijdigheid met de Schrift of de KO. Hij verwijst daarbij naar GS Kampen 1975, art. 110. *Een verzoek om revisie van een besluit, dat in de kerken algemene aanvaarding heeft gevonden, moet wel met zeer klemmende redenen worden aangedrongen en er blijk van geven, dat de indiener zich ernstig rekenschap heeft gegeven van alle argumenten, waarmee dat besluit werd gemotiveerd c.q. verdedigd.* Daarentegen wordt opgemerkt dat in de betreffende zaak sprake is van een revisieverzoek van een appèlzaak. Revisieverzoeken betreffende een appèlzaak kunnen feitelijk alleen door de

betrokken appellanten worden ingediend. Hierbij wordt door de preses gewezen op hetgeen prof. J. Kamphuis zegt in zijn publicatie "Kerkelijke besluitvaardigheid" (Vuurbaak 1970, p. 61-65) over de geldigheid van kerkelijke besluiten. Daarin zegt hij o.a. dat alleen de partijen in een geding zijn geroepen tot uitvoering van het genomen besluit. Niet iedere kerk of iedere gelovige is geroepen om een genomen beslissing te bekrachtigen waardoor rechtskracht verleend zou worden aan een door de synode genomen beslissing.
Dr. P. van Gurp noemt in zijn advies de afhandeling van de zaak Kralingen op de synode van Berkel 1952. Deze synode heeft daar toen een eindoordeel over gegeven. Hoewel meerdere kerkenraden en kerkleden meenden daarover een standpunt te moeten innemen, behandelde de synode alleen de bezwaren van de betrokkenen. Mocht er echter aan een uitspraak inzake een appèlzaak een leeruitspraak gekoppeld zijn, ligt de toepassing uiteraard heel anders. Bij zo'n leeruitspraak is elke kerk en elk kerklid betrokken, de betreffende uitspraak gaat het hele kerkverband dan aan. Dat was het geval bij het besluit van GS Leusden 1999 over de uitspraak van ds. D. Ophoff inzake de zondagsrust.
In de instructie wordt daarom bepaald dat alleen strijdigheid met de Schrift, de belijdenis en de KO het criterium zal zijn voor de ontvankelijkheid van de stukken inzake Zwijndrecht, hoewel strikt genomen het geen revisieverzoeken van de appellanten zelf zijn.

Artikel 32: Revisieverzoeken en appèlschriften 09-02-08

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode.

Overwegingen:
- De generale synode overweegt dat revisieverzoeken niet behandeld behoren te worden door Deputaten Behandeling Bezwaarschriften maar primair op de generale synode.
- De generale synode overweegt eveneens dat, gezien het kleine kerkverband waarvan wij deel uitmaken, het goed is om revisieverzoeken betreffende synodebesluiten van de laatst gehouden GS zo breed en diep mogelijk te bestuderen. Hierdoor kunnen de afgevaardigden zo goed mogelijk worden toegerust, en namens de kerken recht spreken inzake revisieverzoeken. De synode zal mogen werken onder aanroeping van de Naam van de HERE en onder Zijn afgebeden zegen haar werk doen.

Besluit 1:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om appèlschriften en revisieverzoeken een verschillende behandeling toe te kennen en dit nader uit te werken in de regelingen.

Besluit 2:
Tevens besluit zij om aan de instructie voor de behandeling van bezwaarschriften een artikel toe te voegen, na art. 1b, met de tekst:
"*Revisieverzoeken zullen als regel, overeenkomstig het advies van Deputaten Voorbereiding Volgende Synode, door de samenroepende kerk ter informatie naar alle kerkenraden worden verzonden uiterlijk twee maanden voor het begin van de volgende synode*."

Gronden:
1. Appèlschriften m.b.t. besluiten van mindere vergaderingen, ingediend door leden van de kerken of kerkenraden, behoren onderzocht te worden door Deputaten Behandeling Appèlschriften (DBA). Revisieverzoeken m.b.t. eerdere synodebesluiten behoren echter niet te worden behandeld door Deputaten Appèlzaken.
   De kerken dienen hierin duidelijk onderscheid te maken.

2. Een revisieverzoek ingediend door kerkenraden en kerkleden en gericht tegen een besluit van een vorige synode kan, voorzover niet vertrouwelijk, gezien de beperkte omvang van het kerkverband, beter eerst ter kennis gebracht worden van de kerkenraden. De kerkenraden die hebben geratificeerd kunnen zo op de hoogte gebracht worden van mogelijke Schriftuurlijke bezwaren vanuit een zusterkerk tegen een synodebesluit.
3. De afgevaardigden kunnen door bespreking van het revisieverzoek op hun kerkenraad beter worden toegerust. Echter dient een mandaat of binding van kerkenraadszijde m.b.t. de betrokken zaak achterwege te blijven, om de vrijheid van handelen en beslissen van de afgevaardigden te waarborgen.
4. Vooraf aan toezending aan de kerken, zullen de Deputaten Voorbereiding Volgende Synode de revisieverzoeken toetsen aan de gestelde criteria.

Bespreking:
Dr. P. van Gurp wijst erop dat Prof. K. Schilder zijn revisieverzoek aan alle kerken stuurde (in een brief die hij op 14 januari 1944 aan alle kerkenraden stuurde) met daarin een afschrift van zijn tolerantievoorstel, dat hij indiende op 13 december 1943. Bij de kerkenraden wilde hij op deze manier de voorbereiding in gang zetten voor revisieverzoeken bij de synode van 1946. Hierop kwam veel kritiek. Schilder antwoordde op de kritiek, door te wijzen op het publieke karakter van deze zaak. Het werd zelfs in de pers besproken (bl. 54 van *Vrijmaking en Wederkeer* van D. Deddens en M. te Velde, Barneveld 1994). Dr. Van Gurp vindt dan ook dat alle revisieverzoeken, die aan de geldende regels voldoen, aan de kerkenraden gestuurd kunnen worden ter kennisname en bespreking.
Op de vraag of deze informatie de afgevaardigden van de kerken in hun onafhankelijkheid kan beperken, antwoordt dr. Van Gurp dat verbreding van de kennis en bespreking de afgevaardigden alleen maar kunnen helpen in hun onafhankelijke beoordeling ter synode.
Br. A. van Egmond wijst erop dat het bij revisieverzoeken niet alleen om art. 31 KO gaat. Synodes kunnen ook besluiten nemen die op zich niet in strijd zijn met het Woord van God of met de kerkorde, maar waarvan wijziging toch noodzakelijk is op grond van andere redenen. Van belang is daarbij art. 33 KO, dat aangeeft dat een mindere vergadering van oordeel kan zijn dat een wijziging van wat eenmaal afgehandeld is noodzakelijk is. Dr. Van Gurp wijst daarbij op de gewoonte dat een synode niet terugkomt op haar eigen besluiten, tenzij er nieuwe argumenten worden aangedragen die wijziging van een besluit noodzakelijk maken.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen. De deputaten A. Admiraal, S. de Marie en R. ten Have blijven buiten stemming.

Artikel 33: Herbenoeming Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993

12-01-2008

De preses bedankt de deputaten voor het vele werk dat zij hebben verricht. De synode gaat akkoord met het voorstel de broeders weer te benoemen als Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf Ommen 1993. Het voorstel van de deputaten om de instructie te wijzigen zal later aan de orde komen.

15-03-2008

De preses bedankt de Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 voor het vele werk dat zij hebben verricht. Hen wordt decharge verleend. Br. W.J. Heeringa heeft aangegeven niet weer voor dit deputaatschap beschikbaar te zijn.

Artikel 34: Voorstel aanvulling instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften

a. Regels voor het opstellen van bezwaarschriften

09-02-2008

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode.
Deputaten stellen voor de tekst in de instructie als volgt te wijzigen:
Een bezwaarschrift of revisieverzoek bevat de volgende zaken:

1. een weergave van het besluit, de besluiten, en/of handelingen van de synode waartegen bezwaren zijn gerezen;
2. de grond(en) waaruit duidelijk wordt dat het besluit, genomen door de synode, in strijd is met Gods Woord, de belijdenis of de KO;
3. een formulering van de uitspraak welke de appellant van de synode verlangt.

Bespreking:
Br. A. van Egmond meent dat de bestaande vereisten voor een revisieverzoek voldoende zijn. Reeds de GS Kampen 1975 heeft deze vereisten voor een revisieverzoek vastgesteld. In art. 110 stelt zij nl:
Een verzoek om revisie van een besluit, dat in de kerken algemene aanvaarding heeft gevonden, moet wel met zeer klemmende redenen worden aangedrongen en er blijk van geven, dat de indiener zich ernstig rekenschap heeft gegeven van alle argumenten, waarmee dat besluit werd gemotiveerd c.q. verdedigd.
Dr. Van Gurp wijst erop dat de zinsnede 'klemmende redenen' eigenlijk niet voldoende duidelijk maakt waaraan een revisieverzoek moet voldoen. Hieraan zou toegevoegd moeten worden dat er ook nieuwe argumenten moeten worden aangevoerd die wijziging van een besluit noodzakelijk maken. Hierbij verwijst hij naar een uitspraak van de toenmalige hoogleraar kerkrecht tijdens de GS Ommen 1993 inzake de bespreking over het vrouwenkiesrecht.
Tijdens de bespreking ontstaat er verwarring over het gebruik van de term bezwaarschriften. Deze algemene term omvat zowel appèlschriften als revisieverzoeken. De synode verzoekt het moderamen om in overleg met br. Van Egmond, met een voorstel te komen betreffende de vereisten voor een revisieverzoek

b. Naamgeving regeling ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften

09-02-2008

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode.

Overweging:
De generale synode overweegt dat het goed is om ook in de naamgeving duidelijk te maken waartoe een instructie dient. Op dit moment kennen de kerken een ″Instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften″ en een ″Instructie Deputaten
Behandeling Bezwaarschriften″. Twee instructies met namen die zeer veel op elkaar lijken en ook met elkaar te maken hebben. Voor de duidelijkheid is het beter deze twee al in de naamgeving te onderscheiden. Daarbij gaat het om de aanduiding ″Instructie″.

Besluit:
Het voorstel van de deputaten betreffende de naamgeving zal worden meegenomen in een voorstel dat het moderamen in overleg met br. A.van Egmond zal maken inzake de nieuwe regelingen voor revisieverzoeken en appèlschriften .

Bespreking:
In de bespreking wordt duidelijk dat de bestaande naamgeving niet voldoet.

c. Aanpassing Regeling inzake appèlschriften

09-02-2008
15-03-2008

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode.

Overweging:
De generale synode overweegt dat in de Instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften steeds sprake is van *de classis en de appellant*. Echter een bezwaarschrift kan ook ingediend worden door een kerkenraad tegen een classisbesluit. Daarom is het beter te spreken van *de classis en de appellant (kerkenraad of kerklid/kerkleden)*.

Besluit:
De Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat op alle plaatsen in de huidige Instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften (appèlzaken)" waar sprake is van *de classis en de appellant* dit vervangen wordt door *de classis en de appellant (kerkenraad of kerklid/kerkleden)*.

Grond:
Ook een kerkenraad kan partij zijn in een appèlzaak.

Artikel 35: Wijzigingen en aanvullingen Instructie Deputaten Behandeling Bezwaarschriften

09-02-2008

a. Naam deputaatschap

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode

Overweging:
De generale synode overweegt dat de huidige naam van het deputaatschap voor de behandeling van bezwaarschriften, ″Deputaten Behandeling Bezwaarschriften″, verwarrend kan werken. Immers, zowel bezwaarschriften over appèlzaken als revisieverzoeken worden wel aangeduid als ″bezwaarschriften″. Het is belangrijk om hierin een helder onderscheid te maken. Deputaten voor de behandeling van bezwaarschriften zijn ingesteld om bezwaarschriften inzake appèlzaken te onderzoeken. Deze kunnen het beste eenduidig worden aangeduid met appèlschriften. Revisieverzoeken vallen buiten de opdracht van deze deputaten.

Besluit:
De Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat de naam van het deputaatschap voor de behandeling van bezwaarschriften

voortaan luidt ″Deputaten Behandeling Appèlschriften″; en dat de betreffende instructie in die zin wordt aangepast.

Gronden:
1. Bezwaarschriften kunnen enerzijds revisieverzoeken zijn, waarvan de behandeling in een ander artikel is geregeld. Bezwaarschriften kunnen anderzijds appèlschriften zijn die via de Deputaten Behandeling Appèlzaken worden behandeld conform de vastgestelde regeling.
2. Hierin dient duidelijk onderscheid gemaakt te worden om een goede behandeling van bezwaarschriften te waarborgen en om de vrede in de kerken te dienen.
3. Daartoe is het zinvol in de naam van het deputaatschap al duidelijk te maken wat de taak van het deputaatschap is.

b. Appèlschriften

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode

Overweging:
De generale synode overweegt dat Deputaten Behandeling Appèlschriften alleen bezwaarschriften in appèlzaken dienen te behandelen. Het betreft hier bezwaarschriften (appèlschriften) die door (een) kerklid (leden) of (een) kerkenraad (raden) is/zijn ingediend tegen handelingen van mindere vergaderingen. Revisieverzoeken m.b.t. synodebesluiten van voorgaande generale synodes dienen eerst behandeld te worden op de plenaire zitting van de generale synode. Het bevordert de duidelijkheid en de rechtszekerheid in de kerken wanneer dit in de Instructie Deputaten Behandeling Appèlschriften wordt vastgelegd.

Besluit:
De Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit aan de instructie voor de behandeling van appèlschriften een artikel toe te voegen, na art. 1, met de tekst:
Zij zullen alleen dàt appèlschrift in behandeling nemen, dat afkomstig is van één of meerdere leden van De Gereformeerde Kerken of afkomstig van een kerkenraad, en gericht tegen een besluit van een classis.

c. Voorlopigheid

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode

Overweging:
De generale synode overweegt dat de vaststelling van een regeling voor behandeling
van appèlschriften, een regeling voor behandeling van revisieverzoeken en de vaststelling van een instructie voor deputaten voor de behandeling van appèlschriften een gevoelige en ingewikkelde zaak betreft. Belangrijk voor de rechtszekerheid in de kerken. Daarom lijkt het wijs om de gewijzigde regelingen aan te merken als “voorlopig” en ze geldig te verklaren t/m de e.v. generale synode. Op die e.v. generale synode kunnen de betreffende documenten dan definitief worden vastgesteld. Zo krijgen de kerken nog één keer de gelegenheid een en ander te bestuderen in het kader van de ratificering van de synodebesluiten.

Besluit:
De Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat de Regeling ten behoeve van de behandeling van appèlschriften, de regeling voor behandeling van revisieverzoeken en de Instructie Deputaten Behandeling Appèlschriften voorlopig zijn vastgesteld en geldigheid hebben t/m de zitting van de eerstvolgende generale synode.

Grond:
Gelet op de aard van de zaak en het belang van een heldere en zekere rechtsgang in de kerken verdient het aanbeveling de kerken in de gelegenheid te stellen nog eenmaal de regeling en instructie te kunnen bestuderen en eventueel met wijzigingsvoorstellen te komen.

Bespreking:
Het voorlopige karakter van de regelingen en instructies doet niets af van het bindend karakter van de regelingen en instructies. De term 'voorlopig' moet hier opgevat worden als geldend tot de volgende synode, waar eventuele aanpassingen weer aan de orde kunnen komen.

Artikel 36: Wijzigingen en aanvullingen regeling synode 09-02-2008

a. Benoeming deputaten

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode met het voorstel de benoeming van nieuwe deputaten zo mogelijk in een vroeg stadium te doen en niet pas op de slotzitting.

Overweging:
1. Het eerder benoemen van de deputaten heeft slechts zin als ook de opdracht wordt omschreven. Dit levert alleen winst op als de opdracht dezelfde blijft.
2. Aangezien de deputaten tijdens de synode meerdere keren gevraagd worden tijdens de besprekingen aanwezig te zijn en adviezen te geven is het maar de vraag of de deputaten tijdens de synodezittingen reeds kunnen beginnen aan hun nieuwe opdracht.
3. Het benoemen van de deputaten aan het eind van de synode geeft de synode meer overzicht vooral waar het nieuwe deputaten betreft.

Besluit:
De Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit het voorstel van de deputaten om zo mogelijk in een vroeg stadium nieuwe deputaten te benoemen en niet pas op de slotzitting te verwerpen.

Grond:
Een goed overzicht van alle deputaatschappen is nodig om in een klein kerkverband de inzet van gemeenteleden goed tot zijn recht te laten komen en om te voorkomen dat sommige leden te zwaar belast worden.

Bespreking:
Na een korte bespreking volgt de vergadering de mening van het moderamen om het voorstel van de deputaten met algemene stemmen te verwerpen. Wel blijft de mogelijkheid om eerder deputaten te benoemen, zoals Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen. De deputaten blijven buiten stemming.

b. Rapportage volgende synode

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode.

Overweging:
De generale synode overweegt dat de tijd om uitvoering te geven aan de opdrachten voor deputaatschappen erg beperkt is en daardoor veel druk legt op broeders. Ook wanneer een volgende generale synode korter vergadert dan GS Mariënberg 2005 blijft de werkbare tijd kort, aangezien er slechts twee jaar ligt tussen twee synodes.
De synode overweegt verder ook dat het een goede zaak zou zijn om de beschikbare tijd voor de deputaten te vergroten. Dat kan door in de instructies het aangegeven tijdstip van rapportage, nl. *zes maanden voor aanvang van de volgende synode*, waar mogelijk te vervangen door *vier maanden voor aanvang van de volgende synode*.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit m.b.t. de instructies voor deputaten dat het aangegeven tijdstip van rapportage nl. *zes maanden voor aanvang van de volgende synode*, waar mogelijk vervangen wordt door *vier maanden voor aanvang van de volgende synode*, en dat de teksten van alle instructies voor deputaten in die zin worden aangepast.

Gronden:
1. de tijd tussen twee synodes is kort en legt een grote druk op het werk van deputaten;
2. deputaten krijgen zo meer tijd voor de uitvoering van hun opdracht en de druk op de beschikbare tijd van deputaten wordt zo enigszins verminderd;
3. minder druk en voldoende rust om het deputatenwerk te verrichten is in het belang van de kerken.
4. er blijft nog voldoende tijd over voor kerkenraden en kerkleden om kennis te nemen van de rapporten om eventuele reacties erop te kunnen geven.

Bespreking:
Hoewel de afgevaardigden beseffen dat de periode tussen twee synodes kort is, is de lengte van de periode waarin de kerken de rapporten kunnen bestuderen van groot belang. Verkorting van deze periode geeft de deputaten meer armslag maar vergroot de druk op de kerkenraden. Aan de andere kant is het de praktijk dat het behandelen van de rapporten door veel kerkenraden opgeschoven wordt naar de laatste paar weken voor de synode begint.
Om die reden menen veel afgevaardigden dat het belangrijker is de deputaten meer tijd te gunnen voor het afhandelen van hun rapporten.

Dit besluit wordt met 8 stemmen voor en 1 tegen, aanvaard. De drie deputaten blijven buiten stemming.

c. Voorstel om de Acta te voorzien van een register

Overweging:
In de Acta van GS Mariënberg 2005 blijkt een register te ontbreken. Opname van een register in de Acta bevordert de toegankelijkheid en bruikbaarheid.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, draagt aan Deputaten Voorbereiding Volgende Synode op om de Acta te voorzien van een register.

Besluit 2:
Zij draagt aan Deputaten Voorbereiding Volgende Synode, zoals die zijn benoemd door GS Mariënberg 2005, op, te zorgen voor een los bij te voegen register van de Acta.

Grond:
Opname van een register in de acta bevordert de toegankelijkheid en bruikbaarheid.

Ook wordt gevraagd of in de Acta een bijlage opgenomen kan worden met alle gebruikte afkortingen van de verschillende deputaatschappen. De preses antwoordt dat het de gewoonte is om in de Acta eerst de naam voluit te gebruiken, met tussen haakjes de afkorting. Wordt de zelfde naam nogmaals in het zelfde onderdeel genoemd dan volgt de afkorting van het desbetreffende deputaatschap. Scriba 1 zal dit verzoek meenemen en verwerken bij het opstellen van de definitieve tekst van de Acta.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen. De deputaten blijven buiten stemming.

d. Aanvulling Huishoudelijke Regeling voor generale synoden

Materiaal:
Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode

Overweging:
De generale synode overweegt dat in de Huishoudelijke Regeling voor generale synoden nergens gesproken wordt over de synode-adviseur.
Zij overweegt tevens dat in de regeling ook niet is opgenomen de mogelijkheid om ter zitting bezwaar aan te tekenen tegen een genomen besluit of zich daartegen op de vergadering te beroepen.
Tenslotte overweegt de generale synode dat gemist wordt een verwijzing naar secundus- en tertius-afgevaardigden.
Het gaat om zaken die niet onbelangrijk zijn en die het waard zijn om er iets over op te nemen in de Regeling, om de goede gang van zaken en de rechtszekerheid en de vrede in de kerken te dienen.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit tot de volgende aanvullingen op de tekst van de Huishoudelijke Regeling voor generale synoden:
1. hoofdstuk I, art. 5.a. wordt als volgt gewijzigd: de lijst van zaken voor het agendum toezenden aan alle kerken, classes en particuliere synoden en de adviseur;
2. hoofdstuk I, art. 5.b. wordt als volgt gewijzigd: dezelfde lijst, de deputatenrapporten en de Huishoudelijke regeling voor generale synoden toezenden aan de door de classes benoemde primus- en secundus-afgevaardigden;
3. toegevoegd wordt aan hoofdstuk II een artikel met de tekst:
   "Adviseurs
   1. De gewone hoogleraren van de Theologische Universiteit zullen door de roepende kerk worden uitgenodigd voor het geven van eventuele adviezen. Zolang er nog geen

hoogleraren zijn zal één of meerdere ervaren emeritus-predikanten worden uitgenodigd, of één of meerdere broeders, die naar het oordeel van de synode in staat is adviezen te geven die waardevol zijn voor het gehele kerkverband. De adviseur geeft zijn adviezen in de vrije discussie ter plenaire zitting. Is bij een bepaalde zaak de deskundige inbreng van een hoogleraar of adviseur gewenst, dan wordt deze op voorstel van of in overleg met het moderamen verzocht deel te nemen aan het werk van de commissie aan welke deze zaak van advies is toevertrouwd.

Ten dienste van de adviseurs gelden de volgende bepalingen:

a. zo spoedig mogelijk na de opening van de synode zal een voorlopig werk en tijdschema verstrekt worden aan de adviseur (s);
b. aan het eind van elke vergaderweek of vergaderzitting zal een zo gedetailleerd mogelijk werkschema voor de volgende vergaderweek of vergaderzitting aan de adviseur (s) verstrekt worden;
c. in geval adviezen wenselijk en/of noodzakelijk worden geacht, zal dit telkens bij het verstrekken van dit werkschema worden vermeld, onder overlegging van de benodigde werkstukken.

2. De dienaar (dienaren) des Woords van de samenroepende kerk zal (zullen) door de preses worden uitgenodigd de zittingen van de synode als adviseur(s) bij te wonen.
3. Deputaten worden door de synode uitgenodigd om bij de behandeling van op hun deputaatschap betrekking hebbende zaken aanwezig te zijn, eventueel het woord te voeren en advies te geven.
4. Een advies over de zaak zelf wordt in de eerste besprekingsronde ingebracht. In een tweede of derde ronde dient het advies zich te beperken tot eventueel ingediende tegenvoorstellen en amendementen";

4. toegevoegd wordt aan hoofdstuk IV, artikel 6.a.: artikels 6b, 6c en 6d met de volgende tekst:
   6b. wie overwegende bezwaren heeft tegen een genomen besluit, heeft het recht zijn tegenstemmen in de Acta te doen aantekenen. Hij kan ook verzoeken hierbij de aard van zijn bezwaren aan te duiden; de synode zal over de verzoeken per geval oordelen.
   6c. wie bezwaar heeft tegen een beslissing van de preses, kan zich op de synode beroepen. In dat geval zal zijn bezwaar terstond in behandeling komen;
   6d. voorstellen en amendementen kunnen alleen worden ingediend door leden die naar art. 32 KO stemrecht hebben.
5. hoofdstuk VII, art. 2 wordt als volgt gewijzigd: de tekst van het laatste deel van de Acta of handelingen, die niet meer aan de synode kon worden voorgelegd vaststellen, de Acta voorzien van een register, en de Acta en handelingen der synode zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode doen drukken en verzenden;
6. ingevoegd wordt aan hoofdstuk VII, art. 4, een nieuw punt na punt 5, waarvan de tekst als volgt luidt: "benoeming van de adviseur(s) en betuiging van instemming conform punt 5."

Grond:
De genoemde wijzigingen en aanvullingen betreffen zaken die nog niet geregeld zijn maar die wel behoren geregeld te worden; zij dienen de voortgang van de synodevergaderingen en de rechtszekerheid en vrede in de kerken.

De bovengenoemde aanvullingen zijn afkomstig uit de zgn. Kerkordemap van ds. H. Bouma. Dit besluit wordt met algemene stemmen aanvaard. De deputaten blijven buiten stemming.

Artikel 37: Behandeling van zaken in openbare en gesloten zittingen

09-02-2008

Op de vraag waarom bepaalde zaken nu wel openbaar behandeld worden terwijl die op de vorige synode in comité behandeld zijn, wordt geantwoord dat iedere synode daarover zelf een besluit neemt. Elke synode bepaalt ook zelf of het ten dienste van een goede rechtsgang verantwoord en wenselijk is of de indieners van appèlschriften aanwezig kunnen zijn bij de behandeling van hun appèlschrift. Het is in het belang van de kerken dat de revisieverzoeken m.b.t. de zaak Zwijndrecht op deze synode in principe openbaar zullen worden behandeld omdat deze betrekking hebben op besluiten die in de Acta van de GS Mariënberg 2005 gepubliceerd zijn.

Artikel 38: Rapport Deputaten ad art. 49 KO

09-02-2008

Materiaal:
Rapport Deputaten ad art. 49 KO.

De preses nodigt de broeders H. Nijman Sr. en G. Willems, als deputaten, uit aan tafel en heet hen hartelijk welkom.
In hun rapportage geven zij aan dat in de periode vanaf hun benoeming geen van beide classes behoefden te worden bijgestaan in die gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft. Ook heeft geen van beide classes een beroep op hen gedaan om bijstand bij bijzondere moeilijkheden. Daarnaast geven zij aan dat bij controle van de tijdelijke wijzigingen in de KO uit niets is gebleken dat met één of meerdere van deze tijdelijke wijzigingen in de KO niet goed is te werken. Er is daarom van hun kant geen reden te noemen waarom een inhoudelijke herformulering nodig zou zijn.

De synode spreekt bij monde van de preses haar dankbaarheid uit over deze constateringen. De deputaten worden bedankt voor hun werk.

Artikel 39: Instellen Deputaatschap Onderzoek Kerkboeken voor gebruik in de erediensten

09-02-2008

Materiaal:
Brief van de classis Noord-Oost met het verzoek een deputaatschap in te stellen met de opdracht om te onderzoeken hoe en te waarborgen dat de kerken blijvend kunnen worden voorzien van de aangenomen bijbelvertaling, het psalmboek met gezangen, en de overige zaken zoals die staan weergegeven in het huidige Gereformeerd Kerkboek. Dit deputaatschap doet verslag van zijn werkzaamheden en vorderingen aan de generale synode.

Bespreking:
Het moderamen heeft tijdens de vorige synode (Mariënberg 2005) contact opgenomen met de firma Jongbloed te Heerenveen over deze materie. Toen werd gemeld dat deze firma nog jarenlang de bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951, inclusief Gereformeerd Kerkboek (Psalmen, Gezangen, formulieren, belijdenisgeschriften enz.) op de plank zou houden. Zij zou eventueel op aanvraag zelfs weer een bepaalde oplage kunnen laten drukken.
Van belang is te weten welke voorwaarden daaraan verbonden zijn en welke garanties de kerken hebben dat deze toezegging over een aantal jaren nog geldig is.

Er wordt voorgesteld om de synode een brief aan de firma Jongbloed te laten sturen met daarin de vragen over voorwaarden en garanties. Het moderamen zal een conceptbrief opstellen en deze voor verzending aan de afgevaardigden voorleggen.

Artikel 40: Het Gereformeerd Kerkboek

11-04-2008

Het antwoord van de firma Jongbloed op de brief genoemd in art. 42, wordt voorgelezen. De synode besluit dat deze firma gevraagd zal worden meer duidelijkheid te verschaffen over de exacte aantallen Bijbels (1951 vertaling) en Kerkboeken (zoals in gebruik waren in de GKv).

24-05-2008

Er is onduidelijkheid over de voorraad die de firma Jongbloed nog heeft, aangezien zij een deel heeft verkocht aan boekhandel Koster uit Urk.
Het moderamen stelt voor het oorspronkelijk verzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld om een deputaatschap hiervoor te benoemen over te nemen. De vergadering gaat met algemene stemmen akkoord. Een instructie zal op de zitting van 14 juni a.s. besproken worden.

14-06-2008

Materiaal:
Correspondentie firma Jongbloed

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Zwolle, bijeen op 17 november 2007, besluit om een deputaatschap in het leven te roepen dat onderzoek gaat doen naar het beschikbaar houden van het Gereformeerd Kerkboek.

Het moderamen komt met een voorstel.

Grond:
De Gereformeerde Kerken in Nederland willen graag in de toekomst ook blijven beschikken over het Gereformeerd Kerkboek zoals dat door GS Heemse 1984/1985 is vastgesteld.

Bespreking:
Uit de correspondentie met de firma Jongbloed blijkt dat het mogelijk is een Gereformeerd Kerkboek te vervaardigen, bestaande uit Bijbel (1951) en Kerkboek (Psalmen, Gezangen, formulieren, belijdenisgeschriften enz.). Daarvoor is dan wel € 30.000 nodig. Tevens is bekend dat over een aantal jaren de Herziene Statenvertaling beschikbaar is; het is mogelijk dat op termijn deze bijbelvertaling wordt geïntroduceerd.
Het moderamen stelt voor een deputaatschap in het leven te roepen dat via een duidelijk omlijnde instructie de problematiek en mogelijkheden in kaart brengt en voorstellen doet om het Gereformeerd Kerkboek veilig te stellen voor toekomstig gebruik.

Artikel 41: Leespreken: heroverweging conform art. 23 Acta Mariënberg 2005

14-06-2008

Materiaal:
- Acta GS Mariënberg 2005, art. 23
- Moderamenvoorstel inzake art. 23 Acta Mariënberg betreffende leespreken:
  GS Mariënberg 2005 heeft in art. 23 het besluit genomen om de sterke aanbeveling van de landelijke vergadering van 14 mei 2004 *om geen preken te lezen van predikanten die in het verleden geen goede kerkelijke keus hebben gemaakt* te handhaven tot aan de

volgende synode. Dan zal heroverweging volgen (act. 23 besluit 7.3 GS Mariënberg 2005).
Het moderamen vraagt de afgevaardigden om de kerkenraden te vragen eventuele knelpunten te inventariseren, zodat deze zaak later op de synode verder besproken kan worden.
- Voorstel moderamen om een Deputaatschap Liturgische Voorzieningen (DLV) in te stellen.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Zwolle, bijeen op 17 november 2007, besluit om een Deputaatschap Liturgische Voorzieningen in het leven te roepen dat onderzoek gaat doen naar de beschikbaarheid van het Gereformeerd Kerkboek en van leespreken.

Het moderamen komt met een voorstel voor instructies en bemanning.

Gronden:
1. In de eenheid van de kerken is elke kerk geroepen de ander waar mogelijk te dienen, zonder inbreuk te maken op de zelfstandigheid van deze zusterkerk (art. 83 KO)
2. Besluit 7.3 art. 23 Acta GS Mariënberg 2005: *De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde sterke aanbeveling van de vergadering van het kerkverband i.o. om geen preken te lezen van predikanten die in het verleden en heden geen goede kerkelijke keus hebben gemaakt wordt gehandhaafd tot aan de volgende synode. Dan zal heroverweging volgen*. Met als grond: *Gezien het kleine aantal predikanten zullen in de erediensten in de meeste kerken nog zeer vaak preken gelezen moeten worden van overleden predikanten. Betrouwbaarheid van de preken is een zeer belangrijke zaak. In hoeverre de beschikbaarheid toereikend blijft, valt opnieuw te bezien.*

Bespreking:
Hoewel de afgevaardigden aangeven dat er nog veel vrije-stof preken beschikbaar zijn voorziet men binnen niet te lange tijd problemen met preken voor de bijzondere feestdagen en over de Heidelbergse Catechismus. Ook wordt aangegeven dat er goede gereformeerde prekenbundels zouden zijn van predikanten die na 2003 zijn overleden. Over deze zaak en het Gereformeerd Kerkboek zou een deputaatschap zich moeten buigen.

Het instellen van een Deputaatschap Liturgische Voorzieningen wordt met algemene stemmen aangenomen.

Artikel 42: Voorstel classis Zuid-West inzake bezwaren tegen leespreken

09-02-2008

Materiaal:
Voorstel classis Zuid-West: Een kerkenraad die gegronde bezwaren heeft tegen een gepubliceerde leespreek of gepubliceerde leespreken zal alle kerkenraden in het kerkverband vertrouwelijk informeren over de aard van deze bezwaren.

Overwegingen:
1. Het komt voor dat er terecht bezwaar gemaakt wordt tegen de inhoud van bepaalde leespreken.

2. Het is een goede zaak dat een kerkenraad de zusterkerken vertrouwelijk informeert over de gegronde bezwaren.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat een kerkenraad die gegronde bezwaren heeft tegen een gepubliceerde leespreek of gepubliceerde leespreken alle kerkenraden in het kerkverband vertrouwelijk informeert over de aard van deze bezwaren.

Grond:
In de eenheid van de kerken is elke kerk geroepen de ander waar mogelijk te dienen, zonder inbreuk te maken op de zelfstandigheid van deze zusterkerk (art. 83 KO).

Bespreking:
Terecht geeft de classis aan dat bezwaren tegen (passages in) een gepubliceerde preek bepaalde gradaties kennen. Een abusievelijke fout, een onzorgvuldigheid of een onschriftuurlijkheid hebben verschillende zwaarte. Tevens wijst de classis er op dat bezwaren tegen een preek of preekgedeelte van overleden predikanten hun naam kan schaden. Ook kan het leiden tot onnodige onrust in de kerken. De afgevaardigden zijn hier ook beducht op.
Aan de andere kant is duidelijk dat preken, waartegen gegronde bezwaren kunnen worden ingebracht en die daardoor de gemeente eerder afbreken dan opbouwen, niet een zaak van een individuele kerk is, maar van het gehele kerkverband.
Een afgevaardigde meent dat met dit besluit de zelfstandigheid van de kerken in het gedrang kan komen

Het besluit wordt met 11 stemmen voor en 1 stem tegen genomen.

Artikel 43: Samenroepende kerk eerstvolgende synode 16-05-2008

Op de classisvergadering van de classis Noord-Oost van 5 juni a.s. zal deze classis met een voorstel komen voor de samenroepende kerk voor de volgende synode.

14-06-2008

De classis Noord-Oost heeft De Gereformeerde Kerk te Emmen e.o. aangewezen als de samenroepende kerk voor de volgende synode. De preses wenst DGK Emmen e.o. Gods wijsheid en sterkte toe voor deze taak.

Artikel 44: Bededagen 15-03-2008

Met betrekking tot de zaak van de bededagen en hetgeen daarover in de KO staat (art. 69), komt de synode tot de conclusie dat er op dit moment nog geen classis is aangewezen die in tijden van oorlog, algemene rampen en andere grote moeiten een bededag zal uitschrijven. Besloten wordt de classis Noord-Oost te verzoeken deze taak op zich te nemen.

Artikel 45: Rapport archivaris 15-03-2008

Materiaal
Rapport archivaris

Besluit 1.
De synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om DGK Zwolle e.o. aan te wijzen als archiefbewarende kerk.

Besluit 2.
De synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om een postboek in te voeren waarin de archivaris onder een nummer alle archiefstukken aantekent.

Grond.
De archivaris en de controlerende kerk kunnen dan nagaan of alle relevante stukken geregistreerd en in het archief zijn opgenomen.

Besluit 3.
De synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat één exemplaar van de acta en vertrouwelijke acta door het moderamen zal worden ondertekend en dat van de vertrouwelijke acta drie exemplaren in het archief geplaatst zullen worden.

Besluit 4.
De synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat de scriba van de archiefbewarende kerk als gemachtigde optreedt voor het uitlenen van stukken uit het archief.

Besluit 5.
De synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat de classis Noord-Oost verzocht zal worden om het archief te controleren.

Bespreking.
Br. K.A.Tillema, de archivaris, wordt door de preses verwelkom geheten
De voorstellen van br. Tillema worden besproken. Het voorstel om een kerk aan te wijzen voor de controle van het archief wordt niet overgenomen. Om nog tijdens deze synode periode verslag uit te kunnen brengen zal de classis Zuid-West verzocht worden om het archief zo spoedig mogelijk te controleren.. Het moderamen wordt verzocht in samenwerking met de adviseur, br. L Kampinga, de instructies voor het archief en de controle hiervan op te stellen. Hierbij wordt verwezen naar de diverse instructies m.b.t. het archief van de generale synodes zoals die weergegeven worden bij artikel 50 in de kerkordemap van ds. H.Bouma.
De preses bedankt br. Tillema voor zijn werk.

Artikel 46: Controle archief 24-05-2008

Materiaal:
Verslag controle archief.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, op 17 november 2007 bijeen te Zwolle, besluit het werk van de archivaris over de periode tot aan 2008 goed te keuren.

Bespreking:
Uit het controleverslag blijkt dat niet alle stukken te controleren zijn omdat de daartoe bestemde lijst nog niet ingevuld wordt. De stukken worden wel overeenkomstig de richtlijnen gearchiveerd. In hoeverre is het nodig een schriftelijk (hard copy) schaduwarchief aan te leggen? Een goed digitaal archief, dat tevens als schaduw-archief dient, is wel essentieel. Het

moderamen heeft nr. P . Drijfhout bereid gevonden dit voor zijn rekening te nemen in overleg met de archivaris. De synode stemt hiermee in.
De preses dankt de broeders voor het uitvoeren van de controle. Hun op- en aanmerkingen zullen aan de archivaris worden overgedragen of verwerkt in de instructie.

Artikel 47: Bemanning deputaatschappen 24-05-2008

Het voorstel van het moderamen wordt overgenomen door de synode. Bespreking vindt plaats in comité. De deputaten zullen zo spoedig mogelijk een schriftelijke benoemingsbrief ontvangen met de instructies, uiterlijk begin september.

20-09-2008

De vergadering gaat akkoord met de definitieve bemanning voor alle deputaatschappen.

Artikel 48: Vierde gebod en zondagsrust 08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 13
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 53
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 60
- Generale Synode Mariënberg 2005, art. 25, II besluit N

GS Zuidhorn, artikel 13
Studiedeputaatschap inzake zondagskwestie
Besluit 1:
aan de verzoeken (waarvan dat van de Particuliere Synode Holland-Zuid in de weg van art. 30 KO is voorbereid) te voldoen door een deputaatschap 'Vierde gebod en zondag' in te stellen en deputaten op te dragen de kerken te dienen met een handreiking waarin een positieve standpuntbepaling geboden wordt inzake het ethisch handelen als gelovigen en kerken in de 21e eeuw met betrekking tot het vieren van de zondag als dag van de Here in het licht van het vierde gebod.
Gronden:
1. terecht wordt erop gewezen dat de uitspraken van de Generale Synode Leusden 1999 – die in het kader van een appèlzaak geen zelfstandige leeruitspraken zijn – hebben geleid tot een onjuiste beeldvorming in de kerken als zou de waarde van trouw zijn aan Gods wil in het vierde gebod en het belang van verantwoord invulling geven aan de zondag door de synode gerelativeerd zijn;
2. eeuwen geleden leerde de christelijke kerk onder Gods voorzienigheid de zondag als een volledige rustdag waarderen en vieren. De waarde van dit kostbare geschenk wordt steeds minder onderkend, nu de overheid en de samenleving in Nederland – in tegenstelling tot voorgaande eeuwen – hun christelijk stempel verloren hebben. Daarmee is de vanzelfsprekendheid van de zondag als rustdag onder druk komen te staan. Ook onder christenen is in toenemende mate afkalving van de zondagsrust waarneembaar, waarbij ook de hartelijke motivatie en de royale ruimte voor de kerkdiensten in het gedrang komen. Daarom is het hoog tijd en van groot belang dat de kerken hun overtuiging op dit punt hernieuwen en verder ontwikkelen om bij het licht van Gods Woord en zoekend naar de bedoeling van Gods Geest in te spelen op genoemde en toekomstige ontwikkelingen en daarin de gelovigen bij te staan;
3. enerzijds heeft na de Nationale Synode van Dordrecht 1618-1619 geen enkele generale synode meer leerstellige uitspraken gedaan met betrekking de kwestie van sabbat en zondag; anderzijds is de bezinning op dit onderwerp binnen de kerken niet stil blijven staan; het is goed te onderzoeken, of er in de veelheid van materiaal elementen zijn waarover wel kerkelijke overeenstemming te verkrijgen valt;
4. juist nu bepaalde eeuwenoude meningsverschillen over de leer inzake het vierde gebod en de zondag (nog) niet blijken te kunnen worden weggenomen, is het goed dat de kerken niet blijven staan bij deze constatering; het zal de bezinning op en de kracht van het christelijk leven in de kerken ten goede komen, wanneer de kerken niet - opgeloste dilemma's te boven komen en samenwerken bij het ontwikkelen, formuleren en uitdragen van een positieve schriftuurlijke handreiking inzake de zondagsrust in de 21e eeuw in het licht van het vierde gebod.

Besluit 2:
aan het deputaatschap de volgende instructie mee te geven:

a. onderzoek te doen met het oog op eigentijdse vragen rond de zondag als rustdag in een kerkelijke, politieke en maatschappelijke context;
b. een bijbels-theologische bezinning te verrichten op een christelijke levensstijl in verband met vieren en rusten;
c. de kerken te dienen bij het onderling gesprek op dit punt;
d. rapport uit te brengen van zijn werkzaamheden aan de volgende synode en dit rapport een half jaar van tevoren aan de kerken toe te zenden.

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 53

Correctieverzoeken GS Leusden 1999 Acta art. 25

Materiaal:

1. brief van de kerkenraad te Middelburg met het verzoek de uitspraken van de Generale Synode Leusden 1999 aan te vullen met de passage: "dat het juist nu van groot belang is dat in de prediking en in al het kerkelijke onderwijs, op grond van het vierde gebod en van heel het onderwijs van de Schrift over de betekenis van de rustdag, het belang van de zondagsrust wordt onderstreept en wordt benadrukt dat het de moeite waard is om daarvoor zo nodig persoonlijke offers te brengen." Deze passage werd ter generale synode in Leusden 1999 als amendement ingediend. Dit amendement verkreeg brede steun, maar werd desondanks verworpen. De kerkenraad schreef voorts "We zien in dit schrijven af van een betoog hoe een correctie op Leusden 1999 kerkrechtelijk het beste in besluitvorming kan worden vastgelegd.";
2. brief van de kerkenraad te Siegerswoude-Frieschepalen met het verzoek bij nadere uitspraken over deze zaak te benadrukken "dat de zondag een prachtig geschenk van de HERE is. Hij geeft in de lijn van het Oude Testament ook nu na dagen van werken één dag van rust, lichamelijke rust en rust bij Hem, rust voor je ziel."

Besluit:

aan het verzoek van de beide kerkenraden niet te voldoen.

Gronden:

1. de generale synode kan slechts uitspraken van algemene aard – hoe goed en schoon ook – over de zondag doen, indien de vraag daartoe haar in de kerkelijke weg is voorgelegd;
2. beide kerkenraden zagen "af van een betoog hoe een correctie op Leusden 1999 kerkrechtelijk het beste in besluitvorming kan worden vastgelegd."

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 60

De Jong Gzn versus PS Holland-Zuid

Materiaal:

1. de uitspraken van de Particuliere Synode Holland-Zuid d.d. 13 september 2001 inzake het bezwaarschrift van br.B. de Jong Gzn;
2. bezwaarschrift van br. B. de Jong Gzn te Berkel en Rodenrijs 1996 tegen het besluit van de Particuliere Synode Holland-Zuid 2001 betreffende zijn bezwaarschrift tegen het besluit van de Classis Rotterdam d.d. 25 januari 2001 inzake zijn bezwaarschrift bij de kerkenraad te Berkel en Rodenrijs. Br. De Jong Gzn heeft bij zijn kerkenraad, classis en particuliere synode bezwaar gemaakt tegen de benoeming van een ouderling die om economische redenen op de zondag arbeid verricht. Br. De Jong Gzn schrijft: "Aangezien ik de broeder wiens benoeming tot ouderling aanleiding vormde tot de besluiten van kerkenraad, classis en particuliere synode, als persoon buiten dit appèl wil houden, wordt deze broeder niet bij name genoemd, het gaat om de principiële zaak die hier in geding is en waarvoor ik een ernstig beroep op u als Generale Synode wil doen." Hij verzoekt de synode uit te spreken:

a. dat de besluiten van de particuliere synode Holland-Zuid inzake zijn bezwaarschrift ongegrond zijn, omdat ze geen recht doen aan Schrift en belijdenis;
b. dat in de gronden (met name grond 6) van het besluit van de classis Rotterdam een leer over het vierde gebod voorkomt, die afwijkt van Gods Woord en de belijdenis van de kerk;
c. dat de kerkenraad van Berkel en Rodenrijs 1996ten onrechte zijn bezwaarschrift ongegrond heeft verklaard.

Als bijlage voegde br. B. de Jong Gzn bij zijn besluit:

- zijn bezwaarschrift aan de kerkenraad te Berkel en Rodenrijs 1996 d.d. 3 mei 2000;
- het antwoord van de kerkenraad d.d. 14 juni 2000;
- zijn appèlschrift aan de classis Rotterdam d.d. 8 november 2000;
- de uitspraak van de Classis Rotterdam d.d. 25 januari 2001, waarin de grond 6 luidt:

"Ook al kan de instelling van de zondag als rustdag niet rechtstreeks uit de Schrift worden afgeleid, het gaat hier wel om een door de kerk vastgestelde telkens weerkerende dag, die bepalend is voor de eredienst van de gelovigen voor de Here. En daardoor ligt de betekenis van de zondag in het verlengde van die van de sabbat, zij het met een andere grond en uitwerking. Maar het is niet juist om over de zondag te spreken als een naar de eerste dag van de week verplaatste sabbat, als de dag die de sabbat vervangt, als een dag die (behalve voor wat betreft de volgorde) gelijk is aan de oudtestamentische sabbat met haar regel: zes dagen zult ge arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag (...) dan zult gij geen werk doen, enz. Immers, er is wel een doorgaande

lijn, maar geen gelijkheid. De door appellant geciteerde criteria voor geoorloofde zondagsarbeid, n.l. werken 'voortspruitende uit liefde of de tegenwoordige noodzakelijkheid' kunnen als praktische regels van wijsheid wel worden gebruikt voor de invulling van de zondag, maar laten, zoals de kerkenraad terecht stelt, een 'grijs' gebied over, waarover per geval moet worden geoordeeld."

Hierover sprak de particuliere synode Holland-Zuid uit: "Dat de classis in grond 6 in de zin: 'Maar het is ... (...) ... geen werk doen' onzorgvuldig heeft geformuleerd". De particuliere synode voerde hiervoor als grond o.m. aan: "De stelling in classisgrond 6 is niet bewezen." "Onterecht wijst de classis de mening af dat vanuit de letterlijke tekst van het vierde gebod – en vanuit het geheel van de Schrift – er voor de kerk van het nieuwe testament een werkverbod voor de zondag is. Deze mening is in de Gereformeerde Kerken niet veroordeeld en de classis draagt daar ook geen argumenten voor aan. Onterecht perkt de classis de bestaande ruimte inzake het onderhavige vraagstuk in." Het appèlschrift is van B. de Jong Gzn is grotendeels woordelijk gelijk aan zijn tezamen met zijn echtgenote en de fam. S. de Marie aan de generale synode gezonden revisieverzoek inzake het besluit van de Generale Synode Leusden 1999, Acta art. 25 (GS Zuidhorn agenda 3.25). In zoverre is zijn appèlschrift reeds bij agenda 3.25 behandeld en afgewezen. Voor het overige brengt br. De Jong in zijn appèlschrift de 'werken der noodzakelijkheid' ter sprake. De particuliere synode had hierover uitgesproken dat de benoemde ouderling zich niet beroept op een wel of niet aanwezig zijn van een grijs gebied tussen noodzakelijke en nietnoodzakelijke werken op zondag. Daartegenover stelt appellant: "Christus heeft als Heer van de Sabbat duidelijk gemaakt wat op de rustdag nodig is (Matt. 12:3, 8, 11, 12).

Hieruit blijkt dat alle werk ten bate van de eredienst en andere godsdienstoefening, en barmhartigheid de Here welgevallig is. Ook het werk dat te maken heeft met de instandhouding van Zijn Schepping: werken van noodzakelijkheid, zoals zorg voor gezondheid, naastenliefde en ordehandhaving." Ten bewijze hiervan voert hij een reeks citaten aan (Regel 6 van Dordt 1618/19; Ursinus, Schatboek op Zondag 38, J. Douma, De Tien geboden II, 1986) die eveneens spreken van op de rustdag geoorloofde werken van noodzakelijkheid en barmhartigheid.

Besluit:

aan de verzoeken van br. B. de Jong Gzn niet te voldoen.

Gronden:

1. br. B. de Jong Gzn heeft niet aangetoond dat de uitspraken van de Particuliere Synode Holland -Zuid 2001 onjuist zijn. De gronden die de Particuliere Synode Holland-Zuid bij haar besluit 1 aanvoert, liggen in lijn met de opvatting waarover de Generale Synode Leusden 1999 stelde: 'in de loop van de geschiedenis is in de Gereformeerde Kerken in Nederland steeds verschil van mening geweest over de vraag of uit de Schrift dwingend kan worden aangetoond, dat er voor de nieuwtestamentische kerk een rechtstreeks gebod van God is om de zondag als rustdag te houden';
2. naar aanleiding van zijn appèl heeft reeds de particuliere synode Holland-Zuid de uitspraken van de classis Rotterdam in grond 6 gecorrigeerd;
3. de stelling van appellant inzake werken van noodzakelijkheid en barmhartigheid weerspreekt de uitspraken van de particuliere synode wel, maar weerlegt deze niet.

Mariënberg 2005/2006, art. 25, II besluit N

Materiaal

Generale Synode Leusden 1999, artikel 25

Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 52

Besluit

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Leusden 1999 en van de GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. het vierde gebod vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Overwegingen:

1. GS Mariënberg 2005 heeft de besluiten van GS Leusden 1999 art. 25 en GS Zuidhorn 2002/2003 art. 52 inzake het vierde gebod en de zondagsrust verworpen.
2. Er is door de kerk in de kerkgeschiedenis tot aan Leusden 1999 nooit aanvaard geweest, dat er tegenover het gebod van de zondagsrust een mening bestaansrecht heeft die de zondagsrust niet baseert op het vierde gebod.
3. Door GS Zuidhorn 2002/2003 werd een deputaatschap ingesteld dat uitging van de veronderstelling dat twee meningen naast elkaar bestaansrecht hebben: (1) die, welke de zondagsrust baseert op het vierde gebod, en (2) die, welke dat niet doet. Dit deputaatschap moest een handreiking doen aan de kerken om "niet-opgeloste dilemma's te boven te komen"

4. GS Zuidhorn 2002/2003 verwierp een bezwaarschrift tegen het besluit van PS Holland-Zuid die een uitspraak van de classis Rotterdam had beoordeeld. In die uitspraak wilde deze classis de zondag niet karakteriseren als de sabbat; de regel in het vierde gebod: "zes dagen zult ge arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag (...) dan zult gij geen werk doen, enz.", wilde zij reserveren voor het Oude Testament. PS Holland-Zuid veroordeelde alleen dat de ruimte voor de andere "mening" die de inhoud van het vierde gebod inhoudelijk wil handhaven, door de classis was ingeperkt. Ze verwierp de zienswijze van de classis t.a.v. het vierde gebod niet. Dat werd vervolgens ook niet door GS Zuidhorn 2002/2003 gedaan, door bezwaren hiertegen af te wijzen. Hiermee werd door GS Zuidhorn 2002/2003 de mening van deze classis inzake het vierde gebod en zondagsrust, goedgekeurd.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat het genoemde besluit van GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. het vierde gebod en zondagsrust vervallen is en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Gronden:
1. De mening dat de zondagsrust niet gebaseerd is op het vierde gebod, is onverenigbaar met het handhaven van de zondagsrust op basis van het goddelijke vierde gebod. Deze mening is in strijd met de Schrift (Gen. 2:2,3, Ex. 20:8-11, Deut. 5:12-15, Ez. 20:10, Jes. 56:4, Matt. 5:16-20, Marc. 2:27, Jak. 2:10, Hebr. 4:4-11, Openb. 1:10), de belijdenis van de kerk (HC Zondag 33, 34, 38, 44), de regels van de Synode van Dordrecht, de uitspraken van de synodes van de Geref. Kerken, inclusief de uitspraak van GS Hoogeveen 1969/1970.
2. De inhoud van het vierde gebod inzake de sabbatsrust is niet beperkt tot het Oude Testament. (Ex. 31:17, Matt. 5:19, Hebr. 4:4, HC Zondag 34, 38, NGB art. 25, regels van de Synode van Dordrecht).

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 49: Echtscheiding 08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Ommen 1993, art. 36
- Generale Synode Ommen 1993, art. 37
- Generale Synode Berkel en Rodenrijs, art. 47, besluit 2
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 42
- Generale Synode Mariënberg 2005, art. 25 II besluit M

GS Ommen 1993, artikel 36
Studiedeputaatschap echtscheiding

GS Ommen 1993, artikel 37
Vermelding van echtscheiding op attestaties
Materiaal:
voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1993 om op attestaties van vertrekkende gemeenteleden melding te doen maken van een echtscheiding, wanneer die heeft plaatsgehad, tenzij na ar het oordeel van de kerkeraad op grond van Gods Woord een eventueel volgend huwelijk geoorloofd is. De PS noemt hiervoor een aantal gronden.

***Besluit*:**
het voorstel van PS Zuid-Holland 1993 ter bestudering in handen te geven van deputaten 'echtscheiding', die de volgende synode met een voorstel hierover zullen dienen.

GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 47,
besluit 2, Richtlijnen (4)
Bij vertrek van (één van) de betrokkenen naar een andere gemeente wordt aan de kerkeraad aldaar beknopt de informatie verstrekt, die noodzakelijk is voor de overdracht van de ambtelijke zorg. Voordat de andere kerkeraad wordt ingelicht, zal de betrokken broeder en/of zuster op de hoogte worden gesteld van de inhoud van deze informatie.
Is de echtscheiding een feit geworden, dan wordt op de attestatie vermeld: "deze broeder/ zuster is gehuwd geweest. Het huwelijk werd op (datum) ontbonden door echtscheiding. Hij/zij was op dat moment lid van de Geref. Kerk te..."
Indien een kerkeraad nadere informatie nodig heeft, met name ter beoordeling van een eventuele nieuwe huwelijkssluiting, zal hij met medeweten van de betrokkene zich wenden tot de raad van de in de attestatie genoemde kerk.

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 42
Revisieverzoek GS Leusden 1999 Acta art. 72

GS Mariënberg 2005, artikel 25 II besluit M
Materiaal
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 45
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 46
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 47
Generale Synode Leusden 1999, artikel 72
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 41

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de besluiten van de GS Berkel en Rodenrijs 1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. echtscheiding vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Overwegingen:
1. Door GS Mariënberg 2005 zijn de besluiten m.b.t. echtscheiding en de daarbij betrokken deputaten van Berkel en Rodenrijs 1996 en Leusden 1999 vervallen verklaard.
2. Door GS Ommen 1993 was een voorstel om op attestaties melding te maken van eventuele echtscheidingen in handen gegeven van een deputaatschap. Het resultaat daarvan is als besluit vervat in art. 47 van GS Berkel en Rodenrijs 1996, hetwelke door GS Mariënberg 2005 vervallen is verklaard.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat de genoemde besluiten van GS Ommen 1993 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. echtscheiding vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Grond:
Deze besluiten hebben betrekking op besluiten van andere synodes die door de uitspraak van GS Mariënberg 2005 vervallen zijn.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 50: Kerkorde artikel 20 08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:

- Generale Synode Ommen 1993, art. 29
- Generale Synode Ommen 1993, art. 30
- Generale Synode Leusden 1999, art. 32
- Verzoek DGK Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek om het besluit van de GS Ommen 1993 art. 29 en besluit 1 van GS Ommen 1993 in art. 30 te handhaven.

GS Ommen 1993, artikel 29

Interpretatie van art. 20 KO

Materiaal

vraag van de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg dd. 6 februari 1993 over de interpretatie van art. 20 KO:

1. is het 'laten kiezen' door de gemeente in de huidige redactie van art. 20 KO van zodanig gewicht dat dit bij voorkeur doorgang behoort te vinden, ook indien de kerkeraad, hoewel hij zich naar artikel 84 KO daarop toegelegd heeft, er niet in geslaagd is het exacte dubbele getal kandidaten te bereiken;
2. óf moet artikel 20 KO zo worden gelezen en toegepast, dat een kerkenraad onder alle omstandigheden gehouden is, aan de gemeente óf een compleet dubbel getal voor te stellen, óf zoveel personen voor te dragen als er voor de voorziening in alle vacatures nodig zijn?

Besluit

uit te spreken:

1. dat het stellen van een 'meertal' (= incompleet dubbel getal) niet strijdig is met de beginselen van het gereformeerde kerkrecht, maar dat in de vorming van een meertal niet voorzien is in art. 20 KO;
2. dat in kerken die structureel niet bij machte zijn gebleken te komen tot het voorstellen van een dubbel getal en in die situatie moesten komen tot een enkelvoudige voordracht, het voorstellen van een meertal niet ongeoorloofd is.

Gronden:

1. de kerkorde rekent volgens art. 20 KO het laten kiezen door de gemeente tot de gewone gang van zaken bij de roeping van ambtsdragers; dit laten kiezen door de gemeente wordt in gevallen dat kerkeraden structureel niet tot de voordracht van een dubbel getal kunnen komen, door het stellen van een meertal meer gehonoreerd dan door het stellen van een enkelvoudige voordracht;
2. aan het stellen van een meertal kleven weliswaar bezwaren, onder meer de schijn van willekeur; ook dreigt het achterliggende probleem, dat er te weinig broeders gekandideerd kunnen worden, te worden versluierd.
   Het is echter niet in te zien, dat aan het stellen van een enkelvoudige voordracht deze bezwaren minder kleven dan aan het stellen van een meertal in een situatie waarin een kerkeraad niet tot een dubbel getal kan komen.

GS Ommen 1993, artikel 30

Bezwaarschrift van de Gereformeerde Kerk te Zaamslag inzake de toepassing van art. 20 KO

Materiaal

verzoek van de Gereformeerde Kerk te Zaamslag dd. 15 september 1992: "uit te spreken dat de Particuliere Synode ten onrechte heeft besloten aan zijn verzoek met betrekking tot de uitspraak van de classis Axel niet te voldoen", en de daartoe door haar aangevoerde argumenten te toetsen.

Besluit

uit te spreken:

1. de door de Gereformeerde Kerk te Zaamslag aangevoerde argumenten zijn door de generale synode gewogen in haar uitspraak over de quaestio *Interpretatie van art. 20 KO;*
2. de Particuliere Synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg 1992 is onvoldoende ingegaan op de argumenten van de Gereformeerde Kerk te Zaamslag.
3. het in het plaatselijk verkiezingsreglement opnemen van de mogelijkheid van het stellen van een meertal, zodat dat geen incidentele zaak meer hoeft te zijn, getuigde niet van het zich er op toeleggen zich te houden aan art. 20 KO.

Grond

de Particuliere Synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg 1993 heeft de quaestio over art. 20 KO, die handelt over de inhoudelijke argumenten van de Gereformeerde Kerk te Zaamslag, van voldoende gewicht gevonden om haar aan de generale synode voor te leggen.

GS Leusden 1999, artikel 32

Bezwaarschrift artikel 20 KO

Materiaal

brief van br. H. Bouwers te Zuidlaren dd. 5 maart 1999 met drie bijlagen:
I beroepschrift aan de classis Assen dd. 12 januari 1998 met bijlagen A--J;

II bezwaarschrift aan de PS Drenthe dd. 4 mei 1998;
III besluit van de PS Drenthe dd. 25 augustus 1998.
Appellant tekent bezwaar aan tegen het feit dat de kerkenraad van Zuidlaren op 30 november 1997 overging tot een enkelvoudige voordracht in een tussentijdse vacature voor het ambt van ouderling. De gemeente heeft zich hierover niet in een stemming kunnen uitspreken, zoals bij het beroepen van een predikant wel gebeurt. Daarom heeft de kerkenraad volgens appellant gehandeld in strijd met wat de Schrift in Hand. 1:23 en 6:6, de belijdenis in artikel 31 NGB en de kerkorde in artikel 20 over de medewerking van de gemeente uitspreken. Daarmee is volgens appellant aan de gemeente ook het recht van dubbele approbatie bij een enkelvoudige voordracht ontnomen, zoals zich dat in de loop van de geschiedenis van het gereformeerde kerkrecht ontwikkeld heeft. Tenslotte is de kerkenraad overgegaan tot een enkelvoudige voordracht zonder dat die mogelijkheid in de voorgeschreven wordt en met artikel 20 KO, waar gesproken wordt over de roeping van ouderlingen en diakenen tot het ambt "met inachtneming van de plaatselijk vastgestelde regeling".
Een secundair bezwaar van br. Bouwers is het feit, dat de kerkenraad zich tot een enkelvoudige voordracht gedwongen voelde omdat er op dat moment geen andere kandidaat-ouderlingen beschikbaar waren. Volgens appellant mag een kerkenraad alleen oordelen over de *geschiktheid* en niet kijken naar de *beschikbaarheid*.
Bovendien bleek de kerkenraad zowel in maart 1997 als in maart 1998 wel tot een dubbeltal te kunnen komen.
Hij verzoekt nu de generale synode om uit te spreken dat:
1. door het niet (volledig) betrekken van de gemeente bij de verkiezing van ambtsdragers door de kerkenraad van Zuidlaren gehandeld is in strijd met de Schrift;
2. door het niet (volledig) betrekken van de gemeente bij de verkiezing van ambtsdragers door de kerkenraad van Zuidlaren gehandeld is in strijd met artikel 31 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis;
3. door het niet (volledig) betrekken van de gemeente bij de verkiezing van ambtsdragers door de kerkenraad van Zuidlaren gehandeld is in strijd met artikel 20 van de kerkorde;
4. de kerkenraad van Zuidlaren derhalve niet had mogen overgaan tot de bevestiging van de broeder in kwestie in het ambt van ouderling;
5. de bevestiging van de broeder in kwestie derhalve niet wettig is;
6. nu de kerkenraad van Zuidlaren zich in zijn oordeel over de geschiktheidsvraag tevens heeft gebaseerd op een (mogelijk) antwoord op de beschikbaarheidsvraag, hij niet op goede gronden -- en dus ten onrechte -- heeft gekozen voor de mogelijkheid van enkelvoudige voordracht;
7. de verklaring van de kerkenraad van Zuidlaren dat er geen andere kandidaatouderlingen beschikbaar waren - gezien de talstellingen van o.a. maart 1997 en maart 1998 -- geen realiteitswaarde heeft en derhalve niet gerechtvaardigd is;
8. gelet op het belang van de "goede orde" enkelvoudige voordracht niet kan – en derhalve niet mag plaatsvinden zonder dat door de plaatselijke regeling daarin (waaronder procedureel) is voorzien;
9. de Particuliere Synode Drenthe 1998 ten onrechte heeft besloten niet aan zijn verzoek te voldoen.

Besluit

uit te spreken
1. dat de kerkenraad van Zuidlaren niet in strijd met artikel 20 KO gehandeld heeft voor wat betreft de medewerking van de gemeente bij de verkiezing van ambtsdragers;
2. dat de kerkenraad van Zuidlaren niet in strijd met de Schrift en artikel 31 NGB gehandeld heeft voor wat betreft de medewerking van de gemeente bij de verkiezing van ambtsdragers;
3. dat de kerkenraad van Zuidlaren derhalve terecht is overgegaan tot bevestiging van de desbetreffende broeder in het ambt van ouderling;
4. dat de generale synode niet kan beoordelen of er in dit concrete geval geen andere broeders geschikt of beschikbaar waren;
5. dat de kerkenraad van Zuidlaren niet in strijd gehandeld heeft met de plaatselijke regeling door in dit uitzonderlijke geval over te gaan tot een enkelvoudige voordracht aan de gemeente.

Gronden

1. a) artikel 20 KO kent twee mogelijkheden, namelijk verkiezing uit een dubbel getal of enkelvoudige voorstelling van personen. In beide gevallen wordt de gemeente bij de roeping tot het ambt betrokken. In beide gevallen kent de kerkorde de gemeente het recht van approbatie toe doordat wettige bezwaren tegen de verkiezing of voorstelling kunnen worden ingebracht. De zogenaamde dubbele approbatie is in de kerkorde nergens voorgeschreven. Het behoort tot de vrijheid van de kerken om deze mogelijkheid in de plaatselijke regeling op te nemen;

   b) bij de 'roeping van ouderlingen en diakenen' zoals artikel 20 KO daarvan spreekt, dient een enkelvoudige voordracht aan de gemeente onderscheiden te blijven van een verkiezing door de gemeente uit een dubbel getal. Beide mogelijkheden zijn in art. 20 opgenomen. Doordat de kerkenraad bij de eerste afkondiging van de enkelvoudige voordracht op 30 november 1997 de wat onzorgvuldige formulering 'door de kerkenraad is verkozen en benoemd' gebruikte, is de gemeente onnodig in verwarring gebracht. In zijn toelichting dd. 8

december 1997 aan de gemeente schreef de kerkenraad: dat het beter was geweest om bij de afkondiging de termen ‘aanwijzing en voorstelling’ te gebruiken;
c) ten onrechte signaleert appellant een ontwikkeling in de verkiezing van ambtsdragers die tot dubbele approbatie zou moeten leiden;

2. de manier waarop de precieze medewerking van de gemeente ingevuld moet worden, valt niet uit Hand. 1:23 en 6:6 af te leiden. Ook uit artikel 31 NGB valt niet af te leiden, dat de gemeente bij een enkelvoudige voordracht apart moet worden samengeroepen. De noodzaak van uniformering met de wijze van beroeping van een predikant wordt door br. Bouwers niet aangetoond. Vanaf de Nationale Synode van Emden 1571 is het mogelijk geweest, dat de kerkenraad zelf ‘zoveel personen als voor de vervulling van elk ambt nodig zijn’ ter benoeming aan de gemeente voorstelde zonder daarvoor eerst de gemeente te moeten samenroepen. Br. Bouwers bewijst niet, dat dit in strijd is met Gods Woord en de aangenomen belijdenis en kerkorde;
3. de gemeente heeft ook in dit geval voldoende mogelijkheid tot inbreng gehad bij de roeping tot het ambt van ouderling. Daarom is de kerkenraad van Zuidlaren terecht overgegaan tot bevestiging;
4. ook al is het voor buitenstaanders misschien opvallend, dat de kerkenraad in maart 1997 en in maart 1998 wel dubbelgetallen aan de gemeente kan voorleggen, toch kunnen er redenen zijn, die soms van vertrouwelijke aard zijn, waarom een kerkenraad gedwongen is bij uitzondering voor een enkelvoudige voordracht te kiezen. Daarbij kan de beschikbaarheidsvraag ook voor de kerkenraad een rol spelen, hoewel uiteindelijk alleen een broeder die daadwerkelijk tot het ambt geroepen wordt, die vraag voor zichzelf kan beantwoorden;
5. de kerkenraad heeft nadrukkelijk verklaard met appellant van mening te zijn “dat een ‘voorstel tot enkelvoudige kandidaatstelling’ als een uitzondering op de algemene regel dient te worden aangemerkt.”
Verder heeft de kerkenraad in de toelichting aan de gemeente uitgesproken, dat het voor zich spreekt “dat wij het graag bij deze uitzondering houden.” Daarom kon de kerkenraad van Zuidlaren zich formeel terecht beroepen op art. 6 van de plaatselijke regeling, waarin de bepaling is opgenomen: “In alle gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslist de kerkenraad.” Dat geldt temeer, daar artikel 20 KO bij uitzondering de mogelijkheid van de enkelvoudige voordracht kent. Omdat artikel 20 KO eveneens bepaald heeft, dat de roeping tot het ambt zal plaatsvinden met inachtneming van de plaatselijk vastgestelde regeling, doet een kerkenraad er verstandig aan, de mogelijkheid van een enkelvoudige voordracht in de plaatselijke regeling vast te leggen, wanneer deze uitzondering op de regel regelmatig voorkomt.

Overwegingen:

1. De particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg vraagt in feite of bij de verkiezing van ambtsdragers het stellen van een *meertal* mogelijk is. Er is sprake van een meertal wanneer het aantal voorgedragen broeders meer is dan bij een enkelvoudige voordracht en minder dan bij een dubbel getal. In artikel 20 KO wordt de mogelijkheid van de vorming van een meertal niet gegeven, het artikel spreekt alleen van een dubbel getal en een enkelvoudige voordracht.
2. De synode spreekt uit dat het stellen van een meertal niet ongeoorloofd is, ook al wordt die mogelijkheid in artikel 20 KO niet gegeven. Zij vindt de vorming van een meertal niet strijdig met de beginselen van het gereformeerde kerkrecht. Als geen dubbel getal gevormd kan worden, is een meertal volgens haar een betere terugvaloptie dan een enkel getal, omdat het 'laten kiezen' door de gemeente dan gehonoreerd wordt.
3. De synode spreekt uit *dat in de vorming van een meertal niet voorzien is in art. 20 KO*. Artikel 20 wordt ook wel zó geïnterpreteerd dat het de twee extremen geeft: dubbel getal en enkel getal. De tussenliggende mogelijkheden – meertallen – worden door het artikel dan niet uitgesloten. Dat de synode deze mogelijkheid nu wel geeft, is in de geest van het artikel.
4. In de oudere versie van de kerkorde is de bepaling betreffende de verkiezing van ambtsdragers opgenomen in artikel 22: “De Ouderlingen zullen door het oordeel des Kerkeraads en der Diakenen verkozen worden, volgens de regeling, die daarvoor plaatselijk in gebruik of door den kerkeraad vastgesteld is; bij welke regeling het naar de gelegenheid van iedere kerk vrij zal zijn, van te voren de gemeenteleden in staat te stellen, op geschikte personen de aandacht te vestigen, en voorts vrij zal zijn, voor de verkiezing zelve zooveel Ouderlingen, als er van noode zijn, aan de gemeente voor te stellen, om, van diezelve (ten ware dat er eenig beletsel voorviel) geapprobeerd en goedgekeurd zijnde, met openbare gebeden en stipulatiën bevestigd te worden, of een dubbel getal aan de

gemeente voor te stellen, om het door haar gekozen halve deel op dezelfde wijze in den dienst te bevestigen, volgens het Formulier daarvan zijnde."

5. Joh. Jansen beschrijft in zijn *Korte verklaring van de kerkorde* (3e druk, 1952, blz. 99) de historische achtergrond van artikel 22 (en daarmee ook van ons art. 20). In Wezel (1586), Emden (1571) en in de Franse kerken worden de ambtsdragers door de kerkenraad zonder medewerking van de gemeente gekozen, en daarna aan de gemeente te approbatie of goedkeuring voorgesteld. Jansen noemt dit de *aristocratische manier*. De Particuliere Synode van Dordrecht (1574) stelde voor dat de kerkenraad een dubbel getal maakt, waaruit de gemeente dan de helft kan kiezen. Deze aanpak is "waarschijnlijk aan de Franse vluchtelingenkerk te Londen, onder leiding van Valerandus Pollanus en door haar aan Straatsburg, waar Calvijn diende, ontleend." Jansen noemt dit de *aristocratisch-democratische manier*. De Synode van Dordrecht (1578) heeft nu beide manieren in het kerkorde-artikel samengebracht, waarbij de enkelvoudige voordracht correspondeert met de aristocratische manier, en de voordracht van een dubbel getal met de aristocratisch-democratische manier. Deze historische achtergrond verklaart wellicht waarom in de vorming van een meertal niet is voorzien.
6. Een broeder tekende bij GS Leusden 1999 bezwaar aan tegen het feit dat de kerkenraad van Zuidlaren op 30 november 1997 overging tot een enkelvoudige voordracht in een tussentijdse vacature voor het ambt van ouderling. De gemeente heeft zich hierover niet in een stemming kunnen uitspreken, zoals bij het beroepen van een predikant wel gebeurt. Daarom heeft de kerkenraad volgens appellant gehandeld in strijd met wat de Schrift in Hand. 1:23 en 6:6, de belijdenis in art. 31 NGB en de KO in art. 20 over de medewerking van de gemeente uitspreken.
7. GS Leusden 1999 spreekt uit dat de kerkenraad van Zuidlaren niet in strijd met Schrift, belijdenis, kerkorde en de plaatselijke regeling gehandeld heeft. De gronden die de synode daarvoor geeft vormen een valide onderbouwing.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat de besluiten van GS Ommen 1993 in artikel 29 en besluit 1 van GS Ommen 1993 in artikel 30 gehandhaafd blijven en de kerken daaraan gebonden zijn.

Besluit 2:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat de besluiten 2 en 3 van GS Ommen 1993 in artikel 30 gehandhaafd blijven en de kerken daaraan gebonden blijven.

Besluit 3:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat de besluiten van GS Leusden 1999 in artikel 32 gehandhaafd blijven en de kerken daaraan gebonden blijven.

Gronden:
1. GS Ommen 1993 biedt de mogelijkheid tot vorming van een meertal voorafgaand aan de verkiezing van ambtsdragers. Hierin voorziet echter artikel 20 van de KO niet. Dit artikel biedt precies twee mogelijkheden: de vorming van een dubbel getal en de vorming van een enkel getal.
2. Een generale synode kan en mag naar aanleiding van een concrete situatie in de kerken een nadere interpretatie geven van een kerkordeartikel. De kerkorde is nu eenmaal geen samenstel van alle mogelijke bepalingen voor alle in het kerkelijk leven zich voordoende

situaties. Zie hiervoor het volgende citaat uit "Gereformeerd Kerkrecht" deel 1 van H. Bouwman: *Opdat de kerkenordening niet het leven der kerken binde en eene plaats ontvange, die haar niet toekomt, is het ten zeerste aan te bevelen, dat het getal der bepalingen in die kerkorde zoo klein mogelijk gehouden worde. Het voorbeeld der Roomsche kerk en van sommige kerken der Reformatie heeft duidelijk aangetoond, hoe eene kerk door eene veelheid van bepalingen haar geestelijk karakter kan verliezen. Juist doordat de Roomsche kerk alle mogelijke gevallen wilde regelen en tot wet stempelde, is een groot corpus juris canonici ontstaan, dat gebod op gebod en regel op regel stapelde en verder oorzaak werd, dat het geestelijk leven versteende en in formalisme onderging. Om die reden moeten de kerken, in synode vergaderd, zich wel uitspreken over bepaalde gevallen, die haar voorgelegd worden, maar niet in dien vorm, dat deze besluiten over alle gevallen van dien aard gelden. Elk synodaal besluit in een bepaald voorkomend geval is eigenlijk niets anders dan een uitspraak, hoe de algemeene regel van het kerkelijk recht in zulk een geval moet worden toegepast. De kerk en hare leden kunnen en moeten later in bijzondere zaken rekening houden met vroeger genomen beslissingen, maar deze afzonderlijke besluiten kunnen niet zonder meer op alle soortgelijke gevallen worden toegepast. Voor den welstand der kerk is het dan ook noodig, dat in de algemeene kerkenordening slechts weinig bepaald en omschreven worde, opdat het leven niet door formalisme worde gehinderd en Gods Woord zijn beslag op de harten niet verlieze. De kerkenordening moet daartoe medewerken, dat de kerken en hare leden het verstaan, dat Christus Koning is zijner kerk en dat het in de kerk in alles naar het Woord des Heeren toegaat.*

Het karakter van de kerkenordening is dus, dat zij de regelen aangeeft, welke op grond van het Woord Gods, in overeenstemming met de belijdenis der kerk, voor de goede orde in de kerk noodig zijn.

3. In art. 84 van de KO staat dat de kerken zich erop toeleggen de bepalingen van de kerkorde na te leven. Het zich erop toeleggen houdt in dat de kerken in gewone situaties en normale omstandigheden zich houden aan de kerkorde. Voor die situaties waarin de kerkorde niet voorziet, en dat zijn er heel wat, en bij bijzondere omstandigheden zullen de kerken handelen in de geest van de kerkorde en die situaties of omstandigheden voorleggen aan de meerdere vergaderingen om te vragen hoe zij hebben te handelen. Zie hiervoor het volgende citaat van Joh. Jansen uit zijn Korte verklaring van de KO, 1923 bij art. 86, ons huidige art. 84: *3. Dat de KO naarstig onderhouden moet worden: maar zij zullen naarstigheid doen om die te onderhouden, totdat anders van de Generale of Nationale Synode verordend worde. Wil dit dan zeggen, dat een kerk in geen enkele kleinigheid mag afwijken? Neen, niet alle afwijking is ordeloosheid, maar dan moet de afwijking door het profijt van die kerk geëischt, als afwijking erkend, en aan het oordeel der meerdere vergadering onderworpen worden.*
4. Ook in andere zaken hebben eerdere generale synoden uitspraken gedaan die een nadere interpretatie van een bepaald kerkordeartikel gaven. Vergelijk hiervoor de volgende uitspraak van de GS Kampen 1975, art. 2: *Wanneer een particuliere synode, ondanks betrachting van het uiterste aan ijver en nauwgezetheid, niet bij machte bleek ouderlingen naar de generale synode af te vaardigen die ook in de gelegenheid zouden zijn aan deze afvaardiging gevolg te geven en oud-ouderlingen hiervoor aanwees, met verzoek aan de generale synode, hen als wettige afgevaardigden met keurstem toe te laten, kan de generale synode zulke broeders als wettige afgevaardigden met keurstem aanvaarden, omdat hun recht daartoe niet op hun ambt maar op hun afvaardiging rust en de nood, die tot hun aanwijzing drong, voldoende was aangetoond.*

   Dus ondanks het feit dat art. 46 KO bepaalt dat door de particuliere synode twee predikanten en twee ouderlingen worden afgevaardigd naar de generale synode besloot

GS Kampen 1975 dat in bepaalde gevallen, als de nood ertoe drong, ook oud-ouderlingen afgevaardigd mogen worden naar de generale synode.

5. Het besluit van de GS Ommen 1993 inzake het stellen van een meertal was goed omdat de geest van art. 20 - bij de gewone gang van zaken het laten kiezen door de gemeente - hierin prioriteit kreeg. Door het feit dat art. 20 KO niet voorzag in het stellen van een meertal had de generale synode het recht hierover een rechtsgeldig besluit te nemen. Wijziging van het betreffende kerkordeartikel is daarvoor niet per se nodig.
6. De Generale Synode van Leusden 1999 stelt in artikel 32 terecht dat een enkelvoudige voordracht in overeenstemming is met art. 20 van de KO en niet in strijd is met de Schrift (m.n. Hand. 1:23 en 6:6) en belijdenis (m.n. art. 31 NGB).

Bespreking:
Opgemerkt wordt dat in art. 20 KO het meertal niet wordt genoemd en dat het ook niet duidelijk is dat dit in de geest van de KO een mogelijkheid is. We moeten oppassen voor het oprekken van de interpretatie van een artikel. Hierbij wordt verwezen naar de interpretatie van art. 60 KO in de GKv, die leidde tot een ruimere toelating tot het Heilig Avondmaal.
Daartegenover moeten we oppassen om in de KO allerlei interpretatiemogelijkheden expliciet op te nemen. Dit kan leiden tot een KO die het kerkelijk leven verstikt in allerlei regeltjes.

Het voorstel van DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek inzake het handhaven van het besluit over het meertal (besluit 1) wordt met 7 stemmen voor en 4 tegen aangenomen. Deputaat, ds. De Marie, blijft buiten stemming. Hiermee is het oorspronkelijke besluit zoals voorgesteld door de deputaten verworpen.

De overige besluiten (besluit 2 en 3) worden met algemene stemmen genomen.

Artikel 51: Kerkorde artikel 23

08-12-2007
15-03-2008

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 56

GS Zuidhorn 2002/2003, art. 56
Groen versus PS Drenthe
Materiaal
bezwaarschrift van br. J.B. Groen (JBG) te Emmen tegen de uitspraak van de Particuliere Synode van Drenthe (van 13 september aangeboden per schrijven d.d. 20 september) 2001 inzake zijn appèl tegen de uitspraak van de classis Hoogeveen inzake zijn bezwaar tegen het besluit van de kerkenraad te Emmen (KR) met betrekking tot de regeling periodiek aftreden en het daaromtrent geldende art. 23 der KO.
Procesverloop
1. Met zijn schrijven d.d. 20 februari 1999 wendt JBG zich tot de KR omdat hij langzaam maar zeker tot het inzicht komt (is gekomen) dat 'periodiek aftreden' van ambtsdragers niet slechts ongewenst, maar ook in strijd met de Bijbel is.
   In de verdere correspondentie en gedachtewisseling wordt JBG in zijn opvatting versterkt. Hij heeft zich – op verzoek van de kerkenraad – verdiept in het kerkrecht èn de historie en concludeert dat 'levenslange ambtsdienst' niet slechts een alternatief, maar de enig juiste invulling is.
   De KR erkent –met zijn schrijven d.d. 21 juni 1999 – dat de Schrift de mogelijkheid van levenslange ambtsdienst biedt, maar ziet deze niet als een absoluut vereiste voor alle tijden.
   Met zijn brief van 8 juli 1999 legt JBG zijn opvatting – bij voortschrijdend inzicht – neer in een bezwaarschrift, waarbij hij expressis verbis stelt dat art. 23 KO ingaat tegen de Heilige Schrift, immers: "Art 23 KO sluit de bijbelse lijn van roeping voor het leven uit en stelt daarvoor in de plaats een menselijke lijn van periodiek/finaal aftreden. Dit gaat tegen de Heilige Schrift van onze God in!"
   In zijn schrijven d.d. 21 oktober 1999 concludeert de KR dat hij het bezwaar van JBG – inhoudende dat levenslange roeping bijbelse opdracht is en dus art. 23 KO in strijd is met de Heilige Schrift – niet kan

honoreren, maar wel bereid is diens zaak bij een bezwaar bij de classis in zoverre te ondersteunen dat de classis zich in elk geval uitspreekt over de vraag of art. 23 KO niet te eng is geformuleerd.
Bij zijn schrijven van 2 december 1999 deelt JBG mee zich teleurgesteld te voelen omdat de KR onvoldoende ingaat op zijn argumentatie en de (eventueel) te enge formulering van art. 23 KO "het minst belangrijke" voor hem (JBG) is.

2. Op het door JBG ter classis ingediende bezwaar bij schrijven d.d. 2 december 1999 wordt door de classis – op basis van een uitvoerig en geargumenteerd deputatenrapport van 22 april 2000 – besloten (25 mei 2000):
a) het appèlschrift, voorzover dat beoogt uit te laten spreken dat levenslange benoeming van ouderlingen en diakenen een bijbelse opdracht is, ongegrond te verklaren;
b) het appèlschrift, voorzover dat betoogt, dat art. 23 KO ten onrechte levenslange benoeming van ouderlingen en diakenen uitsluit, gegrond te verklaren;
c) aan particuliere synode voor te stellen om bij de eerstkomende generale synode een verzoek in te dienen tot aanpassing van art. 23 KO in die zin dat levenslange benoeming een gelijkwaardige mogelijkheid wordt naast benoeming voor een bepaalde periode.
De reactie van JBG – d.d. 1 september 2000 aan de classis met de strekking van een revisieverzoek waarin nog wat nadere argumentatie – en het daarop door de classis gegeven antwoord d.d. 24 januari 2001 (naar aanleiding van de classisvergadering op 14 december 2000) voegt in dit procesverloop niets nieuws toe.
3. In het door JBG aan de particuliere synode aangeboden bezwaarschrift tegen het classisbesluit vraagt hij de particuliere synode uit te spreken: "*De Here roept – in de Bijbel – de mensen alleen voor het leven! Afwijking van de door de Here gegeven richtlijnen kunnen alleen, als vanuit de Schrift duidelijk aangetoond wordt dat God ons die vrijheid geeft*."
De Particuliere Synode Drenthe (besluit aangeboden bij brief d.d. 20 september 2001) wijst zowel het bezwaarschrift van JBG als het verzoek van de classis af wegens – kort samengevat – wankele onderbouwing en gebrek aan harde bewijzen vanuit de Bijbel (waarbij wordt gerefereerd aan het bezinningsstuk van JBG zelf), respectievelijk onvoldoende principiële en praktische onderbouwing.
4. Bezwaarschrift JBG d.d. 28 februari 2002 (met bijlagen, waaronder een "Bezinningsstuk" in de versie 11 februari 2002) aan de Generale Synode Zuidhorn tegen het laatstgenoemd PS-besluit. Appèllant wenst een beoordeling van een zestal punten van zijn bezwaren tegen het PS-besluit. Hij vraagt de generale synode uit te spreken: "De Here roept – in de Bijbel – ambtsdragers voor het leven! Dit is een bijbelse opdracht. En op grond hiervan art. 23 KO aan te passen."

Samenvatting van het geschil

De basis van het geschil ligt in de sfeer van art. 30 KO en niet in die van art. 31 KO. JBG is – in steeds toenemende mate – tot het inzicht gekomen dat er op basis van de Bijbel slechts één soort van roeping tot de ambten bestaat en wel 'levenslang'. De bijbelse invulling van het begrip roeping – zowel in het OT als in het NT – noopt tot het doortrekken van die bijbelse lijn; wat geeft "ons", de kerken, het recht om van die lijn af te wijken? Per consequentie is dan volgens appellant de formulering van art. 23 KO niet slechts te eng, maar onbijbels en dus in strijd met de Heilige Schrift. Ten gevolge van de wijze van behandeling door achtereenvolgens de kerkenraad en de classis ontstaat er een mix van een verzoekschrift op basis van art. 30 KO èn een bezwaarschrift op grond van art. 31KO. De KR van Emmen is niet overtuigd van de exclusiviteit van de opvatting van JBG, maar wil appellant ter wille zijn door de zaak mede aan te kaarten bij de classis. De classis Hoogeveen wil wel streven naar nevenschikking van de beide opties (levenslange en periodieke benoeming), maar neemt afstand van appellants exclusieve standpunt. De particuliere synode Drenthe acht appellants visie wankel onderbouwd en ook niet voorzien van 'harde' bewijzen vanuit de bijbel (en acht bovendien onvoldoende principiële en praktische onderbouwing aanwezig voor het classisstandpunt). Met andere woorden: op deze wijze dienen zaken niet op een meerdere vergadering te worden aangebracht. Appellant is van mening dat het oordeel van de generale synode zou moeten uitmonden in twee uitspraken, te weten een nadrukkelijke uitspraak over de 'levenslange' roeping van ambtsdragers alsmede correctie van de uitspraak van de particuliere synode Drenthe.

Besluit

1. zich thans niet in het algemeen uit te spreken over de weg waarlangs deze zaak op de tafel van de generale synode is gekomen;
2. de verzochte uitspraak inzake de levenslange roeping en de daaruit voortvloeiende aanpassing van art. 23 KO niet te doen;
3. de bezwaren tegen de particuliere synode Drenthe inzake de behandeling van zijn verzoeken af te wijzen.

Gronden

1. over het recht van revisie bestaat onvoldoende duidelijkheid en is nadere studie en besluitvorming nodig;
2. de generale synode heeft zich in haar uitspraak te beperken tot de verzoeken van de appellant met betrekking tot zijn eigen opvattingen. Niet ter beoordeling staan de opvattingen van de kerkenraad van Emmen en de classis Hoogeveen met betrekking tot een mogelijke nevenschikking van de levenslange en tijdelijke benoeming in de ambten. Appellant Groen vraagt daar ook niet om;

3. appellant is er niet in geslaagd om in de kerkelijke weg steun te vinden voor zijn overtuiging dat art. 23 KO gewijzigd moet worden in die zin dat levenslange roeping de enige wijze van roeping tot het ambt wordt;
4. aan appellant is door de wijze waarop door de mindere vergaderingen aandacht is gegeven aan zijn verzoeken, geen onrecht aangedaan. Immers
   a) aan de particuliere synode Drenthe is toe te stemmen dat de argumenten van appellant niet dwingend leiden tot de conclusie dat de enig begaanbare weg de ambtsbenoeming voor het leven zou zijn;
   b) door appellant is niet aangetoond of aannemelijk gemaakt dat het niet in de vrijheid van de kerken zou staan om ambtsbedieningen voor een zekere of bepaalde tijd in te stellen (bij wijze van 'periodieke' aftreding).

Overwegingen:

1. Een broeder verzoekt de synode tot aanpassing van art. 23 KO. Art. 23 regelt dat ambtsdragers voor een bepaalde periode gekozen worden en daarna aftreden, tenzij het door de gemeente wenselijk geacht wordt dat zij opnieuw tot het ambt geroepen worden. Volgens deze broeder roept de Here – in de Bijbel – ambtsdragers alleen voor het leven. In dit verband spreekt hij van 'door de Here gegeven richtlijnen'. Art. 23 sluit de roeping voor het leven echter uit en gaat uit van een benoeming voor een begrensde periode. Daarom is art. 23 volgens deze broeder in strijd met de Heilige Schrift.
2. Het geschil is achtereenvolgens behandeld door de kerkenraad van Emmen, de classis Hoogeveen en de particuliere synode van Drenthe. Deze particuliere synode vond de visie van de appellant wankel onderbouwd en ook niet voorzien van 'harde' bewijzen vanuit de Bijbel. In Acta art. 56 wordt een beknopt en helder overzicht gegeven onder 'Samenvatting van het geschil'. De appellant wil nu dat de generale synode zich nadrukkelijk uitspreekt over de levenslange roeping van ambtsdragers en de uitspraak van de particuliere synode van Drenthe corrigeert. De generale synode besluit beide verzoeken niet te honoreren.
3. H. Bouwman schrijft in zijn *Gereformeerd Kerkrecht I* (1928, § 53): "Van een tijdelijk dienen lezen wij in het Nieuwe Testament niet. Evenmin wordt het dienen voor het leven als noodzakelijk aangeprezen. Wel bekomen wij den indruk, dat de ouderlingen en diakenen in den apostolischen tijd voor het leven gekozen werden. Om die reden hebben dan ook later de meeste kerken geoordeeld, dat de ambten voor het leven waren. Slechts een deel der Gereformeerde kerken, die zich vormden naar de beginselen van Calvijn, hebben om praktische redenen, om hiërarchie te voorkomen en den invloed der gemeente op de regeering der kerk te sterken, bepaald, dat de ouderlingen en diakenen voor een bepaalden tijd zouden dienen."
4. Joh. Jansen schrijft in zijn *Korte verklaring van de kerkorde* (3e druk, 1952, blz. 125) dat de bepaling van de diensttijd eigenlijk van Calvijn afkomstig is: "Hij bepaalde, voornamelijk om de Roomse hiërarchie uit de Gereformeerde kerken te weren, in zijn Kerkenordening van 1541, en voerde deze bepaling in Genève in, dat telken jare alle ouderlingen moesten aftreden en alleen de bekwaamsten, zo zij bereidwillig waren, voor een jaar (niet voor altijd) gecontinueerd d.i. herbenoemd werden.
5. Joh. Jansen wijst er in zijn *Korte verklaring van de kerkorde* (3e druk, 1952, blz. 125/126) op dat ook de synode van Middelburg de vraag kreeg of ambtdragers levenslang moesten dienen. De synode heeft toen prof. Danaeus gevraagd om een advies te geven. Jansen geeft dit advies als volgt weer:
   1. De Schrift leert niet, dat ze "altijd in dat beroep gebleeven zijn." Verwisseling is dus geoorloofd, en, om kerkelijke tirannie te vermijden, beter dan levenslange dienst.
   2. Het is wenselijk, dat meerdere personen in de kerkelijke zaken worden ingewijd.
   3. De dienaren verliezen door het aftreden van het halve deel telkens een deel van hun aanhang en zo wordt het gevaar voor tirannie er eer minder dan meer door.
   4. In geval enigen gecontinueerd worden, wat geoorloofd is, moeten ze toch aan de gemeente ter approbatie worden voorgesteld.

Omdat de synode haar agendum niet kon afhandelen, heeft zij dit advies niet meer behandeld. Maar de bepaling betreffende de periodieke aftreding, bleef ongewijzigd.

6. Een ander argument voor het periodiek dienen vinden we in *De orde der kerk* van F.L. Bos (1950). De auteur geeft een citaat weer van de Synode van Dordrecht (1578). Deze synode kreeg de vraag *of een ouderling die zijn tijd uitgediend heeft en bereid is nog langer te dienen, de gemeente wederom mag voorgesteld worden om hem te mogen verkiezen*. De synode antwoordde: *Ja. Want de ... verwisseling der ouderlingen is daarom inzonderheid ingezet, opdat zij van de last van hun dienst mochten verlicht worden*.
7. In het besluit van GS Zuidhorn 2002/2003 wordt ook de kerkelijke weg genoemd. De generale synode wil zich niet in het algemeen uitspreken "over de weg waarlangs deze zaak op de tafel van de generale synode is gekomen." Want: "over het recht van revisie bestaat onvoldoende duidelijkheid en is nadere studie en besluitvorming nodig." Het is niet precies duidelijk waarom de gevolgde kerkelijke weg mogelijk niet helemaal juist zou zijn geweest.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat de besluiten van GS Zuidhorn 2002/2003 in artikel 56 gehandhaafd blijven en dat de kerken daaraan dus gebonden blijven.

Gronden:
1. Nergens in het Nieuwe Testament lezen we van een tijdelijk dienen in het bijzondere ambt. Evenmin wordt het dienen voor het leven als noodzakelijk aangewezen.
2. Om hiërarchie te voorkomen kan een beperking van de ambtstermijn als wijs worden aangemerkt.
3. Het periodieke ambt is ingevoerd om hiërarchie in de kerk te voorkomen, en omdat het goed is om, na een tijd in het ambt gediend te hebben, een periode van rust te krijgen.
4. Of de kerkelijke weg correct gevolgd is, kan door de thans zittende synode evenmin beoordeeld worden.

Bespreking:
De zin *Derhalve valt geen dwingend bevel uit de Schrift af te leiden dat ambtsdragers hun leven lang ambtsdrager blijven* in grond 1 van het deputatenrapport roept bij enkele afgevaardigden vraagtekens op. Is de term *dwingend bevel* wel juist gekozen?
Het moderamen zal een voorstel voorbereiden.
Op 15 maart 2008 wordt op voorstel van het moderamen grond 1 als volgt geformuleerd: "Nergens in het Nieuwe Testament lezen we van een tijdelijk dienen. Evenmin wordt het dienen voor het leven als noodzakelijk aangewezen."
Het is een bijbelse opdracht dat er ambtsdragers worden aangesteld. Toegevoegd wordt als grond: "om hiërarchie te voorkomen kan een beperking van de ambtstermijn als wijs worden aangemerkt."

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Hoofdstuk IV EREDIENST

Artikel 52: Radio- en televisieuitzending van kerkdiensten 08-12-2007 15-03-2008

Materiaal:

Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:

Generale Synode Ommen 1993, art. 44
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, art. 57
Generale Synode Leusden 1999, art. 65
Generale Synode Leusden 1999, art. 66
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 95

GS Ommen 1993, artikel 44

Radio- en televisieuitzending van kerkdiensten

Materiaal

1. rapport van deputaten voor radio- en televisieuitzending van kerkdiensten;
2. aanvullend rapport van deputaten over dagtelevisie.

Besluit

1. deputaten, benoemd door de Generale Synode van Leeuwarden 1990, te dechargeren onder dank voor de goede diensten;
2. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:
   a) radio- en televisieuitzendingen van kerkdiensten voor het binnenland en (via Radio Nederland Wereldomroep) radiouitzendingen voor het buitenland te blijven verzorgen;
   b) bij de uitvoering van a. zoveel als nodig is contact te blijven houden met organisaties als *Werkgroep Nazorg Radio- en T.V.-kerkdiensten*;
   c) diligent te zijn ten aanzien van de naleving van de aangegane overeenkomst met de stichting IKON, zodat ook in de toekomst de uitzendingen geschieden onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid en in volledige vrijheid;
   d) al datgene te doen wat met het oog op de evangelieverkondiging via de media van radio en televisie nodig is voor een zo goed mogelijke invulling en verzorging van de door de overheid in het kader van de Mediawet aan de kerken ter beschikking gestelde zendtijd;
   e) een onderzoek te doen naar de mogelijkheid van dagtelevisie en, indien deze mogelijkheid ook voor de kerkelijke zendgemachtigden bestaat, de beschikbare zendtijd verantwoord te gebruiken;
   f) tevens diligent te zijn ten aanzien van het publiceren en verspreiden van preken van de uitgezonden kerkdiensten, zodat ook dit geschiedt onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid;
   g) alert te zijn op de ontwikkelingen inzake de zendtijd van de kerken en daartoe de gereformeerde kerken te blijven vertegenwoordigen in de Programmaraad van de NOS;
   h) de plaatselijke kerken desgevraagd te adviseren inzake de mogelijkheid om kerkdiensten via de regionale en/of lokale omroepen te doen uitzenden;
   i) aan de eerstvolgende generale synode verslag uit te brengen van hun werkzaamheden en hun rapport drie maanden voor het bijeenkomen van die synode aan de kerken toe te zenden.

Gronden

1. deputaten hebben zich strikt gehouden aan hun instructies en opdrachten;
2. de arbeid van deputaten is gebleken van nut te zijn voor de voortgang van het evangelie in binnen- en buitenland;
3. deputaten vragen machtiging, te onderzoeken of het nieuwe fenomeen dagtelevisie mogelijkheden biedt voor kerkelijke zendgemachtigden.

GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 57

Radio- en televisieuitzending van kerkdiensten

Materiaal

1. rapport deputaten voor radio- en televisieuitzending van kerkdiensten;
2. reactie van deWerkgroep Nazorg Radio- en T.V.-kerkdiensten op het deputatenrapport.

Besluit

1. deputaten, benoemd door de Generale Synode van Ommen 1993, t e dechargeren en hun beleid ten aanzien van de opzegging van het contract met de IKON en de oprichting van de Stichting Zendtijd Voor Kerken goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:
   a) radio- en televisieuitzending en van kerkdienst en voor het binnenland en (via Radio Nederland Wereldomroep) radiouitzendingen voor het buitenland te blijven verzorgen;
   b) de binnen het medium (radio resp. televisie) gegeven en aanwezige mogelijkheden optimaal te benutten om de boodschap van het evangelie, w aar het in de onder a) genoemde uitzendingen om gaat, zo goed mogelijk bij de kijker en luisteraar te doen overkomen;
   c) de in het kader v an dagtelevisie ter besch ikking gestelde zendtijd een zinvolle invulling te geven;
   d) binnen de Raad van Toezicht en Advies het beleid van de Stichting ZVK te bewaken, zodat een optimale invulling en verzorg ing van de uitzending en gewaarborg d blijft;
   e) waakzaam te zijn ten aanzien van een mogelijke nieuwe verdeling van de aan de kerkelijke zendgemachtigden toegewezen zendtijd;
   f) de ontwikkelingen op mediagebied, voorzover die van belang zijn met het oog op de zendtijd van de kerken, actief te blijven volgen;
   g) tekst, beeld en geluid van de uitgezonden kerkdiensten te publiceren en te verspreiden;
   h) voor de persoonlijke nazorg van de uitzendingen contact te blijven houden met deWerkgroep Nazorg Radio- en T.V.-kerkdiensten;
   i) aan de eerst volgende generale synode verslag uit te brengen van hun werkzaam heden en hun rapport drie maanden voor het bijeenkomen van de synode aan de kerken toe te zenden.

Gronden

1. deputaten hebben zich gehouden aan hun instruct ies en opdrachten, voorzover de stormachtige ontwikkelingen in 'Medialand' dat toelieten, en hebben de belangen van de kerken zakelijk en vindingrijk gediend;
2. de arbeid van deputaten stelde de kerken zelfs meer dan voorheen in de gelegenheid het evangelie van onze Here Jezus Christus aan een groot aantal mensen in binnen- en buitenland te laten horen.

GS Leusden 1999, artikel 65

Radio- en televisieuitzending van kerkdiensten

Materiaal

rapport deputaten voor Radio- en Televisie-uitzendingen.

Besluit

1. de deputaten, benoemd door de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996, onder dank te dechargeren en hun beleid van de afgelopen jaren ten aanzien van de verzorging van radio- en televisie-uitzendingen van kerkdiensten, alsmede de samenwerking met de Stichting Zendtijd voor kerken (ZVK) goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:
   a) radio- en televisie-uitzendingen van kerkdiensten te blijven verzorgen;
   b) de binnen het medium (televisie respectievelijk radio) gegeven en aanwezige mogelijkheden optimaal te benutten om de boodschap van het evangelie zo goed mogelijk bij de kijker en luisteraar te doen overkomen;
   c) de in het kader van dagtelevisie ter beschikking gestelde zendtijd een zinvolle invulling te geven;
   d) binnen de Raad van Toezicht en Advies het beleid van de Stichting ZVK te bewaken, zodat een optimale invulling en verzorging van de uitzendingen gewaarborgd blijft;
   e) waakzaam te zijn ten aanzien van een mogelijke nieuwe verdeling van de aan de kerkelijke zendgemachtigden toegewezen zendtijd;
   f) de ontwikkelingen op mediagebied, voorzover die van belang zijn met het oog op de zendtijd van de kerken, actief te blijven volgen;
   g) tekst, beeld en geluid van de uitgezonden kerkdiensten te publiceren en te verspreiden;
   h) aan de eerstvolgende generale synode verslag uit te brengen van hun werkzaamheden.

Gronden

1. deputaten hebben zich gehouden aan hun opdrachten en daarvan in hun rapport zorgvuldig verslag gedaan;
2. de arbeid van de deputaten is dienstbaar geweest aan de verbreiding van het evangelie van onze Here Jezus Christus, doordat grote aantallen mensen in binnen- en buitenland naar de verkondiging van dat evangelie geluisterd hebben.

GS Leusden 1999, artikel 66

Bezwaarschrift radio- en televisie-uitzendingen

Materiaal

brief van br. M.C. Bijl te Houtigehage dd. 15 september 1998 met twee bijlagen, waarin hij bezwaar aantekent tegen de invulling van een eredienst van de Gereformeerde Kerk te Buitenpost, die op 10 mei 1998 op Radio 5

werd uitgezonden. Br. Bijl noemt in zijn brief drie bezwaren, waar de kerkenraad van Buitenpost zijns inziens onvoldoende op ingegaan is:

a) na de zegengroet ontbrak het Amen;
b) een vrouw verzorgde de Schriftlezingen;
c) de bijbellezing vond plaats in de vertaling van Het Boek.

Hij is van mening dat de aanpassingen aan de herkenbaarheid van de gereformeerde eredienst tekort doen en vraagt de synode uit te spreken dat de radio- en televisie-uitzendingen "tot doel hebben de mensen te laten zien en horen wat er in de kerk gebeurt".

Besluit

1. de brief onontvankelijk te verklaren;
2. br. Bijl te adviseren zijn bezwaren onder de aandacht te brengen van de deputaten voor Radio- en Televisie-uitzendingen van Kerkdiensten.

Gronden

1. in zijn brief maakt br. Bijl weliswaar duidelijk, waarom hij bezwaard is over de manier waarop de Gereformeerde Kerk te Buitenpost op bepaalde punten invulling heeft gegeven aan de radiodienst van 10 mei 1998, maar de broeder heeft dit niet, na zijn bezwaren aan de kerkenraad van Buitenpost kenbaar gemaakt te hebben, in de kerkelijke weg aan de classis voorgelegd;
2. deputaten geven in hun rapport aan, dat de mate van aanpassing van deze diensten regelmatig onderwerp van gesprek is en dat de discussie over dit soort vragen nog niet geëindigd is; daarom zijn zij het aangewezen adres voor luisteraars om op dit soort zaken te reageren.

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 95

Radio- en televisieuitzending van kerkdiensten

Materiaal

1. rapport van deputaten voor radio- en televisieuitzending van kerkdiensten;
2. brief van br. R. de Boer en zr. I.J.P. de Boer-Buikema te Emmeloord, waarin zij bezwaar aantekenen tegen het besluit van de synode van Leusden 1999 (Acta artikel 66) een brief van br. M.C. Bijl te Houtigehage onontvankelijk te verklaren. Zij betogen dat de bewuste brief, waarin bezwaar werd gemaakt tegen de invulling van een via de radio uitgezonden kerkdienst, aan het juiste adres is gezonden, nl. de synode, omdat de synode de arbeid van deputaten toetst. Zij vragen of de synode op deze manier niet voor haar eigen verantwoordelijkheid wegloopt.

Besluit 1

deputaten, benoemd door de Generale Synode Leusden 1999, onder hartelijke dank te dechargeren, onder goedkeuring van hun beleid.

Besluit 2

het bezwaar van br. en zr. De Boer af te wijzen.

Grond

br. en zr. De Boer confronteren zich niet met de gronden die de synode voor haar besluit aanvoerde, en gaan ten onrechte voorbij aan het feit dat de verantwoordelijkheid voor de vormgeving van een kerkdienst berust bij de betrokken kerkenraad.

Besluit 3

opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:

7. radio- en televisieuitzendingen van kerkdiensten te verzorgen, met het oog op de verkondiging van het evangelie in deze wereld;
8. de binnen het medium (televisie resp. radio) gegeven en aanwezige mogelijkheden optimaal te benutten om de boodschap van het evangelie zo goed mogelijk bij de kijker en luisteraar te doen overkomen;
9. de in het kader van dagtelevisie ter beschikking gestelde zendtijd een zinvolle invulling te geven;
10. binnen de Raad van Toezicht en Advies het beleid van de Stichting ZVK te bewaken, zodat een optimale invulling en verzorging van de uitzendingen gewaarborgd blijft;
11. waakzaam te zijn ten aanzien van een mogelijk nieuwe verdeling van de aan de kerkelijke zendgemachtigden toegewezen zendtijd;
12. de ontwikkelingen op media-gebied, voorzover die van belang zijn met het oog op de zendtijd van de kerken, actief te blijven volgen;
13. tekst, beeld en geluid van de uitgezonden kerkdiensten te publiceren en te verspreiden;
14. aan de eerstvolgende generale synode verslag uit te brengen van hun werkzaamheden en dit verslag drie maanden vóór het begin van de synode aan de kerken toe te zenden.

Overwegingen:

1. GS Ommen 1993 benoemt deputaten met de opdracht om radio- en televisieuitzendingen te blijven verzorgen. Daarbij moeten deputaten er vooral voor waken dat de uitzendingen onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid en in volledige vrijheid geschieden. Ook het verspreiden van preken en uitzendingen – bij wijze van nazorg – moet geschieden onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid.
2. Tot en met 31 augustus 1993 begonnen de dagelijkse televisieuitzendingen om 16.00 uur. Op 1 september 1993 veranderde dat. Vanaf die datum beginnen de uitzendingen elke dag om 7.00 uur. *Dagtelevisie* verwijst naar de uitzendingen overdag. De deputaten die GS Ommen 1993 moeten adviseren, schrijven de generale synode dat zij verwachten dat ook de kerken meer zendtijd krijgen. Zij stellen daarom voor dat nieuw te benoemen deputaten onderzoek doen naar de mogelijkheden van dagtelevisie, en hoe eventueel beschikbaar gestelde zendtijd verantwoord kan worden gebruikt. De generale synode geeft daarom de nieuwe deputaten in artikel 44 besluit 2e de opdracht "een onderzoek te doen naar de mogelijkheid van dagtelevisie en, indien deze mogelijkheid ook voor de kerkelijke zendgemachtigden bestaat, de beschikbare zendtijd verantwoord te gebruiken."
3. GS Berkel en Rodenrijs 1996 benoemt opnieuw deputaten met de opdracht om radio- en televisieuitzendingen te blijven verzorgen. Het aspect van 'eigen verantwoordelijkheid' vinden we in deze besluittekst niet meer terug. Wel krijgen deputaten de opdracht om de gegeven en aanwezige mogelijkheden te benutten om de boodschap van het evangelie zo goed mogelijk bij de kijker en luisteraar te doen overkomen. Aan de in het kader van dagtelevisie beschikbaar gestelde zendtijd moet een zinvolle invulling gegeven worden.
4. Ook GS Leusden 1999 geeft deputaten de opdracht om radio- en televisieuitzendingen te blijven verzorgen. De opdracht van deputaten is in grote lijnen dezelfde als van de vorige deputaten. Het aspect 'eigen verantwoordelijkheid' ontbreekt weer, en opnieuw wordt onderstreept dat de boodschap van het evangelie zo goed mogelijk bij de kijker en luisteraar moet overkomen.
5. GS Leusden 1999 kreeg ook een bezwaarschrift van een broeder tegen een uitzending van een kerkdienst van de Gereformeerde Kerk te Buitenpost. Het 'amen' na de zegengroet ontbrak, een zuster verzorgde de Schriftlezingen en er werd gelezen uit Het Boek. Hij vroeg de synode uit te spreken dat uitzendingen "tot doel hebben de mensen te laten zien en horen wat er in de kerk gebeurt". De brief wordt onontvankelijk verklaard omdat de broeder zijn bezwaren, na ze aan de kerkenraad van Buitenpost kenbaar gemaakt te hebben, niet in de kerkelijke weg aan de classis heeft voorgelegd. Toch is het goed om scherp te stellen wat het doel van radio- en televisieuitzendingen zou moeten zijn.
6. De opdracht die GS Zuidhorn 2002/2003 aan deputaten geeft, is ongeveer gelijk aan de opdracht die de vorige deputaten kregen. Verder wordt een bezwaarschrift ontvangen van een broeder en zuster die bezwaar maken tegen het besluit van GS Leusden 1999 om het bezwaarschrift met betrekking tot een uitzending van een kerkdienst uit Buitenpost onontvankelijk te verklaren. De synode wijst dit nieuwe bezwaarschrift af. De broeder van het eerdere bezwaarschrift had inderdaad eerst naar de classis moeten gaan. De synode wijst er ook op dat de verantwoordelijkheid voor de vormgeving van een kerkdienst berust bij de betrokken kerkenraad.
7. De vraag die men voor alles moet stellen is waarom men een kerkdienst op radio of televisie zou willen uitzenden. Geen van de vier synodes geeft expliciet het doel aan, maar ze spreken alle wel van 'evangelieverkondiging via de media', of over het uitdragen van 'de boodschap van het evangelie'. Is het uitzenden van een kerkdienst een goede manier van evangeliseren?

Velen vinden van wel, mits fors wordt ingegrepen in de vorm van de dienst, de inhoud en lengte van de preek.

8. De afgevaardigden zijn van oordeel dat uitzending van een kerkdienst inderdaad een middel tot evangelisatie mag zijn, mits men niet afdoet van het primaire karakter van de eredienst als een verbondsontmoeting tussen God en zijn verbondsvolk. Ook het drieledige doel van de eredienst dient te allen tijde gehandhaafd te blijven: God eren op een *Hem welbehagelijke wijze*, de toerusting van de gelovigen en bekering van de ongelovigen door middel van de verklarende en toegepaste prediking van het Woord als het *hart van de eredienst*. Wil een eredienst echt een gereformeerde eredienst blijven, dan zal men dit karakter en deze drie doelen moeten vasthouden, ongeacht of de eredienst uitgezonden wordt of niet.
9. Bij de mogelijkheden tot evangeliseren kan de uitzending van een kerkdienst een toegevoegde waarde hebben, doordat de wereld nog nadrukkelijker dan anders merkt dat Christus Zijn kerk iedere zondag vergadert, wat op zich al een getuigenis is.
10. Er zal te allen tijde voorkómen moeten worden dat participatie in ‘Zendtijd voor de Kerken’ leidt tot beïnvloeding door onschriftuurlijk oecumenisch streven.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle spreekt uit dat het besluit van GS Ommen 1993 in artikel 44 niet wordt verworpen. De uitvoering kan echter pas plaatsvinden wanneer de kerken daartoe over de mogelijkheden beschikken.

Besluit 2:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle spreekt uit dat de besluiten van GS Berkel en Rodenrijs 1996 in art. 57, van GS Leusden 1999 in de art. 65 en 66 en van GS Zuidhorn 2002/2003 in art. 95, vervallen zijn en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn.

Gronden:
1. Genoemde besluiten van GS Ommen 1993 zijn niet in strijd met de Schrift, de belijdenis of KO.
2. Karakter en doelstellingen van een gereformeerde eredienst dienen te worden gehandhaafd ook in geval van een opname voor uitzending.
3. De uitzending dient onder 'eigen naam', 'eigen verantwoordelijkheid' en 'eigen vrijheid' te geschieden. Dit ontbreekt in de besluitteksten van Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003.
4. De uitvoerbaarheid van uitzendingen van erediensten is afhankelijk van de medewerking van zendgemachtigden.

Bespreking:
Er wordt opgemerkt dat de frase *tot nader order* in besluit 1 van de door de deputaten voorgestelde tekst, wel erg vrijblijvend is? Kan dit niet beter uit de besluittekst gehaald worden? Het moderamen zal dit voor de volgende vergadering onderzoeken en met een voorstel komen. Besluit 1 zal op de volgende vergadering weer aan de orde komen.
Op 15 maart 2008 wordt voorgesteld om in plaats van ‘tot nader order’ in besluit 1 de tekst toe te voegen: *De uitvoering kan echter pas plaatsvinden wanneer de kerken daartoe over de mogelijkheden beschikken*.

Besluit 1 en 2 worden met algemene stemmen genomen.

Artikel 53: Huwelijksformulier 08-12-2007

Materiaal:

Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:

- Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, art. 65
- Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, art. 66
- Generale Synode Leusden 1999, art. 50
- Generale Synode Mariënberg 2005, art. 25, Besluit II Eb

GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 65

Huwelijksformulier

Materiaal

verzoek van de Particuliere Synode van Groningen 1996 om tot besluitvorming te komen aangaande de redactie van het huwelijksformulier en daarbij de punten genoemd in de wijzigingsvoorstellen van de kerk te Groningen-Oost te betrekken.

Besluit

aan het verzoek te voldoen.

Grond

Het verzoek van de Particuliere Synode van Groningen 199 6 is op wettige wijze aan de generale synode voorgelegd.

GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 66

Rapport studiedeputaten eredienst: bijlage C

Materiaal

1. rapport st udiedeput aten eredienst;
2. brieven van 3 kerken en 2 particulieren, waarin bezwaren worden uitgesproken ten aanzien van de ontvankelijkheid van bijlage C van het onder materiaal 1 genoemd e rapport.

Besluit

de briefschrijvers te antwoorden dat het de synode vrijstaat het door deputaten aan haar voorgelegde concepthuwelijksformulier van Zwolle-Centrum bij haar overwegingen te betrekken.

Gronden

1. in de opdracht aan de studiedeputaten was medebegrepen de inventarisat ie van wat binnen de kerken reeds voorhanden was als bezinningsmateriaal op het gebied van liturgische formulieren; er is geen reden het huwelijksformulier daarvan uit te sluiten (vgl. Acta Ommen 1993 , blz. 105);
2. volgens bijlage 2, art. 3 van de huishoudelijke regeling voor generale synoden hebben commissies de bevoegdheid om in niet-vertrouwelijke zaken het advies in te winnen van deskundigen buiten de synode en buiten de kring van de adviseurs.

GS Leusden 1999, artikel 50

Bezwaarschrift huwelijksformulier GS Berkel en Rodenrijs 1996 Acta art. 66

Materiaal

brief van br. M.C. Bijl te Houtigehage dd. 10 oktober 1998, waarin hij bezwaar aantekent tegen het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 om het door deputaten voorgelegde concepthuwelijksformulier van de kerk te Zwolle- Centrum bij haar overwegingen te betrekken (Acta art. 66). Br. Bijl bestrijdt de rechtmatigheid van grond 2, waarin staat dat synodecommissies de bevoegdheid hebben om advies in te winnen van deskundigen. In deze zaak is niet om advies gevraagd, maar heeft de kerk te Zwolle-Centrum dit concept zelf aan de deputaten aangeboden. Br. Bijl is verder van mening dat de kerk te Zwolle-Centrum "*net als elk ander* met een nieuw concept/ontwerp/voorstel via de kerkelijk weg moet gaan." Daarom verzoekt hij uit te spreken dat GS Berkel en Rodenrijs 1996 het Zwolse huwelijksformulier niet mocht meewegen.

Besluit

1. aan het verzoek van br. Bijl niet te voldoen;
2. toe te stemmen dat in art. 66 van de Acta van GS Berkel en Rodenrijs 1996 grond 2 geen kracht van argumentatie heeft.

Grond

hoewel grond 2 inderdaad niet van toepassing is op deze zaak, biedt grond 1 voldoende reden om de uitspraak van GS Berkel en Rodenrijs 1996 te handhaven.

GS Mariënberg 2005, artikel 25, Besluit II Eb

Materiaal

Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 67
Generale Synode Leusden 1999, artikel 52
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 79

Besluiten

Besluit 1:

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. het huwelijksformulier vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Besluit 2:

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de kerken gebonden zijn aan het huwelijksformulier zoals dat is opgenomen in het Gereformeerd Kerkboek, vastgesteld door de GS Heemse 1984/1985.

Overwegingen:

1. De GS Berkel en Rodenrijs 1996 ontving een verzoek van de particuliere synode van Groningen tot redactie van het huwelijksformulier (artikel 65). Studiedeputaten eredienst hebben in hun rapport een concept opgenomen dat ontworpen is door Zwolle-Centrum (artikel 66). Dit concept wordt niet door de synode overgenomen, maar er wordt een nieuw concept-ontwerp opgesteld.
2. De GS Leusden 1999 ontvangt een bezwaar tegen het feit dat de GS Berkel en Rodenrijs 1996 een concept-huwelijksformulier van Zwolle-Centrum bij haar overwegingen had betrokken. GS Berkel en Rodenrijs 1996 gaf in art. 66 twee gronden. 1) De studiedeputaten hadden de opdracht te inventariseren wat reeds voorhanden was. 2) Commissies hebben de bevoegdheid advies in te winnen van externe deskundigen. GS Leusden 1999 vond dat de tweede grond inderdaad geen kracht van argumentatie heeft, maar dat de eerste grond voldoende reden is om de uitspraak van GS Berkel en Rodenrijs 1996 te handhaven (art. 50).
3. Vanuit de kerken komen veel reacties op het nieuwe formulier binnen bij de deputaten. De deputaten bespreken die in hun rapport aan de GS Leusden 1999. De deputaten hebben ook een nieuw formulier ontworpen en aan de synode aangeboden. Bij de besluitvorming door de synode over dit nieuwe formulier, zijn de reacties uit de kerken aan de orde gekomen (art. 51, grond 1).

Besluit:

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle spreekt uit dat de besluiten van GS Berkel en Rodenrijs 1996 in de art. 65 en 66, en van GS Leusden 1999 in de art. 50 en 51 vervallen zijn, en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn.

Grond:

Deze artikelen betreffen de procedurele kant van de totstandkoming van het nieuwe huwelijksformulier dat door GS Mariënberg 2005 vervallen is verklaard. Om praktische redenen zijn deze besluiten daarom niet meer van toepassing.

Dit besluit wordt met algemene stemmen aanvaard.

Artikel 54: Onderzoek Herziene Statenvertaling (OHSV) 24-05-2008

Materiaal:
Rapport Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, op 17 november 2007 bijeen te Zwolle, besluit om de deputaten op te dragen verder te gaan met hun arbeid inzake de HSV.

Besluit 2:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, op 17 november 2007 bijeen te Zwolle, besluit aan de instructie voor Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling toe te voegen:

a. Zij zullen de uit hun onderzoek naar voren gekomen kritische opmerkingen m.b.t. de Herziene Statenvertaling (HSV) richten aan de Stichting Herziening Statenvertaling.
b. Zij zullen ingaan op de uitnodiging van de Stichting Herziening Statenvertaling om eens een werkbijeenkomst bij te wonen, en ook zo mogelijk en wanneer dat dienstig is voor hun onderzoek aanwezig te zijn bij andere gelegenheden waartoe ze door de stichting worden uitgenodigd, zulks met inachtneming van de overige artikelen van de instructie.
c. Zij zullen daarnaast onderzoek doen naar de leesbaarheid van de HSV, zowel m.b.t. het gebruik in de erediensten en officiële bijeenkomsten als m.b.t. het bijbellezen in gezinnen en op verenigingen. Op welke wijze zij de leesbaarheid zullen toetsen wordt aan de vrijheid van deputaten overgelaten, met dien verstande dat er geen enquêtes zullen worden gehouden onder het kerkvolk.

Bespreking:
Dr. P. van Gurp geeft een toelichting op het rapport. Deputaten stellen voor om het kerkvolk actief te betrekken bij het toetsen van deze vertaling, die eigenlijk niet een volledige vertaling is maar een hervertaling van de Statenvertaling. Ook overweegt het deputaatschap om een enquête te houden onder de jeugd voor wat betreft de leesbaarheid.
Als eindconclusie stellen deputaten:
Is de HSV betrouwbaar en is de HSV bruikbaar in de kerkdiensten, officiële bijeenkomsten, in gezinnen en op verenigingen? Om deze vraag te beantwoorden bespraken deputaten een viertal bijbelvertalingen, die allemaal als complete Bijbel - dus niet als deeluitgave - reeds verschenen zijn. Letten we op de vertaalmethode, de vertalers en de gebruikte grondtekst, dan is eigenlijk alleen de Statenvertaling (SV) betrouwbaar. Zelfs de NBG 1951, die binnen De Gereformeerde Kerken in de eredienst gebruikt wordt, is minder goed voor wat betreft de vertalers en de keuze van de grondtekst.
De SV heeft dus de voorkeur, maar is in de loop van de tijd steeds minder leesbaar geworden. Daarom is het initiatief van de Stichting Herziene Statenvertaling toe te juichen. De vertaalmethode en de grondtekst zijn hetzelfde gebleven. De hertalers bevinden zich weliswaar niet binnen Jeruzalem's muren, maar worden wel gedreven door een diepe eerbied voor het door God gegeven en geschreven Woord. Zij willen aan de boodschap niets veranderen noch iets daarvan afdoen.
De HSV wordt soms ook (fel) bekritiseerd. Met name de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) staat er afwijzend tegenover. De kritiek van de GBS en in de pers hebben de deputaten geïnventariseerd. Er bleken in het geheel geen steekhoudende argumenten aan ten grondslag te liggen.
In een apart hoofdstuk hebben deputaten twaalf gedeelten uit de HSV vergeleken met de SV

en de NBG 1951. Soms is de vertaling van de HSV iets beter, soms iets minder, maar deputaten tekenen hierbij aan dat het gaat om minimale semantische verschillen. In zijn algemeenheid blijkt de HSV zonder meer betrouwbaar. De HSV is meestal ook duidelijker. Ten opzichte van de SV is sprake van een reusachtig verschil, maar ook ten opzichte van de NBG 1951 is de leesbaarheid verbeterd.
Slotconclusie is dat de HSV een alleszins bruikbare en betrouwbare herziene vertaling is.
De Stichting HSV werkt gestaag door aan de completering van de HSV.
Deputaten adviseren de generale synode opnieuw een deputaatschap in te stellen die het werk van de Stichting HSV blijft volgen en toetsen. Eind 2009 wordt een complete uitgave van de HSV verwacht. Op dat moment kan de vraag waarover het eventuele deputaatschap zich moet buigen, concreter worden, namelijk of de HSV al dan niet ingevoerd moet worden als kerkelijk aanvaarde bijbelvertaling, in plaats van of naast andere vertalingen (SV en NBG 1951). Daarbij zal ook een rol spelen grond 4 van besluit a. in artikel 15 van GS Mariënberg 2005, waarin de verwachting wordt uitgesproken dat de NBG 1951 over enige tijd niet meer gemakkelijk verkrijgbaar zal zijn.

Tijdens de bespreking komt het volgende aan de orde:
1. Bij de beoordeling zal steeds de betrouwbaarheid voorop staan, de leesbaarheid komt op de tweede plaats.
2. De terechte kritiek die geuit is ten aanzien van de inhoud van de NBG 1951 zullen deputaten verzamelen en deze vergelijken met de HSV.
3. De deputaten zullen onderzoek doen naar de mogelijkheid om kanttekeningen in de HSV te plaatsen. Zij zullen hiervoor de stichting benaderen en een verzoek indienen om hen van de wenselijkheid hiervan te overtuigen.
   Bij hun onderzoek zullen de deputaten kennisnemen van publicaties m.b.t. de HSV voorzover deze van belang zijn bij hun onderzoek.
4. De deputaten zullen contact onderhouden met de Stichting Herziening Statenvertaling en werkbijeenkomsten en andere bijeenkomsten van deze stichting bijwonen, voor zover dat in het belang is voor het onderzoek.
5. Bij hun selectie van Schriftgedeelten uit de HSV zullen zij met name ook moeilijk leesbare gedeelten uit de NBG 1951 beoordelen. In verband met de leesbaarheid is het goed dat de deputaten het kerkvolk in de volle breedte daarbij betrekken en niet alleen de jeugd. Deputaten stellen voor onder de kerkjeugd een enquête te houden naar de leesbaarheid van de HSV. De synode heeft echter meer oog voor een begripstoets waar niet alleen de jeugd maar alle kerkleden bij betrokken worden.
6. Deputaten zullen de kerkleden, waar mogelijk, oproepen zich te verdiepen in de HSV door het gebruik van de HSV in gezinnen en verenigingen te stimuleren. Gemeenteleden kunnen hun kritische opmerkingen inzake de leesbaarheid en de betrouwbaarheid naar de deputaten zenden. Hiertoe zullen zij ook de kerkenraden betrekken.
7. De deputaten zullen de uit hun onderzoek naar voren gekomen kritische opmerkingen inzake de inhoud van de HSV ook meedelen aan de Stichting Herziene Statenvertaling. Ook zullen zij nagaan in hoeverre de stichting rekening heeft gehouden met deze opmerkingen.

De afgevaardigden spreken hun waardering uit voor het rapport van de deputaten. Het feit dat de HSV een betrouwbare vertaling/hertaling is gebleken, en leesbaarder is dan de NBG 1951 stemt tot dankbaarheid. Het is voor de kerk van Christus van het grootste belang dat de kerkleden over een betrouwbare en leesbare vertaling beschikken. De broeders juichen de voortzetting van het onderzoek toe.
De preses bedankt de deputaten voor hun werk.

Hoofdstuk V OPLEIDING

Artikel 55: Onderzoek studieduur. 12-01-2008

Materiaal:
- Rapport Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords (OtdDdW) met bijlagen met daarin het advies dat het volgend deputaatschap serieus moet onderzoeken of het mogelijk is te volstaan met de driejarige bachelorfase, aangevuld met een vierde jaar met op prediking en pastoraat gerichte colleges en studieopdrachten.
- Brief van DGK Bergentheim/Bruchterveld met reactie over het advies van de deputaten over de studieduur

Overwegingen:
1. In de bachelorfase komen de algemene theologische zaken aan de orde.
2. In de masteropleiding volgt een verdere verdieping in de theologische vakken, waarbij de kerkelijke inbedding een belangrijke rol speelt.
3. Deze verdieping in de theologische vakken, zoals het pastorale werk en het maken van preken enz. moet op de juiste wijze onderwezen worden.

Besluit 1:
De synode besluit met algemene stemmen, waarbij ds. De Marie als deputaat buiten stemming blijft, de deputaten op te dragen nog gedurende de looptijd van deze synode met een aanvullend rapport te komen over de lengte van de opleiding voor predikanten en daarbij ook aan te geven hoe de laatste jaren moeten worden ingevuld, om de studenten op te laten leiden tot predikant.

Besluit 2:
De synode besluit DGK Bergentheim/Bruchterveld te berichten dat de deputaten de opdracht hebben gekregen de lengte van de opleiding nog gedurende deze synode te onderzoeken, zodat deze zaak later weer aan de orde zal komen.

Bespreking:
Verschillende afgevaardigden zetten vraagtekens bij een basisopleiding van drie jaar, aangevuld met een eigen kerkelijke cursus van twee jaar die de eigen predikanten verzorgen.
Zowel deputaten als predikanten die de studenten begeleiden geven aan dat het nog niet zo eenvoudig is adviezen te geven over de masteropleiding. De bacheloropleiding is een afgeronde algemene theologische basisopleiding. Hierna volgt dan in de masteropleiding de verdieping in de meeste vakken. In alle gevallen is een deel van deze opleiding kerkelijk ingebed. De inhoud is daarbij afhankelijk van het kerkgenootschap dat uit deze opleiding zijn predikanten trekt. Zo heeft de universiteit te Apeldoorn deze hele opleiding kerkelijk ingebed. Er moet dus een alternatief worden geboden aan onze studenten. Bij de universiteit van Utrecht is het laatste jaar een kerkelijk jaar voor predikanten in de PKN. Het is om die reden dat de deputaten de mogelijkheid willen onderzoeken om na de basisopleiding de verdere kerkelijke opleiding zelf ter hand te nemen met gebruikmaking van cursussen uit verschillende vervolgopleidingen.

Artikel 56: Studiefinanciering theologische studenten. 12-01-2008

Materiaal:
- Rapport OtdDdW met bijlagen met daarin de volgende voorstellen:
  1. het voorstel Regeling voor studiefinanciering theologische studenten goedkeuren voor gebruik (bijlage a);
  2. het voorstel Aanvraagformulier financiële regeling met toelichting goedkeuren voor gebruik (bijlage b);
  3. het voorstel modelovereenkomst goedkeuren voor gebruik (bijlage c).
- Brief van DGK Bergentheim/Bruchterveld met reactie op de modelovereenkomst van de deputaten

Besluit:
De synode besluit met algemene stemmen, waarbij ds. De Marie als deputaat buiten stemming blijft, de deputaten op te dragen te onderzoeken welke handtekeningen conform Informatie Beheer Groep (landelijke studiefinanciering) noodzakelijk zijn voor het afsluiten van studiecontracten met studenten en hierover nog tijdens deze synode te rapporteren.

Bespreking:
Verschillende afgevaardigden en ook DGK Bergentheim/Bruchterveld vragen zich af of in de modelovereenkomst de ouders en echtgenote nog medeverantwoordelijk zijn voor de daden van een student die reeds 18 jaar of ouder is. Gaan deputaten, waar het een getrouwde student betreft, ook niet mee met een huwelijksvisie die niet aansluit bij dat wat de Bijbel daarover zegt? Er wordt voorgesteld de verantwoordelijkheid van de ouders te beperken tot de student een leeftijd van 27 jaar heeft bereikt (einddatum studiefinanciering door de overheid).

Artikel 57: Commissie begeleiding studenten. 12-01-2008

Materiaal:
Tweede aanvullend rapport met het voorstel dat studenten die zich willen bekwamen voor het ambt van predikant gehouden zijn zich bij deze commissie aan te melden en de aanwijzingen van de begeleiders inzake hun studie op te volgen.

Overweging:
De begeleiding van studenten als aanvulling op de studie aan een theologische universiteit moet gezien worden als een vervanging van een eigen theologische opleiding.
Daarom kan die begeleiding niet vrijblijvend zijn. Studenten die zich voorbereiden op het predikantschap in De Gereformeerde Kerken moeten gehouden zijn zich bij de commissie te melden voor begeleiding. Verder zullen zij de aanwijzingen van de commissie m.b.t. hun studie dienen op te volgen. Ook dient die begeleiding ingebed te zijn in het kerkverband, gedragen door de kerken en ook zichtbaar voor de kerken. Van die begeleiding dient aan de kerken verantwoording te worden afgelegd tijdens een volgende synode.

Besluit 1:
De synode besluit met algemene stemmen, waarbij ds. De Marie als deputaat buiten stemming blijft:
a. een Commissie van Begeleiding in te stellen;
b. in deze commissie in ieder geval te benoemen de predikanten P. van Gurp en S. de Marie;
c. voor de commissie een instructie vast te stellen.

Bespreking:
Alle afgevaardigden ondersteunen het voorstel van de deputaten om een commissie in te stellen voor het begeleiden van de studenten. Ook is de synode het eens met de noodzaak van deze begeleiding en dat deze begeleiding niet vrijblijvend is.

Besluit 2:
De synode besluit met algemene stemmen, waarbij ds. De Marie buiten stemming blijft, dat de deputaten de voorgestelde instructie van de begeleidingscommissie zullen aanpassen in overeenstemming met hetgeen op deze synode door de afgevaardigden naar voren is gebracht inzake structuur en gronden en dat zij de opmerkingen van de afgevaardigden over een mogelijke uitbreiding van de commissie met één of twee leden verder onderzoeken. Deze zaak zal later op de synode terugkomen.

Bespreking:
Volgens een afgevaardigde staan er in de instructie zaken die betrekking hebben op de studenten zelf (punt 3: De brs die zich voorbereiden op het predikambt zijn gehouden zich bij deze commissie aan te melden en de aanwijzingen van de begeleider inzake hun studie op te volgen) en op de benoeming van de commissieleden (punt 1: Voor de studie ter voorbereiding tot het predikambt benoemt de synode een commissie van begeleiding). Deze zaken horen niet thuis in deze instructie.
Ook komt in de bespreking aan de orde of het niet beter is de commissie uit te breiden met een of twee broeders die in staat zijn aan de begeleiding zinvol mee te werken, zodat de beide predikanten verlichting krijgen. Wanneer een van de predikanten onverhoopt tijdelijk of permanent moet stoppen, is vervanging geregeld. De broeders die aangesteld worden, kunnen zich via de beide predikanten inwerken in het begeleidingsproces.

Artikel 58: Informatie over de theologiestudenten 12-01-2008

Dit wordt in comité besproken (zie vertrouwelijke acta).

Artikel 59: Boekenfonds 12-01-2008

Materiaal:
Brief DGK Hasselt met het voorstel om een boekenfonds op te richten en dit te financieren door een quotum in te stellen van 1 euro per ziel.

Besluit:
De synode besluit met algemene stemmen het voorstel van DGK Hasselt, om een boekenfonds op te richten, af te wijzen.

Overwegingen:
- elke student krijgt voldoende financiële ondersteuning voor het opzetten van een eigen bibliotheek.
- er bestaat reeds een Stichting Het Theologisch Boek dat de beschikking heeft over meer dan 15.000 theologische werken.
- de theologiestudenten maken reeds gebruik van deze bibliotheek.
- een quotum is niet het geëigende middel om zo'n fonds te financieren. De broeders en zusters hebben hierin een eigen taak en verantwoordelijkheid.

Bespreking:.
De synode heeft gehoord van de Stichting Het Theologisch Boek. Deze stichting is nog geen kerkelijke organisatie. Dat is wel het doel van de stichting, maar daarover is nu nog niets bekend. Wel wordt gemeld dat één van de kerken deze stichting bevraagd heeft over haar weg naar kerkelijke inkadering. Er wordt opgemerkt dat op termijn dit zeker zijn beslag zal krijgen.
Deputaten OtdDdW en de begeleiders van de studenten, met name Dr. P. van Gurp, worden hartelijk bedankt voor hun werk. Hun wordt Gods zegen toegewenst op hun werk.

Hoofdstuk VI ZENDING EN EVANGELISATIE

Artikel 60: Zending en evangelisatie: kerkelijke activiteiten 08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Ommen 1993, art.48 – 52
- Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, art.68
- Generale Synode Leusden 1999, art. 74
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 106

GS Ommen 1993, artikel 48
Besluiten m.b.t. Gereformeerde Missiologische Opleiding

GS Ommen 1993, artikel 49
Besluiten m.b.t. een op te richten Instituut voor Gereformeerde Theologische Toerusting

GS Ommen 1993, artikel 50
Besluit m.b.t. Evangelieverkondiging aan het joodse volk
Materiaal:
voorstel van de particuliere synode van Noord-Holland dd. 23 maart 1993 om uit te spreken
a. dat de verkondiging van het evangelie aan het joodse volk tot de opdracht van de kerk behoort;
b. dat het aanbeveling verdient na te gaan of er binnen ons kerkverband mogelijkheden zijn om de zending onder de joden daadwerkelijk ter hand te nemen; en te besluiten deputaten te benoemen die in samenwerking met de Stichting ter bevordering van evangelieverkondiging aan het joodse volk (Stevaj) dienen na te gaan welke mogelijkheden er zijn om binnen kerkverbandelijke kaders zending te bedrijven onder de joden.
Besluit:
thans de gevraagde deputaten niet te benoemen.
Gronden:
1. hoewel ook voor de verkondiging van het evangelie aan de joden een kerkelijke aanpak aanbeveling verdient, heeft de Particuliere Synode van Noord-Holland 1993 niet aangetoond, dat de generale synode moet bevorderen dat thans de kerken opgewekt worden de evangelieverkondiging aan de joden in kerkelijke banen te leiden (vgl. GS Heemse Acta art. 76, grond 2);
2. de Particuliere Synode van Noord-Holland 1993 heeft niet aangetoond, dat het gevraagde onderzoek door of namens de gezamenlijke kerken dient te geschieden en niet door een mindere vergadering ter hand genomen kan worden;
3. de Particuliere Synode van Noord-Holland 1993 heeft niet duidelijk gemaakt op welke gronden de kerkelijke aanpak zou moeten gebeuren in samenwerking met Stevaj.

GS Ommen 1993, artikel 51
Besluiten m.b.t. Kerkopbouwwerk te Venlo en te Anna Paulowna/Enkhuizen,
Benoeming en instructies deputaten Aanvullende Steunverlening Evangelisatiewerk (ASE)

GS Ommen 1993, artikel 52
Besluit m.b.t. Evangelieverkondiging aan het Belgische volk
Materiaal:
1. schrijven van de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg dd. 2 oktober 1992 met:
   a. kennisgeving van het besluit om "aan het verzoek van de classis Axel niet te voldoen voorzover het betreft de vaststelling van een bijdrage per ziel van de kerken in het ressort, en evenmin een verzoek om aanvullende steun tot de eerstkomende Generale Synode te richten" ;
   b. verzoek om het verlenen van generale steun aan "het werk dat vanuit de kerken in de classis Axel gedaan wordt om het evangelie te verkondigen aan het Belgische volk", met beroep op de besluiten van GS Groningen 1927 (Acta art. 240), en voor de uitvoering hiervan deputaten te benoemen;
2. een drietal brieven met ondersteuning van het onder 1 genoemde verzoek: van de Gereformeerde Kerk te Lelystad dd . 1 december 1992, te Maarssen-Breukelen dd. 30 december 1992 en te De Lier dd. 19 maart 1993.
Besluit:

aan het verzoek niet te voldoen.

Gronden:

1. de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg gaat voorbij aan de regelingen die de Generale Synode van Leeuwarden 1990 (Acta art. 81) vaststelde "over de wijze van ondersteuning van evangelisatiewerk", welke regelingen "vanaf heden" gehanteerd behoren te worden;
2. het is niet juist en niet nodig om met een beroep op de Generale Synode van Groningen 1927 de regelingen van GS Leeuwarden 1990 af te wijzen; GS Groningen spreekt over "het recht op de steun van alle gereformeerde kerken in Nederland", terwijl GS Leeuwarden heeft geregeld hoe generale steun gegeven zal worden, namelijk aanvullend en niet door een landelijk gelijk quotum.

GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 68
Oprichting missionair Instituut voor Theologische Toerusting

GS Leusden 1999, artikel 74
Aanvullende Steunverlening Evangelisatiewerk

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 106
Besluiten m.b.t. aanvullende steunverlening evangelisatiewerk

Overwegingen:

1. Het is de taak van de kerk om zich – voor zover dit in haar vermogen ligt - in te zetten tot de verbreiding van het evangelie in haar directe nabijheid (evangelisatie) en in verre streken waar het evangelie niet of nauwelijks bekend is (zending).
2. Het is de taak van de kerk haar synodebesluiten, waaraan ze gebonden is, serieus te nemen.
3. Besluiten die in het verleden genomen zijn kunnen door diepingrijpende ontwikkelingen als de recente vrijmaking met sterke reductie van omvang van het kerkverband, hun praktische toepasbaarheid verliezen.
4. Het blijft belangrijk voor de kerk de onder 1 genoemde taken voor ogen te blijven houden en zorg te blijven dragen voor een praktische uitvoering die aansluit bij de gegeven omstandigheden en mogelijkheden.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat de genoemde besluiten van GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996, GS Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. zending en evangelisatie, met uitzondering van besluiten in art. 50 en 52 van GS Ommen 1993, voor onbepaalde tijd worden opgeschort.

Besluit 2:
De in het vorige besluit genoemde synodebesluiten dienen na opschorting bij eventuele toepasbaarheid in de toekomst, herbeoordeeld te worden in het licht van de dan ontstane situatie.

Besluit 3:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit de besluiten van GS Ommen 1993, art. 50 en 52, te handhaven.

Gronden:

1. Na de recente vrijmaking (2003) is de kerkelijke situatie en zijn de daaraan verbonden kerkelijke mogelijkheden tot scholing op het gebied van werk en op het terrein van evangelisatie en zending dermate gewijzigd, dat de besluiten van de betreffende synoden op dit gebied (voorlopig) niet meer relevant zijn.

2. Onder de genadige en zegenrijke leiding van de Here zou er in de toekomst een situatie kunnen ontstaan, waarin de hierboven genoemde besluiten op onderdelen van toepassing zouden kunnen zijn.
3. In de besluiten van GS Ommen 1993, art. 50 en 52, gaat het om het destijds afwijzen van voorstellen die betrekking hadden op een praktische situatie. Deze besluiten zijn niet strijdig met Schrift of kerkorde en kunnen daarom ongewijzigd gehandhaafd blijven.

Deze besluiten worden met algemene stemmen genomen.

Artikel 61: Landelijke en plaatselijke interkerkelijke evangelisatie-activiteiten

08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Leusden 1999, art. 75
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 108
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 109
- Emmaüscursus
- Beleidsplan 2001-2004, Stichting Evangelie & Moslims

GS Leusden 1999, artikel 75
Instelling Deputaatschap Toerusting Evangeliserende Gemeente
Besluit 1:
deputaten Toerusting Evangeliserende Gemeente (afgekort: Evangelisatie) aan te stellen met de volgende opdracht:

1. de plaatselijke kerken te dienen bij de ontwikkeling van het eigen missionair karakter;
2. de kerkenraden te ondersteunen bij hun taak van begeleiding en instructie van de evangelisatiearbeid door de gemeenteleden; en hierbij gebruik te maken van regionale contactoefening en deze zo nodig op te zetten;
3. gemeenteleden materiaal, middelen, methoden en menskracht aan te reiken voor de uitvoering van hun roeping tot evangelisatie in woord en daad;
4. ontwikkelingen van de evangelisatiearbeid in en door de kerken te signaleren, registreren en te evalueren;
5. ontwikkelingen op missionair gebied bij te houden en contact te houden met organisaties op missionair gebied in Nederland voorzover dat relevant is voor de ontwikkeling van het missionair karakter van de eigen kerken en past binnen het kader dat artikel 26 KO daarvoor aanwijst;
6. de dienstverlening die tot nu toe door de Landelijke Vereniging voor Evangelisatie-Arbeid ten behoeve van de kerken wordt verricht, per 1 januari 2000 over te nemen inclusief verantwoordelijkheden voor personeel, dienstverlening en bezittingen;
7. jaarlijks de kerken over de voortgang van het werk te informeren;
8. over drie jaar de generale synode te dienen met een evaluatie van de door deputaten, het landelijk bureau en de projectgroepen uitgevoerde taken; te komen met een voorstel tot een definitieve instructie voor het deputaatschap zelf, de in dienst zijnde medewerker(s) en de projectgroepen; en te zorgen voor een gedetailleerde financiële verantwoording en onderbouwing.

Gronden:
1. de Generale Synode van Kampen 1975 heeft richtlijnen vastgesteld voor de opzet van gereformeerde evangelisatie (Acta art. 28). Zij heeft daarbij uitgesproken dat “het tot de aard van Christus’ kerk behoort om met het evangelie dat haar is toevertrouwd hen te zoeken die vervreemd zijn van of vreemd zijn aan God en zijn dienst”. Niet elke plaatselijke kerk kan die opdracht op eigen kracht uitvoeren. Dienstverlening vanuit een deputaatschap kan helpen om metterdaad missionaire gemeente te zijn;
2. volgens de richtlijnen van 1975 hebben kerkenraden de taak van begeleiding en instructie. Het zal voor de ambtsdragers dienstig zijn om voor deze taak zelf de nodige instructie en begeleiding te ontvangen. De bijzondere zorg zal ernaar uitgaan dat volgens artikel 26 KO alle evangelisatie gericht blijft op de avondmaalsgemeenschap van de kerk van Christus; plaatselijke kerken kunnen elkaar steunen en versterken

om de evangelisatie in de regio te bevorderen. Een generaal deputaatschap kan daartoe initiatieven nemen en de kerken begeleiden;
3. volgens de richtlijnen van 1975 wordt de evangelisatiearbeid door de gemeenteleden verricht en ligt de verantwoordelijkheid voor publieke activiteiten bij de plaatselijke kerk. Een deputaatschap kan zich beperken tot het aanbieden van materialen en andere vormen van ondersteuning. De opdracht tot dienstverlening mag daarbij ruim genomen worden;
4. een databank inzake de bestaande evangelisatiearbeid is een onmisbaar instrument bij het aansturen van actuele ontwikkelingen; ook het evangelisatiewerk mag en moet doorgemeten worden op effectiviteit;
5. waar anderskerkelijke en parakerkelijke organisaties in Nederland actief zijn op missionair terrein, zijn de kerken moreel en materieel verplicht zich op de hoogte te stellen en de nodige relaties te onderhouden. Onderzoek naar missionaire ontwikkelingen buiten eigen kring is nodig om de kerken te dienen bij de uitvoering van hun eigen roeping. Daarbij mag, naar artikel 26 KO, de doelstelling van gereformeerde evangelisatie niet uit het oog verloren worden;
6. het LVEA heeft tot nu de evangelisatie ten dienste van de kerken gesteund en bevorderd. Nu vanuit het LVEA de vraag gekomen is om haar diensten te laten verzorgen door een deputaatschap kunnen de kerken besluiten om het werk van deze vereniging in eigen verantwoordelijkheid over te nemen. Het is niet nodig om voor de juridische verplichtingen een stichting, vereniging of zelfstandig onderdeel (in de zin van de wet) te vormen. Gelet op artikel 2.2 BW en artikel 52 KO bezitten de gezamenlijke Gereformeerde Kerken in Nederland rechtspersoonlijkheid en worden zij als zodanig in het burgerlijk rechtsverkeer vertegenwoordigd door de generale synode of door haar deputaten, die gebonden zijn aan hun instructie;
7. het is goed de kerken door voortgangsrapportage op de hoogte te houden en tegelijk uit te nodigen tot reacties;
8. bij de start van een nieuw deputaatschap is na drie jaar een grondige evaluatie wenselijk, evenals een bezinning op de verhouding tussen kerntaken, aanvullende taken en nieuw beleid en de bekostiging ervan. In het ontvangen meerjarenplan ontbreekt tot nu toe de specificatie van de bekostiging van alle activiteiten en de besteding van de ontvangen gelden.

Besluit 2:
deputaten Toerusting Evangeliserende Gemeente te machtigen om volgens de meerjarenbegroting tot en met 2002 de nodige uitgaven te doen en daartoe een quotum van de kerken te heffen. Het totale bedrag dat van de kerken geheven mag worden, wordt bepaald op ƒ330.000,-- in 2000, ƒ340.000,-- in 2001 en ƒ350.000,-- in 2002;
Grond:
op basis van de jaarrekeningen 1997 en 1998 en de begroting 1999 werd van de lidkerken ƒ275.834,--, ƒ312.912,-- en ƒ315.000,-- ontvangen. Op twee na zijn alle gereformeerde kerken lid. Een jaarlijkse kostenstijging van 3% alsmede een bedrag van jaarlijks ƒ5.000,-- in verband met het nieuwe GemeenteNproject is gerechtvaardigd. Het deputaatschap hoeft dit bedrag niet jaarlijks van de kerken te vragen, maar mag het wel, wanneer het dit nodig acht. Overeenkomstig opdracht 8 wordt van de ontvangen gelden financiële verantwoording afgelegd aan de eerstvolgende synode.
Besluit 3:
1. in het deputaatschap Toerusting Evangeliserende Gemeente 7 personen (met vervangers) te benoemen, die vooraf in een benoeming bewilligd hebben;
2. zorg te dragen dat als deputaat tenminste mensen benoemd worden met deskundigheid op het gebied van management, financieel beheer, personeel en organisatie, secretariaat, kerkelijk bestuur en die ervaring hebben met evangelisatiewerk;
3. bij de eerste aanstelling tenminste vier leden van het huidige LVEA-bestuur te benoemen.

Gronden:
1. een bestuursgroep van 7 mensen, die bewilligd hebben in hun benoeming, is bij het werk van het LVEA voldoende in menskracht gebleken;
2. persoonlijke betrokkenheid bij evangelisatiewerk mag gevraagd worden voor het leiding geven bij dit deputaatschap; de semi-professionele organisatie vereist ook beroepsmatige deskundigheid bij deputaten;
3. bij de overgang van verenigingsbestuur naar deputaatschap kan voor de nodige continuïteit een beroep gedaan worden op de zittende bestuursleden, waarbij rekening is te houden met het bestaande rooster van aftreden.

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 108

Amstelproject
Besluit:
1. de doelstelling van het Amstelproject te onderschrijven;
2. ten behoeve van twee predikantsplaatsen aanvullende steun beschikbaar te stellen;
3. a. aan het verzoek van de Particuliere Synode Holland-Noord te voldoen door jaarlijks aanvullende steun te verlenen tot een bedrag van maximaal €105.000 per jaar;
   b.deputaten Aanvullende steunverlening evangelisatiewerk op te dragen de ontwikkelingen nauwgezet te toetsen, te begeleiden en met betrekking tot terminering te rapporteren aan de eerstkomende generale synode;

4. deputaten Aanvullende steunverlening evangelisatiewerk op te dragen de toegekende steun te verlenen binnen de kaders van hun opdracht.

Gronden:

1. het rapport van de Amstelcommissie 'Groot Amsterdam' heeft een visie op evangelisatie ontwikkeld waarbij een centrale plaats wordt ingenomen door de eenheid van gemeente-opbouw en evangelisatie. Omdat gemeente-opbouw en gemeente-uitbouw elkaar versterken, wordt gekozen voor een uitwerking waarbij elke gemeente in een bepaalde stadswijk werkzaam is. Daartoe willen beide gemeentes een predikant beroepen.
   Zij gaan de bestaande missionaire activiteiten uitbouwen, met als einddoel het stichten van nieuwe gemeenten in de desbetreffende stadswijken;
2. het thans beschikbaar stellen van twee predikantsplaatsen voorkomt stagnatie van het Amstelproject, omdat het de komende drie jaar de ruimte biedt, zonder tussenkomst van de generale synode, de onderschreven uitgangspunten van het Amstelproject recht te doen;
3. in de huidige situatie is er werk voor twee predikanten om enerzijds te werken aan draag-vlakverbreding binnen de eigen gemeente en tegelijk de missionaire arbeid daadwerkelijk te ondersteunen;
4. het verzoek om steun is ingediend in overeenstemming met de regels die door de Generale Synode Leusden 1999 zijn opgesteld.

Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 109

Toerusting evangeliserende gemeente

Besluit 1:

de deputaten, benoemd door de Generale Synode Leusden 1999, onder hartelijke dank te dechargeren, onder goedkeuring van hun beleid.

Besluit 2:

opnieuw zeven deputaten Toerusting evangeliserende gemeente te benoemen met de volgende opdracht:

a. de plaatselijke kerken te dienen door de ontwikkeling (of het laten ontwikkelen) van een gereformeerde visie op het missionair gemeente zijn — waar mogelijk in samenwerking met het deputaatschap van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
b. de (leden van) kerkenraden en evangelisatiecommissies vanuit deze visie toe te rusten en te ondersteunen bij hun taak van begeleiding en instructie van de gemeente, bij het ontwikkelen van visie en beleid en bij het vormgeven van de missionaire kant van het gemeente-zijn;
c. gemeenteleden vanuit deze visie toe te rusten en te ondersteunen door materiaal, middelen, methoden en menskracht aan te reiken voor de uitvoering van de roeping tot evangelisatie in woord en daad;
d. ontwikkelingen van de evangelisatiearbeid in en door de kerken te signaleren, registreren en evalueren;
e. ontwikkelingen op missionair gebied bij te houden, voorzover dat relevant is voor de ontwikkeling van het missionaire karakter van de eigen kerken en past binnen het kader dat artikel 26 KO daarvoor aanwijst;
f. de bestaande dienstverlening van het Centrum te continueren;
g. de bestaande basisbezetting van het Centrum uit te breiden;
h. de activiteiten van de bestaande projecten te continueren;
i. de verdere ontwikkeling van de nieuw opgestarte projecten Emmaüs en GemeenteNproject te realiseren;
j. na zorgvuldige overweging nieuwe activiteiten slechts te ontwikkelen en uit te voeren voorzover de financiële reserve dat toelaat;
k. in samenspraak met deputaten Steunpunt Gemeenteopbouw te bezien, welke vormen van samen-werking en onderlinge afstemming van werkzaamheden mogelijk zijn, teneinde de door de kerken beschikbaar gestelde personele en materiële middelen zo doelmatig mogelijk te besteden;
l. de werkzaamheden te verrichten binnen het vastgestelde budget;
m. jaarlijks de kerken over de voortgang van het werk te informeren;
n. van hun arbeid en die van het Centrum en de projectteams rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en hun rapport uiterlijk zes maanden voor de volgende synode aan de kerken toe te zenden, vergezeld van een gedetailleerde financiële verantwoording en onderbouwing.

Gronden:

1. de Generale Synode Kampen 1975 heeft richtlijnen vastgesteld voor de opzet van gereformeerde evangelisatie (Acta art. 28). Zij heeft daarbij uitgesproken dat "het tot de aard van Christus' kerk behoort om met het evangelie dat haar is toevertrouwd, hen te zoeken die vervreemd zijn van of vreemd zijn aan God en zijn dienst". Niet elke plaatselijke kerk kan die opdracht op eigen kracht uitvoeren. Dienstverlening vanuit een deputaatschap kan helpen om metterdaad missionaire gemeente te zijn.
   Wanneer er overlap is met de dienstverlening van andere deputaatschappen die de plaatselijke kerken toerusten, is onderlinge afstemming gewenst;
2. volgens de richtlijnen van 1975 hebben kerkenraden de taak van begeleiding en instructie. Het zal voor de ambtsdragers dienstig zijn om voor deze taak zelf de nodige instructie en begeleiding te ontvangen, conform

artikel 26 KO. De evangelisatiecommissies die in veel gemeenten actief zijn, doen veelvuldig een beroep op de dienstverlening van deputaten en vormen daarom naast de kerkenraden een belangrijke doelgroep;
3. volgens de richtlijnen van 1975 wordt de evangelisatiearbeid door de gemeenteleden verricht en ligt de verantwoordelijkheid voor publieke activiteiten bij de plaatselijke kerk. Een deputaatschap kan zich beperken tot het aanbieden van mensen, materialen en methoden aan de gemeenteleden van een plaatselijke kerk;
4. waar anderskerkelijke en parakerkelijke organisaties in Nederland actief zijn op missionair terrein, zijn de Gereformeerde Kerken moreel en materieel verplicht zich op de hoogte te stellen en de nodige relaties te onderhouden. Onderzoek naar missionaire ontwikkelingen buiten eigen kring is nodig om de kerken te dienen bij de uitvoering van hun eigen roeping;
5. uit het rapport van deputaten blijkt dat hun bestaande dienstverlening in de afgelopen drie jaren de gemeenteleden van de plaatselijke kerken ondersteund heeft;
6. gezien de toenemende vraag van plaatselijke gemeenten naar begeleiding op locatie en de toename van het aantal vrijwilligers die moeten worden aangestuurd, is uitbreiding van de betaalde basisbezetting van het Centrum noodzakelijk;
7. uit het rapport van deputaten blijkt dat de bestaande activiteiten van projectteams in de afgelopen drie jaren de gemeenteleden van de plaatselijke kerken ondersteund hebben;
8. de Emmaüscursus zoals die uiteindelijk gepubliceerd zal worden in Nederland, zal een verantwoorde en bruikbare cursus zijn om in een gereformeerde setting en op een gereformeerde wijze kennis te laten maken met het Woord van God en de gemeente van Jezus Christus.
   Binnen het GemeenteNproject worden gemotiveerde jonge belijdende leden toegerust en voorbereid tot hun taak om te getuigen van de liefde van Christus;
9. het is goed de kerken door voortgangsrapportage op de hoogte te houden en tegelijk uit te nodigen tot reacties;
10. bij een zo omvangrijk en veelzijdig deputaatschap is na drie jaar een grondige evaluatie wenselijk, evenals een bezinning op de verhouding tussen kerntaken, aanvullende taken en nieuw beleid. Ook een gespecificeerde rapportage van de bekostiging van alle activiteiten is wenselijk, temeer nu in de afgelopen drie jaren gebleken is dat een vastgestelde meerjarenbegroting de financiële ruimte aanzienlijk beperkt om onvoorziene omstandigheden op te vangen en nieuwe ontwikkelingen op te starten.

Besluit 3:

a. als Gereformeerde Kerken in Nederland te participeren in de stichting Evangelie & Moslims (E&M);
b. deputaten Toerusting evangeliserende gemeente te machtigen twee belijdende leden van de Gereformeerde Kerken aan te zoeken, die namens hen zitting hebben in het bestuur van E&M;
c. deputaten op te dragen met E&M afspraken te maken over het materiaal dat via E&M betrokken wordt, en de ondersteuning die E&M gaat bieden aan de gemeenten en de plaatselijke kerken te attenderen op de mogelijkheid om bij E&M ondersteuning aan te vragen;
d. de bijdrage voor E&M voor de jaren 2003-2005 vast te stellen op €27.227 per jaar en de kerken via deputaten te verzoeken dit bedrag bijeen te brengen door middel van een jaarlijkse collecte,waarvan de opbrengst via deputaten aan E&M afgedragen zal worden, ook indien de opbrengst het genoemde bedrag overtreft;
e. deputaten te machtigen, indien de opbrengst van de collecten beneden het vastgestelde bedrag blijft, het resterende bedrag uit de algemene kas van deputaten aan te vullen;
f. deputaten op te dragen het totaal aan giften vanuit de kerken aan E&M jaarlijks met de penningmeester van E&M te evalueren;
g. deputaten op te dragen in hun jaarlijkse informatie aan de kerken en hun rapport aan de eerstvolgende synode ook het werk van E&M te betrekken.

Emmaüscursus

Module *Onderweg 2;* 1ste bijeenkomst "Van de schepping tot Israël":

"De eerste elf hoofdstukken van de Bijbel vormen de 'oergeschiedenis'; ze gaan vooraf aan de verkiezing van Abraham en zijn nageslacht, het volk Israël. Wel gaat het ook in die eerste hoofdstukken om het belijden van de God van Israël: Hij de God van dit slavenvolkje, is de Schepper en Redder van de hele wereld! Zo heeft Israël Hem gekend. Dit geloof wordt verwoord in verhalen en beelden die deze grote thema's van schepping en zonde, van menselijke weerbarstigheid en goddelijke redding voor ons neerzetten.

Ze zijn niet bedoeld als wetenschappelijke, feitelijke, 'journalistieke' verslagen. Het gaat veel dieper: ze delen ons in een heel eigen vorm (gedicht, verhaal) de waarheid over God en de mensheid mee. Met Abraham treedt de Bijbel de wereld van de geschiedenis binnen. Het doel van de eerste bijeenkomst is de mensen mee te nemen door het eerste deel van de oudtestamentische geschiedenis van Abraham tot Jozua."

Module 6 "Groeien in de Schriften":

"Op dit punt moeten we voor de Nederlandse lezers iets zeggen over de bijbelvisie hoofdstroom van de historisch-kritische visie op de Bijbel. Dat wil zeggen dat de eerste vijf boeken van de Bijbel worden gezien als boeken die in de ballingschap zijn ontstaan en dat zij niet gelezen moeten worden als krantenverslagen met strikt historische informatie. Ook van het boek Jesaja wordt geaccepteerd dat het geschreven is door tenminste drie

auteurs. Tegelijk wordt uitgegaan van de inspiratie van de Schrift en het absolute gezag van de Bijbel voor leer en leven. Ook de manier van omgang met de Bijbel in de Emmaüs –module is eerbiedig en vol verwachting. De Bijbel wordt voluit gezien als Gods Woord voor vandaag.
Sommige lezers zullen misschien niet begrijpen hoe dit samen kan gaan. We moeten daarbij bedenken dat in Engeland waar Emmaüs vandaan komt, het gesprek over het gezag en de historiciteit van de Bijbel minder gepolariseerd is dan in Nederland. Niettemin kan dit accent op een gelovig omgaan met de Schrift, zonder dat er een keus wordt gemaakt voor een strikt historisch verstaan van alle delen van de Bijbel, sommige kringleiders in verlegenheid en gewetensnood brengen. In deze module is er daarom voor gekozen om 'gevoelige' informatie alleen te vermelden in de handleiding voor de kringleiders en in een enkele handout ter verdieping of als achtergrondinformatie. In de reguliere handouts die de deelnemers krijgen, staat deze informatie niet. Kringleiders kunnen dus kiezen of en in hoeverre zij de deelnemers in aanraking willen brengen met deze visie op de Bijbel.
Laten zij in elk geval bedenken dat het in Emmaüs gaat om het lezen van en het omgaan met de Bijbel en niet in de eerste plaats om het praten over de Bijbel.
In deze module wordt begonnen bij Abraham in Genesis 12 en niet bij de schepping in Genesis 1. Dat is gedaan met het oog op de doorgaande historische lijn in het Oude Testament. Allerlei discussies over Bijbel en natuurwetenschap kunnen daarvan afleiden. Kringleiders die toch willen beginnen met Genesis 1 zouden daarvoor het materiaal kunnen gebruiken in boek 1 ('God kennen') van *Onderweg*, en daarvan de eerste bijeenkomst van de tweede module ('God, de Vader van de schepping')."

Overwegingen:

1. GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 stellen in hun gronden: *waar anders-kerkelijke en parakerkelijke organisaties in Nederland actief zijn op missionair terrein, zijn de Gereformeerde Kerken moreel en materieel verplicht zich op de hoogte te stellen en de nodige relaties te onderhouden. Onderzoek naar missionaire ontwikkelingen buiten eigen kring is nodig om de kerken te dienen bij de uitvoering van hun eigen roeping. Daarbij mag, naar artikel 26 KO, de doelstelling van gereformeerde evangelisatie niet uit het oog verloren worden;* (GS Leusden 1999, art. 75, besluit 1, grond 5; GS Leusden 1999, art. 109, besluit 2, grond 4).
2. De kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland bepaalt in art. 26: *De evangelisatie moet erop gericht zijn dat zij die God niet kennen of van Hem en Zijn dienst vervreemd zijn, zich door belijdenis van het geloof naar de gereformeerde leer voegen bij de gemeente van Christus. De kerkenraden zullen erop toezien dat vanuit deze doelstellingen gewerkt wordt*.
3. Onderdelen van de gereformeerde leer zijn het handhaven van de volkomenheid van de Heilige Schrift tegenover dwaalleer (art. 7 NGB), de leer over de ware kerk van Christus (art. 29 NGB) en de roeping zich bij deze kerk te voegen (art. 28 NGB).
4. De achtergrond van het Amstelproject is zogenaamde kerkstichting. Bij de stichting van de kerk richt men zich geheel op niet-gelovigen. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn dat men zich wil aansluiten bij denk- en belevingswereld van niet-gelovigen, en de gereformeerde kerkorde minder relevant acht. Qua liturgie en kerkinrichting wil men "bij nul" beginnen: zich aanpassen aan de cultuur waaruit men komt.
5. Eén van de grote voorbeelden voor de benadering van het Amstelproject is de Redeemer Church van Keller in New York, waarbij vooral effectiviteit en doelgerichtheid grote invloed hebben.
6. In het Amstelproject wordt een interkerkelijke samenwerking met christelijk gereformeerden en nederlands gereformeerden in de praktijk gebracht, die zich ook laat terugvinden in het gezamenlijk toepassen van de evangelische, niet-gereformeerde alpha-cursus
7. Het Emmaüs-project (GS Zuidhorn, art.109 besluit 2i), is een interkerkelijke evangelisatiecursus, die tot stand komt door een samenwerking van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Bond voor Inwendige Zending.

Deze cursus, die gezien wordt als een alternatief voor de Alphacursus, is van Engelse afkomst, maar is bewerkt door een projectteam van leden afkomstig uit de genoemde kerken. Eén en ander onder (mede-) verantwoordelijkheid van de deputaten Toerusting Evangeliserende Gemeente.

8. Deze Emmaüscursus bevat ook in de bewerkte vorm uiterst Schriftkritische passages m.b.t. Genesis 1-11. Deze gedeelten uit Gods Woord, die betrekking hebben op wat God ons leert over de schepping, de zondeval en de periode van de zondeval tot aan de zondvloed en daarna tot aan de roeping van Abraham, worden aangeduid als "oergeschiedenis".
9. Dat de benadering van de Emmaüscursus voortkomt uit de 'hoofdstroom van de historisch-kritische visie' wordt nadrukkelijk onderkend door de bewerkers, zo is in de cursus zelf te lezen, maar vervolgens geaccepteerd en niet afgewezen als in strijd met Gods Woord. Er is alleen begrip voor, dat deze benadering "sommige kringleiders in verlegenheid en gewetensnood brengen". Die kunnen dan een ander gedeelte uit de cursus gebruiken om mee te beginnen.
10. GS Zuidhorn 2002/2003 heeft haar goedkeuring gegeven aan de status van het Emmaüs-project. Zij heeft in besluit 1 het beleid van de betrokken deputaten expliciet goedgekeurd. In de grond voor dit besluit geeft zij zelfs, zonder enige vorm van kritiek, aan: *de Emmaüscursus zoals die uiteindelijk gepubliceerd zal worden in Nederland, zal een verantwoorde en bruikbare cursus zijn om in een gereformeerde setting en op een gereformeerde wijze kennis te laten maken met het Woord van God en de gemeente van Jezus Christus.*
    Hiermee geeft zij de Schriftkritiek in ver doorgevoerde vorm, een legitieme plaats in het uitdragen van Gods Woord niet alleen aan ongelovigen, maar ook gezien de praktijk van het gebruik van de Alpha-cursus, aan de eigen kerkleden.
11. De Stichting Evangelie & Moslims (besluit 3 GS Zuidhorn 2002/2003) bestaat sinds 1978. In deze interkerkelijke stichting participeren: de Gereformeerde Zendingsbond, de Hervormde Bond voor Inwendige Zending op G.G. (IZB), de Stichting Morgenlandzending en de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. In 1991 traden de Nederlands Gereformeerde Kerken toe als vijfde participant. Vooraf aan GS Zuidhorn 2002/2003 waren er gesprekken met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) als mogelijke zesde participant. (beleidsplan 2001-2004, Stichting E&M, art. 6)
12. De visie van Evangelie & Moslims sluit aan bij die van de Wereldraad van Kerken m.b.t. zending, waarin de Woordverkondiging op de achtergrond komt te staan ten gunste van de 'nood van de wereld'. Dit wordt duidelijk in het zgn. mission statement van de Stichting E&M: "De christelijke gemeente is als gezonden gemeente geroepen om, delend in de zending van Jezus Christus in wie God zich toewendt tot een verloren wereld, in getuigenis en dienst te staan in de samenleving waarvan zij deel uitmaakt. (…) De christelijke gemeente (wordt) geroepen tot participatie in de worsteling van onze allochtone moslimse medelanders bij het zoeken naar een nieuwe identiteit in ons land. (…) Evangelie & Moslims wil gelijkwaardig, respectvol en betekenisvol contact tussen christenen en (moslim)migranten stimuleren en gemeenteleden helpen het positieve van de andere cultuur te zien." (beleidsplan 2001-2004, Stichting E&M).
13. In het rapport van de deputaten Toerusting Evangeliserende Gemeente wordt gesteld: "E&M is een zeer deskundige organisatie geworden. DTEG heeft vertrouwen in de inhoud en structuur van E&M (zie bijlage) en DTEG vindt dat gezien het voorgaande, de schaarsheid en de specialistische kennis met hen samengewerkt kan worden." Als motivatie wordt genoemd dat "het bereiken van het groeiend aantal moslims in ons land speciale aandacht vraagt. Enkele voorbeelden hiervoor zijn dat er allereerst sprake is van

grote culturele verschillen en dat moslims die tot geloof in Jezus Christus komen, vaak buiten de familie en andere sociale verbanden worden gestoten" (pag. 24 rapport).

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat genoemde besluiten van GS Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. interkerkelijke evangelisatie-activiteiten vervallen zijn en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn.

Gronden:
1. Interkerkelijke samenwerking op het gebied van evangelisatie moet op grond van Schrift en belijdenis worden afgewezen. Hierdoor kan de kerk van Jezus Christus de waarheid van Gods Woord en de leer van de kerk niet op betrouwbare wijze uitdragen (NGB art. 7, 28, 29). Ook moet deze samenwerking op grond van art. 26 van de KO worden afgewezen.
2. De benadering in het Amstelproject past zich aan bij de mens uit de wereld. Het grote gevaar is dat men daarmee ook het evangelie aanpast, waardoor Gods Woord geen dwaasheid meer is voor de wereld (1 Kor. 2).
3. De sterke nadruk op de cultuur in het Amstelproject doet de Woordverkondiging op het tweede plan komen.
4. In het Amstelproject komt de antithese door de nagestreefde aanpassingen onder grote druk te staan.
5. In de Emmaüscursus wordt openlijk Schriftkritiek uitgedragen en door de bewerkers namens de deputaten, verdedigd. Hierdoor is het gezag van Gods Woord aangetast (Gal. 1:8., Deut. 12:32, NGB art. 5, 7, 12, 14, 15).
6. De inhoud van de Emmaüscursus verdraagt zich niet met wat de kerken hebben besloten in de leeruitspraak van GS Assen 1926, met betrekking tot de helderheid van de Schrift inzake de historiciteit en de zintuiglijke waarneembaarheid van hetgeen in de eerste hoofdstukken van Genesis staat.
7. GS Zuidhorn 2002/2003 heeft verzuimd ten aanzien van de opzet en de inhoud van het Emmaüsproject alles te weren wat in strijd is met het zuivere Woord van God (NGB art. 29).
8. In de doelstellingen van de interkerkelijke Stichting Evangelie & Moslim moet de prioriteit en de waarheid van de evangelieverkondiging wijken voor de 'dienst aan de moslim-naaste'.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Hoofdstuk VII BINNENLANDSE BETREKKINGEN

Artikel 62: Verhouding tot Christelijke Gereformeerde Kerken 08-12-2007

Materiaal:

Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:

- Generale Synode Ommen 1993, art. 65
- Generale Synode Ommen 1993, art. 66
- Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, art. 83
- Generale Synode Leusden 1999, art. 83
- Generale Synode Leusden 1999, art. 86
- Generale Synode Leusden 1999, art. 88
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 57
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 61
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 123
- Generale Synode Mariënberg 2005, art. 25

GS Ommen 1993, artikel 65

Besluit:

de volgende brief te zenden aan de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, Ommen 1993, heeft kennis genomen van de brief van 28 januari 1993 die in opdracht van de Generale Synode van uw kerken, gehouden te Apeldoorn 1992, geschreven werd inzake de relatie tussen uw kerken en de onze. Bijgevoegd doen wij u toekomen de besluiten die onze synode nam met betrekking tot deze brief en de gevoerde en de te voeren samensprekingen.

Wij willen u nog het volgende zeggen. In de brief wordt herinnerd aan de toespraak die dr. A.N. Hendriks als voorzitter van onze deputaten voor de samenspreking op de synode in Apeldoorn gehouden heeft. U moogt ervan overtuigd zijn dat in die toespraak onze diepste gevoelens in uw richting vertolkt zijn. Met blijdschap lezen wij in de brief van uw voorgangster: "Broeders, het zou erop kunnen lijken, dat het besluit van onze synode niet een zodanige ernst maakt met de roeping tot eenheid als wel noodzakelijk geacht moet worden in het licht van wat de Schrift ten dezen zegt. Toch zou dit een onjuiste interpretatie van het besluit van onze synode zijn." En: "Wij zijn het van harte met u eens, dat er een opdracht van de Koning der Kerk is en dat hij Zelf ook gebeden heeft om de eenheid van allen die Hem door Zijn Vader gegeven zijn. Daaraan willen we gehoorzaam zijn." Wij verstaan ook wat de brief vervolgens zegt: "Wij zijn er ons ook van bewust, dat we in dezen voorzichtig hebben te handelen en dat we zorgvuldig moeten omgaan met de eenheid die we in eigen kerkverband ontvangen hebben." Onze synode heeft besloten de samensprekingen met uw kerken voort te zetten, omdat het gebed van onze Here Jezus Christus dat Hij gebeden heeft in de nacht van zijn verraad, Johannes 17:20-23, ons daartoe blijft aanzetten. Hij heeft toen gebeden voor allen die door het apostolisch Woord in Hem geloven, "opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn". Onze Here Jezus voegde daaraan toe: "opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt"; en in vers 23 nog eens: "opdat de wereld erkenne, dat Gij Mij gezonden hebt, en dat Gij hen lief gehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt." Wie zal kunnen zeggen wat in de wereld waarin wij vandaag leven, de reactie, de verwondering zal zijn in de harten van velen, wanneer door Gods genade, door de krachtige werking van de Heilige Geest, in de twintigste eeuw een wonder werkelijkheid wordt, zoals ons gemeenschappelijk voorgeslacht dat beleefd heeft in 1869, toen de Christelijke Afgescheiden Kerk en de Gereformeerde Kerk onder het kruis elkaar weer gezocht en gevónden hebben! Er was tussen beide kerken destijds heel wat verschil in ligging, ambtsbediening en zoveel meer. Maar de hartelijke begeerte de Here te dienen naar zijn Woord heeft de tegenstellingen en verschillen doen overwinnen.

Wat een vreugde zal er zijn in de harten van Gods kinderen, wanneer de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken in Nederland, die van elkaar erkennen dat zij willen leven bij Gods betrouwbaar Woord en in oprechte verbondenheid aan de gereformeerde belijdenis, elkaar ook metterdáád mogen vinden in de beleving van Woord en sacrament. Wat zal het een bemoediging zijn voor onze ouderen en voor onze jongeren in dit al meer ontkerstenende land. Wat een aantrekkingskracht zal zo'n 'samen op weg' kunnen hebben op hen die door een modernistische prediking en door oprukkende vrijzinnigheid geen rust, geen geborgenheid, geen houvast meer in hun kerken vinden. Een wonder van de Geest van God tegen het eind van de twintigste eeuw.

Broeders, in onderworpenheid aan deze Geest hebben wij als synode namens de Gereformeerde Kerken in Nederland ons gebogen over de brief en over de besluittekst die wij van u mochten ontvangen. Wij leggen nu

onze besluiten en de brief die wij u zenden, voor ú neer; meer nog, voor die God, wiens naam wij gemeenschappelijk belijden en liefhebben.
Voor Hem, die door zijn Zoon Jezus Christus en door het werk van zijn Geest Zich een gemeente vergadert, beschermt en onderhoudt in de eenheid van het ware geloof, uit alle volken, van het begin van de wereld tot het einde toe. Wij bidden u toe de leiding van Gods Geest in het overwegen van en in de besluitvorming over wat wij u schrijven.

GS Ommen 1993. artikel 66

Besluit 1:
deputaten ter bevordering van kerkelijke eenheid onder dank te dechargeren.
Grond:
deputaten hebben de opdrachten van de Generale Synode van Leeuwarden 1990 naar vermogen uitgevoerd.
Besluit 2:
uit te spreken dat het van belang is de kerken landelijke handreikingen voor samensprekingen te geven, waarbij de volgende uitgangspunten gelden:
1. samensprekingen kunnen gehouden worden wanneer kerken zich bereid verklaren zich te zullen onderwerpen aan alles wat vanuit het Woord van God over en weer wordt aangewezen;
2. bij samensprekingen wordt de gemeente vanaf het begin zo uitvoerig mogelijk geïnformeerd;
3. over samensprekingen wordt aan de classis gerapporteerd in het kader van art. 30, 41 en 44 KO; wezenlijke beleidsbeslissingen kunnen alleen onder goedkeuring van de classis genomen worden;
4. plaatselijke kerken nemen naar artikel 31 KO uitspraken van meerdere vergaderingen ten aanzien van de samensprekingen in acht.

Gronden:
1. landelijke handreikingen helpen de kerken om de plaatselijke samensprekingen in goede orde te starten en voort te zetten;
2. zij laten de kerken de nodige bewegingsvrijheid om naar bevind van zaken te handelen, maar vragen wel om een loyaal gebruik naar art. 41 en 44 KO;
3. zij beogen de samenhang tussen plaatselijke en kerkverbandelijke ontwikkelingen te bewaren;
4. uit het deputatenrapport ter bevordering van kerkelijke eenheid blijkt dat diverse kerken de wens te kennen geven om richtlijnen vast te stellen, die in hoofdlijnen eenzelfde handelwijze voor plaatselijke samensprekingen in kaart brengen.

Besluit 3:
de volgende handreikingen te geven bij het proces naar kerkelijke eenwording:
1. in een eerste fase vindt een grondige verkenning plaats, waarbij de kerken vooral aandacht geven aan wat de kerken met elkaar verbindt en aan wat hen van elkaar scheidt; overeenstemming zal dankbaar genoteerd worden; eventuele confessionele en kerkrechtelijke verschillen zullen eerlijk en duidelijk ter sprake komen met als doel er alles aan te doen dat deze verschillen op Schriftuurlijke en kerkrechtelijk verantwoorde wijze worden weggenomen of overbrugd; ook is het een zaak van pastorale wijsheid de eventuele onderlinge verschillen in kerkelijke cultuur en voor het heden wezenlijke punten uit het kerkelijk verleden aan de orde te stellen;
2. in een volgende fase verklaren de samensprekende kerken dat ze - op grond van de Schrift en de gereformeerde belijdenis - elkaar in dezelfde plaats als trouwe kerken van Christus aanvaarden en daarom elkaar beloven en verplichten alles in het werk te stellen om te komen tot kerkelijke eenwording; daarbij zullen de samensprekende kerken hun meerdere vergaderingen voorstellen doen om ook voor hun deel te gaan werken om te komen tot daadwerkelijke eenwording;
3. in een eindfase zullen de kerken aan de hand van een beleidsplan vormen van nadere kennismaking en nauwer samenleven bezien en benutten.

Besluit 4:
opnieuw deputaten ter bevordering van kerkelijke eenheid te benoemen met de volgende opdracht:
1. de plaatselijke kerken te stimuleren bij hun roeping er aan mee te werken dat allen die Christus liefhebben naar Gods Woord, in eenheid van het ware geloof bijeenkomen;
2. desgevraagd plaatselijke kerken te adviseren en terzijde te staan bij het leggen en onderhouden van contacten binnen hun kerkelijk grondgebied;
3. de handreikingen (zie besluit 3) op hun bruikbaarheid te toetsen;
4. de fasering van samenspreken duidelijk in kaart te brengen met o.a. aandacht voor:
   - een te ontwerpen voorbeeld van een gezamenlijke verklaring met intenties, afspraken en gevolgen;
   - bepaalde (voorlopige) vormen van samenwerken tussen plaatselijke kerken en de rol van het kerkverband hierbij;
   - de vraag of, en zo ja wanneer en hoe een federatie tussen twee kerken (en kerkverbanden) mogelijk is;
   - de problematiek rond de figuur van een gefuseerde kerk;

- regelingen voor samensprekingen die in kerken waarmee wordt samengesproken, zijn vastgesteld;

5. de landelijke ontwikkelingen ten aanzien van de kerkelijke eenheid te volgen en zo mogelijk verkennende contacten te leggen met kerken en groeperingen, die staan of willen staan op de grondslag van Gods Woord en de drie formulieren van eenheid en samenleven of willen samenleven volgens de gereformeerde kerkorde;
6. te blijven bezien of er mogelijkheden zijn om daarvoor in aanmerking komende kerken en groeperingen op eigen initiatief te informeren over de Gereformeerde Kerken in Nederland;
7. aan de volgende synode rapport uit te brengen van hun werkzaamheden en op basis daarvan voorstellen te doen en dit rapport een half jaar tevoren aan de kerken toe te zenden.

GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 83

Besluit 1:

1. deputaten ter bevordering van kerkelijke eenheid te dechargeren onder dank voor de verrichte werkzaamheden;
2. met instemming kennis te nemen van het rapport van deputaten over een federatie van kerkverbanden (zie bijlage XII);
3. niet te voldoen aan het verzoek van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) een officiële afvaardiging naar dit orgaan aan te wijzen.

Gronden:

1. deputaten hebben de opdrachten van de Generale Synode van Ommen 1993 naar vermogen uitgevoerd;
2. federatie van kerkverbanden is een goed bruikbare manier om de kerkelijke eenheid te bevorderen;
3. het COGG kan, in zijn huidige vorm, niet wezenlijk bijdragen aan een verantwoorde kerkelijke eenheid, zoals door deputaten aangetoond is.

Besluit 2:

1. deputaten voor kerkelijke eenheid te benoemen;
2. aparte secties in te stellen
   a. voor het gesprek met de CGK;
   b. voor de uitvoering van de overige werkzaamheden.

Gronden:

1. het combineren van het huidige deputaatschap ter bevordering van kerkelijke eenheid met het deputaatschap voor het gesprek met de CGK:
   a. geeft een eenduidig adres voor advies over en stimulering van kerkelijke eenheid;
   b. geeft betere mogelijkheden tot afstemming van het beleid over de diverse aspecten van kerkelijke eenheid;
2. een sectie-gewijze benadering maakt een adequate werkverdeling mogelijk.

Besluit 3:

deputaten ten aanzien van de overige werkzaamheden ter bevordering van kerkelijke eenheid de volgende instructies te geven:

1. contact te onderhouden met de plaatselijke kerken en kerkelijke eenheid te bevorderen door:
   a. de beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke samensprekingen tijdig aan de kerken toe te zenden;
   b. informatie te verzamelen over de plaatselijke samensprekingen en de ontwikkelingen daarin;
   c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke samensprekingen in de praktijk;
   d. op de informatie uit de kerken te reageren wanneer daar gezien de uitspraken van de generale synoden reden voor is;
   e. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
   f. wanneer daar reden en ruimte voor is, een of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a, b en c genoemde nadere uitwerking te geven;
   g. wanneer daar aanleiding voor is, de kerken op te roepen tot speciale voorbede met het oog op de kerkelijke eenheid in de kerkdiensten op een bepaalde zondag;
2. landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen te volgen en daarop te reageren, wanneer daar uit het oogpunt van kerkelijke eenheid reden voor is;
3. aan de volgende synode rapport uit te brengen van hun werkzaamheden en op basis daarvan voorstellen te doen, en dit rapport een half jaar tevoren aan de kerken toe te zenden.

Gronden:

1. het is in het belang van de eenheid binnen de kerken de plaatselijke en landelijke ontwik kelingen zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen;
2. uitwisseling van informatie over samensprekingen bevordert de eendracht en voorkomt dubbel werk.

Besluit 4:

als kader voor plaatselijke samensprekingen met kerken uit een ander kerkverband de volgende regels vast te stellen:

1. het doel van lokale kerkelijke samensprekingen met kerken uit een ander kerkverband is kerkelijke eenheid van de aan de samensprekingen deelnemende gemeenten op basis van de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenisgeschriften, naar de regels van een gereformeerde kerkorde;
2. bij samensprekingen spreken de deelnemende kerken de bereidheid uit zich te onderwerpen aan alles wat van beide kanten overeenkomstig het Woord van God wordt aangewezen;
3. bij samensprekingen wordt de gemeente vanaf het begin goed en regelmatig geïnformeerd. Bij belangrijke beslissingen zal de bewilliging van de gemeente gevraagd worden; slechts bij een, naar het oordeel van de kerkeraad, genoegzame eenparigheid van gevoelen neemt de kerkeraad verdere stappen;
4. plaatselijke kerken nemen naar artikel 31 KO de voor de samensprekingen relevante uitspraken en beslissingen van meerdere vergaderingen in acht. Ze slaan acht op de informatie die ze van generaal-synodale deputaten voor samensprekingen en/of eenheid op verzoek of los daarvan hebben ontvangen;
5. over samensprekingen wordt in het kader van de artikelen 30, 41 en 44 KO regelmatig aan de classis gerapporteerd. Wezenlijke beleidsbeslissingen kunnen alleen onder goedkeuring van de classis worden genomen.
   De classis zal zich daarbij laten adviseren door de deputaten ad art. 49 van de particuliere synode;
6. onder wezenlijke beleidsbeslissingen worden in ieder geval gerekend:
   - het wederzijds erkennen als ware kerk;
   - het besluit tot voorgaan in elkaars diensten (incl. gecombineerde erediensten);
   - het toelaten van elkaars leden aan het avondmaal (incl. gezamenlijke avondmaalsvieringen).
   De classis zal ondermeer nagaan of gehandeld is volgens deze regels;
7. het wederzijds erkennen als ware kerk kan alleen indien beide kerken toezeggen:
   - zich in eigen kerkverband in te zetten voor landelijke eenwording;
   - geen leden van elkaar te accepteren zonder wederzijds goedvinden;
   - eventuele censuur over te nemen;
8. het besluit tot voorgaan in elkaars diensten en het wederzijds toelaten aan het avondmaal zal alleen genomen worden, indien het kerken betreft waarmee landelijk wordt samengesproken en waarvan de landelijke vergaderingen wederzijds hebben uitgesproken dat ze staan of willen staan op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenisgeschriften;
9. zolang landelijk nog geen nadere samenwerking plaatsvindt, draagt de plaatselijke samenwerking een voorlopig karakter en zal niet overgegaan worden tot combinatie of fusie van kerken;
10. een voorlopige samenwerking is uiteraard een tijdelijke samenwerking, die dient uit te lopen op kerkelijke eenheid. Daarom zal de plaats in het kerkverband ter discussie worden gesteld, indien na verloop van tijd blijkt dat een kerkverband de weg naar eenheid blokkeert.

Besluit 5:

de volgende handreikingen te doen voor plaatselijke samensprekingen binnen het in besluit 4 gegeven kader:

1. de eerste fase van samensprekingen is een verkennende. Hierbij geven de kerken aandacht aan wat de kerken met elkaar verbindt en wat hen van elkaar scheidt. Overeenstemming zal dankbaar worden genoteerd; eventuele confessionele en kerkrechtelijke verschillen zullen eerlijk en duidelijk ter sprake komen met het doel er alles aan te doen dat deze verschillen op Schriftuurlijke en kerkrechtelijk verantwoorde manier worden weggenomen of overbrugd;
   Het is zaak van kerkelijke wijsheid factoren als onderlinge verschillen in kerkelijke cultuur en voor het heden wezenlijke punten uit het verleden bij de samensprekingen in de eerste fase open onder ogen te zien, opdat deze niet-kerkscheidende factoren onderhuids de samensprekingen niet negatief beïnvloeden;
2. als de eerste fase van samenspreking positief is verlopen wordt die afgesloten met een gezamenlijke verklaring.
   In die verklaring spreken de samensprekende kerken uit dat ze, op grond van de Schrift en de gereformeerde belijdenisgeschriften, elkaar ter plaatse erkennen als ware kerken van Jezus Christus en elkaar daarom beloven en verplichten alles in het werk te stellen om te komen tot verdere kerkelijke eenwording. De kerken zullen elkaar in dit verband beloven haar meerdere vergaderingen voorstellen te doen om ook voor haar deel te gaan werken aan verdergaande kerkelijke eenwording.
   Wanneer de eerste fase van samensprekingen niet met positief resultaat kan worden afgesloten zullen in een afrondende gezamenlijke verklaring de verschilpunten die verdergaande samenspreking voorshands in de weg staan geformuleerd worden;
3. wanneer plaatselijke kerken uit verschillende kerkverbanden zijn gekomen tot een wederzijdse erkenning als kerken van Jezus Christus, kan worden overgegaan tot een volgende fase: die van ontmoeting en contact. Hiertoe zullen de kerken die elkaar erkend hebben een beleidsplan opstellen met daarin omschreven vormen van nadere kennismaking en contact. Vervolgens kunnen afspraken gemaakt worden over periodieke kerkeraadsontmoetingen, gecombineerde gemeente-bijeenkomsten en/of gezamenlijk bijbelstudie alsmede, met instemming van de classis, kanselruil, toelating van elkaars leden aan het avondmaal en gecombineerde erediensten en avondmaalsvieringen.

Voorts zal in gezamenlijk gebed concreet aan de Here worden voorgelegd wat verdere kerkelijke eenwording nog in de weg staat.
Tevens zullen concrete afspraken worden gemaakt over de wijze waarop beide kerken de zaak van de kerkelijke eenheid bij hun meerdere vergaderingen aan de orde zullen stellen.

GS Leusden 1999, artikel 83

De synode besluit met algemene stemmen de volgende brief te sturen aan de eerstkomende generale synode van Christelijke Gereformeerde Kerken:
In haar zitting op 29 juni 1999 heeft de Generale Synode Leusden 1999 van De Gereformeerde Kerken in Nederland gesproken over de brief die zij mocht ontvangen van uw voorgangster, de Generale Synode Haarlem-Noord 1998, en over het rapport van onze deputaten ter bevordering van kerkelijke eenheid met betrekking tot de samensprekingen met de Christelijke Gereformeerde Kerken. In een bijlage zenden wij u hierbij de besluiten die onze synode hierover heeft genomen.
Met grote dankbaarheid is door onze vergadering kennis genomen van de uitspraken van GS Haarlem-Noord. Wij proeven daarin, wat prof. Maris in onze vergadering zo verwoordde: 'We hebben elkaar begrepen en gevonden.' Bij ons is diepe blijdschap, dat de jarenlange samensprekingen nu op concrete punten een positief resultaat blijken op te leveren. We zien daarin de goede hand van de Here over zijn volk in ons land.
Zoals de zaken nu liggen, zijn we weliswaar nog niet aangekomen bij het doel. Dat wordt zowel in 'uw' kerken als de 'onze' beseft. Maar we kunnen op de basis die er nu ligt, verdergaan op de weg om de eenheid die we in Christus ontvingen, nu ook metterdaad te onderhouden.
Dat geeft ruimte om met kracht er aan voort te werken om zowel op landelijk niveau verder te komen, als ook om te bevorderen dat de bereikte overeenstemming plaatselijk functioneert en waar nodig verder gestalte krijgt. Daarin ligt nog een belangrijke verdere taak voor onze en voor uw deputaten. Het geeft ook ruimte om met voortvarendheid te onderzoeken of een federatie van kerken mogelijk en wenselijk is als fase op de weg naar algehele eenheid.
Onze synode heeft ook kennis genomen van uw besluit met betrekking tot de Nederlands Gereformeerde Kerken om de landelijke samensprekingen, gericht op kerkelijke eenheid, te beëindigen. Zoals uw voorgangster schreef, is hiermee een belangrijke hindernis in onze samensprekingen weggenomen. Daar zijn wij dankbaar voor. Tegelijk beseffen wij ook maar al te goed, dat dit besluit met verdriet en pijn genomen is. Ook wij hebben dat verdriet en die teleurstelling gevoeld, toen onze synode op basis van de verkennende deputatencontacten en de daarop gevolgde weigering van de Landelijke Vergadering van Doorn 1998 om zich duidelijker te binden aan de gereformeerde belijdenis, heeft moeten uitspreken dat er op dit moment geen basis is voor samensprekingen met de NGK op landelijk niveau, die gericht kunnen zijn op kerkelijke eenwording.
Dit neemt niet weg, dat er bij ons toch behoefte is om in een deputatencontact met de NGK opheldering te verkrijgen op het punt van een spanning die we opmerken tussen de besluiten van de LV Doorn en de brief die deze vergadering aan onze synode zond. Ook wij willen in dat contact ons laten bevragen op onze opstelling en motieven. Wij zouden het op prijs stellen, als uw deputaten deze ontmoeting zouden kunnen bijwonen. Wij hopen en bidden dat dit het appèl op onze broeders van de NGK te meer kracht zal geven.
Verder lijkt het ons goed u te doen weten, dat onze synode besloot om in incidentele gevallen aan plaatselijke kerken waar sprake is van een verregaande overeenstemming met een Nederlands Gereformeerde kerk, de mogelijkheid te openen tot voorgaan in elkaars diensten en wederzijds toelaten aan het avondmaal, op voorwaarde van instemming van de classis en van de deputaten ad art. 49 KO van de particuliere synode.
Het is ons gebed, dat de Geest van God, die ons elkaar deed vinden op punten die jarenlang een verhindering waren op de weg naar kerkelijke eenheid, ons in de komende tijd ook verder tot elkaar zal brengen. Zoals u in het slot van uw brief schrijft, kan alleen de Here zelf ons die eenheid schenken; terwijl het tegelijk onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is en blijft die eenheid dan ook bij Hem te zoeken, biddend en werkend.
We stellen ons voor om als kerken jaarlijks op 31 oktober of op de zondag erna voorbede te doen voor onze gezamenlijke weg naar kerkelijke eenheid. Mogen wij u uitnodigen om daaraan deel te nemen.

GS Leusden 1999, artikel 86

Besluit 1:
de verzoeken om de besluiten van GS Berkel en Rodenrijs 1996 betreffende het kader voor plaatselijke samensprekingen (Acta art. 83, besluit 4 en 5) geheel of gedeeltelijk uit het midden van de kerken weg te nemen niet te honoreren.
Gronden:
1. gezien de toename van plaatselijke samensprekingen is er een kader nodig dat door de generale synode aanvaard is. Vanuit de kerken is daarom gevraagd. Door zowel regels te stellen en handreikingen te doen heeft GS Berkel en Rodenrijs 1996 aan de kerken de randvoorwaarden gesteld en de ruimte om in eigen

verantwoordelijkheid te handelen gelaten. Dit kader helpt de plaatselijke kerken om, terwijl de kerken landelijk in een proces van vereniging zijn, niet van elkaar weg te groeien;
2. de regels geven voor het proces van kerkelijke vereniging een aantal voorwaarden en noodzakelijke elementen aan, waarvan de volgorde niet bedoeld is als tijdpad. De handreikingen wijzen op mogelijkheden om het proces nader in te vullen. Die mogelijkheden kunnen op verschillende manieren worden ingevuld;
3. de erkenning als ware kerk van een plaatselijke kerk uit een kerkverband waarmee op landelijk niveau in het kader van kerkelijke eenheid samensprekingen worden gehouden, houdt niet een impliciete aanvaarding in van de besluiten die door dat andere kerkverband genomen zijn. Plaatselijke erkenning hoeft dus niet uitgesteld te worden tot landelijke samensprekingen tot volledige overeenstemming hebben geleid;
4. het plaatselijk kerkelijk leven is wel dermate nauw gerelateerd aan het kerkverband dat van onze eigen kerken verwacht mag worden dat ze het landelijk beleid voor samensprekingen ook plaatselijk willen uitvoeren. Van plaatselijke kerken uit dat andere kerkverband mag verwacht worden dat zij aanspreekbaar zijn op besluiten van hun kerkverband en ook dat zij hun eigen verband willen aanspreken met het oog op de weg tot kerkelijke eenheid;
5. plaatselijke kerken behoeven niet in verwarring te komen wanneer in zusterkerken iets tot stand komt dat binnen de kerkelijk aanvaarde kaders valt.

Besluit 2:

de regels 5 tot en met 9 voor plaatselijke samensprekingen, zoals genoemd in de Acta van GS Berkel en Rodenrijs 1996, art. 83, besluit 4, als volgt te verduidelijken c.q. op onderdelen te veranderen (wijzigingen cursief gedrukt):

5. over samensprekingen wordt in het kader van de artikelen 30, 41 en 44 KO regelmatig aan de classis gerapporteerd. Wezenlijk beleidsbeslissingen kunnen alleen onder goedkeuring van de classis worden genomen.
   De classis zal zich daarbij laten adviseren door de deputaten ad art. 49 van de particuliere synode;
6. onder wezenlijke beleidsbeslissingen worden in ieder geval gerekend:
   - het wederzijds erkennen als ware kerk;
   - het besluit tot voorgaan in elkaars diensten (inclusief gecombineerde erediensten);
   - het toelaten van elkaars leden aan het avondmaal (inclusief gezamenlijke avondmaalsvieringen).
   De classis zal onder meer nagaan of gehandeld is volgens deze regels *en van het resultaat de deputaten Kerkelijke Eenheid op de hoogte stellen*;
7. het wederzijds erkennen als ware kerk kan alleen indien beide kerken toezeggen:
   - zich in eigen kerkverband in te zetten voor landelijke eenwording;
   - geen leden van elkaar te accepteren zonder wederzijds goedvinden;
   - eventuele censuur over te nemen;
8. het besluit tot voorgaan in elkaars diensten en het wederzijds toelaten aan het avondmaal zal alleen genomen worden, indien het kerken betreft waarmee landelijk wordt samengesproken en waarvan de landelijke vergaderingen wederzijds hebben uitgesproken dat ze staan of willen staan op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenisgeschriften. *In incidentele gevallen kan met instemming van de classis en deputaten ad art. 49 KO een uitzondering gemaakt worden voor een Nederlands Gereformeerde Kerk*;
9. *deze plaatselijke samenwerking draagt, zolang de kerken in het proces van vereniging landelijk nog niet verder zijn gekomen dan in regel 8 is aangegeven,* een voorlopig karakter; *er zal onder die omstandigheden nog niet worden overgegaan tot plaatselijke* combinatie of fusie van kerken.

Gronden:

1. voor een goed algemeen beeld is het voor deputaten Kerkelijke Eenheid noodzakelijk dat zij beschikken over informatie inzake de wezenlijke beslissingen die op plaatselijk niveau genomen zijn;
2. een uitzonderingsclausule is gewenst voor bijzondere situaties die zich voordoen met plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerken. Waar plaatselijk vergaande overeenstemming groeit van kerkelijk samenleven mag dat uitdrukking vinden in de viering van woord en sacrament ook wanneer de desbetreffende kerkverbanden (nog) niet aan samensprekingen toegekomen zijn;
3. in de oude redactie was de aansluiting van regel 9 aan regel 8 onduidelijk. Met de samenwerking in regel 8 is de landelijke samenspreking bedoeld op basis van wederzijdse uitspraken over het staan op de grondslag. De samenwerking kan zich landelijk verder ontwikkelen bijvoorbeeld in de richting van een federatie.

Besluit 3:

niet te voldoen aan de revisieverzoeken om de status van de regels te wijzigen in die van richtlijnen.

Gronden:

1. door het stellen van regels heeft GS Berkel en Rodenrijs 1996 een kader neergezet voor samensprekingen. Dat kader vraagt om duidelijkheid in de vorm van regels die controleerbaar nageleefd moeten worden;
2. de uitzonderingsclausule in regel 8 geeft ruimte waar sommige kerken met aandrang om gevraagd hebben;
3. met de handreikingen van GS Berkel en Rodenrijs 1996 kunnen plaatselijke kerken hun beleid in eigen verantwoordelijkheid vormgeven.

Besluit 4:
geen uitspraak te doen inzake het verzoek van de kerk van Hattem om de kerken de vrijheid te laten om onder nader omschreven condities leden uit de Christelijke Gereformeerde Kerken tot het avondmaal toe te laten.
Grond:
GS wil niet treden in de bevoegdheid van de plaatselijke kerken met betrekking tot de toelating tot de viering van het heilig avondmaal.
Besluit 5:
deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken de kerkelijke eenheid te bevorderen door:
a. de beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke samensprekingen tijdig aan de kerken toe te zenden;
b. informatie te verzamelen over de plaatselijke samensprekingen en de ontwikkelingen daarin;
c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke samensprekingen in de praktijk;
d. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
e. op informatie uit de kerken te reageren wanneer daar gezien de uitspraken van de generale synoden reden voor is;
f. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
g. wanneer daar reden en ruimte voor is, één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a - d genoemde nadere uitwerking te geven.
Gronden:
1. het is in het belang van de eenheid binnen de kerken de plaatselijke en landelijke ontwikkelingen zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen;
2. nu de ontwikkelingen met de Christelijke Gereformeerde Kerken goede voortgang te zien geven, mag er bijzondere zorg besteed worden om alle plaatselijke kerken mee te nemen op de weg naar kerkelijke eenheid;
3. uitwisseling van informatie over samensprekingen bevordert de eendracht en voorkomt dubbel werk.

GS Leusden 1999, artikel 88
Besluit 1:
deputaten te dechargeren onder dank voor het werk dat zij verzet hebben.
Grond:
deputaten hebben in de voorbije jaren hun werk met grote inzet en trouw verricht.
Besluit 2:
nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
1. de kerken op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober aandacht te geven aan voorbede voor de kerkelijke eenheid;
2. voor hun werk uitgaven te doen van ten hoogste ƒ13.000,-- voor het jaar 2000, ƒ13.500,-- voor het jaar 2001 en ƒ14.000 ,-- voor het jaar 2002, inclusief rapportkosten, en met dien verstande dat binnen de periode verschoven mag worden;
3. het rapport van hun werkzaamheden ook toe te sturen aan de kerken minstens een half jaar voor het begin van de volgende generale synode.
Gronden:
1. speciale aandacht in de zondagse eredienst ondersteunt de gemeenten in hun geregelde voorbeden. Het is wenselijk om de voorwaarde van eerder gegeven opdrachten, namelijk voorbede doen "als er aanleiding voor is", nader te concretiseren. Bij de hervormingsdag op 31 oktober worden ook in ons land de gereformeerde christenen bepaald bij onze gemeenschappelijke wortels in de Reformatie. Het gedenken mag de kerken motiveren in het zoeken naar kerkelijke eenheid met allen die Gods Woord naar de gereformeerde belijdenis liefhebben;
2. door voorbede te doen voor kerkelijke eenheid volgen wij gehoorzaam het voorbeeld van onze Here uit Johannes 17:21. Deze gehoorzaamheid gaat vooraf aan het appèl dat we op andere kerken en groeperingen doen om met ons te zoeken naar daadwerkelijke eenheid;
3. de uitgaven zijn volgens de meerjarenbegroting nodig om de kosten te de dekken van vergaderingen, een eventuele landelijke conferentie en de gewenste publiciteit.

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 57
Materiaal:
bezwaarschrift van de brs. Waagmeester, Zwarts e.a. tegen de uitspraak van de Particuliere Synode van Holland-Noord van 19 mei 2001 inzake het appèl tegen de goedkeuring door de classis Midden-Holland van het aangaan van een zusterkerkrelatie te Zoetermeer tussen de Gereformeerde en de Christelijke Gereformeerde Kerk. Procesgang: 4. Appellanten hebben zich hierop gewend tot de Generale Synode Zuidhorn 2002 met een bezwaarschrift (d.d. 23 oktober 2001). Ze bestrijden dat plaatselijk op dezelfde manier met verschillen is omgegaan als in de landelijke samensprekingen is gebeurd. Ze spitsen dat toe op twee thema's. Het eerst betreft

het Schriftgezag. Terwijl er landelijk door deputaten een consensus werd geconstateerd inzake een nota Kamphuis over opvattingen van dr. B. Loonstra, is volgens hen plaatselijk door de Christelijke Gereformeerde Kerk "uitgesproken dat Assen 1926 een bovenschriftuurlijke binding is en dat de meningen van dr. Loonstra niet te veroordelen zijn". De slotdocumenten van de samensprekingen zouden daarom expres een compromiskarakter hebben gekregen om deze punten te ontzien. In de tweede plaats heeft de plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerk nauwe banden aangeknoopt met de Nederlands Gereformeerde Kerk, terwijl samensprekingen met het oog op éénheid zowel door de landelijke Christelijke Gereformeerde Kerken als door de zowel landelijke als plaatselijke Gereformeerde Kerken een onmogelijkheid wordt geacht. Samenvatting van het geschil: Appellanten zijn van mening dat de classis geen toestemming had moeten geven aan de kerkenraad voor het aangaan van een zusterkerkrelatie met de Christelijke Gereformeerde Kerk. Ze had moeten oproepen tot verdere samensprekingen over de gebleken verschillen ten aanzien van in ieder geval het Schriftgezag en de plaatselijke verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerk. Ze zijn van mening dat de huidige gang van zaken de eenheid in eigen gemeente onder druk zet. Ze zijn ook van mening dat tot nog toe niet inhoudelijk op hun bezwaren is ingegaan.

Besluit:

de ingebrachte bezwaren tegen het aangaan en goedkeuren van een zusterkerkrelatie met de Christelijke Gereformeerde Kerk te Zoetermeer af te wijzen.

Gronden:

1. de appellanten hebben niet aangetoond dat de particuliere synode zich vergiste, toen zij uitsprak "dat het standpunt van de CGK Zoetermeer omtrent de interpretatie van Gen. 1 - 3 en de publicaties van Oosterhoff en Loonstra niet verder afwijkt van de standpunten van de GKV te Zoetermeer dan dat dit in de samensprekingen tussen GKV en CGK op landelijk niveau het geval is". Wederzijdse erkenning van beide kerkverbanden heeft plaatsgevonden terwijl het onderwerp Schriftgezag nog steeds als noodzakelijk besprekingspunt werd gezien. Ook na de consensus tussen beide deputaatschappen over de nota B. Kamphuis (inzake diverse uitspraken van dr. Loonstra) is door de generale synode van Leusden 1999 als gesprekspunt voor het vervolg meegegeven: "het kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken" (Acta art. 82, besluit 1.3.a). De plaatselijke gang van zaken te Zoetermeer komt hiermee overeen. De plaatselijke erkenning te Zoetermeer kon plaatsvinden op basis van o.m. een slotdocument over het Schriftgezag, waartegen appellanten geen bezwaar inbrengen voor wat betreft daarin positief geformuleerd is (al menen ze dat er een en ander ontbreekt). Uit de hoorzitting, alsmede ook uit eigen publicaties van de kerkenraad blijkt dat het voornemen is van de kerkenraad om de zaak van het Schriftgezag nog verder aan de orde te stellen. Te wijzen is op bijvoorbeeld de volgende passage uit het artikel van de kerkenraad naar aanleiding van het besluit van de particuliere synode: "De kerkenraad is benieuwd naar de reactie van de christelijke gereformeerde Kerken op de nota-Kamphuis, waarover prof. Trimp sprak. Ook in onze plaatselijke verdere ontmoeting over het functioneren van het schriftgezag kan die nota alsnog voorwerp van bespreking worden". Ook uit de wijze waarop de kerkenraad het onderwerp Schriftgezag met het oog op de samensprekingen aan de orde stelt in eigen gemeente (de gemeenteavond met prof. C. Trimp) alsook in een gezamenlijke ontmoeting met de Christelijke Gereformeerde Kerk (op de hoorzitting aangekondigde lezing van prof. B. Kamphuis), blijkt dat hij dit onderwerp voor het vervolgtraject in de samensprekingen geenszins als afgesloten beschouwt;
2. wanneer appellanten stellen (onder punt 2.2.1. van hun bezwaarschrift) dat de plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerk uitgesproken zou hebben "dat Assen 1926 een bovenschriftuurlijke binding is en dat de meningen van dr. Loonstra niet te veroordelen zijn" alsook dat de slotdocumenten zelfs expliciet ruimte maken "voor een vrijere omgang met het duidelijke Woord van God", dan moet geconstateerd worden dat zij deze uitspraken niet waar hebben kunnen maken. Desgevraagd hebben zij ter hoorzitting aangegeven dat zij twee argumenten hebben voor deze weergave van het christelijk-gereformeerde standpunt, nl. in de eerste plaats een aantal aanvechtbare uitlatingen van individuele christelijk-gereformeerde broeders gedurende de samensprekingen en in de tweede plaats de wijze waarop in de slotdocumenten aanvankelijk voorgestelde duidelijke uitspraken inzake de historiciteit van de Schrift op verzoek van de Christelijke Gereformeerde Kerk vervangen zijn door minder duidelijke. Daartegenover valt op te merken dat appellanten tegen wat positief geformuleerd staat in de slotdocumenten, zoals die uiteindelijk zijn vastgesteld en vervolgens door diverse kerkelijke vergaderingen als voldoende voor de erkenning zijn beoordeeld, geen bezwaar hebben. En voorts dat uit de verklaringen van de kerkenraad aan de gemeente en ter hoorzitting gebleken is dat hij inzake het Schriftgezag zich geheel wil bewegen in wat we als gereformeerde kerken samen hierover geloven en belijden en in landelijke samensprekingen inbrengen. Ook voor het vervolg van de samensprekingen kan de kerkenraad daaraan gehouden worden;
3. wat de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerk in Zoetermeer betreft is door de appellanten geen argumentatie gegeven waarom de toenmalige door de Christelijke Gereformeerde Kerk goedgekeurde zusterkerkrelatie met de Nederlands Gereformeerde Kerk een verhindering moest vormen om met de Christelijke Gereformeerde Kerk een zusterkerkrelatie aan te gaan. Dat de Christelijke Gereformeerde en de Gereformeerde Kerk niet in hetzelfde stadium zaten en zitten van contactoefening met de Nederlands Gereformeerde Kerk, verhindert als feit op zich niet het aangaan van een zusterkerkrelatie. Niet aangetoond is

dat de Gereformeerde Kerk zich in dezen heeft begeven buiten wat gesteld is in de regels van het generale Kader voor samensprekingen;
4. ook wat de procedurele kant betreft inzake het informeren van de gemeente en het vaststellen van vereiste 'genoegzame eenparigheid' is niet aangetoond dat het handelen van de kerkenraad zich bewogen heeft buiten het generale Kader voor samensprekingen.

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 61

Materiaal:
bezwaarschrift van de brs. A. van der Net en C.A. Teunis tegen de uitspraak van de Particuliere Synode Overijssel van 13 juni 2001 inzake hun appèl tegen de classis Zwolle inzake hun bezwaar tegen het besluit van de kerkenraad te Hasselt met betrekking tot de regeling kanselruil met de Christelijke Gereformeerde kerk ter plaatse. Procesverloop: 10. Hierop zijn appellanten in appel gegaan bij de Generale Synode Zuidhorn (per brief d.d.5 februari 2002). Voor een groot deel behelst hun bezwaarschrift een weergave van de eerdere bezwaarschriften. Voorts stellen ze dat door de particuliere synode op hun argumenten tegen het oordeel van de classis veelszins niet is ingegaan en dat nog steeds het bewijs uit Schrift en belijdenis niet gegeven is dat de regeling kanselruil verantwoord is. Zodoende blijft de situatie bestendigd dat er te Hasselt wel gezocht wordt naar kerkelijke eenheid, maar zonder voldoende waarborgen voor het handhaven van de waarheid. Ze verzoeken nu de synode om uit te spreken dat predikanten die voorgaan in erediensten van de Gereformeerde Kerken of in gezamenlijke erediensten van Gereformeerde en Christelijke Gereformeerde kerken, niet behoren voor te gaan in erediensten van andere kerkgenootschappen (behoudens de situatie die in de uitzonderingsclausule geregeld is). Ook verzoeken ze uit te spreken dat de Particuliere Synode Overijssel 2001 ten onrechte aan hun verzoeken niet heeft voldaan.

Samenvatting van het geschil
Appellanten zijn van mening dat de in het kader van wederzijdse erkenning vastgestelde regeling kanselruil tussen de Gereformeerde en Christelijke Gereformeerde kerk te Hasselt schriftuurlijk en confessioneel gezien niet verantwoord is, omdat die regeling niet uitsluit dat in erediensten van de Gereformeerde kerk of in gezamenlijke erediensten van de Gereformeerde en Christelijk Gereformeerde kerk predikanten voorgaan die ook voorgaan in erediensten van andere kerkgenootschappen of in erediensten waarin door Gereformeerde of Christelijke Gereformeerde Kerken met andere kerken wordt samengewerkt (behoudens de situatie die de uitzonderingsclausule regelt, die is aangebracht door Leusden 1999 in artikel 8 van het kader voor plaatselijke samensprekingen).
Besluit:
aan de verzoeken van appellanten niet te voldoen.
Gronden:
1. noch de kerkenraad van Hasselt noch de betrokken classes en particuliere synode zijn lichtvaardig heengestapt over de gevolgen van het feit dat de kanselruilpraktijk in de Christelijke Gereformeerde Kerken niet geheel gelijk is aan die in de Gereformeerde Kerken. De getroffen en goedgekeurde regeling is van behoedzame aard, doordat als hoofdregel gesteld wordt dat het de eigen predikanten van beide gemeenten zullen zijn die bij kanselruil zullen voorgaan. Voor uitzonderingssituaties (bijvoorbeeld bij predikantsvacatures) is goede onderlinge afstemming afgesproken. Ook wanneer er Christelijke Gereformeerde predikanten zullen voorgaan die eveneens voorgaan in een samen-werkingsgemeente of in een Nederlands Gereformeerde kerk, gaat het om beurten die zij vervullen conform de daarvoor geldende regelingen binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken. Niet aangetoond is (ook niet met de concrete verwijzingen van appellanten in hun bezwaarschriften naar plaatsen uit de Schrift en de belijdenis) dat deze regeling schriftuurlijk en confessioneel onverantwoord zou zijn;
2. de wijze waarop de Gereformeerde/Christelijke Gereformeerde kanselruil te Hasselt geregeld is, bevindt zich binnen wat generaal als bindend geregeld is in het Kader voor plaatselijke samensprekingen. Terecht is er door de classis op gewezen dat een bepaling zoals appellanten die graag nu als uitspraak van de synode zouden ontvangen, in 1999 bewust niet door de generale synode van Leusden 1999 is opgenomen (zoals toen wel door de kerk van Emmen verzocht was). Ten onrechte stellen appellanten in hun verweer dat het hier niet om een eender verzoek ging. Het feit dat de kerkenraad van Emmen zijn verzoek deed terwijl hij nog niet bekend was met de uitzonderingsclausule die Leusden 1999 aan zou brengen, doet niets af aan het feit dat Leusden 1999 bewust ervoor gekozen heeft om in het Kader niet een bepaling op te nemen die zou moeten uitsluiten dat bij kanselruil predikanten voorgaan die ook voorgaan in kerken waarmee de Gereformeerde kerken niet landelijk samenspreken;
3. in het kader van een appèl moet wel getoetst worden door de synode of door een kerkenraad gehandeld is conform wat landelijk (in dit geval via het Kader voor plaatselijke samensprekingen) is afgesproken, maar de appèlweg is niet de weg om zulke landelijke regels aangescherpt of veranderd te krijgen. De zaak is voorbereid door de deputaten Appèlzaken. Het blijft onbevredigend, als de zaken van plaatselijk en landelijk

naar elkaar toegroeien uiteenlopen. Afspraken zijn echter niet waterdicht te maken. Het principe blijft dat ieder verantwoordelijkheid draagt in eigen kerkverband.

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 123

Besluit:

1. deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijk eenheid te bevorderen door:
   a. de beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke samensprekingen tijdig aan de kerken toe te zenden;
   b. de ontwikkelingen in de plaatselijke samensprekingen te volgen;
   c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke samensprekingen in de praktijk;
   d. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
   e. op informatie uit de kerken te reageren wanneer daar gezien de uitspraken van de generale synoden reden voor is;
   f. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
   g. wanneer daar reden en ruimte voor is, één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a-d genoemde nadere uitwerking te geven.
2. de kerken op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober aandacht te geven aan voorbede voor de kerkelijke eenheid;
3. hun werk te verrichten binnen het vastgestelde budget, dat separaat zal worden toegezonden;
4. van hun werkzaamheden rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en dit rapport minstens een half jaar voor het begin van die synode toe te sturen aan de kerken.

Bespreking: Wat betreft de gesprekken met de Christelijke Gereformeerde Kerken wordt gewezen op de publicaties van dr. B. Loonstra, die nog steeds vragen oproepen rond het Schriftgezag. Prof. dr. B. Kamphuis wijst er echter op, dat het ook onze vragen zijn; het is niet alleen hun probleem. Het gesprek hierover is nog niet afgerond, maar wordt gevoerd in het vertrouwen dat van Schriftkritiek geen sprake is.

GS Mariënberg 2005, artikel 25. II besluit G.

Materiaal

Generale Synode Ommen 1993, artikel 64
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 80
Generale Synode Leusden 1999, artikel 82.1
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 125
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 131

Besluit

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding met de Christelijke Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Overwegingen:

Deze zijn gelijk aan de overwegingen behorende bij het besluit van GS Mariënberg 2005, onder art. 25, II besluit, onder G. 2., handelende over eerdere besluiten met betrekking tot de verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken, zoals omschreven in de Acta van deze synode, pag. 74.

1. De Schrift is duidelijk waar het gaat om het aanwijzen en afwijzen van dwaling, en hoe de HERE wil hoe wij met hen, die volharden in dwaling, moeten omgaan in Christus' kerk. Gehoorzaamheid op dit punt staat niet op gespannen voet met ware broederliefde. (Ex. 23:2 ;2 Petr. 2:1 ; Matt. 18:15-17; 2 Kor. 13:2 ; Rom. 16:17; 1 Cor. 5:4-13; 2 Thess. 3:6; 2 Thess. 3:14;1 Tim. 5: 20-22; 2 Tim 3:5 ; 2 Joh. 1:10)
2. Nadat op synoden van de Gereformeerde Kerken reeds vanaf 1946 steeds de eenheid met de Christelijke Gereformeerde Kerken is gezocht, heeft GS Arnhem 1981 Schriftkritische geluiden van voorgangers van deze kerken breed afgewezen. Tot aan GS Ommen 1993 hebben de kerken vervolgens steeds opgeroepen om de Schriftkritiek niet te tolereren, maar uit te bannen en kiezen voor de waarheid tegen de dwaling. GS Ommen spreekt wel haar teleurstelling uit over het feit dat de CGK niet heeft willen ingaan op de concrete klacht die de Gereformeerde Kerken ten aanzien van de behandeling van de opvattingen van prof. dr. B.J. Oosterhoff en prof. dr. J.P. Versteeg sedert de Generale Synode van Arnhem 1981 aan de orde gesteld hebben. Tegen beide hoogleraren zijn door de Christelijke Gereformeerde Kerken nooit kerkelijke maatregelen genomen.

3. Sinds 1994 heeft ook dr. B. Loonstra een aantal boeken gepubliceerd welke ook het schriftgezag raken, dit zijn de Geloofwaardigheid van de Bijbel (1994), de Bijbel rechtdoen 1999 en Zo goed en zo kwaad (2000) Om de Bijbel 'geloofwaardig' en dus acceptabel te maken voor de postmoderne mens moet ze niet meer in alle opzichten letterlijk worden genomen. Waar cultuurverschillen, wetenschappelijke inzichten en 'geconstateerde' tegenstrijdigheden in de Schrift het verstaan van bijbelteksten in de weg staan, dienen deze overdrachtelijk, figuurlijk, symbolisch te worden opgevat. Niet alle bijbelse boodschap hoeft te worden beschouwd als geldig voor onze tijd, zie bv. de rol van de vrouw in de brieven van Paulus. Het is aan de gemeente van nu om een eigentijdse vertaalslag te maken van Gods geboden: is het zinvol en is er een voor haar aantoonbare relatie met 'de liefde'? Hierbij is dus sprake van verregaande aanpassing van Gods Woord aan de belevings- en ervaringswereld van de mens. Het gezag van de Schrift is door deze Schriftkritische beschouwingen van Dr. Loonstra verregaand ondermijnd.
4. Op 22 mei 1997 te Bunschoten bespraken DKE van de Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken een nota over punten waar Loonstra's publicatie de belijdenis raakt (rapport deputaten Kerkelijke Eenheid, Leusden 1999): "De christelijke gereformeerde deputaten kunnen zich in deze nota vinden", maar willen een persoonlijke benadering om polarisatie te voorkomen. "Van gereformeerde zijde wordt erop gewezen, dat een artikel of boek een publieke zaak is. Een kwaad moet in het begin al weerstaan worden. Er moet zorg zijn voor de schapen van de kudde. Van betekenis is ook het gewicht van de zaak: het gaat niet om accenten, maar om de belijdenis zelf. Het is zaak het gezag van de Heilige Schrift zorgvuldig te erkennen."
5. GS Zuidhorn 2002/2003 spreekt evenwel uit dat er bij de CGK "geen aanwijzingen zijn dat Schriftkritische geluiden worden toegelaten", maar wel moeten deputaten over de wijze van kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken de komende tijd doorspreken.
6. Het besluit dat plaatselijkse kerken gerechtigd zijn tot kanselruil, gecombineerde kerkdiensten en gezamenlijke avondmaalsvieringen, voordat er landelijk kerkelijke eenheid is, staat een goede wederzijdse verantwoordelijkheid voor het kerkverband in de weg. Het vertroebelt het zuivere denken over de roeping tot eenheid in de waarheid. Ook komt men daarmee op gespannen voet komt te staan met de kerkorde en de belijdenis aangaande de kerk.

Besluit:

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat genoemde besluiten van GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding met de Christelijke Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn.

Gronden:

1. De Christelijke Gereformeerde Kerken hebben nimmer publiek de dwaalleer van de Schriftkritiek, zoals door prof. dr. B.J. Oosterhof, prof. dr. J.P. Versteeg en dr. B. Loonstra uitgedragen en verdedigd, afgewezen. Alleen dr. Loonstra is op één detail teruggekomen, zonder het wezen van zijn dwaalleer m.b.t. het Schriftgezag te herroepen.
   Deze kerken hebben daarmee de oproep van GS Arnhem 1981 te kiezen vóór de waarheid en tégen de dwaling nimmer metterdaad aanvaard.
2. Uitgaan van de bede van onze Heiland om te komen tot eenheid van alle waargelovigen (Joh. 17) mag de ogen niet doen sluiten voor kerkverwoestende Schriftkritiek (Matt. 7:6; Hand. 5:17, 15:5; Tit. 3:10; 1 Kor. 11:9 , 2 Joh. 1:10; NGB art. 7).
3. GS Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999, en Zuidhorn 2002/2003 spreken hun dankbaarheid uit over de groeiende toenadering, zonder dat er wordt aangetoond dat de Schriftkritische geluiden c.q. opvattingen inmiddels zijn bestreden. Hiermee hebben deze synoden nagelaten de Christelijke Gereformeerde Kerken voor te houden wat de Schrift hierover leert.
4. Ondanks dat de Schriftkritiek door mocht gaan, waarmee de tucht niet op de rechte manier is gehanteerd (wat in strijd is met NGB art. 29), is er steeds verdere toenadering gekomen tussen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Kerken.
   Met deze besluiten is elk kerklid en iedere kerk verantwoordelijk geworden voor de Schriftkritiek die is getolereerd binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken.

5. De kerkgrens-perforatie, die bij de Christelijke Gereformeerde Kerken wordt getolereerd, is in strijd met de gehoorzaamheid die gevraagd wordt om gevolg te geven aan de roepstem van Christus namens Zijn dienaren, om de gemeenschap der heiligen plaatselijk gestalte te geven (NGB art. 28). Hier is de ware eenheid van de kerk in geding en ook het gezag van Christus als Heer van de kerk.
6. Ook de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken, die dwaalleer toelaten, is in strijd met Gods Woord en de belijdenis van de kerk (NGB art. 29).
7. Plaatselijke eenheid zonder landelijke eenheid leidt tot conflict met de kerkorde en met de belijdenis aangaande de kerk (NGB art. 29, 31).

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 63: Interkerkelijk overlegorgaan (COGG) 08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 130
- Generale Synode Mariënberg 2005, art. 25, II besluit G en H

GS Zuidhorn 2002/2003, art. 130
Participatie in het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte
Besluit 1:
de te benoemen deputaten kerkelijke eenheid de opdracht te geven
a. een gesprek aan te gaan met het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) met het oog op eventuele participatie in dat Contactorgaan;
b. aan de volgende generale synode verslag uit te brengen van (de uitkomst van) dat gesprek.
Gronden:
1. GS Leusden 1999 (zie Acta art. 85) gaf de deputaten opdracht
a. vanuit het oogpunt van kerkelijke eenheid landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeen-schappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren;
b. onderzoek te doen naar de mogelijkheden om te komen tot een overlegorgaan waarin gespreks-partners namens verschillende kerken en groeperingen van gereformeerde belijdenis elkaar ontmoeten om informatie over de geestelijke ontwikkelingen in elkaars gemeenschappen uit te wisselen en te bespreken;
2. het COGG is, nu de (synodaal) Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN) daarin niet langer participeren, een orgaan dat mogelijkheden lijkt te bieden om opdracht a. uit te voeren, en een overlegorgaan waarbinnen de zaken kunnen plaatsvinden die worden genoemd in opdracht b.;
3. de volgende generale synode kan, op grond van het rapport van de deputaten, een beslissing nemen over het participeren in het COGG.
Besluit 2:
als doelen van de participatie in het COGG vast te stellen, dat de deelnemers
- elkaar bemoedigen en opscherpen om in onze tijd gereformeerd te zijn;
- op deze manier het onderling begrip en vertrouwen versterken, en zo
- voorkomen dat gereformeerde belijders verder uit elkaar groeien en
- zo mogelijk een basis leggen voor samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid.

Gronden:
1. de doelstelling moet in het kader staan van het zoeken van wegen tot kerkelijke eenheid en tegelijk ruimte laten om (in het kader van dat zoeken naar kerkelijke eenheid) ook te spreken over andere zaken dan ‘kerkelijke eenheid’;
2. het vaststellen van deze doelen maakt een evaluatie van een eventuele participatie aan het COGG mogelijk.
Besluit 3:
de te benoemen deputaten te machtigen om, wanneer het verloop van het gesprek met het COGG daartoe aanleiding geeft, tot aan de volgende generale synode als waarnemers namens de Gereformeerde Kerken in het COGG te participeren.

Grond:
deputaten kunnen zelf voorlopig beoordelen of de doelstelling, genoemd in besluit 2, inderdaad kan worden nagestreefd in het kader van het COGG. Wanneer dat zo is, is het nuttig om als waarnemer te gaan participeren in het COGG, in afwachting van de definitieve besluitvorming van de volgende generale synode.

GS Mariënberg 2005, art. 25, II besluit G en H

Materiaal (Besluit G)
Generale Synode Ommen 1993, artikel 64
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 80
Generale Synode Leusden 1999, artikel 82.1
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 125
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 131
Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding met de Christelijke Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Matereriaal (Besluit H)
Generale Synode Ommen 1993, artikel 66
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 82
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 84
Generale Synode Leusden 1999, artikel 84.1
Generale Synode Leusden 1999, artikel 84.2
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 126
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 132
Besluiten

Besluit 1
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996 (alleen artikel 82), GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.
Besluit 2
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 in artikel 84, t.a.v. de revisie van besluiten GS Amersfoort-West 1967, gehandhaafd blijft.

Overwegingen:

1. In haar beoordeling van het streven naar eenheid met andere kerkgenootschappen is de kerk gebonden aan haar geloofsbelijdenis (NGB art. 28 en 29).
2. In het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte participeerden destijds de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Confessionele Vereniging in de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK-GB), het Confessionele Gereformeerde Beraad van de toenmalige Gereformeerde Kerk (synodaal), de Nederlands Gereformeerde Kerken en enkele leden op persoonlijke titel uit de Gereformeerde Gemeenten en de Oud-Gereformeerde Gemeenten. Haar doelstelling is contact over de kerkmuren heen.
   GS Zuidhorn 2002/2003 wil de participatie gebruiken voor wegen naar kerkelijke eenheid. Daartoe had ze de volgende doelstellingen geformuleerd:
   • elkaar bemoedigen en opscherpen om in onze tijd gereformeerd te zijn;
   • op deze manier het onderling begrip en vertrouwen versterken, en zo
   • voorkomen dat gereformeerde belijders verder uit elkaar groeien en
   • zo mogelijk een basis leggen voor samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid.

Deze doelstellingen gaan voorbij aan de kenmerken van de ware kerk (NGB art. 29). Hiervoor zij verwezen naar de besluiten van GS Mariënberg 2005, art. 25 II besluit G en E.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat genoemde besluit van GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding interkerkelijk overleg vervallen is en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn.

Grond:
De kerken die participeren in het interkerkelijk overleg voldoen niet aan de kenmerken van de ware kerk (NGB art. 29). Daarom dient met hen geen gemeenschap gezocht te worden.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 64: Verhouding tot Nederlands Gereformeerde Kerken 08-12-2007

Materiaal:
Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:
- Generale Synode Ommen 1993, art. 66, besluit 5.
- Generale Synode Leusden 1999, art. 86
- Generale Synode Leusden 1999, art. 88
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 127
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 128
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, art. 129
- Generale Synode Mariënberg 2005, art. 25, II besluit H

GS Ommen 1993, artikel 66
Besluit 5:
deputaten op te dragen
1. te onderzoeken of er mogelijkheden zijn contact te leggen met de Nederlands Gereformeerde Kerken, en zo ja op welke manier;
2. de volgende synode te dienen met een rapport, dat zes maanden tevoren aan de kerken wordt toegezonden.

GS Leusden 1999, artikel 85
Interkerkelijk overleg
Materiaal o.a.
brief van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken te Doorn 1998 dd. 21 september 1998. De vergadering stelt voor "om, indien de Generale Synode voor samenspreking gericht op kerkelijke eenheid nog geen ruimte ziet, te komen tot een overleg". Met dat overleg bedoelt de vergadering "een andere vorm van contact, niet primair gericht op landelijke eenheid, maar op de vraag in hoeverre we elkaar, binnen de bestaande situatie van de verschillende kerkverbanden, kunnen helpen op basis van de verbondenheid als gemeenten van Christus";
Besluit*:*
deputaten op te dragen:
a. vanuit het oogpunt van kerkelijke eenheid landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren;
b. onderzoek te doen naar de mogelijkheden om te komen tot een overlegorgaan waarin gesprekspartners namens verschillende kerken en groeperingen van gereformeerde belijdenis elkaar ontmoeten om informatie over de geestelijke ontwikkelingen in elkaars gemeenschappen uit te wisselen en te bespreken.

Gronden:
1.1 buiten de bestaande relatie met de Christelijke Gereformeerde Kerken en het beoogde contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken blijft het zaak de landelijke ontwikkelingen ten aanzien van de kerkelijke eenheid te volgen en zo mogelijk verkennende contacten te leggen met kerken en groeperingen, die staan of

willen staan op de grondslag van Gods Woord en de drie formulieren van eenheid en samenleven of willen samenleven volgens de gereformeerde kerkorde;

1.2 in de kerkelijke verhoudingen binnen Nederland kunnen deputaten blijven zoeken naar mogelijkheden om daar-voor in aanmerking komende kerken en groeperingen op eigen initiatief te informeren over de Gereformeerde Kerken in Nederland;

2.1 op particulier initiatief vindt in ons land tussen christenen die naar de gereformeerde religie willen leven, op allerlei gebied overleg plaats. Het is nog een open vraag of daarnaast overleg onder verantwoordelijkheid van kerken en kerkelijke groeperingen een eigen waarde heeft;

2.2 het is geen kerkelijke zaak om over allerlei ethische onderwerpen door deputaten standpunten te laten ontwikkelen in overleg met andere kerkgenootschappen en christelijke groeperingen. Wel is het een kerkelijke zaak om in het kader van het zoeken naar wegen tot kerkelijke eenheid de geestelijke ontwikkelingen in verwante gemeenschappen goed te peilen en zich daarbij op de eigen gemeenschap door anderen te laten bevragen.

GS Leusden 1999, artikel 87

Brief aan de Nederlands Gereformeerde Kerken

"In haar zitting op 9 september 1999 heeft de Generale Synode Leusden 1999 van De Gereformeerde Kerken in Nederland gesproken over de brief die zij mocht ontvangen van uw voorgangster, de Landelijke Vergadering Doorn 1998, en over het rapport van onze deputaten ter bevordering van kerkelijke eenheid. In een bijlage zenden wij u hierbij de besluiten die onze synode naar aanleiding hiervan heeft genomen.

Wij realiseren ons, dat deze besluiten voor u teleurstellend zijn. Wij proefden in uw brief de hartelijke begeerte om elkaar te vinden als kerken die willen staan op de basis van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis. Het was ook goed, dat we een afvaardiging van uw Commissie voor Contact en Samenspreking in ons midden hadden. Van weerskanten was voelbaar, zoals ook werd uitgesproken, hoezeer ons hart naar de ander uitgaat en hoezeer we door velerlei banden aan elkaar verbonden zijn. Tegelijk was er ook verdriet. Verdriet en pijn om wonden die in het verleden zijn geslagen. Daarover werd uitgesproken dat er reden is voor gemeenschappelijke verootmoediging.

Maar er was ook verdriet en teleurstelling in onze vergadering omdat moest worden geconstateerd dat er door de LV Doorn geen basis is gelegd, waarop wij zouden kunnen terugkomen op het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 de verkennende contacten met uw kerken te beëindigen. De LV Doorn heeft niet de hindernissen voor het voeren van samensprekingen gericht op kerkelijke eenheid weggenomen. Deze hindernissen zijn door GS Berkel en Rodenrijs 1996 met name aangewezen in het vasthouden aan de huidige ruimte in de leer en het toezicht daarop in de NGK. Ook betreuren wij het dat de LV Doorn niet is ingegaan op de vraag waarin wij uw kerken overvragen op het punt van een meer strikte binding aan de belijdenis.

Broeders, uw eigen afgevaardigden zijn getuigen hoezeer het ons verdriet doet, dat we op dit moment niet tot een ander besluit konden komen. Veel van wat uw voorgangster schreef en wat door ds. W. Smouter in zijn toespraak werd gezegd, raakte ons hart. Maar we konden het niet los zien van de heldere gemeenschappelijke conclusies uit de verkennende gesprekken en het besluit van de LV Doorn om niet aan onze bezwaren (en die van de Christelijke Gereformeerde Kerken) tegemoet te komen. Wij hebben onze deputaten Kerkelijke Eenheid opgedragen een vertegenwoordiging van uw kerken uit te nodigen voor een ontmoeting waarin van weerskanten uitleg en opheldering kan worden gegeven. Wat ons betreft stellen wij het op prijs, als ook Christelijke Gereformeerde deputaten hierbij aanwezig zullen zijn.

We hebben in onze synodevergadering met instemming kennis genomen van het besluit van GS Haarlem-Noord 1998 inzake de relatie met uw kerken. Het is onze bede, dat mee door dit besluit ook bij uw kerken meer begrip zal komen voor onze opstelling.

Mede naar aanleiding van een uitnodiging daartoe in uw brief, besloot onze vergadering haar deputaten op te dragen onderzoek te doen naar de mogelijkheden om te komen tot een overlegorgaan waarin gesprekspartners namens verschillende kerken en groeperingen van gereformeerde belijdenis elkaar kunnen ontmoeten om te spreken over de geestelijke ontwikkelingen in elkaars gemeenschappen.

Verder lijkt het ons goed u te doen weten, dat onze vergadering, nu landelijke samensprekingen op dit moment niet mogelijk zijn, daarmee niet plaatselijke contacten tussen uw en onze kerken in de weg wil staan. Zij besloot om in incidentele gevallen voor die kerken waar sprake is van een verregaande overeenstemming met een Nederlands Gereformeerde kerk de mogelijkheid te openen tot voorgaan in elkaars diensten en wederzijds toelaten aan het avondmaal. Dit op voorwaarde van instemming van de classis en van de deputaten ad art. 49 KO van de particuliere synode.

Wij leggen onze besluiten voor aan de kerken van ons kerkverband en brengen ze hierbij onder de aandacht van uw vergadering en van uw Commissie voor Contact en Samenspreking, met de bede dat de Here er zijn zegen over geeft en ze dienstbaar maakt aan het werken aan de kerkelijke eenheid van allen die metterdaad willen staan op de grondslag van zijn Evangelie in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis.

We stellen ons voor om als kerken jaarlijks op 31 oktober of op de zondag erna voorbede te doen voor onze gezamenlijke weg naar kerkelijke eenheid. Mogen wij u uitnodigen om daaraan deel te nemen."

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 127

Ontvankelijkheid verzoeken om herbezinning besluiten jaren zestig

Materiaal:

o.a. verzoek van de Particuliere Synode Holland-Noord d.d. 16 april 2002 om naar aanleiding van een verzoek van br. Van der Weijden uit Gouda deputaten te benoemen met de opdracht te onderzoeken "...of en hoe de uitspraken van de Generale Synoden van Amersfoort -West 1967 en Hoogeveen 1969/70 moeten worden herzien en welke consequenties daaruit voortvloeien voor andere kerkelijke uitspraken";
brief van dr. J. Douma, Hardenberg d.d. 19 januari 2002, waarin wordt gevraagd "... om op synodaal niveau tot een herbezinning te komen inzake de gebeurtenissen rond 1967". In een aanvullend schrijven d.d. 5 april 2002 verzoekt hij in het kader van de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken deze kwestie voor onderzoek in handen te geven van het deputaatschap voor kerkelijke eenheid;

Besluit:

1. het verzoek van de Particuliere Synode Holland-Noord in overweging te nemen; (…)
3. het schrijven van dr. J. Douma d.d. 19 januari 2002 en het eerste revisieverzoek van ds. W. van der Schee d.d. 27 februari 2002 onontvankelijk te verklaren;(…)

Gronden:

1. de door de particuliere synode genoemde br. Van der Weijden had zich over deze zaak al eerder gewend tot de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, die zijn verzoek echter onontvankelijk verklaarde met als grond: "het betreft hier een verzoek om een nieuwe uitspraak over een zaak die al eerder afgehandeld is en die dus naar art. 30 KO aan de orde dient te worden gesteld in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering" (Acta art. 84). De particuliere synode voert aan dat genoemde broeder sindsdien volhardend deze weg is gegaan; (…)
3. a. de brieven van dr. J. Douma en ds. W. van der Schee handelen over dezelfde zaak, en volgen dezelfde weg, als het revisieverzoek van de in grond 1 genoemde broeder, waarvan de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996 (Acta art. 84) besloot het onontvankelijk te verklaren, zodat hierover nu geen onduidelijkheid hoeft te bestaan;
   b. de persoonlijke schulderkenning van dr. J. Douma verdient respect. Nu hij echter deze betuiging van schuld tot een uitspraak van alle kerken wil maken, was er des te meer aanleiding om zich in te spannen voor een goede kerkelijke voorbereiding; (…)

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 128

Intentieverklaring verzoek PS Holland-Noord

Besluit 1:

de volgende intentieverklaring uit te spreken:

a. de Gereformeerde Kerken, die hun heil verwachten van Gods genade in Christus, kunnen niet anders dan principieel bereid zijn tot zelfbeproeving en verantwoording van haar daden in heden en verleden, wanneer iemand bij haar nalatigheid of schuld zou aanwijzen;
b. in de crisis van de jaren zestig hebben de Gereformeerde Kerken, ook in de besluiten van de generale synode van Amersfoort-West 1967, willen opkomen voor het kerkelijk gezag van de gereformeerde belijdenissen als geloofsantwoord op Gods heilig Woord, ook in de kerkelijke situatie van toen;
c. wanneer leden uit de kerken vandaag vragen stellen over de rechtmatigheid en de rechtsgevolgen van zulke besluiten, is het een eerlijke en rechtvaardige zaak zulke vragen in onderzoek te nemen, ook als de vorm waarin dit gebeurt, beperkt moet zijn;
d. de generale synode wil de kerken in het heden dienen en is er niet op uit hen die ons voorgingen en vroeger verantwoordelijkheid droegen, te veroordelen. Vandaag dragen we als kerken samen de verantwoordelijkheid voor besluiten uit het verleden die nog steeds rechtskracht hebben, maar vragen oproepen. Daarom mogen we ook onze eigen afweging maken over de reikwijdte van een eventueel onderzoek.

Besluit 2:

a. uit te spreken dat de synode op dit moment niet toe is aan een eindbesluit over de vraag van de Particuliere Synode Holland-Noord;
b. daarom opnieuw een commissie aan het werk te zetten met de opdracht te beschrijven, wat de problematiek is in de voorgelegde bezwaren tegen de besluiten van de Generale Synode Amersfoort-West 1967 (namelijk de stukken die door de Particuliere Synode Holland-Noord op de tafel van de synode zijn gelegd;
c. in deze commissie te benoemen ds. J.A. Boersema, ds. K. Harmannij, br. P.F. van de Groep, br. J.C.B. Jongeneel, en ds. G. Zomer;
d. nadat deze commissie met haar taak gereedgekomen is, opnieuw bijeen te komen voor behandeling van het verzoek van de Particuliere Synode Holland-Noord.

GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 129

Revisieverzoek GS Amersfoort-West Acta art. 16

Materiaal:

1. het verzoek van de Particuliere Synode Holland-Noord 2002 (gedateerd 16 april 2002) om deputaten te benoemen met als opdracht de volgende generale synode "van advies te dienen over de vragen of en hoe de uitspraken van de generale synoden van Amersfoort-West 1967 en Hoogeveen 1969/70, beschreven in het verzoek van br. H.G. van der Weijden te Gouda, moeten worden herzien en welke consequenties daaruit voortvloeien voor andere kerkelijke uitspraken;" (de Particuliere Synode heeft het verzoek van br. Van der Weijden meegezonden als bijlage a). De problematiek is in de formulering van de Particuliere Synode Holland-Noord 2002: de mogelijkheid dat 'hernieuwde weging van de gegevens en argumenten, die tot besluitvorming in Amersfoort -West en Hoogeveen hebben geleid, tot de conclusie kan leiden, dat misverstand of misinterpretatie bij die besluitvorming een beslissende rol heeft gespeeld' (PS Holland-Noord besluit 1, grond 1). De problematiek is in de formulering van br. H.G. van der Weijden: 'de Generale Synodes van Amersfoort-West en Hoogeveen hebben de Open Brief beoordeeld op basis van de eigen termen en begrippen van de synodes en niet op basis van de termen en begrippen van de Open Brief' (grond ad 1 bij het verzoek van br. Van der Weijden om de uitspraak van GS Amersfoort 1967 Acta art 16 te heroverwegen). Het besluit om ds. B.J.F. Schoep niet als lid ter synode te ontvangen zou onvoldoende grond hebben door misinterpretatie van de Open Brief;
2. besluit van de Generale Synode Zuidhorn d.d. 27 sept. 2002 "een commissie aan het werk te zetten met de opdracht te beschrijven, wat de problematiek is in de voorgelegde bezwaren tegen de besluiten van de Generale Synode Amersfoort-West 1967 (namelijk de stukken die door Particuliere Synode Holland Noord op de tafel van de synode zijn gelegd)". Deze commissie zal rapporteren aan de Generale Synode Zuidhorn;
3. het rapport van de in Materiaal 2 genoemde commissie, m.n. onderdelen A, B (inl.), B 5-8 B 9a, B 10 (zie Bijlage IX 6).

Besluit 1:

aan het verzoek van de Particuliere Synode Holland-Noord 2002 niet te voldoen.

Gronden:

1. een verzoek tot herziening van in de kerken algemeen aanvaarde besluiten moet wel met zeer klemmende redenen worden gedaan (Acta GS Kampen 1975, art. 110). Dergelijke klemmende redenen dienen er dan ook te zijn, wil de instelling van een deputaatschap – zoals gevraagd door de Particuliere Synode Holland-Noord – gerechtvaardigd zijn;
2. van een kerkelijke vergadering mag naar art. 30 en 31 KO verwacht worden, dat zij bij het vragen van een eventuele heroverweging van wettig genomen kerkelijke besluiten welomschreven en inhoudelijk geformuleerde bezwaren aanvoert. Alleen het signaleren van bezwaren (als van br. Van der Weijden) en/of vragen (binnen de kerkelijke gemeenschap) kan geen basis zijn om een kerkelijk besluit van vraagtekens te voorzien;
3. de Particuliere Synode Holland-Noord stelt wel dat het appèlschrift van br. H.G. van der Weijden belangrijk materiaal bevat voor heroverweging van de besluiten van de Generale Synode Amersfoort-West 1967, maar wijst dit materiaal niet concreet aan. Ook ontbreekt in het besluit van de particuliere synode een inhoudelijke confrontatie met de uitspraken van mindere vergaderingen in de zaak van br. H.G. van der Weijden;
4. het eigen onderzoek (zie voor bredere documentatie onder 'Materiaal 3') door de Generale Synode Zuidhorn naar de bezwaren die br. H.G. van der Weijden inbrengt tegen de wijze waarop de Generale Synode Amersfoort -West met de 'Open Brief' omging en naar aanleiding daarvan handelde met ds. B.J.F. Schoep, leidt niet tot de conclusie dat herziening van de besluiten uit de jaren 1967 en volgende op wezenlijke punten noodzakelijk is;
5. naast het appèlschrift van br. H.G. van der Weijden beroept de Particuliere Synode Holland-Noord zich op een 'groot aantal publicaties', waaruit zou blijken dat de door haar genoemde vragen breed leven in de kerkelijke samenleving. Een dergelijke algemene verwijzing kan geen grond zijn voor de behandeling in de synode.

Besluit 2:

het voorgaande besluit toe te zenden aan de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken, met de mededeling dat het moderamen graag bereid is om hierop toelichting te geven.

Grond:

het ontstaan van het verband van de Nederlands Gereformeerde Kerken is nauw verbonden met de veroordeling van de Open Brief door de generale synode van 1967. Voor de relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken is het van belang dat de genomen besluiten rechtstreeks worden meegedeeld en toegelicht.

GS Mariënberg 2005, artikel 25, II besluit H

Matereriaal

Generale Synode Ommen 1993, artikel 66
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 82
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 84
Generale Synode Leusden 1999, artikel 84.1
Generale Synode Leusden 1999, artikel 84.2
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 126
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 132

Besluiten

Besluit 1

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996 (alleen artikel 82), GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Besluit 2

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 in artikel 84, t.a.v. de revisie van besluiten GS Amersfoort-West 1967, gehandhaafd blijft.

Overwegingen:

1. Op GS Mariënberg 2005 is samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Kerken, zoals voorgesteld in diverse artikelen van voorgaande synoden, afgewezen vanwege de in deze kerken getolereerde Schriftkritiek, de onschriftuurlijke leringen t.a.v. avondmaal en ambten, de tolerantie m.b.t. dwaalleer, het ontbreken van binding aan de gereformeerde belijdenis en het independentisme.
2. De inhoud van de zgn. Open Brief uit 1966 is veroordeeld door de synoden van Amersfoort 1967 en Hoogeveen 1969/1970. Door deze synoden is in hun uitspraken opgekomen voor het kerkelijk gezag van de gereformeerde belijdenisgeschriften.
3. Er zijn geen nieuwe gezichtspunten waarom deze Open Brief anders beoordeeld moet worden dan door deze genoemde synodes is gedaan.
4. Verzoeken om de destijds wettig genomen besluiten te herzien moeten worden gezien in het licht van de verregaande toenadering tussen GKv en NGK
   Een verzoek tot hernieuwd onderzoek naar de synode-uitspraken destijds, dient daarom niet ontvankelijk te worden verklaard.

Besluit

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit dat genoemde besluiten van GS Ommen 1993, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn.

Gronden

1. In haar beoordeling van het streven naar eenheid met andere kerkgenootschappen is de kerk gebonden aan haar geloofsbelijdenis (NGB art. 28 en 29).
2. De Nederlands Gereformeerde Kerken zijn niet aan te merken als ware kerk van Jezus Christus.
3. Wat eenmaal op synodevergaderingen afgehandeld is, moet niet opnieuw aan de orde worden gesteld (art. 33, KO). De noodzaak voor wijziging van besluiten m.b.t. de Open Brief uit 1966 was niet aangetoond.

Dit besluit wordt met algemene stemmen aanvaard.

Artikel 65: Contacten Hoge Overheid 08-12-2007

Materiaal:

Deputatenverslag van het onderzoek naar synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 met daarin:

- Generale Synode Ommen 1993, hoofdstuk 8 Hoge Overheid, art. 83, 84.
- Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, hoofdstuk 8 Hoge Overheid, art. 95.
- Generale Synode Leusden 1999, hoofdstuk 9 Kerk en Overheid, art. 99-102.
- Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, hoofdstuk 11 Kerk en Overheid, art. 195.
- Generale Synode Mariënberg 2005, hoofdstuk 2 kerkregering, art. 25-i.

G.S. Ommen 1993, artikel 83

Materiaal:

Aanvullend rapport van de Deputaten voor de Correspondentie met de Hoge Overheid, waarin het verzoek van de kerk te Voorthuizen-Barneveld wordt doorgegeven om een schrijven te richten aan de Eerste Kamer van de Staten-Generaal in verband met de aanstaande behandeling van de Wet Gelijke Behandeling.

Besluit:

aan het verzoek te voldoen door de volgende door deputaten geconcipieerde brief te zenden aan de leden van de Eerste Kamer van de Staten-Generaal:

Aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Ommen, 12 mei 1993
Binnenhof 22, POSTBUS 20017
2500 EA 's-Gravenhage

Hoogedelgestrenge dames en heren,

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Ommen, voelt zich gedrongen zich tot u te wenden met het volgende.

Binnenkort zult u zich hebben uit te spreken over het wetsvoorstel Algemene Wet Gelijke Behandeling, waarin wordt verboden in het maatschappelijk verkeer op allerlei punten onderscheid te maken tussen mensen.

De generale synode wil vooropstellen, dat ook zij het discrimineren van mensen, d.w.z. het maken van onderscheid ten nadele van iemand op grond van kenmerken of gedragingen die daarvoor niet relevant zijn, hartgrondig verwerpt als in strijd met het gebod van de Here om onze naasten lief te hebben als onszelf. Zij waardeert het dan ook, wanneer de overheid zich inspant om ook op dit punt de ongebondenheid onder de mensen te beteugelen.

Evenwel, de vraag wanneer een kenmerk of gedraging wat dit betreft relevant is, is niet waardevrij. Ook op dit punt zal het Woord van de Here, dat ons gegeven is in de Bijbel, ons richtsnoer moeten zijn. In het bij u aanhangige wetsvoorstel is daarmee naar onze overtuiging te weinig rekening gehouden.

Wij waarderen het dat de kerken als zodanig buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel zijn gelaten (artikel 3). Wij betreuren het echter dat dit moet gebeuren in de vorm van een uitzonderingsclausule. Daardoor wordt toch op de kerken de blaam geworpen, dat zij wel discrimineren.

Ernstige zorgen maken wij ons over de toepassing van de wet op allerlei georganiseerde christelijke arbeid, waarin mensen willen samenwerken op basis van een gemeenschappelijke geloofsovertuiging, die ook consequenties heeft voor hun levenswandel (artikel 5). Leer en leven vallen naar onze overtuiging niet te scheiden, ook niet bij de beoordeling van iemands geschiktheid voor taken in instellingen met een christelijke grondslag. Evenzo maakt de toepassing van de wet op het aanbieden van diensten (artikel 7) het moeilijker een christelijke levensstijl te bewaren waar mensen voor kortere of langere tijd samen wonen, zoals in bejaardenoorden, in gezinsvervangende tehuizen, in vakantieverblijven e.d.

De Nederlandse grondwet waarborgt de vrijheid van godsdienst, de vrijheid van de burger om zijn leven, persoonlijk of samen met anderen, overeenkomstig de normen van zijn godsdienst in te richten, is daarvan niet te scheiden. Dat dreigt wel, wanneer door deze wet het verboden zou worden gedragingen die door de Bijbel als zondig worden aangewezen, ook als zodanig te bestempelen. De uitspraak van de minister van binnenlandse zaken in de Tweede Kamer, dat de vrijheid om iets zonde te noemen, niet onbeperkt kan zijn, heeft ons in dit verband bijzonder verontrust. De overheid kan en mag hier niet in de plaats van de kerken treden en zich zeker niet boven het Woord van God plaatsen.

Op grond van deze overwegingen doen wij een dringend beroep op u te bevorderen dat dit wetsvoorstel niet tot wet verheven wordt.

Wij hopen en bidden dat u er blijk van zult geven dat de vrijheid van godsdienst, die aan de wortel heeft ges taan van ons zelfstandig volksbestaan, u nog steeds zeer ter harte gaat en dat u daaraan niet wilt laten tornen.

Wij willen voor deze aangelegenheid tevens verwijzen naar het standpunt van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO), zoals dat een dezer dagen aan u is of nog zal worden kenbaar gemaakt.

Wij bidden u in al uw beraadslagingen de zegen van de Here toe.
Moge uw werk als volksvertegenwoordiging tot zegen zijn voor ons land en volk.
Met de meeste hoogachting,
namens de generale synode,
M.H. Sliggers, praeses, H. Folkers, scriba II.

Generale Synode van Ommen 1993, artikel 84

Materiaal :

1. het rapport van de deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid;
2. aanvullend rapport van deze deputaten dd. 20 april 1993.
3. van de Classis Gouda-Leiden-Woerden van 28 januari 1993 een verzoek dd. 22 maart 1993 om de instructie van de deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid zo te verruimen dat zij in staat zijn te reageren op in Schriftuurlijk opzicht schadelijke wetgeving.

Besluit:

1. deputaten te dechargeren voor hun arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht te handelen volgens de volgende instructie:
   a. stukken die van de Hoge Overheid bij hen inkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken, ter kennis van de kerken te brengen;
   b. op vragen van de Hoge Overheid naar het gevoelen van de kerken over bepaalde zaken antwoord te geven, voorzover de kerken zich na 1892 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken, en zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennis van de kerken te brengen;
   c. op de door de Hoge Overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen die overal in ons land de dienst van de kerk (art. 27 KO) raken, te reageren, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van deze dienst en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
   d. op wetgeving te reageren die door de Hoge Overheid wordt voorbereid en duidelijk het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
   e. de kerken te informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn;
   f. namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, het Koninklijk Huis betreffende, over te brengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voor te bereiden en uit te voeren, behalve wanneer de generale synode bijeen is;
   g. op uitnodiging van de Hoge Overheid de kerken te vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken;
   h. van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en hun rapport uiterlijk drie maanden voor het begin van de volgende generale synode aan de kerken toe te zenden;
3. deputaten verder op te dragen:
   a. zich als waarnemer namens de Gereformeerde Kerken in Nederland te doen vertegenwoordigen in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO);
   b. aan de eerstvolgende generale synode advies uit te brengen over de vraag of deelneming in het CIO dienstbaar kan zijn aan een betere afstemming van het werk van deputaten op de in de laatste decennia ingrijpend gewijzigde verhouding tussen kerken en overheid.
4. aan het verzoek van de classis Gouda-Leiden-Woerden inzake verruiming van de instructie te voldoen.

Gronden:

1. deputaten hebben voldaan aan de door de Generale Synode van Leeuwarden 1990 verstrekte opdracht (Acta art. 140);
2. en aanzien van de opdracht sub e oordeelde de Generale Synode van Leeuwarden 1990 (Acta art. 140, grond 3b): "het is in het belang van de kerken dat deputaten alert zijn op de ontwikkelingen in de wetgeving en rechtspleging die op de een of andere wijze het functioneren van de kerken kunnen beïnvloeden." Adequate informatie van deputaten kan de kerken beter in staat stellen de eigen roeping jegens de overheid in acht te nemen;
3. de kerk heeft ten opzichte van de samenleving de verantwoordelijkheid het evangelie zoveel als mogelijk is te laten klinken en doorwerken;

4. a. de Generale Synode van Leeuwarden 1990 wees op de noodzaak van het beschikken over goede informatiekanalen (Acta art. 140, grond 3a). Het CIO is het overkoepelende orgaan waarmee de overheid ten aanzien van de kerken een directe relatie onderhoudt;
   b. samenwerking binnen het CIO draagt een burgerlijk karakter: geloofseenheid wordt hierbij niet verondersteld. Indien een participerende kerk in de notulen laat vastleggen dat een in het CIO genomen besluit niet voor haar verantwoordelijkheid kan komen, heeft dat besluit voor haar geen bindend karakter;
   c. als waarnemer is het mogelijk het werk van het CIO volledig te volgen en tegelijk na te gaan of zich problemen voordoen en op welke punten.

Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 95.

Materiaal:

1. rapport van deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid met twee bijlagen; aanvullend rapport van deze deputaten dd. 5 januari 1996;
2. brief van prof. drs. D. Deddens dd. 12 april 1996 over de door deputaten voorgestelde wijziging van de instructie ad h.

Besluit:

1. deputaten te dechargeren onder dank voor hun arbeid;
2. de naam van het deputaatschap te wijzigen in 'Deputaten voor de relatie tussen kerk en overheid';
3. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht te handelen volgens de volgende instructie:
   a. stukken die van de overheid bij hen inkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken ter kennis van de kerken te brengen;
   b. op vragen van de overheid naar het gevoelen van de kerken over bepaalde zaken antwoord te geven, voorzover de kerken zich na 1892 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken, en zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennis van de kerken te brengen;
   c. op de door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen die overal in ons land de dienst van de kerk (art. 27 KO) raken te reageren, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van deze dienst en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
   d. op wetgeving te reageren die door de overheid wordt voorbereid en duidelijk het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
   e. de kerken te informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn;
   f. zich namens De Gereformeerde Kerken in Nederland te doen vertegenwoordigen in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO);
   g. namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, het Koninklijk Huis betreffende, over te brengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voor te bereiden en uit te voeren, behalve wanneer de generale synode bijeen is;
   h. op uitnodiging van de overheid de kerken te vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken; deze restrictie houdt niet in dat het de deputaten verboden is de kerken op uitnodiging te vertegenwoordigen bij kerkelijke plechtigheden ter gelegenheid van een huwelijk of begrafenis van een lid van het Koninklijk Huis;
   i. na te gaan of de decentralisatie van overheidstaken verandering en/of uitbreiding van de instructie noodzakelijk maakt;
   j. van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en hun rapport uiterlijk drie maanden voor het begin van de volgende generale synode aan de kerken toe te zenden.

Gronden:

1. deputaten hebben voldaan aan de door de Generale Synode van Ommen 1993 verstrekte opdracht (Acta art. 84);
2. deputaten hebben in toenemende mate ook te maken met zaken betreffende lagere overheden, vooral door het decentralisatiebeleid van de Hoge Overheid;
3. ad 3f:
   a. het CIO blijkt een goede informatiebron te zijn;
   b. het CIO treedt goed en geargumenteerd op in de richting van de overheid;
   c. voor inhoudelijke bijdragen van de kant van de deputaten is voldoende ruimte;

d. een besluit van het CIO is niet bindend voor een participerende kerk, wanneer deze kenbaar maakt en laat vastleggen er geen verantwoordelijkheid voor te kunnen dragen;

4. ad 3h:
   a. het gaat bij deze samenkomsten om bijeenkomsten van een zeer speciaal karakter, waardoor ze met een gewone kerkdienst van een willekeurige niet-gereformeerde kerk niet vergelijkbaar zijn. Het accent in deze bijeenkomsten ligt immers in de eerste plaats op het vorstelijke en nationale ervan;
   b. het eren van de overheid staat niet op gespannen voet met, maar in één lijn met het vrezen van de Here (Spr. 24:21, 1 Petr. 2:13-17); indien onze kerken uit respect voor het Koninklijk Huis gehoor geven aan uitnodigingen voor de onder besluit 3h genoemde plechtigheden, brengt dat op zichzelf niet in strijd met Gods Woord;
   c. het is voor de overheid en voor heel ons volk van wezenlijk belang dat de Naam van de Here door de overheid nog publiek wordt aangeroepen en zijn Woord wordt gelezen bij deze gelegenheden.

Generale Synode van Leusden 1999, artikel 99.

Materiaal:

1. rapport van de deputaten voor de Relatie tussen Kerk en Overheid, waarin onder meer wordt gewezen op de wenselijkheid van bezinning op de vraag naar de verhouding van het kerkelijk en burgerlijk huwelijk in het licht van de eventuele openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht;
2. eveneens geven deputaten vanuit de zaken die binnen het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) de aandacht hebben een aanbeveling tot het (laten) verrichten van een nader onderzoek naar de mogelijkheden om deel te nemen aan de geestelijke verzorging in inrichtingen van justitie en instellingen van gezondheidszorg;
3. brief van de kerk te Emmen dd. 19 maart 1999. De onder materiaal 2 genoemde aanbeveling van deputaten voor een studie naar de mogelijkheid van geestelijke verzorging in instellingen enz. vindt de raad zwak geformuleerd. Tevens vraagt de raad aandacht voor “het fenomeen dat een burgerlijk rechter een kerkrechterlijk vonnis velt door een predikant het uitoefenen van zijn ambt te verbieden”.

Besluit:

1. deputaten te dechargeren en te danken voor hun arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen met de volgende instructie:
   a. stukken die van de overheid bij hen inkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken, ter kennis van de kerken te brengen;
   b. op vragen van de overheid naar het gevoelen van de kerken over bepaalde zaken antwoord te geven, voorzover de kerken zich na 1892 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken, en zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennis van de kerken te brengen;
   c. op de door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen die overal in ons land de dienst van de kerk (art. 27 KO) raken, te reageren, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van deze dienst en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode kan worden gewacht; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
   d. op wetgeving te reageren die door de overheid wordt voorbereid en duidelijk het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode kan worden gewacht; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
   e. de kerken te informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn;
   f. zich namens De Gereformeerde Kerken in Nederland te doen vertegenwoordigen in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO); en daarover contact te houden met deputaten Geestelijke Verzorging Militairen;
   g. namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, het Koninklijk Huis betreffende, over te brengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voor te bereiden en uit te voeren, behalve wanneer de generale synode bijeen is;
   h. op uitnodiging van de overheid de kerken te vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden voor zover de aanwezigheid bij deze gelegenheden verenigbaar is met de kerkelijke verantwoordelijkheid en de christelijke levensstijl;
   i. het schriftelijk te verantwoorden aan de uitnodigende instantie waarom, in voorkomend geval, niet op een uitnodiging kan worden ingegaan zoals hiervoor onder h is aangegeven;
   j. onderzoek te verrichten of deelneming van predikanten uit onze kerken aan de geestelijke verzorging in inrichtingen van justitie en instellingen van gezondheidszorg op verantwoorde wijze mogelijk is, en of artikel 12 KO toereikend is voor de kerkrechtelijke regeling van hun benoeming en positie; en hierbij deputaten voor Geestelijke Verzorging van Militairen te raadplegen;

k. onderzoek te doen naar de eigen plaats en betekenis van het kerkelijk huwelijk in verhouding tot het burgerlijk huwelijk in het licht van de verschuivingen in de samenleving op het punt van het huwelijk;
l. ter bekostiging van hun werk en van het lidmaatschap van het CIO een bedrag van de kerken te heffen tot maximaal ƒ22.100,-- voor 2000, ƒ22.900,-- voor 2001 en ƒ23.700,-- voor 2002;
m. van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en hun rapport uiterlijk drie maanden voor het begin van de volgende generale synode aan de kerken toe zenden.

Gronden:

1. deputaten hebben voldaan aan de door de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996 verstrekte opdracht (Acta art. 95);
2. ad 2h: het betreft hier de naleving van artikel 27 KO (gehoorzaamheid en eerbied jegens de overheid). Daar dit een algemene bepaling is kan een nadere aanduiding (nationaal of vorstelijk) achterwege blijven. Volstaan kan worden met de aanduiding: officiële plechtigheden.
3. het karakter van een officiële gelegenheid alleen zal niet bepalend zijn of aanwezigheid op principiële gronden verantwoord is. Bij elke uitnodiging zal op grond van artikel 27 KO moeten worden beoordeeld of daarop kan worden ingegaan;
4. ad 2i: bij het op principiële gronden niet aanwezig zijn bij een officiële gelegenheid zal daarvan schriftelijk mededeling worden gedaan aan de uitnodigende instantie waarbij de reden wordt aangegeven;
5. ad 2j: deputaten zijn in CIO-verband geconfronteerd met de problematiek van de geestelijke verzorging in inrichtingen van justitie en instellingen van gezondheidszorg. Indien zou blijken dat hier verantwoorde mogelijkheden zijn, is het gewenst daarvan gebruik te maken. Deputaten voor Geestelijke Verzorging van Militairen komen met soortgelijke problematiek in aanraking;
6. ad 2k: verschuivingen in de samenleving op het punt van het huwelijk vorderen bezinning op de vraag wat dit betekent voor de verhouding tussen het kerkelijk en het burgerlijk huwelijk. Ook deputaten Huwelijksformulier hebben in bijlage 2 van hun rapport daarop geattendeerd;
7. het lidmaatschap van het CIO kent een eigen omslag die voor onze kerken voor de komende jaren neerkomt op ƒ16.000,-- voor 2000, ƒ16.700,-- voor 2001 en ƒ17.410,-- voor 2002;
8. de reacties op de vragen van de kerk te Emmen zijn in de instructies onder d en j verwerkt.

Artikel 100

Materiaal:

1. brief van br. M. Noort te Berkel en Rodenrijs 1996 dd. 10 maart 1999, waarin hij revisie verzoekt van het door GS Berkel en Rodenrijs 1996 genomen besluit inzake de vertegenwoordiging bij plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter (Acta art. 95, besluit h).
   Hij verzoekt de instructie voor deputaten voor de Relatie tussen Kerk een Overheid zodanig te wijzigen dat vertegenwoordiging bij kerkelijke plechtigheden ter gelegenheid van een huwelijk of begrafenis van een lid van het Koninklijk Huis door deputaten in erediensten van niet-gereformeerde kerken niet kan en mag plaatsvinden.
   Als gronden voert br. Noort aan:
   1. in erediensten van niet-gereformeerde kerken heeft valse leer en valse profetie een wezenlijke plaats; zo'n eredienst mag een kind van God niet bijwonen;
   2. GS Berkel een Rodenrijs 1996 maakt een niet ter zake doend onderscheid tussen plechtigheden;
   3. een gemotiveerde afwijzing van een uitnodiging zal meer getuigende kracht hebben dan stilzwijgende bijwoning;
   4. de religieuze doelstelling van een eredienst zal nooit ondergeschikt zijn aan een vorstelijk of nationaal karakter daarvan;
   5. de overheid wordt niet geëerd door onze vertegenwoordiging in een eredienst die in strijd is met Gods Woord;
   6. het al of niet bijwonen van een plechtigheid draagt niet bij aan de zaak of de naam van God nog publiek wordt aangeroepen.
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Emmen dd. 19 maart 1999. De raad maakt bezwaar tegen de versoepeling die GS Berkel en Rodenrijs 1996 heeft aangebracht op de bestaande restrictie inzake de bijwoning van plechtigheden, en stelt voor die versoepeling ongedaan te maken. De raad pleit voor de toepassing van de regel van GS Ommen 1993 (Acta art. 67) inzake de afvaardiging naar officiële gebeurtenissen van andere kerkgenootschappen.

Besluit:

aan deze verzoeken niet te voldoen.

Gronden:

1. GS Ommen 1993 handelde over officiële gebeurtenissen van andere kerkgenootschappen terwijl de instructie voor deputaten handelt over plechtigheden in verband met de overheid. Precies vanwege dat verschil gaat de analogie met de regel van GS Ommen 1993 niet op;

2. aanwezigheid in een eredienst staat niet gelijk aan deelname aan en instemming met (alle onderdelen van) deze dienst;
3. het religieus karakter van een plechtigheid vormt niet alleen het criterium of aan een uitnodiging gehoor gegeven kan worden;
4. wanneer op principiële gronden geen gehoor gegeven kan worden aan een uitnodiging, zal daar met redenen omkleed kennis van worden gegeven. Ook door zo'n getuigenis wordt eer betoond aan de overheid;
5. de beoordeling of al dan niet aan een uitnodiging gevolg kan worden gegeven, kan worden overgelaten aan de deputaten met verantwoording achteraf aan de generale synode.

Artikel 101
Materiaal:
Deputaten voor de Relatie tussen Kerk en Overheid attenderen de synode op de mogelijkheid een appèl te doen op de overheid in verband met de aanhangige kabinetsvoorstellen met betrekking tot abortus provocatus en euthanasie. Zij doen dit vanuit hun instructie om op wetgeving die door de overheid wordt voorbereid en duidelijk het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, te reageren. Nu de synode vergadert kan zij zelf zich tot de overheid richten. Deputaten hebben de synode gediend met een eerste concept. Het moderamen heeft dat in zijn voorstel wat aangepast.
Het voorstel van het moderamen wordt met algemene stemmen aanvaard.
De brief luidt als volgt.

Leusden 1999, 8 oktober 1999
Aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
mevr. dr. E. Borst-Eilers (persoonlijk)

Onderwerp: appèl inzake wetsvoorstellen

Excellentie,
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) ziet aanleiding zich met een indringend appèl tot u te richten, en zij vraagt daarvoor uw welwillende aandacht.
Het gaat de synode om de wetsvoorstellen inzake toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding, het gebruik van foetaal weefsel en de regeling inzake zwangerschapsafbreking.
De synode is zich ervan bewust dat deze voorstellen onderdeel zijn van een proces dat al tientallen jaren gaande is. Er is in dat proces voortdurend sprake van verruiming van grenzen bij abortus en euthanasie. De onderhavige voorstellen vormen een volgende stap in dat proces.
Toch acht de synode het zinvol, zich op dit moment tot u te richten met een indringende oproep tot bezinning.
Wij mensen hebben het leven gekregen als een groot geschenk. Maar daarmee is het niet ons persoonlijke bezit geworden waarover wij vrij kunnen beschikken. Het leven is een geschenk van God. Hij heeft ons geschapen en Hij heeft ook de beschikking over ons leven (Handelingen 17 vers 24-28). Dat leven waarin wij veel mogen genieten en blijdschap ontvangen, maar waarin wij ook verdriet meemaken en soms veel pijn en ellende.
Wij kennen Hem, de Schepper van ons leven, uit zijn Woord, de Bijbel. Daarin maakt Hij bekend dat Hij het is die het leven geeft, maar dat door de schuld van de mensen ziekte en pijn in dit leven niet zullen ontbreken.
Tegelijk maakt Hij in de Bijbel ook bekend wat Hij heeft gedaan om ellende en verdriet uit de wereld weg te doen.
Hij had haar zo lief dat Hij zijn Zoon, Jezus Christus, gezonden heeft om haar te verlossen en ieder die op Hem vertrouwt een eeuwig en ongeschonden leven te geven (Johannes 3:16). Op dat leven zonder ziekte, pijn en verdriet biedt Hij ieder die gelooft, in dit onvolmaakte leven al uitzicht.
De onderhavige wetsvoorstellen leggen getuigenis af van een geheel andere, tegenovergestelde visie, namelijk dat de mens zelf beschikt over zijn leven. Dat hij dus ook het recht heeft voortdurend de grenzen te verleggen om meer vrijheid en levensruimte te bereiken.
Binnen dat kader passen voorstellen om euthanasie en hulp bij zelfdoding niet meer strafbaar te achten, als de arts de zorgvuldigheidseisen maar in acht neemt en melding doet.
In deze wijze van zien wordt euthanasie steeds meer een normale medische handeling. Er treedt een zodanig gewenningsproces op dat het 'abnormale' van deze handeling de mensen steeds meer ontgaat.
Zo kan worden overwogen om verzoeken van kinderen om euthanasie in te willigen tegen de wil van de ouders in.
Of er kan worden teruggegrepen op een schriftelijke wilsverklaring die soms jaren geleden in een geheel andere context is afgelegd, terwijl de betrokkene nu zelf niet meer aanspreekbaar is. Binnen dit kader past de voorgestelde verruiming van de periode waarbinnen zwangerschapsafbreking toegestaan is, en de mogelijkheid voor artsen om al tijdens de zwangerschap in te schatten en tot de conclusie te komen dat leven verlengend

handelen na de geboorte naar heersend medisch inzicht zinloos is, en op grond daarvan tot afbreking van de zwangerschap te besluiten.
Het gaat bij dit alles om taxaties van mensen, met als achtergrond de overtuiging dat mensen de beschikking over het leven hebben ontvangen en daarom het recht en de mogelijkheid hebben om de kwaliteit van het leven vast te stellen en op grond daarvan zulke ingrijpende en onomkeerbare taxaties te maken en te oordelen over leven en dood.
De synode ziet nu in het samengaan van de diverse kabinetsvoorstellen op dit terrein aanleiding zich tot u te richten. Ook midden in een ontwikkeling is bezinning op de diepste grondvragen en achtergronden belangrijk.
De synode heeft vrijmoedigheid u tot die bezinning op te roepen. Zij vraagt u daarbij zeker ook te luisteren naar de kritiek, die niet alleen vanuit de christelijke levensovertuiging op deze voorstellen wordt uitgeoefend.
Het is voor land en volk van groot belang wanneer regering en parlement weer oog krijgen voor de unieke waarde van het leven, zoals het Woord van God daarover spreekt. Het leven is een groot geschenk van God dat heel zorgvuldige behandeling vereist. Het verdient te allen tijde bescherming, zeker als het zwak is en weerloos en als er sprake is van ernstige handicaps of menselijkerwijs gesproken uitzichtloos lijden.
De synode erkent dat er moeilijke grenssituaties zijn. Zij heeft er ook oog voor dat het verlangen om in te grijpen bij aanwezig of te verwachten uitzichtloos lijden geboren kan zijn uit oprechte motieven van menslievendheid en barmhartigheid.
Maar dit alles neemt niet weg dat de soevereiniteit van de levende God moet worden erkend en dat in afhankelijkheid van Hem moet worden beslist.
Van het feit dat ons volk in brede lagen deze eerbied niet meer kent, zijn overal in het maatschappelijk leven de schadelijke gevolgen merkbaar. Wanneer nu door de overheid op het gebied van de aanhangige zaken de grenzen al verder worden opgeschoven, zal de schade aan de samenleving alleen maar toenemen. Er is eerder reden de praktijk weer meer in overeenstemming te brengen met het uitgangspunt van de unieke waarde van het leven.
De synode doet een beroep op u, een andere weg te gaan en de moderne medische vraagstukken vanuit een andere gezichtshoek te benaderen.
Zo vraagt zij u dringend, meer aandacht te schenken aan en middelen ter beschikking te stellen voor de bijzondere zorg die mensen nodig hebben die menselijkerwijs gesproken aan het einde van hun leven zijn of anderszins ernstig moeten lijden. Ruimere mogelijkheden voor hospices en palliatieve zorg kunnen soms voorkomen dat patiënten een uitvlucht zoeken in euthanasie.
De samenleving gaat in toenemende mate gebukt onder allerlei vormen van zogenaamd zinloos geweld. Wat zouden er goede impulsen naar die samenleving uitgaan van een overheid die zich zichtbaar inzet om extra zorg te bieden, ook of liever juist in situaties waarin leven en lijden als uitzichtloos worden ervaren!

De synode is zich bewust dat de overweging van deze vraagstukken voor de overheid ‘van alle Nederlanders’ verre van eenvoudig is. Maar juist daarom heeft zij vrijmoedigheid u voor de uitoefening van deze zware taak te wijzen op de enige bron van alle wijsheid: de levende God en zijn Zoon Jezus Christus en het Woord van het leven. Zoals ons volkslied dat zo fraai uitdrukt: ‘Tot God wilt u begeven, zijn heilzaam Woord neemt aan!’
De synode wenst u voor uw besluitvorming in deze zaken en ook voor al uw werk wijsheid en zegen van God toe.
Het is het gebed van haarzelf en ook voortdurend van de kerken die zij vertegenwoordigt, dat het beleid van de regering en de arbeid van de Staten Generaal niet tot schade, maar tot zegen mogen zijn voor ons hele volk.
Met de meeste achting tekenen,
namens de synode voornoemd,
H.J. Boiten, preses D.T. Vreugdenhil, scriba II

Gelijkluidende brieven zijn gezonden aan de Minister van Justitie, de heer mr. A.H. Korthals, en de vaste kamercommissies voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport en voor Justitie.
Dd. 5 november 1999 is antwoord van de minister van Justitie ontvangen. Zie Acta art. 14d. Dit wordt in handen gesteld van deputaten voor de Relatie tussen Kerk en Overheid.

Artikel 102
Materiaal:
1. rapport van de deputaten voor de Relatie tussen Kerk en Overheid. Onder 3.4 ‘Statistische gegevens’ geven deputaten, naar aanleiding van contacten van het Centraal Bureau voor de Statistiek en met het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) over het opzetten van een kerkelijke statistiek, aan de generale synode in overweging een kerkelijke instantie, bijvoorbeeld een landelijk kerkelijk bureau, te belasten met de jaarlijkse inzameling van gegevens. Dit zou volgens deputaten aangevuld kunnen worden met een actueel bestand van adressen van kerkenraden;
2. brief van de kerk te Mussel dd. 3 maart 1999 waarin de noodzaak tot het instellen van een landelijk kerkelijk bureau wordt betwijfeld.

Besluit:
aan de suggestie van de deputaten voor de Relatie tussen Kerk en Overheid geen gevolg te geven.
Gronden:
1. onze landelijke kerkelijke structuur biedt op dit moment geen mogelijkheden om aan de vraag van het Centraal Bureau voor de Statistiek te voldoen. Het centraal verzamelen van administratieve gegevens is tot nu toe niet als een zaak van generaal belang gezien;
2. het inrichten van een kerkelijk bureau alleen voor statistische gegevens is niet nodig;
3. het centraal adres dat door het deputaatschap Generaal-Synodale Publicaties zal worden opgezet, kan desgewenst de beschikbare en toegestane informatie aanleveren.

G.S. Zuidhorn 2002/2003, artikel 195.
Materiaal:
1. rapport van deputaten voor de relatie tussen kerk en overheid, met als bijlage ‘Standpuntbepaling van de ‘interkerkelijke commissie-huwelijk" (het zgn. Woerden-overleg) betreffende de verhouding tussen het burgerlijk huwelijk en het ‘kerkelijk huwelijk' na de wijziging van het Burgerlijk Wetboek in verband met de invoering van het zgn. ‘homohuwelijk';
2. brief van de Raad van de Gereformeerde Kerk te Voorthuizen-Barneveld met de aanbeveling om zich aan te sluiten bij het besluit van de Christelijke Gereformeerde Kerken tot wijziging van artikel 70 KO;
3. brief van br. A. Bakker te Hoek met het voorstel van de overheid het recht terug te vragen om de huwelijkssluiting in de kerkelijke openbare eredienst te doen plaatsvinden;
4. revisieverzoek van br. J. Groeneveld te Zwijndrecht tegen de uitspraak van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 95 sub 3h, dat deputaten de kerken op uitnodiging kunnen vertegenwoordigen bij kerkelijke plechtigheden ter gelegenheid van een huwelijk of begrafenis van een lid van het Koninklijk Huis;
5. aanvullende brief van br. Groeneveld met bezwaar tegen bijwoning door de voorzitter van deputaten van de kerkelijke bevestiging van het huwelijk van Z.K.H. de Prins van Oranje en Máxima Zorreguieta;
   br. Groeneveld voert hiertegen aan dat het bijwonen van een door de Nederlands Hervormde Kerk uitgeschreven eredienst, waarin een voorganger voorgaat die o.a. de opstanding van Christus loochent, in strijd komt met Openb. 22 : 7, 18 en 19 en met de uitspraak van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken;
6. brief van br. en zr. P.E. Post en R.S. Post-Jonker te Veenendaal met adhesie aan het revisieverzoek van br. Groeneveld met de opmerking dat de splitsing in aanwezigheid bij en deelname aan een eredienst geen goede ontwikkeling is.

Besluit 1:
deputaten hartelijk dank te zeggen voor de uitvoering van hun opdrachten ad a tot en met i en k tot en met m en hen te déchargeren onder goedkeuring van hun beleid.
Besluit 2:
uit te spreken dat het niet verstandig is de thans bestaande verhouding tussen de taak van de overheid en de taak van de kerk op het punt van de huwelijkssluiting te veranderen en derhalve niet in te gaan op het voorstel van br. A. Bakker uit Hoek.
Gronden:
1. de overheid dient het publieke karakter van het huwelijk te erkennen en te bewaken;
2. het appèl van de kerk op de overheid zal aan kracht inboeten, indien de kerk zich voor wat het huwelijk betreft terugtrekt op haar eigen terrein;
3. de rechtsgevolgen die aan het huwelijk zijn verbonden, en de bewaking daarvan brengen de kerken in de (semi-)overheidssfeer. Dat is onwenselijk;
4. de nieuwe huwelijkswetgeving laat de sluiting van een bijbels huwelijk (nog) onverkort toe;
5. de vrijheid van de kerken om ten aanzien van haar leden de bijbelse normen ten aanzien van het huwelijk te handhaven blijft ook onder de veranderde huwelijkswetgeving gewaarborgd;
6. in een overleg met andere kerken met een gereformeerde confessie is overeenstemming bereikt over wat in de gronden 1. tot en met 5. is gesteld.

Besluit 3:
uit te spreken dat de wijziging van het Burgerlijk Wetboek in verband met de invoering van het zgn. ‘homohuwelijk' geen aanleiding is voor het opnemen in de Kerkorde van een eigen omschrijving van het begrip ‘huwelijk' en derhalve niet in te gaan op de aanbeveling van de Raad van de Gereformeerde kerk te Voorthuizen -Barneveld.
Gronden:
1. de wijziging van het Burgerlijk Wetboek brengt geen verandering in de bestaande vrijheid van de kerken om ten aanzien van haar leden de bijbelse normen ten aanzien van het huwelijk als een levensverbintenis van één man en één vrouw te handhaven;

2. artikel 70 van de Kerkorde verplicht de kerkenraad niet iedere verbintenis die de overheid als een huwelijk erkent, ook kerkelijk te bevestigen;
3. de verwijzing in artikel 70 van de Kerkorde naar het door de kerken vastgestelde huwelijksformulier onderstreept – gelet op de inhoud van dat formulier – dat ook zonder expliciete wijziging of aanvulling van de Kerkorde onder een huwelijk als daarin bedoeld, wordt verstaan de unieke levensverbintenis van één man en één vrouw naar bijbelse maatstaven.

Besluit 4:

het revisieverzoek van br. Groeneveld ten aanzien van artikel 95 van de Acta van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, alsmede zijn bezwaar tegen de handelwijze van (de voorzitter van) deputaten af te wijzen.

Gronden:

1. de passage uit artikel 95 van de Acta van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, die br. Groeneveld tegen de handelwijze van deputaten aanvoert, was reeds gewijzigd door de Generale Synode Leusden 1999 en maakte dus geen deel uit van de instructie van de huidige deputaten;
2. het bijwonen van het huwelijk van de kroonprins en Máxima was in overeenstemming met de instructie van deputaten.

Besluit 5:

Het revisieverzoek van br. Post en zr. Post-Jonker ten aanzien van artikel 100 (besluit en de gronden 2. en 3.) van de acta van de Generale Synode Leusden 1999 af te wijzen.

Gronden:

1. de bezwaren tegen het bijwonen van plechtigheden als hier bedoeld zijn niet wezenlijk anders dan die bij de besluitvorming van de Generale Synodes Leusden 1999 en Berkel en Rodenrijs 1996 uitdrukkelijk zijn betrokken;
2. de gronden die voor de bezwaren worden aangevoerd, geven wel blijk van een andere visie op het karakter van het bijwonen van plechtigheden als bedoeld in de instructie van deputaten, maar weerleggen de argumenten die aan de instructie ten grondslag liggen (zie met name het rapport van deputaten aan de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, bladzijden 89-92) niet.

Besluit 6:

Opnieuw, en thans zeven deputaten te benoemen met de opdracht:

a. stukken die van de overheid hij hen inkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken, ter kennis van de kerken te brengen;
b. op vragen van de overheid naar het gevoelen van de kerken over bepaalde zaken antwoord te geven, zoveel mogelijk met verdiscontering van wat de kerken na 1892 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken, en zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennis van de kerken te brengen;
c. op de door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen die overal in ons land de dienst van de kerk (art. 27 KO) raken, te reageren, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van deze dienst en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode kan worden gewacht; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
d. op wetgeving te reageren die door de overheid wordt voorbereid en duidelijk het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode kan worden gewacht; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
e. de kerken te informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn;
f. zich namens de Gereformeerde Kerken in Nederland te doen vertegenwoordigen in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (ClO); en daarover contact te houden met deputaten Geestelijke verzorging militairen:
g. namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, het Koninklijk Huis betreffende, over te brengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voor te bereiden en uit te voeren, behalve wanneer de generale synode bijeen is;
h. in bijzondere gevallen, ook zonder uitdrukkelijke uitnodiging van de overheid, de kerken te vertegenwoordigen in samenkomsten met een nationaal karakter, voorzover de aanwezigheid hij deze gelegenheden verenighaar is met de kerkelijke verantwoordelijkheid en de christelijke levensstijl;
i. het schriflelijk te verantwoorden aan de uitnodigende instantie waarom, in voorkomend geval, niet op een uitnodiging kan worden ingegaan zoals hiervoor onder h is aangegeven;
j. de volgende synode te dienen met een bezinning in hoeverre de opdracht van deputaten nog adequaat is tegen de achtergrond van de plaats en roeping van de kerk ten opzichte van de overheid in Nederland, mee naar aanleiding van de notitie van het ClO ‘Zichtbaar en relevant’;
k. hun werkzaamheden, met inbegrip van het lidmaatschap van het CIO, te verrichten binnen het vastgestelde budget, dat separaat zal worden toegezonden;

l. van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en hun rapport uiterlijk drie maanden voor het begin van de volgende generale synode aan de kerken toe te zenden.

Grond:

Het is gewenst het aantal deputaten met twee uit te breiden, teneinde binnen het deputaatschap te kunnen beschikken over voldoende kennis op het gebied van theologie, wetgeving en recht, politieke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Besluit 7:

de studieopdracht ten aanzien van deelneming van predikanten uit onze kerken aan de geestelijke verzorging in inrichtingen van justitie en instellingen van gezondheidszorg met de kerkrechtelijke gevolgen daarvan terug te nemen.

Gronden:

1. deputaten zijn **a**an deze studi**e**opdracht n**iet** toegekomen;
2. deze studieopdracht kan beter door een ander deputaatschap worden verricht.

Generale Synode Mariënberg 2005, artikel 25-I.

Materiaal:

Generale Synode Ommen 1993, artikel 67
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 95
Generale Synode Leusden 1999, artikel 100
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 195

Besluit:

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijsl996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. vertegenwoordiging van de Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Overwegingen:

1. Het besluit van GS Ommen 1993, art. 83 inzake het schrijven in verband met de aanstaande behandeling van de wet gelijke behandeling is in overeenstemming met de instructie van GS Leeuwarden 1990 (Acta art.140, grond 3b). Ook inhoudelijk is dit schrijven in overeenstemming met Gods Woord en de belijdenis. Tevens raakt een dergelijke wet de wettige bescherming van de dienst van de kerk, zoals ook bedoeld in art. 27 KO.
2. Het besluit van GS Ommen 1993, art. 84 op advies van de toenmalige deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid, dat de Gereformeerde Kerken zich als waarnemer zouden laten vertegenwoordigen bij het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO). Dit vooral om over een adequaat informatiekanaal te beschikken. Immers was gebleken, dat de overheid geen directe relaties onderhoudt met natuurlijke en rechtspersonen afzonderlijk, maar met overkoepelende organen, waarin personen met een gelijk belang samenwerken. Tevens zou de status van waarnemer gebruikt kunnen worden om na te gaan of deelname aan het CIO voor de kerken tot problemen zou kunnen leiden. Ook was gebleken, dat kerken niet konden deelnemen aan subcommissies van het CIO, zoals bijvoorbeeld het CIO-M (Contact in Overheidszaken-Militair), wanneer zij niet eveneens in het CIO vertegenwoordigd waren. Echter werd hiermee het spoor verlaten, dat door GS Amersfoort-West 1967 werd gegaan. Daar bleek dat het CIO veel meer zaken omvatte dan alleen de geestelijke verzorging van militairen. De kerken besloten daarom in 1967, "dat het niet op de weg van de Gereformeerde Kerken ligt aan bedoelde werkzaamheden deel te nemen door zitting te hebben in het CIO". Ook sprak diezelfde synode uit "dat uit geen der stukken voldoende duidelijk is welk wezenlijk belang gediend is met het toetreden tot het CIO" (Acta art. 95).

   Ook GS Arnhem 1981 stond op dat standpunt. Arnhem besloot *niet te voldoen aan het verzoek van het Interkerkelijk Contact in Overheidzaken (CIO) te participeren in haar organisatie.*

Niet alleen betekent het besluit van GS Ommen 1993 een omslag in visie op het participeren in het CIO, maar ook maakt deelname aan het CIO een verruiming van de instructies van deputaten noodzakelijk (GS Ommen 1993 besluit 2.d en e).
Een verruiming, waarbij we ons afvragen of we hiermee niet op gespannen voet komen te staan met art. 27 en 30 KO. Op GS Ommen 1993 werden de instructies van deputaten inderdaad al aangepast. Door GS Berkel en Rodenrijs 1996 werd reeds het besluit genomen om zich door deputaten te doen vertegenwoordigen in het CIO (besluit 3.f). Dit besluit werd ondanks revisieverzoeken gehandhaafd door de synodes van Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003.

3. GS Berkel en Rodenrijs 1996 besloot in art. 95, besluit 2, om de naam van 'Deputaten voor Correspondentie met de Hoge Overheid', te veranderen in 'Deputaten voor de relatie tussen kerk en overheid'. Als grond voor de naamswijziging werd aangegeven dat deputaten in toenemende mate te maken hebben met zaken betreffende de lagere overheden, vooral door het decentralisatiebeleid van de Hoge Overheid. Echter het is de vraag of hier geen taak en verantwoordelijkheid ligt voor de plaatselijke kerken. Zij kunnen toch na overleg en/of met advies van Deputaten voor Correspondentie met de Hoge Overheid zelf deze zaken communiceren met de locale overheid? Deputaten Hoge Overheid geven zaken door naar de kerken welke betrekking hebben op wetgeving, die voor de kerken consequenties hebben. Tevens geven zij adviezen, richtlijnen en eventueel voorbeeldbrieven aan de plaatselijke kerken. Hierdoor spreken de kerken toch zoveel mogelijk als uit één mond en tegelijkertijd hoeft niet elke kerk opnieuw het wiel uit te vinden en kunnen deputaten, daartoe bevoegd door de kerken, plaatselijke kerken helpen in hun correspondentie met de locale overheid.
   GS Berkel en Rodenrijs 1996 besloot in art. 95, besluit 3f dat de kerken zich door deputaten laten vertegenwoordigen in het CIO. Deelname aan het CIO houdt tevens in de gemeenschappelijke bespreking, behandeling of afdoening van zaken door de participerende kerken. Wel kan een deelnemende kerk in de notulen laten vastleggen, dat zij voor een bepaald besluit geen verantwoordelijkheid kan dragen, maar de voorzitter en secretaris van het CIO hebben tevens aangegeven, dat het niet op prijs wordt gesteld indien dit structureel het geval zou zijn, omdat zij dan steeds aan de overheid moet melden niet namens alle kerken te spreken. Tevens komen er ook onderwerpen aan de orde, die niet rechtstreeks voortvloeien uit art. 27 KO of niet zijn naar art. 30 KO.
   Artikel 95 (besluit 3h en grond 4) handelt over vertegenwoordiging kerken en is reeds besproken en afgehandeld door GS Mariënberg 2005.
4. GS Leusden 1999 besluit in art. 99 (besluit 2d) de koers van Ommen 1993 en Berkel en Rodenrijs 1996 voort te zetten. Dit houdt in dat deputaten opnieuw opdracht krijgen om op wetgeving te reageren, die het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt.
   Tevens in besluit 2f, 2i en 2l dat de kerken zich door deputaten opnieuw laten vertegenwoordigen in het CIO. En de kosten die dit met zich meebrengt. Zie hiervoor onze opmerkingen onder overwegingen 1,2 en 2.3. Art. 99, besluit 2h en art. 100 handelen over vertegenwoordiging kerken en zijn reeds besproken en afgehandeld door GS Mariënberg 2005. Toch hebben we gemeend het materiaal onder GS Leusden 1999, art. 100 en onder GS Zuidhorn 2002/2003, art. 195, besluit 4 en 5, nog eens op te moeten nemen, omdat het bij GS Mariënberg 2005 ging over 'vertegenwoordiging kerken' en omdat het hier behandeld wordt onder de instructies voor deputaten 'Kerk en Overheid'. Vanuit verschillende invalshoeken komen we dus met deze zaak in aanraking.
   In de besluiten 2j en 2k krijgen deputaten opdracht om onderzoek te doen naar de geestelijke verzorging in justitiële inrichtingen en instellingen van gezondheidszorg. En naar de plaats en betekenis van het kerkelijk huwelijk i.v.m. de verschuivingen op dit punt in de

maatschappij. Deze opdrachten vloeien voor een deel voort uit de toetreding tot het CIO en de veranderde visie op wat kerkelijke zaken zijn (art. 30 KO).
Art. 101 (GS Leusden 1999) meldt dat besloten wordt dat er een appèl naar de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zal worden verzonden inzake de wetsvoorstellen betreffende abortus provocatus en euthanasie. Hoewel de inhoud van dit schrijven voluit Schriftuurlijk is, vragen we ons af of dit besluit wel in overeenstemming is met art. 27 en 30 KO. Waar is het eind, wanneer de kerk zich met zulke (op zich overigens zeer belangrijke zaken) gaat bezighouden.
Art.102 (GS Leusden 1999) meldt de overweging van deputaten om naar aanleiding van contacten met het CIO en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een soort landelijk kerkelijk bureau op te zetten. Tevens een brief van de kerk te Mussel om aan de overweging van deputaten geen gevolg te geven. Gelukkig besloot de synode geen gevolg te geven aan de overweging van deputaten, al is dit besluit op slechts praktische gronden gebaseerd.

5. GS Zuidhorn 2002/2003 wijst het verzoek van de Geref. Kerk te Voorthuizen-Barneveld af, om ons als kerk aan te sluiten bij het besluit van de CGK om art. 70 KO (kerkelijke bevestiging huwelijken) te wijzigen. Ook de gronden bij dit besluit geven duidelijk aan waarom de kerk aan genoemd verzoek niet kan voldoen. Hiermee kunnen we van harte instemmen.
   Tevens wordt het verzoek van br. Bakker te Hoek, waarin hij verzoekt om van de overheid het recht terug te vragen om als kerken huwelijkssluitingen opnieuw te voltrekken, afgewezen. Met de gronden bij deze afwijzing kunnen we van harte instemmen. Immers, het is nog steeds mogelijk om huwelijken tussen een man en een vrouw, zoals Gods Woord ons dat voorhoudt, te sluiten en kerkelijk te bevestigen. Ook verplicht art.70 KO niet om ieder huwelijk, dat de overheid sluit, kerkelijk te bevestigen. Tenslotte geeft de verwijzing in art. 70 KO naar het huwelijksformulier duidelijk genoeg aan dat Gods Woord onder een huwelijk verstaat de unieke levensverbintenis van één man met één vrouw.
   Art. 195, materiaal 4-6 en besluit 4, 5, 6h handelen over vertegenwoordiging kerken en zijn reeds besproken en afgehandeld door GS Mariënberg 2005.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit, dat zij de besluiten genomen op de navolgende generale synoden handhaaft en dat de kerken daaraan gebonden zijn:

(1) GS Ommen 1993, art. 83, 84 besluit 1 en 2abcefgh.
(2) GS Leusden 1999, art. 99, besluit 2abcegikm en art. 102.
(3) GS Zuidhorn 2002/2003, art. 195, besluit 1, 2 en 3.

Besluit 2:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 17 november 2007 te Zwolle, spreekt uit, dat zij de besluiten genomen op de navolgende generale gynoden voor vervallen verklaart en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn:

(1) GS Ommen 1993, art. 84, besluit 2d, 3 en 4.
(2) GS Berkel en Rodenrijs 1996, art. 95, besluit 2, 3d, f, i.
(3) GS Leusden 1999, art. 99, besluit 2dfhijkl, art. 101.
(4) GS Zuidhorn 2002/2003, art. 195, besluit 4, 5 en 6.

Gronden:

1.1. - Het verzenden van een brief inzake de behandeling van de Wet Gelijke Behandeling was in overeenstemming met de opdracht van deputaten (instructie besluit 2c). Deze zaak had te maken met de onbelemmerde voortgang van c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk (art. 83 GS Ommen 1993).
- Besluit 1 is in overeenstemming met de instructies van GS Leeuwarden 1990 en wijkt niet af van Schrift of KO (art. 84 GS Ommen 1993).
- Besluit 2abcefgh is in overeenstemming met de instructies van GS Leeuwarden 1990 en wijkt niet af van Schrift of KO (art. 84 GS Ommen 1993).
- Slechts besluit 2e is toegevoegd in vergelijking met GS Leeuwarden 1990, omdat de overheid niet meer zelfstandig met de kerken communiceert. Daarom zullen de kerken zelf alert moeten zijn op wetgeving van de overheid die de kerken aangaat.

1.2. - Deze besluiten vloeien voort uit de gegeven instructie van deputaten en/of zijn niet in strijd met Schrift of KO.
- Het besluit in art. 102 wijkt niet af van Schrift en/of KO (GS Leusden 1999).

1.3. - In besluit 1, art. 195 wordt aan deputaten decharge verleend. Ze hebben de hun opgedragen taak vervuld zoals van hen verwacht mocht worden.
- Besluit 2, art. 195 is niet in strijd met Schrift of KO. Ook geven de gronden bij dit besluit duidelijk aan waarom niet aan het verzoek werd voldaan.
- Besluit 3, art. 195 is niet in strijd met Schrift of KO. De gronden bij dit besluit geven duidelijk onderbouwing van het besluit vanuit de KO en het huwelijksformulier.

2.1 - Besluit 2d, art. 84 Ommen 1993 bevat nieuwe instructies en wijkt af van art. 27 KO, zoals die al vele decennia in de Gereformeerde Kerken heeft gegolden.
- Art. 27 KO geeft de mogelijkheden en de grenzen aan inzake het reageren door de kerken op maatregelen, door de overheid genomen of te nemen, die de onbelemmerde voortgang en de wettige bescherming van de kerkdienst raken.
- Tevens komt instructie 2d in strijd met art. 30 KO, dat zegt dat kerkelijke vergadering- en slechts kerkelijke zaken mogen behandelen en dat op kerkelijke wijze.
- Hetgeen door besluit 2c wordt beperkt, wordt door besluit 2d verruimd, waardoor deze beide instructies geen consistent beleid verwoorden.
- De verruiming van de instructies met besluit 2d maakt het mogelijk, dat allerlei maatschappelijke en politieke onderwerpen die bij het CIO binnenkomen ook op de kerkelijke agenda een plaats krijgen, temeer daar deze twee instructies zo ruim geformuleerd zijn. Het gaat immers dan niet meer om de ‘onbelemmerde voortgang’ of om de ‘wettige bescherming’ van de dienst van de kerk, maar om ‘wetgeving die het belijden van de kerk’ of ‘het leven als christen raakt’.
- Besluit 3, art. 84 Ommen 1993 verlaat de koers van Amersfoort-West 1967 en Arnhem 1981 ten aanzien van deelname aan het CIO.
- In de gronden bij dit belangrijke besluit wordt niet aangetoond, welk wezenlijk belang er gediend is met het toetreden tot het CIO. Ook werd niet aangetoond dat het standpunt van voorgaande synodes in deze zaak onjuist zou zijn. Met name GS Amersfoort-West 1967 sprak uit, dat het niet op de weg van de Gereformeerde Kerken ligt aan bedoelde werkzaamheden deel te nemen door zitting te hebben in het CIO.
- Besluit 4, art. 84 Ommen 1993 heeft de weg gebaand en geopend voor het verruimen van de instructies van deputaten, zodat de kerken op wetgeving, die niet rechtstreeks art. 27 KO raakt, toch kunnen reageren, waardoor de kerk handelt tegen art. 27 en 30 KO.

2.2 - Besluit 2, art. 95 GS Berkel en Rodenrijs 1996 is gekoppeld aan besluit 3i, waar de naamsverandering wordt gekoppeld aan de decentralisatie van de overheid en met als gevolg daarvan de verruiming van de instructies van deputaten. Beide hangen nauw

samen. Maar deze besluiten zijn onnodig, zoals reeds aangegeven in overwegingen (overweging 3) en zijn in strijd met art. 30 KO, waar gezegd wordt dat meerdere vergaderingen slechts zaken mogen behandelen, die in de mindere vergadering niet afgehandeld konden worden.

Wanneer deputaten informatie en advies geven aan de plaatselijke kerken, kunnen die mindere vergaderingen zelf de betreffende zaken behandelen en afhandelen zoals de kerkorde aangeeft, dit vooral ook om centralisatie en machtsvorming van bovenaf te voorkomen en het hoogste gezag bij de plaatselijke kerken te laten liggen, waar zij ook hoort.

Besluit 3, art. 95 GS Berkel en Rodenrijs 1996, punt d is in strijd met art. 27 en 30 KO, zoals ook reeds aangegeven onder grond 2.1

Besluit 3, art. 95 GS Berkel en Rodenrijs 1996, punt f bevat het besluit om de status van waarnemer om te zetten in toetreding van de Gereformeerde Kerken tot het CIO Dit besluit kan bij de overheid de indruk wekken dat er een geloofseenheid bestaat tussen de deelnemende kerken binnen het CIO, ook al wordt dit door de Gereformeerde Kerken niet zo gezien.

- Uit de gronden blijkt onvoldoende welk wezenlijk belang gediend is met het toetreden tot het CIO.
- Bovendien is niet gebleken, dat de kerken, zonder dat de kerken zich aansluiten bij het CIO, zich niet rechtstreeks tot de overheid kunnen wenden ten aanzien van kerkelijk belangrijke zaken.
- Het CIO is niet slechts een orgaan dat informatie van overheidswege doorzendt aan de kerken, maar zij bespreekt, behandelt en neemt besluiten door middel van de participerende kerken over zaken, gelegen op het terrein van kerk en overheid daartoe door een of meer kerken ingebracht, hetzij door het CIO zelf ter hand genomen, hetzij door de overheid bij haar aanhangig gemaakt. Hierdoor raak je als kerk betrokken bij zaken, die geen kerkelijke zaken zijn.
- Het CIO telt 17 kerkgenootschappen als deelnemers. Het varieert van rooms, evangelisch en remonstrants tot joods en gereformeerd. Het lijkt onmogelijk om in de vele aan de orde zijnde zaken een gezamenlijk standpunt jegens de overheid in te nemen.
- In grond 3d wordt wel gezegd, dat een besluit van het CIO niet bindend is voor een participerende kerk, als deze kenbaar maakt dat zij het niet eens is met het genomen besluit. Toch lezen we in het rapport dat secretaris P. Deddens namens deputaten aan GS Ommen 1993 schreef, dat in het gesprek dat ze met de voorzitter en de secretaris van het CIO hadden, het door hen niet op prijs wordt gesteld, wanneer participerende kerken structureel een afwijkend standpunt in zouden nemen, omdat ze dan steeds aan de overheid zouden moeten melden, niet namens alle deelnemende kerken te spreken. Het is dus niet helemaal juist wat in grond 3d wordt gezegd.
- Besluit 3h en de daarbij behorende grond 4 handelt over vertegenwoordiging kerken en is reeds besproken en afgehandeld door GS Mariënberg 2005.

2.3
- Besluit 2d, art. 99 GS Leusden 1999 is in strijd met art. 27 en 30 KO. Deze instructie gaat ver buiten de bedoeling van art. 27 KO en is geen kerkelijke zaak naar art. 30 KO.
- Besluit 2f , 2h en 2l, art. 99 GS Leusden 1999: zie de gronden bij 2.2.
- Besluit 2j, art. 99 GS Leusden 1999 vloeit voort uit deelname aan het CIO. Deelname is ook slechts mogelijk voor CIO leden.
- Het besluit uit art 101 GS Leusden 1999 wijzen we, hoewel inhoudelijk Schriftuurlijk, toch af als in strijd met art 30 KO, dat zegt dat kerkelijke vergaderingen slechts kerkelijke zaken mogen behandelen. Een appèl op de overheid inzake abortus

provocatus en euthanasie is wel een taak voor organisaties en ook vanuit het ambt aller gelovigen ligt hier een taak, maar niet voor kerkelijke organisaties.

2.4 - De besluiten van GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de bezwaren over vertegenwoordiging kerken is reeds besproken en afgehandeld door GS Mariënberg 2005.
- Het besluit om het deputaatschap uit te breiden van 5 naar 7, vanwege de noodzakelijke deskundigheid op allerlei terrein is een gevolg van instructie 2d, art. 84 van GS Ommen 1993 en van de deelname aan het CIO en is in strijd met art. 27 en 30 KO.
- De instructies d, f, h, k in besluit 6 van art. 195 van GS Zuidhorn 2002/2003 zijn in strijd met Gods Woord en/of de belijdenis en/of de KO.

Deze besluiten worden met algemene stemmen genomen.

Artikel 66: Voorstel brief aan de Hersteld Hervormde Kerk 09-02-2008

Op de zitting dd 12-01-2008 werden de afgevaardigden verzocht te overwegen of de synode een brief zou moeten sturen aan de Hersteld Hervormde Kerk. Het moderamen stelt voor een voorstel voor zo'n brief te maken ter bespreking op de zitting van 17 mei 2008.

Besluit:
De synode besluit het moderamen opdracht te geven voor het maken van een conceptbrief, die op de zitting van 17 mei 2008 wordt besproken.

Bespreking:
Op de vraag van een afgevaardigde waarom zo'n appellerende brief niet door de Deputaten Adresvoering/Contacten Overheid/Binnenlandse Betrekkingen kan worden opgesteld en verstuurd, wordt geantwoord dat de instructie daartoe geen ruimte biedt. Tevens is het de gewoonte dat de deputaten hun werkzaamheden beperken tot een minimum tijdens de synodezitting. De lopende zaken worden dan door de synode zelf behartigd, tenzij de synode hun een tijdelijke opdracht geeft.

Artikel 67: Conceptbrief aan de Hersteld Hervormde Kerk (HHK)

17-05-2008

Materiaal:
Voorstel moderamen

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om de appellerende brief zoals door het moderamen is voorgesteld met een bijlage te sturen aan de Hersteld Hervormde Kerk.

Grond:
Door de Hersteld Hervormde Kerk is door niet mee te gaan met de fusie van de PKN in 2004 een duidelijk signaal afgegeven van herstel in de goede richting.
Toenadering om tot eenheid te komen is echter pas mogelijk als er eenzelfde fundament is van Schrift, gereformeerde belijdenis en gereformeerde kerkorde
Met dit appèl wordt beoogd de nodige reformatie van dat fundament te bevorderen.

Bespreking:
Een aantal afgevaardigden meent dat in deze eerste brief teveel zaken aan de orde komen. Het noemen van de geschilpunten kan de toenadering in de weg staan.
Ook wordt gepleit voor meer terughoudendheid t.a.v. het zoeken van contact.
Anderen wijzen erop dat het gaat om eerlijkheid en duidelijkheid. Daarbij is ook de Hersteld Hervormde Kerk gediend. Het noemen van vele zaken is in deze brief niet uitputtend gedaan, maar wel zo dat de punten van kritiek, die fundamenteel zijn om de weg naar eenheid te kunnen onderzoeken, duidelijk en eerlijk genoemd worden. De synode wijst op de Schrift, de belijdenis en de gereformeerde KO, en contacten met andere kerkgenootschappen. Het besluit van de HHK niet mee te gaan met de fusie tot PKN, mag gezien worden als het begin van een reformatie. De synode hoopt dat die reformatie nu ook wordt voortgezet. Daartoe dient deze brief.

Bij de stemming blijken 8 afgevaardigden voor het versturen van deze brief te zijn en 4 tegen.

Artikel 68: Contacten Overheid en Binnenlandse betrekkingen

12-01-2008

Materiaal:
- Rapport Deputaten voor Adresvoering/Contacten Overheid/Binnenlandse Betrekkingen (DACOBB) (minderheids- en meerderheidsrapport)
  Deputaten stellen voor het volgende artikel aan de instructie toe te voegen:
  - Deputaten zullen ontwikkelingen in andere kerkverbanden nauwlettend volgen;
  - Deputaten zullen, wanneer zich tekenen voordoen, waaruit blijkt dat er sprake is van trouw aan Schrift en belijdenis, daartoe oriënterende contacten leggen met betreffende kerk (en) om zich over deze tekenen nader te laten informeren;
  - Deputaten zullen van hun werkzaamheden verslag uitbrengen en hun rapport een half jaar voor aanvang van de generale synode aan de kerken zenden.
- Aanvullend compromisvoorstel van de deputaten betreffende het verschil van mening inzake een onderdeel van de instructie.
- Brief DGK Bergentheim/Bruchterveld inzake verschil van mening zoals dit in het meerderheids- en minderheidsrapport aan de orde komt.

Besluit 1:
De synode besluit de woorden ‘oriënterende contacten leggen’ te veranderen in ‘oriënterende gesprekken aangaan’.

Dit besluit wordt genomen met 9 stemmen voor en 2 tegen; 1 afgevaardigde, br. A. Admiraal, blijft buiten stemming omdat hij deputaat is.

Besluit 2:
De synode besluit achter het woord ‘belijdenis’ tussen haken in te voegen: drie formulieren van eenheid.

Dit besluit wordt genomen met 10 stemmen voor, 1 tegen; 1 afgevaardigde, br. A. Admiraal, blijft buiten stemming omdat hij deputaat is.

Besluit 3:
De synode besluit achter de woorden ‘Schrift en belijdenis’ toe te voegen ‘en samenleven volgens de gereformeerde kerkorde’.

Dit besluit wordt genomen met 7 stemmen voor, 3 onthoudingen en 1 stem tegen; 1 afgevaardigde, br. A. Admiraal, blijft buiten stemming omdat hij deputaat is.

De redactie van het artikel dat aan de instructie wordt toegevoegd luidt:
Artikel 8:
- Deputaten zullen ontwikkelingen in andere kerkverbanden nauwlettend volgen;
- Deputaten zullen, wanneer zich tekenen voordoen, waaruit blijkt dat er sprake is van trouw aan Schrift en belijdenis (drie formulieren van eenheid) en samenleven volgens de gereformeerde kerkorde, daartoe oriënterende gesprekken aangaan met betreffende kerk (en) om zich over deze tekenen nader te laten informeren;
- Deputaten zullen van hun werkzaamheden verslag uitbrengen en hun rapport een half jaar voor aanvang van de generale synode aan de kerken zenden.

Besluit 4:
De synode besluit de andere voorgestelde wijzigingen (bijlage 2 van het rapport) in de instructie van de deputaten over te nemen met dien verstande dat de nieuwe tekst van artikel 17 als volgt gewijzigd wordt: *Dat een deputaat die geen lid in volle rechten meer is, zelf allereerst actie moet ondernemen om het deputaat-zijn te doen beëindigen.*

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen, waarbij br. A. Admiraal als deputaat buiten stemming blijft.

Bespreking:
Het besluit om niet toe te treden tot het CIO is reeds genomen (zie besluit 2, art.72 en art. 25-I GS Marienberg 2005, besluit I.3). Het is niet mogelijk om in beperkte mate betrokken te zijn bij het CIO. Participatie in een deelorganisatie verplicht de deelnemer tot lidmaatschap van de hele CIO-organisatie.
De kwestie dat de kerken zich bij de overheid als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) moeten bekend maken, is niet opgepakt, omdat het voor de hand lag dat Deputaten Financieel Beheer dit zouden doen. Zo is dat door deputaten ook neergelegd bij Deputaten Financieel Beheer.
Br. W. Dijkstra, woordvoerder van de deputaten, wijst de synode op de goede gewoonte dat generale synodes een telegram aan Hare Majesteit de Koningin sturen. Hij verzoekt de synode dat ook deze keer te doen. Het moderamen zal met een voorstel komen.
Br. R. de Boer vraagt waarom de deputaten zoveel aandacht aan de instructie hebben gegeven terwijl er niets gerapporteerd is over contacten met andere kerken. Br. Dijkstra antwoordt dat dit niet in de instructie vermeld wordt. Om die reden hebben deputaten voorgesteld de instructie met een artikel (art. 8) uit te breiden.
De preses merkt op dat de term ‘contact’ beter gereserveerd kan worden voor het stadium van concreet zoeken van eenheid. Dat vereist grote zorgvuldigheid. Hij vraagt zich af of de synode zelf niet eerst zal moeten aangeven of er een bepaald contact gezocht moet worden. De deputaten zouden daarover advies kunnen geven aan de synode. Werkelijke contacten leggen kan pas gebeuren nadat de synode daartoe een opdracht heeft verstrekt. De preses stelt voor n.a.v. de opmerkingen hierover in zowel het meerderheidsrapport als het minderheidsrapport dat de synode een brief naar de Nederlands Hervormde Kerk (hersteld) stuurt waarin de synode een appellerend beroep doet op deze kerk om niet alleen terug te keren tot Schrift en belijdenis, maar ook naar de kerkorde van Dordrecht. Hij verzoekt de afgevaardigden over deze suggestie na te denken.

De kerkenraad van DGK Bergentheim/Bruchterveld verwijst in zijn brief aan de synode naar Joh. 17:20 waarin Christus' gebed om de eenheid van allen die door Zijn Woord in Hem geloven een duidelijke opdracht inhoudt. Ook in de acte van afscheiding of wederkeer verklaarden onze afgescheiden voorouders dat zij *tevens gemeenschap willen uitoefenen met alle ware Gereformeerde ledematen, en zich te willen vereenigen met elke op Gods onfeilbaar woord gegronde vergadering, aan wat plaatze God dezelve ook vereenigd heeft.*
Uit de bespreking blijkt dat verschillende afgevaardigden zich afvragen of de voorgestelde redactie van het toegevoegde art. 8 de deputaten niet teveel vrijheid geeft in het aangaan van contacten met andere kerken. Mede om die reden wordt de term 'contacten' gewijzigd in 'gesprekken', waarbij uitdrukkelijk wordt aangegeven dat het daarbij niet om samensprekingen gaat maar om een oriëntatie om te kunnen bepalen waar een andere kerk voor staat.

Br. Dijkstra wordt bedankt voor zijn aanwezigheid, zijn uitleg en zijn bereidheid om de vragen van de afgevaardigden te beantwoorden. De deputaten worden bedankt voor het vele werk dat zij in opdracht van de synode hebben verricht.
DGK Bergentheim/Bruchterveld zal in een brief ingelicht worden over de genomen besluiten.

Artikel 69: Aanvullend rapport DACOBB inzake wet- en regelgeving

24-05-2008

Materiaal:
Aanvullend Rapport Deputaten Adresvoering/Contacten Overheid/Binnenlandse Betrekkingen.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, op 17 november 2007 bijeen te Zwolle, besluit dat de wet- en regelgeving die het financieel beheer van de kerken en de kerkelijke organisaties betreft, tot het takenpakket van DACOBB blijft behoren, gelet op de in dit deputaatschap aanwezige specifieke deskundigheid.

Bespreking:
Tijdens een eerdere synodezitting was er onduidelijkheid over de vraag wie de ANBI-regeling (Algemeen Nut Beogende Instelling) onder zijn hoede zou nemen, om dit landelijk te regelen. Is dit een taak voor de Deputaten Financieel Beheer (DFB) of DACOBB? Duidelijk is nu geworden dat de regel-uitvoering niet bij Deputaten Financieel Beheer hoort, maar bij DACOBB. Het betreft dan de verwerking van nieuwe regelgeving in deze zaak.
De financiële uitvoering van de ANBI wet ligt overigens gewoon bij de plaatselijke kerk. Voor de uitvoering kan de plaatselijke kerk zo nodig de DFB of DACOBB raadplegen indien het vastgelegde regelgeving betreft.
De preses bedankt de deputaten voor hun werkzaamheden in de afgelopen periode.

Hoofdstuk VIII BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Artikel 70: Uitnodiging aan afgevaardigden van de Free Reformed Churches of Australia (FRCA)

08-12-2007

Materiaal:
Verzoek Deputaten BBK om een uitnodiging te sturen naar de Australische Deputaten BBK.

Besluit 1:
De synode besluit een uitnodiging te sturen. Het moderamen wordt verzocht de brief op te stellen en te versturen aan de deputaten van de Australische kerken.

Dit besluit wordt met algemene stemmen aanvaard. Br. P. Drijfhout blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Besluit 2::
De synode besluit in de uitnodigingsbrief uiting te geven aan de bezorgdheid van DGK-synodeleden.

Grond:
Het is van groot belang dat de kerken in Australië afgevaardigden sturen die in staat zijn een objectief rapport op te stellen. Het gaat niet om een menselijke zaak maar om de kerk van Christus.

Bespreking:
Deputaten BBK, de brs. J. Houweling en A. van der Net, worden verwelkomd. Br. Houweling licht het verzoek toe. Hij onderstreept het belang van een uitnodiging, hoewel het kerkelijk contact nog geen zusterkerkrelatie is. De kerken van Australië hebben op hun vorige synode nog geen definitieve uitspraak gedaan. Hun deputaten moeten de wettigheid van de Vrijmaking van 2003 nogmaals onderzoeken.

Het kiezen van afgevaardigden naar de generale synode is in normale gevallen een zaak van de Australische kerken. Deputaten BBK en een aantal afgevaardigden uiten hun moeite met een afvaardiging zoals die enkele jaren geleden De Gereformeerde Kerken bezocht, omdat hun verslag aan de synode van de Australische kerken niet objectief was. Door deputaten wordt aangegeven dat ook een aantal Australische afgevaardigden van de synode in Kelmscott-West de objectiviteit betwijfelde.

Artikel 71: Brief Liberated Reformed Church of Abbotsford 16-05-2008

Materiaal:
Een brief van de Liberated Reformed Church van Abbotsford in Canada met bijlagen is ontvangen met het verzoek tot verdere contacten.

Het moderamen stelt voor deze zaak over te dragen aan Deputaten BBK. De vergadering heeft hiertegen geen bezwaar.

Artikel 72: Voorstel om onderzoek naar steun voor de gereformeerden op Sri Lanka

09-02-2008

Materiaal:
Verzoek met bijlagen van de classis Noord-Oost.
Verzoek: De classis Noord-Oost verzoekt de GS Zwolle 2007 om het deputaatschap voor Betrekkingen Buitenlandse Kerken een onderzoek te laten instellen naar de situatie in Sri Lanka, om vast te stellen welke behoeften er leven m.b.t. het kerk zijn dan wel kerk kunnen zijn. Voorts om dit deputaatschap de opdracht te geven aanbevelingen te doen zodat na de volgende synode eventueel praktische hulp geboden kan worden.

Overwegingen:
1. De Sri Lankaanse Gereformeerde Kerk (LRC) ontstond nadat kerkleden zich vanwege de onschriftuurlijke liberale visie in de Nederlands Gereformeerde Kerk (Dutch Reformed Church) van Sri Lanka afscheidden van deze kerk. Door interne strijd om het behoud van de kerk bleven er slechts een aantal gezinnen over met één ouderling. Zij wonen op grote afstand van elkaar.
2. Vanwege het ontbreken van de ambten is het moeilijk te blijven spreken van een kerk.
3. Vanuit de Gereformeerde Kerken in Australië (FRCA) wordt door de kerk van Byford financiële ondersteuning gegeven.
4. De gereformeerden in Sri Lanka hebben behoefte aan geestelijke en financiële ondersteuning.
5. Van de kant van de ex-ouderling is inzicht in de kerkelijke situatie in Nederland en sympathie geuit m.b.t. de recente vrijmaking.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat de Deputaten voor Betrekkingen Buitenlandse Kerken (BBK) onderzoek zullen instellen naar de wenselijkheid en mogelijkheid om de gereformeerde broeders en zusters in Sri Lanka (formeel de Lanka Reformed Church genoemd) te ondersteunen in hun dienst aan de Here.

Gronden:
1. Het is de plicht van de kerk broeders en zusters in nood te ondersteunen (de collecte voor Jeruzalem, 1 Kor.16)
2. De gereformeerde broeders hebben bij monde van br. Praha de Silva De Gereformeerde Kerken in Nederland gevraagd om geestelijke en financiële ondersteuning.

Bespreking:
Br. A. van der Net wordt als deputaat BBK door de preses uitgenodigd aan tafel te komen om eventuele vragen inzake Sri Lanka te kunnen beantwoorden. Br. P. Drijfhout zal namens de classis Noord-Oost vragen beantwoorden.
Dr. Van Gurp, die desgevraagd vooraf zijn advies heeft gegeven, meent dat de synode er verstandig aan doet eerst onderzoek te doen naar de behoefte aan steun en welke verantwoordelijkheid de Nederlandse kerken hebben ten opzichte van de Sri Lankaanse gereformeerden.
Waarom is deze zaak via de classis Noord-Oost en niet via Deputaten BBK op de synodetafel gekomen? De reden ligt in de instructie van deputaten. Zij kregen opdracht contacten te

onderhouden met die kerken in het buitenland die in hun instructie worden vermeld. In Sri Lanka kan nog niet gesproken worden van een kerk, vanwege het ontbreken van de ambten. Deze zaak is via DGK Emmen aan de classis voorgelegd, die op haar beurt dit verzoek ondersteunde en aan de synode een verzoek voorlegde.
Door de gereformeerden wordt een soort zendingsschool verzorgd met financiële steun uit het buitenland. Br. Drijfhout geeft aan dat het zeker niet de bedoeling is om ons daarin te mengen. Het gaat alleen om de gereformeerden zelf.
Omdat het op dit moment nog niet duidelijk is hoe de situatie in Sri Lanka ervoor staat, is het goed voorafgaand aan een eventueel besluit tot ondersteuning eerst onderzoek te doen naar de situatie ter plaatse om te onderzoeken welke nood er werkelijk is en hoe goede hulp geboden kan worden. Deputaat br. Van der Net adviseert om dit te doen in overleg met leden van de Free Reformed Churches of Australia, omdat zij er al bij betrokken zijn geweest.

Het besluit wordt met 9 stemmen voor en 2 stemmen tegen genomen. Br. Drijfhout blijft vanwege zijn betrokkenheid buiten stemming.

Artikel 73: Presentie en verwelkoming ds. A. Veldman van de Free Reformed Churches of Australia (FRCA)

17-05-2008

De preses leest de credentiebrief van de FRCA betreffende ds. Veldman als afgevaardigde voor. Deze wordt aangenomen. Hierna verwelkomt hij ds. Veldman. Hij hoopt dat ds. Veldman vrijmoedig aan de besprekingen zal deelnemen, ook als het vragen en opmerkingen betreffen inzake de kerkelijke situatie in Nederland.

Artikel 74: Toespraak ds. A. Veldman van de FRCA 17-05-2008

De preses geeft ds. Veldman de gelegenheid de vergadering namens de FRCA toe te spreken. (zie onder Hoofdstuk Toespraken)

Artikel 75: Antwoordtoespraak van preses 17-05-2008

(zie Hoofdstuk Toespraken)

Artikel 76: Discussie en vragenronde n.a.v. toespraken 17-05-2008

In de discussie richten de vragen en opmerkingen zich vooral op de volgende zaken:

1. Was de Vrijmaking in 2003 te vroeg? Ds. Veldman brengt als mening van de Australische kerken over dat De Gereformeerde Kerken niet overduidelijk hebben aangetoond dat het toen noodzakelijk was. De afgevaardigden maken duidelijk dat voor de vele ingebrachte bezwaarschriften na twee synoden de kerkelijke weg volledig was afgelopen. Toen was er geen mogelijkheid overgebleven de zaken nog eens aan de orde te stellen. Dr. P. van Gurp wijst daarbij op Tit. 3:10. Ook wordt aandacht gevraagd voor de aan vele zaken ten grondslag liggende Schriftkritiek die in 2003 al duidelijk aangewezen is, en daarna alleen maar aan kracht is toegenomen. Ds. Veldman geeft aan dat zijn mandaat zich beperkt tot de besluiten van de FRCA synode van Kelmscott-West in 2006. De ontwikkelingen daarna in zowel DGK als GKv mogen daarbij niet betrokken worden omdat deputaten daarover op de volgende synode moeten rapporteren.
2. Zusterkerkrelatie. Dr. Van Gurp is van mening dat er tijdelijk wel sprake kan zijn van een zusterkerkrelatie met twee verschillende kerken. Hij verwijst hierbij naar de situatie enkele jaren geleden in de Free Church van Schotland. Met beide kerken werd een zusterkerkrelatie onderhouden om de deputaten de gelegenheid te geven onderzoek te

doen. Omdat de FRCA aangaven dat het nog te vroeg was voor een oordeel, kon men met zowel DGK als GKv een zuster-kerkrelatie aangaan. Ds. Veldman vraagt begrip voor de moeite die de FRCA hebben met het feit dat één van de deputaten BBK op de synode van Kelmscott-West 2006 desgevraagd zei dat de GKv kerken valse kerken zijn. Dat was niet het geval bij de Schotse kerken. De FRCA kunnen niet accepteren dat de GKv, als hun zusterkerken, valse kerken worden genoemd.

3. Situatie in Australië. Op de vraag of deze zaken ook in Australië spelen antwoordt ds. A. Veldman ontkennend. Hij geeft informatie over het kerkverband van Australië: in Australië zijn er 13 kerken, waarvan 8 rondom de stad Perth. Er is wel invloed van de evangelische beweging.
4. Kerkelijke ontwikkelingen in de GKv. Volgens ds. Veldman is er tussen DGK en de Australische kerken een taxatieverschil inzake de ontwikkelingen in de GKv. Zo is de GKv brochure 'Zondag (Heer)lijke dag' voor de Australische kerken een duidelijk signaal dat de GKv de rustdag toch willen handhaven. Wat betreft de zaken rondom echtscheiding en hertrouwen hebben de Australische kerken de exegese van 1 Kor. 7 niet overgenomen. Ds. Veldman onderstreept wel dat er in de FRCA grote zorgen zijn over de ontwikkelingen in de GKv. Zij zullen die ontwikkelingen nauwlettend volgen en de synode van Zwolle (GKv) er ook op aanspreken. In de bespreking wordt erop gewezen dat in de GKv ja en nee naast elkaar staan. Zo vind je dat ook terug in de rapporten van GS Amersfoort 2005 over de zondagsrust en over het zevende gebod. De leugen staat er naast de waarheid, in toegedekte vorm. De leeruitspraak van GS Leusden 1999 inzake de zondagsrust is ook toen niet teruggenomen, en alle alsnog ingebrachte bezwaren zijn verworpen. De exegese van 1 Kor. 7 is door GS Amersfoort 2005 niet veroordeeld als zijnde in strijd met Gods Woord. In tegendeel, het rapport is vrijgegeven voor de gemeenten.
5. Reactie op rapport en stukken van Deputaten BBK. Op de vraag waarom er geen reactie van de deputaten is gekomen op de brochure 'Do not take words away from this book of prophecy' en de gestuurde vertaling van art. 25 van de Acta van Mariënberg 2005 antwoordt ds. Veldman dat de brochure een herhaling is van reeds bekende argumenten. Art. 25 van de Acta van GS Mariënberg 2005, in Engelse vertaling toegestuurd in januari 2008, zullen de Australische deputaten nog moeten bekijken. Deputaten BBK geven aan dat de genoemde brochure allereerst een antwoord is op de GKv brochure 'Not beyond what is written'. Deputaten hebben in hun reactie aangetoond dat de GKv-brochure gekleurd is en een en ander niet volledig of zelfs onjuist weergeeft. Gewezen wordt op het belang van een goede kennisneming van de Acta van GS Marienberg 2005 en straks van GS Zwolle 2007/2008 inzake de uitspraken over oude GKv synodebesluiten. Op grond hiervan kunnen de FRCA immers de wettigheid van DGK beoordelen aan de hand van haar officiële besluiten.
6. De verontrusting. Ds. Veldman acht het mogelijk dat in de huidige situatie in de GKv een tweede reformatie ontstaat. In dat kader vroeg hij zich af waarom verontruste broeders en zusters die hij heeft gesproken zich niet bij DGK willen aansluiten. Hij vreest dat er na een tweede scheuring een nieuwe groep zal ontstaan. De verdere bespreking wordt uitgesteld tot na de lunch.

In het vervolg van de bespreking na de lunch wordt geantwoord dat de vraag waarom sommige verontrusten aangeven zich niet te willen aansluiten bij DGK eerst door de verontrusten zelf beantwoord moet worden. Een beoordeling van het kerkverband zal niet mogen worden gebaseerd op menselijke factoren maar op de kenmerken die de kerk heeft naar art. 29 NGB. Verder zal bij elke reformatie de weg van art. 28 NGB gevolgd moeten worden.

De preses bedankt ds. Veldman voor zijn aanwezigheid en deelname aan de discussie. Hij benadrukt nogmaals dat het in de kerk moet gaan om het handhaven van de waarheid volgens de Schrift. Dat was ook in de Vrijmaking van 2003 het uitgangspunt en de verschillende ontwikkelingen daarna (Schriftkritiek, TU, open avondmaal) bevestigen de noodzaak van de Vrijmaking in 2003.

Artikel 77: Bespreking brochure en de verhouding van de FRCA tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

17-05-2008

Bespreking brochure 'Do not take words away from this book of prophecy', de verhouding van de FRCA tot de GKv en de reactie daarop van ds. Veldman (deputaat FRCA).
Ds. Veldman had reeds aangegeven dat er in deze brochure geen nieuwe feiten en zaken worden aangedragen. Ook geeft ds. Veldman aan dat hij contacten heeft met de verontrusten in de GKv. Hij is bang dat er een derde Gereformeerde kerk zal ontstaan. Hij meent dan ook dat er gewerkt moet worden aan vrede met de verontrusten. Hij vraagt de broeders eens naar zichzelf te kijken. Men moet oppassen voor eigengerechtigheid, waarbij hij verwijst naar 1892. De reeds genoemde vraag (waarom van de verontrusten een weg naar DGK niet zien zitten) moet in het kader van het eigen optreden tegen het licht gehouden worden.
In het antwoord van de afgevaardigden wordt de nadruk gelegd op het trouw zijn aan Gods Woord.
Ook de preses benadrukt dat Schrift en belijdenis voor de kerken het enige uitgangspunt mogen zijn. Daarop alleen kan de trouw van de kerk en de ambtsdragers rusten.

De preses bedankt de deputaten voor inzet en aanwezigheid.

Artikel 78: Rapporten Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken

17-05-2008

Materiaal:
Rapporten Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (BBK).

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat:
1. De aanbevelingen van de deputaten in de nieuwe instructies zullen worden verwerkt.
2. Wat betreft Sri Lanka heeft de synode reeds eerder een besluit tot een onderzoek genomen.
3. De aanbevelingen in het aanvullend rapport worden als volgt aangepast:
    1. Richting de Canadese Gereformeerde kerken (CANRC) niet alleen haar diepe teleurstelling uit te spreken over de genomen besluiten richting GKv en DGK, maar ook haar grote bezorgdheid inzake het ernstige tekort aan Schriftuurlijk onderscheidingsvermogen binnen de CANRC zelf. De CANRC op te roepen om van haar verkeerde beoordelingen terug te komen, op te komen voor het recht en de eer van de Heer van de Kerk, en te verwerpen alles wat tegen Gods Woord ingaat, ook in de kerkelijke contacten.
    2. De kerken van de CANRC te waarschuwen Schrift en belijdenis voor leer en leven voluit te blijven erkennen als de waarheid (de Schrift) en het naspreken van de waarheid (de belijdenis). Niet toe te geven aan een hermeneutiek en Schriftkritiek die steeds meer rekening houdt met de huidige omstandigheden. Tevens volledig recht te doen aan de KO en haar niet te laten oprekken voor eigenwillige vrijheid.

3. Pas als de CANRC haar beschuldiging van scheurmakerij weggenomen heeft, zullen de deputaten nieuwe pogingen ondernemen om een zusterkerkrelatie aan te gaan met de CANRC.
4. De deputaten op te dragen de ontwikkelingen met betrekking tot de CANRC te blijven volgen.

Bespreking:
Deputaten hebben veel aandacht moeten geven aan het beantwoorden van de GKv-brochure 'Not beyond what is written' d.m.v. de Engelstalige brochure 'Do not take words away from this book of prophecy'.
Daarnaast is veel tijd besteed aan de Canadese kerken (CANRC) vanwege de synode te Smithers in 2007. De inspanningen hebben niet geleid tot de gevraagde zusterkerkrelatie. De synode van de Canadese kerken te Smithers heeft DGK beschuldigd van scheurmakerij. De vraag van deputaten was of DGK nog pogingen moeten aanwenden om toch tot een zuster-kerkrelatie met de Canadese kerken te komen. Daarnaast hebben deputaten vastgesteld dat in Canada broeders en zusters zich hebben afgescheiden van de Canadese kerken. Moeten De Gereformeerde Kerken deze broeders en zusters niet helpen? De deputaten menen er goed aan te doen een halfjaarlijks Engelstalig magazine in het leven te roepen met daarin opbouwende artikelen vanuit onze kerken voor de broeders en zusters en de kerken in het buitenland. De eerste uitgave zou kunnen verschijnen DV in december 2008.
De Zuid-Afrikaanse kerken (Die Vrye Gereformeerde Kerke) hebben, net zoals de kerken in Canada, enkele jaren geleden al De Gereformeerde Kerken beschuldigd van scheurmakerij. De Engelse antwoordbrochure is gestuurd, evenals een Engelse vertaling van art. 25 GS Mariënberg 2005. Daar is tot op heden geen antwoord opgekomen.
Wat betreft de Engelse, Schotse, Ierse en Koreaanse Presbyteriaanse kerken is tot op heden geen contact mogelijk. Men heeft op onze oproep tot een zusterkerkrelatie niet geantwoord. Wel zijn de deputaten naar aanleiding van de open avondmaalstafel in de Orthodox Presbyterian Church (OPC) en de Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA), een onderzoek gestart naar de Presbyteriaanse kerken in het algemeen, en het gebruik in deze kerken van de Westminster Confessie.
Met de Indonesische Gereformeerde Kerken (GGRI) is wel contact. Deputaten werden zelfs gevraagd de synode van deze kerken (2007) financieel te ondersteunen. De laatste berichten geven echter aan dat deze kerken de Vrijmaking (2003) betreuren en op dit moment geen zusterkerkrelatie kunnen aangaan. Wel willen zij met DGK contacten blijven onderhouden.

Tijdens de bespreking van het rapport blijkt dat de afgevaardigden menen dat er in de contacten met zowel de Canadese als de Zuid-Afrikaanse kerken, geappelleerd moet blijven worden.

De deputaten worden bedankt voor hun inzet en aanwezigheid.

Artikel 79: Bedanking ds. Veldman 17-05-2008

Ds. Veldman geeft nogmaals uiting aan de dank van de deputaten voor de uitnodiging. Hij wijst op het fundament van de waarheid. Ook wenst hij de kerken Gods zegen toe. God weet wat goed is voor zijn kerk. Hierbij wijst hij op Job 28 waar staat dat de wijsheid voor de mens verborgen is. Slechts God kent haar maar geeft wel aan dat de vreze des HEREN wijsheid is. En toch, zo meent ds. Veldman, en hij gebruikt het beeld van een borduurwerk, zijn er zwarte en lichte onderdelen. Het ene steekt meer uit dan het andere. Daarom laten we ook onze moeiten over de kerk maar rustig aan Hem over. Bidden om wijsheid maar ook geduldig zijn als de moeiten groter worden.

De preses bedankt ds. Veldman voor zijn aanwezigheid en inbreng. Hij vraagt ds. Veldman namens de synode de groeten aan de kerken in Australië over te brengen. Tevens wenst hij ds. Veldman sterkte toe met de rest van zijn werk als deputaat in Nederland en als predikant in Australië.

Artikel 80: Brief Gereformeerde Kerken in Indonesië (GGRI-NT)

24-05-2008

Materiaal:
Brief Deputaten Geref. Kerken van Indonesië (GGRI-NTT).

Deze kerken tonen zich bezorgd over de situatie in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland. Toch zijn ze het niet eens met de Vrijmaking (2003). Ondanks het feit dat zusterkerkrelaties nu niet mogelijk zijn willen ze wel graag contacten onderhouden.

Deze brief zal verder door Deputaten BBK behandeld worden.

Hoofdstuk IX APPELZAKEN EN REVISIEVERZOEKEN

Artikel 81: Appèlzaak kerkgrenzen 11-04-2008

Materiaal:
- Brief br. J. Sebens met appèl tegen besluit van de classis Zuid-West, dd. 26 mei 2006. Daarin maakt hij bezwaar tegen het besluit van de classis Zuid-West, dat stelt dat *de kerkenraden zich dienen te conformeren aan de vastgestelde kerkgrenzen* met een beroep op het besluit van de Generale Synode van 1892.
- Aanvullende verklaring van br. Sebens.
- Antwoord classis Zuid-West op bezwaarschrift br. Sebens.
- Rapport Deputaten Behandeling Bezwaarschriften.

Overwegingen:
Na de vrijmaking in 2003 waren er slechts enkele geïnstitueerde kerken waardoor bindende afspraken over grenzen nog niet noodzakelijk waren.
- "de kerkeraad van zulk een kerk (bedoeld is een naburige kerk) kan geen leden hebben buiten de grenzen van haar plaatselijken kring, gelijk geen kerkeraad dat kan hebben, daar dan ten slotte alle toezicht onmogelijk zou worden. (...) Dat dus wie buiten die grenzen woont niet onder hen kan ressorteeren, en dat het niet zou aangaan, hieromtrent voor iemand eene uitzondering te maken" (Rutgers, F.L. *Kerkelijke adviezen* II Hoofdstuk 209, vraag 349)
- "Op Schriftuurlijke gronden is in Gereformeerde kerken altijd aangenomen, dat iedere kerk hare vaste grenzen moet hebben, zoodat binnen die grenzen ieder gemeentelid tot die kerk behoort. Bij de kerkelijke vereeniging van 1892 is hierop eene uitzondering gemaakt" (Rutgers, F.L. *Kerkelijke adviezen* II Hoofdstuk 209, vraag 350).
- " Wanneer een kerk, die vroeger bij een naburige kerk inwoonde, zelfstandig wordt, komen dan hare leden door attestatie van de vroegere kerk, waar ze inwoonden, of door overschrijving op het nieuwe lidmatenboek? " Antwoord:" Toen nu kort geleden te X weer eene eigen Geref kerk optrad, had m. i. de kerkeraad van Y alle leden, die binnen de grenzen der kerk van X woonden, uit zijne boeken moeten overschrijven in een nieuw boek, en dit aan den nieuwen kerkeraad van X geven." (Rutgers, F.L. *Kerkelijke adviezen* II Hoofdstuk 212, vraag 353).

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om niet te voldoen aan het verzoek van br. J. Sebens om de besluiten van de classis Zuid-West en in navolging daarvan van de kerk van Zwolle af te wijzen.

Gronden:
1. De uitspraak over kerkgrenzen uit 1892 is genomen in een zeer bijzondere situatie, namelijk samenvoeging van twee kerkverbanden met een verschillende historie. Die situatie is niet gelijk aan onze huidige situatie, waarin leden van hetzelfde kerkverband zich vrijmaken en een nieuw kerkverband vormen.
2. Een classis heeft het recht haar besluiten te reviseren als daar door een kerk van de classis om gevraagd wordt.
3. Uit de notulen van de classis blijkt niet dat de status van de betreffende leden volledig veranderd is in de loop van de verschillende classisvergaderingen.

Bespreking:
Tijdens de bespreking wordt veel aandacht gegeven aan de rechten die kerkleden hebben binnen de kerk waarbij zij zijn aangesloten. Bij een wijziging van de kerkgrenzen als gevolg van het instituteren van een nieuwe kerk of het splitsen van een kerk in twee nieuwe kerken wordt een gemeenschap opgebroken en worden nieuwe gemeenschappen gevormd. Daarbij mogen we niet alleen zien op het eigen belang, maar vooral oog hebben voor het voortgaande kerkver-gaderende werk van Jezus Christus. In de nieuwe situatie zal ieder gemeentelid zijn gaven en krachten moeten inzetten in overeenstemming met de nieuwe situatie. Toch hebben de kerken daarbij voorzichtigheid getoond door niemand tot een keuze te dwingen. Kerken moeten echter wel in pastoraal opzicht hier aandacht aan geven.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 82: Revisieverzoek inzake de afvaardiging naar generale synoden

11-04-2008

Materiaal:
Revisieverzoek art. 20, besluit 10 van de Acta van GS Mariënberg 2005 van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o.

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om het bovengenoemde revisieverzoek niet ontvankelijk te verklaren.

Gronden:
1. In de bespreking aan het einde van art. 20 (Acta van de GS te Mariënberg 2005) worden de argumenten uit de beide rapporten kort weergegeven.
2. In grond 5 duidelijk wordt duidelijk gesteld dat de KO daarbij uitgaat van het gelijkheids-beginsel, eenzelfde aantal afgevaardigden per classis.
3. De commissie heeft aangegeven dat bij een ongelijke verdeling de kans bestaat dat de ene classis over de ander kan gaan heersen. Dit moet voorkomen worden.
4. Het besluit zoals verwoord in art. 20 Acta GS Mariënberg 2005 gaat niet in tegen Schrift, belijdenis en KO.
5. Er zijn geen nieuwe argumenten aangevoerd om het genomen besluit te herzien (art. 33 KO).

Dit besluit wordt aangenomen met 10 stemmen voor, 1 tegen en 1 onthouding.

Artikel 83: Revisieverzoek van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/ Bruchterveld e.o inzake art. 18 van de Acta GS Mariënberg 2005

01-03-2008

Materiaal:
Revisieverzoek van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. inzake art. 18 betreffende het kerkblad De Bazuin De kerkenraad van DGKerk Bergentheim/Bruchterveld e.o. verzoekt de synode uit te spreken

a. het besluit in art. 18 GS Mariënberg (2005) uit het midden van de kerken weg te nemen.
b. de redactie te verzoeken om te zien naar een andere vorm van uitgeven en beheer.

Constatering:
De zaak van art. 30 KO is op de vorige synode uitgebreid aan de orde geweest. Toen werd door de vergadering geconcludeerd dat het uitgeven van een kerkblad door de kerken niet in strijd is met art. 30 KO wanneer de hand gehouden wordt aan de 'Regeling Landelijk Kerkblad'.
Het leven is één, dat betekent dat het dienen van God het hele leven omvat. Over maatschappelijke, culturele en politieke onderwerpen moet kerkelijk geschreven worden, waarbij de onderwerpen worden belicht vanuit Schrift en belijdenis.
De wenselijkheid van het blokabonnement (blad komt voor iedereen beschikbaar) en het instellen van deputaten-curatoren (koersbewaking blijft een vereiste) zijn op de GS Mariënberg eveneens reeds uitgebreid aan de orde geweest.
Het blokabonnement van het landelijk kerkblad is intussen door alle kerkenraden, behalve die van Bergentheim/Bruchterveld e.o. aanvaard en ingevoerd.

Overwegingen:
De kerkenraad is de eerst verantwoordelijke voor het onderwijs aan de broeders en zusters. Dit is een moeilijke taak waarbij elke steun en hulp vanuit het kerkverband, in dit geval de gezamenlijke kerken, toch moet worden toegejuicht.
Het instellen van een landelijk kerkblad via een blokabonnement (de verspreiding) is geen kerkelijke zaak naar de bedoeling van art. 30 KO.
De methode van verspreiding moet los gezien worden van art. 30 KO.

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit het revisieverzoek van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. inzake art. 18 GS Mariënberg 2005 niet ontvankelijk te verklaren.

Gronden:
1. Een verzoek om revisie van een besluit, dat in de kerken algemene aanvaarding heeft gevonden, moet wel met zeer klemmende redenen worden aangedrongen en er blijk van geven, dat de indiener zich ernstig rekenschap heeft gegeven van alle argumenten, waarmee dat besluit werd gemotiveerd c.q. verdedigd (Kampen 1975, art. 110).
2. Er zijn in het revisieverzoek geen zeer klemmende redenen aangevoerd, die niet reeds op de synode van Mariënberg aan de orde geweest zijn.
   De zaak van art. 30 KO is op de vorige synode uitgebreid aan de orde geweest. Toen werd door de vergadering geconcludeerd dat het uitgeven van een kerkblad door de kerken niet in strijd is met art. 30 KO wanneer de hand gehouden wordt aan de 'Regeling Landelijk Kerkblad'. Daarbij werd concluderend opgemerkt: dit houdt wel in dat ook over maatschappelijke, culturele en politieke onderwerpen kerkelijk geschreven moet worden, waarbij de onderwerpen worden belicht vanuit Schrift en belijdenis.
3. De bezwaren tegen het blokabonnement bevatten geen nieuwe zeer klemmende argumenten; bovendien blijken ze door de indiener in samenhang te worden gebracht met zijn visie op art. 30.
4. Ook het bezwaar tegen de instelling van de deputaten curatoren bevat geen nieuwe zeer klemmende argumenten.

De preses stelt voor over de ontvankelijkheid van dit revisieverzoek te stemmen. Vooraf worden de namen voorgelezen van de primi en secundi die in deze zaak mogen stemmen.
Het besluit om het revisieverzoek niet ontvankelijk te verklaren wordt genomen met 9 stemmen voor en 3 tegen.

Artikel 84: Revisieverzoek van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/ Bruchterveld e.o. inzake afvaardiging naar synode Mariënberg

01-03-2008

Materiaal:
Revisieverzoek art 3 Acta GS Mariënberg 2005 van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o.

Overweging:
Na de reformatie moeten de kerken het kerkverband weer handen en voeten geven. Dat heeft tijd nodig. In de periode voor GS Mariënberg 2005 moest alles nog zijn duidelijke vorm krijgen. In het revisieverzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. komt nog eens duidelijk naar voren hoe belangrijk het is dat de kerken duidelijkheid verkrijgen over kerkelijke procedures en processen.

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit het revisieverzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. inzake art. 3 GS Mariënberg 2005 niet ontvankelijk te verklaren.

Gronden:
1. Het betreft een zaak die niet op de synode zelf heeft gediend. Daarom is hiervoor geen revisieverzoek mogelijk.
2. In feite betreft het een besluit dat de classis Noord-Oost had genomen op verzoek van de roepende kerk, voordat de synode van Mariënberg werd geconstitueerd. Een eventueel bezwaar over deze zaak zou zich dan ook moeten richten tegen dat besluit van de classis N-O.

Bespreking:
Er wordt gewezen op het feit dat de classis Noord-Oost een beslissing nam naar aanleiding van de impasse die ontstond omdat er verschil van mening was over het aantal afgevaardigden en de wijze van afvaardiging.
De Gereformeerde Kerk te Mariënberg bracht deze zaak als samenroepende kerk weer op de classis. De kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. had deze beslissing daar eerder kunnen aanvechten. De vraag rijst of de onduidelijke situatie niet mee moet wegen in het beoordelen van het revisieverzoek van de kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. omdat de KO nog niet was aangepast.

Het besluit om dit revisieverzoek niet ontvankelijk te verklaren wordt met 7 stemmen voor, 4 stemmen tegen en 1 onthouding genomen.

Artikel 85: Revisieverzoek van DGK Bergentheim /Bruchterveld e.o. inzake onjuistheden en onzorgvuldigheden in Acta GS Mariënberg 2005

01-03-2008

Materiaal:
Revisieverzoek onjuistheden en onzorgvuldigheden in Acta GS Mariënberg 2005 van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. .
Schriftelijk rapport van de commissie ‘Acta’.

Constateringen:

1. Uit het revisieverzoek blijkt dat de kerkenraad van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. serieus werk heeft gemaakt van de beoordeling van de Acta van de GS Mariënberg 2005. Deze beoordeling heeft o.a. aan het licht gebracht dat de opmaak van deze Acta niet vlekkeloos is te noemen.
2. In het revisieverzoek staan veel zaken die niet in dit revisieverzoek thuishoren, omdat bedoelde punten geen betrekking hebben op onjuistheden in de Acta, maar op tekstuele onjuistheden in de besluiten/handelingen van de synode.
3. De vertrouwelijke Acta van GS Mariënberg 2005 beslaan slechts één A-4 bladzijde die aan alle kerken gestuurd is.

Overwegingen:

1. De Acta worden gedurende de loop van een synode opgesteld, gecontroleerd en vervolgens vastgesteld door de synode zelf. Alleen de tekst van de laatste zitting, de zogenaamde "slotzitting", wordt door het moderamen vastgesteld.
2. Aan deze Acta is, buiten gegronde bezwaren tegen genomen besluiten in de Acta vermeld, niets meer te veranderen.
3. De regeling voorziet terecht niet in de mogelijkheid van beroep op de volgende synode. DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. heeft op dit punt geen bezwaar of voorstel voor wijziging ingediend.
4. De synode zal bij het vaststellen van de Acta van deze synode lering dienen te trekken uit hetgeen door de kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. naar voren is gebracht, omdat de Acta van een generale synode een officieel document van de kerken is waarmee ook naar buiten getreden wordt. De kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. komt daarom o.i. ook dank toe voor zijn serieuze werk in dezen.

Besluit 1:

De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit het revisieverzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. inzake onjuistheden en onzorgvuldigheden in de Acta van de GS Mariënberg 2005 niet ontvankelijk te verklaren voor wat betreft de aangegeven correcties. Kerkenraden en kerkleden kunnen deze zelf aanbrengen indien zij dit nodig achten.

Grond:

Een volgende generale synode is niet competent buiten gegronde bezwaren tegen genomen besluiten, de Acta van een vorige synode (nader) vast te stellen (zie regeling Synode II.1 + VII.2).

Het revisieverzoek om via de Acta van deze synode correcties aan te brengen in de Acta van Mariënberg 2005 wordt niet ontvankelijk verklaard met 8 stemmen voor en vier tegen.

Besluit 2:

De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit het revisieverzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. inzake onjuistheden en onzorgvuldigheden in de Acta van de GS Mariënberg 2005 ontvankelijk te verklaren wat betreft de vragen die daarin gesteld worden.

Wat betreft de vragen van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. wordt met algemene stemmen besloten dit stuk ontvankelijk te verklaren.

De synode zal via het moderamen de kerk van Bergentheim/Bruchterveld e.o. antwoorden op de gestelde vragen.

Het is duidelijk dat het opstarten van een kerkverband en het organiseren van een synode en de daaruit voortvloeiende zaken de nodige aandacht behoeft.

Artikel 86: Voorzitterschap tijdens behandeling revisieverzoeken Zwijndrecht

12-04-2008

De preses, ds. S. de Marie, geeft de leiding van de vergadering over aan br. H. Oosterhuis. Br. Oosterhuis laat de aanwezigen Ps. 133:1 zingen. Hij wijst in zijn korte toespraak op het feit dat we hier vergaderen als broeders van hetzelfde huis, maar wel in afhankelijkheid van de Here. In de bespreking zijn het die voorwaarden die ons spreken bepalen, nl. broederlijk en christelijk.

Artikel 87: Verzoek van de kerkenraad van DGK te Bergentheim/ Bruchterveld e.o. inzake nietigverklaring van art. 22.4 van de Acta van de GS Mariënberg 2005

12-04-2008

Materiaal:

- Verzoek van de kerkenraad van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o. inzake nietigverklaring van art. 22.4 van de Acta van GS Mariënberg 2005.
- Synodecommissierapport.

Besluit 1:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om het verzoek ontvankelijk te verklaren.

Grond:
Het verzoek heeft betrekking op de rechtsgang.

Dit besluit wordt genomen met 10 stemmen voor en 2 tegen.

Overwegingen:

1. De Landelijke Vergadering van 15 mei 2004 nam het volgende voorlopige besluit: *Mocht een gemeente in oprichting na verloop van tijd niet in staat zijn om de ambten in te stellen vanwege een stagnerende groei, zal het gewenst zijn dat de leden van een dergelijke gemeente zich als inwonende leden gaan stellen onder opzicht en tucht van de dichtstbijzijnde geïnstitueerde kerk.*
2. De synode van Mariënberg 2005 heeft zich beziggehouden met het definitief vaststellen van de voorlopige besluiten van de landelijke vergaderingen van het kerkverband in oprichting, art. 22. Onder punt 4 gaat het dan over het hanteren van art. 39 van de kerkorde.
   De synode gaf bedoeld besluit van de Landelijke Vergadering als volgt weer: *Deze vergadering besloot ten aanzien van (nog) niet-geïnstitueerde gemeenten dat deze na verloop van enige tijd zich onder de zorg van de naburige geïnstitueerde gemeente zullen (laten) stellen.*

Zij besloot dat het genoemde besluit van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. in zoverre van kracht blijft dat art. 39 dient te worden uitgevoerd

3. De kerkenraad spreekt als zijn oordeel uit dat de synode het besluit van de vergadering van het kerkverband onjuist heeft weergegeven en er vervolgens ten onrechte een synodebesluit van heeft gemaakt. Inhoudelijk verschilt deze weergave wezenlijk van het werkelijke besluit van de landelijke vergadering. Verder is hij van oordeel dat dit besluit de art. 38 en 39 van de KO, zoals de synode die handhaafde in het besluit met betrekking tot de aanpassing van de kerkorde, buiten werking stelt.

   Uit dit verzoek blijkt misverstand en misvatting over het gewraakte synodebesluit. Inderdaad gaf de synode geen letterlijk citaat. Immers, de woorden *niet in staat zijn om de ambten in te stellen vanwege een stagnerende groei* zijn weggelaten.
   De Landelijke Vergadering gaf met die woorden slechts één oorzaak aan voor het feit dat de ambten niet kunnen worden ingesteld. De synode liet die ene oorzaak weg om ruimte te geven voor meer oorzaken. Er zijn immers meer redenen waarom er geen kerkenraad kan zijn en de gemeente niet kan worden geïnstitueerd. Zo is naast een stagnerende groei bijvoorbeeld ook te noemen de geografische afstanden en het ontbreken van geschikte kandidaten voor de ambten. In de geschiedenis van het kerkverband van de Gereformeerde Kerken zijn deze redenen ook al gehanteerd. Een nog klemmender reden is dat er geen vrede en eenheid is in de gemeente.

4. Bij de bewering dat in grond 4 het synodebesluit in strijd is met art. 1, 30, 36, 38, 39 en 83 van de KO en met art. 30 van de NGB ontbreekt het bewijs. Dat de synode in haar besluit art. 38 van de kerkorde niet noemt, betekent uiteraard in geen geval dat zij dat artikel daarmee heeft afgeschaft. Haar besluit staat in de serie van besluiten over de kerkregering. In de voorgaande artikelen 20 en 21 heeft de synode de aanpassing van de kerkorde aan de nieuwe situatie geregeld en daarbij zijn de artikelen 38 en 39 onverkort gehandhaafd. De kerkenraad noemt dit zelf ook in zijn revisieverzoek. Het getuigt dan ook niet van vertrouwen in het werk van de synode te beweren dat zij zichzelf op deze wijze zo pertinent zou tegenspreken.
5. Het is nodig, alvorens met een revisieverzoek te komen, goed kennis te nemen van de Acta en dan ook de Acta onderling met elkaar in verband te brengen. Dan blijkt ook duidelijk het tegendeel van de beschuldiging van de kerkenraad aan het adres van de synode.
6. Dat waar onmiddellijke instelling van de ambten niet mogelijk is, de broeders en zusters zich door de classis onder de zorg behoren te laten stellen van de naburige gemeente, is naar de regel van art. 39 KO.
   De synode heeft ten aanzien van art. 83 uitgesproken dat in geval van toepassing van art. 39 KO er geen sprake is van het heersen van de ene kerk over de andere (Acta GS Mariënberg 2005 pag. 117).
7. Verder oordeelde de synode in art. 40 dat een plaatselijke gemeente-in-wording ernaar moet streven zo spoedig mogelijk aan de classis toestemming te vragen om de ambten in te stellen. Pas wanneer dat onmogelijk is òf vanwege de plaatselijke omstandigheden òf omdat de classis van oordeel is de toestemming te moeten weigeren, komt de regeling van art. 39 aan de orde.
   Er is dan ook geen sprake van dat de synode art. 38 buiten werking heeft gesteld of art. 39 van zijn kracht heeft beroofd.

Besluit 2:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om niet te voldoen aan het verzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld e.o..

Gronden:
1. De bewering van de kerkenraad dat het gewraakte synodebesluit in strijd is met het besluit van de vergadering van het kerkverband d.d. 14 mei 2004 te Zwolle mist alle grond.
2. Op geen enkele manier heeft de synode van Mariënberg aanleiding gegeven voor de beschuldigingen dat zij art. 38 heeft laten vallen en art. 39 van zijn kracht heeft beroofd.
3. Zo heeft de synode (Acta art. 41) in haar overweging bij de behandeling van bezwaar 1 uitgesproken :
   1. dat 'het begeren om de ambten in te stellen' naar de Schrift is ;
   2. dat vastgesteld is dat er grote spanningen waren in de gemeente waarbij ook het onderling vertrouwen en de vrede in de gemeente, zoals in het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen is weergegeven, was aangetast en dat het in die specifieke situatie niet naar de Schrift en de belijdenis is om de ambten in te stellen.

   En zij overwoog bij de behandeling van bezwaar 2 :
   2. dat naar het gereformeerde kerkrecht, gegrond op Gods Woord, in een gemeente zo spoedig als mogelijk de ambten behoren te worden ingesteld;
   4. dat de kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. in zijn verzoek bij de uitleg van art. 38 KO zelf beperkingen heeft aangebracht als hij stelt dat het instellen van de ambten mogelijk is wanneer er genoeg ‘formerende kracht aanwezig is’ en de gemeente ‘niet te klein is’.

Dit besluit wordt genomen met 10 voor en 2 tegen.

Besluit 3:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om het voorstel van de commissie om het besluit van GS Mariënberg 2005 te vervangen met een uitvoeriger besluit, niet over te nemen.

Grond:
De artikelen 38 en 39 van de kerkorde zijn duidelijk genoeg.

Artikel 88: Revisieverzoek van de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. inzake art. 41 van de Acta van de GS Mariënberg 2005

12-04-2008

Materiaal:
- Revisieverzoek van de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/ Bruchterveld e.o. inzake art. 41 van de Acta van de GS Mariënberg 2005 met daarin de volgende verzoeken:
  VERZOEK 1:
  De raad van de Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. verzoekt de GS van Zwolle, op grond van bovenstaande opmerkingen, uit te spreken:
  1. De Generale Synode spreekt uit dat de classis Zuid-West Nederland ten onrechte instemming naar art. 38 van de KO weigert om in Zwijndrecht opnieuw de ambten in te stellen. Want het begeren om in Zwijndrecht ambten in te stellen is naar de Schrift

en het verzoek aan de classis is conform de kerkorde. Daarom moet de classis Zuid-West Nederland de inmiddels ingestelde ambten als wettig erkennen en de vrij herstelde Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht als volwaardige kerk in het kerkverband opnemen.
2. Dat schuld moet worden beleden voor God en de gemeente te Zwijndrecht voor het aangedane onrecht als gevolg van de ten onrechte genomen besluiten en hiervan mededeling te doen aan de classis Zuid-West Nederland en aan alle kerken in het kerkverband, inclusief de vrij herstelde Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht.

VERZOEK 2:

De raad van de Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. verzoekt de GS van Zwolle, op grond van bovenstaande opmerkingen, uit te spreken:

1. De Generale Synode spreekt uit dat de uitspraak van de classis Zuid-West Nederland aangaande art. 39 van de KO in het licht van de plaatselijke situatie van de kerk te Zwijndrecht onjuist is, en dat de classis de kerk te Zwijndrecht niet mag verzoeken zich te conformeren met deze classisuitspraak, want deze uitspraak van de classis gaat in tegen de kerkorde.
2. Hiervan mededeling te doen aan de classis Zuid-West Nederland en aan alle kerken in het kerkverband, inclusief de vrij herstelde Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht

VERZOEK 3:

De raad van de Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. verzoekt de GS van Zwolle, op grond van bovenstaande opmerkingen, uit te spreken:

1. De Generale Synode spreekt uit dat de uitspraak van de classis Zuid-West Nederland aangaande art. 83 van de KO in het licht van de plaatselijke situatie van de kerk te Zwijndrecht onjuist is, en dat de classis de kerk te Zwijndrecht niet mag verzoeken zich te conformeren met deze classisuitspraak, want deze uitspraak van de classis gaat in tegen de kerkorde
2. Hiervan mededeling te doen aan de classis Zuid-West Nederland en aan alle kerken in het kerkverband, inclusief de vrij herstelde Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht .

VERZOEK 4:

De raad van de Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. verzoekt de GS van Zwolle, op grond van bovenstaande opmerkingen, uit te spreken:

1. De Generale Synode spreekt uit dat de classis Zuid-West Nederland ten onrechte handelt en spreekt alsof de kerk te Zwijndrecht is opgeheven. Ten onrechte ontneemt de classis aan de kerk te Zwijndrecht haar rechten. Want zulks te doen en zo te spreken is in strijd met het kerkelijk en burgerlijk recht.
2. Hiervan mededeling te doen aan de classis Zuid-West Nederland en aan alle kerken in het kerkverband, inclusief de vrij herstelde Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht.

Overwegingen:

1. De kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. verklaart de besluiten (art. 41 van de Acta van de GS Mariënberg 2005) niet te kunnen ratificeren. Deze kerkenraad is echter niet geroepen dat te doen omdat hij niet geroepen is om deze besluiten uit te voeren. Daarover gaat het in art.31 KO ten aanzien van het voor vast en bondig houden. Dat betreft allereerst degenen die door een synodebesluit een antwoord ontvangen op hun bezwaren (zie de opmerkingen van prof. J. Kamphuis in zijn publicatie Kerkelijke besluitvaardigheid en de uitspraken van Heemse 1984/1985 in art. 124).
2. Bovendien is het nog klemmender dat het hier gaat om vertrouwelijke zaken. Immers, dat is het beslissende element in de bezwaren van Zwijndrecht tegen het besluit van de classis Zuid-West, volgens haar bevoegdheid naar art. 38 KO. De toestemming tot het instellen

van de ambten kon de classis niet geven. De synode van Mariënberg besloot dat dit bezwaar niet kon worden toegekend. Als grond daarvoor voerde zij aan: "de interne problemen binnen Zwijndrecht een blokkade vormden om de ambten in te stellen", 1.2.

3. De synode overwoog dat de appèlzaak van Zwijndrecht 'vertrouwelijke elementen in zich heeft' en 'dat vertrouwelijke zaken in comité worden besproken' (art. 40 overweging 1 en 2). De synode overwoog daarbij dat vastgesteld was dat er grote spanningen waren in de gemeente, waarbij ook het onderling vertrouwen en de vrede in de gemeente, zoals in het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen is weergegeven, was aangetast en dat het in die specifieke situatie niet naar Schrift en belijdenis is om de ambten in te stellen.
4. De meerdere vergaderingen (classis en synode) zijn geroepen de zaak van de interne problemen en als gevolg daarvan de aantasting van het onderling vertrouwen en de vrede in Zwijndrecht in comité te behandelen. Daaruit volgt dat het niemand toekomt, buiten de eerst betrokkenen alsmede de bevoegde kerkelijke vergaderingen, zich te bemoeien met zaken die door hun karakter vertrouwelijk zijn en als zodanig moeten worden behandeld.
5. Wie toch wel tracht daarvan kennis te nemen en zich daarover een oordeel te vormen, valt daarmee onder het oordeel van 1 Petrus 4:15 over bemoeials, die daar in één adem genoemd worden met moordenaars, dieven en boosdoeners. Volgens de Kanttekeningen van de Statenvertaling “die zich met eens anders doen bemoeit” betreft het iemand die “met eens anders ambt of zaken, uit nieuwsgierigheid of albestierigheid, waardoor dikmaals verwarringen, twisten en scheuringen voortkomen, en derhalve ook strafbaar is”

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om het revisieverzoek met daarin de vier verzoeken niet ontvankelijk te verklaren.

Gronden:

1. Voor revisieverzoeken betreffende appèlzaken of andere zaken van particuliere aard geldt dat alleen zij die op enigerlei wijze geroepen zijn tot de uitvoering van de beslissing, de mogelijkheid hebben tot het doen van een revisieverzoek op basis van art. 31 KO (Heemse 1984/1985, art. 124).
2. Bij besluiten van particuliere aard is terughoudendheid in acht te nemen. Deze eis tot terughoudendheid heeft niet te maken met bevoogding of willekeur, maar beschermt de kerken tegen overschrijding van de grenzen van wat haar toekomt. De terughoudendheid is bovendien vereist in verband met de bescherming van de eer en de goede naam van appellanten en andere betrokkenen overeenkomstig het 9^{e} gebod, waaraan ook kerkelijke vergaderingen gebonden zijn. Vroegere synoden hebben eveneens deze terughoudendheid betracht (vgl. ook Middelburg 1896, art. 94; Arnhem 1902, art.175) (Heemse 1984/1985, art. 124).

Bespreking:
In de vraag naar de ontvankelijkheid spelen twee zaken een rol, n l. de rechtsgeldigheid en de toetsing. Prof. Kamphuis geeft aan dat *De lastgevers, inzonderheid de kerkeraden, hebben er steeds op toe te zien dat de lasthebbers, in casu de meerdere vergaderingen, naar de norm van het Woord Gods en naar het overeengekomen kerkelijk recht handelen. Ook wanneer zij zelf niet bij de uitvoering van een besluit betrokken zijn, blijft deze toetsing noodzakelijk, omdat de lastgever een eigen roeping tot beoordeling behoudt.* (J.Kamphuis, Kerkelijke besluitvaardigheid, Vuurbaak 1970 bl. 62)

De zaak hierbij in geding is echter de toetsing van de rechtsgang. Daarop doelde de uitspraak van Heemse in geval van particuliere vertrouwelijke zaken: *Het niet opnemen van besluiten in de acta en of de handelingen verhindert de kerken te voldoen aan haar roeping te toetsen, of in de rechtsgang naar de normen van de Schrift en de kerkorde gehandeld is* (Heemse 1984/1985 art. 124, grond 2) Maar daarnaast zullen bij een particuliere zaak ook de andere uitspraken van Heemse 1984/1985 moeten gelden (de tekst ervan staat in grond 1 en 2 hierboven).

De kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. heeft zich bij het toetsen van dit synodebesluit niet beperkt tot het uitgangspunt dat een besluit inzake een particuliere zaak in overeenstemming moet zijn met de Schrift, de belijdenis en de KO m.b.t. de rechtsgang. Het revisieverzoek wil nadere informatie betreffende een aantal belangrijke vertrouwelijke inhoudelijke zaken. Deze waren van belang inzake de zaak Zwijndrecht. Daarover hebben de classis en de synode geoordeeld. Maar dat oordeel komt de kerkenraad van Bergentheim/ Bruchterveld e.o. niet toe. De kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. meent dat GS Mariënberg 2005 niet heeft aangetoond dat het om vertrouwelijke zaken gaat. Hij mist daarvoor in de Acta een onderbouwing. Maar hoe kan de vertrouwelijkheid worden aangetoond als daarover juist gezwegen dient te worden?
N.a.v. een vraag naar de opstelling van het commissierapport antwoordt Br. Folkers namens de commissie dat het rapport tot stand kwam onder haar verantwoordelijkheid. Dr. Van Gurp is daarbij, zoals in het rapport staat vermeld, als adviseur geraadpleegd.
De commissie gebruikt in haar rapport zware woorden in de richting van de kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. wanneer zij verwijst naar 1 Petr. 4:15. Dr. P. van Gurp, die door de commissie als adviseur geraadpleegd is, licht desgevraagd de betekenis van deze tekst toe, met een verwijzing naar de kanttekeningen van de Statenvertaling. De tekst bevat een ernstige waarschuwing om zich niet in te laten met vertrouwelijke zaken die iemand of een kerkelijke vergadering niet aangaan. Dat kan anders grote gevolgen hebben zoals verwarring en tweedracht in de kerk. Hij wijst daarbij ook nog op Spr. 26:17.

Het besluit om het revisieverzoek onontvankelijk te verklaren wordt genomen met 7 voor, 4 tegen en 1 onthouding. De broeders E. Borst en R. de Boer geven aan dat hun tegenstem in de Acta moet worden opgenomen.

Artikel 89: Revisieverzoek van de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim /Bruchterveld e.o. inzake art. 40 van de Acta van de GS Mariënberg 2005

12-04-2008

Materiaal:
- Revisieverzoek van de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/ Bruchterveld e.o. inzake art. 40 van de Acta van de GS Mariënberg 2005 met daarin de verzoeken:
  1. dat de synodebesluiten met betrekking tot de appèlzaak Zwijndrecht, art. 40 van de Acta, door de synode van Mariënberg ten onrechte zijn genomen door de ene partij n.l. de afgevaardigden van de classis Zuid-West wèl toe te laten tot de besluitvorming op de vergadering tot aan de punten 1 tot en met 4 van het besluit pagina 114 van de Acta, en de andere partijen, n.l. de gemeente van Zwijndrecht en br. J. Groeneveld niet.
  2. dat de genomen besluiten ten aanzien van de zaak Zwijndrecht (Acta GS Mariënberg

2005) uit het midden van de kerken weggenomen worden.
3. dat zo spoedig mogelijk, onder schuldbelijdenis voor de gevolgde rechtsgang, contact gezocht dient te worden met de broeders en zusters in Zwijndrecht, om alles in het werk te stellen om de geschonden verhoudingen te herstellen en de éénheid weer te bewerkstelligen.

- Commissierapport.

Besluit m.b.t. ontvankelijkheid:
De synode besluit dat dit revisieverzoek ontvankelijk is omdat het over de rechtsgang gaat.

Dit besluit wordt genomen met 11 stemmen voor en 1 tegen.

Overwegingen:
1. In dit verzoekschrift van de kerkenraad van Bergentheim/ Bruchterveld e.o. openbaart zich een instelling die voor het bewaren van de eenheid in het kerkverband en in de gemeente zorgelijk geacht moet worden. De kerkenraad vraagt de synode namelijk om schuldbelijdenis te doen over de door de synode van Mariënberg gevolgde rechtsgang met betrekking tot het appèl van Zwijndrecht.
   Schuldbelijdenis onderstelt zonde. In de gronden en opmerkingen die de kerkenraad aanvoert om tot zijn verzoek te komen spreekt hij wel over moeite, verbazing, vragen - maar er komt niets in voor dat wijst op zonde. In een appèlschrift of revisieverzoek zou hoogstens gesproken kunnen worden van een verkeerd inzicht, een dwaling, maar zeker niet van zonde. Dat zou boos opzet veronderstellen. De kerkenraad geeft door zo te spreken een verkeerd signaal af, zowel aan de zusterkerken als aan de eigen gemeente. Aan de zusterkerken door zijn beschuldiging van de synode van Mariënberg en van de broeders afgevaardigden van de classes die verantwoordelijk zijn voor de besluitvorming, maar ook aan de eigen gemeente door de meeste vergadering van de kerken publiek aan te klagen en voor te stellen als een vergadering van broeders uit zusterkerken, die zich schuldig maakt aan het buigen van het recht en aan verdrukking en heerszucht. Zo'n publieke uitspraak kan verstrekkende gevolgen hebben, omdat zij de vrede en de eenheid in het kerkverband, maar vooral ook in de gemeente, verstoort. De synode wil ervan uitgaan dat de kerkenraad de reikwijdte van deze uitspraak niet heeft overzien en deze verstoring van de eenheid niet heeft gewenst.

2. Deze instelling van de kerkenraad blijkt verder uit het gebrek aan vertrouwen dat op verschillende plaatsen voorkomt in de reeks opmerkingen en gronden. Als voorbeelden daarvan wijst de synode op het volgende:
   Zo oordeelt de kerkenraad over het invoeren van de regeling inzake bezwaarschriften door de synode van Mariënberg en dat daarin een eenzijdige druk op de synode is gelegd door de classis Zuid-West. Een synode kan echter een regeling, die bij een andere kerkelijke vergadering gebruikt wordt, invoeren wanneer zij van oordeel is dat het een goede regeling is. Niemand zal toch beweren dat de kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. een eenzijdige druk op deze synode legt nu de synode ingegaan is op het voorstel van die kerkenraad inzake het nemen van maatregelen met het oog op de beschikbaarheid van kerkboeken?
   Ook met betrekking tot het besluit van de vorige synode om bepaalde zaken in comité te behandelen komt dat gebrek aan vertrouwen naar voren. Terwijl die synode zich in punt 5 van haar overwegingen beroept op een besluit van de GS Sneek 1939, dat iedere synode zelf moet beoordelen of bepaalde zaken in het openbaar of in comité behandeld zullen

worden, wil de kerkenraad weten waarom die synode zo besloot.
Zelfs wil de kerkenraad dat de kerkenraden kunnen controleren of de appèlzaak Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br. Groeneveld vertrouwelijke elementen in zich hebben, zoals de synode als grond aanvoert voor haar besluit om de zaak Zwijndrecht in comité te gaan behandelen.
Ook wil de kerkenraad weten wat de gesprekken van de commissie met betrokkenen inhouden, wat in comitévergaderingen besproken is, wat de inhoud is van de rapporten van de commissie.
De suggestie als zouden de afgevaardigden van de classis Zuid-West mee gestemd hebben over de gronden van dit synodebesluit is niet meer dan een veronderstelling, ingegeven door wantrouwen en in strijd met de werkelijkheid. GS Mariënberg 2005 stelt in art. 40: *Bij de uiteindelijke besluitvorming in de vorm van stemming blijven de afgevaardigden van de classis Zuid-West buiten stemming*.

3. De kerkenraad wil blijkbaar over alle aspecten en onderdelen van de synodebesluiten inzake Zwijndrecht oordelen. Hij meent zelfs geroepen te zijn te onderzoeken of hij de synodebesluiten inhoudelijk kan ratificeren. Het komt echter niemand toe kennis te nemen van vertrouwelijke stukken. De wens om dat wel te willen betekent een inbreuk op wat de catechismus leert inzake het negende gebod met betrekking tot de eer en de goede naam van de naaste.

Besluit 1:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om het revisieverzoek met betrekking tot art. 40 van de Acta van GS Mariënberg 2005 te verwerpen.

Gronden:
1. In de gronden en opmerkingen die de kerkenraad aanvoert om tot zijn verzoek te komen spreekt hij wel over moeite, verbazing, vragen - maar er komt niets in voor dat wijst op zonde, waardoor het verzoek tot schuldbelijdenis in de lucht komt te hangen.
2. Verschillende opmerkingen worden door de kerkenraad gemaakt zonder bewijs.
3. De kerkenraad stelt vragen over zaken die de kerkenraad niet duidelijk zijn. Deze vragen horen niet thuis in een appèlschrift of een revisieverzoek. Daarin moet bewezen worden waarin een aangevochten synodebesluit strijdt met het Woord van God of de kerkorde.
4. Verschillende verzoeken om opheldering betreffen vertrouwelijke zaken, waartoe de kerkenraad niet gerechtigd is, die op te vragen (Heemse 1984/1985 art 124) .
5. De Acta van GS Mariënberg 2005 vermelden dat bij de uiteindelijke besluitvorming in de vorm van stemming de afgevaardigden van de classis Zuid-West buiten stemming bleven (art 40 bl. 118).
6. Het aangevochten synodebesluit is niet in strijd met het Woord van God en de KO.

Bespreking:
Een aantal afgevaardigden heeft moeite met het gebrek aan vertrouwen dat de kerkenraad van Bergentheim/Bruchterveld e.o. in dit revisieverzoek openbaart. Op de vraag of ook de andere partijen naast de classis Zuid-West door de synode gehoord hadden moeten worden wordt geantwoord dat de synode een commissie had benoemd die de zaak zou onderzoeken. Deze commissie heeft met alle partijen gesproken. De onjuistheid van de bewering dat de classis meegestemd heeft blijkt uit de Acta GS Mariënberg 2005 (besluit 5, bl. 114). Deze synode was zich bewust van het feit dat de classis Zuid-West bij de bespreking aanwezig was (zie art. 40 onder de synode overweegt).

Verschillende afgevaardigden benadrukken het feit dat een beoordeling van de rechtsgang slechts kan plaatsvinden op grond van de Acta. Een aantal afgevaardigden benadrukt dat ook in dit stuk weer gesproken wordt over een schuldbelijdenis voor de gevolgde rechtsgang, terwijl de zonde niet wordt aangewezen.

Het revisieverzoek wordt met 9 stemmen voor en 3 tegen verworpen.

Overweging:
Zie overweging 1. bij besluit 1.

Besluit 2:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om het tweede voorgestelde besluit van de commissie niet over te nemen. In plaats daarvan besluit de synode het volgende uit te spreken:
De synode betreurt het wantrouwend karakter van de door de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/ Bruchterveld e.o. vermelde opmerkingen en gronden.

Bespreking:
De commissie meent dat de oproep tot schuldbelijdenis van de kerkenraad van Bergentheim/ Bruchterveld e.o. een ernstige zaak is, die niet zondermeer genegeerd kan worden. Eén van de afgevaardigden meent dat een schuldbelijdenis niet altijd zonde veronderstelt, het zou ook kunnen gaan om een fout. Daartegen wordt opgemerkt dat schuldbelijdenis een kerkelijke uitdrukking is die altijd zonde veronderstelt. Verschillende afgevaardigden betreuren de woorden van de kerkenraad van Bergentheim/ Bruchterveld e.o. maar vinden dat het voorstel van de commissie te ver gaat. Er wordt het indienen van een amendement aangekondigd

Het besluit om het tweede voorstel van de commissie niet over te nemen wordt met 3 stemmen voor overname van het commissievoorstel en 9 tegen genomen.

Tijdens de pauze wordt een ontwerpverklaring gemaakt voor het volgende amendement:
De synode betreurt het wantrouwend karakter van de door de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. vermelde opmerkingen en gronden.

Dit amendement wordt met 8 stemmen voor, 2 tegen en 2 onthoudingen aangenomen.

Artikel 90: Revisieverzoek van een aantal broeders en zusters inzake art. 40 van de Acta van de GS Mariënberg 2005

12-04-2008

Materiaal:
- Revisieverzoek van een aantal broeders en zusters inzake art. 40 van de Acta van de GS Mariënberg 2005 met daarin de volgende verzoeken:
  1. uit te spreken dat met name de appèlzaak Zwijndrecht publiek had kunnen en moeten worden behandeld.
  2. ten aanzien van art. 22 punt 4.1 van de Acta: de tekst van punt 4.1 (waarin wordt weergegeven een besluit van de Landelijke Vergadering van 14 mei 2004 te Zwolle inzake (nog) niet geïnstitueerde gemeenten) als volgt te wijzigen:
     Notulen van de Landelijke Vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 14 mei 2004 te Zwolle: Deze vergadering besloot dat gemeenten in oprichting die na verloop van tijd, vanwege stagnerende groei, niet in staat zijn de ambten in te stellen, zich onder de

zorg van de naburige geïnstitueerde gemeente (bedoeld zal zijn naburige kerkenraad, ondertekenaars) zullen (laten) stellen.

3.1 uit te spreken dat de classis Zuid-West Nederland het verzoek van Zwijndrecht om de ambten opnieuw in te stellen ten onrechte heeft afgewezen.

3.2 uit te spreken dat er geen directe noodzaak was om de discussie over de art. 39 en 83 voort te zetten.

4.1 uit te spreken dat de GS van Mariënberg het bezwaarschrift van br. Groeneveld ten onrechte ontvankelijk heeft verklaard.

4.2 uit te spreken dat wie zich niet conformeert aan een synodebesluit daarmee (nog) niet buiten het kerkverband staat.

5. in de gegeven omstandigheden op enigerlei wijze de weg te openen naar herstel van de geslagen breuk met de gemeente te Zwijndrecht en alle middelen te baat te nemen teneinde trachten te komen tot herstel met de Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht e.o., nu in de gemeente de ambten zijn ingesteld.

-Commissierapport

Overwegingen:

1. Verzoek 1.

   De synode van Mariënberg heeft zich in grond 5 van haar besluit inzake Zwijndrecht beroepen op het besluit van de GS Sneek 1939, dat iedere synode zelf moet beoordelen of bepaalde zaken in het openbaar of in comité behandeld zullen worden.

   Zij had te maken met vertrouwelijke elementen in de appèlzaak Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br. Groeneveld.

   Zij kon die elementen uiteraard niet aanvoeren ter rechtvaardiging van haar besluit tot behandeling in comitézittingen zonder die vertrouwelijkheid te schenden, maar mocht rekenen op het vertrouwen van kerkenraden en kerkleden.

2. Verzoek 2.

   In de Acta wordt niet de letterlijke tekst van het besluit van de Landelijke Vergadering gegeven, maar een korte samenvatting.

   In het besluit van de Landelijke Vergadering wordt alleen over een stagnerende groei gesproken als reden dat de ambten niet kunnen worden ingesteld, maar dat betekent niet dat de Landelijke Vergadering daarmee andere factoren heeft uitgesloten.

   Zo noemen de revisieverzoekers zelf de zaak van de geografie. Uit de kerkelijke praktijk is met name bekend de vraag naar de aanwezigheid van geschikte kandidaten voor het ambt als voorwaarde voor de toestemming van de classis tot het instellen van de ambten.

   De synode heeft geen factoren genoemd voor het uitblijven van het instellen van de ambten. Ook de kerkorde laat die in het midden als zij in art. 38 wel de instemming van de classis als voorwaarde noemt voor de instelling van de ambten, maar daarvoor geen regels stelt.

3. Verzoek 3.1 en 3.2

   De appèlzaak van Zwijndrecht bevat 'vertrouwelijke elementen in zich' en 'dat vertrouwelijke zaken in comité worden besproken' (art. 40 overweging 1 en 2).

   Er waren grote spanningen in de gemeente, waarbij ook het onderlinge vertrouwen en de vrede in de gemeente, zoals in het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen is weergegeven, was aangetast en het in die specifieke situatie niet naar Schrift en belijdenis was om de ambten in te stellen.

   De meerdere vergaderingen (classis en synode) zijn geroepen de zaak van de interne problemen en tengevolge daarvan de aantasting van het onderling vertrouwen en de vrede in Zwijndrecht in comité te behandelen.

Daaruit volgt dat het niemand toekomt, buiten de eerst betrokkenen alsmede de bevoegde kerkelijke vergaderingen, zich te bemoeien met zaken die door hun karakter vertrouwelijk zijn en als zodanig moeten worden behandeld.
Wie toch tracht daarvan kennis te nemen en zich daarover een oordeel te vormen, valt daarmee onder het oordeel van 1 Petr. 4:15 over bemoeials, die daar in één adem genoemd worden met moordenaars, dieven en boosdoeners.

4. Verzoek 4.1.
   De bewering als zou de synode het bezwaarschrift van br. Groeneveld ten onrechte ontvankelijk verklaard hebben wordt door de indieners van het revisieverzoek niet bewezen. Zij spreken er alleen maar over dat het hun niet duidelijk is; over een vraag die bij hen leeft; over zaken die voor hen onduidelijk zijn.
5. Verzoek 4.2.
   Inzake het buiten verband staan ten gevolge van het zich niet conformeren aan een synodebesluit, dient het volgende te worden overwogen. Het zichzelf buiten het kerkverband plaatsen van een gemeente vindt plaats wanneer deze weigert een besluit van de meerdere vergadering als bindend te beschouwen en uit te voeren, omdat zij zelfs de meerdere vergadering niet meer erkent (zoals in 1968 gebeurde met de kerken in Noord-Holland, die de synode niet meer erkenden).
   Maar het enkele feit van het zich niet conformeren aan een synodebesluit betekent (nog) niet dat een gemeente daarmee buiten het kerkverband staat. Dat is wel het geval wanneer de betrokken gemeente nalatig blijft of niet in staat is of zelfs weigert om het in art. 31 geëiste bewijs van strijdigheid met het Woord van God of de kerkorde te leveren.
   Maar de zaak van Zwijndrecht ligt anders, omdat daar nog geen sprake was van een volledige kerk met ambten.
6. Verzoek 5 zie overweging 3.

Besluit 1:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om onderdeel 1 van het revisieverzoek met betrekking tot art. 40 van de Acta van GS Mariënberg 2005 onontvankelijk te verklaren.

Grond:
Het komt niemand toe en helemaal geen kerkleden van die vertrouwelijke zaken kennis te nemen nog zelfs daar om te vragen.
Tevens tonen appellanten niet aan dat dit besluit ingaat tegen Schrift, belijdenis en/of KO.

Dit besluit wordt met 8 stemmen voor en 4 tegen genomen.

Besluit 2:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om onderdeel 2 van het revisieverzoek met betrekking tot art. 40 van de Acta van GS Mariënberg 2005 onontvankelijk te verklaren.

Grond:
Het is de bevoegdheid van de classis om zelf de criteria op grond van Gods Woord en de KO vast te stellen voor het geven van haar instemming tot het instellen van de ambten in een bepaalde plaats.
Tevens tonen appellanten niet aan dat dit besluit ingaat tegen Schrift, belijdenis en/of KO.

Dit besluit wordt met 8 stemmen voor, 3 tegen en 1 onthouding genomen.

Besluit 3:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om onderdeel 3 van het revisieverzoek met betrekking tot art. 40 van de Acta van GS Mariënberg 2005 onontvankelijk te verklaren.

Grond:
Het komt niemand toe en helemaal geen kerkleden van die vertrouwelijke zaken kennis te nemen of zelfs daar om te vragen.
Tevens tonen appellanten niet aan dat dit besluit ingaat tegen Schrift, belijdenis en/of KO.

Dit besluit wordt met 8 stemmen voor en 4 tegen genomen.

Besluit 4:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om onderdeel 4 van het revisieverzoek met betrekking tot art. 40 van de Acta van GS Mariënberg 2005 onontvankelijk te verklaren.

Grond:
Voor de bewering als zou GS Mariënberg het bezwaarschrift van br. Groeneveld ten onrechte ontvankelijk verklaard hebben worden door appellanten geen argumenten aangedragen.

Dit besluit wordt met 8 stemmen voor en 4 tegen aanvaard.

Besluit 5:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om onderdeel 5 van het revisieverzoek met betrekking tot art. 40 van de Acta van GS Mariënberg 2005 onontvankelijk te verklaren.

Grond:
De appellanten spreken van het belijden van schuld door beide zijden, maar tonen niet aan wat de zonden zijn. Ook gaan appellanten voorbij aan de oproep van GS Mariënberg 2005 aan Zwijndrecht, om bij bezwaar de kerkelijke weg te gaan, waaraan deze geen gehoor heeft gegeven.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 91: Verzoekschrift broeder B.J. Post 16-05-2008

De preses draagt de leiding voor dit agendapunt over aan br. H. Oosterhuis. Deputaten Appèlzaken, de brs. T. L. Bruinius, L. Menninga en G. H. Plaggenmars worden verwelkomd.

Materiaal:
- Verzoekschrift van br. Post
- Rapport Deputaten Appèlzaken.

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om het verzoekschrift van deze broeder onontvankelijk te verklaren.

Gronden:
1. Dit verzoekschrift voldoet niet aan de regels voor een appèlschrift noch voor die van een revisieverzoek.
2. In dit verzoekschrift wordt niet concreet ingegaan tegen besluiten van de GS Mariënberg 2005 of besluiten van de classis. Ook is niet duidelijk wat aangevochten wordt en is er geen bewijs geleverd dat de kerkelijke rechtsgang is verstoord in de aangedragen zaken.

Bespreking:
De deputaten hebben na ontvangst van het verzoekschrift de broeder verzocht het verzoekschrift aan te passen overeenkomstig de door de kerken vastgestelde regels, omdat het ingediende verzoekschrift geen bezwaren bevat die zich op de synode of classis richten. De deputaten hebben daarbij hun hulp aangeboden.
Bij het deputaatschap appèlzaken is een brief binnengekomen inzake het appèl van deze broeder, die het niet nodig vond zijn appèlschrift naar de daartoe opgestelde regels aan te passen. Het moderamen heeft Deputaten Appèlzaken verzocht om van deze broeder een schriftelijke bevestiging te ontvangen.
De broeder heeft hiervan geen gebruik gemaakt.

Het besluit tot onontvankelijkheid werd met algemene stemmen genomen.

Br. H. Oosterhuis geeft het voorzitterschap weer over aan ds. S. de Marie.

Artikel 92: Vragen naar aanleiding van uitspraken GS Mariënberg 2005 inzake echtscheiding

01-03-2008

Materiaal:
Brief van De Gereformeerde Kerk te Olterterp e.o. met vragen cq. opmerkingen n.a.v. de synodebesluiten Mariënberg 2005 inzake het deputatenrapport onderzoek synodebesluiten vanaf 1993.
a. Vertegenwoordiging bij kerkelijke plechtigheden met een officieel en nationaal karakter. GS Mariënberg besloot dat de kerken naar deze kerkdiensten geen afvaardiging zullen sturen (besluit I.3). Hoe zit het nu met ambtsdragers en gemeenteleden die vanwege familieomstandigheden een dienst bezoeken van kerken in het GKv kerkverband?
b. N.a.v. het besluit inzake echtscheiding wil DGK Olterterp graag duidelijkheid over de vraag of kwaadwillige verlating nu wel of niet een Schriftuurlijke grond is voor echtscheiding.

Overweging:
Een revisieverzoek zal moeten ingaan op de besluiten zelf. Vragen over zaken die ermee samenhangen dienen echter via de kerkelijke weg te worden ingebracht (art. 30 KO).

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit niet in te gaan op de verzoeken van De Gereformeerde Kerk te Olterterp e.o

Gronden:
1. De vragen hebben geen betrekking op onderdelen van de besluiten van GS Mariënberg zelf. De vragen hebben betrekking op afgeleide zaken.

2. Deze vragen dienen indien nodig geacht, als zelfstandige kwesties via de kerkelijke weg (via de classis) beantwoord te worden.

Het voorstel om het verzoek van De Gereformeerde Kerk te Olterterp e.o. af te wijzen wordt met 10 stemmen voor en 2 tegen genomen.

De preses bedankt de commissie voor haar werk.

Artikel 93: Appèlschrift tegen classisbesluiten inzake Zwijndrecht

16-05-2008

Materiaal:

- Bezwaarschrift naar aanleiding van de besluiten van de classis Zuid-West van 28 september 2006 en 21 december 2006 met bijlagen met daarin de volgende verzoeken:
  A. dat de classis Zuid-West in zijn vergadering van 28 september 2006 voorbarig en onzorgvuldig heeft gehandeld door te besluiten dat de broeders en zusters die te Zwijndrecht vergaderen, niet behoren tot het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland, zolang zij zich niet conformeren aan de rechtsgeldige uitspraken van de classis Zuid-West en van de generale synode.
  B. dat de classis Zuid-West het besluit inzake Zwijndrecht dient terug te nemen.
  C. dat de generale synode te Zwolle uitspreekt dat de classis Zuid-West ten onrechte geen medewerking heeft willen verlenen aan een bemiddelingspoging door middel van een hulpaanbod, dat gericht was op het behoud van de gemeente te Zwijndrecht voor het kerkverband.
  D. dat de generale synode te Zwolle uitspreekt dat er een commissie dient te komen, welke de opdracht heeft, in overleg met de gemeente te Zwijndrecht en de kerken van de classis Zuid-West, wegen te zoeken om de geslagen breuk met de gemeente te Zwijndrecht te herstellen, gegeven de huidige situatie.
- Rapport Deputaten Appèlzaken.

Besluit 1:

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit verzoek A van het bezwaarschrift van een aantal broeders en zusters tegen besluiten van de classis Zuid-West van De Gereformeerde Kerken, genomen op 28 september 2006 en 21 december 2006, onontvankelijk te verklaren en niet in behandeling te nemen.

Gronden:

a. appellanten zijn geen partij in de zaak waartegen zij appelleren; zij zijn niet geroepen tot uitvoering van de betreffende besluiten en niet op andere wijze direct betrokken;
b. appellanten behoren niet in appèl te gaan betreffende een zaak van derden; zaken van particuliere aard die in de weg van appèl op de generale synode tot beslissing gekomen zijn, behoeven als zodanig geen beoordeling door alle kerken of haar leden. Alleen als men op enigerlei wijze tot de uitvoering van de beslissing geroepen is, treedt de mogelijkheid van het "tenzij" van art. 31 KO op (GS Heemse 1984-1985, art 124, grond 3).
c. appellanten doen geen beroep op het 'tenzij' van de kerkorde; zij trachten niet te bewijzen dat de betreffende besluiten in strijd zijn met Schrift en/of kerkorde.

Besluit 2:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit verzoek B van het bezwaarschrift van een aantal broeders en zusters tegen besluiten van de classis Zuid-West van De Gereformeerde Kerken, genomen op 28 september 2006 en 21 december 2006, onontvankelijk te verklaren en niet in behandeling te nemen.

Gronden:
Gelijkluidend aan de gronden onder besluit 1.

Besluit 3:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit verzoek C van het bezwaarschrift van een aantal broeders en zusters tegen besluiten van de classis Zuid-West van De Gereformeerde Kerken, genomen op 28 september 2006 en 21 december 2006 ontvankelijk te verklaren , maar niet te kunnen voldoen aan het gevraagde.

Gronden:
a. appellanten uiten deze bezwaren als partij in het geding.
b. appellanten tonen niet overtuigend aan dat de classis Zuid-West ten onrechte geen medewerking heeft willen verlenen aan een bemiddelingspoging door middel van een hulpaanbod van de 'commissie goede diensten'; zij hebben niet aangetoond dat de classis daarmee handelde in strijd met Gods Woord of de kerkorde.
c. het gegeven dat de gemeente te Zwijndrecht, na de kerkelijke weg te hebben afgewezen, instemt met een hulpaanbod van derden, verplicht de classis niet om die hulp ook te aanvaarden; omdat het hulpaanbod niet uitgaat van aanvaarding van de synode-uitspraken, en omdat het een particuliere, niet-kerkelijke actie betreft, had de classis goede gronden om dit hulpaanbod af te wijzen.
d. appellanten beroepen zich ten onrechte op het ambt aller gelovigen; het ambt aller gelovigen verplicht toch allereerst om broeders en zusters erop te wijzen dat zij naar het gereformeerd kerkrecht besluiten van meerdere vergaderingen hebben te aanvaarden; ieder kerklid heeft vanuit het ambt aller gelovigen het gezag van de over haar gestelde vergaderingen te aanvaarden en de besluiten van deze vergaderingen als bindend te beschouwen tenzij naar art. 31 KO aangetoond kan worden dat het besluit strijdig is met Schrift, belijdenis en/of KO.
e. appellanten gaan ten onrechte voorbij aan het feit dat bemiddelende gesprekken altijd tot doel hebben het sluiten van een compromis; iets dat in deze situatie niet aan de orde is; wanneer appellanten menen dat de gemeente te Zwijndrecht toch tot conformering of revisie had moeten besluiten, stond niets hen in de weg om zelfstandig in gesprekken met de gemeente te Zwijndrecht hierop aan te dringen en te trachten de gemeente te overtuigen.

Besluit 4:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit verzoek D van het bezwaarschrift van een aantal broeders en zusters tegen besluiten van de classis Zuid-West van De Gereformeerde Kerken, genomen op 28 september 2006 en 21 december 2006 ontvankelijk te verklaren, maar niet te kunnen voldoen aan het gevraagde.

Gronden:
a. appellanten uiten deze bezwaren als partij in het geding;
b. appellanten hebben niet aangetoond dat de instelling van een commissie van goede diensten noodzakelijk is om de breuk met de gemeente te Zwijndrecht te herstellen;
c. de betrokkenheid van kerkleden bij de breuk tussen de gemeente te Zwijndrecht en het kerkverband is op zich geen reden om een commissie in te stellen zoals appellanten verzoeken;
d. de classis Zuid-West wás partij in het geding van de gemeente te Zwijndrecht tegen de besluiten van de classis Zuid-West; de situatie is nu een andere: de generale synode heeft besluiten genomen en de gemeente te Zwijndrecht zowel als de classis Zuid-West zijn nu gehouden deze besluiten uit te voeren; de betrokkenheid van de classis is geen reden om een commissie in te stellen; de classis is hier geen rechter in eigen zaak maar constateert een feit;
e. herstel en verzoening is mogelijk in de weg van bekering; vanuit de kerken en door kerkleden is de gemeente van Zwijndrecht daartoe veel en dringend opgeroepen; wanneer de gemeente te Zwijndrecht zou menen dat er nu, in wat appellanten noemen ‘een nieuwe situatie', een mogelijkheid zou zijn om (opnieuw) tot het kerkverband te gaan behoren, zal zij zich tot de kerken moeten wenden met een verzoek in die zin.

Bespreking:
Br. H. Oosterhuis dankt de deputaten voor hun uitgebreid en helder rapport. Ook wordt gewezen op de milde toon in het bezwaarschrift. Omdat het hier gaat om een bezwaar tegen de classis Zuid-West zullen de afgevaardigden van deze classis buiten stemming blijven.

De verzoeken A en B worden met algemene stemmen niet ontvankelijk verklaard.
De verzoeken C en D worden met algemene stemmen ontvankelijk verklaard.
De synode stemt met algemene stemmen in om aan de verzoeken C en D niet te voldoen.
Het voorstel van de deputaten om bij afwijzing van de verzoeken C en D een inhoudelijke toelichting te geven wordt met algemene stemmen verworpen.

De synode acht het tegenstrijdig om inhoudelijk te reageren op een niet ontvankelijk verklaard bezwaarschrift.

De synode besluit het rapport van de deputaten als bijlage in de acta op te nemen. Hierdoor wordt aan de kerken meer informatie geboden omtrent deze materie.

Hoofdstuk X PRESENTATIE, PUBLICATIES EN COMMUNICATIE

Artikel 94: Interview preses in dagblad De Stentor

08-12-2007

Het regionale streekblad 'De Stentor' van Zwolle en omgeving verzoekt de synode een foto te mogen maken van de synode tijdens een zitting en een interview te mogen hebben met de preses. De vergadering stemt met dit verzoek in.

Artikel 95: Interview ds. De Marie over De Gereformeerde Kerken bij de EO

16-05-2008

Ds. De Marie is voor een nieuw programma van de EO benaderd, uit te zenden via radio 5. Dhr. A. Knevel zal in meerdere vraaggesprekken alle gereformeerde kerkgenootschappen voor het voetlicht brengen. Eén van die afleveringen zal dan over De Gereformeerde Kerken in Nederland gaan. De afgevaardigden gaan hiermee akkoord.

Artikel 96: Verslaglegging in de Acta

15-03-2008

De preses stelt namens het moderamen de verslaglegging in de acta aan de orde. Wat is naast de overwegingen, besluiten en gronden relevant om in de acta te worden opgenomen. Zowel voor de kerken als het nageslacht is het belangrijk te weten wat de achtergronden van een bepaald besluit zijn. Moet hetgeen de afgevaardigden zeggen met naam en toenaam in de bespreking vermeld worden? De voor- en nadelen worden uitvoerig tegen het licht gehouden.

De vergadering verzoekt het moderamen:
in de verslaglegging terughoudend te zijn wat betreft de namen.
de verslaglegging nog eens tegen het licht te houden.

Het punt bespreking in de acta levert wel relevante informatie op.

Artikel 97: Vertrouwelijke onderwerpen en de Acta

24-05-2008
20-09-2008

Het moderamen zal met een voorstel komen m.b.t. het opnemen van bijlagen en onderdelen van de synode die (deels) vertrouwelijk behandeld zijn.
Voorstel voor een algemene regel voor opname van stukken als bijlagen bij de openbare Acta:

1. alle deputatenrapporten, behalve die onderdelen die vertrouwelijke informatie bevatten.
2. synodecommisierapporten indien zij iets toevoegen aan de Acta of de leesbaarheid voor de gemeenteleden. Dat zal per synode bepaald worden.
3. een lijst van alle brieven, bezwaarschriften en revisieverzoeken met verwijzing naar de Acta.
4. interne voorstellen (van o.a. moderamen of synodeleden) echter niet apart opnemen, want deze komen reeds in de Acta voor tijdens de behandeling.

De synode besluit om dit voorstel aan te nemen en in de bijlage ook op te nemen het commissierapport inzake de revisieverzoeken betreffende de zaak Zwijndrecht.

In de vertrouwelijke Acta zal opgenomen worden dat deel van het rapport van Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites dat de correspondentie weergeeft van gemeenteleden met redactieleden. Ook de vertrouwelijke delen uit het rapport van de Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woord zullen in deze vertrouwelijke Acta worden opgenomen.
Tevens wordt besloten in de Acta en rapporten aan te geven waar delen in de vertrouwelijke Acta zijn opgenomen.

Artikel 98: Index en inhoudsopgave Acta van GS Mariënberg 2005

24-05-2008

De index en inhoudsopgave van de Acta van GS Mariënberg 2005 zijn in vergevorderd stadium. Het uiteindelijke product zal de afgevaardigden voor 14 juni a.s. toegestuurd worden.

Artikel 99: Rapport Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites

01-03-2008

Materiaal:
Rapport van deputaten over de periode september 2006 tot en met juni 2007
Aanvullend rapport van deputaten met twee bijlagen.
Financieel rapport van Deputaten Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites (Resultaten-rekening).

Besluit 1:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland , bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om de ‘Instructie voor de Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites’, het ‘redactiestatuut *Landelijk Kerkblad* van De Gereformeerde Kerken in Nederland’ en ‘de Regelingen van het Landelijk Kerkblad van De Gereformeerde Kerken in Nederland’, zoals die op 30 september 2006 door GS Mariënberg 2005 zijn vastgesteld op te nemen in de Acta van de GS Zwolle.

Gronden:
1. De in de Acta van GS Mariënberg 2005 opgenomen versie is niet de versie zoals die is vastgesteld door de synode op 30 september 2006.
2. De onder besluit 1. genoemde instructie, regelingen en het genoemde statuut, zijn in deze vorm van kracht gebleven.

Besluit 2:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om het verzoek van de deputaten in te willigen om de tekst uit 2 Tim. 3:16 en 17 op te nemen in het devies van het landelijk kerkblad De Bazuin. De tekst luidt als volgt: *Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot weerlegging, tot verbetering, tot onderwijzing die in de rechtvaardigheid is; Opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaakt toegerust.*

Grond:
De weergave van deze tekst is ontdaan van verouderde woorden maar sluit het nauwst aan bij de Statenvertaling als de meest zuivere vertaling van deze Schrifttekst.

Besluit 3:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit om aan het verzoek van de deputaten om de instructie voor de webmaster een plaats in de Acta te geven te voldoen.

Besluit 4:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat de tekst uit Ps. 37:5 de tekst zal zijn op het titelblad van de website van de kerken. Deze tekst luidt: *Wentel uw weg op de HERE en vertrouw op Hem, en Hij zal het maken.*

Besluit 5:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit de abonnementsprijs van het landelijk kerkblad voor het jaar 2008 te verhogen naar €69,00 en de abonnementsprijs voor het jaar 2009 vast te stellen op €74,50.

Gronden:
1. De druk- en verzendkosten overstijgen het abonnementsgeld.
2. Er wordt naar gestreefd het blad kostendekkend uit te geven.

Besluit 6:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit onder dank aan de deputaten en de redactie voor het door hen geleverde werk, de deputaten decharge te verlenen.

Besluit 7:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit dat de naam van het deputaatschap in het vervolg zal luiden: Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites.

Grond:
De opdracht voor deze deputaten omvat naast het landelijk kerkblad de verzorging van twee websites, namelijk één voor het kerkblad en één voor De Gereformeerde Kerken.

Bespreking:
De preses verwelkomt de deputaten de brs. L. Groeneveld, W. J. Sikkens en C.A. Teunis. Zij worden uitgenodigd aan de tafel plaats te nemen. Br. C.A. Teunis krijgt de gelegenheid het rapport toe te lichten.

Vragen n.a.v. de rapporten van deputaten.

Er is dankbaarheid voor het vele werk dat de deputaten in het afgelopen twee jaar voor de kerken hebben verricht. Een aantal vragen en zaken komen aan de orde:

- Er zijn veel overeenkomsten tussen het oude blad Reformanda en De Bazuin. In De Bazuin zouden teveel artikelen opgenomen zijn die zich richten tegen de GKv, terwijl in de instructie de toerusting van de leden van DGK om te leven in een wereld die steeds meer afdwaalt van de HERE voorop staat.
- In de opbouwende artikelen wordt soms wat te negatief gesproken wordt over de verontrusten in de GKv. In de kritiek moet het roepen en nodigend appèl voorop staan, niet altijd het veroordelende aspect.

- Is het wel goed dat deputaten zich in artikelen uitlaten over hun werk (bijv. het artikel over de Herziene Statenvertaling). Lopen deputaten daarmee de synode niet voor de voeten, die nog een besluit moet nemen over de materie?
- Wat is de reden waarom het niet mogelijk om via ingezonden stukken te reageren op artikelen?
- Is de administratieve en financiële verantwoordelijkheid van het kerkblad niet een verantwoordelijkheid van de Deputaten Financieel Beheer?

De deputaten geven hierop antwoord.
Net als haar voorganger Reformanda staat De Bazuin voor de ontwikkeling en de verdediging van het gereformeerde leven. Dit betekent in alle geledingen van het kerkelijk en maatschappelijk leven oproepen tot trouw aan Schrift en belijdenis. Wel stond het blad Reformanda midden in de kerkstrijd, een periode van reformatie door de Here bewerkt. Daardoor waren de artikelen soms meer polemiserend van aard. De Bazuin is een kerkblad en niet het blad van een vereniging, zoals Reformanda dat was. De Bazuin heeft tot doel om de leden van De Gereformeerde Kerken toe te rusten in de wereld van vandaag waarin wij leven. Daartoe wordt voorlichting gegeven. God geeft ons nu een tijd waarin we elkaar geestelijk mogen toerusten en opbouwen. Redactie en medewerkers van Reformanda zijn overgekomen naar de Bazuin. Het zou vreemd zijn als er geen punten van overeenstemming zouden zijn. Reformanda was een gereformeerd blad en De Bazuin is dat ook. Aan de hand van de inhoud van een aantal exemplaren van het kerkblad geven deputaten aan dat de toerusting door de artikelen centraal staat en dat het met de overeenkomst met Reformanda meevalt. Het redactiestatuut bepaalt dat de redactie verantwoordelijk is voor de inhoud van het blad. De instructie voor deputaten bepaalt dat deputaten verantwoordelijk zijn voor de Schriftuurlijke koers van het blad.
Dr. P. van Gurp heeft het kerkvolk gediend met een samenvatting van het deputatenrapport betreffende de Herziene Statenvertaling en de materie van de bijbelvertaling toegankelijk gemaakt voor allen. Het deputatenrapport is vrij beschikbaar voor alle kerkleden, daar is niets geheimzinnigs aan. Curatoren noemen deze artikelen van Ds. Van Gurp: toerusting van het kerkvolk om beter te kunnen meeleven met het synodewerk en na te denken over een verantwoorde vertaling van het Woord van God. Dat is noodzaak. Daar kunnen de afgevaardigden alleen maar hun voordeel mee doen Het gaat hier heel concreet om de kennis ofwel de geur van Christus in een taalkleed dat voor het kerkvolk het best te begrijpen is.
De Bazuin is geen blad waarin iedereen zijn, misschien wel tegenovergestelde, mening kan geven m.b.t. zaken die Schrift en belijdenis aangaan. Het blad is niet bedoeld om een discussie-forum te zijn, maar een middel om het Schriftuurlijke spoor vast te houden.
Om een zo geruisloos mogelijke overgang te bewerkstelligen van het blad Reformanda naar het kerkblad De Bazuin is de bestaande financiële structuur gehandhaafd.

Tenslotte stelt de preses de financiële stukken aan de orde.
Enkele afgevaardigden hebben daarover een aantal vragen m.b.t. de omzetbelasting, de financiële structuur en de te verhogen abonnementsprijs.
Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad zullen in overleg met Deputaten Financieel Beheer nagaan hoe de financiële structuur er in de toekomst uit moet zien. Zij zullen de volgende synode met een voorstel dienen.
De verhoging van de abonnementsprijs naar €69,00 is een gevolg van de gestegen opmaak en drukkosten.
De preses bedankt de deputaten voor hun werk.

Hoofdstuk XI FINANCIËN EN BEHEER

Artikel 100: Kascontrole Deputaten OtdDdW

12-01-2008

Materiaal:

- Rapport Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords met bijlagen, waarin zij verzoeken om een classis aan te wijzen die de financiële boeken van de deputaten zal controleren.

Besluit:

De synode besluit gedurende de lopende synode de kascontrole te laten uitvoeren door de classis Noord-Oost. De classis Zuid-West zal de kascontrole uitvoeren voor de volgende synode.

Artikel 101: Controle boeken Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords

24-05-2008
14-06-2008

Materiaal:

- Rapport controle boeken over het jaar 2007

De brs. H.J. Sasbrink en A.M. Docter hebben de boeken over het jaar 2007 van de Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords gecontroleerd en deze in orde bevonden. Br. M.S. Godschalk wordt als penningmeester van deze deputaten, decharge verleend en bedankt voor zijn werk. Tevens worden de broeders die de controle hebben verricht bedankt.
Br. R. ten Have merkt op dat alle officiële stukken aan de synode ondertekend moeten worden ook controleverslagen. Door e-mailverzending kan dit zomaar achterwege blijven. Dit zal nogmaals onder aandacht van de betrokkenen gebracht worden.

Artikel 102: Financieel Beheer

15-03-2008

Materiaal:

- Acta van de GS Mariënberg 2005, art. 46-48, Hoofdstuk IX Financiën en beheer, pag. 121-123; De Instructie voor de Deputaten Financieel Beheer, pag. 236 en 237.
- Brief van de Commissie Emeritering en Pensioen d.d. 11 september 2006 gericht aan de GS Mariënberg 2005
- Rapport Deputaten Financieel Beheer aan GS Zwolle 2007
- Revisieverzoek DGK Zwolle e.o. inzake Instructie Deputaten Financieel Beheer.

De synode constateert:

1. In artikel 13 van de Instructie van de Deputaten Financieel Beheer is te lezen *De gelden die benodigd zijn voor de emeritering van predikanten worden uit eigen kerkverband bekostigd en omgeslagen per ziel*.

2. Echter de gelden die benodigd zijn voor de emeritering van predikanten worden niet uit eigen kerkverband bekostigd. Zo is besloten door GS Mariënberg 2005 in de art. 46-48; Zo is ook de praktijk. Dit is dus in tegenstelling met hetgeen in art. 13 van de instructie staat.
3. Indien een gemeente een predikant beroept, die een zgn. pensioengat heeft, zal die betreffende gemeente aanvullende pensioenpremies verschuldigd zijn aan de verzekeringsmaatschappij (zie art. 12) waar de kerken een zgn. mantelpolis (lees: een

collectieve polis) hebben afgesloten. Alleen dan kan door die gemeente een beroep worden gedaan op het emeriteringsfonds om die extra premies te vergoeden.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007,
besluit ten behoeve van de nieuwe instructie, de tekst van de bestaande instructie voor Deputaten Financieel Beheer als volgt te wijzigen, waarbij de artikelen 11 en 12 worden samengevoegd, en artikel 13 komt te vervallen, en het nieuwe artikel 11 de volgende tekst krijgt:

Artikel 11:
Deputaten Financieel Beheer zoeken een geschikte verzekeringsmaatschappij en sluiten met die maatschappij een mantelovereenkomst om het ouderdoms-, weduwen- en wezenpensioen van predikanten te verzekeren, zodat de kerken die een predikant hebben beroepen voor dat deel kunnen voldoen aan artikel 13 KO .
Deputaten richten voorts een 'Reservefonds t.b.v. emeritering' op en beheren dat fonds. Dit fonds zal het karakter hebben van een 'onderlinge steunverlening met een geringe kapitaalvorming'. Het kapitaal is nodig om een buffer te hebben voor het betalen van zgn. inhaal-premies die kerken verschuldigd kunnen zijn voor hun predikanten die een pensioen en/of AOW-gat hebben opgelopen. De deputaten stellen een quotum vast voor dit in te stellen reservefonds dat in het jaar 2006 € 15,- per ziel bedraagt en dragen zorg voor de inning van het quotum. Voorts adviseren zij de plaatselijke kerken over deze regeling en de afgesloten mantelovereenkomst, zodra deze een predikant hebben of wensen te beroepen.

Gronden:
1. Artikelen 11 t/m 13 van de instructie zijn niet conform aan hetgeen de ‘Commissie Emeritering en Pensioen’ heeft geschreven in haar brief van 11 september 2006, gericht aan de GS Mariënberg 2005 en zo is ook niet door deze commissie gerapporteerd op voornoemde synode.
2. Ook komen art. 11 t/m 13 van de instructie niet overeen met de besluiten in de art. 46-48 van GS Mariënberg 2005.
3. Zoals in de Acta van Mariënberg geformuleerd, is art. 12 van de instructie in tegenspraak met art. 13. Het laatst genoemde artikel zegt dat door het op te richten emeriteringsfonds aan eigen predikanten gelden worden verstrekt bij emeritering, terwijl art. 12 zegt dat er een mantelovereenkomst moet worden afgesloten waarbij de kerken die een predikant hebben beroepen zich kunnen aansluiten.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 2:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Zwolle op 17 november 2007, besluit voorts:
a. de classis Zuid-West aan te wijzen om de boeken van Deputaten Financieel Beheer te controleren en nog tijdens deze synode haar verslag uit te brengen
b. Deputaten Financiëel Beheer en Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad op te dragen om op een te plannen overleg te spreken over het te verwachten tekort bij het kerkblad als ook over de financiële verantwoordelijkheden voor het kerkblad.
c. ook in 2007 voor het reservefonds ‘emeritering’ een quotum vast te stellen van € 15,- per ziel.

Bespreking:
De deputaten geven aan dat er voor de kerken reeds een collectieve emeritaatsverzekering bij een verzekeringsmaatschappij is afgesloten.

Artikel 103: Bespreking aanvullend rapport Deputaten Financieel Beheer (financiëel overzicht 2007)

24-05-2008

Br. H.J.Mooibroek beantwoordt een aantal vragen over de financiële stukken.
Het verslag van de controle van de boeken van Deputaten Financieel Beheer wordt verschoven naar de zitting van 14 juni 2008.
De preses bedankt de deputaten voor hun werk in zowel 2006 als 2007.

Artikel 104: Controle Deputaten Financieel Beheer en quaestor

24-05-2008
14-06-2008

Om dubbel werk te voorkomen is het beter dat één classis beide controles uitvoert. De synode besluit dit door classis Zuid-West te laten uitvoeren voor de jaren 2008/2009.
De brs. W. J. Boot en C. J. Teunis hebben de boeken gecontroleerd over de periode jan. 2007 tot en met dec. 2007 van de Deputaten Financieel Beheer. Deze zijn in orde bevonden. Op voorstel van de preses wordt br. M. Sneep, als penningmeester van het deputaatschap, decharge verleend. Tevens bedankt de preses de broeders deputaten en de broeders die de controle hebben verricht voor hun werk.

Artikel 105: Financiën Kerkblad De Bazuin

24-05-2008

Materiaal:
Rapport Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad De Bazuin en Deputaten Financieel Beheer 2007

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, op 17 november 2007 bijeen te Zwolle, besluit om de Deputaten Financieel Beheer te machtigen jaarlijks een bedrag te reserveren voor bijstand aan het kerkblad. Dit bedrag wordt jaarlijks vastgesteld. Deputaten Financieel Beheer ontvangen per half jaar een financieel verslag van De Bazuin. Deputaten Financieel Beheer zullen volgens een vast periodiek schema inzage krijgen in de financiën van het kerkblad De Bazuin.

Grond:
De kosten van het kerkblad De Bazuin worden niet volledig gedekt door de abonnements-gelden.

Bespreking:
Op de vraag waarom de kosten voor De Bazuin zijn gestegen is er door de deputaten zowel als de drukkerij HAMI een onderzoek verricht. Enerzijds worden er twee bladzijden meer gedrukt en anderzijds zijn de kosten voor het verzenden verhoogd. Deputaten Financieel Beheer stellen voor een bedrag van €15.000 bij te dragen aan de kosten van De Bazuin als dit nodig blijkt. Dit bedrag wordt per jaar bekeken. De financiën van De Bazuin blijven vallen onder de verantwoording van Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad De Bazuin. Wel zullen Deputaten Financiëel Beheer elke 3 maanden inzage krijgen in de financiële situatie.

De kerken zullen in kennis gesteld worden van de mogelijkheid om het kerkblad financieel te steunen via donaties, nu het kerkblad een ANBI-status heeft ontvangen.

Hoofdstuk XII TOESPRAKEN

Artikel 106: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 2:1-7

8-12-2007

Geachte afgevaardigden, weleerwaarde en eerwaarde broeders, broeders en zusters,
De kerk van Jezus Christus is uniek in de wereld. De kerk is altijd uniek geweest vanaf de dagen van Enos, toen er voor het eerst zichtbare erediensten waren. En later via Abraham: het volk Israël, en sinds Pinksteren vanaf de eerste christelijke gemeenten. Zo is ze nog steeds uniek. Uniek, omdat de Here haar verkiest temidden van een goddeloze wereld. Uniek, ook omdat Christus Zelf haar Hoofd is. Zodat zij dus een oppermachtig Hoofd heeft.
Uniek, ja zelfs antithetisch in deze wereld. Maar juist daarom ook niet onaangevochten, niet met rust gelaten. In onze tijd ervaren we de aanvechtingen en de bedreigingen misschien veel meer dan enkele decennia geleden. Juist daarom hebben we geleerd dat de kerk ook niet vanzelfsprekend is. Dat de kerk alleen bestaan kan, omdat Christus haar bewaart. Omdat Christus als haar Hoofd haar leidt, haar koestert, haar verzorgt en haar beschermt.

Dat alles komt mee in het beeld dat hier in het gelezen Schriftgedeelte staat, en dat de Here Jezus van Zichzelf geeft aan Zijn gemeente te Efeze. Hij maakt Zich bekend aan deze gemeente, en daarmee aan heel Zijn kerk van alle plaatsen en tijden, als Hij, die de zeven sterren in Zijn rechterhand houdt, en tussen de zeven gouden kandelaren wandelt. Ja, Hij houdt ze allemaal vast. Met Zijn krachtige rechterhand houdt Hij hen staande, al die voorgangers van Zijn kerk. Hij doet hen volharden in het geloof. Hij is hen nabij bij moeiten. Hij voorziet hen van krachten en wijsheid.

Maar daarbij heeft Hij vooral Zijn kerk zelf op het oog: Hij wandelt tussen de zeven gouden kandelaren. En dat wandelen geeft weer dat Hij in voortdurende verbondsgemeenschap staat met Zijn kerk. Wandelen met God, zoals Henoch en Abraham dat deden, is een levend verbondsverkeer. Zo wandelt Christus tussen Zijn kandelaren. Hij is hen steeds allemaal nabij. Niet één laat Hij aan haar lot over. Alle zeven, het volle getal, mogen rekenen op Zijn zorg, Zijn leiding.
Gaat het dan automatisch goed in de kerk? We weten wel beter. De Here wil Zijn zorg en liefde schenken in het verbond. Maar Hij wil ook liefde terug krijgen. De liefde die Hij door Zijn Geest schenkt, als de liefde van een bruidegom aan zijn bruid, moet bewerken dat er ook liefde aan de Here geschonken wordt. Wederliefde door Zijn Geest, maar met inschakeling van de verantwoordelijkheid van Zijn bruid. Dat moet zich uiten in woorden en gedrag van voorgangers en van kerkleden. Van ambtsdragers en niet-ambtsdragers. De ambtsdragers zullen daarbij het voorbeeld moeten geven. Niet alleen met betrekking tot de leer van de kerk, maar juist ook m.b.t. de liefde tot God en de onderlinge broederliefde. En dan zó als Johannes dat zegt in één van zijn rondzendbrieven: "Kinderkens, laten wij liefhebben niet met het woord of met de tong, maar met de daad en in waarheid."

In de gemeente van Efeze, gebeurde veel wat de goedkeuring van de Here Jezus kon krijgen. Men kwam op voor de waarheid en had de leugen niet lief. Maar tegelijk was er ernstige kritiek. De voorganger en zijn gemeente werden teruggeroepen door haar Heiland tot de eerste liefde. Het besef van de rijkdom van het verbondskind van God zijn, was aan het wegebben. Wat eerst hun harten deed branden, dat was nu gewoon geworden. Maar zo was de

bruid zich niet goed bewust van de nabijheid van haar Bruidegom. Zo leefde ze niet meer vol verlangen naar Hem. Dat uitte zich met name in de onderlinge omgang. Men kwam op voor zijn eigen rechten. Men hield de gemeenschap niet meer goed in het oog. Nee, de leugen onderscheidde men nog wel van de waarheid. Maar wanneer de liefde ging verdwijnen, was dat toch niet veel waard. Als het vuur van de kandelaar niet meer brandde, wat voor nut had zo'n kandelaar. Als dat niet veranderde dan zou de Here deze kandelaar van zijn plaats wegnemen. Er was dus bekering nodig, essentiële bekering waardoor deze gemeente in de liefde van Christus kon blijven. In Zijn verbondsgemeenschap.
Maar wanneer deze gemeente trouw aan Christus bleef, en weer terugkeerde naar haar eerste liefde, dan zou de weg geopend worden naar de eeuwige liefdesgemeenschap, gesymboliseerd door het mogen eten van de boom des levens in het paradijs. Dan zou er voor deze gemeente later geen beletsel zijn om eeuwig bij haar Bruidegom te mogen zijn in volmaakte heerlijkheid.

Geachte afgevaardigden, u bent als voorgangers bevoorrecht om zo te mogen weten dat Christus u staande houdt. Dat Hij allen die Hem vrezen en met name de Hem liefhebbende voorgangers, dwars door alle moeiten en aanvechtingen heen stand doet houden. Dat u dan net als we zongen in Psalm 112, mag weten dat uw recht veilig in Gods handen is. Dat u niet hoeft te vrezen voor kwaad gerucht want de HERE zal ook steeds uw schuilplaats wezen.
En u mag daarbij uw gemeente ook voorhouden, dat Christus haar verzorgt, voedt, koestert en leidt. Maar vergeet daarbij nooit dat Christus uw liefde waard is. Dat Hij Zijn trouw en goedheid alleen schenkt, als er een gelovige en liefdevolle gehoorzaamheid is. Als er wordt toegezien hoe de kerk gebouwd wordt, als er toewijding is om elkaar vast te houden bij de waarheid. Als er de wil is om elkaar te zoeken bij Gods Woord. Als gemeenteleden binnen één kerk, èn als gemeenten binnen het ene kerkverband. Want de Here Jezus Christus wil Zijn liefde zo blijven geven.
De kerk is uniek: zij is de bruid van Christus! Daarom moet haar vuur brandende blijven. Moge daartoe ook deze synodezitting dienstbaar zijn.

Artikel 107: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 2:8-11

12-01-2008

Geachte afgevaardigden, adviseur, broeders en zusters
In de stad van welvaart en luxe, van keizeraanbidding en mensverheerlijking, Smyrna, is de kerk van Jezus Christus een kerk in de verdrukking. Zolang zij werd aangezien voor een groep horend bij de Joden was er niet zoveel te duchten. De Joden deden mee in het werelds klimaat. Maar zodra deze kerk zich onderscheidt van die Joden, en niet mee wil doen met de wereld, wordt zij als staatsgevaarlijk aangeduid. Ze wordt als extremistisch gezien, een bedreiging voor de maatschappij. Want als je niet meedeed met de keizerverering en met de genietingen die het leven zonder God je brachten, dan was je niet alleen spelbreker, maar ook een gevaar voor de samenleving. En daarop volgt verdrukking, laster en bedreiging.
Maar deze kerk wordt nu door de Here Jezus toegesproken en bemoedigd. Hij maakt Zich aan Smyrna bekend als de Eerste en de Laatste. Dat is de Alpha en de Oméga. Duidend op Zijn eeuwige almacht. Niet de keizer die maar een mensenleven leeft en weer tot stof zal weerkeren, maar Christus is de eerste en de laatste. Hij was er al vóór de grondlegging van deze wereld. In Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, óók tronen, óók overheden, óók machten. Àlle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen – dus ook keizers, ook regeringen, ook Tweede Kamers. Hij, de almachtige Zoon van God, Hij is het Hoofd van het lichaam, de gemeente.

Met Smyrna mag elke kerk van Jezus Christus opkijken naar Christus, als Degene die de Naam boven alle naam gekregen heeft.

Maar vooraf aan die heerlijkheid heeft Christus moeten lijden, heeft Hij eerst als Middelaar de verzoening tot stand moeten brengen. En daarom is Hij eerst, zoals er staat, dood geweest. Om, naar de wil van God de Vader, Zijn kerk, Zijn volk te verlossen. En daarna is Hij weer levend geworden, opgestaan uit de doden en opgevaren naar de hemel. Om alle dingen, heel de schepping tot de eindbestemming te kunnen brengen. Om ook juist Zijn volk, Zijn lichaam, Zijn bruid te brengen naar de jongste dag. Christus was door lijden tot heerlijkheid gekomen.
Nu wil Hij Zijn kerk ook door lijden, door verdrukking heen, naar háár verheerlijking brengen, zodat zij van de tweede dood geen schade zal lijden.

"Ik weet uw verdrukking en armoede … en de laster." De werken van deze kerk gaan op in verdrukking, armoede en laster. Zo ervaren de kerkleden hun kerkelijk leven. Zo gaan ze gebukt onder die last en de moeite. De armoede kwam doordat ze wel *in* de rijke wereld waren maar *niet* van diezelfde wereld. De wereld stond op haar beurt samen met de Joden als valse kerk, vijandig tegenover de kerk, die zij de secte van de Nazarener noemde.
Christus ziet om naar deze gemeente. Alles neemt Hij nauwkeurig waar. Ook haar armoede als gevolg van de verdrukking. Hij zegt: Ik kèn uw verdrukking en armoede. Ik weet er alles van. Maar, en nu komt het wonderlijke: de Here zegt niet: dat gaat wel over. Er komen betere tijden. U zult rijk worden. Die armoede daar moet je je door heen slaan, straks wordt het voor jullie ook economisch beter. Nee, Christus zegt zoals de Statenvertaling zegt in vers 9: "dòch gij *zijt* rijk": Ik ken uw armoede, maar in feite bent u toch rijk. Dat betekent: verkijk u niet op de financiële situatie, op rijkdom en weelde, gemakken, genietingen. Want er is een andere werkelijkheid. U bent nú al rijk.
Dat is geen goedkope troost. Tegenover de aardse armoede stelt de Here de erfenis van Zijn rijkdom als de Almachtige, de Redder van de dood, als de Levende die het ware leven geeft. De erfenis die wij hier al hebben als gelovigen. De erfenis van het eeuwige zalige leven met Christus dat hier al een aanvang neemt. Christus stelt het *bezit* van eeuwige rijkdom tegenover tijdelijke armoede en verdrukking. Maar u bènt rijk, u bènt erfgenaam in Christus. Geen verdrukker kan díe rijkdom afnemen.
De gemeente te Laodicea zocht in tegenstelling tot die te Smyrna, haar rijkdom dus wel op aarde. Van haar wordt gezegd in Openb. 3:17: *Gij zegt: Ik ben rijk en ik heb mij verrijkt en heb aan niets gebrek, maar gij zijt ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt*.

Waar zoekt u uw rijkdom? Bij Jezus Christus de levende of hier in deze wereld zonder God? Het vasthouden aan het Woord van onze Heiland kan inhouden dat u uw baan moet verliezen. Bijvoorbeeld omdat u zich gehoorzaam vrij moest maken van een ongehoorzame kerk. Of omdat u weigerde op zondag te werken. Voor de kerk of voor gereformeerd onderwijs kunnen in de nabije toekomst flinke financiële offers van u gevraagd worden, die uw welvaart bedreigen. En zo kunnen er meer keuzes gevraagd worden ter wille van het geloof, waardoor u arm zou kunnen worden. Financieel arm.
Maar zie dan ook op naar uw Here en Heiland, Hij die ook uw werken weet, uw verdrukking en armoede. Bedenk dan: Híj maakt ons rijk.

Ook voor laster moet u niet bevreesd zijn. De kerk te Smyrna ondervond dat vooral van de kant van de Joden. Maar Christus roept ze op om niet te vrezen, ook al zou die laster er zelfs toe leiden dat ze in de gevangenis worden geworpen. Maar in plaats van te vrezen, moeten ze trouw blijven. Ja, wanneer het nodig is zelfs tot in de dood.

In onze samenleving wordt de trouwe kerk steeds meer gezien als een groep extremisten, fundamentalisten. Zelfs door ‘christenen’ kun je bij kerkelijke trouw zo worden afgeschilderd. Maar laten we bij zulke laster dan opzien naar de Here en Hem trouw blijven. Trouw tot in de dood, vers 10. Dwars door verdrukking, verleiding, laster, vervolging heen. Trouw aan de Koning van de kerk, Die overwonnen heeft en Die het eeuwige leven schenkt.

Afgevaardigden, zet zo uw werk in dienst van de Koning van de kerk voort, onbevreesd voor laster, voor moeiten en verdrukking. Hier op de synode en in uw dienst voor de plaatselijke kerken. Tot eer van God de Vader en God de Zoon. Hij is de Eerste en de Laatste, die dood geweest is en levend geworden. Wie overwint, zal van de tweede dood geen schade lijden.

Hiermee verklaar ik de derde zitting van de Generale Synode van Zwolle geopend. En heet u allen van harte welkom.

Artikel 108: Openingstoespraak ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 2:12-17

9-02-2008

Geachte afgevaardigden, adviseur, broeders en zusters
Voelt u zich veilig in de kerk? In een kerk waarin alles rustig is en geen strijd voorkomt, kan het veilig lijken. Maar is dat de veiligheid bij Gods Woord? Veiligheid bij Christus?
In de brief aan Pergamum maakt Christus, het Hoofd van de kerk, Zelf duidelijk dat Hij strijd gebiedt. Niet alleen strijd naar buiten, maar ook strijd naar binnen. Nee, niet om onvrede te bewerken, maar om juist de wáre vrede te bewaren en de wáre veiligheid te garanderen. Tegen alle tegenstand in van buiten en van binnen.
Zo spreekt Christus ook ons aan in de brief gericht aan de gemeente van Pergamum. Christus toont Zich in deze brief aan Zijn kerk als Degene die het tweesnijdende scherpe zwaard heeft. Het is het zwaard dat komt uit Zijn mond. Christus toont hier Zijn macht en kracht als Koning en Rechter. Met Hem valt niet te spotten. Hij bestrijdt wat onrecht is in Zijn ogen. En Hij vraagt onderwerping. Dat zwaard dat uit Zijn mond komt is Zijn Woord.
Een tweesnijdend zwaard: aan de ene kant met dreiging naar de tegenstanders van buitenaf, dat houdt in *bescherming* van de kerk. Aan de andere kant dreiging naar binnen toe, de dreiging van de verbondswraak, bij afval, verbondsverlating, of het toelaten ervan. Maar ook dat zorgt voor de *bewaring* van Zijn kerk.

Na deze indrukwekkende presentatie geeft Christus Zijn beoordeling van deze gemeente. Hij zegt eerst: *Ik weet, waar gij woont, daar waar de troon van de satan is*. De gemeente te Pergamum was geworteld in de samenleving die gestempeld werd door volslagen heidense en afgodische cultus. De Here heeft hen *uit* die omgeving geroepen om Zijn kerk te zijn. En ze hebben daar gehoor aan gegeven. Dat betekende een grote verandering, maar tegelijk ook het begin van een dóórgaande strijd. Een strijd niet maar tegen bloed en vlees, mensen, maar vooral een strijd tegen de geesten, de boze geesten, de duivelse macht die daarachter zat. Ze leefden als gemeente midden in vijandelijk gebied. Christus zegt daarvan: Ik weet waar u woont, waar u voortdurend aan bloot staat, waar u voortdurend mee te maken hebt, en dat is de troon van satan. Alles was daar in Pergamum vergeven van de afgodendienst. Wilde je geaccepteerd worden met je zaak of je handel, dan moest je toch meedoen met de massa in vakbondsfeesten of anders een knieval doen voor de goddelijke keizer.

De Here Jezus zegt: Jullie hebben in deze uiterst moeilijke omstandigheden wat dàt betreft de goede strijd gestreden. Want jullie hebben vastgehouden aan Mijn Naam. Jullie hebben het geloof niet opgezegd, en ook niet verdoezeld. En zelfs niet toen één van jullie leden, Antipas

aan Mij trouw is gebleven tot in de dood. Christus noemt Antipas zelfs "Mijn getrouwe getuige", waarmee Hij ook wil zeggen: Deze Antipas is van Mij, hoort bij Mij, is Mijn eigendom. Bij Mij was en is hij veilig. Na deze positieve woorden van Christus volgt nu een enkele maar zeer kritische opmerking. In vers 14 *Maar Ik heb enkele dingen tegen u: dat gij daar sommigen hebt, die vasthouden aan de leer van Bileam*. Die leer was erop gericht de kinderen van Israël, de verbondskinderen dus, een strik te spannen, zodat ze afgodenoffers zouden eten en zouden hoereren. Deze leer van verleiding wil nu ook de gemeente te Pergamum ertoe brengen dat ze ontucht plegen en afgoden dienen en zo het verbond verlaten. Het waren de verhalen: Ach, het valt toch wel mee met wat er in de wereld gebeurt. Want op wie tot Christus behoort, heeft de zonde toch geen vat. Heidense feesten een gevaar? Daar kun je als christen toch wel tegen. Gun de jeugd ook een pleziertje. En je opstelling in politiek en maatschappij: daar heb je toch ook een taak in. Plichtsmatig een beetje buigen voor de keizer maakt van jou nog geen keizervereerder. Bovendien; misschien kun jij zo nog je goede invloed uitoefenen. Zo kun je dienstbaar zijn in deze samenleving. Maar dan moet je wel bereid zijn tot compromissen.
Dit is dezelfde leer van de grote aanpassing, zoals die in onze tijd zijn duizenden verslaat onder verbondskinderen om toch maar mee te gaan met de tijdgeest. Laten we ons niet vergissen, ook na de recente vrijmaking staat de kerk midden in datzelfde satanische krachtenspel. Want ook hier woont en troont de satan. Ook hier rukt de verleiding op.
In Pergamum wist men heel goed, hoe het met de antithese stond: men had er zijn leven voor over gehad. En dan toch deze leer van het compromis? Hoe kon dit grote contrast bestaan binnen één gemeente?
Dat kwam omdat men nog wel goed streed naar *buiten*, maar niet naar *binnen*. Men liet die kerkleden met hun leer van aanpassingen maar begaan. Men trad er niet tegenop, maar wilde liever de 'lieve vrede' bewaren. Men wilde geen verdeeldheid. Er werd daarom geen tucht over hen geoefend. Maar de Here doorziet het gevaar. De leer van Bileam was destijds in een mum van tijd aanleiding tot een massale overloop van verbondskinderen naar de wereld.

De Here zegt: *Ik heb tegen u*. Dat is een groot verwijt. De Here vraagt om een hele ommekeer in grondhouding. Niet alleen aan de dwaalleraars of hun volgelingen maar aan de hele gemeente. En vooral aan de voorganger en de kerkenraad. Christus roept daartoe op met *bekeert u*. En Hij voegt er Zijn verbondsdreiging aan toe. *Maar zo niet, dan kom Ik spoedig tot U en Ik zal strijd tegen hen voeren met het zwaard van mijn mond*. Laten ook wij deze woorden van de Here onszelf aantrekken en zien dat ze ook tot òns heil zijn geschreven. Om de kerk te bewaren bij het zuivere Woord, ook al kost dat strijd en ongewilde 'verdeeldheid'. Want vrede in de kerk is er door recht, en veiligheid is er door strijd.

Tenslotte beloont de Here ook een ieder die overwint in deze doorgaande strijd. *Ik zal hem geven van het verborgen manna, en Ik zal hem een witte steen geven, en op die steen een nieuwe naam geschreven, welke niemand weet, dan die hem ontvangt.* Het verborgen manna, wijst op het ware brood des levens, dat ons het eeuwige leven geeft. En de witte steen met de nieuwe naam wijst op de door Christus' vrijspraak verkregen volmaakte band met de Here God, zonder smet of zonde. Ons eigen-ik mag dan geheel vernieuwd zijn. Gezuiverd door het bloed van Christus.

Broeders en zusters, met deze schitterende doorkijk naar onze heerlijke toekomst mag ook u gesterkt en getroost zijn. Ook onze strijd moet nog doorgaan. De strijd tegen verleiding, afval en dwaling. In de wereld, maar ook in de kerk. De strijd voor reformatie zal op alle fronten plaats moeten blijven vinden. Zelfs aan deze synodetafel is die goede strijd nodig om het Woord van Christus vast te houden.

Maar weet u dan veilig, wanneer blijkt dat Gods Woord en de handhaving daarvan veilig is. Juist als dat gepaard gaat met de nodige strijd. En stelt u zich als ambtsdragers en als kerkleden in dienst van Christus die de doorgaande strijd gebiedt. Als u daarin volhardt, mag u weten eeuwig in Gods heerlijke gemeenschap te mogen blijven en straks onberispelijk te mogen staan voor Gods aangezicht in eeuwige vrede.

Met deze woorden opent de preses de zitting. Hij heet alle afgevaardigden, de adviseur en de toeschouwers hartelijk welkom.

Artikel 109: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 2:18-29

1-03-2008

Geachte broeders afgevaardigden, geachte adviseur, broeders en zusters in de Here,
Als kerk van onze Here Christus zullen we nooit kunnen zeggen: nu kunnen we wel wat gas terugnemen, nu mogen we eens rustig alleen maar 'genieten'. Zo'n moment zal er niet zijn voordat de Here Jezus terugkomt op de wolken. Tot die tijd blijft de strijd doorgaan. En zijn er ook steeds weer reformaties nodig. Die zijn erop gericht om vast te houden wat de Here ons geeft: Zijn Woord voor leer en leven, en alle schatten die God ons in Zijn Woord belooft. Gods schuldvergevende genade, Zijn vrede en Zijn liefde, en de vaste hoop op het eeuwige leven.
Steeds zal de satan erop uit zijn ons die schatten te ontfutselen. In tijden van verdrukking en crisis, maar ook in tijden van bevrijding en ontspanning.
Maar de Here Jezus blijft niet alleen toezien hoe zijn kerk wordt aangevallen. Hij rust haar toe, zodat ze die strijd aan kan. Daarvoor schreef Hij haar ook die grote brief, het boek Openbaring, waarin die 7 brieven aan de 7 gemeenten staan. Als rondzendbrief bestemd voor alle gemeenten, ja zelfs voor de kerk van alle tijden en plaatsen. Net als die aan Pergamum komt in de brief aan Tyatira aan de orde de verhouding tussen de kerk en de godvijandige wereld. Daarom heeft ze voor ons ook grote actualiteit. Want steeds sterker raken christenen in de ban van wat de wereld te bieden heeft en steeds meer raken christenen in het web van haar bandeloosheid en zedeloosheid. Steeds listiger en brutaler dringt de wetteloze wereld zich op aan de kerk en haar kinderen. En de vraag kan op ons afkomen: hoe ontsnappen wij en onze kinderen nog aan haar wurgende greep? Maar dan mogen we weten: Christus leidt en bewaart Zijn kerk ook dwars door die verdorven wereld heen. Hij zorgt ervoor dat ze de eindstreep haalt. Daarvan getuigt ook deze brief.

De Here Jezus maakt zich hier niet bekend als de zoete lieve Jezus, die je vriend is, die jou een goed gevoel geeft. Nee, de Here Jezus beschrijft Zichzelf als goddelijke Koning en Rechter van de wereld, die ook voor Zijn kerk goddelijke majesteit en heiligheid bezit. Die ook in Zijn kerk Zijn goddelijk recht en macht uitoefent. Hij is Gods Zoon, Die ogen heeft als een vuurvlam en Zijn voeten zijn als koperbrons. Hij is hier net zo ontzagwekkend, als Johannes in hoofdstuk 1 beschreef, toen hij als dood ter aarde viel. Zijn ogen als een vuurvlam, kunnen niets onheiligs verdragen. Ze dringen door tot in het binnenste van de mens. Daar verwijst ook vers 23 naar wanneer de Here Jezus zegt: "Ik ben het die harten en nieren doorzoek." Je kunt je zonden voor Hem niet verborgen houden. Je kunt je niet mooier voordoen dan je bent. Christus ziet Zijn kerk en de kerkleden aan, zoals ze werkelijk zijn. De kerk wordt er daarom aan herinnerd dat ze zich als een heilig volk, een heilige natie moet gedragen. Dat Zijn voeten zijn als koperbrons, wijst ook op Zijn goddelijke macht, kracht en majesteit. Christus toornt tegen de zonden. Hij ziet en oordeelt met Zijn ogen. Hij verslaat en straft met Zijn voeten. Onder Zijn voeten zal Hij Zijn tegenstanders vertreden. Niets en

niemand kan Hem tegenstaan. Zo toont Christus Zich hier aan Zijn kèrk. Niet om haar te beangstigen, maar om haar te waarschuwen en te bemoedigen.
Te waarschuwen vooral de kerkleden, die op verkeerde wegen gaan, de wegen van het compromis met de wereld, de synthese met de zondige lusten van deze aarde. Hij waarschuwt hen de grenzen niet uit te wissen tussen de Here en Zijn rijk èn de satan en zijn rijk, zoals de vrouw Izebel dat deed. De Here waarschuwt hen heel indringend en laat niet met Zich spotten. Ook degenen die deze vrouw maar laten begaan, worden aangesproken: de ambtsdragers, de voorganger. De situatie waarin de kerk verkeerde maakte haar heel gevoelig voor al dan niet stiekem overspelig gedrag.
Dit alles speelde zich af in een gemeente waarvan de Here ook heel veel goeds wil zeggen. Velen wilden Gods Woord wel handhaven niet alleen tegen verdrukking in, maar ook tegen de verleiding in. Er was bij hen trouw aan de Here, en liefde tot Zijn dienst. Door de beproevingen was er geloof met geloofsvruchten, en metterdaad geloofsgehoorzaamheid. Terwijl Christus ieders hart oordeelt met Zijn alziende ogen, weet Hij in Zijn goddelijke opmerkzaamheid, op te merken: Ik weet uw werken èn liefde, èn geloof èn dienstbetoon, èn uw volharding èn uw laatste werken, die meer zijn dan de eerste. Dat is een hele opsomming van goede geloofsvruchten, die bij deze gemeente door de Here met Zijn scherpe blik, zijn geanalyseerd en beoordeeld. Die werken zijn Hem welgevallig. Als geloofsdaden, als vruchten van de Geest. Hier in deze gemeente bloeit nog het mooie geloofsleven op, dat je in zoveel andere kerken mist. Er worden rijke geloofsvruchten in deze gemeente zichtbaar: er is eenheid in de waarheid, er is onderlinge broederliefde, dienstbetoon en volharding. Heel anders dan in de gemeente te Efeze. Want hier in Tyatira is de eerste alles doortintelende liefde wel tastbaar en zelfs nog méér zichtbaar dan in het begin. Uw laatste werken zijn meer dan de eerste, zegt Christus. Er is niet alleen behoud van de eerste liefde, er is zelfs geloofsgroei! Hier lijkt een bruid te zijn, die al helemaal klaar staat voor haar bruidegom.

Maar ook voor deze bruid is dus een ernstige waarschuwing op zijn plaats. Zij zal het kwaad uit haar midden moeten blijven wegdoen. Ze zal zich moeten blijven inzetten om vast te houden wat ze heeft, totdat de Here Jezus Christus wederkomt (vers 24). Doorgaande reformatie op alle gebied blijft geboden. Ook als alles er zo goed uitziet, en de eerste liefde er nog is. De antithese handhaven, het compromis met de wereld bestrijden.
Voor onze kerken ook een belangrijke aansporing in een verregaand wetteloze samenleving. “Wat gij hebt, houdt dat vast, tot het einde toe.” Uw trouw, uw liefde, uw inzet, uw gehoorzaamheid. Als werken van de geest, als “*mijn* werken”, zegt Christus in vers 26. Wees trouw in leer en leven.
Hoe kun je dat als kerk? Door Gods Woord te bewaren, te gebruiken en toe te passen. De middelen die de Here ons nog geeft, dankbaar gebruiken. De zondagse prediking van het gezonde zuivere Woord. De trouwe ambtsdienst van ouderlingen en diakenen, waarmee ze met ditzelfde heilzame Woord in de huizen komen. De studie van Gods Woord op de verenigingen binnen de gemeenschap der heiligen. De huiselijke godsdienstoefeningen, en de opvoeding in de gezinnen waarin het Woord van de Here mag opengaan. Ook ons landelijk kerkblad dat wekelijks vanuit Gods Woord toerusting geeft op de vele gebieden van het leven. Zodat de mens Gods tot àlle goed werk volkomen is toegerust (2 Tim. 3:17). Ja, de Here heeft ons na de vrijmaking nog echt alles geschonken wat nodig is om te kunnen overwinnen en om Zijn werken tot het einde toe te kunnen bewaren. Zijn Woord, dat ons via al die middelen mag toerusten, vertroosten, bemoedigen, opscherpen en vermanen èn, op ons gebed, Zijn Geest.

Daarom, broeders, is er geen reden tot ongerustheid of paniek. Maar wees getrouw en gebruik alle mogelijkheden die de Here geeft. Laat er geen van ongebruikt. En blijf alert op àlle

fronten. Niet alleen in tijden van verontrusting, maar ook in tijden van opbouw en relatieve rust.
De Here beziet u met Zijn scherpe ogen. Maar bedenk wel dat Hij uw Heiland is, die uit is op uw redding! Volg Hem, onze machtige Koning en Leidsman, dan als trouwe soldaten.
Zo zult u de overwinning mogen bereiken met alle rijke beloften die de Here daaraan verbindt. Zo mag u straks delen in de heerlijkheid van Gods Zoon wanneer Hij de wereld zal oordelen, en Hij zijn vijanden definitief het zwijgen oplegt. De strijd zal dan een einde krijgen, wanneer er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde komt, waar vrede en gerechtigheid heersen. Waarvan alle vijanden verwijderd zijn, en waar alles zich in volmaaktheid richt op de Here God en Zijn dienst. Waar alles vol is van God Zelf: de eeuwige en volmaakte vrede. De glans van de morgenster, die al dat nieuwe aanduidt, schemert reeds voor een ieder die in de werken van Christus volhardt tot het einde. Dat is een rijke bemoediging voor ons, een rijke troost in een wereld vol zuigende verleiding en afval. Broeders, verricht daarom steeds trouw uw dienst aan de Here als Zijn dienstknechten. Wees waakzaam, houdt vast wat u hebt en verslap niet.

Artikel 110: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. 1 Tim. 5:17-25

16-05-2008

Geachte broeders en zusters, geachte afgevaardigden
In een tijd waarin het gezag niet zomaar een ‘crisis’ doormaakt, maar op grote schaal wordt miskend, is het gevaar groot dat ook in de kerk de juiste visie op het gezag verloren gaat. Daarom is het nodig dat ook op dit punt telkens weer de Schriften open gaan. We zullen dan m.b.t. de bijzondere ambten in de gemeente zien, dat het gezag dat Christus heeft ingesteld tot doel heeft dat Hij Zelf gezag wil uitoefenen in de gemeente. Het is *Zijn* gezag dat door de dienst van zijn dienstknechten moet worden uitgeoefend. Deze dienst houdt in de prediking, de catechese, de huisbezoeken met vertroosting, onderwijzing en vermaning, de kerkregering, en het opwekken tot betoon van christelijke barmhartigheid
In de brieven aan Timoteüs schrijft Paulus aan zijn nog jonge medewerker, die een bijzondere taak is toebedeeld bij de opbouw van de kerk. Hij geeft daarin allerlei instructies en voorschriften voor een goede orde in de kerk en een gezond kerkelijk leven. Timoteüs krijgt daarbij persoonlijke opdrachten. Met name ook m.b.t. het aanstellen en functioneren van de ambtsdragers. En met betrekking tot het bestrijden van dwaalleraars. Tot welzijn van de kerk. Opdat de kerk tot eer van haar Heer en Heiland zou leven en volharden in de gezonde leer.
In ons gelezen Schriftgedeelte wordt Timoteüs onderwezen hoe om te gaan met ambtsdragers die leiding geven, ja die speciaal belast zijn met prediking en onderricht. Dan wordt duidelijk dat deze ambtsdragers vanwege hun ambtswerk moeten worden geëerd. Niet voor de vorm, maar opdat in hen Christus, het Hoofd van de kerk, wordt geëerd. Dat moet ook uitkomen in de verzorging, de behandeling die ze van de gemeente mogen verwachten. Die moet van een bijzondere aard zijn. “Dubbele” eer in vergelijking met de kerkleden (5:17). Nogmaals niet omdat zij als mens speciaal zijn. Maar vanwege hun ambt, hun gezalfd zijn tot dienstknecht van Christus. Dat ambtswerk brengt met zich mee dat ze in bijzondere mate achting moeten ontvangen. Niet alleen in materiële verzorging, ook in de manier waarop ze worden tegengesproken (vs. 19). Ook daarin moet achting worden betracht. Als er een aanklacht is, dan moet die niet eens in behandeling worden genomen als er niet een hele deugdelijke basis voor is. Er moeten tenminste twee of drie getuigen zijn, wil men als kerkenraad ook maar aandacht besteden aan zo’n aanklacht. Er mag dus beslist niet over hen geroddeld worden. Dat is gevolg van hun ere-positie.

Maar is de ambtsdrager dan onaantastbaar? Nee, zegt Paulus in vers 20, zeker niet. Want wanneer men duidelijk in zonde leeft - het gaat hier nog steeds over de ambtsdragers - mag men niet met toegeeflijkheid worden behandeld. De ambtsdrager die schuldig is, mag dan beslist niet de hand boven het hoofd worden gehouden. Dan is zo'n ambtsdrager een slecht voorbeeld, terwijl hij juist een goed voorbeeld voor de kudde moet zijn. Dat is zelfs een zeer ernstige zaak. Want dan wordt de Naam van Christus, in wiens naam hij handelt, aangetast. Het handelen van de betrokkene zal voor heel de kerkenraad geoordeeld en openlijk bestraft moeten worden. Deze openlijke bestraffing moet ervoor zorgen dat de andere ambtsdragers afgeschrikt worden om zich ook zo zondig te gedragen.

Hooghouden van het bijzondere ambt betekent dus aan de ene kant: achting hebben voor de ambtsdragers. Bijzonder respect tonen, voor hun onderwijs, hun vertroosten maar ook voor hun vermanen. Het betekent ook: hen goed verzorgen, zodat ze geen gebrek hebben. En hen zeker niet lichtvaardig veroordelen. Niet negatief over hen spreken. Ja, het negende gebod is hier extra in beeld.

Het hooghouden van het bijzondere ambt heeft voor de ambtsdrager ook een keerzijde. Want wanneer er duidelijk zonde aantoonbaar is, dan is de zonde ernstiger te noemen dan de zonde van een niet-ambtsdrager. Dan mag nooit met aanzien des persoons gehandeld worden (vers 21). Er zal bestraft moeten worden, bijvoorbeeld door schorsing of tucht. Zo moet de eer van Christus en de grootheid van Zijn Naam in de gemeente hoog gehouden worden.

Deze zaak is van zo'n groot gewicht dat Paulus geïnspireerd door de Geest van Christus hier een bijzonder vermaning aan toevoegt. In vers 21 zegt hij: *Ik betuig u voor God en voor Christus Jezus en voor de uitverkoren engelen* - dat is een verwijzing naar het laatste oordeel - *dat gij daaraan de hand houdt, zonder vooroordeel en zonder iets te doen uit vooringenomenheid.*
Het lichtvaardig veroordelen van een ambtsdrager zal onder het zware oordeel van God komen. Maar ook het ongestraft laten van gebleken zonden, zal de heilige toorn van de Here opwekken. Timotëus moet in beide gevallen onpartijdig handelen, zonder aanzien des persoons.
De zwaarte en het belang van het bijzondere ambt moet al duidelijk zijn bij de aanstelling van de ambtsdragers (vers 22). Er zal goed nagegaan moeten worden of de toekomstige ambtsdragers wel gezond zijn in leer en leven. Want bij een overhaaste bevestiging draagt degene die bevestigt, Timoteüs, en dus ook de kerkenraad, daar verantwoordelijkheid voor. Ze zijn dan medeschuldig aan de zonden die een ongeschikte ambtsdrager zou begaan, als die te voorzien zouden zijn geweest. Als een goed onderzoek vooraf die neiging aan het licht zou hebben gebracht.
In vers 24 wordt dat uitgewerkt voor de leden die een zondig gedrag hebben. Dat kan direct duidelijk zijn of pas na enige tijd. In vers 25 wordt dat uitgewerkt voor broeders die een godvrezend geloof tonen in hun werken. Ook dat zal moeten blijken.

Houdt uzelf rein, schrijft Paulus in vers 22, als een soort slotsom van het geheel.
Houdt uzelf rein door de zonde niet te dulden in eigen leven, en niet in het leven van de gemeente. Zeker niet in het leven van ambtsdragers.

Maar houdt uzelf ook rein door lichtvaardige veroordeling van ambtsdragers met alle kracht tegen te gaan. En zo de gemeente ook daarin onderwijzend voor te gaan. Zodat de gemeente mag gaan zien, dat Christus, een heilige gemeente wil, omdat Hij heilig is. Een gemeente die

de zonde niet wil, die er tegen wil strijden. Een heilige gemeente die elke opstand en elk ondergraven van het door Christus gewilde gezag, uit haar midden wegdoet.

Moge zo ook in de Gereformeerde Kerken het gezag van Christus aanvaard worden. In het dienende werk van ambtsdragers in de plaatselijke kerken en in het verlengde daarvan middels hun afvaardiging, ook in het werk van de kerkelijke vergaderingen. Tot eer van het Hoofd van de kerk, tot opbouw van het kerkverband en de plaatselijke kerken en tot heil van alle kerkleden.

Artikel 111: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 3:14-22

17-05-2008

Geachte broeders en zusters, geachte adviseur, afgevaardigden en genodigden,
De Here Jezus laat in zijn brieven aan de zeven gemeenten steeds weer een ander licht vallen op Wie Hij is en wat Hij doet. Afhankelijk van de boodschap die Hij wil overbrengen. Hij zegt in deze brief aan de gemeente te Laodicea van Zichzelf: "Dit zegt de Amen, de getrouwe en waarachtige getuige, het begin van de schepping van God." Dat zijn kenmerken met een hele diepe, zelfs beslissende inhoud. Christus noemt zich hier "de Amen". Dat gaat terug op Jes. 65:16 waarin God zich letterlijk noemt "de God van het Amen". Dat is in de vertaling van het NBG 1951, vertaald met "de God der Waarheid". Deze goddelijke naam "de Amen" wordt nader uitgewerkt als: "de getrouwe en waarachtige getuige". Deze benaming kennen we uit de vredegroet uit Openb. 1. Christus' woord is getrouw en waar. Hij vervult Zijn beloften. Hij is trouw aan Zichzelf en trouw aan Zijn verbond. Hij heeft Zelf van Zijn Vader en Zijn Koninkrijk getuigd. Daarbij aan de waarheid van het evangelie vastgehouden, ook tegenover de leugen. Dat deed Hij tegenover Zijn volk, maar ook tegenover het Sanhedrin en Pilatus. Hij is "de Amen", dat is ook: Hij duldt geen leugen naast de waarheid, Hij duldt geen bedrog, geen schone schijn, toneelspel, gehuichel, of ontrouw. In Hem is het "ja en amen". Nooit ja en nee tegelijk. Dat vraagt Christus nu ook van Zijn kerk. Hierin schuilt een grote bemoediging voor oprechte gelovigen, die het van Christus verwachten. Maar het is ook een waarschuwing en vermaning voor allen die niet oprecht staan tegenover de Here.

Verder zegt de Here Jezus over Zichzelf dat Hij is: "het begin van de schepping van God". Dat is beginsel, oorsprong van Gods schepping. In deze wereld mag niets van Christus worden losgemaakt. Door Hem bestaan alle dingen en daarom moeten alle dingen ook op Hem betrekking hebben. Met deze woorden wil de Here Zijn kerk ervan doordringen, dat ook aardse zaken en aardse welvaart niet buiten Hem om gebruikt mogen worden.

Dan vervolgt ook deze brief met: "Ik weet uw werken". Dat is: Ik weet hoe uw geloofsleven en uw kerkelijk leven is, hoe u als christen in deze wereld staat. Maar daarvan zegt Christus nu: u bent niet koud en niet heet. Was u maar koud of heet!
Wat bedoelt de Here Jezus daarmee? Het gaat hier natuurlijk om de geestelijke toestand van de kerk. Er was geen brandend, geen levend geloof! Nee, ze waren niet koud. Ze hadden namelijk het evangelie gehoord en niet afgewezen. Ze wisten Wie Christus was. Maar dat geloof had hen niet doortrokken. Het had hun hart niet gegrepen, niet in brand gezet. Ze waren van koud nu lauw geworden. Het was allemaal half. Ze hadden een gedeeld hart. Ze noemden zichzelf christenen, maar het was alles aan de buitenkant, ze waren eigenlijk naam-christenen. Alles bij hen was wel overgoten met een sausje, bedekt met een kleurtje. Hun geloof was niet diepgeworteld. Hun harten waren niet vol ijver en vuur. Ze hadden misschien

nog wel de mond vol over Christus, maar toch hadden ze Hem niet ècht nodig, Maar dat verafschuwt Christus! Dat is erger dan wanneer het evangelie door hen was afgewezen. Want omdat er wel kennis was van het evangelie, maar toch geen vurige liefde, geen hartelijk geloof, alleen een oppervlakkig geloof, een verwaterd geloofsleven, daarom was dat Hem een gruwel. Zo gruwde de Here God in het Oude Testament van een eredienst waarin brandoffers en slachtoffers werden gebracht, maar waarbij het hàrt niet naar Hem uitging. Daarom zegt Christus *nu dan, omdat gij lauw zijt, en niet heet en niet koud, zal Ik u uit mijn mond spuwen*. Letterlijk staat er: *sta Ik op het punt* u uit mijn mond te spuwen. De Here Jezus héèft het nog niet gedaan. Maar Hij is wel zo ver, om ze uit zijn mond te spuwen, om de kandelaar weg te nemen van Laodicea. Maar de Here is deze gemeente in Zijn waarschuwen nog genadig, daarin toont Hij Zijn liefde en trouw. Driemaal staat het er "noch koud noch heet". Dit afkeurende oordeel over deze kerk dringt tot een snel en grondig reactie. Christus gaat dan de diagnose nog scherper stellen. Want de gemeente leeft in een schijnwereld. Ze dènkt namelijk zelf dat ze rijk is. Ze vìndt zelf dat ze het goed heeft, dat ze het gemaakt heeft. De gemeenteleden voelen geen gebrek. Ze kunnen in deze wereld nog vooruit. Ze hebben voldoende bevrediging. Ze zien daarom hun zonde niet meer, hun ellende en afhankelijkheid van Christus. In wezen hebben ze Christus buiten de deur gezet. Ze hebben Hem niet meer voor alles nodig, zeker niet voor de welvaart. Maar Christus ontmaskert deze voze, lege, zelfgenoegzame houding. Hij zegt: de werkelijkheid is heel anders voor jullie: jullie zijn helemaal niet rijk, want jullie hebben Mij buitengesloten en juist daarom zijn jullie ellendig en jammerlijk. Je zegt wel dat je een christen bent, maar je leeft in geestelijke arrogantie, in zelfgenoegzaamheid, want Mij heb je niet nodig. Je bent verblind door de tijdgeest en daarom ben je uiteindelijk naakt. Je hebt niets wat je zonden bedekt. Als je eenmaal in het gericht komt, dan zal Christus moeten zeggen: "Ik heb je niet gekend." En dan baten alle aardse goederen niet.

Broeders en zusters, afgevaardigden, ook wij hebben deze ontmaskerende woorden van de Here hard nodig. Want ook bij ons ontbreekt zo gemakkelijk de ware godsvrucht, waarvan Petrus in zijn tweede brief zegt: *want bij wie de godsvrucht niet is, die is verblind in zijn bijziendheid, omdat hij de reiniging van zijn vroegere zonden heeft vergeten* (2 Petr.1:9).
We moeten wel bedenken dat het pure genade is dat de Here Jezus zijn diagnose aan zijn gemeente geeft. Dat Hij haar schijnwereld ontmaskert. Dat Hij haar werkelijke situatie voor ogen houdt. Vaak wordt het voor harteloos en liefdeloos versleten wanneer er vermaand wordt in de naam van de Here Jezus. Wanneer iemand ontdekt wordt aan zijn zonden. Dan gaan zelfs vaak de deuren dicht. Dan wordt miskend dat ambtsdragers hier uit liefde werken. Je ziet dat ook bij de miskenning dat een oproep tot reformatie juist wordt gedaan uit liefde tot Christus en Zijn gemeente. In vers 19 wil de Here Jezus deze gedachte corrigeren. Hij zegt daar: *allen, die Ik liefheb, bestraf Ik en tuchtig Ik*. De Here wijst terecht, tuchtigt, bestraft wie Hij *liefheeft*!, een citaat uit Spreuken 3:12. Het is dus een bewijs van Gods *liefde*, wanneer iemand een ander vermaant met Gods Woord, hem of haar wijst op zijn zonden, en daarop aanspreekt. Ook als er in de weg van de kerkelijke tucht dreiging van straf bij komt. Daarin komt tot uiting dat Christus levensgemeenschap blijft zoeken, herstel van verbonds-gemeenschap. En de weg gewezen wordt van het belijden van zonden, het ootmoedig vragen om vergeving.
De gemeente te Laodicea moet zich weer bekeren, maar dan ook 180 graden omkeren. Niet halverwege blijven steken. De lauwheid moet veranderen in vurige warmte. De traagheid in een levend geloof. Vers 19 zegt: "wees *ijverig* en bekeer u". Bij die geloofsijver vraagt de Here je hart. Daarbij past geen traagheid, lauwheid of zelfvoldaanheid. De harten moeten brandende zijn. Op die bekering, op die reformatie dringt de Here aan.

Daarvoor biedt Hij alles aan wat nodig is: de echte rijkdom, het echte goud van een gelouterd geloof, witte kleren van de afwassing van de zonden door Christus en ogenzalf van de Heilige Geest om te onderscheiden waarop het aankomt. Zie, zegt Christus dan: Ik sta aan de deur en Ik klop.

Daarom, broeders en zusters, afgevaardigden en genodigden, Christus klopt ook op de deur van de Gereformeerde kerken. Laten we onszelf beproeven. Laten we onze afhankelijkheid van Christus belijden en ons heil en onze welvaart alleen bij Hem zoeken. In geloofsgehoorzaamheid ons vasthouden aan de waarheid, met een hart dat brandende is van liefde tot God en tot Christus en in broederliefde tot Zijn kerk. Dan mogen ook wij delen in de rijke beloften die Christus bij geloofsgehoorzaamheid toezegde aan de kerk van Laodicea. De ware gemeenschap met Hem als kerk en als kerkleden. Dan mogen ook wij delen in de overwinning in het eeuwige leven en met Christus zitten op Zijn troon. Wie een oor heeft die hore wat de Geest ook nu tot de gemeenten zegt.

Artikel 112: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. 1 Tim. 2:1-13

24-05-2008

Geachte broeders afgevaardigden, geachte broeders en zusters,
Het gelezen schriftgedeelte bevat aansporingen voor Timoteüs, die hier aangesproken wordt als geestelijk kind van Paulus.
Deze Timoteüs moest zijn ambtswerk doen tegen allerlei druk van buitenaf en van binnenuit. Ook van dat laatste was in die tijd al uitgebreid sprake. Beide brieven geven ruime aandacht aan het optreden van dwaalleraars. Temidden van die moeiten en zorgen zou Timoteüs als geroepen ambtsdrager het moede hoofd in de schoot kunnen gaan leggen. Hij zou het allemaal teveel en te zwaar hebben kunnen vinden. Daarom wordt hij ook door Paulus bemoedigd.
Allereerst wordt hij erop gewezen waar hij zijn kracht mag vinden, nl. in de genade van Jezus Christus. Die genade, die vergeving en verlossing betekent en alle schatten van Christus met zich meebrengt, die genade was voor Paulus genoeg. Die is ook genoeg voor Timoteüs en genoeg voor ons allen. Door die genade zijn we in staat als ambtsdragers en als gelovigen onze dienst aan de Here te volbrengen.
Timoteüs moet daarom gewoon doorgaan met het evangelie uitdragen, met het onderricht in de gemeenten, en zo met het bouwen van de kerk van Jezus Christus. Door dat bouwen zullen ook anderen ambtstaken kunnen overnemen. Timoteüs moet zich van dat bouwen niet laten afbrengen door onrust of interne twisten, die verderop in dit hoofdstuk worden beschreven.
Vervolgens brengt Paulus drie beelden onder zijn aandacht, die te maken hebben met de arbeid van Timoteüs in de kerk. Drie beelden die elk een ander aspect laten zien van de dienst binnen Gods koninkrijk. Die drie beelden staan wel in het perspectief van vers 8, waar staat: *gedenk, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt uit het geslacht van David, naar mijn evangelie.*
Moeiten, lijden, strijden en zorgen, alles staat in dienst van overwinnaar Koning Jezus Christus. Hij is dood geweest maar zie Hij leeft.
Voor dat kerkenwerk geldt als eerste beeld het strijden als een soldaat in dienst van Koning aanvoerder Christus Jezus. Als soldaat van Christus krijg je lijden te verduren net als Christus zelf. Maar als soldaat mag je weten, de overwinning is al behaald! En verder moet je je alleen concentreren op wat je aanvoerder je opdraagt. Dienst in zijn koninkrijk gaat voorop in je leven. En dan zorgt Christus wel dat je daar al het nodige voor krijgt. De aanvoerder regelt dat de soldaten tijdens de veldtocht worden onderhouden naar lichaam en ziel. Daar zorgt de Here voor. Dat geeft ontspanning tijdens de strijd. Dat geeft rust. Maar dan moet wel alleen de aanvoerder worden gevolgd en niemand anders. De aanvoerder heeft zijn soldaat immers

aangesteld. Hij alleen heeft de beschikking over hem. En daarom zorgt Hij voor zijn onderhoud.
Het tweede beeld is dat van een kampvechter, een sportman die strijdt voor de overwinning. De krans van die overwinning ligt al voor hem klaar. Het enige dat hij moet doen is: strijden volgens de wedstrijdregels. Dan krijgt hij die krans.
Dat is een diepe boodschap ook voor ons. Dat wil zeggen dat we heel goed naar Gods Woord moeten luisteren en handelen. Dat we niet de wereld moeten volgen maar ook niet op ons gevoel moeten afgaan. We moeten ons houden aan Gods Woord en aan de belijdenis die dat Woord naspreekt en aan de kerkorde als de door de kerk aangenomen regels, die gegrond zijn op Gods Woord. Zo moet onze strijd, onze geloofstrijd hier op aarde gestreden worden. In de kracht van de genade in Christus en met het vooruitzicht van de overwinning in Hem. En met de zorg voor onderweg, die ons uit Zijn Hand ten deel valt.
Het laatste beeld is dat van de landman die als eerste van de vrucht mag eten. Onze arbeid is niet vergeefs in de Here. Dat geldt omdat Christus is opgestaan. Hij zorgt voor ons, Hij regeert. Hij is onze Leidsman. Door alle moeiten, strijd en onrust heen.
Het bezorgt ons lijden als soldaat, het vraagt van ons onze hele inzet, onze zorgvuldigheid in geloofsgehoorzaamheid, maar dan mogen ook de vruchten genoten worden. En onderweg mag er toch rust zijn. Geloofsrust en geloofszekerheid dat Christus alles zal voltooien aan zijn kerk. Timoteüs wordt in vers 7 nog eens opgewekt om de woorden van aansporing goed tot zich te nemen en ze nog eens goed te overdenken. Met de toezegging dat de Here dan ook inzicht zal geven. Letterlijk inzicht in de verbanden. Timoteüs zal bij de uitwerking van deze woorden voor eigen leven van de Here het inzicht krijgen hoe alles met elkaar verband houdt.
Dat het geen losse kreten zijn, die Paulus heeft geschreven, maar woorden van diepe betekenis voor de praktijk van het leven in dienst van Koning Christus.
Geachte broeders afgevaardigden, laten ook wij deze woorden overdenken en zo onze taak hier op de synode vervullen. En ook ons ambtswerk in eigen gemeente voortzetten tot opbouw van de kerk.
Het bedenken van deze woorden mag ervoor zorgen dat wij, net als Timoteüs, ons bij dat werk vooral geen schrik laten aanjagen. Dat we rustig en getrouw voortgaan met de opdracht die de Here ons heeft gegeven ten behoeve van Zijn kerk.
Laten we in plaats daarvan, ons maar richten op Christus en Zijn Woord.
Leven en werken uit de kracht van Zijn genade met het uitzicht op de volmaking van alle dingen door Hem onze opgestane Heiland die leeft en regeert in eeuwigheid.
Dank u wel.

Artikel 113: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. 1 Petr. 1:22-2:10

14-06-2008

Geachte broeders afgevaardigden, adviseur, broeders en zusters
Waarheid en eenheid zullen altijd samen moeten gaan. Waarheid door het bewaren van Gods Woord. Eenheid door broederliefde binnen de kerk.
De Here vraagt gehoorzaamheid en trouw aan Zijn Woord, maar altijd in gemeenschap met Zijn kerk. En dus ook in gemeenschap met het kerkverband dat God in Zijn goedheid aan Zijn kerk heeft geschonken. Die gemeenschap zal moeten zijn een heilige gemeenschap, waar het Woord van Christus regeert. Dat moet uitkomen in de *leer*. Dat zal zeker ook moeten blijken in het *leven*, en in het *samenleven* binnen de kerk. Voor dit alles is Christus de hoeksteen. Hij is dat juist voor de kerk. Maar Petrus zegt in 1 Petr. 2:1 dat die gemeenschap van de kerk aangevochten kan zijn door kwaadwilligheid, bedrog, huichelarij, afgunst en kwaadsprekerij. Daarom spoort Petrus de lezers van zijn brief aan om alles wat de gemeenschap afbreekt, af te

leggen. Er zal toch ook daarin, in die onderlinge band van de broederliefde, moeten blijken dat het geloof, de wedergeboorte uit onvergankelijk zaad is (1:23). Dat het geloof van de broeders en zusters het ware geloof is, waarin de ware liefde tot God en de broeders en zusters blijkt.
Dat zal ongeveinsde, dat is niet huichelachtige, maar hartelijke en bestendige liefde moeten zijn, zegt vers 23. Anders is het geloof slechts uit vergankelijk zaad, zoals een bloem in het gras dat is. Zo'n bloem in het gras, die er zo heerlijk uitziet, maar die niet uit onvergankelijk zaad is, verdort en valt af.
Maar zo is het niet met hem die zijn geloof grondt op en wortelt in het Woord van God, het Woord van Christus. Dat is geloof uit onvergankelijk zaad. Dat blijft eeuwig bestaan omdat het Woord eeuwig is. Daarom zul je als je je ziel door gehoorzaamheid aan de waarheid gereinigd hebt, dus teruggekeerd bent tot Gods Woord in geval van reformatie, ongeveinsde broederliefde moeten hebben. Ongeveinsd, dus niet alleen aan de buitenkant, niet alleen op papier of met gesproken woorden. Maar hartelijke en daadwerkelijke broederliefde. Dat zal moeten uitkomen in de manier waarop je *tot* elkaar spreekt en *over* elkaar spreekt. Dat zal moeten uitkomen in het handelen naar het negende gebod. Dat betekent daarnaast ook metterdaad omzien naar elkaar en willen luisteren naar elkaar. Dat zal ook moeten blijken in het je willen laten gezeggen door gezagsdragers. Ook dat is broederliefde die geworteld is in Gods Woord.
Op grond van Gods Woord, op de hoeksteen van Christus, mag je zo een koninklijk priesterschap zijn, een heilige natie, een volk Gode ten eigendom, zegt Petrus in vers 9.
Dat is: zo mag je ware kerk zijn, de gemeenschap der heiligen. Een volk dat apart gezet is om God te dienen, een koninklijk priesterschap. Dat is een gemeenschap van priesters die God wil dienen, maar waarin men daarom ook elkaar wil dienen.
De Here verkiest Zich Zijn volk. Hij wil een volk van werkelijk wedergeboren mensen. Hij wil een volk van mensen uit onvergankelijk zaad. Een volk dat Hem trouw blijft tot de dood.
Dat zal ook moeten blijken uit het bestaan van hartelijke bestendige broederliefde. De broederliefde is voor de Here mede de toets of het geloof waarachtig is.

Wij belijden elke zondag ons geloof met de 12 artikelen, waarin ook staat: ik geloof de gemeenschap der heiligen. Die gemeenschap is een geschenk, een gave van God door de Geest. Maar is tegelijk een opgave. Iets waarvoor wij ons moeten beijveren.
Zo'n kerk, waar de onvergankelijke liefde bloeit, die mag en kan nu de grote daden van God verkondigen. Ook de daden van genadige verlossing en van genadige wedergeboorte. De daden van de grote barmhartigheid en ontferming van God. Want ze leeft daaruit.
Afgevaardigden, broeders en zusters, in dat verband heeft de Here ons ook in het kerkverband aan elkaar gegeven. Tot onderlinge steun, onderlinge aanvulling. Maar ook tot vermaning en tot correctie van gemeenten onderling, waar dat nodig is. Zo vormen we ook tezamen een geestelijk huis, als Gods volk in de 21^{e} eeuw. En dat alles met het doel om geestelijke offers te brengen die de Here welgevallig zijn. En om de grote daden van God te verkondigen die ons uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht heeft geroepen.

Laten we onszelf aan deze woorden van Petrus beproeven. Laten de ambtsdragers zich daarop richten in hun ambtswerk in de gemeenten. Laten we zo bezig zijn als synode. De waarheid vasthoudende en tegelijk in liefde tot God en elkaar naar Christus groeien, die Hoeksteen en Hoofd is.

Artikel 114: Toespraak ds. A. Veldman van FRCA 17-05-08

Geachte broeders in onze Here Jezus Christus,
Namens de the Free Reformed Churches van Australië dank ik u voor uw uitnodiging om een van de vergaderingen van uw synode bij te wonen . We waren hier graag met twee afgevaardigden geweest, maar mijn mede afgevaardigde, die hier later deze maand zal zijn om samen met mij de synode van onze zusterkerken bij te wonen, kon niet zo lang uit zijn werk dat hij ook deze synode kon bijwonen. Dus ben ik vandaag alleen.
Wat betreft de ontvangen uitnodiging, normaal gesproken zouden wij geen afgevaardigden sturen naar een kerkverband waar wij geen zusterkerkrelatie mee hebben. Maar overeenkomstig het besluit genomen door de synode van West Kelmscott 2006, vonden wij dat het goed zou zijn om persoonlijk aanwezig te zijn, in plaats van u een brief te sturen. Ten behoeve van de afgevaardigden die op deze synode aanwezig zijn zou het goed zijn om ons besluit met betrekking tot uw kerken te plaatsen in de historische context van 2006. Mag ik dit doen door middel van een kleine anekdote.

Het is ongeveer 40 jaar geleden, om precies te zijn 39 jaar, dat ik als 19- jarige middelbare scholier, wonend in Hoogeveen, verscheidene zittingen van de generale synode bijwoonde, die toen in Hoogeveen bijeenkwam. Toen deze synode op 15 april 1969 bijeenkwam, kreeg hij te maken met de moeilijke situatie van twee verschillende stellen geloofsbrieven van de kerken in de PS Noord-Holland. Een commissie werd benoemd om zich over dit probleem te buigen, en gedurende deze tijd kwam de synode niet bijeen. In mei 1969 zette de synode zijn vergaderingen voort en nam een besluit om slechts èèn stel geloofsbrieven te aanvaarden. Ik herinner me levendig hoe, tijdens dit debat, afgevaardigden de kwestie bespraken met tranen in hun ogen vanwege de pijn in hun hart.
U vraagt zich misschien af waarom ik dit vandaag ophaal. De reden hiervoor is dat, toen de synode van de FRCA in 2006 bijeenkwam, wij ook te maken kregen met twee stel afgevaardigden van de kerken in Nederland, die beiden stelden dat zij de ware kerk waren. Op die dag werd ik, als preses van deze synode, letterlijk tot tranen bewogen toen, op de morgen van 11 juli, beide stellen afgevaardigden opstonden om hun instemming met de Drie Formulieren van Eenheid te betuigen, terwijl op de avond van diezelfde dag een van de afgevaardigden van uw kerken onze zusterkerken letterlijk een valse kerk noemde. Dat moesten ze natuurlijk doen, omdat zij zich hadden afgescheiden van een kerk die zij niet langer konden beschouwen als ware kerk.
Hoe zijn wij als kerken omgegaan met deze situatie, vooral gezien het feit dat u als Gereformeerde Kerken (Hersteld) een verzoek indiende om een zusterkerkrelatie en er bij ons op aandrong om vastberaden op te treden jegens onze zusterkerken, vooral wat betreft afwijking van de waarheid.
Uw afgevaardigden herinneren zich wellicht dat er langdurige discussies plaatsvonden over het onderwerp van de ontwikkelingen in het kerkelijk leven in Nederland. Ook binnen de FRCA zijn er zorgen over deze ontwikkelingen, en we hebben dat niet verborgen voor onze zusterkerken. In de aanloop naar de synode van Amersfoort 2005 zijn onze deputaten druk bezig geweest om de rapporten van de verschillende deputaatschappen te onderzoeken. Ze uitten hun zorgen en maakten opmerkingen en in een groot aantal gevallen vonden we deze opmerkingen terug in de besluiten van de synode van Amersfoort 2005. Over het algemeen konden we ons vinden in de besluiten van deze synode, hoewel we nog zorgen hebben over bepaalde ontwikkelingen in hun kerken, zoals ook blijkt uit de besluiten genomen door onze laatste synode van West Kelmscott 2006.

Tijdens de synode van West Kelmscott 2006 hebben onze deputaten geprobeerd een ontmoeting te regelen tussen uw afgevaardigden en die van onze zusterkerken, aangezien wij vonden dat het een unieke gelegenheid was om persoonlijk met elkaar te spreken over de betreffende zaken. Het is jammer dat er van uw kant niet veel bereidheid was voor zo'n ontmoeting. Zelfs informeel was het soms moeilijk om elkaar in de ogen te kijken. Broeders, ook al is er sinds die tijd veel gebeurd, en geven verdere ontwikkelingen in onze zusterkerken u reden voor nog grotere zorg, toch geloven wij dat u niet broeders en zusters moet loslaten die met u op hetzelfde fundament willen staan. Wij bidden dat zij wier hart bloedt voor de waarheid een mogen worden en niet gescheiden wegen zullen gaan.
Binnen deze historische context moet u het besluit lezen van de synode van West Kelmscott met betrekking tot uw verzoek om een zusterkerkrelatie. Onze synode besloot – en ik citeer hier letterlijk uit de Acta " Hoewel wij begrijpen dat de GKH zorgen hebben over de besluiten en de richting van de GKV maakt de informatie die de GKH ons gaven niet voldoende duidelijk waarom de vrijmaking op dit moment (2003) moest plaatsvinden en op deze manier…..Hoewel de vrijmaking plaatsvond in 2003 moeten daar op volgende gebeurtenissen, inclusief de synode van *Amersfoort 2005 met de GKH besproken worden om vast te stellen of hun vrijmaking al dan niet wettig was…..Het is een ernstige zaak als deformatie geen halt toegeroepen wordt, maar het is ook een ernstige zaak om uit elkaar te gaan als dat niet gerechtvaardigd is…."* De synode verwees naar de situatie in Corinthe, een gemeente die ook zeker problemen had. Wij als FRCA hebben een luisterend oor gevonden wanneer onze deputaten onze zorgen bespraken met onze zusterkerken, en daarom vragen wij ons af of u in 2003 wel aan het einde van de weg gekomen was. Op grond van de informatie die wij toen hadden konden wij niet ingaan op uw verzoek om een zusterkerkrelatie. Tegelijkertijd besloot de synode om officieel contact met u te onderhouden, zodat we kunnen werken aan verzoening tussen u en onze zusterkerken op de grondslag van waarheid en liefde. We hebben dit besluit genomen omdat wij bij u als onze broeders een sterk verlangen bespeuren om gereformeerd te blijven. Het is vanwege een oprechte waardering voor dit verlangen dat wij contact met u willen blijven houden, en misschien kunnen wij langs deze weg dienstbaar zijn – zo de Here dat geeft – aan de verzoening tussen u en onze zusterkerken.

Broeders, de Here alleen weet wat de toekomst zal brengen, donkere wolken mogen zich samenpakken aan de horizon, maar in het geloof hoeven wij maar een dag tegelijk te leven. In dat geloof zullen wij de synode van onze zusterkerken later deze maand bijwonen en weer onze zorgen uitspreken, en we zullen hen smeken om op te komen voor de waarheid. Moge de Here dit vurige gebed verhoren en moge Hij op het enige ware fundament herenigen hen die sinds 2003 gescheiden wegen zijn gegaan. Er zijn daar broeders die samen met u de waarheid van harte liefhebben.

De synode van Amersfoort 2005 heeft u een appèl gestuurd waarin zij aangeven dat de scheiding – het niet langer verenigd zijn rond dezelfde kansel, doopvont en tafel – erger aanvoelt dan een amputatie. Ze vroegen u en uw kerkelijke vergaderingen hun appèl te overwegen voor het aangezicht van God, en zeiden dat ze ten allen tijde bereid zijn hun appèl voor uw synode toe te lichten. Ze hebben u meegedeeld dat ze hun deputaten voor kerkelijke eenheid (bijgestaan door het moderamen van de synode van Amersfoort-centrum) daartoe mandaat gegeven hebben. Ze hebben mandaat gekregen om met u te spreken door middel van een agenda, die gezamenlijk opgesteld zou worden, om aanbevelingen te doen aan hun volgende synode. Indien nodig konden ze zelfs een buitengewone interim synode bijeen laten roepen. Ze drukten de oprechte hoop uit dat de scheiding niet definitief zou blijken te zijn, maar dat u beiden elkaar zou zoeken en vinden als christenen en als kerken. Ze baden oprecht om Gods zegen over u en de wijsheid van Zijn Geest in uw overleggingen en besluiten.

Broeders, vergeet dit niet en neem dus geen verschanste positie in, maar heroverweeg uw taak ook met betrekking tot die broeders. Als wij als Australische Gereformeerde Kerken behulpzaam kunnen zijn bij het aangaan van dit contact, dan zijn wij ten allen tijde bereid u te helpen.

Tot slot wensen wij u wijsheid van boven bij uw beraadslagingen op deze synode. We bidden ook dat op de grondslag van de onfeilbare waarheid van het levende woord van onze trouwe Verbondsgod de eenheid hersteld kan worden tussen hen die nu gescheiden wegen zijn gegaan. Later deze maand zal ik hetzelfde zeggen tegen de broeders afgevaardigden van onze zusterkerken, waarbij ik hen oproep een open oor te hebben voor de zorgen die aan hun synode worden voorgelegd, en daarin standvastig te zijn in de strijd voor de waarheid.
In deze geseculariseerde wereld, waar de satan meedogenloos de kerk aanvalt en waar zoveel zogenaamde gereformeerde kerken al afgeweken zijn van de waarheid – in deze strijd hebben wij elkaar nodig, en dus bidden wij dat de eenheid hersteld mag worden, niet ten koste van de waarheid, maar om deze waarheid te handhaven tegen de aanvallen die erop gedaan worden. Moge onze genadige God u hier in Nederland en ons in Australië helpen om deze taak trouw te volbrengen.
Dank u.

Artikel 115: Toespraak preses n.a.v. toespraak ds. Veldman 17-05-08

Geachte dominee Veldman,
Nogmaals hartelijk welkom in ons midden hier op de synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland. Wij zijn als synode verheugd u als deputaat van de FRCA hier te mogen begroeten. We mogen het zien als een blijk van medeleven en verbondenheid van de kant van onze broeders en zusters van de Gereformeerde Kerken in Australië.

De Gereformeerde Kerken in Nederland hebben na de recente vrijmaking van 2003 en 2004 het belang of liever gesproken de opdracht van de Here gezien, om contacten te onderhouden en te zoeken met kerken in de wereld die in waarheid de Here Jezus Christus als het enige Hoofd van de kerk willen volgen. Deze opdracht van de Here gaat ervan uit dat de eenheid van de kerken er *is* als de eenheid met de ware kerk van alle plaatsen en tijden. Maar die eenheid moet ook concreet beoefend worden. Niet alleen tot opbouw van de kerken maar vooral en dus in de eerste plaats tot eer van God.

Daarom hebben wij als kerken ook de dure plicht gezien dat de zusterkerkbanden die er voor de recente vrijmaking waren, ook dienen te worden voortgezet op de basis van herkenning en erkenning bij de norm van Gods Woord. Om deze redenen hebben de deputaten ook contact met uw deputaten gehad al in het jaar 2005 en is er correspondentie geweest. Het belangrijkste doel was toen om aan u als onze zusterkerken vanouds, duidelijk te maken dat wij uw zusters zijn gebleven. Namelijk dat De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld) de ware voortzetting zijn van de Gereformeerde Kerken van vóór de vrijmaking.

Wij willen u verzekeren dat de vrijmaking gepaard ging met veel strijd, moeite en verdriet over een lange periode van jaren. Er was het grote verdriet van de steeds grotere afval binnen de GKv. Er was ook verdriet dat dat niet werd herkend en dat allerlei waarschuwingen en bezwaarschriften in de wind werden geslagen. We denken aan de ontkrachting van het 4^{e} en 7^{e} gebod, het uithollen van de huwelijksopdracht in het huwelijksformulier, het toelaten van Schriftkritiek, het gedogen van dwaalleer in de contacten met andere kerkgenootschappen, het

begin van een open avondmaal, het introduceren van liederen van de valse oecumene in de erediensten, het aanvaarden van verkeerde bijbelvertalingen, het zegenende gemeentelid, het loslaten van de kerkorde. Hieraan waren vele synodebesluiten verbonden. Maar ook die waren nog maar symptomen van een algemene geest waarbij de band aan de Here was veranderd en de mens met zijn religiositeit in aanpassing aan deze wereld centraal is komen te staan. Dat was te zien aan de prediking, de bediening van de sacramenten, en het ontbreken van tucht. Er was verbondsverlating en men wilde niet meer terug. We moeten dat met verbijstering vaststellen. Dàt deed en doet nog de meeste pijn. Want daardoor was de eer en het recht van de Here in geding. En toen was het nodig om zich vrij te maken, naar art. 28 en 29 NGB. Ook dat leverde veel moeite op waar de broederschap, familiebanden en vriendschapsbanden in het spel waren. Maar ondanks al die pijn, dat verdriet en die moeiten is de vrijmaking wel een ware bevrijding geweest. Wij mochten dit zien en ervaren als een bevrijding door de Here. En waarvoor wij ook nu nog de Here intens dankbaar zijn. Hij hield ons vast, ondanks die moeilijk weg. Hij bewaarde zo zijn kerk En zo mogen we ook de verdere zegeningen zien in de kerken. De terugkeer naar de ware woordverkondiging, de eenheid in de waarheid, de groei. Plaatselijk en landelijk.
Is nu alle moeite weg, alle strijd overbodig? Nee, helaas niet. De kerk blijft haar strijd en moeiten kennen tot aan de jongste dag. Ook dat hebben wij in de kerken helaas opnieuw moeten ondervinden. Ook recent. Maar dat neemt niet weg dat wat hergeven en hervonden is namelijk de ware dienst aan onze Here Jezus Christus, en de eenheid daarin, de grote winst is tot ons behoud.

Zo mag er nu een kerkverband zijn dat haar 2^{e} synode heeft. Ten tijde van onze eerste synode werden onze afgevaardigden welkom geheten in uw kerken die bijeen waren in West Kelmscott. We hebben dat destijds gezien als een zeer verblijdende zaak. We hoopten op herkenning en erkenning als ware kerken die zou mogen leiden tot het continueren van de zusterkerkrelatie. Zover is het toen nog niet gekomen. Uw synode besloot dat zij daar nog geen goed oordeel over kon geven. Dat oordeel hing en hangt uiteraard ook samen met uw oordeel over de ontwikkelingen in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.
Wij hopen en bidden dat de Here daarin inzicht en duidelijkheid wil geven. Ter wille van zijn kerken in Nederland, ook ter wille van zijn kerken in Australië.

Wij hebben zojuist heel kort geschetst om welke redenen er vrijmaking noodzakelijk werd bevonden. Daaruit mag blijken dat dit alles te maken heeft met het grondbeginsel van de kerk, namelijk dat zij de waarheid die haar in Gods Woord is toevertrouwd zal bewaren, en dat ze alles wat daarmee in strijd is zal verwerpen. En dat ze alleen haar enige Hoofd en Here zal volgen.
Nu zou het kunnen zijn dat de zaken die in Nederland gespeeld hebben en nog spelen, weinig te maken hebben met zaken die in uw kerkverband in Australië aan de orde zijn. Dat het lokale conflicten zijn in Nederland, waarover elders in de wereld maar moeilijk te oordelen is. En waarom er ook van uw kant gepaste distantie zou moeten zijn om een oordeel daarover aan te matigen. Dat het misschien nog wel principiële zaken betreft, maar geen zaken die universeel over de hele wereld aan de orde zijn.
Wij hopen dat u als deputaat en dat uw kerken inzien, dat de materie die in Nederland speelt wereldwijd gaande is. Dat het te maken heeft met de postmoderne mens die zijn binding aan Gods Woord, de belijdenis en de kerkorde wil loslaten, al zal dat door die mens niet direct openlijk erkend worden. En ook niet door iedereen gedeeld worden. Maar zo is wel de tolerantie met de leugen in de kerken gekomen, waardoor de Waarheid van Gods Woord is aangetast en nog steeds meer wordt aangetast. Deze ontwikkelingen die Gods verbond met

ons betreffen en heel ons geloofsleven met Hem bepalen, deze ontwikkelingen zijn zeker niet specifiek voor Nederland. Ze zijn naar onze vaste overtuiging wereldwijd.
En de vraag aan u is of u ze ook als zodanig herkent?

De Gereformeerde Kerken hier bijeen zien de ontwikkelingen binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt zoals die nu ook in Zwolle bijeen zijn. Om op uw opmerking in te gaan dat de FRCA de vrijmaking te vroeg vond. Beslissend is daarbij toch: is het fundament van de kerk nog in stand? En dat was het niet meer in 2003! Wij hebben onder de genade van de Here dat fundament weer terug mogen vinden. Als u zegt: u moet uw broeders en zusters niet loslaten die op hetzelfde fundament willen staan, dan moesten wij constateren dat wij niet meer op datzelfde fundament stonden. Daarom moeten wij niet zeggen tegen de GKv, zoals u dat zegt, houdt vast, maar: bekeert u! Dat hebben we gemist in uw betoog. We denken dat er een belangrijk taxatieverschil is. We hoopten in 2006 op erkenning van uw kant. U kwam toen nog niet zover. Dat hebt u ook uitgelegd. U kon nog niet oordelen. Uw oordeel nu hangt af van hoe u de situatie nu taxeert in de GKv. We hopen dat de Here u daarin duidelijkheid mag geven.
Intussen moeten wij tot ons grote verdriet constateren dat de kloof die al groot was bij de vrijmaking, nu immens veel groter geworden is. Dat de wegen die ingezet waren, daar verder gevolgd worden. We zullen daar nu niet over uitwijden. We willen daar liever u op bevragen.

We willen u als deputaat een viertal vragen stellen. Die vragen zijn o.i. nodig te stellen om te weten hoe wij elkaar kunnen vinden bij Gods Woord.

1. De eerste vraag is de zojuist gestelde vraag over de herkenning van de problematiek die heeft geleid tot de vrijmaking, in zijn algemeenheid. Is er ook herkenning binnen uw eigen kerkverband. Spelen deze zaken ook bij u?
Wij zijn benieuwd naar uw weging en oordeel daarvan.

2. De volgende vraag daaraan gekoppeld is, wat is uw reactie op onze brochure die wij in 2006 aan u toestuurden: “Do not take words away from this book of prophecy”, en wat uw reactie is op de ook aan u toegestuurde Engelstalige Acta van GS Mariënberg 2005 die handelde over de synodebesluiten van GKv-synodes in de jaren 1993-2003.

3. De derde vraag is hoe wij u als deputaten kunnen dienen om tot een beoordeling van uw kant over onze kerken en de gronden van de vrijmaking, te komen. Daarbij willen we al wel graag verwijzen naar de zojuist genoemde Acta van Mariënberg en tevens naar de synodebesluiten van de huidige synode, die handelen over de Schriftuurlijkheid van de besluiten tussen 1993 en 2003.

4. En de laatste vraag is hoe u als kerken staat tegenover de huidige ontwikkelingen in de GKv.

Deze 4 vragen willen wij als synode aan uw deputaten overbrengen, juist met het doel om open en eerlijk onze beider verhouding tot onze enige Here en Heiland Jezus Christus te bezien. En zo verenigd in Hem ook de eenheid in de waarheid over de grenzen van landen heen gestalte te kunnen geven.

Wij willen u graag uitnodigen om op de gestelde vragen in te gaan aan deze synodetafel. Daarna stellen de Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken zich graag beschikbaar om verder met u door te spreken over deze zaken.

Moge de Here u en uw kerken in alles nabij zijn om ware kerk van Christus te blijven. Om trouw te blijven aan uw en onze enige Koning en Here Jezus Christus. Om Zijn Woord te bewaren ook in de contacten die u met andere kerkgenootschappen heeft. Moge de Here u daarvoor alles geven en ook zegenen wat in gehoorzaamheid aan Zijn Woord wordt gedaan binnen uw deputaatschap en binnen het kerkverband van uw kerken.
Moge Hij ook zegenen in alles wat gedaan wordt om de eenheid in de waarheid tussen uw kerken en De Gereformeerde Kerken in Nederland te kunnen beoefenen.
Dank u wel.

Artikel 116: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. 1 Petr. 3: 8-22

20-09-2008

Geachte afgevaardigden, geachte adviseurs, broeders en zusters in de Here
De eerste brief van Petrus staat vol van Gods Woord over de verhoudingen die de Here heeft vastgesteld en door Hem worden opgelegd. Gezagsverhoudingen en wijze van samenleven in allerlei verbanden. Gezagsverhoudingen in het huwelijk, waarbij man en vrouw beide op onderscheiden wijze worden aangesproken (3:1-7). Gezagsverhoudingen in de maatschappij waarbij de gemeenteleden zich ook moeten schikken naar de orde in de samenleving (2:11-25). Gehoorzaamheid aan de keizer en de stadhouder, ja aan alle gezagsverhoudingen. Want het is een onderwerpen aan de wil van de Here, zegt Petrus in 2:13. Juist in die onderwerping moet je het goede tonen, waardoor je als een dienaar van God je vrijheid niet misbruikt als dekmantel voor het kwade, maar daarin de Here volgt.
Ook de huisslaven moeten hun meesters onderdanig zijn, niet alleen de goede maar zelfs de verkeerde (2:18). Zo houd je rekening met God, die ze over je gesteld heeft. Daarbij moet je de Here Jezus volgen die het rechtvaardig oordeel ook overliet aan Zijn Vader (2:23).

Maar naast die verhoudingen in de samenleving en de gezinnen komen vooral aan de orde de verhoudingen in Gods gemeente tussen de gemeenteleden onderling. De noodzaak van broederliefde en eensgezindheid daarbij. In hfdst 1:
"*Nu gij uw zielen aan de waarheid hebt gereinigd tot ongeveinsde broederliefde hebt elkaar dan van harte lief met ongeveinsde broederliefde*." In hoofdstuk 3:
"*Weest allen eensgezind, heb medelijdend, hebt de broeders lief, weest barmhartig en ootmoedig, en vergeldt geen kwaad met kwaad of laster met laster, maar zegent integendeel*"

En in het laatste hoofdstuk bespreekt Petrus dan ook de gezagsverhoudingen in de kerk. Zowel de ambtsdragers worden aangesproken als de gemeente, met name de jongeren.
De ambtsdragers worden opgeroepen niet heerszuchtig te zijn en uit te zijn op eigen belang. Ze moeten juist voorbeelden zijn als onderherders van de Here Jezus Christus, de opperherder. Ze hebben een verantwoordelijke taak. Ze zullen rekenschap moeten afleggen aan de opperherder. Toch zullen ze ook hun ambtstaak met blijdschap mogen doen, want bij trouwe gehoorzaamheid wacht hen ook rijke beloning. Ze zullen dan in genade, de onverwelkelijke krans der heerlijkheid mogen krijgen. Dat is niet iets bijkomstigs. Dat wordt hier duidelijk ter bemoediging gesteld. Want de ambtsdragers hebben het zwaar als dienaren van de Here. Ze zullen in alles moeten handelen naar de wil van God. Zich zo aan Hem onderwerpen. Niet heersen door eigen belang voorop te stellen. Dat heersen kan ook aan de orde zijn wanneer men gaat afdwingen om ter wille van de lieve vrede het kwaad maar te gedogen. Nee, hun voorbeeld zal moeten blijken in hun zelfverloochening, in hun dienstbaarheid en in hun gehoorzaamheid (Fil. 2: 5-8). Ja, ook dat laatste. Alleen dan volgen ze het voorbeeld van Christus naar de Schrift, en zijn ze zelf het goede voorbeeld voor de

gemeente. Ze zullen in hun ambtswerk ook het lijden ontmoeten als trouwe discipelen van Hem. Maar in dat lijden, in die moeite, soms werkend onder kwaadspreken en laster van buiten of van binnen, zullen ze toch trouw en liefde moeten blijven tonen. Smaad lijden, maar onder die smaad niet bezwijken. Ter bemoediging in die volharding mogen ze dan het vooruitzicht hebben van de genadige beloning van de krans der heerlijkheid.

Dan wordt ook de gemeente, met name de jongeren aangesproken om ambtsdragers en andere gezagsdragers, de ouderen te eren. En zich aan hen te onderwerpen. Ook dat vraagt zelfverloochening. Ook dat betekent je vernederen onder de machtige hand van God.
Dat kan soms moeilijk zijn, en voor sommigen erg moeilijk. De minste zijn. Beslissingen van kerkenraad of andere kerkelijke vergadering aanvaarden. Je erbij neerleggen. Dat laatste gaat niet op als die beslissingen tegen Gods Woord ingaan. Dan zal met een geest van zachtmoedigheid de kerkelijke weg gegaan moeten worden. Dat was nodig in de weg van de recente Vrijmaking vijf jaar geleden. Toen moest worden vastgesteld dat men Gode meer gehoor-zaam moest zijn dan de mens. Maar ook in die weg paste zelfverloochening en hoogachting van de ambtsdragers. Het moest in de ordelijke kerkelijke weg aan de orde komen. Waarbij geen eigen belang of persoonlijke rancune een rol mocht spelen. Zo alleen kon men zich onderwerpen aan de machtige hand van God. Beseffen we dat nu vijf jaar na de Vrijmaking?

Nu geachte afgevaardigden, broeders en zusters, de woorden van Petrus gelden juist ook voor ons in onze tijd. Nu gezag een lelijk woord geworden is. Nu de mens direct zijn eigen mening klaar heeft. Nu de mens zich niet iets wil laten voorschrijven wat hem niet bevalt.
Maar de Here leert ons in de brief van Petrus een heel andere houding. Die van nederigheid en zelfverloochening. De houding van erkenning van het gezag dat de Here zelf in allerlei verbanden heeft gegeven. De houding van het zich onderwerpen aan instellingen die de mensen in dienst van God nemen. Zeker ook de houding van nederigheid tegenover kerkelijke vergaderingen van het kerkverband. Een verband waarvan wij toch zeggen dat Christus daar ook Zijn bloed voor heeft gegeven. Die houding wordt van u als kerken en kerkleden gevraagd, nu de synode als bijeenkomst van de kerken, allerlei besluiten heeft mogen nemen. Onder aanroepen van Gods Naam en in afhankelijkheid van Hem. Het gebonden zijn aan deze besluiten mag u zien als het gehoorzamen aan de Here Zelf. Met het handhaven van het “tenzij” in art. 31 van de KO.

Die aanvaarding geldt ook als deze besluiten op de een of andere wijze u persoonlijk niet zo aanstaan. Ook wanneer het zaken van recht betreft, waarin derden geen inspraak mochten hebben. Dan kan ook dat worden ervaren als het zich vernederen onder de hand van de Here. Maar bedenk dan dat de Here alleen zó in de weg van die ware vernedering, u wil verhogen te zijner tijd. De Here Zelf vraagt die nederigheid, die onderwerping. Alleen in de weg van zelfverloochening, dienstbaarheid en gehoorzaamheid wil Hij u straks de eeuwige heerlijkheid schenken. Laat u daarbij niet misleiden door de acties van de duivel die ook nu rondgaat als een briesende leeuw. De duivel is erop uit dat de kerkleden in hoogmoed en opstand de door de Here gewezen weg verlaten. Of dat zij moedeloos en wanhopig de kerk verlaten. De duivel zal zich als de grote tegenstander van God en Christus, met name blijven richten op de kerk van Christus.

Zo kunnen reacties van kerkleden voor de kerk naast een beproeving ook een verzoeking worden. Want ze geven in moeiten, zorgen en verdriet ook de verzoeking om het allemaal maar op te geven.

Maar broeders en zusters weet dan: u kunt met uw moeiten, uw bekommernissen naar de Here. Dat zegt Petrus ook in het gelezen gedeelte. De God van alle genade, die u in Christus geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid, Hij Zelf zorgt voor u. Hij draagt u door de moeiten heen. Hij zal u na een korte tijd van lijden, volmaken, bevestigen, sterken en grondvesten. Hem zij de kracht in alle eeuwigheid. Amen.
Moge dat ter bemoediging zijn voor synodeleden, ambtsdragers, en alle levende gemeenteleden van de kerk van Christus.

Hoofdstuk XIII SLOTHANDELINGEN

Artikel 117: Opening slotvergadering 20-09-2008

De preses, ds. S. de Marie opent de openbare vergadering met gebed en heet alle afgevaardigden, de adviseur en de broeders en zusters hartelijk welkom.
Hierna wordt Ps. 36:2 en 3 gezongen met begeleiding van orgel en trompet.

Artikel 118: Toespraak preses 20-09-2008

De preses memoreert vooraf dat br. en zr. W.D. Meester uit Lynden, USA een bloemstuk hebben gestuurd met daarbij de felicitaties voor vijf jaar Vrijmaking.

HOUDT VAST WAT GIJ HEBT

Geachte broeders afgevaardigden, geachte broeder adviseur, broeders en zusters in de Here,
Op deze slotvergadering kijken we terug op de afgelopen synode en tevens op de afgelopen vijf jaar van vrijmaking. Vandaag mag voorop staan de dankbaarheid aan de Here voor het werk dat we in afhankelijkheid aan Hem als synode hebben mogen doen. Dankbaarheid omdat Hij het mogelijk maakte om zo kort na de sluiting van de eerste synode te Mariënberg alweer een tweede te kunnen houden. Het is opnieuw een lange synode geworden, tien maanden. We hadden het liever korter gezien, maar toch was deze tijd nodig om alles naar behoren te kunnen afwikkelen, met de beperkte beschikbare krachten. Wij danken de Here dat Hij ons de mogelijkheid heeft geschonken om alle onderwerpen af te kunnen wikkelen.

Wonder van genade
Er waren veel zaken op de agenda geplaatst. Zaken die rechtstreeks uit de kerken waren ingebracht en zaken die eerst door destijds benoemde deputaten waren voorbereid. In tien maanden is er in 13 zittingen vergaderd, meestal op zaterdagen. Dat betekende voor de afgevaardigde ambtsdragers, die tegelijk hun plaatselijke ambtswerk moesten voortzetten, een grote opgave. Daarom is het temeer een wonder van genade dat de Here zo ten behoeve van Zijn kerk in Nederland dit synodewerk tot een goed einde heeft doen brengen. Want dat mogen we met erkenning van eigen zwakheid, na afloop zeggen: de Here is daarin ons als Zijn kerk nabij geweest. Hij gaf de krachten. Hij gaf het nodige inzicht ook aan eenvoudige broeders-afgevaardigden. Hij maakte het mogelijk om besluiten te nemen waarbij Zijn Woord, de gereformeerde belijdenis en de gereformeerde kerkorde de norm waren. Zo mocht ook in die zwakheid van mensen, Gods kracht worden volbracht. Dat is bepalend voor onze dankbaarheid tegenover de Here. Zo kon het werk gedaan worden ten behoeve van zaken van opbouw en rechtspraak in de kerk. Dat was de inzet van ons handelen, daarvoor hebben we ook in de bidstond voor de aanvang van de synode de zegen van de Here gevraagd.
Op de slotvergadering van de synode te Mariënberg hebben we gesproken over het wonder van genade dat zich voltrokken had bij de recente vrijmaking. Tegen menselijke verwachting in heeft de Here Zijn kerk bevrijd en voortgezet. We mochten toen ook constateren dat de Here Zijn kerk sindsdien bewaard en gebouwd heeft. Nu mogen we opnieuw constateren dat de Here tegen menselijke verwachting in, Zijn kerk nog steeds heeft bewaard en gebouwd. Ook dat is een wonder van genade en geeft ons alle reden tot grote dankbaarheid.

Recht sprekend
Dat neemt niet weg dat er ook verdrietige zaken aan de orde moesten komen. Er moest recht gesproken worden. Er moesten ook verzoeken worden afgewezen en brieven onontvankelijk

worden verklaard. Over dat laatste zal ik straks wat meer zeggen. Maar het meest verdrietige was dat ten tijde van de synodevergadering er een heftige beroering ontstond in de gemeente te Bergentheim/Bruchterveld als reactie op de synodeuitspraken. Dat is daarom zo verdrietig omdat zich daarin een verkeerde geest van revolutie openbaarde. Nog voordat de synode is gesloten en dus lang voordat de Acta kunnen uitkomen, werd aanvankelijk middels schrijvens en later via een website geageerd tegen de genomen besluiten, buiten de kerkelijke en Schriftuurlijke weg om. Men wilde niet meer vertegenwoordigd zijn in en gebonden zijn aan besluiten van meerdere vergaderingen, en stelde zich zo metterdaad buiten het kerkverband. Verdrietig en zondig. De adviseur van de synode, dr. P. van Gurp, werd daarbij buiten de vergadering onheus bejegend, wat overigens door de huidige kerkenraad van Bergentheim/ Bruchterveld inmiddels is erkend en als schuld is beleden.
Ik wil daar nu niet uitvoerig over doorspreken, dat is niet mijn taak. Wel is het goed om er op deze plaats op te wijzen dat de synode, zich juist houdend aan de kerkorde en houdend aan belangrijke synodebesluiten uit het verleden, waaraan wij als kerken gebonden zijn, sommige revisieverzoeken en ook deels een appèlschrift niet ontvankelijk mòcht verklaren. Het betrof daarbij de zaak Zwijndrecht waarin degenen die bezwaar maakten niet zelf betrokken waren. Aangezien daarbij geen hoor en wederhoor mogelijk is, en er vaak vertrouwelijke zaken in geding zijn, kan en mag een derde partij zich daarover geen oordeel aanmatigen. In zulke gevallen waarbij de uitspraak zelf niet blijkt in te gaan tegen Gods Woord of de kerkorde, mag een ander zich niet mengen in die zaak. Wel mag de rechtsgang van een appèl op de synode worden getoetst aan de hand van de Acta. Maar voor het overige mag alleen de betrokkene zelf in beroep gaan tegen de bewuste uitspraak van synode of classis. Zo hebben meerdere synodevergaderingen in het verleden, waaronder GS Heemse 1984/1985 voor het laatst, uitgesproken. Daaraan zijn wij dus gebonden. Door zich nu daaraan te houden heeft de synode de kerken èn alle partijen in getrouwheid willen dienen. En vooral in verantwoording aan de Here, het Hoofd van de kerk.
Het is voor de synode een zware taak geworden om in een sfeer van wantrouwen en misnoegen haar werk te kunnen volbrengen. Maar ook daarin is de Here de synode en haar afgevaardigden nabij geweest. Vrijwel alle besluiten konden met algemene stemmen, dat is met grote meerderheid, worden aangenomen. Ook die betreffende de moeilijke zaak Zwijndrecht.

Funderend en bouwend

Gelukkig kon de synode zich in de meerderheid van haar werkzaamheden bezig houden met zaken die funderend en opbouwend voor de kerken genoemd mogen worden.
Wat betreft de funderende zaken was er een vervolg op de beoordeling van synodebesluiten tussen 1993 en 2002/2003 zoals die op de GS te Mariënberg was gestart Een groot aantal van de behandelde besluiten moest worden afgewezen. Besluiten van 53 artikelen werden vervallen verklaard, besluiten van 10 artikelen konden worden gehandhaafd en van 4 opgeschort. Het betrof voor een deel nog zaken die de vrijmaking direct raakten zoals de eenheid met andere kerkgenootschappen, het open avondmaal, en de Schriftkritiek in de Emmaüscursus. Maar daarnaast ook besluiten rond kerkorde, verhouding met de overheid, en radio-uitzendingen van kerkdiensten. Er resteert nog een flink aantal oude besluiten die nog beoordeeld moeten worden. Daarover zal het nieuw benoemde deputaatschap zich de komende tijd moeten buigen.
Ook is er uitvoerig gesproken over de opleiding tot de dienst des Woords. De deputaten hebben de synode gediend met drie rapporten. Het belangrijkste punt daarin is het vervolg van de theologische opleiding na de zgn. bachelorfase, dus na drie jaar studie. De deputaten hebben nu richtlijnen gekregen om tot een zo verantwoord mogelijk opleidingspakket te komen, vanuit de Theologische Universiteit te Apeldoorn maar aangevuld door een eigen

begeleidingscommissie en mogelijk met onderdelen van de opleiding van het Hersteld Hervormd Seminarie. Dit zal verder moeten worden uitgewerkt. Het doel is een Schriftgetrouwe opleiding die de student in staat stelt om later het ambt van dienaar des Woords op getrouwe wijze te kunnen vervullen in de kerken.
Dankbaar mocht worden geconstateerd dat de Here het werk aan het landelijk kerkblad heeft willen zegenen en dat er voor de uitgave ook een goede financiële basis is.
Een andere verheugde zaak betrof de rapportage over de Herziene Statenvertaling. De nieuw benoemde deputaten hebben een verdere uitbreiding van hun taken kunnen krijgen. Daarbij hoort ook het in contact treden met de opstellers van de HSV met concrete voorstellen of vragen. Ook zullen de kerkleden worden opgewekt om thuis deze bijbelvertaling te toetsen op betrouwbaarheid en leesbaarheid.
Ruime aandacht werd ook gegeven aan het werk van de Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken. Er moesten teleurstellende besluiten uit Canada worden gerapporteerd, waar de zusterkerkrelatie was afgewezen. Van de kerken uit Australië was ds. A. Veldman aanwezig als afgevaardigde. Hij heeft gesproken op de synodevergadering van 17 mei namens deze kerken. De Australische kerken zullen zich op hun eerstvolgende synode opnieuw buigen over ons verzoek tot zusterkerkrelatie. Dat verzoek was al op hun synode van 2006 in behandeling genomen maar toen nog opgeschort. Ook zullen onze deputaten een oordeel moeten gaan vormen m.b.t. een kerkelijke groepering in Sri Lanka en een afgescheiden kerk in Canada.
Wat betreft de binnenlandse contacten is het goed te melden dat er een appellerende brief verzonden is naar Zwijndrecht en een uitgebreide brief naar de Hersteld Hervormde Kerk. Laten we bidden of de Here deze brieven wil zegenen met het oog op de eenheid van alle gelovigen.
Verder werd er een nieuw deputaatschap in het leven geroepen dat zorg moet dragen voor voldoende voorziening in leespreken voor de kerken. En tevens voor de blijvende beschikbaarheid van het Gereformeerd Kerkboek en - in ieder geval voorlopig - de bijbelvertaling uit 1951. Dit is het deputaatschap Liturgische Voorzieningen.
Tenslotte mocht dankbaar worden geconstateerd dat de Deputaten Financieel Beheer konden melden dat ook in financieel opzicht de kerken aan niets ontbreekt.
Zo mogen we dankbaar concluderen dat de Here ons in deze synode veel goeds heeft geschonken. Er mocht worden voortgebouwd. Er mocht worden uitgebreid. Zo mogen we dit alles zien als de gunstbewijzen van de Here. Ja, er waren ook verdrietige zaken te melden als reactie op het werk van de synode. Daarin ligt nu wel een beproeving. Een beproeving waarover ik straks meer wil zeggen, maar eerst nu dit: laten we de gunstbewijzen van de Here nooit vergeten. Ook zeker niet die gunstbewijzen die de Here ons juist in deze synode weer heeft gegeven. Ook in de trouw die getoond mocht worden m.b.t. het recht en de orde die de Here in Zijn kerken wil zien. Want daarop mag de zegen van de Here verwacht worden.

Herdenking Vrijmaking 2003
We zijn hier vandaag ook voor de herdenking van vijf jaar nieuwe vrijmaking, vijf jaar bevrijding van dwaling en deformatie in de kerken. In deze zelfde Zuiderkerk werd exact vijf jaar geleden de landelijke vrijmakingsvergadering gehouden, pal na de allereerste vrijmaking in Berkel en Rodenrijs enkele dagen daarvóór. Nu zijn we door de genade van de Here vijf jaar verder. Reden tot grote dankbaarheid. De Here heeft ons al die tijd bewaard en ons veel gegeven. Hij gaf ons aan elkaar in de gemeenschap der heiligen op meerdere plaatsen in het land. Hij gaf groei tot zo'n 1500 leden. Hij gaf ons Zijn Woord zondag aan zondag. Kerkelijk leven, kerkverband, kerkblad en aanzetten tot gereformeerd onderwijs. Dr. Van Gurp zal er straks nog uitgebreider bij stilstaan. Ons past daarvoor overvloedige dank aan de Here. Hij geeft ons alle reden tot grote blijdschap dat Hij Zijn kerk heeft willen bewaren in Nederland. Hij geeft ons genade en vrede in overvloed.

Toch zal die voorspoed en vrede niet onaangevochten blijven. Dat weten we uit de kerkgeschiedenis. Dat ervaren we ook nu. Er zijn naast vreugde en blijdschap, gemeenschap en opbouw, ook signalen van verstoring daarvan. Van ergernis en aanstoot. Dat geeft beproeving. Dat kan ook lijden en smaad geven voor de kerk.

Ik wil daaraan enige aandacht geven om te zien hoe we daarmee moeten omgaan. Daarbij willen we ook letten op wat de kerkgeschiedenis ons daarover leert.
Hoe stond het ervoor vijf jaar na de twee grotere afscheidingen, die van 1834 en 1944? Kunnen we daarvan leren?

Crisis van de jeugd na 1834
Eerst die van 1834. Het begon met de gelovige daad van Hendrick de Cock in Ulrum om zich af te scheiden van een dwalend en afvallend kerkinstituut. Hij bleef niet de enige dominee. Toch waren er in die hele grote hervormde kerk uiteindelijk maar zeven predikanten die zich in de eerste vijf jaar hadden afgescheiden. Na dat jaar kwam er nog slechts één bij. De vervolgingen en de verdrukkingen zullen daaraan kunnen hebben bijgedragen. Maar misschien ook de interne twisten die niet onopgemerkt bleven.
We willen daarvan het volgende noemen. Eerst wat betreft de synoden: al direct in 1836 traden ingrijpende meningsverschillen aan het licht. Met name op de tweede synode van 1837 waren er al grote tegenstellingen. Ds. H.P. Scholte en anderen, als J.A. Wormser, verdedigden de zelfstandigheid van de gemeenten zo sterk dat de bindende kracht van de kerkorde op independentistische wijze werd uitgehold. Een eigen ontworpen Utrechtse Kerkorde werd door ds. Scholte gesteld tegenover de Dordtse Kerkenorde. De zeggenschap van meerdere vergaderingen was daarin zo goed als verdwenen. Er scheidde zich toen als reactie rond Zwolle een groep van meerdere kerken af, de zgn. ‘Dordtsgezinden’ of ‘Zwolsen’ genoemd. De scheuren liepen soms ook in de gemeenten zelf. Daarnaast waren er heftige conflicten over het dopen van kinderen van ouders die twijfelden over hun geloof.
Er ontstond ook aanhoudende onenigheid over het dragen van het ambtsgewaad en er waren sterk uiteenlopende meningen over het recht van oefenaars naast predikanten.
Daarbij kwam in 1839 nog eens de strijd rond het wel of niet bij de overheid aanvragen van de erkenning van de kerken. In de gemeenten zelf was het toen ook verre van rustig en vredig. We noemen daarvan twee voorbeelden. In Hattem, waar ds. A. Brummelkamp stond, waren in die vijf jaar tien gevallen van tucht op een gemeente van ong. 250 leden. Er was onder de kerkleden ook veelvuldig kritiek op de prediking (dr. M. te Velde: Anthony Brummelkamp (1811-1888), Vuurbaak 1988).
In Amsterdam, waar ds. S. van Velzen stond, ontstond een ernstig conflict in de kerkenraad dat leidde tot de schorsing van 4 ambtsdragers, wat een heftige beroering in die gemeente en het kerkverband tot gevolg had, met ongeoorloofde inmenging van ds. Scholte (dr. C. Smits: De Afscheiding bewaard; De strijd van S. van Velzen te Amsterdam, in: Afscheiding – Wederkeer, Vijlbrief, 1984)

Zo kwam de bekende dr. H. Bouwman ertoe om zijn boek uit 1914 over de eerste jaren van de Afscheiding de titel mee te geven van “De crisis der jeugd”. Hij schrijft daarin over de zware crisis van deze kerken in de eerste jaren van haar bestaan het volgende:
“Onder zware druk geboren werd in de eerste dagen van de jeugd een fris en krachtig leven openbaar, het ruisen van de Geest werd vernomen, het leven uitte zich in werken van geloof en liefde. De eenheid in Christus werd gevoeld en drong tot de mooie kerkvergadering van 1836, tot een vast georganiseerd kerkelijk samenleven. Maar weldra openbaarden zich droeve verschijnselen van ziekte en zwakheid: vervolging van buiten en verdeeldheid van binnen drukte het jonge leven bijna ten dode toe, maar ondanks druk en ellende hield God Zijn werk

in stand en na een twintigtal jaren van strijd deed de Heere haar gezondheid toenemen en ging het voort van kracht tot kracht" (Dr. H. Bouwman: De crisis der jeugd; met een woord ter inleiding van dr. C. Smits, Kok, Kampen 1914/1976).

Beproeving na crisis na 1944
Het is opmerkelijk dat ook vijf jaar na de Vrijmaking van 1944 de toestand van de kerken door sommigen opnieuw moest worden aangeduid als die van een crisis. Wie de jaargangen van het blad De Reformatie uit 1948 en 1949 doorleest komt onder de indruk van de moeiten en zorgen die er op dat moment in de kerken speelden. De context was toen een heel andere dan die van 1834. Er waren geen vervolgingen door de overheid. Het aantal predikanten dat zich rond 1944 gehoorzaam vrijmaakte was in verhouding ook vele malen groter dan bij de Afscheiding. Al in 1945 kon de opleiding aan de Theologische Hogeschool worden voortgezet met hoogleraren, heel anders dus dan na de Afscheiding van 1834 toen na vijf jaar slechts enkele studenten verspreid over het land onderwijs ontvingen door plaatselijke predikanten. Ja, de vrijmaking van 1944 had zelfs al een injectie gegeven om gereformeerde organisaties te ontwikkelen op het Amersfoorts congres in 1948. Er waren allerlei kerkelijke bladen en een gezinsblad. Maar ondanks al deze mooie uitingen van voorspoed in de tijd van de eerste liefde werd de tijd rond 1949 toch bestempeld als een tijd van kerkelijke beproeving.

Er waren de acties van ds. B.A. Bos, en met hem andere predikanten, die zich weer wilden herenigen met de synodale Gereformeerde Kerk. Ze zagen de vrijmaking niet als een rechtsgeding van de Here maar als een broedertwist. Ze organiseerden conferenties zoals te Oosterbeek en schreven in eigen bladen over hun mening. Die mening raakte ook de interpretatie van de kerkenorde, m.n. art. 31 en de binding aan de besluiten van kerkelijke vergaderingen. Ook hier werd een geest zichtbaar van independentisme. Men ging buiten de synode om samensprekingen met de synodalen aan en probeerde het kerkvolk in die richting te beïnvloeden. Er werd kwaad gesproken van synode en adviseurs. Er werd gepoogd om de hoogleraren als adviseurs van de synode te weren. Dit werd omschreven als een aanval op de vrijmaking en een aanslag op de vrede van de kerken (Rudolf van Reest, De Braambos I, Oosterbaan & LeCointre 1969).

We zeiden al: door sommigen werd de situatie opnieuw als een crisis van de jeugd ervaren. Maar, en hierin volgen we graag prof. dr. K. Schilder, dit mogen wij absoluut geen normale gang van zaken vinden. Want een crisis van de menselijke jeugd, zoals in de puberteit, mag dan als een min of meer biologisch gegeven als normaal worden beschouwd, dat mag van de kerk nooit worden gezegd. De kerk is er uit wedergeboorte. Zij wordt geregeerd door God, door Zijn Woord en Geest. En als er een crisis is in de kerk, dan is er sprake van zonde en schuld. We zullen een crisis in de kerk nooit normaal mogen vinden. Maar wanneer is er sprake van een crisis? Prof. Schilder zei in zijn hogeschoolrede in 1948 daarvan dit: bij een echte crisis gaat het erom dat wij allemaal erop of eronder de juiste keuze moeten maken. Dat was in 1944 toen het "ja" van Gods Woord door een ieder moest klinken tegenover het "nee" van de synode. Dat was een crisis die schifting moest brengen. Maar, zo zegt KS nu van de jaren erna: we worden beproefd en verzocht, maar dat is nog wat anders dan een crisis. Het is beproeving na de crisis, na de reformatie. De crisis bij de vrijmaking was deze: de zedelijke trouw aan de kerkorde, de binding aan de belijdenis en de onverkorte handhaving van de Schrift brachten de scheiding. Maar houdt dan nu wat gij hebt (Openb. 2:25), namelijk Gods Woord, de belijdenis van de kerk, maar ook de kerkorde met haar op Gods Woord gegronde bepalingen ook m.b.t. het gezag van meerdere vergaderingen.

Dan eindigt prof. Schilder zijn referaat met deze woorden: “Laat alle dingen eerlijk en met orde geschieden. Houdt wat gij hebt: opdat waarheid en recht elkaar weer kussen”, (De Reformatie, jg 24, pag. 16).

Trouw, recht en orde beproefd na 2003

Hoe moeten we nu ònze tijd typeren? We mogen het zeker zien als een tijd van bevrijding en van opbouw na de crisis. Een tijd van weer het goede smaken bij Gods Woord en in de hervonden gemeenschap der heiligen, en daarom van vrede. Maar ook nu is er beproeving ná de crisis. De crisis van de nieuwe vrijmaking was en is er om Gods Woord onverkort vast te houden. Om gehoorzaam voor Gods geboden te blijven buigen. Om alle dwaalleer te verwerpen. Om de Here en niet de mens centraal te laten staan in de eredienst. Maar die crisis was ook nodig om de gereformeerde kerkorde te kunnen blijven handhaven als regel van kerkelijk samenleven. Ook nodig om de noodzaak van het kerkverband te blijven zien tegen independentistische wildgroei, eigenwilligheid en gemeenteperforatie.

Hoe gaan we dan nu met elkaar verder als kerk van Christus, als gemeenschap der heiligen, als verband van kerken? Hoe gaan we verder als dankbare bevrijde kinderen van God? Verder, ook in de beproeving dat sommigen zoveel moeiten hebben met kerkorde, kerkrecht, kerkelijke besluiten en uitspraken en met het ambtelijk gezag? Waarbij men in zijn moeite dat alles hard, liefdeloos en harteloos noemt? Zelfbeproeving op deze punten is uiteraard altijd aangewezen. Maar wordt zo niet het recht dat de kerkelijke vergadering moet spreken - ook in het belang van de betrokkenen -, uitgespeeld tegen de “liefde”? Daarom rijst dan de vraag of die “liefde” toch niet eerder ruimte, tolerantie voor het kwade inhoudt? Maar ìs dat dan wel wáre liefde?

Waar komen die moeiten en reacties vandaan? Velen hebben in die crisistijd van de nieuwe vrijmaking de grote verontrusting gekend van onschriftuurlijke besluiten en de grote frustratie van afgewezen revisieverzoeken. Velen zullen ook daarbij van eigen kerkenraad een harteloze of alles wegwuivende houding kunnen hebben ervaren. Daarnaast hebben velen vanwege gebrek aan leiding, vaak zoveel zelf moeten doen in de kerkstrijd. Maar laten we daarbij ook niet vergeten dat wij allen onder invloed staan van de tijdgeest van de ge-emancipeerde mens, die zich niet wil laten gezeggen, maar met alle geoorloofde en niet-geoorloofde middelen opkomt voor eigen recht en eigen eer. Daarnaast is er jarenlange ondermijning geweest van de rechte kennis van kerk, kerkorde en kerkrecht. Dat alles vraagt de nodige zelfbeproeving van eigen handelen.

Waarop berusten dan in onze tijd de reacties in de kerk? Het zal onmogelijk zijn om alles onder één noemer te brengen. Er is hierbij ook grote voorzichtigheid geboden. Maar met het herkennen van reactiepatronen uit de kerkgeschiedenis en de zojuist genoemde recente ervaringen, waag ik het toch een aantal mogelijke onderliggende oorzaken te noemen:
Deels zal het te maken kunnen hebben met het ontbreken van inzicht in de kerk en het kerkverband en haar juiste gezagsverhoudingen.
Deels zal het te maken kunnen hebben met het gebrek aan nederigheid en zelfverloochening.
Deels zal het te maken kunnen hebben met reactie op de doorgemaakte crisis waardoor men gezag dat destijds werd misbruikt, nu maar moeilijk kan accepteren, en waardoor men wantrouwend staat tegenover elke kerkelijke uitspraak waar men zelf geen inspraak in heeft gehad.
Deels zal het ook te maken kunnen hebben met onwil om zich nu na de reformatie ook in te zetten voor de doorgaande reformatie in eigen leven en in de kerk.

Hoe nu verder? Laten we in ieder geval bij Gods Woord nagaan hoe we dienen om te gaan met de onschatbare geschenken van de kerkregering die de Here Christus ons heeft gegeven, plaatselijk en landelijk. Zijn we daar zuinig op? Dragen we de aangestelde of afgevaardigde broeders bij de voortduur op in onze gebeden? Willen we ons hartelijk vernederen onder de machtige hand van God, ook d.m.v. onze onderwerping aan deze gezagsdragers (1 Petr. 5:1-6)? Ook als er door hen moet worden vermaand? En laten we met vertrouwen de bevoegdheid om recht te spreken ook over aan de vergaderingen die daarvoor zijn aangewezen en geroepen?
Gaan we daarom bij vermeend onrecht in een geest van zachtmoedigheid en geduld de kerkelijke weg? Met de zuivere toets van Gods Woord, in onderworpenheid aan de kerkorde? Of gaat in ons dan de geest van vrijheid en democratie heersen, waarbij we zelf op de rechterstoel willen zitten en grijpen naar de middelen van opstand, scheurmaken, kwaadspreken en laster?

De eenheid in de waarheid bewaren
Niet alleen bij de Vrijmaking van 1944 maar ook in de jaren erna, speelde de interpretatie van art. 31 van de KO een grote rol. De twee onderdelen, enerzijds de binding aan de kerkelijke besluiten en anderzijds het recht op toetsing aan Gods Woord in het "tenzij", moeten beide gehandhaafd blijven. Niet de één ten koste van de ander. Dat is de juiste Schriftuurlijke en daarom gereformeerde benadering. Laten ook wij daar nu zó mee omgaan in de komende tijd. In een sfeer van vertrouwen en opbouwen. Met Gods Woord als de toetssteen. En Gods recht en eer en de opbouw van de kerk als de grote doelstellingen.

Dan kunnen we weer goed oog krijgen voor de dankbare kerktaak, die we elk op onze plaats hebben gekregen om vast te houden aan wat we hebben gekregen. En om zo samen verder te groeien naar Christus in voortgaande reformatie.
Door vast te houden aan Gods Woord, die is tot ons heil, en aan de belijdenis van de kerk, die is tot onze samenbinding.
Door tegelijk vast te houden aan de kerkorde, die ook is tot ons welzijn.
Door ons gehoorzaam te stellen onder de zondagse prediking van Gods Woord.
Door ook de toerusting te gebruiken die vanuit dat Woord wordt geboden, plaatselijk en ook landelijk zoals d.m.v. kerkblad en studiebond.
Door het bevorderen van gereformeerd onderwijs.
Door voort te gaan met het, waar mogelijk, oproepen van alle gelovigen die de eenheid in de waarheid niet of nog niet gestalte hebben gegeven.

Dàn is smaad lijden om Christus wil, als kerk of als kerklid, weliswaar een beproeving, maar wel een beproeving die ons vreugde geeft, omdat we dan deel hebben aan het lijden van Christus. Dàn geeft vernedering en zelfverloochening rijke beloning, namelijk de genade en de verhoging door God te Zijner tijd (1 Petr. 5,5-6).

Op de eerste vergadering van de synode hebben we gelezen uit Ef. 2:11-22 over de eenheid in de kerk. We hebben gesproken over de band van de vrede waardoor we onderling verbonden zijn, verbonden door één Geest. We hebben gesproken over de noodzaak van trouw en van zelfverloochening, waarbij afgezien wordt van eigen belang en van aanzien des persoons. We mochten benadrukken het zoeken van het belang van de kerken en boven alles de eer van God. En daarvoor hebben we toen de Here gebeden.
Om die eenheid in liefde en zelfverloochening zullen we nu ook moeten blijven bidden, en daaraan zullen we moeten blijven werken. Ook na deze synode. In de kerken, op de kerkenraden, in de huizen en gezinnen. Zodat we de eenheid van de Geest die er in Christus

mag zijn, nu ook bewaren door de band van de vrede (Ef. 4:3). Dan kunnen we verder worden gebouwd op het fundament van apostelen en profeten, terwijl Christus de hoeksteen is, als een woonstede van God in de Geest. Zo kunnen we ook een goed appèl laten uitgaan naar alle bezwaarden en andere gelovigen die diezelfde eenheid zoeken in de waarheid. Moge de Here ook daar Zijn zegen op geven.
Tenslotte, er is nog één ding dat we hebben mogen leren van de kerkgeschiedenis. En dat is dat de Here Zijn kerk ook door perioden van crises en zware beproevingen heen bewaard en gebouwd heeft. Daaruit mogen wij ook nu weten: de Here wil op ons gebed Zijn kerk nabij blijven en zo Zijn kerkvergaderend werk voortzetten. Laten we daarvoor blijven bidden en daaraan blijven werken.

Na afloop van de toespraak wordt er samen Ps. 19:3, 4 en 5 gezongen.

Artikel 119: Toespraak scriba I: toelichting Acta 20-09-2008

Broeders en zusters,
Vandaag sluiten we de tweede synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland af. Dertien keer heeft de synode vergaderd om de zaken die op haar agenda stonden af te werken. Nieuwe zaken en zaken die op de vorige synode reeds aan bod waren gekomen, heeft de synode behandeld.

En zoals de kerkorde voorschrijft is van elke vergadering een verslag gemaakt. Alles wat op die zittingen aan de orde kwam, vanaf de opening tot de sluiting is opgetekend. Je zou deze verslagen notulen kunnen noemen.

Deze verslagen vormen nu de basis voor het opzetten van de Acta of de handelingen van een synode. Dat klinkt misschien wat vreemd: basis.
De Acta van de synodes hebben in de laatste jaren ook een ontwikkeling doorgemaakt.
De handelingen van o.a. de eerste synode van de Afgescheidenen in 1836 gaven chronologisch in artikelen weer wat er op de synode gebeurd was. Zo lezen we in art. 5 dat binnen kwamen de brs. ds. A. Brummelkamp en ds. S. van Velzen. In artikel 10 wordt de eerste zitting afgesloten met het zingen van het 11de en 12de vers van Ps. 118. Daarna gaat ds. Brummelkamp voor in dankgebed.
De verslagen van de verschillende zittingen, zeg maar de notulen vormen de Acta.
Ook in o.a. de Acta van de Generale Synode van Amersfoort-West (1967) van de Gereformeerde Kerken in Nederland zien we dit patroon. Elk verslag begint met het gebed en het zingen van een psalm en eindigt met het zingen van een psalm en het dankgebed voordat de preses de zitting sluit.
De Acta van o.a. de Generale Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland van Hattem 1972 hebben dit patroon verlaten. Behalve het vermelden van de opening met gebed en zang van de eerste zitting komen deze onderdelen in de Acta niet meer terug. Zo begint art. 14 als volgt: *Na opening der vergadering houdt de praeses appèl nominaal* en art. 21: *De eerste synode-week is ten einde. De assessor is de tolk der vergadering in de dankzegging aan de Here.*
De Acta van de Generale Synode van Zuidhorn 2002 van de Geref. Kerken hebben de chronologische volgorde helemaal losgelaten. Nadat in hoofdstuk 1 de openingshandelingen worden vermeld, worden in de volgende hoofdstukken de besluiten van de synode ondergebracht in verschillende afdelingen.
Zo staan de besluiten inzake de leer in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 de zaken betreffende de kerkregering.

De vorige Generale Synode te Mariënberg 2005 heeft deze methode ook gevolgd, omdat ze veel overzichtelijker is.
Ook deze synode zal dat systeem gebruiken. Dat betekent dat de besluiten niet in een chronologische volgorde in de Acta worden opgenomen, maar dat ze gerangschikt worden onder een van de volgende thema's: Leer, Kerkregering, Eredienst, Binnenlandse en Buitenlandse betrekkingen, Appèlzaken, Presentatie, Publicatie en Communicatie en Financiën en Beheer. En de zaken die aan de synode voorafgingen, zoals de opening door de samenroepende kerk, het onderzoek van de geloofsbrieven, de verkiezing van het moderamen en een aantal huishoudelijke zaken komen in Voor-acta, in het latijn aangeduid met Pro-acta.
Door deze verandering kan het voorkomen dat een besluit dat al genomen is in december 2007 over buitenlandse betrekkingen pas verderop in de Acta wordt opgenomen.
Het voordeel is dat alle besluiten over een bepaald thema nu bij elkaar geplaatst worden, wat voor het overzicht en de lezer gemakkelijker is.

De vraag die elke synode bezighoudt is wat er nu precies in de Acta moet worden opgenomen. Het is duidelijk dat in elk geval de besluiten en gronden voor de besluiten een plaats in de Acta moeten krijgen. De kerken moeten weten wat er besloten is en op welke gronden. Ook voor het nageslacht is het nodig dat de kerken weten wat in het verleden over zaken besloten is om te voorkomen dat later onnodig over dezelfde zaak weer gehandeld wordt.
Maar hoe zit het met de besprekingen die aan zo'n besluit voorafgaan? En welke overwegingen heeft de synode meegenomen in haar besluiten? En hoe bréédmoet een bespreking opgenomen worden? En hoe zit het met de rapporten van de verschillende commissies die een synode benoemd heeft om de besluiten in een bepaalde zaak voor te bereiden? Uitgangspunt bij de overweging om naast de besluiten en gronden ook andere relevante zaken in de Acta op te nemen is het belang daarvan voor de kerken. Rapporten van synodecommissies, de zogenaamde werkrapporten, hebben alleen tot doel gehad het werk op de synode te verbeteren en hebben als zodanig alleen waarde voor de synodeleden. Inhoudelijk gaan ze terug op reeds ingediende stukken.
In de overwegingen en de gronden van de besluiten kunnen delen van deze werkrapporten terugkomen indien de synodeleden menen dat dit het belang van de zaak voor de kerken zal dienen.
We noemen dit omdat er nogal wat misverstanden kunnen rijzen over de waarde van deze werkrapporten. Sommige kerken en kerkleden zijn van oordeel dat ook deze gegevens altijd aan de kerken beschikbaar moeten komen. Daarachter zit m.i. de gedachte dat kerken en kerkleden bij hun beoordeling van de besluiten de synode willen narekenen in hun werkwijze. Dat is echter niet de bedoeling.
Een besluit kan slechts beoordeeld worden op haar gronden. In de Acta moet dus helder zijn wat het probleem is waarover de synode een oordeel moet geven of wat de vraag is waarop de synode een antwoord moet formuleren. En dat oordeel of antwoord moet gebaseerd zijn op de Schrift en de KO. Vandaar het grote belang van de gronden waarop zo'n besluit is gebaseerd.
De overwegingen geven een kader aan waarbinnen de synode haar werkzaamheden betreffende een bepaalde zaak heeft verricht.
Zo heeft deze synode het kader aangegeven waarbinnen zij revisieverzoeken meende te moeten behandelen nl.

-De generale synode besloot dat revisieverzoeken niet behandeld behoren te worden door Deputaten Behandeling Appèlschriften, maar primair op de generale synode.
-De generale synode besloot eveneens dat het, gezien het kleine kerkverband waarvan wij deel uitmaken, goed is om revisieverzoeken betreffende synodebesluiten van de laatst gehouden GS zo breed en diep mogelijk te bestuderen. Daarom zijn deze revisieverzoeken aan alle kerkenraden toegestuurd. Hierdoor kunnen de afgevaardigden zo goed mogelijk

worden toegerust, en goed onderbouwd tijdens de synode namens de kerken recht spreken inzake deze revisieverzoeken. De synode zal mogen werken onder aanroeping van de Naam van de HERE en onder Zijn afgebeden zegen haar werk doen.

Zo'n kader kan belangrijk zijn als men geroepen is de besluiten voor vast en bondig te houden. Dat kader is niet nieuw, maar het bepaalt de synode bij het onderwerp dat moet worden behandeld en het proces dat daaraan vooraf gaat. In de bespreking kan het voorkomen dat dit kader verruimd dan wel vernauwd moet worden. En ook hoe in het verleden gelijkluidende zaken behandeld zijn.

We hebben u een kijkje gegeven in de werkkamer van de synode. Uitputtend zijn we niet geweest. Maar we hopen dat u door dit kijkje in de werkkamer meer inzicht hebt gekregen in het werk van de synode en het tot stand komen van de Acta.

Tenslotte nog iets over de publicatie van de Acta.
Het overzetten van de verschillende besluiten onder de hoofdthema's, het maken van een inhoudsopgave en zaak- en naamregister kost tijd. Daar wordt momenteel hard aan gewerkt. Het streven is de Acta begin november in drukvorm te laten verschijnen.

Het is belangrijk dat kerkleden zich op de hoogte stellen van de besluiten. Daarom wek ik iedereen op deze Acta te bestellen en te lezen. Wist u dat er nog exemplaren beschikbaar zijn van de Acta van de Generale Synode van Mariënberg?

Het is een belangrijk document voor de kerken. Belangrijk omdat de kerken in dit document de koers bewaken, de koers die bepaald wordt door het Woord van God. Dat spreekt uit de besluiten en de gronden. Laten de kerken blij zijn dat zij broeders mochten afvaardigen om in deze wereld die van God niet wil weten of een wereld die zich verlustigd in de valse oecumene, dat zij in navolging van Christus, in opdracht van Hem, dat Woord mochten naspreken, verdedigen en belijden.
Het is de taak van de kerken de genomen besluiten voor zover deze voor hen van toepassing zijn, voor vast en bondig te houden. Het is dus niet alleen een naslagwerk, maar ook een werkdocument voor alle kerken.

Mag het werk van deze synode bijdragen aan de bewaring en bouw van Gods kerk in Nederland.
Ik dank u.

Na de toespraak wordt Ps. 56:3 en 4 gezongen.

Artikel 120: Collecte 20-09-2008

Collecte. Tijdens de collecte speelt zr. W. van de Jagt-Jelsma een aantal stukken op het orgel. Daarna wordt Ps. 124 gezongen.

Artikel 121: Gereformeerd Mannenkoor 20-09-2008

Het Gereformeerd Mannenkoor brengt een aantal psalmen ten gehore.

Artikel 122: Toespraak dr. P. van Gurp. 20-09-2008

Nadat er samen Ps. 118:1, 2, 5 en 6 gezongen is spreekt dr. Van Gurp naar aanleiding van de reformatie en vrijmaking die vijf jaar geleden een feit werd.

GEDENKEN – IN BLIJDSCHAP EN MET VERDRIET

Gedenken is volgens de Schrift: de grote daden van de HEERE vertellen - en dan verder: daardoor je hele leven, al je denken en verlangen en doen, laten bepalen. Zo gedenken wij nu dat het vijf jaar geleden is dat de HEERE door de Vrijmaking Zijn kerken in de vrijheid bracht. Tegenover de nog steeds voortdurende smaad dat wij daarmee de tempel van God hebben geschonden, blijven wij belijden dat ook deze Vrijmaking een werk van de HEERE was en dat de HEERE ons gebrekkig optreden en handelen, in de jaren voordat het tot die Vrijmaking kwam en in de jaren daarna, tot vandaag toe, gebruikte om Zijn eeuwige raad inzake de bouw van de tempel van God voort te zetten.

Verlost uit gevangenschap

Het was vooral in die allereerste tijd na de Vrijmaking dat wij samen in de kerk weer van harte konden zingen de liederen van bevrijding. Wie het voorrecht had dat te mogen meemaken zal nooit vergeten hoe wij bijvoorbeeld Psalm 126 hebben gezongen. Een lied Hammaäloth, een lied van de opgang naar het huis van God in Jeruzalem, een lied van de vergadering van de kerk.
Kortom, onze mond werd vervuld met lachen, onze tong met gejuich.
Zo zijn wij ook vanmiddag bij elkaar in grote vreugde. Maar die vreugde gaat vergezeld van droefheid. Zo staat het ook in Psalm 126. Er wordt daar gezongen over lachen en gejuich, maar ook over wenen, ook over een smeekbede om de volkomen verlossing.
Het is trouwens een gegeven in de Bijbel dat vreugde en verdriet samengaan. Als na de ballingschap de fundamenten van de tempel klaar zijn is er zowel gejuich als geklaag. En wij belijden dat de ware bekering van de mens bestaat uit blijdschap en droefheid: droefheid dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, tegelijk blijdschap en vreugde over Gods geboden. En de HEERE zegt ons Zelf dat wij moeten wenen als niet wenende en lachen als niet lachende.
Vreugde en verdriet in Psalm 126. Maar het einde is: de klacht wordt tot een jubellied. Zo willen we dus nu gedenken in vreugde en met verdriet.

Vreugde en dankbaarheid

Wij denken terug aan de vreugde van de lentetijd van de kerk, die eerste tijd na het begin van de Vrijmaking. Wat een vreugde, onpeilbaar de blijdschap, het was als droomden wij, toen wij uit de hand van de verhoogde Christus weer ambtsdragers ontvingen, herders door wier dienst Hij Zelf weer Zijn kudde ging verzorgen. Die zondagen van de kerkinstituering op allerlei plaatsen. Die eerste keer weer de vreugde van de viering van het Heilig Avondmaal - door velen zo lang al ontbeerd! De eerste keer dat er een kind gedoopt werd en de ouders volmondig konden belijden dat de leer die in de christelijke kerk alhier geleerd wordt de volkomen en ware leer van de zaligheid is. De prediking - wat een rijkdom dat Gods Woord zo actueel ons verkondigd werd, ook door de leespreken van jaren her!
Het is een vreugde die voortduurt en zich heeft uitgebreid. Wat een voorrecht dat er steeds meer gemeenten bijkwamen, zodat er een kerkverband kon worden gevormd en meerdere vergaderingen gehouden, zodat zoveel mogelijk weer de goede orde in de kerk kunt kon terugkeren overeenkomstig de regels van de kerkorde en de plaatselijke kerken de hulp van het kerkverband ondervonden in voorspoed en tegenspoed.
Wat een zegen dat er twee synodes konden worden gehouden en er steeds weer broeders waren die het veelomvattende werk van de synode konden uitvoeren. Wat een zegen dat wij als kerken rekenschap konden afleggen van de hoop die in ons is. Dat werd gedaan door de synodes, die alle synodebesluiten van de laatste decennia toetsten aan Schrift, belijdenis en kerkorde. Verreweg de meeste daarvan moesten overeenkomstig die maatstaf worden afgewezen. In de Acta is daar uitvoerig en gedocumenteerd rekenschap van gegeven.

Dat betekent dat heel wat 'oud zuurdeeg' is weggedaan. Zo beval de HEERE immers het volk Israël dat bevrijd zou worden uit de diensthuis – zij mochten nergens in hun huis nog oud zuurdeeg overlaten en het ook niet meenemen. Dat was een symbool van het wegdoen van de verzoeking en besmetting van de afgodendienst in Egypte.
Later zegt de HEERE daarvan dat dat een gebod is voor alle eeuwen, namelijk om ook nu dat de oude zuurdesem weg te doen, omdat een kleine beetje daarvan het hele deeg doortrekt. Wij moeten dan ook nu feestvieren, het feest van het leven door het offer van het Paaslam, met het ongezuurde brood van reinheid en waarheid (1 Kor. 5:6-8).
Dat was de inzet van die omvangrijke operatie om al die synodebesluiten te toetsen en het kwade weg te doen. Het kwaad dat wij al te lang hebben laten begaan, het kwaad waardoor we, ja ook wij, besmet waren, meer dan wij ons zelf bewust waren. Dat is de eerste uitkomst van de synodale arbeid inzake de oude synode besluiten. Die maakt de weg vrij voor het feest van het leven in de kerken.
En verder betekent het dat daarmee de kerken aan ieder die er kennis van neemt duidelijk hebben gemaakt dat de gereformeerde kerken weer gewoon gereformeerde kerken zijn geworden.
Wat een zegen dat, hoe bescheiden ook, toch de opleiding tot de dienst des Woords een begin kreeg. Wat moest er niet veel van de grond af worden opgebouwd, zowel plaatselijk als landelijk! Dat en zoveel meer is er in de korte tijd sinds ons kerkverband gestalte kreeg verricht kunnen worden.
Wij roemen niet in onszelf, maar prijzen de HEERE, Die dit werk mogelijk maakte en de broeders afgevaardigden de wijsheid en de moed gaf om deze weg te gaan. Hij toonde daarmee dat Hij niet verlaat wat Zijn hand was begonnen in de Vrijmaking en gaf daarmee echt doorgaande reformatie!

Doorgaande reformatie
Doorgaande reformatie betekent veel meer dan wat wij er algemeen onder verstonden. Die term werd vooral gebruikt in verband met de reformatie van onze omgang, de reformatie van de organisaties op gebied van onderwijs, politiek en het sociale leven. Kortom, het oprichten en uitbouwen van de zogenaamde G-organisaties.
Dat was een zegenrijk gevolg van de terugkeer tot Schrift en belijdenis.
Maar het is belangrijk om de ondergrond te zien, de basis van deze reformatorische ontwikkelingen. Die lag namelijk in de reformatorische beweging van de jaren dertig.
Die reformatorische beweging is niet in te denken zonder het werk van dr. K. Schilder te kennen. Hij was een reformator door de HEERE aan Zijn kerk geschonken. Onvermoeid heeft hij vanaf zijn eerste begin als predikant gewerkt voor de reformatie van de kerk. Daarbij heeft hij met nadruk uitgesproken dat, evenals bij de Afscheiding ook bij de Vrijmaking in 1944 er geen sprake was van een bepaald program. Het was eenvoudige gehoorzaamheid - terugkeer tot de gehoorzaamheid in Christus.
Hij had de overtuiging dat er een andere geest nodig was onder de gereformeerden, omdat volgens hem het gereformeerde leven ziek was. In welk opzicht dan? Omdat het zijns inziens de consequenties van de eigen geloofsovertuigingen niet aandurfde.
Aan het eind van zijn leven heeft hij eens een overzicht gegeven van deze beweging van wederkeer, van deze reformatie (De Reformatie 07-10-1950): het is tenslotte allemaal zo doodgewoon, dat men er haast van staat te kijken!
Het ja was gewoon ja en het nee gewoon nee.
Het was niet anders dan een terugkeer naar de fundamenten. En professor B. Holwerda zei ervan:

> *Belangrijk is vandaag slechts de vraag of wij waarlijk kerk zijn en of ieder van ons als levend lid der kerk in zijn goede werken overal de stijl der ware kerk openbaart. . . .*

Belangrijk is slechts, dat we de genade der vrijmaking vasthouden als kerk, en dat ieder die genade steeds meer doortocht verleent in eigen leven.
Trouw blijven aan Christus en kiezen voor de ware kerk - nu, we zijn gewaar geworden, wat dat betekent aan strijd en smaad en nood. Als je dan geen verwachting hebt, die je door alles heen draagt, ben je verloren De kerk in het eindgericht p. 26-27.

Dat betekent, ook nu nog: radicaal christen zijn, ernst maken met Gods geboden, met name waarin het er vooral op aankomt en waar de meeste dwaling komt. Om Woord en kerk.

Woord en kerk

Radicaal - niet alleen maar zèggen: Here, Here, maar dóen wat Hij gebiedt. De belijdenis handhaven als akkoord van kerkelijke gemeenschap, daar niets vanaf doen of aan toedoen dan alleen in gemeenschappelijk overleg in de kerk. Laat uw ja ja zijn en uw neen neen. En ook geen eenheid boven geloofsverdeeldheid zoeken. Maar in het hele leven en in alle verbanden blijven bij het ja van de belijdenis. Zo moet de kerk in de wereld staan met dezelfde belijdenis als die binnen de kerk geldt.

Radicaal christen zijn - die beweging van de reformatie begon door te werken in de kerk. Het Woord van God had zijn loop, het bewerkte gehoorzaamheid, het volk van God leefde op, het hoorde de wekroep van de reformatie, het hoorde de bazuin klinken die opriep tot de strijd van het geloof, het herkende de stem van de Goede Herder.

Prof.C.Veenhof karakteriseerde later die radicaliteit in zijn Woord Vooraf in de bundel *Om Woord en Kerk* deel 1 (Goes 1948) als 'de profetische oproep tot absolute gehoorzaamheid aan Gods Woord'.

Reeds in 1931 schreef Schilder over de toekomst zoals hij die toen al zag. Hij voorzag een 'proces van Schrift-verwerping en kerk-verlating', waarvan hij de gevolgen vreesde:

Het eind is: verlies van ons christendom*... Velen lachen vandaag: 'Konzequenzmacherei'; zum Teufel voerend, zeggen ze er bij. Maar hun 'ontkerstende' kinderen, kleinkinderen, zullen op hun graf treden, en deze Konzequenzmacherei zakelijk rechtvaardigen. Ze zullen geen christen meer heeten. (...) van de* kerk *los. Pauze. Van* God *los. En dat – och, mag ik eens even biechten – dat zit mij nu al in mijn hoofd van de dagen van '26 af; en dat zit mij in het hoofd als ik aan de kleinkinderen van het hersteld verband denk, en aan de menschen, die spelen en dartelen en vliegen vangen en weddenschapjes aangaan ter plaatse, waar ik de jongste tragedie zie gebeuren* (De Reformatie 25-12-1931, p. 99).

Hij wees op het gevaar van algemene verharding als wij onze standpunten en overtuiging en praktisch handelen niet laten afhangen van de wet van God, maar van het prestige van onze familie en vrienden, van onze 'rust' of van onze goede naam! (De Reformatie 04-11-1932, p. 35).

De kerk werd opgeroepen tot eerbied voor de HEERE. Eerbied voor de openbaring die God geeft, dat is handhaving van het Schriftgezag. Ook eerbied voor God in Zijn verkiezing en verwerping, in Zijn roep tot onvoorwaardelijke keuze, in Zijn waarschuwing tegen halfheid en eigengerechtigheid.

Dat houdt in dat wij de door God gestelde antithese niet proberen te ontlopen. Kortom, dat wij steeds weer zullen betonen de eenheid van woord en daad.

Die reformatorische beweging stuitte op veel tegenstand. Ze werd zelfs afgewezen onder meer met het argument dat de liefde in dat alles ontbrak. De liefde, zo werd steeds weer betoogd, heeft de beslissende plaats. De liefde is zelfs, zo beweerde het Nederlands Dagblad in 2006 met het oog op onze Vrijmaking: 'de ultieme meetlat of strevingen deugen dan wel niet deugen' (ND 25-11-2006 onder de titel *Halven).* En de schrijver van die woorden voegde er aan toe dat er van die liefde weinig te zien was bij de zogenaamd nieuwe Vrijmaking.

Maar Johannes, ook wel de apostel van de liefde genoemd, wordt niet moe wordt om telkens weer als hij oproept tot de liefde erbij te zeggen dat die liefde zich moet openbaren in het doen van de geboden van de HEERE.
Daarom betekende de beschuldiging dat de liefde ontbrak niet anders dan kwaadspreken van de onvoorwaardelijke eis van de HEERE om recht te doen en gerechtigheid lief te hebben.
Tot ons verdriet moeten we constateren dat dat kwaadspreken zelfs onder ons doorgaat, nota bene in de beschuldiging als zouden wij ieder die zich niet bij de ware kerk voegt afschrijven en als zou in onze strijd de liefde ontbreken.

Tranen
Maar er was in de tijd van de terugkeer van Israël uit Babel niet alleen vreugde. De oude mensen konden hun tranen niet bedwingen toen de fundamenten van de tempel werden gelegd. Zij dachten terug aan de tijd van David en Salomo, aan de glorie van Israël en zagen nu alleen maar de schamele resten van de kerk van vroeger. Er waren maar zo weinig kerkleden uit Babel teruggekeerd! En wat voor toekomst hadden ze voor ogen?
Het bleek al spoedig dat er alle reden was tot verdriet. De tempelbouw stagneerde, het geloof was al spoedig ingezonken en als gevolg daarvan drukte jaar in, jaar uit de hand van God op Zijn volk, totdat zij tot Hem en Zijn dienst terugkeerden. En hoe moest er ook later door de profeten niet gewaarschuwd worden tegen gemengde huwelijken en echtbreuk, verwaarlozing van de tempeldienst, schending van de sabbat - het leek wel of de reformatie toch was mislukt.
Vandaar dat Gods volk toen al bad - ze waren nog maar net terug uit Babel: HEERE wend ons lot. Letterlijk: een wending wenden - een grote ommekeer tot stand brengen. Vernieuw ons, doe ons herleven.
En het waren niet alleen de Israëlieten die dat gebeden hebben zij na hun terugkeer uit Babel. De eeuwen door is ook Psalm 126 steeds weer gezongen als een van de liederen Hammaäloth, bij de tocht van Gods kinderen op de grote feesten naar de tempel. Een kerklied, een lied met het oog op de vergadering van de kerk! En wij zingen het vandaag nog!
Wij hebben immers verdriet vanwege de deformatie van de kerk. Die uit zich in allerlei zaken, die vijf jaar geleden zijn aangewezen in de brochure *Laten wij ons bekeren*. Sindsdien is het in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) alleen maar gegaan van kwaad tot erger tot vandaag aan de dag. Het pluralisme van ja en neen in plaats van Gods gebod tot de rust op Zijn dag, de openstelling van het Heilig Avondmaal voor niet-kerkleden, de verwording van de liturgie, elke zondag weer terugkerend, het religieus consumentisme in de prediking. Kortom: de wortel van alles, de voortgaande Schriftkritiek, wordt steeds weer goedgepraat.
Ten diepste betekent dit: de doorgang van de reformatorische beweging wordt niet alleen gestuit, maar er wordt zelfs steeds meer kwaadgesproken van dat werk van de HEERE tot reformatie van Zijn kerk.
Daarover hebben wij verdriet. Vooral als wij broeders en zusters zien, verwanten en vrienden, die achterbleven en zich daarmee blootstellen aan het grote gevaar van gewenning aan de zonde van eigenwillig de HEERE dienen. We blijven hen oproepen om zich bij de kerk te voegen waar de HEERE hen roept. Dat doen we beslist niet uit hoogheid en eigengerechtigheid, maar om hen te gunnen dat zij delen in de blijdschap en vreugde van Psalm 126.
Dat wij ons vrijmaakten is beslist het werk van de HEERE, evenals de geloofsdaad om uit Babel weg te trekken naar Jeruzalem, het werk van de HEERE was. Zoals in Ezra 1:5 duidelijk staat te lezen: *allen wier geest Gods had opgewekt om op te trekken voor de bouw van de tempel.*
Daarmee kunnen wij ook niet ongenoemd laten het verdriet over eigen broeders en zusters met wie wij tot voor kort één brood braken, maar die nu niet langer met ons optrekken.

De vraag komt op hoe dat mogelijk is. Hebben zij zich indertijd wel vrijgemaakt als uiting van de bekering, van de terugkeer naar de ernst van Gods Woord, luisterend naar Zijn waarschuwing tegen halfheid? Of ging het om andere zaken of alleen maar om afgeleide zaken als liturgie en gezangen?
Blijkbaar is het oude zuurdeeg van de zelfhandhaving toch niet totaal weggedaan en zoekt men, met beroep op de liefde, toch het compromis en verwerpt men de roeping tot een radicale keuze.
Ook daarom blijven wij bidden: doe ons herleven, geef bekering.

Zaaien en maaien
Psalm 126 lijkt te eindigen met tranen. We lezen over de boer die het kostbare zaad aan de akker toevertrouwt. Hij doet dat met moeite, met een bezwaard hart. Maar om nu te spreken van tranen? Al wenende voortgaan?
Het gaat hier om de voortgang van de reformatie van de kerk, om de voortgang van de tempelbouw. En het is reëel om dan te spreken van wenen.
Dat is wel overeenkomstig de woorden van onze Heiland, Die toen en ook nu nog steeds ons er op voorbereidt dat het volgen van Hem betekent: jezelf verloochenen, met de wereld breken, het kruis om Zijnentwil niet alleen dragen, maar zelfs vrolijk opnemen, kortom de goede strijd van het geloof strijden - steeds weer het smalle pad kiezen.
Ja, dat is onze toekomst!
Moet dat het laatste woord zijn van ons gedenken? Moeten wij alleen maar daarmee verder? Laten wij daarmee onze jeugd het leven ingaan?
Hoort u dan maar de belofte van de HEERE!
Bedenkt dit: wie karig zaait, zal ook karig oogsten, en wie mildelijk zaait, zal ook mildelijk oogsten (2 Kor. 9:6).
Want wat een mens zaait, zal hij ook oogsten.
Want wie op de akker van zijn vlees zaait, zal uit zijn vlees verderf oogsten, maar wie op de akker van de Geest zaait, zal uit de Geest eeuwig leven oogsten (Gal. 6:7-8).
Wie ruim zaait, wie zich geeft aan de tempelbouw, wie inderdaad radicaal Christus volgt, die zal rijk maaien! Nu al, en eens tot onze verwondering volop.

Maaien - nu reeds. Petrus vroeg de Heiland, midden in de strijd om Hem te blijven volgen:
Zie, wij hebben alles prijsgegeven en zijn U gevolgd; wat zal dan ons deel zijn?
Dat was ook zo. Toen de Here Jezus hen riep voor de eerste maal lieten ze zomaar een bedrijf en hun gezin in de steek, trokken de schepen op land en volgden Hem.
We mogen best zeggen, zonder zelfverheffing, dat wij niet gekozen hebben voor een gemakkelijke weg, maar met onze vrijmaking het smalle pad van de navolging van Christus zijn gegaan. O nee, dat was van ons geen verdienste! Onze oude mens stribbelde tegen, wij hadden velen vonden gezocht, wij zagen op tegen het isolement, het verlies van onze vertrouwde kerkelijke omgeving, van broeders en zusters die we al zo lang kenden en die ons lief waren, de breuk in de relatie met verwanten. Maar de HEERE was ons te sterk!
Dus mogen we wel in alle ootmoed de woorden van Petrus min of meer naspreken.
En dan komt ook tot ons het antwoord van Here Jezus Christus:

> *Voorwaar, Ik zeg u, er is niemand, die huis of broeders of zusters of moeder of vader of kinderen of akkers heeft prijsgegeven om Mij en om het evangelie,of hij ontvangt honderdvoudig terug: nu, in deze tijd, huizen en broeders en zusters en moeders en kinderen en akkers, met vervolgingen, en in de toekomende eeuw het eeuwige leven* (Matt. 19:27-29, Marc. 10:28-30).

Hebben wij dat ook niet in ruime mate ondervonden? En nog steeds mogen wij genieten van de trouwe bediening van Gods Woord, van de ambtelijke dienst in de kerk, van de beoefening van de gemeenschap der heiligen.
Wij mogen nu al maaien. En dan geldt ook het woord van de HEERE: als u veel investeert in de tempelbouw, in het kerkwerk, namelijk uw hart en verstand en anderen - zult u veel terugontvangen.
Wel, zegt de HEERE er eerlijk bij, met vervolgingen. Het blijft zaaien onder tranen.
En dan de toekomst, als de oogst komt en de HEERE Zijn engelen uitzendt in de wereld om al de Zijnen met de vrucht van heel hun leven bijeen te brengen in Zijn schuur. De vrucht en de glorie van uw leven worden ingebracht in het Nieuwe Jeruzalem, zelfs de glorie van de koninkrijken van de wereld.
Wij mogen eenmaal in het eeuwige leven onze plaats ontvangen in de gemeente van de uitverkorenen en onbevlekt voor Gods aangezicht gesteld worden. Wij mogen dan onze Heiland ontmoeten en de heiligen van alle eeuwen: Adam en Eva, de moeder van alle levenden, Kaïn, Abraham, Isaac, Jacob, David, de profeten en apostelen, al die gelovigen van Hebr. 11, de reformatoren, de strijders van vroeger.
Die belofte van de HEERE is ons leven, met die belofte kunnen wij de strijd weer aan, onder de glans van die belofte kunnen wij ouder worden en aftakelen, mogen jonge mensen hun leven opbouwen, mogen wij zondag aan zondag de liederen van bevrijding zingen tot eer van de HEERE.

Welk programma moeten wij nu voor de komende jaren voor de kerken kiezen?
Dit is uit de Schrift het enige antwoord:

Hoe zal ik de HERE vergelden al zijn weldaden jegens mij?
De beker der verlossing zal ik opheffen, ik zal de naam des HEREN aanroepen.

Dat betekent heel eenvoudig: leven van genade. En daaruit volgt dan:

Mijn geloften zal ik de HERE betalen, in de tegenwoordigheid van al zijn volk (Ps. 116:12-14).

Anders gezegd:

Waarmede zal ik de HERE tegemoet treden en mij buigen voor God in den hoge? Zal ik Hem tegemoet treden met brandofferen, met eenjarige kalveren?
Zal de HERE welgevallen hebben aan duizenden rammen, aan tienduizenden oliebeken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding, de vrucht van mijn schoot voor de zonde mijner ziel?

Moeten wij een overeenkomstig programma opstellen?

Hij heeft u bekendgemaakt, o mens, wat goed is en wat de HERE van u vraagt: niet anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en ootmoedig te wandelen met uw God (Micha 6:6-8).

Dat was en is ons programma en geve de HEERE dat dat ook zo blijft.

Dit wordt afgesloten met samenzang van Ps. 126:1,2 en 3.

Artikel 123: Dankwoord preses 20-09-2008

Tevens geeft hij het bloemstuk van de fam. W.D. Meester aan mevr. Van Gurp ter gelegenheid van haar verjaardag en die van haar man.

Artikel 124: Sluiting 20-09-2008

Nadat er samen Ps. 68: 8, 10 en 13 gezongen is sluit dr. Van Gurp deze zitting af met gebed, waarna de preses de vergadering van de synode sluit.

Hoofdstuk XIV REGELINGEN EN INSTRUCTIES

I. Huishoudelijke regeling voor de generale synoden

I. Samenroepende kerk

De samenroepende kerk zal, in overleg met deputaten voor voorbereiding van de volgende synode en zoveel mogelijk in overeenstemming met eventuele aanwijzingen door de vorige synode gegeven:

1. met advies van de classis tijd en plaats van de eerstkomende synode vaststellen;

2. zes maanden vóór de datum van de synode een oproep doen uitgaan door aan kerken en classes bekend te maken:

   a. de vastgestelde tijd en plaats van de eerstkomende synode,
   b. het postadres waar stukken voor het agendum worden ingewacht,
   c. dat drie maanden vóór de aanvang van de synode een eerste informatie zal worden verstrekt over de zaken van het agendum van de synodale vergadering,
   d. de sluitingsdatum voor het indienen van stukken voor het agendum, en deze stellen op drie weken vóór de vastgestelde tijd van aanvang van de synode; de synode zal zelf beoordelen of zij na de sluitingsdatum in bijzondere gevallen nog stukken zal aanvaarden en in behandeling nemen;

3. voorzieningen treffen die een efficiënt werken van de synode mogelijk maken; hierbij dient aandacht te worden besteed zowel aan een goede accommodatie voor het houden van plenaire zittingen, het werk van de commissies en de administratieve dienstverlening als aan huisvesting en verzorging van de leden der synode;

4. drie maanden vóór de datum van de synode de eerste informatie omtrent de zaken van agendum verstrekken aan alle kerken en classes, alsmede aan deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, ter kennisgeving aan deze kerken. Zij stelt hiertoe een lijst samen, die

   a. is ingedeeld in vaste rubrieken naar het volgende grondpatroon:
      1. Leer
      2. Kerkregering
      3. Eredienst
      4. Zending en Evangelisatie
      5. Opleiding
      6. Correspondentie buitenlandse kerken
      7. Hoge Overheid
      8. Synodalia
      9. Particularia
      10. Varia;

   b. een duidelijke omschrijving bevat van de hoofdinhoud van voorstellen en verzoeken:

5. drie maanden vóór de datum van de synode de classes verzoeken afgevaardigden naar de synode te benoemen; elke classis vaardigt zes broeders af, predikanten en

ouderlingen, totdat er vier classes zijn; bij vier classes of meer wordt het aantal afgevaardigden weer gesteld op vier broeders per classis, namelijk twee predikanten en twee ouderlingen (indien geen predikanten beschikbaar zijn in hun plaats ouderlingen); en voorts zes (vier) secundi-afgevaardigden;

a. de lijst van zaken voor het agendum toezenden aan alle kerken, classes, kerkenraden en de adviseur(s).
b. dezelfde lijst, de deputatenrapporten en de 'Huishoudelijke regeling voor generale synoden' toezenden aan de door de classes benoemde primi en secundi afgevaardigden en de adviseur(s).

6. in overleg met de archiefbewarende kerk zorgdragen dat de in het generale archief voor het synodale werk beschikbaar gehouden exemplaren van de Acta en Handelingen van de voorgaande synoden sedert 1996 ter plaatse van de vergadering aanwezig zijn;
7. na de sluitingsdatum voor het indienen van stukken het concept-agendum vaststellen; in dit concept-agendum worden alle kerkordelijk overeengekomen punten opgenomen en de bijbehorende lijst van ingekomen stukken, aangevuld met wat tot de sluitingsdatum is binnengekomen;
8. twee weken vóór de opening der synode een uitnodiging sturen aan de afgevaardigden en adviseur(s) met mededelingen over plaats en tijd van bidstond en opening synode en over logiesadressen;
9. op de avond voorafgaande aan de opening van de synode een bidstond beleggen en als voorganger in deze dienst een predikant uitnodigen.
10. op de vastgestelde tijd en plaats:
    a. de synode op christelijke wijze openen,
    b. de credentiebrieven onderzoeken en daarover rapport uitbrengen,
    c. de verkiezing leiden van het moderamen, achtereenvolgens van de preses, de assessor, de eerste en de tweede scriba,
    d. de leiding overdragen aan de door de synode gekozen preses,
    e. het agendum met alle bijbehorende stukken overdragen aan het moderamen.

II. Moderamen

Het moderamen zal

1. bestaan uit een preses, een assessor, een eerste en een tweede scriba.

De *preses* leidt de zittingen der synode overeenkomstig hetgeen bepaald is in art. 34 KO. Krachtens zijn verantwoordelijkheid voor een ordelijke en efficiënte wijze van werken tijdens de plenaire zittingen ziet hij ook toe op de arbeid ter voorbereiding van die zittingen.

De *assessor* staat de preses bij in de leiding en vervangt hem in voorkomende gevallen. Ook draagt hij zorg voor de contacten met de pers in welke vorm dan ook. Hij behartigt in overleg met de quaestor van de synode de materiële en financiële belangen der synode. Hij draagt er zorg voor, dat de voor het archief bestemde stukken aan de archivaris ter hand worden gesteld.

De *eerste scriba* houdt aantekening van het verhandelde. Hij maakt de Acta en Handelingen gereed. Telkens wanneer een gedeelte in concept gereed is, legt hij dit ter vaststelling aan de vergadering voor.

De *tweede scriba* verzorgt de uitgaande correspondentie. Hij regelt de werkzaamheden voor de typekamer, mede opdat de te vermenigvuldigen stukken de leden van de synode tijdig bereiken.
In voorkomende gevallen vervangt hij de eerste scriba.

2. na kennisneming van het agendum de vergadering dienen met voorstellen als genoemd onder III.

3. toezien op de naleving van het door de synode vastgestelde werk- en tijdschema.

4. zo spoedig mogelijk de vergadering een voorstel doen met betrekking tot het doen drukken van de Acta en Handelingen.

5. zodra voor een bepaald deputaatschap deputaten kunnen worden aangewezen de vergadering dienen met een voordracht ter benoeming.

6. de commissies en personen aan wie punten van het agendum ter voorbereiding zijn toevertrouwd, van advies dienen inzake een efficiënte wijze van werken.

7. de quaestor voorzien van een overzicht van de namen van de ingestelde deputaatschappen (naam samenroeper, diens telefoonnummer, adres en woonplaats); tevens geeft het moderamen daarbij aan of het deputaatschap gerechtigd is een eigen quotum aan de kerken te vragen.

8. zo spoedig mogelijk na aanvang van de synode die classis waar de eerstvolgende synode gehouden zal worden, verzoeken een samenroepende kerk aan te wijzen en dit kenbaar te maken aan de synode die op dat moment vergadert.

III. Adviseurs

1. De gewone hoogleraren van de Theologische Universiteit zullen door de roepende kerk worden uitgenodigd voor het geven van eventuele adviezen. Zolang er nog geen hoogleraren zijn zal één of meerdere ervaren emeritus predikanten worden uitgenodigd, of één of meerdere broeders, die naar het oordeel van de synode in staat is adviezen te geven die waardevol zijn voor het gehele kerkverband. De adviseur geeft zijn adviezen in de vrije discussie ter plenaire zitting. Is bij een bepaalde zaak de deskundige inbreng van een hoogleraar of adviseur gewenst, dan wordt deze op voorstel van of in overleg met het moderamen verzocht deel te nemen aan het werk van de commissie aan welke deze zaak van advies is toevertrouwd.

2 . de dienaar (dienaren) des Woords van de samenroepende kerk zal (zullen) door de preses worden uitgenodigd de zittingen van de synode als adviseur(s) bij te wonen.

3. deputaten worden door de synode uitgenodigd om bij de behandeling van op hun deputaatschap betrekking hebbende zaken aanwezig te zijn, eventueel het woord te voeren en advies te geven.

Ten dienste van de adviseur(s) gelden de volgende bepalingen:

a. zo spoedig mogelijk na de opening van de synode zal een voorlopig werk en tijdschema verstrekt worden aan de adviseur(s);
b. aan het eind van elke vergaderweek of vergaderzitting zal een zo gedetailleerd mogelijk werkschema voor de volgende vergaderweek of vergaderzitting aan de adviseur(s) verstrekt worden;
c. in geval adviezen wenselijk en/of noodzakelijk worden geacht, zal dit telkens bij het verstrekken van dit werkschema worden vermeld, onder overlegging van de benodigde werkstukken;
d. een advies over de zaak zelf wordt in de eerste besprekingsronde ingebracht. In een tweede of derde ronde dient het advies zich te beperken tot eventueel ingediende tegenvoorstellen en amendementen.

IV. Werkschema

De synode zal bij haar werkzaamheden de volgende orde in acht nemen:

1. nadat het moderamen heeft zitting genomen verzoekt de preses de leden van de synode en de aanwezige adviseurs door op te staan van hun zitplaatsen te beloven al hun arbeid ter synode te zullen verrichten in onderworpenheid aan de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de aangenomen belijdenis; deze belofte zal ook worden gevraagd indien iemand voor het eerst als vervanger ter synode aanwezig is;

2. het moderamen neemt kennis van het agendum en dient de vergadering met een voorstel inzake de sluitingstermijn voor het aanvaarden van stukken voor het agendum;

3. nadat de vergadering een besluit heeft genomen betreffende het onder 2 genoemde voorstel wordt zij geschorst teneinde het moderamen gelegenheid te geven voor breed overleg inzake de verdere werkwijze der synode, waaronder een schema van de volgorde en het tijdsbestek voor het afhandelen van het agendum, en inzake de huishoudelijke zaken, waaronder de benoeming van een quaestor;

4. nadat de vergadering inzake de onder 3 genoemde voorstellen heeft aanvaard, wordt een begin gemaakt met de afhandeling van het agendum;

5. na afhandeling van de punten van het agendum wordt de roepende kerk voor de volgende generale synode aangewezen. De preses houdt de censuur naar art. 48 K.O., spreekt een slotwoord en sluit de vergadering naar art. 29 K.O.

V. Vergadertechniek

1. Rapporten en adviezen, die tijdig aan de leden werden verstrekt, zullen niet worden voorgelezen maar dadelijk in behandeling worden genomen.

2. Bij de bespreking ziet de preses erop toe, dat terminologische of redactionele kritiek, die vooraf schriftelijk bij de rapporteur kon worden ingediend, niet in de plenaire zitting wordt uitgebracht.

3. Niet dan bij uitzondering en met goedvinden van de vergadering geeft de preses meer dan twee spreekronden over dezelfde zaak. Hij zal de spreektijd zo rantsoeneren, dat verwacht

kan worden dat afhandeling plaats vindt binnen de voor deze zaak geplande tijd. In de eerste ronde is het niet mogelijk in te gaan op wat door een vorige spreker is gezegd. Tijdens de tweede ronde kan worden ingegaan op hetgeen door sprekers in de eerste ronde is gezegd. Tegenvoorstellen en amendementen zullen als regel tijdens de tweede ronde worden ingediend. Voorstellen en amendementen kunnen alleen worden ingediend door leden die naar art. 32 KO stemrecht hebben .

4. Voorstellen en amendementen dienen schriftelijk aan de scriba ter hand gesteld te worden. Een voorstel of amendement komt alleen voor behandeling in aanmerking wanneer het door tenminste één lid wordt gesteund.

5. Wie een voorstel of amendement heeft ingediend heeft het recht, voordat de discussie gesloten wordt, te repliceren.

6. Bij stemming zullen eerst aan de orde komen de amendementen, vervolgens de oorspronkelijke voorstellen en de tegenvoorstellen, waarbij als regel het oorspronkelijke voorstel voorrang krijgt.
   Indien een voorstel een aantal onderdelen bevat en de preses deze onderdelen eerst afzonderlijk in stemming brengt, zal hij daarna het voorstel in zijn geheel aan een eindstemming onderwerpen.
   Daarbij geldt dat:
   a. besluiten worden zo mogelijk met algemene stemmen genomen.
      Is dit niet mogelijk, dan wordt beslist overeenkomstig hetgeen de meeste stemmen hebben goedgevonden.
      In geval van appèl of revisie blijven buiten stemming degenen die lid waren van de vergadering, welke het omstreden besluit nam, of die deze vergadering vertegenwoordigen. Bij staking van stemmen is een voorstel verworpen.
      Over zaken wordt in de regel mondeling gestemd.
      Tenzij benoemingen met goedvinden van de vergadering geschieden op enkelvoudige voordracht van het moderamen, worden personen schriftelijk verkozen.
      Om verkozen te worden verklaard moet iemand de volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen hebben verkregen. Blanco stemmen worden niet meegeteld bij het bepalen van de volstrekte meerderheid.
      Indien nodig wordt na twee vrije stemmingen een herstemming gehouden tussen hen, die de meeste stemmen hebben verkregen. Staken hierbij de stemmen, dan wordt de oudste in leeftijd voor verkozen verklaard.
   b. wie overwegende bezwaren heeft tegen een genomen besluit, heeft het recht zijn tegenstemmen in de Acta te doen aantekenen: Hij kan ook verzoeken hierbij de aard van zijn bezwaren aan te duiden. De synode zal hierover per geval oordelen.
   c. wie bezwaar heeft tegen een beslissing van de preses, kan zich op de synode beroepen. In dat geval zal zijn bezwaar terstond in behandeling komen.

VI. Toegankelijkheid

1. De vergaderingen van de synode zijn toegankelijk voor leden van De Gereformeerde Kerken. Met toestemming van het moderamen kunnen ook andere personen de vergaderingen bijwonen.

2. Behalve in geval van beoordeling van personen zal de synode niet dan bij volstrekte noodzaak in besloten zitting vergaderen. Indien zij in comité vergadert, zullen allen die niet als afgevaardigden, als adviseurs of op uitnodiging van de synode aanwezig zijn, de

vergadering verlaten.

3. Aan vertegenwoordigers van pers, radio of televisie kan de vergadering toestemming verlenen een verslag of reportage van openbare zittingen te maken en deze in de publiciteit te brengen.
   Deze toestemming zal slechts worden verleend, wanneer de volgende voorwaarden aanvaard worden:
   a. de verslaggevers/reporters blijven zelf verantwoordelijk voor hun weergave;
   b. de verslaggevers/reporters verplichten zich onjuistheden in hun weergave via het medium, waarvan zij voor hun weergave gebruik maakten, te rectificeren in de door het moderamen gestelde vorm;
   c. het moderamen heeft altijd vooraf inzage in de te publiceren stukken en behoudt zich het recht voor de stukken te censureren met het recht op wijzigen of te verbieden dat tot publicatie van bepaalde zaken wordt overgegaan;
   d. journalisten zullen tekenen voor akkoord met de door de vergadering gestelde regels.

VII. Deputaten van de generale synode

1. Bij het benoemen van deputaten zal de synode de volgende richtlijnen aanhouden:
   De benoemde deputaten zullen:
   a. op uitnodiging van de door de synode aangewezen samenroeper(s) zo spoedig mogelijk bijeenkomen om hun werkzaamheden te regelen zo, dat deze binnen de daarvoor gestelde tijd tot een goed einde gebracht kunnen worden;
   b. hun werkzaamheden verrichten in gebondenheid aan de door de synode omschreven opdracht;
   c. van hun handelingen schriftelijk rapport uitbrengen aan de eerstvolgende synode. Zij dienen er naar te streven aan hun rapport conclusies te verbinden, die dermate bondig geformuleerd zijn dat ze in aanmerking komen voor een directe behandeling ter synode;
   d. tenzij de synode anders bepaald heeft, hun rapport uiterlijk vier maanden vóór de bijeenkomst van de eerstvolgende synode indienen bij de roepende kerk;
   e. indien krachtens een beslissing van de synode toezending aan de kerken dient plaats te vinden, het rapport zo tijdig toezenden, dat het de kerken bereikt binnen de in de opdracht van deputaten gestelde termijn;
   f. de onkosten, verbonden aan het verrichten van de hun opgedragen werkzaamheden, vergoed krijgen nadat zij een begroting hebben ingediend bij Deputaten Financieel Beheer en van hen goedkeuring hebben ontvangen. Dit geldt niet voor Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords;
   g. Deputaten Financieel Beheer en Opleiding tot de Dienst des Woords zullen van hun financiën verantwoording doen aan de synode aan welke zij hun rapport uitbrengen, met daarin opgenomen het controleverslag van de aangewezen classis (zie 1.h.);
   h. de synode zal aan het eind van de behandeling van haar agenda een aantal classes en kerken aanwijzen die belast worden met de controle van de boeken van de onderstaande deputaatschappen. De aangewezen classes en kerken zullen bij toerbeurt de genoemde controles verrichten:

1. Archivaris:	GS 2009: DGK Hasselt e.o.
	GS 2011: DGK Emmen e.o.
	GS 2013: DGK Assen e.o.
2. Opleiding tot de Dienst des Woords:	GS 2009 classis Noord – Oost
	GS 2011 classis Zuid – West
	GS 2013 classis Noord – Oost

3. Financieel Beheer:	GS 2009 classis Zuid – West
	GS 2011 classis Noord – Oost
	GS 2013 classis Zuid - West

2. Voor deputaten geldt:
   a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
   b. dat een deputaat als hij/zij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn/haar deputaat zijn te doen beëindigen.

VIII. Deputaten voor voorbereiding van de volgende generale synode (DVVS)
De leden van het moderamen van de synode zullen, na de sluiting van haar zittingen, als haar deputaten:

1. uitvoering geven aan de besluiten van de synode, voorzover deze niet aan andere deputaten werd opgedragen;

2. de tekst van het laatste deel van de Acta of Handelingen, dat niet meer aan de synode kon worden voorgelegd, vaststellen, de Acta voorzien van een inhoudsopgave en register en de Acta of Handelingen der synode zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode doen drukken en verzenden;

3. de samenroepende kerk voor de volgende synode van advies dienen bij de uitvoering van hetgeen bepaald is ten aanzien van de taak van de kerk.

4. het concept-agendum als volgt opstellen:
   1. opening namens de samenroepende kerk
   2. onderzoek van de credentiebrieven en presentie
   3. verkiezing van het moderamen
   4. constituering van de vergadering
   5. betuiging van instemming met de aangenomen belijdenis der kerken
   6. benoeming van de adviseur(s) en betuiging van instemming conform punt 5.
   7. vaststelling van het agendum van de synode
   8. behandeling van de ingekomen stukken en rapporten
   9. benoemingen
   10. vaststelling van de Acta en de Handelingen
   11. aanwijzing van de samenroepende kerk voor, alsmede tijd en plaats van de volgende synode
   12. censuur naar art. 48 KO
   13. rondvraag
   14. sluiting.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008.

Ds. S. de Marie, preses	P. Drijfhout, scriba 1
A. Admiraal, assessor	G. H. Plaggenmars, scriba 2

II. Regeling voor het indienen en behandelen van appèlschriften

Artikel 1 Indienen van een appèlschrift

a. Wanneer kerkenraad of een lid van één der kerken van De Gereformeerde Kerken in Nederland zoals voortgezet na de vrijmaking vanaf medio 2003, zich op grond van artikel 31 KO op de synode beroept, doet hij dit schriftelijk en dient hij zijn appèlschrift in bij de kerk die is aangewezen als samenroepende kerk voor de eerstvolgende synode; drie maanden voor de opening van de synode; tevens zendt hij een afschrift van zijn appèlschrift aan de classis waartoe hij zich in een eerder stadium al heeft gericht.

b. De samenroepende kerk plaatst het appèlschrift op de voorlopige agenda van de eerstvolgende synode en stelt een afschrift in handen van de deputaten voor de voorbereiding van de behandeling van appèlzaken.

c. Een appèlschrift bevat de volgende zaken:

1. een weergave van het besluit, de besluiten en/of de handelingen van de classis waartegen de bezwaren zijn gerezen;
2. een weergave van de reactie en/of het besluit van de classis op de door de appellant ingebrachte bezwaren;
3. een omschrijving van de bezwaren van de appellant met opgave van redenen en indien van toepassing - weergave van de feiten;
4. een formulering van de uitspraak welke de appellant van de synode verlangt.

Wanneer een appèlschrift niet voldoet aan de genoemde vereisten, krijgt de appellant (kerkenraad of kerklid) gelegenheid zijn appèlschrift aan te vullen binnen een termijn, die door het deputaatschap voor appèlzaken wordt bepaald.

Van de appellant wordt verlangd dat hij/zij de classis over zijn/haar appel bij de generale synode inlicht.

Artikel 2 Taak van de deputaten appelzaken

a. Een deputaat die betrokken is geweest bij de in appèl aanhangige zaak of die in enige persoonlijke relatie staat tot de appellant, wordt voor de duur van de behandeling van de onderhavige zaak vervangen door zijn secundus of één van de overige secundi.

b. De deputaten nemen zo spoedig mogelijk kennis van het appèlschrift en bereiden de behandeling ervan door de synode voor. Wanneer zij er niet in slagen dit voorbereidende werk af te ronden voordat de eerstvolgende synode in eerste zitting bijeenkomt, delen zij dit tijdig aan de samenroepende kerk mee; de synode bepaalt dan een datum waarop in voortgezette zitting het appèlschrift zal worden behandeld. Wanneer de deputaten het nodig achten dat de synode eerder bijeenkomt voor de behandeling van een appèlschrift, kunnen zij de samenroepende kerk verzoeken een buitengewone synode samen te roepen. In dat geval wordt de synode binnen veertien dagen samengeroepen.

c. Een appèlschrift is niet ontvankelijk:

1. indien het niet is ingediend vóór de eerste synode volgend op het besluit of de handelingen van de classis waartegen bezwaar wordt aangetekend, tenzij er (een) gegronde reden(en) bestaa(t)n om daarvan af te wijken;
2. indien de appellant geen lid (meer) is van een Gereformeerde Kerk, tenzij het een appèl betreft tegen het onrecht dat hem/haar in zijn/haar hoedanigheid als kerklid is aangedaan en de gevraagde uitspraak betekenis heeft voor zijn/haar terugkeer naar de kerk of voor herstel van zijn/haar goede naam in de gemeente, of wanneer hij/zij optreedt in zijn/haar kwaliteit als wettig vertegenwoordiger van een kerklid;
3. indien het ook na de door de deputaten gestelde termijn voor de aanvulling van het appèlschrift niet voldoet aan de in artikel 1.c. genoemde vereisten.

d. De classis en de appellant (kerkenraad of kerklid) stellen desgevraagd alle stukken die op het geding betrekking hebben ter beschikking aan de deputaten en verstrekken alle gevraagde inlichtingen. De deputaten zijn bevoegd om termijnen stellen, waarbinnen de gevraagde medewerking moet worden gegeven. Zij zien erop toe, dat de partijen volledig geïnformeerd worden over de stukken en inlichtingen die van weerszijden in de behandeling van de zaak ter tafel worden gebracht.
e. De deputaten passen zo nodig mondeling hoor en wederhoor toe. Zij geven daarbij aan classis en appellant gelegenheid tot toelichting en/of verweer en tot reactie op elkaars stukken en mededelingen. Zij kunnen de partijen ook in elkaars aanwezigheid horen.
f. De classis en de appellant hebben het recht zich in hun schriftelijk en mondeling contact met de
deputaten te laten bijstaan.
g. Van de mondelinge besprekingen met de classes en de appellant of zijn/haar vertegenwoordiger(s) wordt een kort verslag opgesteld, waarvan een afschrift aan beide partijen wordt verstrekt.
h. De deputaten kunnen advies en hulp vragen van deskundigen, mits daarbij geheimhouding in acht wordt genomen.
i. De deputaten zenden hun rapport en het concept voor een besluit over het ingediende appèlschrift uiterlijk tien dagen voor de afgesproken datum van (zitting van) de synode in afschrift toe aan alle afgevaardigden. Na aanvaarding van het rapport door de synode kan het rapport eventueel ook aan appellant(en) gezonden worden, indien hij/zij daarom verzoek(t)(en), zulks naar het oordeel van de synode en zonodig onder voorwaarde van vertrouwelijkheid.

Artikel 3 Behandeling en besluitvorming door de synode

a. Bij de behandeling van het appèlschrift door de synode zijn tenminste twee deputaten aanwezig om hun rapport en voorstel toe te lichten en de synode zo nodig van advies te dienen.
b. De appellant (kerkenraad of kerklid) of zijn/haar vertegenwoordiger(s) kan/kunnen toegang krijgen tot de zitting(en) waarin de bespreking van zijn/haar appèlschrift plaatsvindt, indien hij/zij daarom verzoek(t)(en), naar het oordeel van de synode.
c. In de zitting(en) waarin de bespreking van het appèlschrift plaatsvindt, kan zowel aan de afgevaardigden van de betrokken classis als aan de appellant gelegenheid worden geboden zijn/haar/hun zienswijze kort toe te lichten.
d. In het besluit van de synode worden de volgende elementen opgenomen:
1. een weergave van het besluit, de besluiten en/of de handelingen van de classis, waarover het geschil is gerezen;
2. een samenvatting van de bezwaren die door de appellant zijn ingebracht;
3. een samenvatting van de gronden, de toelichting c.q. het verweer van de zijde van de classis;
4. de uitspraak van de synode over het appèlschrift;
5. de gronden waarop de uitspraak van de synode rust;
6. zo nodig een aanwijzing van de rechtsgevolgen van het genomen besluit;
7. indien van toepassing nadere aanwijzing inzake de weg waarlangs herstel van recht en vrede kan worden verkregen.
e. De synode geeft van haar besluit binnen twee weken kennis aan de appellant en aan de classis.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008.

Ds. S. de Marie, preses — P. Drijfhout, scriba 1

A. Admiraal, assessor — G.H. Plaggenmars, scriba 2

III. Regeling voor het indienen revisieverzoeken

Wanneer één van de kerkenraden of classes of een lid of leden van één van De Gereformeerde Kerken aan de generale synode een verzoek wil doen tot herziening van een door een vorige generale synode genomen besluit gelden de volgende regels voor het indienen van een revisieverzoek:

1. het revisieverzoek zal tijdig ingediend worden bij de kerk, die is aangewezen als roepende kerk voor de eerstvolgende synode. De sluitingsdatum voor inzending is gesteld op drie weken vóór de vastgestelde tijd van aanvang van de synode.
2. Een revisieverzoek moet dusdanig nieuwe en klemmende argumenten bevatten dat zij een eventuele verandering van het besluit waarover revisie wordt gevraagd rechtvaardigen (K.O., art. 33).
3. Een verzoek om revisie van een besluit, dat in de kerken algemene aanvaarding heeft gevonden, moet wel met zeer klemmende redenen worden aangedrongen en er blijk van geven, dat de indiener zich ernstig rekenschap heeft gegeven van alle argumenten, waarmee dat besluit werd gemotiveerd c.q. verdedigd. (GS Kampen 1975, art. 110)
4. Voor revisieverzoeken betreffende appelzaken of andere zaken van particuliere aard geldt dat alleen zij die op enigerlei wijze geroepen zijn tot de uitvoering van de beslissing, de mogelijkheid hebben tot het doen van een revisieverzoek op basis van art. 31 K.O. (Heemse 1984/85, art. 124).
5. Het revisieverzoek dient in ieder geval de volgende elementen te bevatten:
   a. een weergave van het besluit, de besluiten en/of handelingen van de synode waartegen bezwaren zijn gerezen.
   b. een uiteenzetting van de bezwaren van de indiener, waarbij wordt aangegeven of er strijdigheid is met Gods Woord of de KO, dan wel waarom deze bezwaren zo klemmend zijn, dat herziening noodzakelijk is. (K.O. art 31, 33)
   c. een duidelijke formulering van de uitspraak welke de indiener van de synode verlangt.
6. Een revisieverzoek, dat aan de onder 4. genoemde criteria voldoet, zal door de samenroepende kerk na overleg met de deputaten voorbereiding volgende synode, naar alle afgevaardigden en kerkenraden worden gezonden, uiterlijk drie weken voor aanvang van de volgende synode.
7. Elk revisieverzoek wordt – onafhankelijk van het onder punt 5. genoemde - door de generale synode zelf beoordeeld op ontvankelijkheid.
8. De generale synode zal binnen twee weken na behandeling van het revisieverzoek op ordelijke wijze van haar besluit kennis geven aan de indiener van het revisieverzoek.
9. In gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslist de synode.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008.

Ds. S. de Marie, preses
A. Admiraal, assessor
P. Drijfhout, scriba 1
G.H. Plaggenmars, scriba 2

IV. Instructie Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode

Aan deputaten is opgedragen:

1. Deputaten zullen, in samenwerking met de door de generale synode aangewezen roepende kerk de volgende generale synode voorbereiden.
2. Zij zullen er zorg voor dragen en er op toezien dat de voorbereidingen verlopen volgens de Regeling voor de generale synode, zoals die door de generale synode is vastgesteld en is opgetekend in de bijlage.
3. Zij zullen de roepende kerk infomeren, adviseren en ondersteunen bij alle werkzaamheden die voortvloeien uit de opdracht om de volgende synode bijeen te roepen.
4. Zij zullen zich bij hun werk zonodig laten adviseren door de vorige roepende kerk en door de predikanten in het kerkverband.
5. Zij zullen van hun werkzaamheden rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen drie weken voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008.

Ds. S. de Marie, preses — P. Drijfhout, scriba 1
A. Admiraal, assessor — G. H. Plaggenmars, scriba 2

V. Instructie Deputaten Adresvoering/ Contacten Overheid/ Binnenlandse Betrekkingen (DACOBB)

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen zich bij de daarvoor in aanmerking komende overheidsorganen en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken en de plaatselijke kerken op hun verzoek daarbij assisteren.
2. Zij zullen fungeren als officieel adres van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland (postale aanduiding "hersteld") voor overheid, andere kerkgenootschappen en landelijke instellingen en in het algemeen wanneer de kerken gezamenlijk worden aangesproken of aangeschreven.
3. Zij zullen stukken die van de overheid en overige kerkgenootschappen bij hen binnenkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken onder de aandacht van de kerken brengen.
4. Zij zullen op vragen van de overheid en overige kerkgenootschappen over bepaalde zaken antwoord geven, voorzover de kerken zich na 2005 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken. Dit alles in overeenstemming met het gevoelen van de kerken. Zij zullen zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennisgeving aan de kerken doen toekomen.
5. Zij zullen reageren op wetgeving die door de overheid wordt voorbereid evenals op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk

(art. 27 KO) en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

6. Zij zullen reageren op zaken die door de overige kerken ons bekend worden gemaakt indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk en het kerkelijke zaken betreft, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.
7. Zij zullen de kerken informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn.
8. Zij zullen gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, overbrengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voorbereiden en uitvoeren behalve wanneer de generale synode bijeen is.
9. Zij zullen op uitnodiging van de overheid de kerken vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaardt kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken.
10. Zij zullen in het algemeen de ontvangst van hun toegezonden stukken aan afzender(s) bevestigen.
11. Zij zullen ingeval zij menen, dat bepaalde hun niet regarderende stukken van betekenis kunnen zijn voor de kerken of voor een ander generaal deputaatschap, de afzender(s) daarheen verwijzen.
12. Zij zullen het adressenbestand van de kerken en van de overige kerkgenootschappen up-to-date houden.
13. Deputaten zullen ontwikkelingen in andere kerkverbanden nauwlettend volgen.
    Deputaten zullen, wanneer zich tekenen voordoen, waaruit blijkt dat er sprake is van trouw aan Schrift en belijdenis (drie formulieren van enigheid) en samenleven volgens de gereformeerde kerkorde, daartoe oriënterende gesprekken houden met betreffende kerk(en) om zich over deze tekenen nader te laten informeren.
14. Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.
15. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
16. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, drie maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses — P. Drijfhout, scriba 1
A. Admiraal, assessor — G. H. Plaggenmars, scriba 2

VI . Instructie archivaris synode archief van De Gereformeerden Kerken in Nederland

Aan de archivaris wordt opgedragen*:*

1. Hij beheert in opdracht van de generale synode van De Gereformeerde Kerken de synode- en documentatiestukken van de j.l. gehouden synode 2007/2008 te Zwolle.
2. Hij draagt zorg voor een geordend overzicht van de stukken in een door hemzelf ingerichte archiefkast c.q. archiefruimte.
3. Hij zal er zorg voor dragen dat er na afloop van elke synode een getekend exemplaar van de Acta en drie exemplaren van de vertrouwelijke Acta (waarvan één getekend) aan het archief zullen worden toegevoegd.
4. Hij deelt het archief met zijn stukken zodanig in, dat alle stukken optimaal toegankelijk worden gemaakt. Hij kan gebruik maken van de bijlagen die bij deze instructie worden toegevoegd n.l.: Archiefschema (bijlage 1) en Trefwoordenregister (bijlage 2).
5. Ook zal hij een postboek bijhouden waaruit na te gaan is of het archief compleet is.
6. Hij neemt na afloop van de synode de stukken, die daarvoor in aanmerking komen, over van de scriba's 1 en 2 en overige functionarissen en bergt deze stukken in het archief op.
7. Hij bewaart alle vertrouwelijke informatie en staat voor alle vertrouwelijke informatie onder de belofte van strikte geheimhouding.
8. Het raadplegen van niet vertrouwelijke stukken kan geschieden en het uitlenen van die stukken kan dàn plaatsvinden na verkregen toestemming van de archiefvoerende kerk. Het uitlenen geschiedt tegen een ontvangstbewijs en wordt door hem geregistreerd.
9. Het raadplegen van vertrouwelijke stukken kan en mag pas plaatsvinden nadat de archivaris overlegd heeft met Deputaten Voorbereiding Volgende Synode. Zij zullen de archivaris binnen veertien dagen nadat de aanvraag is binnengekomen bij de deputaten voorzien van een schriftelijk ondertekend antwoord (in tweevoud), dat door de archivaris zal worden overhandigd aan het verzoekend kerklid. In deze brief zullen deputaten bij een negatief antwoord de reden aangeven.
10. Wanneer Deputaten Voorbereiding Volgende Synode toestemming geven voor het inzien van vertrouwelijke stukken zal de archivaris het verzoekend kerklid wijzen op de strikte vertrouwelijkheid. De archivaris zal een kopie aan het verzoekend kerklid overhandigen, welke hij binnen veertien dagen moet retourneren aan de archivaris.
11. Hij zal een lijst bijhouden waarin de uitgifte (gedateerd) is geregistreerd van alle vertrouwelijke stukken.
12. Hij draagt zorg dat de scriba van de archiefvoerende kerk (Zwolle) als tweede sleutel gemachtigde, zijn taak in voorkomende gevallen kan uitvoeren.
13. Hij maakt een lijst op van alle voor vernietiging in aanmerking komende stukken en vernietigt deze stukken na verkregen toestemming van de laatst voorafgaande generale synode.
14. De onkosten die de archivaris voor zijn werk maakt, kunnen door hem worden gedeclareerd bij het deputaatschap Financieel Beheer. Hij zal hiervoor een concept-begroting opstellen en deze aan Deputaten Financieel Beheer overhandigen.
15. Hij zal er zorg voor dragen dat elk jaar het archief gecontroleerd zal worden door een van te voren aangewezen kerk, welke op bijgevoegde lijst (bijlage 1) staat aangegeven.
16. Het mandaat van de archivaris wordt stilzwijgend verlengd, tenzij hij ontheffing van zijn arbeid vraagt of de generale synode de aanwijzing van een andere archivaris noodzakelijk acht. Is er onverhoopt sprake van wanbeheer, dan kan hij met onmiddellijke ingang worden ontslagen van zijn functie.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses
A. Admiraal, assessor
P. Drijfhout, scriba 1
G. H. Plaggenmars, scriba 2

Bijlage 1 bij instructie archivaris

Voorbeeld archiefindeling naar onderwerp.

01. INSTITUERING, ONTWIKKELING EN TERRITORIUM
    1. instituering, samenvoeging, opheffing
    2. groei, grenzen, splitsing
    3. plaatselijke kerkgeschiedenis
02. FUNCTIONEREN VAN DE KERKENRAAD
    1. samenstelling en werkwijze
    2. ondertekening van de drie formulieren van eenheid
    3. vergaderingen
    4. vergaderingen met diakenen
    5. gemeentevergaderingen
    6. archiefzaken
03. VOORZIENING IN DE AMBTEN
    1. wijziging aantal ambtsdragers
    2. roeping / vertrek / ontslag van predikanten
    3. roeping / ontheffing van ouderlingen en diakenen
04. LEDENADMINISTRATIE EN KERKELIJK BUREAU
    1. personele bezetting en instructie kerkelijk bureau
    2. inkomende leden
    3. vertrekkende leden
    4. doop, avondmaal, huwelijksbevestiging
    5. familieberichten
    6. ledenregistratie, correspondentie (kaarten in ordners)
    7. statistiek
05. EREDIENST, PREDIKING EN SACRAMENTEN
    1. organisatie kerkdiensten en preekvoorziening
    2. inhoud prediking
    3. prekenserie voor leesdiensten
    4. liturgiezaken
    5. samenstelling en instructie liturgiecommissie
    6. rapporten van en correspondentie met de liturgiecommissie
    7. samenstelling en instructie orgelcommissie
    8. rapporten van en correspondentie met de orgelcommissie
06. ZENDING
    1. samenstelling en instructie zendingscommissie
    2. rapporten van en correspondentie met de zendingscommissie
    3. rapporten van en correspondentie met de zendende kerk in haar zendingscollege / -commissies
    4. financiële jaarstukken en controle zendingscommissie
    5. overige correspondentie inzake de zending
    6. zendingsblad, correspondentie (bladen = documentatie)
07. EVANGELISATIE

1. samenstelling en instructie evangelisatiecommissie
2. rapporten van en correspondentie met de evangelisatiecommissie
3. beleidsstukken
4. financiële jaarstukken en controle evangelisatiecommissie
5. overige correspondentie inzake de evangelisatie

08. CATECHESE EN TOERUSTING
1. catechese
2. toerustingscursussen en -conferenties
3. studieverenigingen

09. OPZICHT EN TUCHT
1. toelating tot het avondmaal/lidmaatschap
2. pastoraat en geestelijke verzorging
3. gemeente- en wijkavonden
4. vermaan en tucht over leden
5. vermaan en tucht over ambtsdragers

10. DIAKONAAT
1. samenstelling en werkwijze diakonale vergaderingen
2. vergaderingen
3. beleidsstukken
4. contacten met gemeenteleden
5. financiële administratie
6. financiële jaarstukken en controle
7. contact en correspondentie met dienst- en hulpverlenende instellingen
8. diakonale conferenties en deputaatschappen

11. KERKVERBAND
1. zusterkerken
2. classis
3. particuliere synode
4. generale synode (Acta is documentatie, m.u.v. vertrouwelijke Acta)
5. afzonderlijke zusterkerken

12. CONTACTEN MET ANDERE KERKGEMEENSCHAPPEN
1. Nederlands Gereformeerde Kerken
2. Christelijke Gereformeerde Kerken
3. Gereformeerde Kerken (synodaal)
4. overige kerken
5. organisaties voor interkerkelijk contact en samenwerking

13. CONTACTEN MET OVERHEID EN SAMENLEVING
1. contact en correspondentie met de overheden
2. contact en correspondentie met maatschappelijke organisaties en instellingen

14. BEZIT, BEHEER EN FINANCIËN
1. samenstelling en instructie commissie van beheer
2. financiële jaarstukken en controle commissie van beheer
3. rapportage van en correspondentie met de commissie van beheer
4. overige correspondentie inzake bezit, beheer en financiën

15. INFORMATIEVOORZIENING EN PUBLICITEIT
1. mededelingen aan de gemeente
2. kerkblad, correspondentie (bladen zelf afzonderlijke serie)
3. plaatselijk hand- / jaarboekje, correspondentie (boekjes zelf afzonderlijke serie)
4. externe publiciteit

16. ARCHIEVEN VAN COMMISSIES, VERENIGINGEN e.d.

1. commissie van beheer
2. diakonie
3. evangelisatiecommissie
4. orgelcommissie
5. liturgiecommissie
6. zendingscommissie

(Opmerking: deze opsomming kan naar behoefte worden aangevuld)

DOCUMENTATIE

- Acta van de Generale Synode blijven bewaard
- Prekenserie blijft bewaard
- Overige tijdschriften bewaren: twee jaar + lopende jaar

De controlerende kerk zal uiterlijk drie maanden voorafgaand aan de generale synode haar bevindingen naar de samenroepende kerk sturen.
Zij zal de controle uitvoeren aan de hand van onderstaande instructie (bijlage 2)

lijst met archief controlerende kerken:

GS Zwolle 2007:	DGK Marienberg e.o
GS 2009:	DGK Hasselt e.o.
GS 2011:	DGK Emmen e.o.
GS 2013:	DGK Assen e.o.

Bijlage 2 bij instructie archivaris

Vragen die beantwoord worden door de controlerende kerk

- Hoe is de ruimte waarin het archief is geplaatst?
  - Constante temperatuur van zo'n 17 graden Celsius
  - Constante luchtvochtigheid van zo'n 55%
  - Brandvertraging van zo'n 20 minuten
  - Afsluitbare ruimte (kast)
- Hoe zijn de (papieren)archiefstukken gearchiveerd?
  - Zuurvrije mappen
  - Zuurvrije hechtmechanieken
  - Zuurvrije scheidingsstroken
  - Zuurvrije archiefdozen
- Hoe is de toegankelijkheid van de (papieren)archiefstukken?
  - In een goede en geordende staat
  - Is er een archiefcode of trefwoordenregister
  - Zijn de archiefstukken geregistreerd
  - Hoe zijn de archiefstukken te raadplegen
- Hoe wordt met de digitale stukken omgegaan?
  - Is er aandacht voor updaten van cd's / dvd's
  - Zijn er afdrukken (op papier) van te bewaren stukken
- Hoe is de raadpleging geregeld?

    - Wie krijgen toegang tot het archief
    - Wanneer wordt de toegang ontzegd
    - Wie is de archiefbeheerder en wie de vervanger(s)
    - Is de locatie van het archief bekend
- Waar zijn de stukken van de diverse deputaatschappen?
    - Wanneer worden die in het archief opgenomen
    - Worden de secretarissen aangeschreven
    - Hoe kan controle op compleetheid worden nagegaan
- Hoe is de vernietiging geregeld?
    - Is er een lijst van stukken die vernietigd zijn
    - Heeft het archiefvormend orgaan daar goedkeuring voor gegeven
    - Hoe en wanneer zijn deze stukken vernietigd (verklaring)

VII. Instructie Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (BBK)

Aan de deputaten is opgedragen*:*

1. Zij zullen, uitgaande van de hartelijke bereidheid de kerkelijke eenheid te zoeken met allen, die op de grondslag van Schrift, belijdenis en Dordtse kerkorde willen leven, contact zoeken, cq contact onderhouden met die kerken in het buitenland die met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland zoals bijeen op de GS Leeuwarden-1990 in correspondentie staan (zoals genoemd onder punt 2).
2. Het doel van deze contacten is om de wettigheid van de recente vrijmaking en van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland aan deze kerken over te brengen en hen te verzoeken deze wettigheid te erkennen als voortvloeiende uit de gehoorzaamheid aan Gods Woord en de binding aan de belijdenis van de kerk en de Dordtse kerkorde van De Gereformeerde Kerken.
3. Zij zullen contacten onderhouden, blijven zoeken, of zo mogelijk intensiveren met de volgende kerken omdat God ons roept tot eenheid op grond van Schrift en belijdenis: de Free Reformed Churches of Australia (FRCA), die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA, Zuid-Afrika), de Korean Presbyterian Churches (KPC, Korea), de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia N.T.T. (GGRI, Indonesië), de Evangelical Presbyterian Church (EPC, Ierland), de Free Church of Scotland (FCS, Schotland), Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI, eveneens Ierland), de Free Reformed Churches of the Philippines (FRCP, Philippijnen) en de Reformed Churches in the United States (RCUS, Verenigde Staten).
4. Zij zullen verkennende contacten opzetten met een groep gelovigen die zich kenbaar maakt als de LRC in Sri Lanka. Zij zullen daarbij gebruik maken van de Australische contacten en kennis inzake deze groep gelovigen.
5. Zij in het contact met deze kerken hen blijven waarschuwen op grond van Gods Woord dat het contact dat zij wensen te behouden met de GKv ook voor de kerken in het buitenland negatieve gevolgen zal hebben.
6. Zij zullen ten aanzien van de Canadian Reformed Churches (CanRC, Canada en Ver. Staten) het volgende doen:
    a. richting de CANRC niet alleen haar diepe teleurstelling uitspreken over de genomen besluiten richting de GKv en DGK, maar ook haar grote bezorgdheid inzake het ernstige tekort aan Schriftuurlijk onderscheidingsvermogen binnen de CANRC zelf; de CANRC oproepen om van haar verkeerde beoordelingen terug te komen, op te komen voor het recht en de eer van de Heer der Kerk en te verwerpen alles wat tegen Gods Woord ingaat.

b. de kerken van CANRC waarschuwen Schrift en belijdenis voor leer en leven voluit te blijven erkennen als de waarheid (de Schrift) en het naspreken van de waarheid (de belijdenis); niet toe te geven aan een hermeneutiek en Schriftkritiek die steeds meer rekening houdt met de huidige omstandigheden; tevens volledig recht te doen aan de KO en haar niet laten oprekken voor eigenwillige vrijheid.
c. pas nieuwe pogingen te ondernemen om met de CANRC een zusterkerkrelatie aan te gaan wanneer de beschuldiging aan het adres van De Gereformeerde Kerken van scheurmakerij wordt teruggenomen.
d. eventuele ontwikkelingen in de CANRC blijven volgen.

7. Zij zullen onderzoek doen naar de wettigheid van de vrijmaking/afscheiding van de Liberated Reformed Church of Abbotsford (Canada). Daartoe zullen zij gebruik maken van de hen ter beschikking gestelde documentatie en de informatie die op de website van deze kerk voorhanden is. Tevens zullen zij zich daarbij in verbinding stellen met de kerkenraad van deze kerk voor nadere informatie. Zij zullen deze kerk tevens voorzien van documentatie aangaande de wettigheid van De Gereformeerde Kerken in Nederland (zie 8.)
8. Zij zullen ten aanzien van de Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA, Zuid-Afrika) eenzelfde benadering volgen als onder 5. uiteengezet is t.a.v. de CANRC.
9. Zij zullen in hun contacten o.a. gebruik maken van Engelstalige documenten waarin de gronden voor de Vrijmaking 2003 en de wettigheid van De Gereformeerde Kerken in Nederland worden uiteengezet, en dient uit te komen dat De Gereformeerde Kerken zoals bijeen in Zwolle 2007, de begeerte hebben de eenheid te onderhouden met de boven genoemde zusterkerken. Daarin zal gebruik gemaakt worden van vertalingen van de synodebesluiten van GS Mariënberg 2005 en GS Zwolle 2007 aangaande oude synodebesluiten 1993-2003.
   Zonodig kan tevens nog gebruik gemaakt worden van één of meerdere van de volgende documenten:
   - de brochure “Do not take Words away form this Book of Prophecy” (verweerschrift tegen de GKv brochure “Not beyond what is written“ en antwoord op het appèl van de GKv dd 2006),
   - “Deed of Liberation or Return” (Akte van Vrijmaking of Wederkeer) dd september 2003,
   - de brochure “Let us repent” (Laten wij ons bekeren) dd februari 2003
   - de ‘Call to Reformation” dd februari 2003.
10. Zij zullen, indien gewenst, de buitenlandse zusterkerken dienen met nadere toelichting op de ontwikkelingen binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).
11. Zij zullen waar wenselijk en mogelijk in deze contacten mondeling een nadere toelichting geven, zo nodig in een gezamenlijke vergadering met afgevaardigden van de betrokken kerken.
12. Zij zullen antwoorden op reacties van de kant van buitenlandse kerken die betrekking hebben op de zusterkerkrelatie met onze kerken. Zij zullen kerkleden die tijdelijk in het buitenland verblijven, op hun verzoek dienen met adviezen m.b.t. kerkgang en deelname aan het kerkelijk leven ter plaatse.
13. Zij stellen aan het begin van hun activiteiten een concept-begroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij Deputaten Financieel Beheer.
14. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
15. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, drie maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses
A. Admiraal, assessor
P.Drijfhout, scriba 1
G. H. Plaggenmars, scriba 2

VIII. Instructie commissie van begeleiding voor Opleiding tot de Dienst des Woords

Opdracht:
De commissie heeft tot taak de broeders die zich voorbereiden op het predikambt te begeleiden en te onderwijzen ten dienste van hun vorming tot gereformeerde predikanten en de handhaving van de gereformeerde leer in de kerken.

Zij stellen zich daartoe steeds op de hoogte van:

1. de situatie van de betreffende broeders,
2. de voortgang van hun studie en
3. de problemen die de broeders in hun studie en/of in hun persoonlijke voorbereiding op het predikantschap ervaren.

De commissie rapporteert tweemaal per jaar aan Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds.S. de Marie, preses
A. Admiraal, assessor
P. Drijfhout, scriba 1
G. H. Plaggenmars, scriba 2

IX. Instructie Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords (OtdDdW)

Aan deputaten is opgedragen:

1. Deputaten zullen, wanneer daar mogelijkheden voor blijken te zijn, onderzoek doen naar de mogelijkheden om te komen tot een eigen opleiding tot de Dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken in Nederland.
2. Zij zullen de mogelijkheden onderzoeken om een masterstudie te volgen aan de TU te Apeldoorn met geselecteerde bijvakken aan het HHS aan de VU te Amsterdam, op voorwaarde dat studiepunten kunnen worden meegenomen. Bij dit onderzoek zullen zij de Dienaren des Woords binnen het kerkverband betrekken als adviseur.
3. Wanneer de onder 2. genoemde optie niet mogelijk is zullen deputaten er naar streven dat de studenten de onder 2. genoemde opleiding wel volgen, maar zonder meename van studiepunten, en met berusting in het feit dat er geen mastertitel behaald zal kunnen worden.
4. Zij zijn gemachtigd om bij het realiseren van de onder punt 2. en 3. genoemde opleiding naar bevind van zaken te handelen.
5. Zij zullen de commissie van begeleiding zoveel als in hun vermogen ligt ondersteunen en bijstaan in hun werkzaamheden.

6. Zij zullen twee maal per jaar middels een rapportage op de hoogte worden gehouden van de vorderingen van de studenten door de commissie van begeleiding. Zij zullen hierbij aan iedere synode, betreffende deze tweejaarlijkse rapportage, vertrouwelijk rapport uitbrengen over dit onderdeel van hun arbeid.
7. Zij zullen de kerken over de mogelijkheden van de opleiding informeren. Op deze wijze zullen zij broeders stimuleren de studie theologie te volgen en broeders die zulks van zins zijn, nader adviseren.
8. Zij zullen de broeders die de studie theologie of de z.g. vooropleiding in de klassieke talen volgen, met raad en daad ter zijde staan.
   Zij zullen de broeders hierin zoveel als mogelijk is, bijstaan en indien nodig daarover contact hebben met de begeleiders en kerkenra(a)d(en) van de broeders.
   Zij zullen er op toezien dat er structureel begeleiding plaatsvindt door de commissie van begeleiding.
9. Zij zullen, indien nodig, aan studenten financiële ondersteuning verlenen.Voor financiële ondersteuning zullen deputaten de door de synode vastgestelde Regeling studiefinanciering theologische studenten hanteren. Deze regeling zullen zij aan de broeders die een theologische studie volgen of wensen te volgen, bekend maken.
10. Voor het toekennen van een boekengeld aan theologische studenten geldt een plafond van € 1200,- per jaar. Voor een student aan de zgn. vooropleiding klassieke talen geldt een maximaal bedrag van € 600,- per jaar.
11. Zij zullen zorg dragen voor het instellen van een benodigd ondersteuningsfonds voor de opleiding tot de dienst des Woords, en de kerken hierover informeren. Zij stellen daarvoor een concept-begroting op van de te verwachten uitgaven en worden gemachtigd aan de kerken een quotum te vragen voor de voeding van dit fonds voor de opleiding tot de dienst des Woords. Daarnaast zullen zij de kerken oproepen voor dit belangrijke werk een plaats op het collecterooster in te ruimen en te attenderen op de mogelijkheid van giften.
12. Zij zullen het in 9. genoemde ondersteuningsfonds beheren. Zij zullen daartoe een aparte bankrekening hanteren en die aan de kerken bekend maken. Uit hun midden zullen zij een penningmeester aanwijzen.
13. Zij zullen rapport uitbrengen van hun werkzaamheden, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.
14. Zij zullen eenmaal per jaar verantwoording afleggen over het beheer van de hun ter beschikking staande financiële middelen. De penningmeester van dit deputaatschap zal daartoe zijn boeken laten controleren door een classis die hiervoor door de synode is aangewezen. Vier maanden voor aanvang van de eerstkomende synode zal het deputaatschap een financiële begroting en de verantwoording van de financiële middelen zoals deze zijn goedgekeurd door de controlerende classis, aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses
A. Admiraal, assessor
P. Drijfhout, scriba 1
G. H. Plaggenmars, scriba 2

X. Instructie Deputaten Onderzoek Synodebesluiten GS Ommen 1993 tot en met GS Zuidhorn 2002/2003 (OSB).

Aan deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen het onderzoek dat reeds gedaan is naar de synodebesluiten vanaf de synode van Ommen 1993, en op basis waarvan besluiten zijn genomen op de synode van Mariënberg 2005, voortzetten.
2. Zij zullen het schema, dat door de synode van Zwolle in haar vergadering van 15 maart 2008 is vastgesteld, waarin de resterende onderwerpen zijn opgenomen verifiëren op correctheid en compleetheid.
3. Zij zullen bij hun onderzoek de door de synode vastgestelde prioritering van resterende onderwerpen, zoals in punt 2 is aangegeven, volgen.
4. Zij zullen in het rapport van het onderzoek, naast de materialen ook opnemen de bij het onderzoek genomen overwegingen, en een concept besluittekst voor de eerstvolgende synode, die aangeeft of herziening dan wel afschaffing nodig is, voorzien van de daarbij horende gronden.
5. Zij zullen indien de mogelijkheden tot completering ontbreken, aan de Synode aangeven welke synodebesluiten nog overblijven voor nader onderzoek. Dit zal worden opgenomen in het rapport.
6. Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een concept-begroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij Deputaten Financieel Beheer.
7. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
8. Zij zullen de door haar opgestelde lijst, met overgebleven synodebesluiten, en het rapport, zoals boven beschreven, uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en deze zaken drie maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses
A. Admiraal, assessor
P. Drijfhout, scriba 1
G. H. Plaggenmars, scriba 2

XI. Instructie Deputaten ad art. 49 KO.

Aan deze deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen de classes bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en op verzoek van de classes bij bijzondere moeilijkheden. Zo zullen zij hulp bieden bij: ontslag van een predikant van zijn verbintenis aan een gemeente en ontheffing uit het ambt (art. 14, 15 KO), toelating van predikanten uit andere kerken, toelating van afgezette predikanten en moedwillige verlating van predikanten uit de gemeenten. De adviezen aan een classis behoren gegeven te worden voordat de leden van de classis hun stem uitbrengen. Bij een conflict tussen het oordeel van de classis en de deputaten besluit de generale synode.
2. Zij, of enkelen van hen, zullen toezicht houden op het peremptoir examen van aanstaande predikanten. Zij kunnen vragen stellen tijdens het peremptoir examen aan de kandidaat. Zij zullen mede beraadslagen en adviseren. De adviezen aan de classis behoren gegeven te worden voordat de leden van de classis hun stem uitbrengen. De classis besluit

over het toelaten van de kandidaat tot de bediening van het Woord en de heilige sacramenten. Bij een conflict tussen het oordeel van de classis en de deputaten besluit de generale gynode.

3. Zij zullen de tijdelijke wijzigingen in de KO die naar het besluit van de GS Mariënberg 2005 zijn genomen, controleren op hun uitvoerbaarheid en werkzaamheid. Zij zullen bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende generale synode zonodig een verzoek indienen om die artikelen van de KO die tijdelijk gewijzigd zijn opnieuw te bezien en – indien dit nodig is - te herformuleren.
4. Wanneer bepaalde zaken niet kunnen wachten tot de eerstvolgende generale synode omdat ze zeer complex zijn of grote moeite oproepen in de kerken, of omdat omstandigheden in het kerkverband wijzigingen in de aanpassingen van de KO vereisen, zullen zij bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende generale synode een verzoek indienen om een vervroegde generale synode bijeen te roepen.
5. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses — P. Drijfhout, scriba 1
A. Admiraal, assessor — G. H. Plaggenmars, scriba 2

XII. Instructie Deputaten Behandeling Appèlschriften (DBA)

Aan deputaten is opgedragen:

1. De deputaten nemen zo spoedig mogelijk kennis van het appèlschrift en bereiden de behandeling ervan door de synode voor.
2. Zij zullen alleen dàt appèlschrift in behandeling nemen, dat afkomstig is van één of meerdere leden van De Gereformeerde Kerken of afkomstig van een kerkenraad, en gericht tegen een besluit van een classis.
3. Zij stellen appellant(en) (kerklid/-leden of kerkenraad) zo spoedig mogelijk in kennis van ontvangst van het appèlschrift.
4. Zij zullen zich ervan vergewissen dat de appellant de classis over zijn/haar appèl heeft ingelicht.
5. Zij richten zich in alles naar de Regeling voor het indienen en behandelen van appèlschriften zoals die door de generale synode is vastgesteld.
6. Zij zullen, wanneer zij er niet in slagen de voorbereiding voor behandeling op de synode af te ronden voordat de eerstvolgende synode in eerste zitting bijeenkomt, dit tijdig aan de samenroepende kerk meedelen, zodat de synode een datum kan bepalen waarop in voortgezette zitting het appèlschrift zal worden behandeld.
7. Zij zullen, wanneer zij dit nodig achten, de samenroepende kerk verzoeken een buitengewone synode samen te roepen.
8. Zij zullen allereerst de ontvankelijkheid van het appèlschrift vaststellen aan de hand van de Regeling voor het indienen en behandelen van appèlschriften.
9. Zij dragen er zorg voor dat zij alle relevante stukken tot hun beschikking krijgen. Zij zullen daartoe termijnen stellen en er zorg voor dragen dat de partijen volledig geïnformeerd worden over de stukken en inlichtingen die van weerszijden in de behandeling van de zaak ter tafel worden gebracht.

10. Zij passen zo nodig mondeling hoor en wederhoor toe. Zij geven daarbij aan classis en appellant gelegenheid tot toelichting en/of verweer en tot reactie op elkaars stukken en mededelingen. Zij kunnen de partijen ook in elkaars aanwezigheid horen.
11. Zij zorgen dat van deze besprekingen een kort verslag wordt opgesteld en verstrekken aan beide partijen een afschrift.
12. Zij zullen, wanneer dat de behandeling van het appèlschrift dient, hulp en advies vragen van deskundigen, zulks op voorwaarde van geheimhouding.
13. Zij stellen van hun onderzoek een rapport op en zenden dit rapport, vergezeld van een concept voor een besluit over het ingediende appèlschrift, uiterlijk tien dagen voor de afgesproken datum van (zitting van) de synode in afschrift toe aan alle afgevaardigden.
14. Zij dragen er zorg voor dat in hun rapport de volgende elementen zijn opgenomen:
    a) een weergave van het besluit, de besluiten en/of de handelingen van de classis, waarover het geschil is gerezen;
    b) een samenvatting van de bezwaren die door de appellant zijn ingebracht;
    c) een samenvatting van de gronden, de toelichting c.q. het verweer van de zijde van de classis;
    d) een samenvatting van hun onderzoek, de gevoerde besprekingen, de gevraagde adviezen en de geraadpleegde literatuur;
    e) een voorstel voor gronden voor het concept-besluit;
    f) eventueel een mogelijke aanwijzing van de rechtsgevolgen van het genomen besluit;
    g) indien van toepassing nadere aanwijzing inzake de weg waarlangs herstel van recht en vrede kan worden verkregen.
15. Zij, of tenminste twee van hen, zullen op de synodezitting aanwezig zijn om hun rapport en voorstel toe te lichten en de synode zonodig van advies te dienen.
16. Een deputaat zal zich, wanneer hij betrokken is geweest bij de in appèl aanhangige zaak of in enige persoonlijke relatie staat tot de appellant, voor de duur van de behandeling van de onderhavige zaak laten vervangen door zijn secundus of één van de overige secundi.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses — P. Drijfhout, scriba 1
A. Admiraal, assessor — G. H. Plaggenmars, scriba 2

XIII. Instructie Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites

Aan deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen de uitgave en ontvangst van het landelijk Gereformeerd Kerkblad De Bazuin in de kerken bevorderen in overleg met en met inschakeling van de redactie en medewerkers.
2. Zij zullen toezien op het naleven van de Regelingen Kerkblad en het Redactiestatuut Landelijk Kerkblad van De Gereformeerde Kerken in Nederland, beide zoals vastgesteld door de GS Mariënberg 2005.
3. Zij zijn verantwoordelijk voor de schriftuurlijke koers van het blad, conform art. 30 KO.
4. Zij zullen de leden van de redactie schriftelijk aanstellen en een rooster van aftreden van

de redactie opstellen.
5. Zij zullen aan de redactie medewerkers toevoegen met bijzondere taken, te weten:
   - leden van de eindredactie door wie het blad persklaar gemaakt wordt;
   - een administrateur;
   - een medewerker voor de financiële administratie;
   - een redactiesecretaris;
   - een webmaster.
6. Zij zullen zo mogelijk een deskundige op communicatiegebied toevoegen aan de redactie.
7. Zij zullen tenminste eenmaal per jaar met de redactie vergaderen om het beleid te bespreken.
8. Zij zullen de instructie van de webmaster controleren op uitvoerbaarheid t.b.v. het onderhouden van de websites voor de kerken en De Bazuin.
9. Zij zullen minimaal vier maal per jaar de boekhouding van de penningmeester beoordelen en de penningmeester ondersteunen waar dit wenselijk is.
10. Zij zullen minimaal twee maal per jaar een financieel overzicht en een begroting opstellen en dit met Deputaten Financieel Beheer bespreken. Ook zullen zij in overleg met deze deputaten de financiële rapportage ten behoeve van de synode opstellen.
11. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses — P. Drijfhout, scriba 1
A. Admiraal, assessor — G. H. Plaggenmars, scriba 2

XIV. Instructie Deputaten Financieel Beheer (DFB)

Aan deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen zorg dragen voor het beheer van de onder hun verantwoording komende gelden. Zij zullen van de inkomsten en uitgaven een nauwkeurige administratie bijhouden. Zij zullen alle geldelijke fondsen binnen het kerkverband beheren. Alleen het Deputaatschap Opleiding tot de Dienst des Woord zal zelf zijn gelden ontvangen uit de kerken en deze gelden ook zelf beheren.
2. Zij zullen jaarlijks de hoogte van het quotum omgeslagen per ziel, dat door de classis is vastgesteld, kenbaar maken aan de kerken. In dit schrijven worden de kerken ook gevraagd hun geldelijk bijdrage te storten op de daarvoor ingerichte bankrekening van Deputaten Financieel Beheer. De kerken geven jaarlijks per 1 januari hun ledental aan de deputaten door. Deze opgave dient voor 15 januari schriftelijk aan de deputaten te worden gemeld.
3. Zij zijn bevoegd om de uitgaven die gedaan zijn/worden door de onderscheiden deputaatschappen te vergoeden. Van alle deputaatschappen ontvangen zij zo snel mogelijk na aanvang van hun werkzaamheden een begroting, met uitzondering van het deputaatschap Opleiding tot de Dienst des Woords. Deputaten kunnen bij gerede twijfel in overleg gaan met het betreffende deputaatschap over de hoogte van de door hen ingediende begroting. Dat geldt ook als ingediende declaraties (te) veel afwijken t.a.v. de ingediende begroting.

4. Zij zullen ervoor zorg dragen dat alle ingediende declaraties/rekeningen van een handtekening van de voorzitter en van de secretaris van het deputaatschap zullen worden voorzien.
5. De deputaten zullen jaarlijks een begroting maken over alle eventuele kosten van het kerkverband en komen tot een quotum-voorstel. Zij zullen in de september-vergadering van de aangewezen classis hun quotum-voorstel indienen. In de jaarlijkse classisvergadering van september of in de classisvergadering van december wordt het quotum-voorstel van de deputaten besproken en vastgesteld. De aangewezen classis bevestigt schriftelijk aan Deputaten Financieel Beheer hun akkoordverklaring als ook aan de andere classis..
6. Jaarlijks zal de administratie van Deputaten Financieel Beheer worden gecontroleerd. De controle zal plaatsvinden door de aangewezen classis en zal jaarlijks per classis rouleren. De classis zal schriftelijk verslag doen van haar bevindingen voor aanvang van de eerstvolgende generale synode, met een voorstel hen te dechargeren. Dit verslag zal door de classis aan de samenroepende kerk worden toegezonden.
7. Eens per twee jaar zal de synode voor de komende twee jaren de classis aanwijzen welke zorg draagt voor de controle van de administratie en het vaststellen van de quota.
8. Deputaten Financieel Beheer dragen zorg voor een mantelovereenkomst om het ouderdoms-, weduwen-, en wezenpensioen van predikanten te verzekeren bij een geschikte verzekeringsmaatschappij, zodat de kerken die een predikant hebben beroepen voor dat deel kunnen voldoen aan art. 13 KO. Deputaten richten voorts een 'Reservefonds t.b.v. emeritering' op en beheren dat fonds. Dit fonds zal het karakter hebben van een 'onderlinge steunverlening met een geringe kapitaalvorming'. Het kapitaal is nodig om een buffer te hebben voor het betalen van zgn. inhaalpremies die kerken verschuldigd kunnen zijn voor hun predikanten die een pensioen- en/of AOW-gat hebben opgelopen. Deputaten stellen een quotum vast voor dit in te stellen reservefonds, en dragen zorg voor de inning van dit quotum. Voorts adviseren zij de plaatselijke kerken over de mantelovereenkomst en het genoemde reservefonds zodra deze een predikant wensen te beroepen.
9. De quaestor van een synode valt onder de verantwoording van Deputaten Financieel Beheer. De quaestor draagt zorg voor de uitbetaling van de ingediende declaraties/rekeningen. De declaraties en rekeningen van de synode zijn voorzien van de handtekeningen van twee leden van het moderamen.
10. Zij zullen over de jaren 2008 – 2009 per jaar maximaal € 15.000,- aan Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad De Bazuin overmaken en daartoe minimaal twee maal per jaar een begroting ontvangen van deze deputaten.
11. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses — P. Drijfhout, scriba 1
A. Admiraal, assessor — G. H. Plaggenmars, scriba 2

Controlerende en adviserende classis:
Tot en met de GS van Emmen: classis Noord-Oost (adresvoerende kerk: Mariënberg).

XV. Instructie Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling (OHS).

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen nauwkeurig onderzoek doen naar de Schriftuurlijke betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de "Bijbel in de herziening van de Statenvertaling" (afgekort HSV), uitgegeven op last van de Stichting Herziening Statenvertaling, uitgaande van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, voor De Gereformeerde Kerken.
   Bij de beoordeling zal steeds de betrouwbaarheid voorop staan, de leesbaarheid komt dan op de tweede plaats.
2. Zij zullen daartoe zoveel als mogelijk is de voortgang van de uitgave volgen.
3. Zij zullen de kritiek die er is geuit t.a.v. de inhoud van de NBG uitgave 1951, achterhalen en kritisch toetsen aan de inhoud van de HSV.
4. Zij zullen zonodig bij het uitvoeren van hun opdracht advies inwinnen van deskundigen op het gebied van grondtalen.
5. Zij zullen onderzoek doen naar de mogelijkheden om kanttekingen in de HSV te verkrijgen, hiervoor de Stichting benaderen, hiertoe een verzoek bij de Stichting indienen en hen van de wenselijkheid hiervan proberen te overtuigen.
6. Zij zullen bij hun onderzoek kennisnemen van publicaties m.b.t. de HSV voorzover deze dienstig zijn bij hun onderzoek.
7. Zij zullen contact hebben met de Stichting Herziening Statenvertaling en werkbijeenkomsten en andere bijeenkomsten van deze stichting bijwonen, voor zover dat dienstig is voor het onderzoek en zulks met inachtneming van de overige artikelen van de instructie.
8. Zij zullen daarnaast onderzoek doen naar de leesbaarheid van de HSV, zowel m.b.t. het gebruik in de erediensten en officiële bijeenkomsten als m.b.t. het bijbellezen in gezinnen en op verenigingen.
   Bij hun selectie van Schriftgedeelten uit de HSV zullen zij met name ook moeilijk leesbare gedeelten van de NBG 1951 vertaling, beoordelen.
   Voorts zullen zij onder kerkleden deze leesbaarheid breed toetsen.
9. Zij zullen de kerkleden waar mogelijk oproepen zich te verdiepen in de HSV door het gebruik van de HSV in gezinnen en verenigingen te promoten en kritische opmerkingen inzake de leesbaarheid en de betrouwbaarheid naar de deputaten te zenden. Hiertoe zullen zij ook de kerkenraden aanschrijven en bovenstaande kenbaar maken.
10. Zij zullen de uit hun onderzoek naar voren gekomen kritische opmerkingen m.b.t. de inhoud van de HSV richten aan de Stichting Herziene Statenvertaling. Voorts zullen zij nagaan in hoeverre de stichting rekening heeft gehouden met deze opmerkingen.
11. Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een concept-begroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.
12. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
13. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, drie maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses
A. Admiraal, assessor
P. Drijfhout, scriba 1
G. H. Plaggenmars, scriba 2

XVI. Instructie Deputaten Liturgische Voorzieningen (DLV)

Aan deputaten is opgedragen:

Zij zullen de mogelijkheden onderzoeken waardoor kerkleden op langere termijn kunnen beschikken over het Gereformeerde Kerkboek al dan niet in één uitgave met de Bijbel, in de vertaling van NBG 1951; ze zullen hierover de kerken informeren.

1. Zij zullen het besluit van de GS Marienberg 2005 dat geformuleerd is in artikel 23, besluit 7.3 van de Acta: *De GS van DGK in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Marienberg spreekt uit dat de genoemde sterke aanbeveling van de vergadering van het kerkverband i.o. om geen preken te lezen van predikanten die in het verleden en heden geen goede kerkelijke keus gemaakt hebben, wordt gehandhaafd tot aan de volgende synode. Dan zal heroverweging volgen,*en waar de GS van Zwolle (2008) zich opnieuw over heeft uitgesproken als volgt uitvoeren:

- Zij zullen de beschikbaarheid van leespreken onderzoeken binnen de kerken en actief beschikbare preken (laten) opsporen. Hierbij hebben de catechismuspreken en preken t.b.v. bijzondere gelegenheden, prioriteit.

- Zij zullen daartoe ook de wenselijkheid en de beschikbaarheid onderzoeken van preken die gemaakt zijn door predikanten die na 2003 zijn overleden en de volgende synode met een advies dienen hoe deze preken in de toekomst dienen te worden getoetst en eventueel vrijgegeven kunnen worden voor gebruik..

- Zij zullen als aanspreekpunt fungeren voor de kerken wanneer deze geen beschikbare preken meer zouden hebben en daartoe de kerken ook informeren.

2. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses
A. Admiraal, assessor
P. Drijfhout, scriba 1
G. H. Plaggenmars, scriba 2

XVII. Instructie quaestor voor afhandeling van de financiële zaken van de synode van De Gereformeerde Kerken

1. De quaestor verricht zijn werk onder de verantwoording van Deputaten Financieel Beheer.
2. De quaestor krijgt alle ondertekende declaraties en rekeningen van alle gemaakte kosten van de synode van De Gereformeerde Kerken. Deze declaraties en rekeningen dienen te zijn voorzien van de handtekeningen van de preses en de scriba/assessor van de synode.
3. Deputaten Financieel Beheer stellen gelden ter beschikking aan de quaestor, zodat hij tot uitbetaling kan overgaan. De uitbetaling dient te geschieden op privé- of zakelijke rekeningen van de indieners.
4. Hij maakt een totaaloverzicht van alle ondertekende declaraties en rekeningen van alle gemaakte kosten van de synode in een overzichtsrekening.

5. Hij stuurt de totale overzichtsrekening met één kopie van alle ondertekende declaraties en rekeningen naar Deputaten Financieel Beheer. Zij controleren de overzichtsrekening met de kopieën van de ingediende declaraties en rekeningen.
6. De quaestor maakt een begroting voor de volgende synode en stuurt deze begroting naar Deputaten Financieel Beheer. Zij kunnen deze begroting in hun financiële overzicht verwerken en een half jaar voor de aanvang aan de volgende synode ter beschikking stellen.
7. Het moderamen van de synode stelt twee broeders aan om een kascontrole te houden bij de quaestor.
8. Zijn alle financiële handelingen door de quaestor verricht, dan kan hij zijn financiële administratie overdragen aan Deputaten Financieel Beheer. De aangewezen classis controleert de gehele administratie van Deputaten Financieel Beheer. Hiermee is zijn taak als quaestor van de synode ten einde.

Namens de Generale Synode, 20 september 2008,

Ds. S. de Marie, preses — P. Drijfhout, scriba 1
A. Admiraal, assessor — G. H. Plaggenmars, scriba 2

XVIII. Instructie voor de commissie revisieverzoeken Zwijndrecht.

Opgesteld door de synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland in vergadering bijeen te Zwolle op 17 november 2007.

1. Zij zullen zich grondig verdiepen in stuk nr. 2.5, 2.9, 2.12, 2.16 – 2.20, 2.22, 2.23, 2.24 en 2.30, voorzover deze stukken betrekking hebben op de besluitvorming zoals deze op de GS te Mariënberg is genomen betreffende de zaak Zwijndrecht.
2. Zij zullen daarbij nagaan in hoeverre deze revisieverzoeken ontvankelijk zijn als revisieverzoek, namelijk of er getracht is om aan te tonen dat een in de Acta van GS Mariënberg 2005 vermeld besluit naar art. 31 KO strijdig is met de Schrift, de belijdenis of de KO
3. Zij zullen deze revisieverzoeken rangschikken aan de hand van de orde in de besluitvorming van de Acta van GS Mariënberg 2005, op gelijke raakvlakken en overeenkomende bezwaren en/of verzoeken ordenen voor behandeling op de synode.
4. Zij zullen nagaan in hoeverre de bezwaren in deze revisieverzoeken strijdigheid met de Schrift of KO aantonen ten aanzien van de gewraakte besluiten. Zij zullen daartoe conceptbesluiten formuleren die op de synode kunnen dienen.
5. Zij zullen vervolgens voor zover mogelijk en van toepassing is, de in deze revisie-verzoeken voorgestelde te nemen uitspraken, toetsen aan Gods Woord, de belijdenis van de kerk en de kerkorde, en de synode zonodig dienen met aangepaste voorstellen voor besluiten.
6. Zij zullen met voorstellen komen hoe deze revisieverzoeken op de synode behandeld kunnen worden.
7. Zij zullen in contact treden met het moderamen waar het zaken betreft die onduidelijkheden oproepen.
8. Zij zullen hun voorstellen uiterlijk 1 april 2008 schriftelijk inleveren bij scriba 2 van het moderamen.

9. Wanneer bovengenoemd stuk behandeld zal worden op de synode zal bij voorkeur de gehele commissie, maar tenminste één van de commissieleden op de synodevergadering aanwezig zijn om eventueel en zo mogelijk uitleg te geven en/of vragen te beantwoorden.
10. Zij zijn bevoegd om in contact te treden met de indieners van deze revisieverzoeken voor zover het zaken betreft die het betreffende verzoek raken. Wel zullen zij dit contact in hun verslag vermelden.

Deze instructie vervalt wanneer deze zaak door de synode is afgehandeld. De commissie zal dan ook weer ontbonden zijn.

28 december 2007,

Opgesteld door het moderamen,
namens deze,
Assessor, A.Admiraal

BIJLAGEN

I. Rapport Deputaten Onderzoek Synode-besluiten vanaf GS Ommen **1993** t.b.v. Generale Synode te Zwolle 2007

Conform de instructie gegeven door de generale synode te Mariënberg 2005/2006 zenden de deputaten hierbij het rapport van de werkzaamheden aangevuld met 2 bijlagen

- **Instructie voor de Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 door GS Mariënberg 2005/2006**

  Aan de deputaten is opgedragen:

  1. Zij zullen het onderzoek dat reeds gedaan is naar de synodebesluiten vanaf de synode van Ommen 1993, en op basis waarvan besluiten zijn genomen op de synode van Mariënberg 2005, voortzetten.
  2. Zij zullen hiertoe systematisch, maar met prioritering aan de hand van het huidig belang voor de kerken, een lijst opstellen van de resterende te onderzoeken synodebesluiten.
  3. Zij zullen in het rapport van het onderzoek, naast de materialen ook opnemen de bij het onderzoek genomen overwegingen, en een concept besluittekst voor de eerstvolgende Synode die aangeeft of herziening dan wel afschaffing nodig is, voorzien van de daarbij horende gronden.
  4. Zij zullen indien de mogelijkheden tot completering ontbreken, aan de Synode aangeven welke synodebesluiten nog overblijven voor nader onderzoek. Dit zal worden opgenomen in het rapport.
  5. Zij zullen de door haar opgestelde lijst en het rapport, zoals boven beschreven, uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en deze zaken zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen

- **Samenstelling deputaatschap**
  De volgende broeders die door GS Mariënberg 2005/2006 werden benoemd als deputaat hebben deelgenomen aan de werkzaamheden: T.L. Bruinius, W. Dijkstra, W.J. Heerenga, S. de Marie. Op br. C. van der Heiden die als secundus was benoemd, werd geen beroep gedaan. Wel werd hij op de hoogte gehouden van de werkzaamheden.

- **Werkwijze deputaten:**
  De deputaten hebben op 18 April en 5 mei 2007 vergaderd ten huize van ds. De Marie te Zwolle. Vooraf is vastgesteld welke besluiten van de synoden Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 nog in aanmerking komen voor een evaluatie. Op basis hiervan zijn via de e-mail voorstellen gedaan voor prioritering en taakverdeling. Vanwege de beperkte tijd tot aan de deadline voor afronding van de werkzaamheden i.v.m. de komende Synode kon slechts een korte lijst onderwerpen worden afgewerkt. Dit betrof de volgende 16 onderwerpen, ingedeeld naar rubrieken (nummering uit schema). GS Mariënberg 2005 had reeds opdracht gegeven tot onderzoek van twee van deze 16 nl. Heilig Avondmaal in crisisgebieden (A.3.) en Evangelisatie: interkerkelijke actviteiten (waaronder de Emmaüscursus,

D.2.). Onderwerpen die deels al door GS Mariënberg waren behandeld, maar niet in alle onderdelen waren afgewerkt, kregen voorrang.

A. LEER
A. 1. Leer ds. Hoorn
A.2. Belijdenisgeschriften
A.3. Heilig Avondmaal in crisisgebieden
A.4. Heilig Avondmaal in uitzonderlijke situaties
B. KERKREGERING
B.1. Vierde gebod en zondagsrust
B.2. Echtscheiding
B.3. KO art. 20
B.4. KO art. 23
C. EREDIENST
C. 1. Radio/tv
C. 2. kerkdiensten
C. 3. Huwelijksformulier
D. ZENDING EN EVANGELISATIE
D. 1. Evangelisatie en zending: kerkelijke activiteiten
D. 2. Evangelisatie: interkerkelijke activiteiten
E. BINNENLANDSE BETREKKINGEN
E. 1. Christelijke Geref. Kerken
E.2. Interkerkelijk overlegorgaan COGG
E.3. Ned. Geref. Kerken
F. OVERHEID
F.1. Overheid (hoge)

Concepten met besluitteksten voorzien van overwegingen en gronden werden per deputaat voorbereid en per e-mail rondgezonden voor commentaar. Op de plenaire vergaderingen werden de bijgestelde concepten volledig doorgesproken. In conceptbesluiten werd soms gesteld dat betreffende synodeartikelen werden opgeschort voor onbepaalde tijd. Het betreft dan zaken die eventueel in een andere situatie toepasbaar zijn, maar niet in de huidige.

In de layout van het rapport is aangesloten bij de lay-out van de gedrukte Acta van Mariënberg.

Een schema waarin alle artikelen zijn opgenomen, ingedeeld in hoofdrubrieken, naar onderwerp en status van afhandeling werd opgesteld. De resterende onderwerpen werden voorzien van prioritering met schaal 1-3:
1= in eerste instantie uit te werken door nieuw te benoemen deputaten
2= in een later stadium uit te werken
3= betreft onderwerpen die om opschorting vragen i.v.m. de huidige toestand en mogelijkheden van het kerkverband.
Deputaten stellen voor om de afhandeling van het zgn. Liturgisch Katern een hogere prioriteit te geven. Van dit Katern is inmiddels het huwelijksformulier onderzocht.

- **Bijlagen**
  1. **Verslag** van het onderzoek met concepttekst van materiaal, overwegingen, besluiten en gronden betreffende artikelen handelende over de in punt 4 genoemde onderwerpen. (Dit onderdeel is integraal in de acta opgenomen.)

2. **Schema** van onderwerpen, waaronder de resterende met voorstel voor prioritering
   (Het hieronder weergegeven schema is door de synode goedgekeurd).

- **Aanbevelingen**

De deputaten doen aan de synode de volgende aanbevelingen.
Zij verzoeken de synode om:

1. Bij het opstellen van de agenda van de synode voor zover mogelijk voorrang te geven aan de behandeling van deputatenrapporten en het benoemen van nieuwe deputaten. Daardoor kan bij een kort interim tussen opeenvolgende generale synoden, al gedurende de lopende synode een aanvang gemaakt worden met werkzaamheden t.b.v. het deputaatschap , zodat er meer tijd beschikbaar is voor de nieuwe deputaten om aan hun opdracht te kunnen voldoen.

2. Bij de door de te benoemen deputaten af te werken onderwerpen voorrang te geven aan de behandeling van het zgn. liturgisch katern, aangezien de leden in de kerken daar tot aan hun vrijmaking mee geconfronteerd zijn. Duidelijkheid over de status van dit katern bevordert de rust in de kerken.

3. In de instructies van de te benoemen deputaten de volgende extra elementen op te nemen:
   a. Zij zullen het schema waarin de resterende onderwerpen zijn opgenomen verifiëren op correctheid en compleetheid.
   b. Zij zullen bij hun onderzoek de door de synode vastgestelde prioritering van resterende onderwerpen volgen.
   c. Zij stellen een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.
   d. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
   e. Toevoegen aan: "Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen": *met het verzoek dit rapport dan aan de kerken toe te zenden voor bestudering en commentaar*.

De deputaten hopen dat de verrichte werkzaamheden de opbouw en eenheid van de kerken mogen bevorderen. Graag bieden zij het rapport aan ter bestudering en beoordeling in de kerken vooraf aan de synode.
De deputaten wensen de synode kracht van boven en Gods zegen voor haar arbeid inzake de beoordeling van synodebesluiten uit het verleden en inzake alle andere zaken die zij ten behoeve van de kerken in Nederland moet afwikkelen.

Met broedergroet,

Zwolle, 18 mei 2007
Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993
T.L. Bruinius
W. Dijkstra
W.J. Heeringa
S. de Marie (samenroeper)

Schema van resterende te behandele synodebesluiten GS Ommen 1993 – Zuidhorn 2002/2003 1.

Nr.	ONDERWERP	GS OMMEN	GS BERKEL	GS LEUSDEN	GS ZUIDHORN	STATUS/ PRIORITERING
A	**LEER**					
5	Crematie				art. 62	2
B	**KERKREGERING**					
1	KO art. 22	art. 31, 32, 33				1
2	KO art. 05 en 08				art. 25, 26, 27	1
3	KO art. 11			art. 29	art. 30	1
4	KO art. 14			art. 30	art. 29, 31	1
5	KO art. 30	art. 34				1
6	KO art. 31			art. 33	art. 50, 59	1
7	KO art. 50	art. 35				1
8	KO art. 66			art. 42	art. 74	1
9	KO art. 70			art. 53	art. 49	1
10	Gastlidmaatschap			art. 67	art. 37	1
11	Doop adoptiekinderen		art. 39	art. 36	art. 34, 35	2
12	Emeritaatsregeling	art. 62			art. 28	3
13	Seksueel misbruik			art. 71	art. 102	2
14	Dovenpastor	art. 42	art. 55	art. 69	art. 97	3
15	Legerpredikant	art. 43	art. 56	art. 70	art. 99	3
16	Preekbevoegdheid				art. 45, 46	3

[1] zoals goedgekeurd door GS Zwolle 2007

17	Diaconale zaken		art. 33-35	art. 68	art. 104	2
C	**EREDIENST**					
1	Liturgisch Katern		art. 65 – 66	art. 49 – 51	art. 66, 68,69, 74 – 78	2
2	Eredienst: Aanpassingen	art. 41	art. 52 – 54	art. 63, 64	art. 91, 93	1
3	Orden van Dienst	art. 46	art. 59 – 62	art. 49	art. 70 – 72	1
4	Amenlied	art. 47				1
5	Gezangen uit Liedboek en andere bronnen				80, 81	2
6	Preken uit NGB en DL		art. 44			2
7	Spreekconsent	art. 45	art. 58			1
8	Bededagen	art. 39	Art 49	Ar. 47	art. 94	2
D	**BINNENLANDSE BETREKKINGEN**					
1	Gereformeerde Kerken synodaal	art. 63				3
E	**BUITENLANDSE BETREKKINGEN**					
1	BBK	art. 68 – 82	art. 85,86, 88– 94	art. 89,90, 92–98	art. 133 – 141, 144-194	1
F	**OPLEIDING EN TOERUSTING**					
1	Kerkelijke examens	art. 25	art. 31	art. 27		1
2	Studiefinanciering studenten	art. 26, 27, 28	art. 32	art. 31	art. 111	1
3	TU	art. 53 – 62	art. 71 – 79	art. 77 – 81	art. 111 – 122	3
G	**ARCHIEFZORG, PUBLICATIE EN COMMUNICATIE**					
1	Archief en Documentatie	art. 35	art. 38	art. 34, 35		3

1 = hogere prioriteit, 2 = lagere prioriteit, 3 = laagste prioriteit/opschorten

II. Rapport Deputaten Volgende Generale Synode

Inhoud:

1. Deputaatschap
2. Instructie
3. Regeling
4. Vergaderingen
5. Acta en archief
6. Vraag BBK
7. Brief samenroepende kerk Zwolle
8. Stukken ter voorbereiding
9. Deputatenrapporten
10. Bezwaarschriften
11. Regeling voor de Generale Synode
12. Overige
13. Voorstellen volgende GS
14. Afsluiting

Bijlagen: I. Brief aan Deputaten BBK
II. Brief aan DGK Zwolle e.o.
III. Brief aan kerkenraden m.b.t. publicatie deputatenrapporten

1. Deputaatschap

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005 besloot in haar vergadering van 23 juni 2006 aan het moderamen op te dragen de uitgave van de acta van de synode, conform artikel 50 van de acta.
In haar vergadering van 30 september 2006 besloot de synode tot het instellen van een Deputaatschap Voorbereiding Volgende Generale Synode. Als deputaten werden benoemd de leden van het moderamen, te weten:
Ds. S. de Marie van De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o.;
A. Admiraal van De Gereformeerde kerk te Hasselt e.o.;
T.L. Bruinius van De Gereformeerde Kerk te Assen e.o. en
R. ten Have van De Gereformeerde Kerk te Olterterp e.o.
Als samenroeper werd aangewezen br. A. Admiraal. Deze trad ook op als secretaris van het deputaatschap. Ds. De Marie fungeerde als voorzitter.
Ook werd in de vergadering van 30 september een instructie voor het deputaatschap vastgesteld.

2. Instructie

De door de synode vastgestelde Instructie voor de Deputaten Volgende Generale Synode luidt als volgt.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen, in samenwerking met de door de generale synode aangewezen roepende kerk de volgende generale synode voorbereiden.
2. Zij zullen er zorg voor dragen en er op toezien dat de voorbereidingen verlopen volgens de Regeling voor de generale synode, zoals die door de generale synode is vastgesteld en is opgetekend in de bijlage bij deze instructie.

3. Zij zullen de roepende kerk informeren, adviseren en ondersteunen bij alle werkzaamheden die voortvloeien uit de opdracht om de volgende synode bijeen te roepen.
4. Zij zullen zich bij hun werk zonodig laten adviseren door de vorige roepende kerk en door de predikanten in het kerkverband.
5. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, drie weken voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

3. Regeling

Voor de werkzaamheden van het deputaatschap was verder van belang wat vastgelegd is in de Regeling voor de Generale Synode, met name in hoofdstuk VII, Deputaten voor voorbereiding van de volgende generale synode:

De leden van het moderamen van de synode zullen, na de sluiting van haar zittingen, als haar deputaten

1. uitvoering geven aan de besluiten van de synode, voorzover deze niet aan andere deputaten werd opgedragen;
2. de tekst van het laatste deel van de Acta of Handelingen, dat niet meer aan de synode kon worden voorgelegd, vaststellen en de Acta en Handelingen der synode zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode doen drukken en verzenden;
3. de samenroepende kerk voor de volgende synode van advies dienen bij de uitvoering van hetgeen bepaald is ten aanzien van de taak van de kerk.
4. het concept-agendum als volgt opstellen:
   enz.

Uit de besluiten, de instructie en de regeling is op te maken dat de opdracht aan het moderamen om zorg te dragen voor uitgave van de acta, behoort tot de taken van het deputaatschap, aangezien het moderamen na de synode verder gaat als deputaatschap. In dit rapport is dan ook verder geen onderscheid gemaakt.

4. Vergaderingen

Deputaten hebben tweemaal vergaderd. Allereerst op 25 oktober 2006. In deze vergadering werden de nog lopende synodezaken definitief afgehandeld, de tekst van het laatste deel van de acta vastgesteld en werd de uitgave van de acta verder geregeld. De tweede vergadering was op 1 oktober 2007, samen met de Synode Voorbereidings Commissie voor de volgende Generale Synode (SVC), ingesteld door de roepende kerk te Zwolle e.o. Op deze vergadering werd gesproken over het bekend maken van bezwaarschriften aan de kerkenraden en de voorbereiding van de komende Generale Synode DV op 18 november 2007 te Zwolle, met name de voorgenomen bidstond, de agenda en de openingsvergadering.
Alle overige zaken konden deputaten telefonisch, schriftelijk en via e-mail afhandelen.

5. Acta en archief

De uitgave van de acta vroeg de meeste aandacht van deputaten, m.n. in het najaar van 2006. In goed overleg met de drukker, HAMI *Druk*kers te Doesburg, kon de uitgave gerealiseerd worden, conform de opdracht van de Generale Synode. De acta verschenen in een complete versie in een fors formaat, op CD-rom en in een beknopte versie, de zgn. Acta Contracta, met daarin de voornaamste besluiten met hun gronden maar zonder het onderliggend materiaal. Deputaten regelden dat de verspreiding plaats kon vinden aan de hand van intekenlijsten, via de plaatselijke kerkenraden. Voor de oud-synodeleden werden gratis exemplaren ter beschikking gesteld, evenals natuurlijk voor alle kerkenraden.
Op 15 februari 2007 verschenen de acta en werden deze gepresenteerd. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat dit een enigszins officieel gebeuren zou zijn, waarbij de heer Rook van HAMI *Druk*kers het eerste exemplaar zou overhandigen aan ds. De Marie, in het bijzijn van de overige deputaten, oud-synodeleden en belangstellenden. Als gevolg van de zware storm die toen over Nederland trok moest deze plechtigheid worden afgelast. Dat heeft de verspreiding van de Acta gelukkig niet in de weg gestaan. Er was in de kerken en ook buiten de kerken een goede belangstelling. Van de Acta en de Acta Contracta zijn nog maar weinig exemplaren over (in beheer bij de drukker) en de Acta op CD wordt bijgemaakt. Totaal zijn besteld en verzonden door de drukker 250 exemplaren van de Acta, 130 van de Acta Contracta en 130 van de Acta CD. Er is nog steeds vraag.
Deputaten spreken daarover graag hun dankbaarheid uit.
Er is ook gevraagd naar een Engelstalige versie van de Acta. Deputaten hebben de vraagstellers verwezen naar Deputaten BBK, aangezien bekend was dat deze broeders werkten aan een vertaling van de besluiten en dit niet tot de opdracht van Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode behoorde.

Deputaten hebben het volledige archief van de Generale Synode te Mariënberg overgedragen aan de archivaris, br. K. Tillema te Zwolle.

6. Vraag Deputaten BBK

Op 16 september 2006 vroegen Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken aan de Generale Synode enige verduidelijking t.a.v. het eerste artikel, tweede lid van hun instructie: "Op ondergeschikte punten van kerkorde en kerkelijke praktijk zullen buitenlandse kerken niet veroordeeld worden."
Deputaten voor Voorbereiding Volgende Generale Synode hadden als opdracht om het antwoord van de synode aan Deputaten BBK te formuleren en toe te zenden. Op hun vergadering van 25 oktober 2006 hebben Deputaten het besluit van de Generale Synode in dezen verwoord in een schrijven aan Deputaten BBK. Ook gaven zij aan Deputaten nog nadere informatie m.b.t. een uitbreiding van hun instructie inzake het onderzoeken van de mogelijkheid om buitenlandse predikanten te beroepen.
Voor de tekst van de brief zie bijlage I.

7. Brief samenroepende kerk te Zwolle e.o.

Eveneens op 25 oktober is vastgesteld een schrijven aan De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o. waarin die kerk op de hoogte wordt gesteld van het bestaan van het deputaatschap en waarin aan die kerk wordt meegedeeld dat zij is aangewezen als samenroepende kerk voor de volgende Generale Synode, DV te houden medio november 2007.
Voor de tekst van de brief zie bijlage II.

8. Stukken ter voorbereiding
Op verzoek van de aangewezen samenroepende kerk te Zwolle e.o. hebben deputaten aan haar alle in bezit zijnde stuken ter beschikking gesteld die gediend hebben voor de voorbereiding van de Generale Synode te Mariënberg, waaronder een begroting, verkiezingsreglement, regeling voor de synode en diverse werklijsten.

9. Deputatenrapporten
Deputaten hebben zich in samenspraak met de SVC gebogen over de vraag hoe deputatenrapporten voor de komende generale synode het best beschikbaar gesteld kunnen worden voor kerkleden. Immers, deputatenrapporten zijn, voorzover niet vertrouwelijk, publiek en beschikbaar voor de kerkleden. Deputaten kwamen tot de conclusie dat dit het beste via de plaatselijke kerkenraden, die alle rapporten kregen toegezonden, kon plaatsvinden. Zij hebben in een brief in september 2007 de kerkenraden daartoe opgeroepen. *Voor de tekst van de brief zie bijlage III.*

10. Bezwaarschriften
M.b.t. het werk van de SVC deed zich de vraag voor hoe de SVC c.q. de samenroepende kerk behoort om te gaan met bezwaarschriften. Na enig onderling overleg en na ook bij dr. Van Gurp advies ingewonnen te hebben, hebben Deputaten geadviseerd om revisieverzoeken van kerkelijke vergaderingen, gericht tegen besluiten van de vorige synode, ter kennis te brengen van de kerkenraden. Deputaten menen dat kerkenraden daar recht op hebben.
Immers, de generale synode is momenteel de vergadering van de kerken van een zeer klein kerkverband, waardoor extra nadruk komt op zorgvuldigheid en alle vorm van heerschappij van enkelen dient voorkomen te worden.
T.a.v. appelschriften gericht tegen een classisuitspraak hebben Deputaten verwezen naar de regeling voor het indienen die daarvoor is aangenomen.
Deputaten zijn daarbij van mening dat er nauwkeurig onderscheid gemaakt dient te worden tussen appèlzaken (bezwaren van een lid of leden van één van de kerken of van een kerkenraad tegen het handelen van een mindere vergadering) en revisieverzoeken (verzoeken om herziening van een synode-uitspraak). Appèlzaken dienen te worden onderzocht door de daartoe aangestelde deputaten, die daarover rapporteren en adviseren aan de generale synode. Revisieverzoeken dienen allereerst plenair te worden behandeld op de vergadering van de generale synode, die eventueel daarna t.b.v. de verdere behandeling ad hoc een commissie (commissies)kan instellen. Revisieverzoeken van kerkenraden dienen dan ook als niet-vertrouwelijk toegezonden te worden aan de kerken en aan de afgevaardigden (primi en secundi) ter kennisname.
Deputaten overwegen dat het in dit verband, ter bevordering van de duidelijkheid, aanbeveling verdient de naam van het deputaatschap voor de behandeling van bezwaarschriften te wijzigen.
Tenslotte overwegen Deputaten dat het hier gaat om een belangrijke, gevoelige en complexe materie. Daarom stellen zij voor om de eventueel gewijzigde regeling en instructie m.b.t. bezwaarschriften als voorlopig aan te merken, geldig t/m de zitting van, als de Here het geeft, de e.v. generale synode.
Een en ander heeft er toe geleid dat Deputaten aan de synode voorstellen de bestaande instructie voor de behandeling van bezwaarschriften op dit punt te verbeteren. Zie hieronder punt 13 – Voorstellen volgende GS.

11. Regeling voor de Generale Synode
M.b.t. de Regeling voor de Generale Synode hebben deputaten opgemerkt dat hierin nergens sprake is van adviseur(s) en secundus-afgevaardigden. Deputaten menen dat dit een manco is

en dat het goed is om hierover enige afspraken te maken en vast te leggen. Dit om de vrede en een praktische gang van zaken m.b.t. de synode-vergaderingen te dienen. Een en ander heeft er toe geleid dat Deputaten aan de synode voorstellen de bestaande regeling op dit punt aan te passen. Zie hieronder punt 13 – Voorstellen volgende GS

12. Overige

Aan deputaten is ter ore gekomen vanuit andere deputaatschappen dat de tijd tussen twee generale synodes die beschikbaar is voor het werk van de deputaatschappen erg beperkt is en daardoor veel druk legt op broeders. Ook wanneer een volgende generale synode korter vergadert dan de Generale Synode te Mariënberg blijft de werkbare tijd kort, aangezien er slechts twee jaar ligt tussen twee synodes.
Deputaten achten het dan ook een goede zaak wanneer de komende synode op dit punt besluiten neemt om de beschikbare tijd te vergroten. Dat kan enerzijds door nieuwe Deputaten al op een vroeg tijdstip gedurende de synode te benoemen, zodat zij al gedurende de synode zich kunnen oriënteren op hun opdracht. Anderzijds door in instructies de aangegeven rapportage "zes maanden voor aanvang van de volgende synode", waar mogelijk te vervangen door ″vier maanden voor aanvang van de volgende synode".
Deputaten doen ook hiertoe een voorstel aan de synode. Zie hieronder punt 13 – Voorstellen volgende GS.
Tenslotte doen deputaten nog enkele kleinere voorstellen, die hier geen nadere toelichting behoeven.
Zie hiervoor eveneens punt 13 – Voorstellen volgende GS.

13. Voorstellen volgende GS

Hieronder volgen concrete voorstellen van deputaten om te voorzien in de in punt 10, 11 en 12 genoemde manco's/verbeteropties.
Wanneer het gaat om wijzigingen m.b.t. de oorspronkelijke tekst zijn deze ***cursief en vet*** weergegeven. (13.f).

13.a. Voorstel aanvulling instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften

13.a.1. Revisieverzoek 1

OVERWEGING

-De generale synode overweegt dat revisieverzoeken niet behandeld behoren te worden door Deputaten Behandeling Bezwaarschriften maar plenair op de generale synode.

-De generale synode overweegt eveneens dat, gezien het kleine kerkverband waar wij deel van uitmaken, het goed is om revisieverzoeken van kerkelijke vergaderingen betreffende synodebesluiten van de laatst gehouden GS te Mariënberg zo breed en diep mogelijk te bestuderen. Hierdoor kunnen de afgevaardigden zo goed mogelijk worden toegerust, en zo goed mogelijk onderbouwd tijdens de synode namens de kerken recht spreken inzake deze revisieverzoeken. De synode zal mogen werken onder aanroepen van de Naam van de HERE en onder Zijn afgebeden zegen haar werk doen, maar dat verplicht de kerken tegelijk ook tot een optimale voorbereiding die rekening houdt met de bijzonderheid van een zeer klein aantal kerken, waarin deze revisieverzoeken door een kerkenraad worden ingebracht.
Aangezien art. 31 KO hier van toepassing is. gaat het hier immers om een ernstig bezwaar van een kerkelijke vergadering, waarover in principe een naar verhouding
klein aantal broeders tot een definitieve uitspraak moet komen, die bindend is in het kerkverband, uiteraard met handhaving van art. 31 KO.

Ook daarom achten Deputaten Voorbereiding het in het belang van de kerken, om ook de kerkenraden die de bewuste synodebesluiten wel hebben geratificeerd, op de hoogte te stellen van de ingebrachte bezwaren.

BESLUIT
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit aan de instructie voor de behandeling van bezwaarschriften een artikel toe te voegen, na art. 1b, met de tekst:
"Een revisieverzoek betreffende een synodebesluit van een kerklid (leden) of van een kerkelijke vergadering, zal door de samenroepende kerk naar de afgevaardigden (primi, secundi en tertii) worden verstuurd.
Een revisieverzoek, zal door de samenroepende kerk uiterlijk twee maanden voor aanvang van de eerstvolgende synode naar de kerkenraden worden verzonden."

GRONDEN
1. Revisieverzoeken m.b.t. eerdere synodebesluiten behoren niet te worden behandeld door Deputaten Appèlzaken. De kerken dienen hierin duidelijk onderscheid te maken. Appèlzaken m.b.t. besluiten van mindere vergaderingen, aangespannen door leden van de kerken of kerkraden, behoren onderzocht te worden door de Deputaten voor de Behandeling van appèlzaken. Een revisieverzoek van een kerkenraad, gericht tegen een besluit van een vorige synode kan, voorzover niet vertrouwelijk, gezien de omvang van het kerkverband beter eerst ter kennis gebracht worden van de kerkenraden. De kerkenraden hebben reeds kennis genomen van het betreffende besluit bij hun ratificatie. De kerkenraden die hebben geratificeerd kunnen zo op de hoogte gesteld worden van mogelijke schriftuurlijke bezwaren tegen het synodebesluit van een zusterkerk. Kerkenraden horen elkaar onderling van Schriftuurlijke bezwaren op de hoogte te houden.
2. Het lijkt het niet raadzaam ook alle revisieverzoeken van brs. en zrs. door te sturen naar de kerkraden, om individuele kerkleden te beschermen in ons kleine kerkverband. In die zin is ook besloten door Deputaten en SVC m.b.t. de voorbereiding van de Generale Synode te Zwolle.
3. De afgevaardigden kunnen door bespreking van het revisieverzoek op hun kerkenraad beter worden toegerust. Bij rechtspraak van een dergelijk groot gewicht, is optimale voorbereiding en overweging binnen de kerken gewenst.

13.a.2.Revisieverzoek 2
OVERWEGING
De generale synode overweegt dat het goed is en de duidelijkheid en rechtszekerheid binnen de kerken dient wanneer in de Instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften wordt aangegeven waaraan een appèlschrift/bezwaarschrift of een revisieverzoek moet voldoen. Daarbij moet duidelijk zijn dat de bezwaren gegrond zijn op Gods Woord, de belijdenis en/of de kerkorde.

BESLUIT
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit de instructie voor de behandeling van bezwaarschriften, art. 1c punt 1-4, te vervangen door de tekst:
Een verzoek om revisie van een besluit, dat in de kerken algemene aanvaarding heeft gevonden, moet wel met zeer klemmende en nieuwe redenen worden aange-drongen en er blijk van geven, dat de indiener zich ernstig rekenschap heeft gegeven van alle argumenten, waarmee dat besluit werd gemotiveerd c.q. verdedigd. (Bouma 1975)

Verder dient een revisieverzoek in ieder geval de volgende zaken te bevatten:
1. een weergave van het besluit, de besluiten, en/of handelingen van de synode waartegen bezwaren zijn gerezen;
2. een formulering van de uitspraak welke de appellant van de synode verlangt.

GROND
Een omschrijving van de vereisten voor een appèlschrift/bezwaarschrift of revisieverzoek bevordert de duidelijkheid en de rechtszekerheid, en dient de vrede in de kerken.

13.a.3. Naam instructie
OVERWEGING
De generale synode overweegt dat het goed is om ook in de naamgeving duidelijk te maken waartoe een instructie dient. Op dit moment kennen de kerken een ″Instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften″ en een ″Instructie Deputaten Behandeling Bezwaarschriften″. Twee instructies met namen die zeer veel op elkaar lijken en ook met elkaar te maken hebben. Voor de duidelijkheid is het beter deze beide al in de naamgeving te onderscheiden. Daarbij gaat het om de aanduiding ″Instructie″.

BESLUIT
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit:
Dat de naam van de ″Instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften″ voortaan luidt ″***Regeling*** ten behoeve van de behandeling van appèlschriften″.

GROND
In de naamgeving van de regeling dient helder uit te komen waar de regeling voor dient, en dient verwarring met andere instructies te worden voorkomen.

13.a.4. kerkraad, meerdere vergadering en appellant
OVERWEGING
De generale synode overweegt dat in de Regeling ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften steeds sprake is van “de classis en de appellant”. Echter een bezwaarschrift kan ook ingediend worden door een kerkraad tegen een classisbesluit. Daarom is het beter te spreken van “de kerkenraad of de meerdere vergadering en appellant”.

BESLUIT
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit:
dat op alle plaatsen in de “Regeling ten behoeve van de behandeling van appèlschriften” waar sprake is van “de classis en de appellant” dit vervangen wordt door *“de kerkenraad of de meerdere vergadering en appellant”.*

GROND
Ook een kerkraad kan partij zijn in een appèlzaak.

13.b. Voorstellen wijziging en aanvulling Instructie Deputaten Behandeling Bezwaarschriften

13.b.1.Naam deputaatschap

OVERWEGING

De generale synode overweegt dat de huidige naam van het deputaatschap voor de behandeling van bezwaarschriften, ″Deputaten Behandeling Bezwaarschriften″, verwarrend kan werken. Immers, zowel bezwaarschriften in appèlzaken als revisieverzoeken worden wel aangeduid als ″bezwaarschriften″. Het is belangrijk om hierin een helder onderscheid te maken. Deputaten voor de behandeling van bezwaarschriften zijn ingesteld om bezwaarschriften in appèlzaken te onderzoeken. Revisieverzoeken vallen buiten hun opdracht.

BESLUIT

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit:

Dat de naam van het deputaatschap voor de behandeling van appelschriften voortaan luidt ″Deputaten Behandeling Appèlschriften″; en dat de betreffende instructie in die zin wordt aangepast.

GRONDEN

1. Bezwaarschriften kunnen enerzijds revisieverzoeken zijn, waarvan de afhandeling in een ander artikel is geregeld. Bezwaarschriften kunnen anderzijds appèlschriften zijn die via de deputaten appèlzaken worden afgehandeld conform de vastgestelde regeling.
2. Hierin dient duidelijk onderscheid gemaakt te worden om een goede behandeling van bezwaarschriften te waarborgen en om de vrede in de kerken te dienen.
3. Daartoe is het zinvol in de naam van het deputaatschap al duidelijk te maken at de taak van het deputaatschap is.

13.b.2. Appèlschriften

OVERWEGING

De generale synode overweegt dat Deputaten Behandeling Appèlschriften alleen bezwaarschriften in appèlzaken dienen te behandelen. Bezwaarschriften (appèlschriften) die door een kerklid (leden) of een kerkraad (raden) zijn ingediend tegen handelingen van mindere vergaderingen. Revisieverzoeken m.b.t. eerdere synodebesluiten dienen eerst behandeld te worden op de plenaire zitting van de generale synode. Het bevordert de duidelijkheid en de rechtszekerheid in de kerken wanneer dit in de Instructie Deputaten Behandeling Appèlschriften wordt vastgelegd.

BESLUIT

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit aan de instructie voor de behandeling van appelschriften een artikel toe te voegen, na art. 1, met de tekst:

Zij zullen alleen dat appelschrift in behandelingen nemen, dat afkomstig is van één of meerdere leden van één der kerken of afkomstig van een kerkenraad, en gericht is tegen een besluit van een classis.

GRONDEN

1. Appèlzaken m.b.t. besluiten van mindere vergaderingen, aangespannen door leden van de kerken, behoren onderzocht te worden door de Deputaten voor de Behandeling van Appèlschriften.

2. Revisieverzoeken, gericht tegen uitspraken van een vorige synode, voorzover niet vertrouwelijk, behoren ter kennis gebracht te worden van de kerkenraden.

13.c. Voorstel voorlopigheid

OVERWEGING

De generale synode overweegt dat de vaststelling van een regeling voor behandeling van bezwaarschriften en de vaststelling van een instructie voor deputaten voor de behandeling van appèlzaken een gevoelige en ingewikkelde zaak betreft. Belangrijk voor de rechtszekerheid in de kerken. Daarom lijkt het wijs om de gewijzigde regelingen aan te merken als "voorlopig" en ze geldig te verklaren t/m de e.v. generale synode. Op die e.v. generale synode kunnen de betreffende documenten dan definitief worden vastgesteld. Zo krijgen de kerken nog één keer de gelegenheid een en ander te bestuderen in het kader van de ratificering van de synodebesluiten.

BESLUIT I

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit:

dat de "Regeling ten behoeve van de behandeling van appelschriften", de regeling t.b.v. de behandeling van revisieverzoeken en de "Instructie Deputaten Behandeling Appèlschriften" voorlopig zijn vastgesteld en geldigheid hebben t/m de zitting van de e.v. generale synode.

GROND

Gelet op de aard van de zaak en het belang van een heldere en zekere rechtsgang in de kerken verdient het aanbeveling de kerken in de gelegenheid te stellen nog eenmaal de regeling en instructie te kunnen bestuderen en eventueel met wijzigingsvoorstellen te komen.

Deputaten werken met de Instructie en de Regeling. Het verdient aanbeveling om ook de deputaten en de kerken de gelegenheid te geven eventueel nog eenmaal met wijzigingsvoorstellen te komen, alvorens een en ander definitief wordt vastgesteld.

13.d. Voorstel beschikbare tijd voor werkzaamheden deputaatschappen

13.d.1 is verwijderd.

13.d.2. Rapportage volgende generale synode

OVERWEGING

Zie 13.d.1.

BESLUIT

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit m.b.t. de instructies voor Deputaten dat de aangegeven rapportage *"zes maanden voor aanvang van de volgende synode", waar mogelijk vervangen wordt door vier maanden voor aanvang van de volgende synode",* en dat de teksten van de instructies voor deputaten alle in die zin worden aangepast.

GRONDEN

1. De tijd tussen twee synodes is kort en legt een grote druk op het werk van deputaten;
2. deputaten krijgen zo meer tijd voor de uitvoering van hun opdracht en de druk op de beschikbare tijd van deputaten wordt zo enigszins verminderd;

1. minder druk en voldoende rust om het deputaatswerk te verrichten is in het belang van de kerken.
2. er blijft nog voldoende tijd over voor kerkenraden en kerkleden om kennis te nemen van de rapporten en eventuele reacties erop te kunnen geven.

13.e. Voorstel om de Acta te voorzien van een register.

OVERWEGING

In de Acta van de Generale Synode te Mariënberg 2005 blijkt een register te ontbreken. Opname van een register in de acta bevordert de toegankelijkheid en bruikbaarheid.

BESLUIT

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, draagt aan Deputaten Voorbereiding Volgende Synode op om de Acta te voorzien van een register.

Zij draagt aan Deputaten Voorbereiding Volgende Synode, zoals die zijn benoemd door de GS te Mariënberg, op om te zorgen voor een los bij te voegen register van de Acta van de GS te Mariënberg.

GROND

Opname van een register in de acta bevordert de toegankelijkheid en bruikbaarheid.

13.f. Voorstellen aanvulling Regeling voor de Generale Synode

OVERWEGING

De generale synode overweegt dat in de Regeling voor de Generale Synode nergens gesproken wordt over de synode-adviseur.

Zij overweegt tevens dat in de Regeling ook niet is opgenomen de mogelijkheid om ter zitting bezwaar aan te tekenen tegen een genomen besluit of zich daartegen op de vergadering te beroepen

Tenslotte overweegt de generale synode dat gemist wordt een verwijzing naar secundus-afgevaardigden.

Het gaat om zaken die niet onbelangrijk zijn en die het waard zijn om er iets over op te nemen in de Regeling, om de goede gang van zaken en de rechtszekerheid en de vrede in de kerken te dienen.

BESLUIT

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen te Zwolle op 18 november 2007, besluit tot de volgende aanvullingen op de tekst van de Regeling voor de Generale Synode:

1. hoofdstuk I, art. 5.a. wordt als volgt gewijzigd: de lijst van zaken voor het agendum toezenden aan alle kerken, classes *en de adviseur; Dit zal geschieden door de samenroepende kerk.*
2. hoofdstuk I, art. 5.b. wordt als volgt gewijzigd: dezelfde lijst, de deputatenrapporten en de 'Huishoudelijke regeling voor generale synoden' toezenden aan de door de classes benoemde primi ***en secundi*** afgevaardigden;
3. toegevoegd wordt aan hoofdstuk II een artikel met de tekst:

   Adviseurs

   1. De gewone hoogleraren van de Theologische Universiteit zullen door de roepende kerk worden uitgenodigd voor het geven van eventuele adviezen. Zolang er nog geen hoogleraren zijn zal één of meerdere ervaren emeritus predikanten worden uitgenodigd, of één of meerdere broeders, die naar het oordeel van de synode in staat is adviezen te geven die waardevol zijn voor het gehele kerkverband. De adviseur geeft zijn adviezen in de vrije discussie ter plenaire zitting. Is bij een bepaalde zaak de deskundige inbreng van een

hoogleraar of adviseur gewenst, dan wordt deze op voorstel van of in overleg met het moderamen verzocht deel te nemen aan het werk van de commissie aan welke deze zaak van advies is toevertrouwd.
Ten dienste van de adviseurs gelden de volgende bepalingen:
a. zo spoedig mogelijk na de opening van de synode zal een voorlopig werk- en tijdschema verstrekt worden aan de adviseur(s);
b. aan het eind van elke vergaderweek of vergaderzitting zal een zo gedetailleerd mogelijk werkschema voor de volgende vergaderweek of vergaderzitting aan de adviseur(s) verstrekt worden;
c. in geval adviezen wenselijk en/of noodzakelijk worden geacht, zal dit telkens bij het verstrekken van dit werkschema worden vermeld, onder overlegging van de benodigde werkstukken.
2 .De dienaar (dienaren) des Woords van de samenroepende kerk zal (zullen) door de preses worden uitgenodigd de zittingen van de synode als adviseur(s) bij te wonen.
3. Deputaten worden door de synode uitgenodigd bij de behandeling van op hun deputaatschap betrekking hebbende zaken aanwezig te zijn, eventueel het woord te voeren en hun advies te geven.
4. En advies over de zaak zelf wordt in de eerste besprekingsronde uitgebracht. In een tweede of derde ronde dient het advies zich te beperken tot eventueel ingediende tegenvoorstellen en amendementen;

4. toegevoegd wordt aan hoofdstuk IV, artikel 6.a. een artikel 6 met de volgende tekst:
   b. Wie overwegende bezwaren heeft tegen een genomen besluit, heeft het recht zijn tegenstemmen in de Acta te doen aantekenen. Hij kan ook verzoeken hierbij de aard van zijn bezwaren aan te duiden.
   c. Wie bezwaar heeft tegen een beslissing van de preses, kan zich op de synode beroepen. In dat geval zal zijn bezwaar terstond in behandeling komen;
5. hoofdstuk VII, art. 2 wordt als volgt gewijzigd: *de tekst van het laatste deel van de Acta of Handelingen, dat niet meer aan de synode kon worden voorgelegd vaststellen**,** de Acta voorzien van een register, en de Acta en Handelingen der synode zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode doen drukken en verzenden;*
6. toegevoegd wordt aan hoofdstuk VII, art. 4, een nieuw punt na punt 5, waarvan de tekst luidt als volgt: *benoeming van de adviseur en betuiging van instemming conform punt 5.*

GROND
De genoemde wijzigingen en aanvullingen betreffen zaken die nog niet geregeld zijn maar die wel behoren geregeld te worden; zij dienen de voortgang van de synode-vergaderingen en de rechtszekerheid en vrede in de kerken.

Hooghalen, 15 oktober 2007

S. de Marie
A. Admiraal
T.L. Bruinius
R. ten Have

Bijlage 1 – Brief aan Deputaten BBK

Hooghalen, 25 oktober 2006

Aan Deputaten BBK
p.a. P. Drijfhout

Geachte broeders,

Graag brengt het moderamen van de generale synode nog een tweetal zaken onder uw aandacht.

1. M.b.t. de opmerking van Deputaten BBK over onduidelijkheid in de instructie over de vraag wat wordt bedoeld met `ondergeschikte punten` (zie ook uw brief van 16 september) heeft de generale synode in zijn vergadering van 30 september j.l. besloten op dit punt aan de instructie niets toe te voegen. De grond daarvoor is dat in de kerkechtelijke jurisprudentie dit voldoende wordt omschreven en dus niet expliciet in de instructie hoeft worden opgenomen. O.a. kan daarbij worden verwezen naar onderstaande teksten.

Roeping tot internationale kerkelijke gemeenschap
a. Naar het Woord van God (Joh. 17:11, 17, 20, 21; Ef. 3:14-4:16; 2 Tim. 3:15, 16) en de daarop gegronde belijdenis (Heidelbergse Catechismus Zondag 21 en N.G.B. art. 27-29) is de kerk van Christus wel verspreid en verstrooid door de gehele wereld, maar toch tezamen gevoegd en verenigd in eenzelfde Geest, en in enigheid van het ware geloof, door het bewaren van de ware leer en dienst en tucht naar de ordeningen van Jezus Christus als haar enig Hoofd.
b. Naar het Woord van God en de belijdenis is het de roeping van de ware gelovigen en van de kerken in elke plaats en elk land te staan naar kerkelijke gemeenschap met allen, die met hen eenzelfde geloof belijden en handhaven in prediking en dienst, kerkregering en tucht, en wel in eenheid van kerkelijk samenleven in elke plaats en land en, waar dit door geografische afstanden, taalbarrières of andere oorzaken niet mogelijk is, door kerkelijke correspondentie als oefening van kerkelijke gemeenschap.
c. Het is tevens de roeping van de ware gelovigen en kerken met ijver en goede voorzichtigheid uit het Woord van God te onderscheiden wat de ware kerk is, om met die ware kerk gemeenschap te oefenen en kerkelijke gemeenschap af te wijzen met kerken die openlijk van de leer en de ordeningen van her Woord van God afwijken, of die zich schismatiek hebben afgescheiden van de ware kerk.
d. Bij het vervullen van deze roeping zal er rekening mee gehouden moeten worden, dat de Here Christus zijn kerk vergadert onder verschillende volken en ook met zijn kerk onder die volken een weg van eigen historie van verdrukking en strijd tegen dwaling en reformatie is gegaan en nóg gaat.
Hierdoor kunnen tussen de kerken ook verschillen aanwijsbaar zijn in de wijze waarop zij de waarheid van God belijden en voorts in de uiterlijke inrichting en liturgische gebruiken en afspraken van kerkregering, terwijl ze toch samenstemmen in het belijden van het Woord van God en het handhaven van de ware leer en de bediening van de sacramenten en niet willen afwijken van wat Jezus Christus als het enige Hoofd heeft verordend (vgl. art. 32 N.G.B, en art. 86 K.O.).
e. In contact met kerken in het buitenland, die relaties hebben met andere kerken of kerkengroepen, met wie de gereformeerde kerken in Nederland geen kerkelijke

correspondentie of gemeenschap hebben, dient voor de vraag van het aangaan van kerkelijke gemeenschap, zowel het onder c. als onder d. genoemde in rekening gebracht te worden. (Groningen-Zuid 1978, art. 139)

Buitenlandsche kerken.

Art. LXXXV. In middelmatige dingen zal men de buitenlandsche Kerken niet verwerpen, die een ander gebruik hebben dan wij.

Ter toelichting wijzen wij op de volgende punten:
1. Dat deze bepaling oorspronkelijk bij de artikelen over Doop en Avondmaal stond. De bedoeling was, dat dingen, die Gods Woord uitdrukkelijk voorschrijft, of berusten op het uitdrukkelijk voorbeeld der apostelen, of met noodzakelijke redenen uit de Schrift worden afgeleid, bij de kerken vast moesten staan, maar dat men in middelmatige dingen (quae sint adiaphorae d.i. die onverschillig, middelmatig zijn). die niet op de leer en het voorbeeld der apostelen steunden, noch bij recht- matige deductie uit de Schrift volgden, elkander Vrij zou laten. Bijv. één of driemaal besprengen, en getuigen bij den doop, en voorts of men bij het Avondmaal staan of zitten of rondgaan zou, uit de Schrift zou lezen of Psalmen zingen, werd vrijgelaten, Artikelen van Wezel 1568, 1: 9—11; VIII : 22; Acta van Embden, 1571, art. 21; van Dordrecht, 1578, artt. 69, 72; en van Middelburg, 1581, art. 45, waar het artikel geredigeerd is zooals het nu nog luidt. De synode van 's-Gravenhage. 1586, nam het letterlijk over, maar verplaatste het als art. 78 op één na achter aan. Blijkbaar om te doen uitkomen, dat dit artikel niet alleen op het Avondmaal, maar ook op de kerkelijke diensten en kerkelijke vergaderingen kan worden toegepast. In den tijd der hervorming kwam het verschil in ritus en ceremoniën voornamelijk bij het Avondmaal uit. Het kwam daarbij dus het eerst aan de orde. Maar het heeft een ruimere strekking en is daarom als algemeen beginsel aan het slot geplaatst.

2. Wat zijn in kerkelijken zin middelmatige dingen? Het artikel bepaalt geheel In het algemeen: ,,In middelmatige dingen" enz., maar bedoelt niet alle philosophische, theologische en ethische, doch alleen kerkelijke middelmatige dingen. Dit blijkt uit den oorspronkelijken tekst. Daarin is sprake van ,,ritus" (quae allis ritibus quam nostris utuntur die andere gebruiken hebben dan wij). Het ziet dus niet op de belijdenis en de kerkinrichting, maar alleen op den ritus (ceremoniën en kerkelijke gebruiken). Zulke adiaphora indifferentia of middelmatige dingen zijn dan, nader bepaald, dingen, die volgens Gods Woord en de apostolische gewoonte aan de kerken zelve ter bepaling zijn overgelaten (Rutgers). De kerken kunnen er in het algemeen geen regelen of bepalingen voor maken. Maar voor elke kerk afzonderlijk zijn ze niet onverschillig. Bij de toepassing in elke kerk is geen enkel ding, geen enkel gebruik of handeling zuiver adiaphoron d.i. onverschillig. Bijv. of de dienst des Zondags om drie uur of zes uur zal plaats hebben is in het algemeen onverschillig, maar plaatselijk volstrekt niet, want de dienst moet gehouden worden op een uur, dat de gemeente het best kan komen. Dingen zijn adiaphora, wanneer er dus geen algemeene regel voor te geven is, die voor alle tijden, plaatsen en personen gelden. Het beteekent volstrekt niet, dat ieder persoon of elke kerk in een bepaald geval naar eigen willekeur kan handelen, maar dat het aan de plaatselijke kerken overgelaten is in elk bepaald geval en lettende op de plaatselijke omstandigheden er een regeling voor te treffen.

3. Dat wij buitenlandsche kerken met andere gebruiken in middelmatige dingen niet verwerpen. Er staat in het Latijn: in adiaphoris damnandae non erunt ecclesiae exterae d.i. in middelmatige dingen mogen de buftenlandsche kerken niet veroordeeld worden. De

Gereformeerde kerken waren niet bekrompen en kerkistisch, maar mild in het erkennen van de gebruiken der andere kerken. Echter op één: voorwaarde, nl. dat er in de belijdenis en in de grondslagen der kerkinrichting overeenstemming ware, want deze zijn nooit adiaphora, nooit middelmatig of onverschillig. Zij onderhielden in den regel alleen correspondentie met die buitenlandsche kerken. die in de belijdenis en in de kerkinrichting één met haar waren.(Joh. Jansen,Korte Verklaring der Kerkenordening, 1976)

2. M.b.t. het eventueel beroepen van predikanten uit kerken waarmee wel officieel contact is maar geen zusterkerkrelatie, en met de vraag of een zusterkerkrelatie aanvaardbaar is wanneer tegelijk een zusterkerkrelatie wordt onderhouden met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, vragen die zich voordeden bij de bespreking van het rapport over de synode in Australië, vindt u een bijgevoegd een aangevulde instructie.

Hopend u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,
u wijsheid en Gods zegen wensend bij uw werk,
namens het moderamen,
R. ten Have, scriba 2

Bijlage 2 – Brief aan DGK Zwolle e.o.

Onderwerp: volgende synode.

Aan de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk
te Zwolle e.o.
p/a de scriba K.A. Tillema.
Linde 20
8032 AD Zwolle.

Waarde broeders,

Zoals u wellicht weet is de Synode te Mariënberg akkoord gegaan om de kerk te Zwolle e.o. aan te wijzen als samenroepende kerk van de volgende Generale Synode.

De Synode besloot dat de volgende GS zal beginnen te vergaderen medio november 2007. Om u te ondersteunen bij uw voorbereidende werkzaamheden heeft de Generale Synode deputaten volgende GS benoemd.
Het deputaatschap voor de volgende Generale Synode bestaat uit de volgende deputaten: Dr. S. de Marie, T.L. Bruinius, A.Admiraal en R. ten Have. De samenroeper van dit deputaatschap is br. A. Admiraal.

Wij sturen u de benoemingsbrief van dit deputaatschap, de instructie van de deputaten, de bijlage Regeling voor de generale synode en de adressenlijst.

Gods zegen toegewenst op al uw arbeid en met de voorbereiding voor de volgende synode.

Met hoogachting en broederlijke groet,
namens het moderamen van de Generale Synode
R. ten Have (2^{e} scriba GS).

Bijlage 3 – Brief aan kerkenraden m.b.t. publicatie deputatenrapporten

Hooghalen, 27 september 2007

Van Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode
p.a. De Drift 26
9414 BB Hooghalen

Aan de kerkenraden van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p.a.

Eerwaarde Broeders,

Onlangs is er overleg geweest met de Synode Voorbereidings Commissie van de samenroepende kerk voor de Generale Synode te Zwolle DV op 18 november 2007, over de vraag hoe om te gaan met publicatie van deputatenrapporten.
Deputaten zijn van mening dat dit het meest efficiënt kan verlopen via de kerkenraden. Immers, alle kerkenraden hebben die rapporten toegestuurd gekregen.
Deputatenrapporten, voorzover niet strikt vertrouwelijk, zijn openbaar. Kerkleden mogen deze lezen. Bovendien is het een goede zaak deze rapporten aan de gemeenteleden aan te bieden om het meeleven te bevorderen.

Deputaten verzoeken u dan ook vriendelijk om met deputaten mee te werken en in uw plaatselijk kerkblad z.s.m. bekend te maken dat deputatenrapporten voor belangstellende gemeenteleden verkrijgbaar zijn bij de kerkenraad.

Met hoogachting en broedergroet,

Namens Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode,
T.L. Bruinius, secretaris

III. Rapport Deputaten ad artikel 49 KO, 30 mei 2007

Aan : de samenroepende kerk van de generale synode van De Gereformeerde Kerken in 2007.
Ondw. : rapport Deputaten ad artikel 49 KO.

Bleiswijk, 30 mei 2007

Geachte broeders,

Deputaten ad artikel 49 KO hebben van de GS Mariënberg 2005/2006 als instructie meegekregen dat zij *"de classes zullen bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en – op verzoek van de classes – bij bijzondere moeilijkheden",* lid 1 van de instructie.
Daarnaast kregen zij als instructie mee dat zij *"de tijdelijke wijzigingen in de KO die naar het besluit van de GS Mariënberg 2005/2006 zijn genomen, controleren op hun uitvoerbaarheid en werkzaamheid. Zij zullen bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende GS zonodig een*

verzoek indienen om die artikelen van de KO die tijdelijk gewijzigd zijn opnieuw te bezien en – indien dit nodig is – te herformuleren", lid 3 van de instructie.

Bij dezen rapporteren wij u dat wij in de periode vanaf onze benoeming geen van beide classes hoefden bij te staan in die gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft.

Ook heeft geen van beide classes een beroep op ons gedaan om hen bij te staan bij bijzondere moeilijkheden.

Daarnaast delen wij u mee dat bij controle van de tijdelijke wijzigingen op hun uitvoerbaarheid en werkzaamheid ons uit niets is gebleken dat met één of meerdere van de tijdelijke wijzigingen in de KO niet goed is te werken. Er is daarom van onze kant geen reden te noemen waarom een inhoudelijke herformulering nodig zou zijn.

Met hartelijke broedergroet, de Deputaten ad artikel 49 KO,
Ds. S. de Marie
H. Nijman sr.
G. Willems
W. Sikkens (sec)

IV. Rapport archivaris

K.A. Tillema,Archivaris
Liede 20
8032 AD ZWOLLE

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, Zwolle 2007
p/a dhr. B. Bredewold
Kolkweg 18
8055 PV LAAG ZUTHEM

Zwolle, 5 november 2007

Geachte broeders,

Ofschoon de Synode van Mariënberg er niet om heeft gevraagd, neem ik toch aan dat een rapport van mij op prijs wordt gesteld.

Het archief van de Generale Synode van Mariënberg 2005 is inmiddels aan mij overgedragen.
Van scriba I heb ik zeven ordners met stukken ontvangen plus een CD "Synode GKH Mariënberg 2005-2006" plus de Vertrouwelijke Acta.
Van scriba II heb ik vier enveloppes met stukken ontvangen.
Van de drukker heb ik vijf exemplaren van de Acta ontvangen (in boekvorm, op CD-Rom en Acta Contracta).

Het aangeboden materiaal heb ik geordend met gebruikmaking van de indeling van de Acta.

Het archief is voorlopig opgeslagen bij een professioneel archiefdepot, in afwachting van definitieve huisvesting van de kerk te Zwolle e.o. en aangenomen dat het archief in Zwolle blijft.

Tenslotte zou ik de volgende adviezen willen geven:

- de kerk te Zwolle e.o. aan te wijzen als archiefbewarende kerk
- een kerk aan te wijzen voor controle van het archief
- een exemplaar van de Acta te laten tekenen door het moderamen
- van de Vertrouwelijke Acta drie exemplaren in het archief te deponeren, waarvan één exemplaar getekend door het moderamen
- een postboek in te voeren om na te gaan of het archief compleet is.

De HEERE zegene u in uw vergaderingen.

Met hartelijke broedergroeten,
K.A. Tillema.

V. Controle archief Generale synode

Marienberg Mei 2008

Aan de synode van de Geref. Kerk
bijéén te Zwolle

Onderwerp: Controle archief GS

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders

Op uw verzoek hebben wij het archief van de archivaris br.Tillema gecontroleerd.
Dat hebben wij gedaan j.l. 19-05-08. **Bij dezen delen wij u mee dat het archief in zeer goede staat is aangetroff**en .

In wat nadere details vervolgens uitgewerkt :
Het archief bevindt zich in een afsluitbare ruimte van een gebouw op een locatie aan de Nervistraat te Zwolle waar een konstante temparatuur is van 17 graden en een luchtvochtigheid van 55 procent.
De archief stukken zijn verpakt in zuurvrije mappen en dan ombonden, hechtmechanieken en scheidingstroken worden dus niet gebruikt, de doos waarin alles is verpakt is niet zuurvrij.
De archief stukken zijn geregisteerd door middel van letters.
Het updaten van cd,s /dvd,s is nog niet aan de orde. Tevens zijn er geen afdrukken (op het papier) van de te bewaren stukken. Dit laatste is misschien wel het overwegen waard dan zouden die bewaard kunnen worden op een andere locatie die te allen tijde toegankelijk is.
Deze locatie is n.l. alleen toegankelijk op werkdagen van 8.00- 17.00 uur.
De toegang tot het archief krijgen alleen diegenen die op dat moment nauw bij kerkelijke vergaderingen betrokken zijn.

Misschien moet er ook aandacht besteed worden aan een vervanger van de archief beheerder Dit is nl. nu alleen maar geregeld bij overlijden.
De compleetheid van het archief kon niet gecontroleerd worden omdat niet bekend is wat er aanwezig moet zijn.

Een regeling van vernietiging van stukken is nu nog niet aan de orde.

Hopende zo aan u verzoek voldoende te hebben voldaan en u Gods zegen toebiddend verblijven wij met:

Hartelijke broeder groeten.
br.K.Homeijer
br J. Schutte

VI. Verslag controle administratie Deputaten Financieel Beheer.

Aan Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Hersteld.
De heer A. Admiraal
Dissel 8
8061 MG Hasselt

IJsselmuiden, 12 juni 2008.

Broeders,

Op verzoek van broeder A. Admiraal hebben ondergetekenden de administratie gecontroleerd van Deputaten Financieël Beheer. Deze administratie is gevoerd door broeder M. Sneep wonende te Bleiswijk. Op vrijdagavond 23 mei 2008 heeft deze controle plaatsgevonden.

Onderwerp van controle:

De periode waarover wij de controle hebben uitgevoerd van Deputaten Financieël Beheer is vanaf 1 januari 2007 tot en met 31 december 2007.

Resultaat van de controle:

Het resultaat van ons onderzoek leidt er toe dat wij de boeken in orde hebben bevonden en stellen u voor om de penningmeester over voornoemde periode decharge te verlenen.

Wij vertrouwen u hierbij van dienst te zijn geweest en uw opdracht naar behoren te hebben uitgevoerd. Uiteraard zijn wij bereid, indien gewenst, u nader te informeren.

Met hartelijke broedergroeten,
W.J. Boot C.J. Teunis

VII. Rapport Deputaten Adresvoering/Contacten Overheid/ Binnenlandse Betrekkingen (DACOBB)

Deputaten
Br A. Admiraal
Br W. Dijkstra, voorzitter
Zr M. Daverschot, secretaris

Rapport werkzaamheden volgens de gegeven instructie n.a.v. artikel 27 Kerkorde:
'De ambtsdragers zullen de gemeente voorhouden dat zij gehoorzaamheid en eerbied verschuldigd is aan de overheid, omdat God deze heeft ingesteld. Zelf moeten zij in dezen een goed voorbeeld geven, en in de weg van gepast respect en correspondentie nastreven dat de overheid de dienst van de kerk steeds wettig beschermt.'

Artikelsgewijze verslaglegging van de werkzaamheden.

1. Zij zullen zich bij de hoge overheid en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken.

1.1. Vanwege de invoering van de Wet van 20 april 1988, houdende bepalingen betreffende de uitoefening van de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging en het recht tot vergadering en betoging, is de Wet tot regeling van het toezicht op de onderscheidene kerkgenootschappen van 1853, ingetrokken.
Dit betekent dat de kerken geen kennis meer behoeven te geven van hun constituering aan de rijksoverheid (i.c. de Minister van Justitie).
Wel verplicht deze nieuwe Wet kerkgenootschappen zich bekend te maken bij de plaatselijke overheid met het oog op het samenkomen op openbare plaatsen en het houden van betogingen.
Om die reden hebben de deputaten aan de scriba's van de kerkenraden d.d. 6 maart 2007 een brief verzonden met deze informatie, met bijvoeging van een voorbeeldbrief voor de kennisgeving aan de plaatselijke overheden.
Vanwege de grote geografische spreiding van de gemeenteleden, plaatst deze kennisgeving kerkenraden wel voor de vraag, welke plaatselijke overheden, afgezien die van de plaatselijke gemeente waar de kerkdiensten gehouden worden, ook aangeschreven dienen te worden.
Deputaten zagen geen mogelijkheid om dit centraler en efficiënter te regelen dan via de eigen kerkenraad.

1.2. Wat betreft het Staatshoofd, Hare Majesteit Koningin Beatrix, hebben deputaten, mee gelet op de artikelen 9 en 10 van de instructie (zie hierna) en na overleg met de algemeen secretaris van Hare Majesteit de Koningin, in een apart schijven aan Haar, kennis gegeven van de constituering van onze kerken.

1.3. Wat betreft de van de overheid uitgaande instellingen:

1.3.1. deputaten hebben de kerkenraden (wellicht ten overvloede) erop attent gemaakt dat het aanbeveling verdient dat de diaconieën zich bekend maken bij de gemeentelijke functionaris die belast is met de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), aangezien in veel plaatsen ernaar gestreefd wordt dat deze functionaris overleg pleegt met

organisaties/hulpverleners die zich al inzetten op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning.

1.3.2. onze kerken dienen zich als algemeen nut beoogende instelling volgens de Wet Identificatie bij Dientstverlening, bij de Belastingdienst bekend te maken voor het verkrijgen van een beschikking met het oog op de in genoemde Wet beoogde doelstellingen (o.a. de giftenaftrek voor de inkomstenbelasting van haar leden). Zoals voor de hand lag hebben de Deputaten Financieel Beheer deze kennisgeving op zich genomen en hebben Deputaten Adresvoering etc. zich daarvan onthouden om onduidelijkheid bij deze overheidsinstelling te voorkomen.

1.3.3. deputaten hebben het officiële overlegorgaan van de kerken en de landelijke overheid het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) in kennis gesteld van de constituering van onze kerken.

-In verband met deze kennisgeving hebben deputaten schriftelijk en telefonisch contact gehad met het secretariaat van het CIO, in de persoon van de heer Mr J.L.W. Zuijdwijk. Hierbij is ook aan de orde gekomen in hoeverre er, buiten de betreffende internetinformatie om, algemene informatie van het CIO voor onze kerken (bijvoorbeeld via een informatiemap/-brochure) beschikbaar zou zijn.
Naast de internetinformatie bleek geen andere schriftelijke informatie beschikbaar te zijn voor niet-leden. Maar de heer van Zuijdwijk was alleszins bereid om deze informatie mondeling in een kennismakingsgesprek te geven.
Ook wilde deze secretaris het desbetreffende schrijven van deputaten, alsook indien gewenst, de toelating van onze kerken tot het CIO, bespreken tijdens de eerstvolgende vergadering van het moderamen in juni 2007. In geval deze toelating gewenst zou worden wilde hij graag nader geïnformeerd worden over onze kerken in het bedoelde kennismakingsgesprek.
Hij attendeerde verder op de mogelijkheid om als deputaten een keer als gast op een plenaire vergadering aanwezig te zijn, zonder voorwaarden vooraf.
De selectiecriteria voor toelating wilde de secretaris niet mailen omdat daar volgens hem toch ruimhartig mee wordt omgegaan. Punten zijn bv: duidelijke identiteit, landelijke spreiding, ledenaantal is een wat omstreden punt.
Bedoelde selectiecriteria worden op verzoek van de plenaire vergadering van maart 2007 opnieuw besproken in de moderamenvergadering van juni 2007.
Op onze vraag of een (eventueel tijdelijk) waarnemerschap tot de mogelijkheden behoorde antwoordde de heer Zuijdwijk ontkennend.

-Op onze vraag naar adresgegevens van de aan het CIO deelnemende lidkerken reageerde de heer Zuijdwijk met de mededeling dat hij het niet juist achtte om, nu onze kerken (nog) niet betrokken zijn bij het CIO en er nog geen kennismakingsgesprek heeft plaatsgevonden, een adreslijst van de lidkerken toe te zenden.

-Op het gespreksvoorstel van de heer Zuijdwijk hebben deputaten gereageerd met een schrijven waarin zij het CIO meedelen dat zijn informatie en de door deputaten verzamelde informatie betreffende de ontwikkeling van het CIO, voorgelegd zijn aan de aanstaande Generale Synode van onze kerken te Zwolle. In afwachting van de besluitvorming van deze Synode zullen deputaten het CIO nader berichten.

-Vanwege het feit dat onze kerken momenteel niet aan het CIO deelnemen zullen zij en i.c. wij als deputaten informatie van de rijksoverheid (gaan) missen. Deputaten zullen daarom

trachten dit gemis zo goed mogelijk op te vangen via het bijhouden van internetinformatie en van andere relevante wet- en regelgeving.
Voor verdere informatie over het CIO, zie bijlage 1.

1.4. Met het oog op de verdere bekendmaking van onze kerken bij de van de overheid uitgaande instellingen en andere landelijke instellingen, hebben deputaten de plaatselijke kerkenraden gevraagd om door de respectievelijke diaconieën in kennis gesteld te worden van de namen en adressen van de landelijke instellingen waarmee zij reeds te maken hebben. Zie hiervoor ook artikel 2.
Op deze vraag is tot nu toe één reactie gekomen, namelijk van de diaconie van de kerk van Zwolle e.o. Deze diaconie heeft geen contacten met (onderdelen van) van landelijke (zorg) instellingen.
Voor zover van de overige diaconieën bericht komt dat zij deze contacten wel hebben, zullen deze instellingen op de hoogte gesteld worden van de constituering van onze kerken.

1.5. Deputaten stellen in verband met het voorafgaande voor dit artikel als volgt te wijzigen:

Nieuwe tekst artikel 1:
Zij zullen zich bij de daarvoor in aanmerking komende overheidsorganen en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken en de plaatselijke kerken op hun verzoek daarbij assisteren.

Zie ook de Samenvatting wijzigingsvoorstellen, bijlage 2 punt 1.

2. *Zij zullen fungeren als officieel adres van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland (postale aanduiding "hersteld") voor overheid, andere kerkgenootschappen en landelijke instellingen en in het algemeen wanneer de kerken gezamenlijk worden aangesproken of aangeschreven.*

2.1. Het hiervoor genoemde overheidsorgaan (het Staatshoofd) en het secretariaat van het CIO zijn door deputaten op de hoogte gebracht van de adresvoering van onze kerken. Ook is aanstaande week de deze kennisgeving gepland voor:

-de in bijlage 1, hoofdstuk 2 genoemde kerkgenootschappen die deel uitmaken van het CIO en de de volgende kerkgenootschappen die (nog) geen deel uit maken van het CIO:
De Gereformeerde Gemeenten in Nederland en Noord-Amerika; De Oud-Gereformeerde Gemeenten en De Hersteld Hervormde Kerk.

3. *Zij zullen stukken die van de overheid en overige kerkgenootschappen bij hen binnenkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken onder de aandacht van de kerken brengen.*

3.1. Deputaten hebben dergelijke stukken tot nu toe niet ontvangen.

4. *Zij zullen op vragen van de overheid en overige kerkgenootschappen over bepaalde zaken antwoord geven, voorzover de kerken zich na 2005 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken. Dit alles in overeenstemming met het gevoelen van de kerken. Zij zullen zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennisgeving aan de kerken doen toekomen.*

4.1. Zie hetgeen deputaten schreven over het gespreksvoorstel van de secretaris van het CIO, onder punt 1.3.3., 3e aandachtsstreepje.

5. *Zij zullen op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen die overal in ons land de dienst van de kerk (art.27 KO) raken, reageren, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de eredienst en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.*

5.1. Ten aanzien van dit artikel hebben naar de mening van deputaten zich nog geen zaken voorgedaan waarop zij nu zouden moeten reageren.

6. *Zij zullen op wetgeving reageren die door de overheid wordt voorbereid en duidelijk het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.*

6.1. Aangezien onze kerken zich in een geseculariseerde samenleving bevinden, een samenleving met haar invloeden die ook deze kerken niet onberoerd laten, wekt dit artikel de indruk dat wij als kerken genoodzaakt zouden zijn op tal van onderwerpen te reageren, o.a. wetgeving inzake echtscheiding, -homohuwelijk, -abortus provocatus en -euthanasie.
Gelet op de inhoud van de artikelen 27 en 30 van de Kerkorde dienen deputaten zich naar hun mening echter te beperken tot *'in de weg van gepast respect en correspondentie nastreven dat de overheid de dienst van de kerk steeds wettig beschermt'* (artikel 27 KO) en *'kerkelijke zaken' (artikel 30 KO).*

Verder overlappen naar de mening van deputaten artikel 5 en 6 elkaar gedeeltelijk.
Daarom stellen deputaten voor artikel 5 en 6 in elkaar te schuiven, met dien verstande dat artikel 5 grotendeels gehandhaafd blijft en artikel 6 vervalt, als volgt:

Nieuwe tekst artikel 5 en artikel 6 laten vervallen:
Zij zullen reageren op wetgeving die door de overheid wordt voorbereid evenals op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk (artikel 27 KO) en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden;van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

Zie verder ook de Samenvatting wijzigingsvoorstellen, bijlage 2 punt 2.

7. *Zij zullen reageren op zaken die door de overige kerken ons bekend worden gemaakt en het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.*

7.1. Ook voor deze mededelingen van overige kerken geldt naar de mening van deputaten dat reacties van deputaten alleen op hun plaats zijn als het gaat om de wettige bescherming van de dienst van de kerk en haar leden en dat het om kerkelijke zaken dient te gaan (artikelen 27 en 30 KO).

Deputaten stellen daarom voor ook artikel 7 te wijzigen, als volgt:

Nieuwe tekst artikel 7:

Zij zullen reageren op zaken die door de overige kerken ons bekend worden gemaakt indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk en het kerkelijke zaken betreft, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

Zie ook de Samenvatting wijzigingsvoorstellen, bijlage 2 punt 3.

***8.** Zij zullen de kerken informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn.*

8.1. Wat betreft de Wet houdende bepalingen betreffende de uitoefening van de vrijheid van godsdienst en van het recht tot vergadering en betoging (1988), de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Wet Identificatie bij Dienstverlening is al het nodige in dit rapport opgenomen naar aanleiding van artikel 1 van de instructie.

8.2. Op dit moment (1 mei 2007) is voor zover deputaten konden nagaan er geen reden om de kerken nog op andere wetgeving te attenderen.

***9.** Zij zullen met betrekking tot het Koninklijk Huis, namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, overbrengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voorbereiden en uitvoeren. behalve wanneer de generale synode bijeen is.*

9.1. Deputaten hebben Hare Majesteit de Koningin in kennis gesteld van de constituering en adresvoering van onze kerken per brief van 6 maart 2007, zie ook hetgeen wij schreven naar aanleiding van artikel 2 van de instructie.

9.2. Namens de kerken zijn gelukwensen verzonden aan:
1. het Kroonprinselijk Paar bij de geboorte van H.K.H. Prinses Ariane op 10 april 2007;
2. Z.K.H. Prins Willem-Alexander ter gelegenheid van zijn verjaardag op 27 april 2007;
3. H.M. Koningin Beatrix ter gelegenheid van Koninginnedag 2007;
4. H.K.H. Prinses Máxima ter gelegenheid van haar verjaardag op 17 mei 2007.

9.3. Deputaten hebben afgesproken alleen H.M. de Koningin en het Kroonprinselijk paar in voorkomende gevallen gelukwensen dan wel betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw over te brengen.

9.4. Gebruikelijk is om als generale synode per telegram een blijk van respect en trouw aan H.M. de Koningin toe te zenden. Om een voorbeeld te geven, volgt hierbij de tekst van een dergelijk telegram (met weglating van een verwijzing naar Prinses Juliana) van de Generale Synode van de GKv te Heemse 1984:
‘De generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeengekomen in Heemse (gemeente Hardenberg), wenst uwe Majesteit de zegen en de hulp van God toe bij de uitoefening van uw koninklijk ambt. De synode betuigt de aanhankelijkheid van de kerken

jegens het Huis van Oranje. De synode verzekert uwe Majesteit dat door de kerken voortdurend voor u wordt gebeden om kracht en wijsheid, in grote dankbaarheid aan God, de Koning der koningen, die u riep tot uw hoge ambt.'
…., preses

10. *Zij zullen op uitnodiging van de overheid de kerken vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken.*

10.1. De algemeen secretaris van H.M. de Koningin deelde deputaten, na een daartoe schriftelijke gestelde vraag, telefonisch mee, dat na de bekendmaking van onze kerken bij het Koninklijk Huis het kerkadres i.c. het deputatenadres ingevoerd zou worden in het desbetreffende adressenbestand. Bij daarvoor in aanmerking komende officiële plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter zouden onze kerken dan ook uitgenodigd worden. Hiervan is overigens (nog) geen officiële bevestiging ontvangen.

11. *Zij zullen nagaan of de decentralisatie van overheidstaken verandering en/of uitbreiding van de instructie noodzakelijk maakt.*

11.1. Deputaten hebben in verband met de decentralisatie ad artikel 1 een wijzigingsvoorstel gedaan, zie ook bijlage 2 onder punt 1.

11.2. Deputaten denken nog na of het zinvol zou zijn, om in het kader van de WMO één centraal informatiepunt voor de kerken aan te bevelen.

11.3. Dit artikel dient ook overwogen te worden in verband met het nadenken over het al dan niet toetreden tot het CIO.

12. *Zij zullen in het algemeen de ontvangst van hun toegezonden stukken aan afzender(s) bevestigen.*

13. *Zij zullen ingeval zij menen, dat bepaalde hun niet regarderende stukken van betekenis kunnen zijn voor de kerken of voor een ander generaal deputaatschap, de afzender(s) daarheen verwijzen.*

14. *Zij zullen het adressenbestand van de kerken en van de overige kerkgenootschappen up-to-date houden.*

Ad artikelen 12-14. Hieraan wordt naar vermogen voldaan.

15. *Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.*

15.1. Hieraan wordt voldaan met de inzending van dit rapport 18 mei 2007 (vaststelling tekst op 16 mei 2007) per e-mail en 21 mei per post.
Een samenvatting van de informatie inzake het CIO treft u aan in bijlage 1.
Een samenvatting van de wijzigingsvoorstellen voor de instructie, treft u aan in bijlage 2.

16. *Dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.*

16.1. De deputaten zijn lid in volle rechten van deze kerken.

17. *Dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.*

17.1. Deputaten stellen voor deze passage te wijzigen in die zin dat daarin naar voren komt dat ook vrouwen lid van een deputaatschap kunnen zijn, als volgt:

Nieuwe tekst artikel 17:

Dat een deputaat als **hij/zij** geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om **zijn/haar** deputaat zijn te doen beëindigen.

Zie ook de Samenvatting wijzigingsvoorstellen, bijlage 2 punt 5.

Overige opmerkingen:

1. Deputaten merken op, dat hoewel zij ook deputaten "binnenlandse betrekkingen" zijn, daarover geen instructie(s) is (zijn) opgenomen. Zij doen daarom bij dezen de volgende voorstellen voor een nieuw artikel in de instructie, bijvoorbeeld na het huidige artikel 7, een nieuw artikel 8:
Deputaten zullen ontwikkelingen in andere gereformeerde kerkverbanden volgen;
Deputaten zullen met name contact leggen met deputaten van de Hersteld Hervormde Kerk en met verontruste predikanten en organen binnen de GKv; deputaten zullen van hun werkzaamheden verslag doen op de eerstvolgende generale synode.
2. Indien de wijzigingen in de artikelen 5,6 en het nieuwe artikel aanvaard worden door de Synode, zullen de artikelen van de instructie vernummerd dienen te worden.

Zwolle, 16 mei 2007
Namens de Deputaten ADRESVOERING/CONTACTEN OVERHEID/BINNENLANDSE BETREKKINGEN (DACOBB) van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Br W. Dijkstra, voorzitter
Zr M. Daverschot, secretaris

VIII. Interkerkelijk Contact Overheidszaken (CIO)

Bijlage 1.

Deputaten willen in deze bijlage u informeren over het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (voortaan CIO.
U zult zich afvragen waarom deputaten dit onderwerp onder uw aandacht brengen, immers nergens lezen we in de instructies over een opdracht betreffende het CIO.
Toch hebben deputaten gemeend te handelen volgens hun instructie, ook in deze zaak. We willen hiervan dan ook in hoofdstuk 1 verantwoording afleggen. In hoofdstuk 2 geven we informatie over het CIO, in hoofdstuk 3 een overzicht van de relatie tussen het CIO en De

Gereformeerde Kerken in Nederland tussen 1944 en 2002. In hoofdstuk 4 formuleren we tenslotte een aantal conclusies en enkele aanbevelingen.

Hoofdstuk 1. Verantwoording.
In de eerste vier instructies wordt deputaten opgedragen:
- Zich bekend maken bij de hoge overheid en van de overheid uitgaande instellingen.
- Fungeren als postadres voor de overheid, andere kerkgenootschappen en landelijke instellingen.
- Stukken van de overheid en van andere kerkgenootschappen onder de aandacht van de kerken brengen.
- Op vragen van de overheid en overige kerkgenootschappen antwoorden.

Het feit dat sinds 1988 aan de hoge overheid geen kennis meer gegeven behoeft te worden van het constitueren van een nieuw kerkverband, betekent ondermeer dat sindsdien de overheid niet meer op de hoogte is van de namen van de kerkgenootschappen en hun adresvoering. Hieruit vloeit ook voort, dat de kerkgenootschappen niet meer rechtstreeks worden aangeschreven en ook geen rechtstreekse informatie van de overheid over wetgeving e.d. ontvangen.
Door deze veranderde situatie zullen deputaten voortaan zelf nog meer alert moeten zijn op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen, die overal in ons land de dienst van de kerk (art. 27 K.O.) raken en wanneer dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de eredienst (instructie artikel 5).
Alle contacten tussen overheid en kerken verlopen op dit moment via het CIO. Aangezien onze kerken daarvan geen deel uitmaken ontvangen wij geen informatie van de overheid. Onze kerken zullen dus moeten overwegen of toetreding tot het CIO voor haar tot een verantwoorde mogelijkheid behoort.
Ook heeft ons deputaatschap contact gehad met het deputaatschap ‘onderzoek synodebesluiten na 1990’. Uit dat contact is gebleken dat deze deputaten voorstellen om de besluiten van verschillende synodes over het CIO, af te wijzen. Om genoemde redenen menen wij, dat het in de lijn van onze opdracht ligt u te informeren over het CIO. Het zou aan te bevelen zijn om in de behandeling en besluitvorming hier rekening mee te houden en de informatie uit deze bijlage over het CIO te koppelen aan uw behandeling van het rapport van deputaten ‘onderzoek synodebesluiten na 1990’ .

Hoofdstuk 2. Historie.
Het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken is ontstaan uit het overleg van kerken met betrekking tot het bovengronds verzet tegen de Duitsers in 1940. Het overleg had in het begin slechts een ‘officieus, informatief en vertrouwelijk’ karakter.
Nog tijdens de Tweede Wereldoorlog begon het overleg een vastere vorm te krijgen. In 1943 werd door een aantal mensen gepleit voor een bestendiging van het Convent tot een permanente kerkelijke werkgemeenschap, ook na de bezetting. Een contactpunt tussen overheid en kerken achtte men “bij uitstek gewenscht”. Dit bleek een belangrijk moment voor wat later het CIO zou worden. In 1945 trad ook de Rooms-Katholieke Kerk tot het Interkerkelijk overleg toe.
Het Interkerkelijk Overleg kreeg in 1946 uiteindelijk een eigenstandige positie, passend bij zijn heel eigen taak: de behartiging van de belangen van de kerk bij de overheid. In 1949 veranderde het Interkerkelijk Overleg zijn naam in Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO).
De onderwerpen waarmee het CIO zich bezig hield, veranderden in de loop der jaren. Zo gaf het CIO eens een brochure uit over burgerlijke ongehoorzaamheid. Omstreeks 1970 speelde

de afkoop van historische tractementsverplichtingen een belangrijke rol. Omstreeks 1983 speelde de aanloop tot de Grondwetsherziening, waarin de nieuwe formulering van de grondrechten een belangrijke plaats innam. Ook de nieuwe ordening van de financiële betrekkingen tussen overheid en kerken was een belangrijk thema. Zaken als wetgeving rond persoonsgegevens, gelijke behandeling, burgerlijk recht, godsdienstonderwijs, de media en de regeling van arbeidstijden zijn onderwerpen, waar het CIO namens de aangesloten kerken met de overheid overleg over heeft gevoerd. Ook werden thema's van meer medisch-ethische aard door het CIO ter hand genomen.
De laatste jaren kwamen er ook heel nieuwe thema's bij. Zoals de maatschappelijke discussies over de grenzen van de grondrechten, de verhouding tussen verschillende grondrechten (vrijheid van meningsuiting, van godsdienst en het recht op gelijke behandeling). Maar ook de discussie over waarden en normen, de rol van de godsdienst in het publieke domein en de verhouding tussen overheid en christendom en jodendom en islam. Het CIO volgt ook de ontwikkelingen in de Europese Unie. Ze onderhoudt ook contacten met de Europese kerkelijke organisaties.
Voorzitters van het CIO waren in chronologische volgorde: mr. I.A. Diepenhorst, A.J. Gijsbers, mr. J.P.H. Donner. Op dit moment is de heer drs. Wim Deetman, burgemeester van Den Haag voorzitter.

Doel.
Het CIO -dat geen rechtspersoonlijkheid en dus ook geen statuten bezit- stelt zich ten doel namens de aangesloten kerken onderwerpen op het terrein van kerk en overheid te bespreken, behandelen of af te doen.
Deze onderwerpen kunnen daartoe:
- door één of meer aangesloten kerken worden ingebracht,
- door het CIO eigener beweging ter hand worden genomen,
- door de overheid aan de orde gesteld worden en op de vergadering ter gemeenschappelijke behandeling worden aanvaard.

Het CIO stelt zich tevens ten doel:
De gemeenschappelijke verzorging van taken of belangen op het gebied van
- de geestelijke verzorging in justitiële inrichtingen,
- de geestelijke verzorging in de krijgsmacht,
- de gezondheidszorg,
- monumentale kerkgebouwen.

Voor de verzorging van taken of belangen op deze laatste terreinen heeft het CIO commissies ingesteld.

Aangesloten kerken.
Bij het CIO zijn de volgende kerken aangesloten:
1. Het Rooms-Katholieke Kerkgenootschap
2. De Protestantse Kerk in Nederland
3. De Remonstrantse Broederschap
4. De Algemene Doopsgezinde Sociëteit
5. De Christelijke Gereformeerde Kerken
6. De Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten
7. De Nederlands Gereformeerde Kerken
8. De Gereformeerde Gemeenten
9. De Oud-Katholieke Kerk van Nederland
10. Het Nederlands-Israëlitischs Kerkgenootschap

11. Het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland
12. De Portugees-Israëlitische Gemeente
13. Het Leger des heils
14. De Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB
15. De Unie van Baptisten Gemeenten in Nederland
16. De Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
17. De Gereformeerde Kerken in Nederland (Vrijgemaakt) (sinds 1996)
18. Het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten
19. De Evangelische Broedergemeente
20. De Molukse Evangelische Kerk/Geredja Indjili Malaku
21. Vereniging van Orthodoxen H. Nikolaas van Myra

De kosten voor een lid-kerkgenootschap zijn € 0,12 per ziel.

CIO-Secretariaat.

- Dr. Sophie van Bijsterveld, Universiteit van Tilburg, tel.: 013-4662183, e-mail: S.C.vBijsterveld@uvt.nl.
- Mr. Hans Zuijdwijk, tel.: 030-2326928, e-mail: HansZ@rkk.nl
- Postadres CIO-Secretariaat: Postbus 13049, 3507 LA Utrecht.

Structuur.

Het CIO bezit geen rechtspersoonlijkheid en heeft dus ook geen statuten.
Het CIO kent de volgende organen en commissies :

- Plenaire vergadering: hierin zijn alle bij het CIO aangesloten kerken vertegenwoordigd.
- Moderamen (dagelijks bestuur): hierin zijn de drie grootste kerkgenootschappen vertegenwoordigd; in een representatieve vertegenwoordiging van de overige stromingen binnen het CIO is tevens voorzien.
- Kerncommissies: aan de kerncommissies worden inhoudelijke zaken ter studie en advisering voorgelegd.
- CIO-justitie (CIO-J): commissie voor de geestelijke verzorging in justitiële inrichtingen.
- CIO-Militairen (CIO-M): commissie voor de geestelijke verzorging in de krijgsmacht.
- CIO-Gezondheid (CIO-G): commissie voor de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg.
- CIO-Kerkgebouwen (CIO-K): commissie kerkelijke gebouwen.

Bij de samenstelling van de commissies wordt gestreefd naar representatieviteit van de meest betrokken kerkgenootschappen.

Hoofdstuk 3. Overzicht van de relatie tussen het CIO en De Gereformeerde Kerken in Nederland tussen 1944 en 2002.

We geven hier een chronologisch overzicht van contacten tussen De Gereformeerde Kerken in Nederland **(vrijgemaakt)** en het CIO tussen 1944 en 2002. In de meeste gevallen zullen we samenvattend verwoorden. Wanneer er aanleiding toe is, zullen we belangrijke informatie in extenso opnemen.

Acta 1946, artikel 255: GS Groningen

Om deel te nemen aan de samenspreking in het I(inter)Kerkelijk) O(verleg). Dit betrof alleen het overleg over de geestelijke verzorging militairen.

Acta 1948, artikel 158: GS Amersfoort
Deze synode besloot geen nieuwe deputaten voor de geestelijke verzorging van militairen te benoemen.

Acta 1951, artikel 55: GS Kampen
Hier wordt door de praeses geconstateerd, dat er nog steeds geen rapport is ingekomen van deputaten IKO.

Tot aan de GS Rotterdam-Delfshaven 1964 komt het punt van IKO of CIO niet meer aan de orde. Dat heeft te maken met het feit dat deputaten niet hadden gerapporteerd en de GS Amersfoort 1948 niet opnieuw deputaten voor de geestelijke verzorging militairen heeft benoemd. Wel heeft zich sindsdien een Contact-Commissie Gereformeerde Garnizoenskerken en een Vereniging van Gereformeerde Reserve-Legerpredikanten gevormd. Beide organen hebben veel en goed werk voor de stimulering van de geestelijke verzorging van de eigen militairen verricht.

Acta 1961, artikel 55: GS Assen
Op verzoek van de kerkenraad van Assen en gesteund door de classis Assen en de particuliere synode van Drenthe, besluit de synode opnieuw deputaten te benoemen voor de geestelijke verzorging van militairen.

Acta 1964, artikel 136: GS Rotterdam-Delfshaven
Deputaten geven in een brief d.d. 24 augustus 1964 aan, dat deelname aan het CIO-M (Militairen) niet mogelijk is, als kerken niet tevens lid zijn van het CIO. Daarom verzoeken deputaten om de kerken te doen vertegenwoordigen in het CIO. Besloten wordt om aan een deputaatschap geestelijke verzorging militairen op te dragen namens de kerken in het CIO-M zitting te nemen. De synode besluit conform het verzoek van deputaten, de kerken te doen vertegenwoordigen in het CIO-M, overwegende dat deelname aan het CIO-M, geen enkele binding aan het standpunt van de andere vertegenwoordigende kerken en groeperingen met zich meebrengt.

Acta 1967, artikel 95: GS Amersfoort-West
De door de vorige synode benoemde deputaten hebben rapport uitgebracht van hun werkzaamheden. Het CIO heeft het verzoek van De Gereformeerde Kerken niet ingewilligd, omdat men bezig was een nieuw statuut op te stellen. Daardoor was het voor deputaten niet mogelijk uitvoering te geven aan hun opdracht. Deputaten hebben het nieuwe statuut van het CIO ontvangen en aan de kerken gezonden. Het nieuwe doel van het CIO is:
A. "De gemeenschappelijke bespreking, behandeling of afdoening door participerende kerken van op het terrein van Kerk en Overheid gelegen zaken".
B. Dat blijkens het statuut een besluit van het CIO slechts dan niet bindt "indien de delegatie van een participerende kerk blijkens een in de notulen vastgelegde verklaring meent voor het besluit geen verantwoordelijkheid te kunnen dragen".
De synode is van oordeel:
A. Dat de werkzaamheden veel meer omvatten dan alleen de Geestelijke verzorging van militairen.
B. Dat het niet op de weg van de gereformeerde kerken ligt aan bedoelde werkzaamheden deel te nemen door zitting te hebben in het CIO.
C. Dat geen nieuwe deputaat voor deelname aan het CIO wordt benoemd.
D. Dat uit geen der stukken voldoende duidelijk is welk wezenlijk belang gediend is met het toetreden tot het CIO (nieuwe basis).

Acta 1969, artikel 356: GS Hoogeveen
Hier wordt niet meer gesproken over het CIO. Wel wordt gesproken over de geestelijke verzorging van militairen. Vooral, dat de Contact-Commissie Gereformeerde Garnizoenskerken nog steeds voortreffelijk werk verricht. Verder wordt gesproken over het instituut van legerpredikanten.

Dit gaat zo door tot de GS Arnhem 1981. Dan rapporteren deputaten dat ze een brief hebben ontvangen van het CIO d.d. 24 december 1979, waarin zij de gereformeerde kerken verzoekt in overweging te nemen in het Contact te participeren. Deputaten leggen dit schrijven voor aan de synode.

Acta 1981, artikel 149: GS Arnhem
De synode besloot niet te voldoen aan het verzoek van het CIO te participeren in haar organisatie. Als grond werd genoemd, dat niet is gebleken, dat de deputaten zich niet rechtstreeks tot de overheid kunnen wenden ten aanzien van kerkelijke zaken.

Acta 1984, artikel 64: GS Heemse
Onder het kopje Geestelijke verzorging militairen wordt melding gemaakt van een brief van het CIO d.d. 16 november 1983. Daarin wordt mee gedeeld, dat deelname aan het overleg in CIO-M niet mogelijk is zonder ook te participeren in het CIO. Verder wordt gemeld, dat deputaten als waarnemers zonder enige verplichting tot dit overleg worden toegelaten. In de instructies voor nieuwe deputaten wordt onder punt 5c vermeld, dat deputaten in het kader van de geestelijke verzorging van militairen, genoemd onder 5b, als waarnemers zonder enige verplichting, moeten doen wat mogelijk is m.b.t. het werk van de CIO-M.

Acta 1987, artikel 81: GS Spakenburg-Noord
Hier wordt gemeld, dat sedert februari 1986 een afgevaardigde van de kerken (één van de deputaten) als waarnemer tot het CIO- M werd toegelaten. Verder werd in de instructies voor nieuwe deputaten onder punt 9c de opdracht van de vorige synode herhaald om te doen wat mogelijk is m.b.t. het werk van het CIO-M. In het deputatenrapport werd melding gemaakt van het volgende: "Zowel CIO als CIO-M drongen er namelijk nogmaals op aan, dat onze kerken eerst zouden toetreden tot het CIO, om vervolgens als participant daarvan ook deel te kunnen nemen aan allerlei commissiewerk". Toch besloot het CIO-M in februari 1986 om een afgevaardigde van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt als waarnemer toe te laten. Dit waarnemerschap houdt in, dat we de vergaderingen van het CIO-M volledig kunnen bijwonen, alle stukken toegezonden krijgen en desgewenst in alle zaken mee kunnen spreken. Alleen hebben we dan geen stemrecht.

Acta 1990, artikel 69: GS Leeuwarden
Hier wordt de lijn van Spakenburg-Noord voortgezet ten aanzien van het CIO-M. Ook het deputatenrapport biedt geen nieuwe ontwikkelingen. Wel melden deputaten dat als gevolg van het intrekken op 27 april 1988 van de wet van 1853, bijstelling van de instructies nodig is. Tevens wordt in artikel 140, besluit 3 het volgende besloten:
"Deputaten op te dragen nader te bestuderen hoe hun werkzaamheden beter kunnen worden afgestemd op de in de laatste decennia ingrijpend gewijzigde verhoudingen tussen kerken en overheid, met name op het punt van goede informatiekanalen, van wetgeving die voor de kerken consequenties heeft en van rechtspleging die voor het functioneren van de kerken van belang is".

Acta 1993, artikel 84: GS Ommen
Deze synode besluit in artikel 84, besluit 3 het volgende:
A. "Zich als waarnemer namens de Gereformeerde Kerken in Nederland te doen vertegenwoordigen in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO)";
B. "Aan de eerstvolgende generale synode advies uit te brengen over de vraag of deelneming in het CIO dienstbaar kan zijn aan een betere afstemming van het werk van deputaten op de in de laatste
decennia ingrijpend gewijzigde verhouding tussen kerken en overheid". Als gronden werden hiervoor aangevoerd:
a. de Generale Synode van Leeuwarden 1990 wees op de noodzaak van het beschikken over goede informatiekanalen (Acta art. 140, grond 3a). Het CIO is het overkoepelende orgaan waarmee de overheid ten aanzien van de kerken een directe relatie onderhoudt;
b. samenwerking binnen het CIO draagt een burgerlijk karakter: geloofseenheid wordt hierbij niet verondersteld. Indien een participerende kerk in de notulen laat vastleggen dat een in het CIO genomen besluit niet voor haar verantwoordelijkheid kan komen, heeft dat besluit voor haar geen bindend karakter;
c. als waarnemer is het mogelijk het werk van het CIO volledig te volgen en tegelijk na te gaan of zich problemen voordoen en op welke punten.
Tevens zien we in besluit 2d en 2e reeds een uitbreiding van de instructies, welke uitbreiding in conflict komt met artikel 30 KO.

Acta 1996, artikel 56: GS Berkel en Rodenrijs
In besluit 3 wordt besloten om het lidmaatschap CIO-M aan te vragen. Omdat toetreding tot het CIO het lidmaatschap van het CIO-M wenselijk maakt.
In artikel 95, besluit 3f werd besloten om zich namens De Gereformeerde Kerken in Nederland te doen vertegenwoordigen in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO). In de gronden wordt dit besluit als volgt onderbouwd:
a. het CIO blijkt een goede informatiebron te zijn;
b. het CIO treedt goed en geargumenteerd op in de richting van de overheid;
c. voor inhoudelijke bijdragen van de kant van de deputaten is voldoende ruimte;
d. een besluit van het CIO is niet bindend voor een participerende kerk, wanneer deze kenbaar maakt en laat vastleggen er geen verantwoordelijkheid voor te kunnen dragen;

Acta 1999, artikel 99: GS Leusden
De lijn van Ommen en Berkel wordt hier voortgezet. We lezen niet van enig bezwaar uit de kerken. Tevens lezen we over de kosten die verbonden zijn aan het lidmaatschap m.b.t. het CIO in besluit 3 l:
"*ter bekostiging van hun werk en van het lidmaatschap van het CIO een bedrag van de kerken te heffen tot maximaal f 22.100,-- voor 2000, f 22.900,-- voor 2001 en f 23.700,-- voor 2002".*

Acta 2002, artikel 195: GS Zuidhorn
Ook op deze synode wordt de lijn, die was ingezet, voortgezet.
Mee door deelname aan het CIO werden vanaf Ommen de instructies zo uitgebreid met het oog op het reageren op wetgeving, dat er steeds meer spanning ontstond tussen artikel 30 KO en de instructies. Binnen het CIO kwamen allerlei zaken aan de orde, waarover besluiten moesten worden genomen door de lidkerken. Politieke, maatschappelijke en ethische onderwerpen.

Hoofdstuk 4. Conclusies en aanbevelingen.

Conclusies.

A. In het voorgaande tekenen zich twee lijnen af.

De eerste lijn handelt over het contact tussen afzonderlijke kerken met de overheid. Kerken moesten zich tot 27 april 1988 melden bij de minister van justitie, dit ingevolge de wet van 1853. Vooral vlak na de oorlog zien we dat deputaten van afzonderlijke kerken nog geregeld rechtstreeks met de overheid communiceerden, tot zelfs met ministers toe. Daarna bleven kerken uiteraard voldoen aan hetgeen de wet van hen vroeg en stuurden regelmatig wijzigingen en aanvullingen naar de minister van justitie. Van de kant van de overheid kwam er steeds minder informatie naar de afzonderlijke kerkgenootschappen toe. De laatste decennia eigenlijk helemaal niet meer. Vooral na de wetswijziging van 1988, was er van communicatie nauwelijks meer sprake.

De tweede lijn laat zien dat na de oorlog een aantal kerken in een orgaan gingen samenwerken. Dit orgaan heette "Contact in Overheidszaken". Vanaf 1949 geheten "Interkerkelijk Contact in Overheidszaken". Steeds meer ging de overheid dit orgaan zien als officieel orgaan en als spreekbuis dat namens de kerkgenootschappen in Nederland sprak en handelde.

B. De Gereformeerde Kerken hebben vanaf 1944 tot 1993 wel contact gezocht met het CIO, maar niet om daar lid van te worden, maar voor de geestelijke verzorging van haar militairen. Slechts de GS Rotterdam-Delfshaven besloot wel om toe te treden tot het CIO-M. Zij leefde in de veronderstelling, dat dit kon los van het CIO lidmaatschap. Toen op de synode van Amersfoort-West bleek dat het CIO veel meer zaken omvatte dan was voorzien, besloot men daarvan geen lid te worden. De GS Heemse 1984 besloot om een deputaat als waarnemer te doen optreden bij het CIO-M. Door dit besluit had men wel de beschikking over informatie en kon men ook het standpunt van de kerken duidelijk maken zonder verantwoordelijkheid te dragen voor de besluiten en de koers van het
CIO-M.

We zien dus dat de kerken steeds afkerig zijn geweest van participatie in het CIO. Men vond dat participatie in bedoeld orgaan en aan bedoelde werkzaamheden niet lag op de weg van de Gereformeerde Kerken. Tevens bleek uit geen der stukken welk wezenlijk belang gediend was met het toetreden tot het CIO.

Ook was niet gebleken, dat deputaten zich niet rechtstreeks tot de overheid zouden kunnen wenden in kerkelijke zaken.

Met deze argumenten hebben de synodes van Ommen en Berkel zich niet geconfronteerd, noch die weerlegd. Men besloot op praktische gronden, dat participatie in het CIO wel mogelijk of zelfs noodzakelijk geworden zou zijn.

Daarnaast bleek uit gesprekken, die gevoerd werden door deputaten, waarvan melding gemaakt werd in een rapport uit 1992 voor de GS Ommen, dat de statuten van het CIO participerende kerken in de besluitvorming niet bindt. Echter gesprekken met de voorzitter en de secretaris van het CIO maakten duidelijk, dat het niet op prijs wordt gesteld, indien een participerende kerk geen verantwoordelijkheid zou kunnen dragen voor een besluit binnen het CIO, tenminste wanneer dat structureel het geval zou zijn. Men zou dan immers naar de overheid toe steeds moeten melden niet namens alle kerken te spreken.

Ook blijkt dat binnen het CIO besluiten worden genomen over allerlei zaken, zowel politieke als maatschappelijke en ethische. Deze zaken worden ook weer teruggekoppeld naar de kerken. Veel van deze zaken zijn geen kerkelijke zaken naar artikel 30 KO.

Tenslotte liegen ook de kosten, verbonden aan het toetreden tot het CIO, er niet om.

Aanbevelingen.
1. Het zou wenselijk zijn dat de synode het onderdeel van ons rapport dat handelt over het CIO behandelt in samenhang met het rapport van deputaten 'onderzoek synodebesluiten na 1990,' met name onderdeel F1 uit genoemd rapport, omdat hier over dezelfde zaak gesproken wordt.
2. Het zou wenselijk zijn dat de kerken op duidelijke gronden, besluiten niet toe te treden tot het CIO.

Bijlage 2.

WIJZIGINGSVOORSTELLEN behorend bij het Rapport Deputaten ADRESVOERING/CONTACTEN OVERHEID/BINNENLANDSE BETREKKINGEN (DACOBB) van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Ad artikel 1. ***Zij zullen zich bij de hoge overheid en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken.***

Nieuwe tekst artikel 1:

Zij zullen zich bij de daarvoor in aanmerking komende overheidsorganen en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken en de plaatselijke kerken op hun verzoek daarbij assisteren.

2. Ad artikel 5. Zij zullen op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen die overal in ons land de dienst van de kerk (art.27 KO) raken, reageren, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de eredienst en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

Nieuwe tekst artikel 5:
Zij zullen reageren op wetgeving die door de overheid wordt voorbereid evenals op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk (artikel 27 KO) en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden;van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.
3. Ad artikel 6. Zij zullen op wetgeving reageren die door de overheid wordt voorbereid en duidelijk het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

Nieuwe tekst: geen. Laten vervallen in verband met nieuwe redactie van artikel 5.

4. Ad artikel 7. Zij zullen reageren op zaken die door de overige kerken ons bekend worden gemaakt en het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.
Nieuwe tekst artikel 7:

Zij zullen reageren op zaken die door de overige kerken ons bekend worden gemaakt ***indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de***

dienst van de kerk en het kerkelijke zaken betreft, indien niet op het bijeenkomen van de *generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.*

5. Ad artikel 17. Dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Nieuwe tekst:
Dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om **zijn/haar** deputaat zijn te doen beëindigen.

Algemene opmerking, nieuw artikel:

Deputaten willen nog opmerken, dat hoewel zij ook deputaten "binnenlandse betrekkingen" zijn, daarover geen instructie(s) is (zijn) opgenomen. Daarom stellen deputaten een nieuw artikel in de instructie op te nemen, als volgt:
Deputaten zullen ontwikkelingen in andere gereformeerde kerkverbanden volgen;
Deputaten zullen met name contact leggen met deputaten van de Hersteld Hervormde Kerk en met verontruste predikanten en organen binnen de GKv; deputaten zullen van hun werkzaamheden verslag doen op de eerstvolgende generale synode.

IX. Minderheidsrapport Deputaten Adresvoering / Contacten Overheid / Binnenlandse Betrekkingen

Aan : De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken - 2007, bijeenkomend te Zwolle

Van : A. Admiraal, Dissel 8, 8061 MG Hasselt
Deputaat Adresvoering / Contacten Overheid / Binnenlandse Betrekkingen.

Datum:12 juni 2007

Betreft:Voorstellen Binnenlandse Betrekkingen en Onderzoek Hersteld Hervormde Kerk

Geachte broeders,

Inleiding
Het deputaatschap heeft in zijn rapport aan u het voorstel gedaan om een nieuw artikel 8 in te voegen in de instructie. Dit voorstel betreft de instructie met het oog op de binnenlandse betrekkingen.
Het voorstel, uitgebracht namens het deputaatschap, heeft niet mijn instemming. Het is te vrijblijvend en geeft naar mijn mening te veel vrijheid aan deputaten.
Daarom ontvangt u van de minderheid van het deputaatschap de voorstellen met betrekking tot het aangaan van binnenlandse betrekkingen en onderzoek naar de Hersteld Hervormde Kerk.
Onderstaand komt aan de orde:
Het voorstel gedaan namens het deputaatschap.
Het voorstel van de minderheid voor de instructie inzake binnenlandse betrekkingen.
Het voorstel van de minderheid inzake onderzoek naar de Hersteld Hervormde Kerk.

Het voorstel gedaan namens het deputaatschap (meerderheidsvoorstel)
Het voorstel, gedaan namens het deputaatschap luidt als volgt: "Deputaten zullen ontwikkelingen in andere gereformeerde kerkverbanden volgen;
Deputaten zullen met name contact leggen met deputaten van de Hersteld Hervormde Kerk en met verontruste predikanten en organen binnen de GKv; deputaten zullen van hun werkzaamheden verslag doen op de eerstvolgende generale synode."
Door de minderheid van het deputaatschap is het meederheidsvoorstel in tweeën opgedeeld: de voorgestelde eerste instructie is de basis. Vanuit deze instructie volgt de tweede.
Het voorstel van de minderheid voor de instructie inzake Binnenlandse Betrekkingen

2.1. De instructie inzake binnenlandse betrekkingen
Het voorstel van de minderheid van het deputaatschap heeft de volgende redactie:
"Deputaten zullen alleen contact leggen met deputaten van andere kerkverbanden indien duidelijk blijkt dat het betrokken kerkverband in woorden en daden zich bindt aan geheel de Schrift, zoals deze beleden wordt in De Apostolische Geloofsbelijdenis, De Geloofsbelijdenis van Nicea, De Geloofsbelijdenis van Athanasius, De Nederlandse Geloofsbelijdenis, De Heidelbergse Catechismus en De Dordtse Leerregels, en nageleefd wordt volgens De Dordtse Kerkenordening."
De minderheid van het deputaatschap heeft de volgende gronden voor zijn voorstel:
Grond:
De huidige instructie voor deputaten bepaald in punt 2 het volgende: "Zij zullen fungeren als officieel adres van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland (postale aanduiding "hersteld") voor overheid, andere kerkgenootschappen en landelijke instellingen en in het algemeen wanneer de kerken gezamenlijk worden aangesproken of aangeschreven."
Zie pagina 238 van de Acta van de Generale Synode van Mariënberg.

Overweging:
2.1. Eenheid.
De kerken zoeken met andere kerkverbanden alleen eenheid in het ware geloof. Het zoeken van deze eenheid houdt in dat alleen contact gezocht wordt met kerkverbanden waarvan duidelijk blijkt dat deze in hun woorden en daden blijk geven te leven en te willen leven naar geheel de Schrift.
Dat moet blijken uit het onverkort aanvaarden en handhaven van De Apostolische Geloofsbelijdenis, De Geloofsbelijdenis van Nicea, De Geloofsbelijdenis van Athanasius, De Nederlandse Geloofsbelijdenis, De Heidelbergse Catechismus en De Dordtse Leerregels.
Tevens moet vaststaan dat er een oprechte begeerte is om het kerkelijk leven te reguleren in overeenstemming met De Dordtse Kerkenorde.

2.2. Contact met organisaties.
Volgens de huidige instructie hebben deputaten alleen contact met organisaties.
De huidige Instructie voor deputaten geeft in punt 2 aan dat deputaten aangesteld zijn voor contact met organisaties, zoals overheden, andere kerkgenootschappen en landelijke instellingen.
Instructie punt 2 betekent daarom dat deputaten geen contactadres zijn voor individuele gelovigen binnen een dwalend kerkverband. Deputaten zullen geen contact zoeken met individuele gelovigen.

2.3. De plaatselijke kerk is het adres voor gelovigen
De plaatselijke kerk is de plaats waar de gelovigen thuis horen. Iemand die verontrust is binnen een dwalend kerkverband behoort zich te voegen bij de plaatselijke kerkenraad in

wiens ressort hij woonachtig is, indien hij contact zoekt met een Gereformeerde Kerk. Dat geldt ook voor een verontruste predikant. De actie gaat dus uit van de 'bezwaarde' zelf in eerste instantie. Dat geldt ook als het meerdere gelovigen betreft.

2.4. Een orgaan is een deel van een organisatie
Een orgaan (zoals het meerderheidsvoorstel daar over spreekt), is een deel van een mens, dier, plant of organisatie met een bepaalde functie, zoals bijvoorbeeld een zintuig, werktuig of stem.
Onder een orgaan verstaan wij ook wel, datgene wat de mening van een bepaald lichaam verkondigt, zoals een spreekbuis of een blad van een vereniging.
Een orgaan heeft de functie om het lichaam of de organisatie waarvan zij een onderdeel is, in stand te houden of te propageren. Dat houdt in dat een orgaan van een dwalend kerkverband meewerkt om dat dwalende kerkverband in stand te houden.

2.5. Deputaten zijn geen contactadres voor een orgaan
Met het oog op een oriëntatie inzake kerkelijke eenheid betekent instructie punt 2 dat deputaten, geen contact mogen zoeken of aangaan met een orgaan binnen een dwalend kerkverband. Behalve dan wanneer de kerken zelf worden aangesproken.

2.6. De GKv is een dwalend kerkverband
In de Acte van Vrijmaking of Wederkeer waarmee onze kerken zich in 2003 en 2004 hebben vrijgemaakt van Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (GKv) is duidelijk aangetoond dat de GKv een dwalend kerkverband is.
3. Het voorstel van de minderheid inzake onderzoek naar de Hersteld Hervormde Kerk.
Omdat de Hersteld Hervormde Kerk een nieuw kerkverband is, is het goed om te onderzoeken waar dit kerkverband staat. Door niet met de PKN mee te gaan hebben zij in ieder geval de noodzaak van een doorgaande schriftuurlijke reformatie gezien.

3.1. De instructie inzake onderzoek naar de Hersteld Hervormde Kerk
Het voorstel van de minderheid heeft de volgende redactie:
"Gelet op de ontwikkelingen binnen de Hersteld Hervormde Kerk onderzoeken deputaten in welke mate dit kerkverband zich in woord en daad houdt en wil houden aan geheel de Schrift, zoals deze beleden wordt in De Apostolische Geloofsbelijdenis, De Geloofsbelijdenis van Nicea, De Geloofsbelijdenis van Athanasius, De Nederlandse Geloofsbelijdenis, De Heidelbergse Catechismus en De Dordtse Leerregels, en nageleefd wordt volgens De Dordtse Kerkenordening."

3.2. de minderheid van het deputaatschap heeft de volgende grond onder zijn voorstel.

Grond:
Een besluit over contact met een kerkverband kan eerst dan op een verantwoorde manier genomen worden als de kerken zicht hebben op welke wijze dit kerkverband in woord en daad leeft en begeert te leven naar de Schrift, zoals weergegeven in de door de Gereformeerde Kerken aangenomen belijdenisgeschriften en kerkenorde.

A.Admiraal

X. Wijzigingsvoorstel DACOBB inzake artikel 8 uit het meerderheidsrapport en punt 2.1 en 3.1 uit het minderheidsrapport.

Instructie deputaten binnenlandse betrekkingen

Voorgestelde instructie deputaten aan synode

- **minderheidsrapport:** "Deputaten zullen alleen contact leggen met deputaten van andere kerkverbanden indien duidelijk blijkt dat het betrokken kerkverband in woorden en daden zich bindt aan geheel de Schrift, zoals beleden wordt in De Apostolische Geloofsbelijdenis, De Geloofsbelijdenis van Nicea, De geloofsbelijdenis van Athanasius, De Nederlandse Geloofsbelijdenis, De Heidelbergse Catechismus en De Dordtse Leerregels, en nageleefd wordt volgens de Dordtse Kerkenordening."

- **meerderheidsrapport:** "Deputaten zullen ontwikkelingen in andere kerkverbanden volgen; deputaten zullen met name contact leggen met deputaten van de Herstel Hervormde Kerk en met verontruste predikanten en organen binnen de GKv; deputaten zullen van hun werkzaamheden verslag doen op de eerstvolgende generale synode."

Voorgestelde nieuwe omschrijving van de instructie:

- Deputaten zullen ontwikkelingen in andere kerkverbanden nauwlettend volgen;
- Deputaten zullen, wanneer zich tekenen voordoen, waaruit blijkt dat er sprake is van trouw aan Schrift en belijdenis, daartoe oriënterende contacten leggen met betreffende kerk(en) om zich over deze tekenen nader te laten informeren;
- Deputaten zullen van hun werkzaamheden verslag uitbrengen en hun rapport een half jaar voor aanvang van de generale synode aan de kerken zenden.

Afgesloten 9 januari 2008.

XI. Aanvullend Rapport (DACOBB) betreffende de in het jaar 2008 verrichte werkzaamheden volgens artikel 1 van de betreffende Instructie (n.a.v. artikel 27 Kerkorde) inzake het aanvragen van de plaatselijke kerken en wijkgemeenten van de status van Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

***Ad artikel 1 van de Instructie**:*
'Zij zullen zich bij de hoge overheid en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken'

1. Op 1 januari 2008 zijn de belastingregels voor 'Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI) op
het gebied van: schenking, successie en aftrek van giften (inkomsten- en vennootschapsbelasting) veranderd. Alleen de door de Belastingdienst als ANBI aangemerkte instellingen kunnen per die datum gebruikmaken van de fiscale voordelen. Dit betekende dat alle kerken en wijkgemeenten en overige kerkelijke verenigingen in ons kerkverband bij de Belastingdienst vóór 1 januari 2008 een beschikking voor een ANBI-status dienden aan te vragen.
Aanvankelijk moest ten behoeve van de belastingaftrek van giften etc. over het jaar 2008, deze ANBI-status ook vóór 1 januari 2008 toegekend zijn. Maar de Staatssecretaris van Financiën heeft in januari 2008 laten weten dat ook ANBI-aanvragen die na 1 januari 2008 zijn ingediend, gehonoreerd kunnen worden, als men aannemelijk kan maken *'dat de*

vertraging het gevolg is van problemen met adressering of het niet tijdig hebben ontvangen van een fiscaal nummer' (Reactie op Tweede Kamervragen van de SGP).

2. Door broeder E. Korevaar , penningmeester van de Commissie van Beheer van de kerk van Zwolle e.o., werd d.d. 2 februari jl. per e-mail aan ons Deputaatschap gemeld dat de aanvraag van een ANBI-status voor onder andere de kerk van Zwolle e.o. werd afgewezen omdat een beleidsstuk van de kerk ontbrak. Naar later bleek is de aanvraag niet afgewezen omdat een beleidsstuk van de kerk ontbrak, maar omdat deze kerk de vraag op het betreffende aanvraagformulier of er een beleidsplan aanwezig was, met 'nee' had beantwoord. Het indienen van een beleidsstuk was geen vereiste van de Belastingdienst.
Desgevraagd heeft vervolgens een woordvoerder van het Steunpunt Kerkelijke Beheerszaken van de GKv broeder Korevaar meegedeeld dat de aanvraag van de bij het CIO aangesloten kerken en hun kerkelijke verenigingen (waaronder de GKv) was gedaan door het CIO via het sluiten van een convenant met de Belastingdienst. De Gereformeerde Kerken (hersteld) zijn echter niet bij het CIO aangesloten.
Navraag bij de Belastingdienst leverde broeder Korevaar het advies op om als gezamenlijke kerken de ANBI-registratie aan te vragen. Naar zijn mening zou ons Deputaatschap hiervoor het meest aangewezen orgaan zijn.

3. Gelet op de inhoud van paragraaf 1.3.2. van het reeds door het Deputaatschap Adresvoering etc. bij de Synode ingediende Rapport, was ons Deputaatschap aanvankelijk van mening dat deze taak op het terrein van het Deputaatschap Financieel Beheer lag. Na overleg met laatstgenoemd Deputaatschap is echter besloten dat ons Deputaatschap zich over deze kwestie zou buigen omdat de Instructie van het Deputaatschap Financieel Beheer op dit punt geen taakstelling aangaf.

4. Omdat een aantal kerken, zoals ons Deputaatschap vernam, al een ANBI-status aangevraagd hadden, heeft het Deputaatschap besloten dat het, althans op dit moment, niet de aangewezen weg was om een groepsbeschikking voor alle kerken in het kerkverband aan te vragen. Deputaten hebben echter besloten, voor zover nodig, de aanvragers van de ANBI-status als volgt te ondersteunen:

4.1. Na telefonische inventarisatie bij alle kerken en wijkgemeenten, bleek dat slechts twee kerken, te weten de kerk van Groningen e.o. en de kerk van Bergentheim/Bruchterveld inmiddels een ANBI-status hadden verworven. Deze kerken hadden op het betreffende aanvraagformulier de vraag of er een beleidsplan aanwezig was, met ja beantwoord. De term 'beleidsplan' had men terecht opgevat als het totaal van de organisatorische en financiële regelingen die men als kerk heeft.
De overige kerken hadden de aanvraag nog niet gedaan of hadden een afwijzende beschikking ontvangen omdat zij de vraag of er een beleidsplan aanwezig was, met 'nee' beantwoord hadden.

4.2. De Deputaten hebben de scriba's, dan wel de broeders die de ANBI-aanvraag gedaan hebben/zouden doen, de volgende voorbeeldbrieven toegezonden:
a. twee voorbeeldbrieven voor die kerken die nog geen fiscaal nummer en/of nog geen ANBI-status hadden aangevraagd: respectievelijk een voorbeeld verzoek om een fiscaal nummer en een voorbeeld aanvraag voor een ANBI status. Zie bijlagen 1 en 2.
b. voor die kerken die een afwijzende beschikking hadden gekregen of alsnog konden verwachten: een voorbeeld bezwaarschrift. Zie bijlage 3.

c. voor alle kerken is tenslotte een ontwerp beleidsplan toegevoegd, zie bijlage 4. Een dergelijk beleidsplan zou uiteraard eerst goedgekeurd moeten worden door de kerkenraad. Het is naar de mening van Deputaten belangrijk om als kerken een dergelijk beleidsplan (met bijlagen Kerkorde en verkiezingsreglement) achter de hand te hebben mocht de Belastingdienst alsnog vragen om nadere informatie.
Tot zover de ondersteunende werkzaamheden van ons Deputaatschap.

5. Inmiddels heeft een derde kerk, DGK van Mariënberg, aan ons Deputaatschap meegedeeld dat zij na indiening van een bezwaarschrift, alsnog een toewijzende beschikking op haar aanvraag voor een ANBI-status heeft ontvangen. Van de overige kerken is op de datum van het tot stand komen van dit aanvullende Rapport nog geen positief bericht ontvangen.

6. Desgevraagd is ook aan het Deputaatschap Opleiding tot Dienaren des Woords geadviseerd een ANBI-status aan te vragen met het oog op de mogelijkheid van belastingaftrek voor degenen die rechtstreeks aan dit Deputaatschap giften overmaken.

7. Tenslotte geeft het Deputaatschap Adresvoering etc. de Synode in overweging de Instructie van het Deputaatschap Financieel Beheer zo aan te passen, dat wet- en regelgeving die het financieel beheer van de kerken en de kerkelijke organisaties betreffen, tot de taken van dit Deputaatschap gaan behoren, gelet op de in dit Deputaatschap aanwezige specifieke deskundigheid.

Met broeder- en zustergroeten,

namens het Deputaatschap Adresvoering etc.,

Zr M. Daverschot, secr.
Zwolle, 15 april 2008

Bijlagen: 4

XII. Aanvraagformulieren ANBI

Bijlage 1: Aanvraag fiscal nummer

(V O O R B E E L D E X E M P L A A R)

Afz.: De Gereformeerde Kerk (hersteld) te…… (volgt naam)
(volgt postadres en telefoonnummer of e-mail-adres)
Fiscaalnummer……

Aan: De Belastingdienst (volgt naam en adres van regio, waaronder de plaatselijke kerk valt)

Onderwerp: AANVRAAG fiscaal nummer.

(plaatsnaam), (datum).

Geachte heer/mevrouw,

Onze kerk maakt deel uit van het verband van 'De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld).' Dit kerkverband is pas ontstaan in 2004. Omdat er in een pas begonnen kerkverband veel organisatorische en financiële zaken geregeld moeten worden, konden we nog geen aanvraag indienen.
Daarom verzoeken we u ons een fiscaal nummer te willen toekennen.
Omdat wij dit fiscaal nummer ook nodig hebben om een ANBI status aan te kunnen vragen en hiervoor enige spoed geboden is, verzoeken wij u vriendelijk ons zo spoedig mogelijk dit nummer toe te kennen.

Wij verwachten u met bovenstaande voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er toch nog vragen zijn, dan zijn wij graag bereid om nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groeten,

namens de kerkenraad,

…….. , preses. …….. , scriba.

Bijlage 2: Verzoek om als ANBI te worden aangemerkt.

(V O O R B E E L D E X E M P L A A R)

Afz.: De Gereformeerde Kerk (hersteld) te…… (volgt naam)
(volgt postadres en telefoonnummer of e-mailadres)
Fiscaalnummer……

Aan: De Belastingdienst/Oost-Brabant/kantoor 's-Hertogenbosch,
ANBI Team, Postbus 70505,
5201 CG 's-Hertogenbosch.

Onderwerp: VERZOEK om als ANBI te worden aangemerkt.

(plaatsnaam), (datum).

Geachte heer/mevrouw,

In het ANBI-besluit, (en de daarbij behorende toelichting) bekend onder nummer DB2007-31M met als onderwerp: Wijziging Uitvoeringsregeling Inkomstenbelasting 2001 en Uitvoeringsregeling Belastingdienst 2003, staat beschreven aan welke eisen een ANBI vanaf 1 januari 2008 moet voldoen.
De aanvraag om als ANBI aangemerkt te worden, had ingediend moeten zijn voor 1 oktober 2007. Kerken en goede doelen moesten dan vervolgens per 1 januari 2008 als ANBI aangemerkt zijn.

Wat betreft het feit dat wij onze aanvraag eerst nu hebben ingediend (zie bijlage 1 aanvraagformulier), delen wij u het volgende mee.
Onze kerk maakt deel uit van het verband van 'De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld)'.
De vertraging van onze aanvraag is het gevolg van de feiten dat ons kerkverband pas ontstaan is in 2004 en er in het begin veel zaken geregeld moesten worden. Het was moeilijk om alle adresgegevens actueel te krijgen, er was onduidelijkheid over de noodzaak van een aanvraag voor een ANBI status en wij beschikten niet voor 1 oktober 2007 over een fiscaal nummer.

Wij willen u hierbij ook nog op het volgende attent maken.
Als kerk, die deel uitmaakt van het hiervoor genoemde kerkverband, hanteren wij niet het begrip 'beleidsplan', zoals bijvoorbeeld een vereniging of onderneming. Maar wij hebben onze organisatorische en financiële regelingen wel degelijk schriftelijk vastgelegd in een Kerkorde en in diverse regelingen (o.a. voor een kascontrolecommissie). Deze regelingen kunt u desgewenst te allen tijde ter inzage ontvangen. Deze regelingen te samen zijn in de brede zin des woords op te vatten als een 'beleidsplan'.
Inmiddels hebben wij ook de beschikking over een ontwerp-beleidsplan, dat wil zeggen een schriftelijk overzicht van onze regelingen. Dit beleidsplan dient echter nog de goedkeuring te ontvangen van alle kerken binnen ons kerkverband.

Tegelijk met onze verontschuldigingen over genoemde vertraging, verzoeken wij u onze aanvraag alsnog in behandeling te willen nemen en ons met terugwerkende kracht een ANBI status te verlenen.

Wij verwachten u met bovenstaande voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er toch nog vragen zijn dan zijn wij graag bereid u nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groeten,

namens de kerkenraad,

…….. , preses. …….. , scriba.

Bijlage: aanvraagformulier

Bijlage 3: Bezwaarschrift afwijzing verzoek ANBI-status

(V O O R B E E L D E X E M P L A A R)

Afz.: De Gereformeerde Kerk (hersteld) te…… (volgt naam)
(volgt postadres en telefoonnummer of e-mail-adres)
Fiscaalnummer……

Aan: De Belastingdienst/Oost-Brabant/kantoor 's-Hertogenbosch,
ANBI Team, Postbus 70505,
5201 CG 's-Hertogenbosch.

Onderwerp: BEZWAARSCHRIFT inzake afwijzing verzoek om ANBI-status, d.d.…….(volgt datum beschikking en eventueel nadere aanduiding)

(plaatsnaam), (datum).

Geachte heer/mevrouw,

Uw antwoord op onze aanvraag d.d. …….. hebben wij in goede orde ontvangen. U heeft ons verzoek om als ANBI te worden aangemerkt afgewezen op grond van het feit dat wij op het aanvraagformulier aangeduid/aangekruist hebben dat wij niet beschikten over een beleidsplan.

Wij hebben inmiddels geconstateerd wat de oorzaak is geweest van deze onjuiste invulling van het formulier, namelijk dat voor ons de betekenis van de term 'beleidsplan' niet duidelijk is geweest.
Als kerk, die deel uitmaakt van het pas in 2004 geïnstitueerde verband van 'De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld)', hanteren wij namelijk niet het begrip 'beleidsplan', zoals bijvoorbeeld een vereniging of onderneming. Maar wij hebben onze organisatorische en financiële regelingen wel degelijk schriftelijk vastgelegd in een Kerkorde en in diverse regelingen (o.a. voor een kascontrolecommissie). Deze regelingen kunt u desgewenst te allen tijde ter inzage ontvangen. Te samen zijn deze regelingen in de brede zin des woords op te vatten als een 'beleidsplan'.

Inmiddels hebben wij ook de beschikking over een ontwerp-beleidsplan, dat wil zeggen een schriftelijk overzicht van onze regelingen. Dit beleidsplan dient echter nog de goedkeuring te ontvangen van alle kerken binnen ons kerkverband.

N.B. Voor het geval u als kerk ná 1 oktober 2007 de ANBI-status aangevraagd heeft, s.v.p. nog de volgende passage in uw bezwaarschrift opnemen.

De aanvraag om als ANBI aangemerkt te worden, had ingediend moeten zijn voor 1 oktober 2007. Kerken en goede doelen moesten dan vervolgens per 1 januari 2008 als ANBI aangemerkt zijn.
Wat betreft het feit dat wij onze aanvraag eerst na 1 oktober 2007 hebben ingediend, delen wij u het volgende mee.
Deze vertraging is het gevolg van de feiten dat ons kerkverband pas ontstaan is in 2004 en er in het
begin veel zaken geregeld moesten worden. Het was moeilijk om alle adresgegevens actueel te krijgen, er was onduidelijkheid over de noodzaak van een aanvraag voor een ANBI status en wij beschikten niet voor 1 oktober 2007 over een fiscaal nummer.

Wij hebben hierbij opnieuw het aanvraagformulier, en nu correct ingevuld, toegevoegd (zie bijlage 1).

Wij verzoeken u onze aanvraag in behandeling te willen nemen en ons alsnog met terugwerkende kracht een ANBI status te willen verlenen.

We verwachten u met bovenstaande voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er toch nog vragen zijn, dan zijn we altijd graag bereid om nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groeten, namens de kerkenraad,

…….. , preses. …….. , scriba.

Bijlage 4: Ontwerp beleidsplan.

(V O O R B E E L D-E X E M P L A A R)

Ontwerp beleidsplan van De Gereformeerde Kerk (hersteld) te…….. (volgt naam kerk)

1.Instelling.
De instelling waarom het hier gaat is een kerkelijke instelling. De naam van de kerk is: De Gereformeerde Kerk(hersteld) te……. Het postadres van de kerk is: de scriba…… (volgt naam, adres, telefoon en/of e-mailadres).

2. Doel.
Het doel van de kerk is de verkondiging van Gods Woord en het vergaderen van hen die naar dat Woord willen leven. Tevens christelijke barmhartigheid te bewijzen aan hen die hulp nodig hebben.

3. Inrichting.

De kerk bestaat uit gemeenteleden, die ambtsdragers uit hun midden kiezen volgens een verkiezingsreglement. De ambtsdragers worden benoemd voor de termijn, zoals genoemd in het reglement en treden daarna af. In hun plaats worden dan weer anderen benoemd (zie bijlage 1).

Zij geven rekenschap en verantwoording van hun handelen aan de gemeente door middel van een plaatselijk kerkblaadje en vergaderingen met de gemeente.

4. Kerkverband.

De onder 1 genoemde kerk maakt deel uit van een landelijk verband van kerken, dat als naam heeft: De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld). Binnen dit verband van kerken is er onderlinge hulp en toezicht op elkaar als zusterkerken en houdt men zich aan de kerkorde, zoals die werd vastgesteld door haar Generale Synode te Mariënberg in 2005 (zie bijlage 2).

5. Financieel.

De kerk verwerft gelden uit:

- Vaste vrijwillige bijdragen van leden.
- Collectegelden.
- Schenkingen en legaten.

De kerkelijke financiën zijn onderscheiden in “kerk” en “diaconie”. De administratie van de “kerk” wordt gevoerd door een boekhouder. De administratie van de diakenen wordt gevoerd door een penningmeester. Van beide afdelingen wordt ieder jaar uitgebreid verslag en verantwoording gedaan aan de kerkenraad en aan de gemeente. Ook vindt er elk jaar controle plaats van de boekhoudingen door een onafhankelijke en deskundige kascontrolecommissie. Deze commissie brengt verslag uit
van haar bevindingen aan de gemeente, waarna aan de boekhouder en de penningmeester décharge wordt verleend.

Ook vanuit het kerkverband wordt door een kerkvisitatiecommissie éénmaal per jaar toezicht uitgeoefend op de algehele administratievoering van elke aangesloten kerk.

In de gemeente worden alle werkzaamheden verricht door vrijwilligers, die slechts vergoeding van gemaakte onkosten ontvangen tegen overlegging van nota’s e.d.
(voor een enkele gemeente geldt dat er een predikant wordt onderhouden: vermeldt u dit a.u.b. hier).

6. Besteding gelden.

De gelden die binnenkomen zijn allereerst noodzakelijk om als gemeente samen te kunnen komen. Daarbij valt te denken aan de huur of koop van een kerkgebouw en vergaderlokaliteiten. Daarnaast de aanschaf en het onderhoud van zaken die noodzakelijk zijn om het doel te kunnen realiseren. Ook, indien van toepassing, de uitbetaling van een traktement van een predikant. Daarnaast zijn er ook verplichtingen die voortvloeien uit het kerkverband. Te denken valt dan aan

-het bijdragen aan de kosten van prediking en emeritering;
-het bijdragen aan de opleiding en ondersteuning van studenten in de theologie;
-de financiële ondersteuning van hen die daarvoor in aanmerking komen;
-hulp aan nabije en verre naasten enz.

7. Administratie en correspondentieadres.
Er is te allen tijde inzage mogelijk door de belastingdienst in de administratie van onze gemeente. Wanneer dit gewenst wordt kan met het oog daarop contact worden gelegd met de scriba van de kerk, zie hiervoor.
Wanneer het postadres van de kerk wijzigt, zullen we de belastingdienst daarvan in kennis stellen.

Bijlage 1: Verkiezingsreglement (door de plaatselijke kerk zelf toe te voegen);
Bijlage 2: Kerkorde (door de plaatselijke kerk zelf toe te voegen);

XIII. Rapport Deputaten Buitenlandse Kerken

I De Buitenlandse Kerken

1. De opdracht.
De synode van Mariënberg gaf de deputaten de volgende opdracht:

1. Zij zullen, uitgaande van de hartelijke bereidheid de kerkelijke eenheid te zoeken met allen, die op de grondslag van Schrift, belijdenis (waaronder wordt verstaan de Drie Formulieren van Eenheid en/of de Westminster Confessie) en Dordtse kerkorde willen leven, contact zoeken, cq contact onderhouden met die kerken in het buitenland die met de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt in Nederland zoals bijeen op de GS Leeuwarden-1990 in correspondentie staan (zoals genoemd onder punt 2).
Op ondergeschikte punten van kerkorde en kerkelijke praktijk zullen buitenlandse kerken niet veroordeeld worden.
Het doel van deze contacten is om de wettigheid van de recente vrijmaking en van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland aan deze kerken over te brengen en hen te verzoeken deze wettigheid te erkennen als voortvloeiende uit de gehoorzaamheid aan Gods Woord en de binding aan de belijdenis van de Kerk en de Dordtse kerkorde van de Gereformeerde Kerken.
2. Zij zullen contacten onderhouden met de volgende kerken: de Free Reformed Churches of Australia (FRCA), Canadian Reformed Churches (CanRC, Canada en Ver. Staten), die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKS, Zuid/Afrika), de Korean Presbyterian Churches (KPC, Korea), de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia N.T.T. (GGRI, Indonesië), de Evangelical Presbyterian Church (EPC, Ierland), de Free Church of Scotland (FCS Schotland), Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI, Ierland), de Free Reformed Churches of the Philippines (FRCP, Philippijnen) en de Reformed Churches in the United States (RCUS, Verenigde Staten).
3. Zij zullen daartoe o.a. gebruik maken van een toelichtend Engelstalig document waarin de gronden voor de Vrijmaking worden uiteengezet, en waarvan de “Deed of Liberation or Return” (Akte van Vrijmaking of Wederkeer) dd september 2003, de brochure “Let us repent” (Laten wij ons bekeren) en de “Call to reformation” (Oproep tot reformatie), beide laatsten opgesteld in februari 2003, onderdelen zullen vormen. In dit document dient uit te komen dat De Gereformeerde Kerken zoals bijeen in Mariënberg 2006, de begeerte hebben de eenheid te onderhouden met de boven genoemde zusterkerken.
4. Zij zullen tevens een verweerschrift in de Nederlandse en Engelse taal opstellen, dat de onterechte kritiek weerspreekt van de kant van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) gericht tegen de wettigheid van de recente Vrijmaking en het bestaansrecht van De

Gereformeerde Kerken als voortzetting van de Kerk van Christus in Nederland. Dit betreft reacties op o.a. `Not beyond what is written` en het Appèl van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
Dit verweerschrift zal aan alle zusterkerken worden toegezonden, indien van toepassing als toevoeging aan de onder 3 genoemde documenten.
5. Zij zullen indien gewenst de buitenlandse zusterkerken dienen met nadere toelichting op de ontwikkelingen binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.
6. Zij zullen waar wenselijk en mogelijk in deze contacten mondeling een nadere toelichting geven, zo nodig in een gezamenlijke vergadering met afgevaardigden van de betrokken kerken.
7. Zij zullen antwoorden op reacties van de kant van buitenlandse kerken die betrekking hebben op de zusterkerkrelatie met onze kerken.
8. Zij zullen in hun contacten met zusterkerken zich houden aan de regels voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland, zoals opgenomen in de bijlage bij de instructie.
9. Zij zullen kerkleden die tijdelijk in het buitenland verblijven, op hun verzoek dienen met adviezen m.b.t. kerkgang en deelname aan het kerkelijk leven ter plaatse.
10. Zij stellen een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de deputaten financieel beheer.
11. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
12. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Verder wordt verwezen naar de regelingen in Bijlage 1.

2. Uitvoering.

2.1. Vergaderingen:
De deputaten hebben 6 keer vergaderd: 2 september 2006, 2 november 2006, 11 januari 2007, 12 maart 2007, 12 april 2007 en 3 mei 2007.
Daarnaast is er veelvuldig overleg geweest via e-mail.

2.2. Werkzaamheden.
In opdracht van de synode hebben deputaten zich vooral beziggehouden met het opstellen van een verweerschrift tegen de brochure ‘Not beyond what is written’ van de deputaten BBK van de GKv. Dit verweerschrift kwam in september 2006 klaar en kreeg als titel ‘Do not take words away from this book of prophecy’ (zie bijlage 1).
Daarnaast is in 2007 gewerkt aan een Engelse vertaling van de synodebesluiten van de synode van Mariënberg 2005.

2.3. Samenstelling deputaatschap.
Door de synode zijn de volgende broeders als deputaten BBK benoemd:

P.Drijfhout	A. van der Net
H.Griffioen	Ds. S. de Marie (adviseur)
J.Houweling	Joh. Van der Jagt (samenroeper)

Vanwege ziekte moest br. Joh. van der Jagt halverwege zijn werkzaamheden als deputaat neerleggen.

3. Correspondentie:

3.1. Canadian Reformed Churches.

1. Op 2 oktober 2006 hebben deputaten de volgende documenten gestuurd naar der Canadese deputaten. De brochure "Do not take words away from this book of prophecy", het antwoord op de GKv brochure 'Not beyond what is written'; een Engelse vertaling van de brief van de synode aan de deputaten van de GKv synode inzake het appel van de synode van Amersfoort; Rapport deputaten inzake besluiten van de synodes van Ommen 1993 tot Zuidhorn 2002/2003 zoals dat door de synode van Mariënberg 2005/2006 is aangenomen (in Nederlands). Reeds vooraf was er via e-mail contact met ds. VanderVelden over deze stukken. In overleg met ds. VanderVelden zouden deze stukken ook de acta van de synode van Mariënberg omvatten. Helaas waren deze stukken toen nog niet gereed zodat in plaats van de acta het door de synode aanvaarde rapport van deputaten synodebesluiten is opgestuurd.
2. Op 10 januari 2007 hebben deputaten de acta van de synode van Mariënberg 2005 per post en per e-mail aan de Canadese deputaten gestuurd.
3. Op 22 februari 2007 is een brief aan de Canadese kerken gestuurd waarbij gevraagd is of de zaak betreffende de Vrijmaking van 2003 op de synode van Smithers aan de orde zou komen en een uitnodiging aan deputaten te verwachten was. Tevens is in deze brief genoemd dat deputaten bereid zijn vragen over de noodzaak tot Vrijmaking mondeling toe te lichten. Deze brief werd gestuurd omdat geen reacties ontvangen waren op onze eerdere brieven.
4. Op 23 februari 2007 wordt bericht ontvangen van de Canadese deputaten dat de Vrijmaking van 2003 aan de orde zal komen, maar dat de deputaten van DGK geen uitnodiging zullen ontvangen omdat er geen zusterkerkrelatie bestaat tussen de Canadese kerken en de DGK. Tevens wordt het rapportdeel inzake de GKv en DGK van de Canadese deputaten mee gestuurd. Indien de deputaten op dit rapport willen reageren dan kan dat rechtstreeks aan de synode te Smithers.
5. Op 19 maart 2007 zonden de deputaten, aan de synode te Smithers die op 9 mei 2007 DV zal beginnen, een brief waarin zij antwoordden op het rapport van de Canadese deputaten. Hierin is tevens aangegeven dat de deputaten een eventueel verzoek van de synode om deze bij te wonen als afgevaardigden dan zal overwegen.
6. Op 21 maart 2007 zonden de deputaten per e-mail aan alle Canadese kerken (predikanten en scriba) een brief met de brochure 'Do not take words away from this book of prophecy'. Daarin worden de kerken opgewekt deze brochure te lezen in het licht van de GKv brochure 'Not beyond what is written', omdat laatst genoemde brochure een scheef beeld geeft van de Vrijmaking in 2003. Met deze brochure willen deputaten de Canadese kerken helpen een goed oordeel te vormen over de Vrijmaking en de gebeurtenissen die aanleiding gaven tot de Vrijmaking. Helaas bleek dat een aantal e-mail adressen verouderd waren zodat slechts 40 kerken deze brief hebben ontvangen.
7. Op 24 april 2007 hebben deputaten de brief van 21 maart 2007 met de brochure nogmaals aan die kerken gestuurd, die de brief nog niet hadden ontvangen. Via een broeder uit Canada werd het nieuwste jaarboek met correcte gegevens gebruikt. Door tijdgebrek konden slechts 5 kerken per email benaderd worden.

3.2. De Australische Gereformeerde Kerken (FRCA)

De synode van Kelmscott 2006 heeft besloten het verzoek van DGK om de zusterkerkrelatie te continueren niet te honoreren. Haar deputaten kregen wel de opdracht het contact met DGK te blijven onderhouden (official contact) zodat gewerkt kan worden aan verzoening tussen DGK en GKv op de basis van waarheid en liefde.

Tot op heden zijn er van de kant van de Australische kerken geen contacten geweest.

In januari 2007 zijn per post 5 exemplaren van de brochure *Do not take words away from this book of prophecy* gestuurd naar de deputaten BBK van de Australische kerken. Br. J.Houweling heeft tijdens zijn bezoek aan Australië (februari 2007) extra exemplaren van deze brochure overhandigd aan belangstellenden..

3.3. De Vrye Gereformeerde kerken in Zuid-Afrika (VGK)

In mei 2004 heeft de VGK-synode besloten geen zusterkerkrelatie met DGK aan te gaan.

De VGK-synode nam de volgende besluiten(art 22 van de Acta):
1. Om volgens die vasgestelde reëls die kerklike korrespondensie met die GKNv voort te sit.
Grond:
Die GKNv wys dat hulle trou is aan die Woord van God, die Gereformeerde Bely-denisskrifte en die Gereformeerde Kerkorde.

2. Om deputate op te dra om die ontwikkelinge in die GKNv noukeurig dop te hou.
Gronde:
a. Daar is aanduidings van kommerwekkende tendense in die GKNv.
b. Die besluite van die sinode van Amersfoort, 2005, sal waarskynlik meer duidelikheid verskaf oor die koers wat die GKNv gaan volg met betrekking tot die sake waaroor verskil van mening bestaan.
3. Om aan die versoek tot susterkerkrelasie met die GKNn nie te voldoen nie.
Gronde:
a. Die versoek van die GKNn is gegrond op 'n onjuiste voorstelling van die situasie en van sinode-uitsprake
b. Die VGKSA onderhou 'n volle susterskerkrelasie met die GKNv en sal nie 'n ander verhouding met 'n kerkverband begin in Nederland sonder om eers met die GKNv die saak te bespreek.
4. Om die GKNn op te roep om hulle onttrekking uit die GKNv te heroorweeg en die kerklike pad voluit te loop (byvoeging van deputate se Bylae 2 kan oorweeg word ter ondersteuning).
Gronde:
a. Die versoek van die GKNn is gegrond op 'n onjuiste voorstelling van die situasie en van sinode-uitsprake
b. Ons het 'n verantwoordelikheid teenoor medegelowiges om hulle tot eenheid in waarheid op te roep (Joh. 17).
5. Om die inligtingstuk, soos deur DBBK aan die sinode voorgelê, vir toekomstige kontakte te gebruik om die VGKSA bekend te stel.
Grond:
Vir kerke waarmee die DBBK slegs verkennende kontakte het is dit in die fase meer sinvol om basiese inligting oor die VGKSA te verskaf.

Per email is op 30 januari 2007 gereageerd op deze besluiten. Deze brief (bijlage 2) had als bijlagen: de brochure *Do not take words away from this book of prophecy*, de acta van de synode van Mariënberg 2005 en de antwoordbrief aan de GKv (vertaald in het Engels). Daarnaast zijn exemplaren van bovengenoemde brochure aan een broeder, die op bezoek was in Nederland, meegegeven voor de deputaten.
Ds. P. Boon, lid van de Zuid-Afrikaanse deputaten, heeft in een antwoordmail toegezegd de stukken op een BBK-vergadering aan de orde te stellen.

3.4. De Indonesische kerken (GGRI)

Met de deputaten Buitenlandse Betrekkingen van de Gereformeerde Kerken van Oost-Indonesië heeft een uitwisseling van brieven plaatsgevonden.
Op 16 augustus 2005 stuurden uw deputaten een schrijven waarin uw deputaten o.m. rapporteerden over de afwijkende koers in het uitleggen van de Schrift aan de Theologische Universiteit te Kampen van de GKv. Vanuit Indonesië is daarover meer uitleg gevraagd.
Op 13 april 2007 stuurden uw deputaten het antwoord van de Synode van Mariënberg op het Appel van de GKv, samen met het boekje *Do not take words away from this book of prophecy*, beide publicaties in het Engels.
De overige uitwisseling van berichten, meest e-mails, gebeurt in het Indonesisch.
De broeders willen graag met ons corresponderen, terwijl zij hun zusterkerk relatie hebben met de GKv en de FRCA.
Het is niet bekend wanneer deze kerken een synode houden.
Het is de bedoeling om binnenkort ook tot deze kerken een verzoek te richten tot zusterkerkrelaties.

3.5. Sri Lanka (Lanka Reformed Church, LRC)

In het jaar 1642 werd door de Verenigde Oost Compagnie op Ceylon, nu Sri Lanka, de Dutch Reformed Church (DRC), de Nederlandse Gereformeerde Kerk, gesticht.
In 1992 heeft de kerkgemeenschap haar 350 jarig bestaan gevierd.
Sinds 1981 hebben de Gereformeerde Kerken in Nederland met deze kerken een 'voorlopige relatie van kerkelijk contact' onderhouden.
Vanwege de oecumenische contacten is het nooit gekomen tot een zusterkerkrelatie.
In 1999 is zelfs de relatie met de DRC beëindigd.
Door de GS Zuidhorn is de deputaten opgedragen, weer wat contact op te nemen, omdat op Sri Lanka het Christelijk volksdeel zo klein is, maar enkele procenten en omdat de Christelijk Gereformeerde Kerken wel hun contacten handhaafden.

Door de koers van de DRC, is het in 1996 gekomen tot een Afscheiding.
Toen werd de Lanka Reformed Church (LRC), de Gereformeerde Kerk van Sri Lanka, gevormd.
Deze bestond aanvankelijk uit een aantal leden, door 4 ouderlingen geleid.
Door interne moeiten in 1999 en 2000, bleef er maar 1 ouderling over, en zijn 15 leden trouw gebleven. De moeiten, die de leer en het leven betroffen van enkele ouderlingen en een diaken, werden ook na adviezen van de GKv en de PCEA niet opgelost. Zowel de ouderlingen als de diaken vertrokken en sloten zich aan bij andere kerken (o.a. de roomse kerk).
Het overgebleven groepje gelovigen woont op 4 verschillende ver van elkaar verwijderde plaatsen.
De ouderling, br. P. De Silva, haalt van het internet preken van Australische predikanten van de Free Reformed Churches of Australia (FRCA) en vertaalt deze in het Singalees.

Van 1996 tot 2001 is de groep gereformeerde gelovigen door predikanten van de GKv bezocht, waarbij ook de sacramenten bediend zijn.
Door verschil van inzicht tussen de GKv en de LRC werden de bezoeken gestaakt.

Een verzoek tot hulp bereikte de Australische kerken via de CANRC. Omdat de deputaten geen mandaat hadden deze zaak te behandelen stuurden ze brieven naar de kerken, waarop slechts een kerk reageerde. De kerk van West Albany vroeg de synode (Albany 1998) om geen formele relaties aan te gaan omdat de Australische kerken hun middelen niet te veel moeten verdelen. Deze kerk wees op het werk dat reeds in Indonesië werd gedaan. Omdat

geen van de kerken verder reageerde besloot de synode geen formele relaties met de LRC aan te gaan. De synode verschilde echter van mening met de kerk van West Albany over het argument betreffende de beschikbare fondsen. Hoe kan vastgesteld worden of er in de kerken niet genoeg fondsen beschikbaar zijn? Voor de kerken van Australië was daarmee deze zaak gesloten.
In de contacten tussen Sri Lanka en Australië, is de FRCA niet verder te gekomen dan vast te stellen dat t.a.v de LRC niet gesproken kan worden van een kerk, maar slechts van een groep gereformeerde gelovigen. Zodoende is er geen kerkelijke relatie tot stand gekomen. Vanuit Australië ziet men Sri Lanka en met name de LRC en de John Knox International School als aanknopingspunten voor mogelijke zendingsactiviteiten.
Toch is daarmee niet alles gezegd. Een kerk, de kerk van Byford heeft via een comité zich het lot van deze broeders en zusters aangetrokken. Dit onofficiële contact heeft geleid tot financiële steun van een prive stichting aan de John Knoxschool.

Vanuit de FRCA en met name vanuit deze stichting in de gemeente van Byford (het contact liep via ds. van der Jagt), kregen de deputaten BBK van De Gereformeerde Kerken, het verzoek om zich het lot van de afgescheiden gereformeerden op Sri Lanka aan te trekken. Dit voorjaar namen deputaten contact op en werd als antwoord het verzoek ontvangen van ouderling De Silva de contacten met de "LRC" te willen onderhouden.

Conclusie:
Deze groep gelovigen vormen geen kerk omdat er slechts één ouderling na de interne strijd overbleef. Verdere contacten met deze groep broeders en zusters vallen echter buiten het mandaat van de deputaten.

3.6. Andere kerken.
Per email zijn de kerken in de VS, Korea, Philippijnen, Ierland en Schotland op de hoogte gebracht van de situatie in Nederland door ook aan hen het genoemde verweerschrift te sturen.

4. Bespreking rapport van de Canadese deputaten aan de synode te Smithers (2007)

4.1. Beoordeling ontwikkelingen binnen GKv

4.1.1. Algemeen
De richting waarin binnen de GKv zich de zaken de laatste 10 jaar hebben ontwikkeld, zoals blijkt uit de vele zaken die door studiedeputaten werden bestudeerd en waarover aan de verschillende synodes in Nederland is gerapporteerd, veroorzaakten onrust.
De wijze waarop de Nederlandse meerdere vergaderingen handelen is veranderd. Dit heeft ongetwijfeld een gevoel van onbehagen gecreëerd.
De GKv met 125.000 leden heeft een verandering ondergaan wat betreft de grondprincipes hoe een synode over zaken moet handelen.
Veel deputaatschappen (28) werden ingesteld en allen hebben de taak de komende synode met advies te dienen. De nadruk schijnt eerder te komen liggen op het versterken van specialisten dan op het betrekken van de gewone gemeenteleden bij de synode. Plaatselijke kerken en individuele leden hebben de gelegenheid hun bezwaren en voorstellen in te brengen tegen de voorstellen van de deputaten. Deze voorstellen en bezwaren worden gewogen en kunnen wel of niet ingebracht worden in het eindrapport aan de meerdere vergadering. De afgevaardigden afkomstig uit de provincies worden benoemd om een aantal zaken te bestuderen en ontvangen al het relevante materiaal en de brieven met bezwaren. Zij adviseren

de synode reeds bij het begin of een bezwaar wordt toegelaten dan wel wordt afgewezen. In dat geval kan de informatie aan een deputaatschap worden gegeven om het in te voegen in het eindvoorstel dat ook de voorstellen en amendementen van de vergadering insluit.
Dit in tegenstelling tot onze methoden waar de deputaten hun rapporten een half jaar voor het begin van de synode aan de kerken sturen. Kerkenraden en leden hebben de gelegenheid de voorstellen van deze deputaten te onderschrijven dan wel te bekritiseren. Na de constitutie van de synode worden comité's uit de afgevaardigden benoemd die moeten handelen met de voorstellen en ontvangen brieven. Deze comité's doen aanbevelingen aan de gehele vergadering. Verdere discussie en aanpassingen zijn mogelijk voordat de eindbeslissing wordt genomen.

4.1.2. Specifiek

4.1.2.1. Het aantal psalmen en gezangen in het Gereformeerd Kerkboek.

Deputatenrapport
De synode van Chatham 2004 had zijn zorgen uitgesproken over de verhouding tussen het aantal psalmen en het aantal gezangen wat zou kunnen leiden tot een onderwaardering van de psalmen.
De deputaten van de GKv hebben erop gewezen dat het aantal niet doorslaggevend kan zijn. Van belang is dat de GKv heeft uitgesproken dat de psalmen in de eredienst steeds de hoogste prioriteit blijven behouden. De GKv deputaten adviseerden de synode van Amersfoort centrum (2005): *De CANRC erop te wijzen dat een uitspraak over de prioriteit van de psalmen zoals gedaan door GS Zuidhorn voldoende waarborg levert voor de waardering van de psalmen in de eredienst.* Daarbij verwijzen de deputaten van de GKv ook naar de uitbreiding van het *Book of Praise* met vele gezangen.
Over de balans tussen het aantal psalmen en gezangen is uitgebreid gesproken op de GS Amersfoort 2005.
De Canadese deputaten zijn van mening er op de synode van Zuidhorn besluiten genomen zijn die de prioriteit van de psalmen in de eredienst beschermen.
Hoewel zichtbaar is dat het aantal bezwaren toeneemt tegen een toenemend aantal gezangen, menen deputaten dat voortzetting van het uiten van zorgen over het aantal gezangen in vergelijking met de psalmen geen vruchtbare weg is.
De Canadese deputaten stellen voor deze zaak verder te laten rusten.

Commentaar
Hoewel er in de afgelopen jaren zeker ook bezwaren zijn geuit over het aantal gezangen in vergelijking met het aantal psalmen (o.a. art 91 Acta Amersfoort 2005), waren de meeste bezwaren tegen de inhoud van een groot aantal gezangen. De deputaten van de Canadese kerk moeten daarvan wel op de hoogte zijn, omdat dit ook in de acta van de verschillende synodes aan bod was gekomen.
Dat ook de synode van Chatham hierover niets zegt in haar opdracht aan de deputaten vinden uw deputaten zorgwekkend.
Het verweer van de Canadese deputaten dat dit buiten hun opdracht valt, omdat zij slechts de officiële stukken mogen beoordelen, snijdt geen hout omdat dit in de acta wel aan bod komt (art. 81, 82 en bijlage IV 4 Synode Zuidhorn 2002-2003).

4.1.2.2. Het nieuwe huwelijksformulier.

Deputatenrapport
Van de synode van Chatham 2004 kregen de deputaten de opdracht om na te gaan waarom het nieuwe formulier niet aangeeft wat *de taak van de vrouw in haar gezin en huishouding is*. Ook moest helderheid verkregen worden over de frase "*God daartoe de mogelijkheden geeft*" in verband met het ontvangen van kinderen.
Deze frase zou openingen geven voor een wereldse visie inzake het hebben van kinderen.
Met betrekking tot de eerste vraag antwoordden de deputaten dat wat vroeger beschouwd werd als de taak van vrouw in haar gezin en huishouding is in het nieuwe formulier beschouwd als de taak van beide ouders. Het formulier was herzien om niet de indruk te wekken dat de vrouw zich alleen maar bezighoud met huishoudelijk werk terwijl het werken buitenshuis alleen was weggelegd voor de man, met verwijzing naar Spr. 31.
Wat betreft de bovengenoemde frase gaven de Nederlandse deputaten als antwoord dat deze frase was ingevoegd om rekening te houden met het feit dat kinderen krijgen via de natuurlijke weg niet altijd mogelijk is. Het is God die de mogelijkheden geeft.
De Canadese deputaten zijn tevreden met deze uitleg.

Commentaar
De synode van Chatham had bezwaren tegen het weglaten van de woorden gehoorzamen en onderwerpen (obey and submit) omdat daardoor het Schriftuurlijke onderwijs inzake het huwelijk zou verzwakt worden (Art. 44, Overwegend 5, Acta Chatham 2004). De Canadese deputaten waren toen van mening dat dit ook zo was, met een verwijzing naar de man/vrouw verhouding. Chatham 2004 meent echter dat in sommige opzichten het nieuwe formulier het Schriftuurlijke onderwijs over het huwelijk heeft versterkt. Zij verwijst daarbij naar het hoofd-zijn van Christus waarnaar het nieuwe huwelijksformulier verwijst. De synode van Chatham betreurt het dat in het nieuwe formulier het woord onderwerpen (Ef. 5:22) niet gebruikt wordt, maar stelt dat dit op zich nog niet een verzwakking van de bijbelse basis van het huwelijk is. Wel merkt de synode op dat in het nieuwe formulier de taak van de vrouw inzake het gezin en de huishouding (1 Tim. 5:14 en Spr. 31) niet genoemd wordt. Inzake de verbinding tussen de kerk en de kinderen verwijst de synode naar de uitdrukking 'voor zover de Here hen daartoe de mogelijkheid biedt'. Men is van oordeel dat deze zinsnede opening geeft naar een wereldse visie op het krijgen van kinderen.

Hoewel de Canadese deputaten de beschikking hadden over het rapport van de commissie synodebesluiten en later zelfs over de acta van de synode van Mariënberg wordt dit in hun bespreking helemaal niet meegenomen. In art 25 Eb wordt uitvoerig gehandeld over het nieuwe huwelijksformulier en de bezwaren daartegen. Juist de synode van Mariënberg benadrukt het feit dat de gelijkwaardigheid van man en vrouw de ongelijkheid naar de Schrift niet wegneemt. De synode van Zuidhorn geeft hier duidelijk toe aan de praktijk dat man en vrouw gelijk zijn in de huidige maatschappij. Men heeft geen Schriftuurlijk dam willen opwerpen tegen de dwalingen op dit punt.
De opmerking van de GKv deputaten dat wat voorheen beschouwd werd als de taak van de vrouw in haar gezin en huishouding in het nieuwe huwelijksformulier beschouwd wordt als de taak van beide, man en vrouw, had de Canadese deputaten moeten waarschuwen voor de verzwakking van het bijbels onderricht ten koste van de gegroeide praktijk.

4.1.2.3. Het vierde gebod.

Deputatenrapport
De synode van Leusden verklaarde dat de visie dat de zondag als dag van rust niet gebaseerd is op een goddelijk gebod niet te veroordelen is. De GKv deputaten legden uit dat sommige

mensen daaruit de conclusie trokken dat de Zondag als rustdag meer een menselijke instelling is en dat het werken op zondag toegestaan is. Maar de intentie van de synode van Leusden was niet dat het niet uitmaakt of er zondag gewerkt wordt maar dat daar verschil in visie is op welke basis de zondag als dag van rust is gebaseerd. Er is geen direct gebod in de Schrift (zoals bij de doop) om de zondag te vieren als een rustdag. In beide gevallen, of de zondag als rustdag gebaseerd is op een goddelijk gebod of een verantwoordelijke keus is van de christelijke kerk, de zondag wordt beschouwd als een rustdag.
De GKv deputaten legden verder uit dat welke benadering men ook kiest, beide benaderingen sluiten het rusten op zondag in. De synode van Zuidhorn probeerde het besluit van de synode van Leusden te verhelderen en sprak duidelijk over het herkennen en vieren van de zondag als een complete rustdag.
Gebaseerd op het bovenstaande wezen deputaten op hun rapport aan de synode van Amersfoort dat God wil hebben dat we op zondag rusten en ophouden niet noodzakelijk werk te doen. Zondag is een dag van rust en aanbidding.
Vele aanhalingen uit het rapport 'Zondag. Heerlijke dag' geven de Canadese deputaten, met hetgeen de GKV deputaten naar voren brachten, de verzekering dat de synode van Amersfoort over de zondag duidelijk spreekt als een dag van rust en viering. Daarom kan ook deze zaak tot een einde komen omdat de zorgen van de Canadese kerken zijn weggenomen.

Commentaar
Ook bij dit onderdeel van hun rapport komen we niets tegen waaruit blijkt dat de deputaten kennis hebben genomen van de stukken die uw deputaten aan de Canadese deputaten hebben gestuurd. Reeds in onze brochure *Do not take words away from this book of prophecy* hebben we aangetoond dat ook de GS van Amersfoort centrumj2005 de lijn van de vorige synode blijft volgen. Dat betekent dat geen kerkenraad met betrekking tot de zondagsheiliging de gemeente kan aanspreken op het moeten rusten van het dagelijkse werk op de zondag. In hoeverre er nog sprake is van een onbevooroordeeld wegen van de Schriftuurlijke en geschiedkundige argumenten is niet meer een open vraag.

4.1.2.4. Echtscheiding en hertrouwen

Deputarenrapport.
De deputaten (GKv) voor huwelijk en echtscheiding hadden op verzoek van de synode van Zuidhorn een boekje geschreven over huwelijk en echtscheiding. De synode van Amersfoort aanvaarde de algemene benadering van de deputaten zonder alle details van de benadering over te nemen. De algemene benadering is dat in zaken van echtscheiding en hertrouwen christenen een levenstijl moeten hebben dat in overeenstemming is met de stijl van Christus Koninkrijk. De stijl van het Koninkrijk is niet het opbreken van het huwelijk maar de weg van berouw, vergeving en verzoening. Het is de weg van het herkennen dat Christus echtscheiding haat. De stijl van het Koninkrijk betekent dat ons leven en geluk niet bepaald word door aardse omstandigheden wij ons bevinden maar in het zoeken van het Koninkrijk van God.
De stijl van het Koninkrijk wordt niet bepaald door slechts te letten op de zo genoemde echtscheidingsteksten maar het in rekening brengen van de gehele Schrift.
De deputaten van de GKv schrijven verder dat voor het toepassen van het duidelijks onderwijs van Christus inzake het Koninkrijk in de concrete situatie van vandaag betreffende echtscheiding, de kerk op de hoogte moet zijn van de factoren die de huidige echtscheidingsproblemen karakteriseren. De kerk moet zich een oordeel vormen of het eerlijk is om de regel toe te passen die uit het onderwijs volgt. Zij moet ook kunnen inschatten of de toepassing leidt tot slechtere consequenties dan in het niet toepassen. Het kan zijn dat zij echtscheiding en hertrouwen moet accepteren. De kerken moeten recht doen aan de nieuwe

situaties die niet in de Bijbel genoemd worden. In deze zaken moeten zij zich niet beperken tot analogieën en de twee gronden voor echtscheiding. Van belang is hoe de stijl van het Koninkrijk het beste kan worden onderhouden in de nieuwe echtscheidingssituaties. In onze gebroken werkelijkheid moeten we soms kiezen voor een minder kwaad.
Hierna volgt een weergave van de uitleg van 1 Kor. 7.

De Canadese deputaten herkennen de complexiteit van huwelijksmoeilijkheden die soms tot echtscheiding kunnen leiden, maar zijn bezorgd dat het verwijzen naar de stijl van het Koninkrijk en niet langer verwijzen naar de "gronden" zullen leiden naar een situatie waarin echtscheiding makkelijker geaccepteerd zal worden bij huwelijksmoeilijkheden.
Hoewel de synode van Amersfoort stelt dat de deputaten duidelijk aangeven dat de stijl van het Koninkrijk niet betekent het vervangen van Gods geboden of de concrete Woorden van de Schrift, maar slechts het raamwerk vormen, kan deze benadering wel gemakkelijk leiden tot vervanging van Gods geboden.. Het klinkt allemaal erg vaag en kan resulteren in een vagere houding ten opzichte van echtscheiding en hertrouwen.
Tevens zijn de Canadese deputaten bezorgd over de manier waarop de GKv deputaten 1 Kor. 7 uitleggen. Door te suggereren dat wij onze eigen uitzonderingen maken zoals Paulus deed, kan het resultaat ook weer zijn een vage benadering tot echtscheiding en hertrouwen. Wat is met deze benadering het practische verschil tussen Paulus, als apostel en ons?

Onze zorg betreffende de vaagheid over en potentiële tolerantie van echtscheiding en hertrouwen wordt onderstreept door het feit dat de synode van Amersfoort de deputaten voor de herziening van de KO opdracht gaven te overwegen of een grotere flexibiliteit in het uitoefenen van de kerkelijke tucht inzake zaken van echtscheiding en hertrouwen ook in het KO artikel inzake tucht kan worden verwoord. Hoewel de Canadese deputaten de complexiteit van de wanklanken inzake het huwelijk herkennen zijn zij bezorgd dat zo een revisie van de K.O. zal leiden tot en het legitimeren van een mildere houding tot echtscheiding en hertrouwen.

Over de besluiten inzake kerkelijke bevestiging doen de Canadese deputaten geen uitspraak. Deze worden naast het instellen van een adviesraad slechts genoemd.

<u>Commentaar</u>
Het is verblijdend te lezen dat de Canadese deputaten hun vragen hebben over de uitleg van 1 Kor. 7. Ook hun zorgen over het feit dat de stijl-van-het-koninkrijk-benadering Gods geboden of de concrete Woorden van de Schrift kan vervangen ondanks de verzekering dat Gods geboden het raamwerk zijn waarbinnen de stijl van het koninkrijk fungeert doet weldadig aan. Maar we moeten tevens vaststellen dat in hun aanbevelingen de Canadese deputaten niet verder komen dan hun zorgen uit te spreken over deze nieuwe benadering. Vanuit de Schrift wordt niets te berde gebracht dat aangeeft dat deze nieuwe benadering een verzwakking is van de eenheid tussen het Oude en Nieuwe Testament. en dat de kerk, zoals Paulus (vanuit zijn praktische situatie), nieuwe gronden voor echtscheiding kan aanvoeren (analogie). De verzekering dat het huwelijk onverbreekbaar is komt daarmee wel in een vreemd daglicht te staan.
Ook hier is niets gedaan met de Schriftuurlijke gegevens die uw deputaten hebben aangereikt in de brochure *Do not take words away from this book of prophecy* en de *acta* van de synode van Mariënberg.

4.1.2.5. Andere zaken

A. Nieuwe Bijbelvertaling (NBV)
Het aannemen van de NBV door de synode van Amersfoort wordt genoemd zonder verder commentaar.

B. Toelating tot Heilig Avondmaal, Pastorale werker, TU en andere zaken.
Het zelfde geldt voor het toelaten van gasten tot het Heilig Avondmaal, de pastorale werker de TU te Kampen, de viering van het H.A. door militair personeel, asielzoekers en H.A., revisie van de K.O., Integratie van mensen met een beperking, homoseksuele relaties, vrouwen in de kerk, de liturgie (nieuwe gezangen) en het voorstel om het karakter van de tweede eredienst beter te definieren, dat werd verworpen door de GKv.

C. Nieuwe formulieren voor doop en het afleggen van geloofsbelijdenis
Ook het aannemen van twee nieuwe formulieren inzake doop en het afleggen van geloofbelijdenis worden besproken zonder commentaar.

D. CGK en NGK
Ook de zaken betreffende de CGK en NGK worden genoemd zonder eigen commentaar.

E. Evangelisatie en zending
Er wordt melding gemaakt van de Emmaüscursus en het Steunpunt Gemeente Opbouw.

F. Zusterkerkrelaties.
25 afgevaardigden werden verwelkomd. Kerkelijk contact werd uitgebreid en aangenomen door 5 kerken waaronder de Free-Church of Scotland-continuing. De OPC en URCNA besloten deze aanbieding eerst te bestuderen.

Commentaar
Uit het zonder commentaar vermelden van besluiten betreffende de bovengenoemde zaken, blijkt in ieder geval dat de deputaten van Canada deze besluiten niet hebben geconfronteerd met de ernstige bezwaren die tegen de meeste ervan van onze zijde naar hen toe zijn geuit. Dit is te meer schrijnend omdat er niet eens een poging gedaan wordt deze zaken te verdedigen tegenover onze bezwaren. Dit doet vermoeden dat onze bezwaren door de Canadese deputaten niet serieus genomen zijn.

4.1.2.6. Het appèl op De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld).

De appèlbrief van de GKv aan de DGK-kerken wordt besproken en delen daaruit worden aangehaald.

Commentaar
Uit de aangehaalde delen en de korte opsomming blijkt dat de Canadese deputaten zich in deze brief kunnen vinden. Hoewel een eigen mening niet geventileerd wordt, voorzien ze hun citaat ook niet van enig commentaar. Ook hierin missen we enige confrontatie met de meer inhoudelijke onderdelen van de antwoordbrief van de Synode van Mariënberg 2005.

4.1.2.7. Waarnemingen in de GKv

Deputatenrapport

De Canadese deputaten schrijven onder dit kopje het volgende:
Er is geen bewijs dat de GKv een onschriftuurlijke koers volgt, noch afwijking in Schrift en belijdenis toestaat. Ook de K.O. blijft gehandhaafd en deze bepaalt de besluiten en de voorgeschreven praktijken. De verandering in de procedure en visie en de bijgevoegde toelating van liturgische veranderingen worden door sommigen beschouwd in overeenstemming te zijn met de Bijbelse geboden. Toch zijn het deze zaken die het vertrouwen van anderen schaden. Deze laatsten voelen zich geriefelijker bij een voorgeschreven orde en de beproefde regels en regulaties. De veranderingen zijn een bedreiging voor de manier waarop de dingen altijd hebben plaatsgevonden. De snelheid waarmee sommige van deze veranderingen worden waargenomen en aan gemeenten bijna ongemerkt worden opgelegd hebben bij velen grote onrust veroorzaakt. Zij menen dat hun bezwaren niet de nodige aandacht krijgen. Aan de andere kant lijken verscheiden leden tevreden te zijn om de besluiten en de ratificatie over te laten aan hen die het kunnen weten.

Commentaar.
Uw deputaten verwijzen hier graag naar de brief die zij aan de Canadese kerken (Synode Smithers) hebben gestuurd (bijlage 5)

4.1.2.8. Aanbevelingen van de Canadese deputaten

1. Voortzetting van zusterkerkrelatie met de GKv onder de vastgestelde regels.
2. Dat deputaten de bezorgheid over het aantal gezangen t.o.v. de psalmen aan de GKv hebben overgebracht en dat deze voldoende zijn toegelicht.
3. Dat de deputaten hun werk inzake de voortgezette discussie betreffende het nieuwe huwelijksformulier hebben volbracht en de kerken daarover hebben ingelicht.
4. En dat deputaten aan de GKv kunnen laten weten dat de verklaring inzake de frase ‘als God daartoe de mogelijkheid geeft’ en waarom het nieuwe huwelijksformulier geen aandacht geeft aan de taak van de vrouw in haar gezin en huishouding bevredigend is.
5. Dat deputaten hun opdracht inzake de studie over het vierde gebod en de zondag hebben uitgevoerd en daarover aan de kerken hebben gerapporteerd.
6. Dat het document ‘Zondag heerlijke dag van God’ en de analyse door de GKv deputaten van de besluiten van Leusden en Zuidhorn de zorgen van de Canadese Kerken heeft weggenomen.
7. De synode zijn dank uitspreekt voor het feit dat de GKv benadrukt dat de Schriftuurlijke norm, dat een huwelijk een instituut van God is en niet kan verbroken worden. En verder dat de synode zijn bezorgdheid uitspreekt over de nieuwe benadering inzake echtscheiding en hertrouwen, speciaal inzake de benadering van de ‘Stijl van het Koninkrijk’ zonder verwijzing naar de ‘gronden’ voor echtscheiding, de analogie van Paulus en de voorgestelde KO revisie inzake de tucht in zaken van echtscheiding en hertrouwen.
8. Notie te nemen van de manier waarop de GKv de communicatie met de zusterkerk deputaten heeft veranderd.
9. Voldoening uit te spreken over de manier waarop de GKv contacten heeft gezocht met de DGK om te komen tot gesprekken over eenheid.

Geen enkele maal wordt er een dwaling of afwijking geconstateerd. Dat is tegen de achtergrond van de aangeboden bezwaren en kritiek veelzeggend over de oordeelsvorming van de Canadese afgevaardigden.

4.2. De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld).

4.2.1.Mandaat.
De synode van Chatham gaf de deputaten opdracht:

1. Helderheid te zoeken inzake de wettigheid van de recente Vrijmaking en verdere ontwikkeling te volgen.
2. Beide, zowel de GKv als de groep die zich vrijmaakte in de recente Vrijmaking, hebben de biddende ondersteuning van de Canadese kerken in de hoop dat zij door Gods genade komen tot verzoening.
3. De kerken in te lichten over de noodzaak voor biddende ondersteuning betreffende de situatie in Nederland.

4.2.2.Correspondentie:

1. In een brief gedateerd 8-5-2004 werd de groep die zich vrijmaakte meegedeeld dat zij de biddende ondersteuning hebben van de Canadese kerken in de hoop dat verzoening met de GKv mogelijk is. Tevens vroegen deputaten inlichtingen om hen te helpen helderheid te verkrijgen in de wettigheid van de Vrijmaking en hen in staat te stellen verdere ontwikkelingen te volgen. Omdat deputaten niet op de hoogte waren van een officieel adres van een contactpersoon is deze brief aan ds. van Gurp gericht met het verzoek deze door te geven aan hen die zich bezighouden met buitenlandse kerken.
2. Op 24 juni 2004 werd een kopie van de Acta van Chatham 2004 via ds. van Gurp aan de nieuw geïnstituteerde kerken gestuurd.
3. Op 4 februari 2005 werd een brief ontvangen van de vrijgemaakte groep met daarin een uitleg over de nieuwe vrijmaking en het verzoek deze groep te erkennen als de wettige voortzetting van de Gereformeerde Kerken in Nederland en de GKv op te roepen zich te bekeren en de zusterkerkrelaties met de GKv te beeindigen in dien bekering niet volgt. Als bijlagen werden meegezonden “Call to Reformation”, “Let us repent” en “Deed of Liberation or Return”.
4. Op 15 maart 2005 werd een brief aan de deputaten BBK van De Gereformeerde Kerken, per adres br. H.Bos gestuurd met daarin de wens dat br. H.E.Hoogstra en ds. J.Huijgen, tijdens hun reis naar Nederland als afgevaardigden naar de Synode van Amersfoort 2005, deputaten wilden ontmoeten.

4.2.3.Het zoeken van duidelijkheid.
De bovengenoemde afgevaardigden hebben meerdere bezoeken afgelegd tijdens hun bezoek aan Nederland om meer helderheid te krijgen over de achtergrond die leidde tot de scheiding in 2003. Naast bezoeken aan de deputaten van de GKv en DGK hebben de afgevaardigden 3 emiritus predikanten van de GKv gesproken en 4 predikanten van de GKv die een leidende rol spelen in het opzetten van een forum (Het Manifest) waar artikelen gepubliceerd worden die betrekking hebben op de zorgen die leven bij de kerkleden van de GKv. Deze besprekingen en de studie van materiaal dat door DGK en de GKv (Brief DGK van 4 febr. 2004, de brochures “Call to Reformation”, “Let us repent”, de Acte van Afscheiding en *Not beyond what is written*, een verdediging van de deputaten BBK van de GKv uit het voorjaar van 2005) dienden als materiaal voor verder onderzoek. Tevens hebben de afgevaardigden naar de Australische synode van de FRCA te West- Kelmscott 2006 gesproken met drie afgevaardigden van DGK.

Uit deze bijeen gesprokkelde informatie hebben deputaten het volgende begrepen van de gebeurtenissen die de scheiding omringden. Een groep die te identificeren was/is met de

naam Reformanda, een tijdschrift en vereniging die in 1991 was opgericht, waarschuwde tegen bepaalde trends in en synode besluiten van de GKv. In 2003, als gevolg van hun sterke ontevredenheid met de besluiten van de synode van Zuidhorn (die beslissingen van de synode Leusden onderschreef) werd een brief met de 'Oproep tot Reformatie' en 'Laten wij ons bekeren' aan alle GKv kerken gestuurd met de oproep tot berouw. De kerken werden gevraagd binnen 6 weken te reageren. Toen de reacties van de GKv kerken naar hun oordeel niet bevredigend was, werd de Akte van Afscheiding ondertekend. De scheiding was op 20 september 2003 een feit.

Het is goed om op te merken dat de reactie van andere bezorgde kerkleden in de GKv niet dezelfde weg volgden. Enkele predikanten die bijdragen hadden geleverd voor Reformanda weigerden mee te werken aan deze scheiding. Zij waren van mening dat het appelproces met betrekking tot de besluiten van Leusden en Zuidhorn nog niet was uitgeput. Zij begrepen dat zo lang nieuwe gronden konden worden ingebracht, er ruimte was voor appel tegen de besluiten waar zij ontevreden over waren. Deze mannen hadden genoeg redenen om bezorgd te zijn , maar zij waren van mening dat het verlaten van de Kerk alleen mogelijk was als een valse leer was aangenomen en deelname aan zo'n kerk vereist het afkondigen van deze dwaling. Deze bezorgde predikanten waren er niet van overtuigd dat de situatie in de GKv deze radikale actie vereiste.

In dezelfde tijd publiceerden anderen (The Manifest) en dat doen ze noch, artikelen om de GKv gemeenschap te informeren over wat zij zagen als een bedreiging van het Gereformeerde leven. Ook hun uitdrukkelijke visie was dat appels inderdaad nog mogelijk waren en dat het taak en plicht in de GKv is binnen de GKv te blijven zolang zij nog voluit het Woord van God konden verkondigen. Alle besluiten van de synode van Amersfoort zouden door hen kritisch worden onderzocht. Zouden hun kerkenraden niet in staat zijn de besluiten van Amersfoort te ratificeren dan werden zij geforceerd een standpunt in te nemen door een appel te overwegen dan wel de keuze te maken de kerk te verlaten. Hoewel deze mannen niet instemden met de methode en tijdsbepaling van de 'nieuwe vrijgemaakten' (nu de DKG), het zich bij deze groep te voegen in een later stadium werd beschouwd als een verantwoordelijke optie. Dit zou afhangen van hoe de zaken in de kerken en hun meerdere vergaderingen zouden verlopen.

Commentaar
De historische schets van het "ontstaan" van vrijmaking / afscheiding is incorrect. Daarnaast ligt in deze paragraaf alle nadruk op het 'ontevreden' zijn en het 'bezorgd' zijn van bezwaarden. Er is geen plaats voor de vraag of er ontoelaatbare dwaling en afwijking van de Schrift, de belijdenis en de kerkorde in het geding zijn.
Ook wordt onder Correspondentie geen melding gemaakt van de correspondentie per email tussen de DGK deputaten en de Canadese deputaten en de stukken die daarbij aan de Canadese deputaten waren gestuurd.

4.2.4.Verzoek van DGK.

Enige tijd na de scheiding op 20 september 2003 ontvingen de deputaten een brief, gedateerd 4 februari 2005) waarin DGK verzocht de contacten met de Canadese kerk als zusterkerken te continueren.
Deze brief doet de volgende uitspraak om de wettigheid van DGK uit te drukken: 'In order to do justice to the claim of the Lord on His church there remained no other way than exhort the people to liberate themselves from the Synod decisions ratified by their consistories, according to art. 31 of the C.O. and art. 28 of te B.C.' (Om recht te doen aan het recht van

God op zijn kerk, geen andere weg bleef over dan de mensen op te roepen zich vrij te maken van de synodebesluiten, die hun kerkenraden hebben geratificeerd op grond van art 31 van de KO en art. 28 van de Nederlandse geloofsbelijdenis.) Het is duidelijk dat DGK de GKv beschouwd als een valse kerk. De Canadese kerken werden door DGK verzocht de GKv te vermanen en de zusterkerkrelatie voort te zetten met DGK. Hun communicatie van 4 februari 2005 spoort ons in feite aan de GKv te vermanen op basis van de aantijgingen van DGK en de zusterkerkrelatie met de GKv te verbreken indien geen bekering volgt.
We moeten in het evalueren van dit verzoek begrijpen en erkennen dat de relatie met de GKv is en was gebaseerd op de gezamenlijke aanvaarde regels voor zusterkerkrelaties. Regel 1 stelt: De kerken zullen elkaar ondersteunen in het onderhouden, verdedigen en het bevorderen van het Gereformeerde geloof inzake de leer, het kerkelijk beleid, de tucht en de liturgie en tevens waken voor afval. Deze regel wordt op dit moment toegepast. De Canadese Kerken hebben deze koers vastgehouden. Zij hebben gedurende de afgelopen jaren hun dankbaarheid uitgesproken over betrouwbare koers die de GKv volgde. In die zelfde tijd hebben de Canadese Kerken hun bezorgdheid uitgesproken en ontwikkelingen onderzocht waar zij meenden dat dit nodig was. We hebben als kerken ons daarbij zorgvuldig gehouden aan het beoordelen van de officiële documenten en besluiten van kerkelijke vergaderingen en ons niet ingelaten met besprekingen in artikels in kranten en tijdschriften en persoonlijke ontboezemingen.

De synode van Chatham 2004 heeft, na de scheuring in september 2003, de GKv weer herkent als een ware kerk en heeft de zusterkerkrelatie met de GKv voortgezet terwijl bepaalde zaken die zorgen baarden met de GKv werden besproken en waren onderzocht door deputaten. Uit ons rapport betreffende de GKv kan worden afgeleid dat de deputaten geen noodzaak zien om de beslissing van DGK over te nemen. Deputaten zijn eerder tot de conclusie gekomen dat in een aantal zaken van zorg de GKv middels zijn brochure 'Not beyond what is written' en via de besluiten van de synode van Amersfoort 2005 deze heeft overwogen en verantwoord heeft beantwoord, welke moeten gehoord en ter harte genomen worden en niet mogen worden ter zijde gelegd. De deputaten adviseren de Canadese kerken de zusterkerkrelatie met de GKv voort te zetten. Deze beslissing heeft direct invloed op de vraag hoe de Canadese kerken zullen reageren op het verzoek van DGK.

<u>Commentaar</u>
Opmerkelijk dat de deputaten hun best doen om de kwalificatie van de GKv als valse kerk in de documenten in te lezen, terwijl dit nu juist niet zo is benoemd. Inhoudelijk is door de Canadese deputaten zelf geen enkel bezwaar van de zijde van De Gereformeerde Kerken weerlegd of becommentarieerd.
Men verwijst gewoon naar de brochure *Not beyond what is written* die geschreven werd door de GKv als kerk waartegen de bezwaren zijn gericht. Hiermee doen de deputaten onze kerken onrecht. Ze zijn inhoudelijk niet ingegaan op de bezwaren.

4.2.5.Appel synode (Amersfoort, GKv) en antwoord synode (Mariënberg, DGK).

De synode van Chatham 2004 gaf de deputaten opdracht aan de GKv en DGK mee te delen dat zij door de kerken van Canada in het gebed worden ondersteund in de hoop dat, door Gods genade, verzoening kan worden tot stand gebracht. Dit bericht is aan beide kerken overgedragen. De synode van Amersfoort zond een appel aan de synode van Mariënberg. Het was een oproep tot verzoening. Inmiddels heeft de synode van Mariënberg deze oproep afgewezen.

DGK concludeerde:
"Van uw aanbod zouden we graag gebruik maken, als gebleken was, dat men in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) weer de noodzaak zag van terugkeer naar Schrift, belijdenis en KO. Dan zou het ons een grote vreugde zijn om zo spoedig mogelijk te komen tot een gesprek gericht op hereniging. Wat zou dat mooi zijn. Wat zouden we de Here daarvoor hartelijk danken!
Helaas zien wij deze mogelijkheid op dit moment niet."
Dit antwoord laat zien dat DGK blijft bij haar oordeel dat de GKv een valse kerk is die afwijkt van Schrift, belijdenis en kerkorde. Deputaten zien weer niet het bewijs dat tot deze conclusie kan leiden. In verband hiermee zijn de deputaten bezorgd dat DGK het gevaar loopt de besluiten van de GKV synoden niet voorzichtig genoeg te onderzoeken om te zien wat werkelijk besloten is.

Opnieuw wordt hier de kwalificatie “valse kerk”in stelling gebracht, zonder citaat. Door zelf de kritiek te ontlopen hebben de deputaten maar vastgesteld dat DGK de GKv besluiten mogelijk niet voldoende voorzichtig genoeg onderzocht hebben.

4.2.6.Eindconclusie

Deputaten hebben het verzoek van DGK onderzocht en vergeleken met de verdediging van de GKv, zoals deze in het boekje *Not beyond what is written* wordt geboden. Tevens hebben de deputaten de besluiten van de synode van Amersfoort bestudeerd in relatie tot de opdracht van de synode van Chatham. Een aantal zaken die bezorgdheid baarden zijn onderzocht. Deputaten moeten concluderen dat de zij de aantijgingen van DGK zoals genoemd in hun verklaringen niet kunnen accepteren.

DGK beweert dat de GKv geen aanspraak kan maken op het ware-kerk-zijn. Onze analyse van de officiële documenten van de GKv eist van ons dat we doorgaan met het erkennen van de GKv als een ware kerk van ons Here Jezus Christus. Terwijl deputaten de uitspraken die de GKv maakt in haar appel tot de DGK inzake de onvolkomenheden in de GKv, accepteren zij ook de wens van de GKv om trouw te zijn aan het Woord van God, dat duidelijk aanwijsbaar is. Deputaten verwerpen daarom de aantijgingen van DGK en uiten hun spijt dat onbewezen beschuldigingen zijn gemaakt en onwettige acties zijn gemaakt met betrekking tot de GKv.

Commentaar:
Deputaten spreken van hun analyse van de officiële documenten van de GKv als basis voor hun eindconclusie. We moesten al vaststellen dat deze analyse niet alleen zeer incompleet is, omdat diverse belangrijke zaken niet onderzocht zijn. Maar bovendien dat deze analyse argeloze acceptatie inhoudt van toelichtingen van GKv zijde m.b.t besluiten over het vierde gebod, en het nieuwe huwelijksformulier. M.b.t. de liedboekliederen heeft men zich overigens helemaal niet met de inhoud willen confronteren, alleen de bewering dat het aantal psalmen niet in de verdrukking zou komen was voor dit deputaatschap reden genoeg om gerust te zijn.

4.2.7.Aanbevelingen van de Canadese BBK deputaten

De deputaten maken de volgende aanbevelingen aan de synode:
1. Verdriet te uiten over de scheiding in de GKv die in 2003 is begonnen.

2. Bij de kerken aan te dringen op het gebed voor het herstel van de eenheid tussen DGK en de GKv.
3. Het verzoek van DGK niet aan te nemen om deze kerken als zusterkerken te erkennen.
4. De deputaten opdracht te geven de punten 1 tot 3 aan de deputaten van DGK mee te delen en het contact met hen te blijven onderhouden.

4.2.8.Aanvulling van de Canadese deputaten BBK

Aanvulling tot het rapport van BBK deputaten aan de synode te Smithers.

Waarde broeders,

Kort na 1 oktober 2006, de uiterste datum om het rapport aan de drukkerij te sturen, ontvingen deputaten nog correspondentie van DGK waarin zij verdere uitleg geven inzake de zo genoemde vrijmaking van 2003. Deputaten ontvingen een brief met drie documenten nl. het antwoord op de brochure *Not beyond what is written* van de GKv, getiteld *Do not take words away from this book of Prophecy: Answer to the brochure "Not beyond what is written*": een vertaling van het antwoord van de synode van Mariënberg op het appel van de synode van Amersfoort en de besluiten van de synode van Mariënberg waarin de besluiten van de synodes van Ommen 1993 tot Zuidhorn 2002/2003 werden teruggenomen.

In de brief wordt het doel van dit informatiepakket omschreven als hulp om een oordeel te geven over de wettigheid van de vrijmaking in 2003 (Do not take words away… bl. 23). En verderop: Wij hopen dat u ons wil accepteren als de wettige voortzetting van de Gereformeerde Kerken in Nederland en de zusterkerkrelaties met ons wilt voortzetten.
Dit wekt echter wel enige verbazing dat zij voor voortzetting van de zusterkerkrelatie vragen terwijl deputaten geen uitnodiging ontvingen voor de synode te Mariënberg en ook geen agenda ontvingen om ons te informeren over de zaken die door deze synode werden behandeld. Nadat deputaten deze documenten hebben gelezen, is hun conclusie dat hun beoordeling van de situatie zoals in hun rapport verwoord hierdoor niet is veranderd.

Daar is echter één zaak die deputaten wel aan de orde willen stellen. DGK noemt de zaak van de Schriftkritiek in de GKv door te wijzen op een onlangs verschenen boek *Woord op Schrift* en andere publicaties.
Op deze punten kunnen deputaten niet met DGK communiceren omdat deputaten zich willen aan houden aan de gangbare benadering dat deputaten geen studieboeken, tijdschriften en dagbladen betrekken bij hun beoordeling, alleen de officiële handelingen van synodes. Met deze benadering hebben we eenvoudig de bestaande praktijk van deputaten gehandhaafd. Deputaten menen echter dat het uitsluiten in de beoordeling van essentiele kritiek op zekere publicaties misschien deputaten en de kerken tekort doet. Tegelijkertijd beseffen deputaten dat het bestuderen van zulke literatuur een nieuwe dimensie toevoegt aan het werk van de deputaten. Tevens kan dit analoge zaken, zoals het bestuderen van de inhoud van gezangen die de GKv selecteerde en waarover DGK kritiek heeft, ook raken. Betrokken te worden bij deze laatste zaak zou een onpraktische zaak voor de deputaten worden.

In andere woorden we stemmen graag toe dat de deputaten niet alle zaken die DGK aanreiken als gronden voor de zo genoemde Vrijmaking zijn onderzocht, omdat daarvoor geen specifieke opdracht aan de deputaten was gegeven.

Met broedergroeten,

C.J. VanderVelde (samenroeper) H.Leyenhorst J.Huijgen
H.E.Hoogstra W.M.Wielenga.
(vertaling P.Drijfhout)

Commentaar
Opnieuw weigeren de deputaten inhoudelijk in te gaan op de informatie die van de kant van DGK hen wordt verstrekt. In dit geval betreft het een verweerschrift tegen *Not beyond what is written*. Laatstgenoemde GKv brochure vormde één van de belangrijkste pijlers voor het rapport van de Candadese deputaten, om de bezwaren van DGK aan de kant te schuiven. Dat er dan vervolgens geen inhoudelijk notitie genomen wordt van de weerlegging- zoals geboden in de toegezonden brochure *Do not take words away from this book of prophecy* - verdient het predikaat onrecht.

4.3. Commentaar

I. Algemeen commentaar op het rapport van de Canadese Deputaten

Met verdriet moeten uw deputaten constateren dat de Canadese deputaten bij hun beoordeling van de situatie in Nederland en de Vrijmaking in 2003 geweigerd hebben alle relevante stukken te betrekken.
In het rapport (inclusief de aanvulling) blijkt dat de deputaten van de Canadese kerken de mening zijn toegedaan dat de Vrijmaking in 2003 onwettig was omdat:

1. de 'groep van ds. van Gurp' te bestempelen is als een groep die uit is op eigen gelijk.
2. de zorgen in de Canadese kerken betreffende de GKv door de synode van Amersfoort-Centrum 2005 grotendeels zijn weggenomen.

De informatie van de deputaten BBK van de Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld) kwam te laat om grondig te kunnen bestuderen. In een aanvullend rapport (slechts 1,5 bladzijde) stellen de deputaten BBK van de Canadese Kerken het volgende: Na lezing van de toegestuurde documenten (de brochure *Do not take away words away from this book of prophecy,* het vertaalde antwoord aan de synode van de GKv en de besluiten van de Synode van Marënberg met betrekking tot de besluiten van de opeenvolgende GKv synodes: Ommen 1993 tot Zuidhorn 2002/2003) concluderen deputaten dat zij hun bevindingen niet bijstellen. Ook al zou het correct zijn dat bepaalde stukken te laat zijn binnen gekomen om een gedegen onderzoek te kunnen doen, zou een terughoudende houding met betrekking tot hun eindconclusies gerechtvaardigd zijn. Want het gaat om Gods eer en om het lichaam van Christus, dat Hij Zich over het hele wereldrond vergadert.

Deputaten hebben overwogen om een afvaardiging te sturen als waarnemers. Er is echter besloten om dit niet te doen, om de reeds bestaande indruk over onze kerken ('een groep die uit is op eigen gelijk') niet te bevestigen. Deputaten meenden daarmee de zaak van Christus niet te dienen. Wel is een brief die ingaat op de conclusies van het deputatenrapport met de genoemde brochure en de vertaalde brief aan de GKV (Bijlage 4) en de acta van de synode van Mariënberg 2005 gestuurd aan de synode.

Laten we de Here smeken om uitkomst, dat Hij de ogen van de Canadese kerken en hun deputaten opent voor de afval in Nederland en in de GKv.

Tevens spreken deputaten hun zorgen uit over de volgende zaken binnen de Canadese Gereformeerde kerken:

1. de vergaande contacten met de Orthodox Presbyterian Church (OPC) en United Reformed Church (URC)
2. het gebrek aan werkelijk inzicht omtrent de kerkelijke ontwikkelingen in Nederland, maar ook binnen de Canadese kerken zelf.

Over beide zaken zal in de toekomst nadere studie noodzakelijk zijn.

II. Algemeen commentaar op contacten met de andere genoemde kerken

Omdat de Canadese kerken in mei 2007 een synode beleggen, hebben de deputaten hun energie vooral gericht op deze kerken.
Het was daarom niet mogelijk de contacten met de andere kerken intensief te onderhouden, anders dan genoemd in 3.2 – 3.6.

Zuid-Afrika:
Ook deze kerken hebben in hun besluitvorming inzake de Reformatie in 2003 weinig inzicht getoond in de kerkelijke situatie in Nederland. Hoewel zij spreken van de zorgwekkende (kommerwekkende) tendensen binnen de GKv wordt niet duidelijk welke tendensen nu bedoeld zijn.
Daarnaast zijn er ontwikkelingen in bijv. Die Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika (Dopperkerk) die veel overeenkomsten vertonen met ontwikkelingen in de GKv.
Om die reden zou verwacht mogen worden dat men in de VGK de Nederlandse kerkelijke ontwikkelingen niet alleen met zorg gadeslaat, maar zorgvuldig onderzoek zou doen naar de Reformatie van 2003 en DGK.

Australië:
De Australische kerken hebben duidelijk op hun laatste synode aangegeven dat de kerkelijke situatie in Nederland voor alle afgevaardigden nog niet duidelijk is. Enerzijds was men niet van zin de bestaande zusterkerkrelatie met de GKV te verbreken. Anderzijds bleek duidelijk dat de Reformatie van 2003 en het ontstaan van DGK alles te maken heeft met zorgen die ook bij hen leefden over de ontwikkelingen in de GKv.
Er was duidelijk behoefte aan meer Engels voorlichtingsmateriaal. Het is dus noodzakelijk dat de deputaten in contact blijven met deze kerken.

III. Aanbevelingen

1. De deputaten op te dragen het contact met de buitenlandse kerken te blijven zoeken, omdat God ons roept tot eenheid op grond van Schrift en belijdenis.
2. De deputaten op te dragen om in het contact met deze kerken hen te blijven waarschuwen op grond van Zijn Woord dat het contact dat zij wensen te behouden met de GKv ook voor de kerken in het buitenlands negatieve gevolgen zal hebben. Wie steunt op onrecht zal onrecht ontvangen.
3. De deputaten op te dragen het contact met de andere in de instructie genoemde kerken te intensiveren.
4. De deputaten op te dragen contact te onderhouden met de groep gelovigen die zich kenbaar maakt als de LRC in Sri Lanka.
5. De deputaten op te dragen kennis te nemen van de besluiten van de Canadese kerken en te onderzoeken welke mogelijkheden er na de synode van Smithers (mei 2007) nog open staan voor verdere contacten.

6. De deputaten op te dragen de mogelijkheden te onderzoeken voor het authoriseren van goede Engelse vertalingen van synode stukken.

Bijlage 1. Regels voor deputaten BBK:

Daarbij heeft de synode de volgende regels vastgesteld:
Regels voor het aangaan en onderhouden van zusterkerk-relaties met kerken in het buitenland
1. Inhoud van de zusterkerkrelatie
Een zusterkerkrelatie met buitenlandse kerken houdt in het naar gereformeerd belijden erkennen van elkaar als ware kerken van de Here Jezus Christus en het dienovereenkomstig oefenen van kerkelijke gemeenschap.
2. Het aangaan van zusterkerkrelaties
De gereformeerde kerken in Nederland zullen eerst een zusterkerkrelatie met een buitenlandse kerk aangaan nadat zij zich, met name door middel van deputaten, ervan vergewist hebben, dat deze kerken de gereformeerde belijdenis van het Woord van God niet slechts officieel hebben aanvaard, maar ook metterdaad tot gelding doen komen in haar kerkelijke praktijk van leer, eredienst, kerkregering en tucht. Daarbij zal er rekening mee moeten worden gehouden,
2.1 Dat de Here Christus zijn kerk onder verschillende volken, die elk door hun bijzondere geografische ligging, historie en cultuur zijn bepaald, vergadert, zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van belijden, liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden;
2.2 Dat wanneer er sprake is van relaties met derden, zorgvuldig dient te worden nagegaan, wat deze relaties voor de desbetreffende kerk betekenen om zo de waarde, de zin en eventueel de wijze van aangaan en/of oefening van een zusterkerkrelatie te beoordelen;
2.3 Dat er in bepaalde landen meer dan één verband van kerken kan bestaan dat erkend dient te worden als verband van ware kerken van onze Here Jezus Christus. Daarom kan de mogelijkheid van een relatie met meer dan één verband van kerken in hetzelfde land niet altijd zonder meer uitgesloten worden. In een dergelijke situatie van 'dubbele correspondentie' zal vanwege Christus' gebod tot eenheid niet worden berust, maar zij zal onderwerp van gesprek dienen te blijven.
3. Regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties
Indien een zusterkerkrelatie met een kerk in het buitenland is aangegaan, zal deze geoefend worden aan de hand van enige regels, die dienen om als gereformeerde kerken samen bij de belijdenis van Gods Woord te blijven en elkaar te helpen, te bemoedigen en op te scherpen in het in woord en daad getuigen zijn van de Here Jezus Christus in deze wereld. Daarvoor zullen van Nederlandse zijde de volgende regels gelden:
3.1. De kerken zullen elkaar zo veel mogelijk bijstaan in de handhaving, verdediging en bevordering van de gereformeerde belijdenis naar de Schriften in leer, kerkregering, tucht en eredienst.
3.2. De kerken zullen elkaar informeren over de besluiten van de meeste vergaderingen, indien mogelijk door toezending van de Acta ervan of anders tenminste door toezending van de voor de desbetreffende kerk relevante besluiten (waar mogelijk in vertaling).
3.3. De kerken zullen elkaar informeren met betrekking tot het aangaan van zusterkerkrelaties met derden.
3.4. De kerken zullen elkaars attestaties aanvaarden; zij zullen ook de leden van de desbetreffende kerken toelaten tot de sacramenten op vertoon van een genoegzaam kerkelijk attest.
3.5. De kerken stellen in principe de kansels voor elkaars predikanten open met inachtneming van de bepalingen, voor het eigen kerkverband aanvaard.

Er zal naar worden gestreefd in de beoefening van de relatie ook de volgende regels te doen gelden:
3.6. In geval van wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren die inhoudelijk van confessionele aard zijn, zal op het voornemen hiertoe bij de zusterkerken bijzondere aandacht worden gevestigd, zodat zo veel mogelijk overleg voor de definitieve besluitvorming kan plaatsvinden.
4. De kerken zullen elkaars afgevaardigden op haar meeste vergaderingen ontvangen en hen uitnodigen zitting te nemen als adviseurs, zoveel dit mogelijk is.

Bijlage 2 Brief Deputaten BBK Zuid-Afrika

Deputaten Betrekkingen met Buitenlandse Kerken van De Gereformeerde Kerken (hersteld) in Nederland

Secretaris:
P.Drijfhout
Anwending 4,
7861 BE Oosterhesselen
e-mail: pdrijfhout@hetnet.nl

30 januarie 2007

Aan:
Deputate Betrekkinge Buitelandse Kerke van die
Vrye Gereformeerde Kerke in Suid Afrika
p/a dhr. A.C. Bijker
28 ste Laan 829
Rietfontein 0084
Suid Afrika

Geachte broeders,

U synode van mei 2004 het besluit om geen susterrelatie aan te gaan nie met die kerke van De Gereformeerde Kerken (Hersteld) in Nederland.
Ons betreur hierdie besluit. U grond onder die besluit stel: dat ons verzoek gegrond is op ‘n onjuiste voorstelling van die situasie en van sinode-uitsprake.
In u brief van 30 september 2005 skryf u: “your decision to separate from the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) was premature, as a considerable part of the issues, which were used as arguments to justify that separation, were still in an incomplete phase”. En verder op “…. that the arguments from your side were not always based on hard facts, but sometimes only on subjective interpretations of certain decisions or statements”.

Ons is nou drie jaar verder. In die afgelope jare het twee synodes vergader. Die synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) te Amersfoort en die synode van De Gereformeerde Kerken (hersteld) te Mariënberg. Sake het nie stil bly staan, ook nie op die gebied van die geloof nie.
Beide synodes het besluite geneem. Ons veronderstel dat u die Acta van die synode van Amersfoort ontvang het. Ons meen dat dit goed is om ook die acta van die synode van De Gereformeerde Kerken (hersteld) Mariënberg 2005/2006 aan u te stuur, waar in art 25 een aantal besluite wat tussen 1993 en 2002 in die GKv geneem is, bespreek wordt.
Daarby stuur ons u ook die antwoord van deputaten op die brosjure *Not beyond what is written* met as titel *Do not take words away from this book of prophecy* en die antwoord van die synode van Mariënberg aan die synode van die GKv.

Ons hoop dat genoemde stukke u kan oortuig dat reformasie noodzakelijk was, indien ons wil bly by die Woord van God. Alleen die Woord mag seggenskap hê in die kerk en in ons dagelikse lewe.

Met broedergroete,
namens deputate

Pieter Drijfhout.

Bylaes:
1. Brochure : *Do not take words away from this book of prophecy*
2. Antwoord De Gereformeerde Kerk (Hersteld) aan GKv.
3. *Acta* Synode Marienberg 2005/2006

Bijlage 3 Brief Deputaten BBK Canadian Reformed Churches

Committee on Relations with Churches Abroad
of
The Canadian Reformed Churches

c/o Rev. Clarence J. VanderVelde (convenor), 810 Foss Road, Fenwick, ON, Canada, L0S 1C0
Ph. (905) 892-9121 E-mail: clav3ld3@uniserve.com

Feb 23, 2007

Deputies for contact with Churches abroad of the Gereformeerde Kerken (Hersteld)
c/o Br. P. Drijfhout
Anwending 4
7861 BE Oosterhesselen
The Netherlands

Esteemed brothers,

We received your e-mail letter dated Feb 21, 2007 in which you inquire whether your request for a sister-church relationship with the Canadian Reformed Churches will be on the agenda of Synod Smithers and whether you will receive an invitation to Synod Smithers.

The letter dated Feb 4, 2005, which you appended to the letter, has been dealt with by our committee in coming to its recommendation to Synod Smithers. It was not necessary to send this to us again.

Our report to Synod Smithers about the Gereformeerde Kerken in Nederland (Hersteld) concludes with the recommendation not to enter into a sister-church relationship. As a courtesy, we include a copy of that report. We send this report to you for your use as deputies, and we kindly request and insist that this report not be published or disseminated in the Netherlands and that it not be the subject of analysis in newspapers, magazines, or websites until Synod Smithers has been closed.

We understand that you may disagree with the conclusion of our report, and we also know from your letter of Feb 21, 2007 that you are even willing to come to Synod Smithers to make your case. However, we do not offer you an invitation to come to Synod Smithers since we only do that for churches with which we have a sister-church relationship and churches which we are offering a sister-church relationship. If you want to make your case at Synod Smithers, we suggest that you interact with our report in a written submission to Synod. We

do not know whether Synod will deal with any such written submission from you because it is in the domain of Synod to declare it admissible or inadmissible.

If you decide to send something to Synod Smithers, you will have to do so in 30 copies. Material for Synod must be received by the convening church six weeks before the opening of Synod on May 9, 2007. According to the "Guidelines for Synod," material received after the deadline shall ordinarily not be added to the agenda unless Synod is satisfied that the reasons given for late arrival are reasonable. Furthermore, all material submitted to Synod which quotes a foreign language source must provide in the text of the submission a full English translation and in a footnote the citation in the original language. The mailing address is: Agenda Committee, General Synod
Smithers 2007, Box 2229, Smithers, British Columbia, V0J 2N0, Canada. E-mail contact is julius.vanspronsen@canrc.org.

Please note that as a committee we will not interact with you at this time about the content and conclusion of our report. If you want to express disagreement with our report at this time, you will have to direct your comments to Synod Smithers, to which our report is addressed.

After Synod Smithers has closed, we will send you a copy of the *Acts* of Synod.

Brotherly greetings,
On behalf of the Committee,

C.J. VanderVelde
Convenor

Bijlage 4. Brief aan de Synode Canadese kerken

To:
The Canadian Reformed Churches,
Agenda committee, General Synod
Smithers 2007,
Box 2229,
Smithers, British Columbia, V0J 2N0, Canada.

Oosterhesselen, March 19, 2007

Beloved brothers in our Lord Jesus Christ,

In a letter dated the 23rd February 2007, we are informed that your deputies come to the conclusion in their attached report, that they recommend not to enter a sister-church relationship with the Reformed Churches (Restored) in the Netherlands (GKH).
At the beginning of October 2006 we sent the above mentioned deputies a number of documents in which we again explained the facts concerning the liberation.
These documents could not be sent earlier because the acts of our synod were not available at that stage. We had also informed the convener of your deputies about this by e-mail.
In an addendum dated the 19th October 2006, your deputies responded to the documents sent by us.

1. Invitation to the synod of Mariënberg 2005-2006.
Already during the conversation between your representatives, the brothers Hoogstra and Leijenhorst and our representatives, the brothers Drijfhout and Houweling in Australia, the question was raised about not being invited to the synod of Mariënberg. Our deputies then declared that the organisation and starting up of a new bond of churches required the necessary attention. They offered their excuses to them for this omission. On looking back, it appeared that our deputies, appointed by the interim assembly of 2004 did not have any authorization. At our first synod at Mariënberg 2005-2006 deputies were appointed and given extensive instructions, including the inviting of deputies from sister-churches.

2.Our brochure
Your deputies have, after studying our documents, including our answer to the GKN brochure *Not beyond what is written*, drawn conclusions without indicating anything on which it is founded.
Our brochure was written to help sister-churches abroad to form an opinion about the situation in the churches in the Netherlands. As was also done by the GKN Deputies for Relations with Churches Abroad: 'The publication presented to you herewith, is intended to give the information necessary for this. The Deputies for the Relations with Churches Abroad hope and expect that the contents may help our sister churches to form a good judgement about the points under discussion in the Reformed Churches in the Netherlands. If the concern of brothers and sisters abroad can be brought to right proportions, then much has been achieved'. (see introduction brochure *Not beyond what is written*).

Going from this background, our brochure *Do not take words away from this book of prophecy* was written. We are of the opinion that the brochure of the GKN underexposes the facts or at times facts are not even mentioned.
It surprises us therefore that the conclusion made by your deputies is not well-founded with arguments and the mentioned facts are ignored.

3. The situation in the GKN
We are wondering if deputies have actually recognised that the situation in the GKN is very serious. Under 5.4 Observations your deputies write:
'The change in procedure and vision and the additional allowances for liturgical modifications are considered to be in line with the Biblical command by some. Yet these same matters rattle the confidence of others, those who feel more comfortable with a prescribed order and the tried-and-true proven set of rules and regulations. The changes are threats to the ways in which things have always been done; the speed at which some of these are perceived to have been foisted on congregations have become unsettling for many. They feel that their objections do not receive a proper hearing. Yet, several members seem quite content to leave the decisions and the ratification of the synodical decisions up to the ones-in-the-know.'
The Reformed Churches (Restored) in the Netherlands are apparently seen by your deputies as the ones that feel that their objections did not receive the necessary attention and that they on the grounds of that fact have liberated themselves. However brothers, this is not the ground on which a liberation can be based. It proves from the documents that this was never the case. In the deputies report that was presented to you, **several** subjects are discussed which had been under discussion at the GKN synod of Amersfoort, But nowhere was there any weighing up of the facts named by us, nor were any **Scriptural** objections brought forward against the decisions of the GKN synods (including Amersfoort 2006).

4. Accusation

Under the heading "Final evaluation" your deputies write:

> 'The GKH has made the assertion that the GKN is no longer entitled to the claim of being true church. Our analysis of the official documents of the GKN demands that we continue to recognize this federation as true church of our Lord Jesus Christ. While we accept the statements made in the GKN Appeal to the GKH regarding the **imperfections** in the GKN, we also must accept the GKN's desire to be
>
> faithful to God, which is surely evidenced. We must therefore **reject the allegations of the GKH, and express regret that unproven accusation** has been made and illegitimate actions have been taken with respect to the GKN.'

Brothers, we are deeply saddened by the pronouncement of your deputies that we accuse the GKN without bringing forward any proof. By this, the deputies say that the GKH becomes guilty of trespassing the 9th commandment. This is distressing because the extensive argumentation from our side has been pushed aside by them with just a few words. We painfully miss the factual foundation of this accusation towards our churches.

5. Sister-church relationship

We are of the opinion that The Reformed Churches (Restored) in the Netherlands are the true continuation of those churches that liberated themselves from the Reformed churches in 1944. However, br. Hoogstra stated in a conversation during the synod in Australia that it is not possible to break the sister-church relationship with the GKN just like that, taking into consideration the valid rules for this. This point of view is repeated in the report. Both parties must be heard to be able to make a judgement of the situation in the Netherlands. This however, did not happen according to the report of your deputies. One did judge, but the arguments on which that judgement is built is only mentioned from the side of the GKN.
On the grounds of the information from the side of the GKN from, amongst others, the brochure *Not beyond what is written* your deputies state the following:

> A group, which was/is identified with the name Reformanda, a magazine and association established in 1991, had warned against **certain trends** and synodical decisions in the GKN. In 2003, due to their **strong dissatisfaction** with the decisions of Synod Zuidhorn (which upheld decisions of Synod Leusden), they sent a letter (along with two enclosures, *Call to Reformatio*n and *Let Us Repent*) to the GKN churches, calling them to repentance and allowing the consistories six weeks to respond. When the response of the GKN churches was **not satisfactory** in their estimation, the *Deed of Liberation or Return* was signed. The **schism** thus became a fact on September 20, 2003 (see 5.6.3 Seeking further clarity).

This is a misrepresentation of what has actually happened. That what was brought forward from our side was not included in the report. In the addendum these assertions are not withdrawn nor are they altered through the contents from our brochure 'Do not take away from this book of prophecy'.

6. Deformation GKN

The deformation in the GKN occurs before the eyes of any who wish to see it. Many publications in the press and church magazines in the Netherlands and the selected articles from these on the site www.eeninwaarheid.nl witness of this. Your churches are also able to see and judge this. We consider it only as our task to point this out to you. Hiding behind the pronouncement that the GKN wants to be the true church, is not allowed to conceal the fact that the toleration in these churches has received authority in practically every area over the last years. To deny this is a deliberate choice, as is also the case for your churches.

7. Finally
We, as deputies, considered visiting your synod as observers. We decided not to. By visiting your synod the conclusion could be drawn that we would be rather obtrusive. Therefore, by doing so, we wondered whether we would do damage to the work of Christ.
We urgently request you to take us seriously and to let the facts speak for themselves. Your deputies rightly state that the GKH in the Netherlands can only justify their right of existence according to Scripture and the Confession (particularly art. 27-29 Belgic Confession). That is why the liberation was a necessity. The Word, the Sacraments and church discipline were no longer safe in the GKN.
Although not all of the concerned members see this, it does not alter the facts given to you by us.

Should you, as synod, still come to extending an invitation to our deputies, we will willingly consider this.

With brotherly greetings,

Deputies for contact with Churches abroad
of The Reformed Churches (Restored).

J. Houweling,
H. Griffioen,
A. van der Net,
P. Drijfhout.

Bijlage 5: Vertaling van DGK antwoordbrief op het appel van de GKv

To the Synod of the Reformed Churches (liberated)
as assembled in Amersfoort-Centrum 2005.
c/o mr. K. Mulder (deputy ecclesiastical unity)

re: Reply letter to your appeal of October 4th, 2005 nr. S1004-Svw180.

Mariënberg, april 15th 2006

Dear Sirs and brothers,

Your appeal was dealt with at our General Synod of the Reformed Churches in the Netherlands, assembled April 15th 2006. The synod sent you the following answer.

Introduction.
According to Gods will you see it your vocation to restore the brotherly unity.
You mentioned that in several places in your appeal. Under the heading "Appeal" you write:" We make an appeal to you to accept our reformed intentions and make it possible to speak to us from heart to heart". You request us and our ecclesiastical assembly to consider your appeal in front of the face of our Lord. In the article in which you recorded the synod decision to sent an appeal, we read that you have the opinion that the restoration of the break on basis of Scriptures and in binding to the confession must be possible. In that same article later on you write that you will come in unity of our catholic and undoubted Christian faith to the restoration of the broken community.

We readily agree that ecclesiastical unity is a command of our Lord. But it can only take place in obedience to Gods Word and in binding to the confession of the church. Because of that we alas have to establish that we do not agree with you to accept – as you wish- your reformed intentions.

We will try to explain that in the following points:

We will begin with the reason of your appeal as formulated in the last sentences of your introduction (page 1).
"Our heart goes out to you and we grieve about the damaged family relations and personal friendships. Above all you see it your vocation to restore the brotherly unity according to Gods will. We write our letter in dependence of and in trust to God as the only One who is able to overcome our incapacity to restore unity between you and us."

Although this appeal does concern you and us, honesty commands us to say that the above mentioned quotation stands in violent contrast with the attitude of your churches during the last years. For years the voice of the alarmed brothers and sisters within the Reformed Churches (liberated) was neglected and their ultimate call for reformation in 2003 was set aside with indignation. See subjoined quotation from REFORMANDA vol. 15, nr. 37 page 408 in which correctly was noted:
"If synod now eventually had called for a conversation, this call would have increased in force when the synod had expressed their deepest sorrow that the synod let complain brothers and sisters without worry about their distress."
Till today the same writers of the appeal and others call us churchschism-makers and temple-violaters!"

Binding above Scriptures
In the appeal you correctly write under the heading 'Catholic reformed' that binding to Scripture only, was typical of the Reformation. Binding to the confession was also for them in full a catholic case. But 'under no circumstances we will not draw our boundaries tighter than this catholic reformed binding'. In the brochure 'Not beyond what is written' has been described what prof. Dr. K. Schilder had been preaching on Sunday August 20 1946 in Bergschenhoek about 1 Cor. 4 vss 6 and 7 " …. so that you may learn in us not to think beyond what is written, …' (NKJV). Further prof. Schilder is quoted: '"In my preaching, in my house visits, in my church discipline, I do not bind myself to statements from you [the synod], which have not been clearly taken from the Scriptures. I say: No, I do not bind myself to a statement, for which you do not have the courage to say: see, it is stated there and there in the written Word, and thus, it is true. I bind myself to the Forms of Unity, which originate from the Bible, and the rest I throw overboard".

You find it necessary to hold this before us. But what is the reality?
Firstly this: the troubled brothers and sisters defended just that what was in accordance with Scriptures and confession and they refused all that was contrary to Scriptures and confession.
Secondly opposite 'learn … beyond what is written' is written 'subject yourself to what is written'. To take decisions which leave room for deviation of Scriptures and confession does not testify of 'subject yourself to what is written'. 1 Kor 4 vss 6 and 7 and the words of prof Schilder are therefore just of uttermost importance to you.
The vocation of the church to remove from their midst all room for pronunciations 'which are not drawn very clearly from Scriptures'.

Under ‘Catholic reformed’ you write at point 2: But we will not invest with godly or scriptural authority all consequences which we have taken. In our human concrete existence and results of what Scriptures passes to us, cultural limitations and factors cannot be denied. Of this we will say: indeed no human being has the right to grant godly authority to something. Only Scriptures (from A to Z) have godly authority because God did so.
But just therefore it is so very serious that in your church the 4th and 7th commandment has been affected and that you allow and sanctify Scriptures-criticism.
As far as the ‘consequences’ are concerned of which you speak, we notice: our life and deeds must be in accordance with what God asks from us as He said in His Word and therefore they must be tested by Scriptures and confession..

Scriptures complete?
Under ‘Challenged and vulnerable’ we read: ‘We are confronted with outside and inside insights which we find difficult to weigh in the light of Scriptures’.
And under ‘In the world’ we read about a letter to the Christian Reformed Churches in which you write that the reformed confessors with tension are looking forward to the Reformed Churches (liberated) how they from the Word of God deal with present-day questions’. And in the last paragraph we read: ‘We think that you too can not pass present-day questions’.
Obviously the present-day situation differs quite clearly from the time and situation in which the Scriptures were written and it seems not easy to find adequate answers for today’s questions.
But the Preacher says ‘And there is nothing new under the sun’ (Eccl. 1:9). It is not true that we cannot beyond any doubt determine what the Lord asks us in today’s situation. The real problem is that we will not often submit us to his Will to become obedient to Him. It is remarkble that the verb ´to obey´ is missing in the appeal at places where it should not be left out.
In stead of humiliate yourself because of your and our (tendency to) disobedience, you accused in fact and implicit the Holy Spirit: He has not given enough attention to our time and situation, when He inspired the writers of Scripture and the result is that we are saddled up with all sorts of difficult questions and reformed confessors are looking eagerly forward to our answers because they also cannot find a good solution. Here we find the germ of Scripture-criticism: Gods Word is inadequate for our time and situation. But Gods Word is very clear: ‘Your Word is a lamp to my feet and a light to my path’ (Ps. 119:105) . And Ps. 25:9 : ‘And the humble He teaches His way’.

Church and unity
Further you write the ideal is not the peace of the group (conventikel) nor a spiritual crack troops of like-minded people. Not the ring but the church. Of course at this point we agree whole heartedly . Wed too are not looking for a club of like-minded people, nor are we looking for the privacy of the group (conventikel) or ring, but we want to be ordinary reformed, catholic in the sense of: standing in line with the church of all times and ages. That means be obedient to the Lord of the church by keeping His Word.

You draw our attention to the fact that it would be a gift if we could find each other again on the base of the unity of true faith. We too see that as a gift and a vocation according to Gods will. But firstly it must become clear that the Reformed Churches (liberated) will be actually obedient to the Word of God. Not only with words but especially by deeds.

The Church Order of a different rank (order)?
In the appeal you point out that there are all sorts of agreements, rules and ecclesiastical decisions. They are important for you because 'God is after all not a God of disorder'. But you point out that these agreements are of a different order than the Word of God and the confession. That is true, but through the whole Scripture it is clear that everything in church must happen in an orderly way. We see that in the prescriptions about the tabernacle and temple, and also in the letters of Paul to the Corinthians. Especially in 1 Cor. 14:33 Gods shows us that there must be order because of the peace in the congregation. Therefore the Scriptural and C.O. rules must be maintained. However, the course determined by your synod of Zuidhorn weakens the articles 65 and 67 of the C.O.: the meetings on Sunday as a resting point in our hurried life.
Public worships with psalms and songs approved by a synod The synod of Zuidhorn decided about this that these articles are not general frames and can not be used as binding rules. Existing worship-forms can be used as examples and are recommended. But with this interpretation art. 65 C.) has lost its meaning and became an article without content. This becomes more clear when we read your explanation by the course you have taken regarding the implimentation of the above mentioned articles. We agree with your first point what you mean by a responsible public worship: 1. In obedience to Scriptures, in connection with all the saints in haven and on earth; …….
Further you write in your explanation too:
2. 'With due observance of contemporary life-forms (?) , of local context and then nature of the local church.'
With this second point we cannot agree, because from this it shows again that local church councils can decides about their own liturgy. In this way art. 65 C.O. lost its meaning.
The same concerns the function of art. 67 C.O. in your churches. At page 4 of your appeal to us you write under the heading appendices: "the authority of Scriptures is explicitly worded in the criteria of the church-songs." Further on you write that the procedure to make a new selection of church-songs is not contrary to Scriptures.
It must be clear that we were and are not at the first place concerned about the procedure, but about the content of the church songs. The must correspond to Scriptures, not partially or be greatly in line with Scriptures, but these songs must correspond with Scriptures for 100 percent as far as the church can do so. That is the meaning of art. 67 of the C.O. Songs approved by synod are a safeguard that the church will sing in public worships only songs that to our best knowledge will correspond with Scriptures.
That task as meant by art. 67 has been bartered away by your synod at the time and placed at the responsibility of local church councils. By doing so churches have little to say to each other in the church bond and everyone can do as pleases him. And at the same time you keep in your appeal the way open according to art. 31 C.O. It is incomprehensible for us that you can write that after many previous synods have rejected the many objections. Everything that was possible has been done,
just in accordance with art. 31 to show and refute which parts in the new songs deviates from Scriptures. You have the ´unless it is proved to be in conflict with the Word of God or with the Church Order´ from art. 31 C.O. replaced by ´even when it is proved to in conflict with the Word of God or with the Church Order´.

Why liberation?
In point 5 under 'Catholic Reformed' you write 'The people of God has been through the ages a challenged and sinful nation. And this was never for the servants of God a justification to leave the flock of God. You point out that God had much patient with Israel, the church of

the Old Testament. Therefore Elia was sent back and our Lord Jesus Christ remained working in Israel.
Do not run away, but conquer sin through the force of the Holy Spirit. It is correct that you point out that patient is a scriptural matter. But patient is not infinitive. Israel went into exile, and Juda followed later on, and in 70 Jerusalem was completely destroyed. Gods patient is not infinitive and applies also to the new testamentical church. In Rev. 2: 5 Lord Jesus Christ say to the congregation of Efeze: '….repent and do the first works, or else I will come to you quickly and remove your lampstand from its place …'. When these things happen such a congregation is no longer part of the church. And in such a congregation a believer has nothing to seek anymore, but all and everyone are obliged to join it (then true church) and unite with it, maintaining the unity of the church art. 28 B.C.).

You write: Only when we were thrown out or forced to sin the limit is reached. We ought to obey God rather than men. But in a plural church 'thrown out' is not easily applicable because different trues can exist next to each other. Regarding your phrase 'forced to sin', we were tied to unscriptural decision of synods without any possibility or perspective that these decisions could have been withdrawn. In that case there is most certainly 'compulsion' because we are also responsible for what happened in the church as decided by major assemblies.
The Lord said in his Word: '..do not be partakers with them.' (Eph. 5:7). From that 'compulsion', that yoke, we had to liberated ourselves after extensive warnings and calls. Our confession learns us 'We believe that we ought to discern diligently and very carefully from the Word of God what is the true church…' (art. 29 B.C.). This church is easily recognised by her marks. Furthermore we believe that when a church does not comply anymore with these marks, in spite of persistent warnings , believers should separate themselves from those who do not belong to the church, even if they were not thrown out (art. 28 B.C.).

We like to ask you, what is the value of your statement under the heading 'catholic reformed' point 1, where you stated: As Reformed Churches we have never ever declared that we will not subject ourselves to Scriptures or that we are not longer bound by the reformed confession? Are there no more than enough examples in church history which claim the same, but on the other hand deny the deity of the Son in several publications? They too value Scripture but in the mean time they only believe certain parts of Scriptures. You end this section with the remark that in your decision Scriptures and confession continuously will be confessed and used as norm and standard. We will not deny that that is your intention.
You state to stand firm for the truth and unity of the Word of God. The practice is different. Because in these things the plural character is becoming visible. Your yes is no clear yes anymore. One thing can exist next to the other.
We will explain that.

Infallible?
From the many synod decision we challenged, but you maintained we must conclude to our regret that not the complete Scriptures is your standard but the acceptance and the empathy of the church members. In theory the Word of God is accepted but in reality you minimise the Word of God because you do not refute with emphasis and do not dispute not all that goes against Scriptures. It is very clearly visible in your decisions about the 4th commandment. We can see your decisions of the synod as a rack with hay from which any church council and each church member can take something for his own benefit to fit the worship service to his own religious experience. In this way the norm of the Word of God is changed by you to a truth which is different interpretable for each church and each church member. So you allow

at the same time different opinions and interpretations of Scriptures and you do not speak with authority about Scriptures as God has asked you to do. Your own opinion, your own interpretation and your own faith stipulates your truth and not the Truth of Scriptures.

Under the heading 'in the world' you write about the spiritual struggle and you mention especially the Sunday sanctification, marriage and divorce. You speak about 'maximal devotion to God'. That sounds beautiful, but maximal devotion to God is not the point but plain and simple and concrete obedience to the covenant of the church and of Gods children. Apostle John learns us that who loves God, keeps His commands! We too have to face the questions and difficulties of today. Not doing so would be head-in-sands politics. But how do we get on with these questions and difficulties. Shall we knock something off Gods Word or shall we adjust the Word of God to our situation? Or shall we completely assert the right of the Word of God, also in the very difficult situations in our lives? After all Gods commands are meant for the life with God in a broken world!

How to go on?
Under the heading 'Appeal' we read that you would like to have a talk 'from heart to heart' It is important to observe that you want to talk. In the past church councils rather liked to talk in stead of a correspondence. Apparently a correspondence has not enough power of persuasion, it is also possible that they shrink back because everything will be visible in black and white. During the Liberation in 1944 the we recognise the same situation. The reformed churches (synodal) wanted to talk but the reformed churches (liberated) wanted to write.

Another point of attention is the time on which you want to talk. Many years objections were expressed in the press (especially Reformanda), by means of brochures and information meetings (especially LWVKO) and by means of hundreds of appeals to synods and church councils (by church members). Finally a penetrative call to repent is published. Not a single church council responded to this call. Brothers and sisters could not do anything else than liberate.

After that the synod of Amersfoort-Centrum 2005 took place. But before you expressed your wish to talk to us, you first finished your complete agenda in which you confirmed once more the unscriptural decisions made by the synods of Leusden and Zuidhorn, in stead of cancelling or postponing these decisions because of the new situation. The argumentation of those who made an appeal by the previous synods were in principle passed over. After all nothing has changed concerning e.g. the 4th commandment. The decisions made by previous synods were maintained. Revision request in this case were all refused, except the request of one reverend concerning the six rules of Dordt. But even that decision was directly weakened in the grounds by this decision. The same happens too for the Resource 'Sunday, a Lordly, glorious day'. This resource has no binding status. Beautiful things are being said in this report, but in this report too the two opinions are placed next to each other and in nothing appears that the 4th commandment of the law of God contains that Sunday the christian day of rest is as we profess in Lords day 38, 'that I on Sunday, that means day of rest …'('dat ik op de sabbat, dat is de rustdag; and that, especially on the day of rest…).
The same applies to the decisions concerning the 7th commandment and other cases. From the decisions made by the synod of Amersfoort-centrum it does not appear that they have returned to Scripture or changed their minds. In addition the synod took many other decisions which show that the synod continued the wrong and unscriptural course that was already taken earlier on. Examples of this can be seen in the decision to invite members which do not belong to the church to Lords Supper and the decision to approve the policy of the deputy

curators of the theological university whereby the development of scriptural criticism at the university were approved and the approval of a new translation of the Bible for use in the church.

The Reformed Churches (liberated) have at that last synod again refused to reject all that is contrary to the pure Word of God (art. 29 B.C.). Finally in your appeal you made it again very clear: In the revision requests we had to deal with we have not found any evidence of conflict with the Word of God or with the confession of the church in any decisions made by the synods.

After you have said this so to us, you asked us to consider your appeal in the face of our Lord. We want to underline that in this appeal many of the arguments are mentioned which ought to have induced the synod of the Reformed Churches (liberated) to reject all unscriptural decisions. But your synod has again these arguments rejected. The synod does not want to repent. In this situation the synod asked for a talk. This conversation can therefore only have one intention, to persuade the Reformed Churches to comply with the decisions made by earlier synods and to commit themselves to these decisions which have swept away the foundation of the church by corroding the authority of the Word of God and his commandment.

We always have stated to the Dutch Reformed Churches that working for ecclesiastical unity is not our mission as long as in the Dutch Reformed Churches reformation is not visible. The same we have to say to the Reformed Churches (liberated). The 'call for reformation' came to you all, to all church councils in your bond of churches. Again this call has been rejected by you. That we had to conclude with great disappointment during the sessions of the synod of Amersfoort-Centrum and in your appeal this is again confirmed.
For us only remains our prayer in which we will pray for your reformation. From our side in that we will be persistent as congregation and everybody personal.

Finally
At last we will draw your attention to the developments in your church the last 10 years. It got many brothers and sisters into a moral dilemma. We are not talking about situations concerning different tastes. As we already mentioned above it concerns the authority of Scriptures (Scriptural criticism), the commandments of God (4th and 7th) and the praise to our Lord (Liedboek songs and others), the opening of Lords Supper to non church members (the omission of discipline), the doctrine about the church and maintaining the Church Order as accepted by the churches with the eye on peace.
With all these things the foundation of the church is corroded. We confess in art. 29 of the Belgic Confession that the true church will reject all that is contrary to the Word of God, but till now that has not been happened. Unscriptural decisions were kept and the call for reformation is en masse rejected. Because every church member is therefore also responsible several brothers and sisters got into a moral dilemma. They could not take responsibility for all these decisions in front of the Lord.
They the right of our Lord in front. This has lead to the reformation, they liberated themselves from the unscriptural decisions and of the unlawful church councils. In that way the could continue the Reformed Churches in complete subject to the Word of God. In this way they could confess Jesus Christ as the Head of the church. (see art 28, 29 B.C.)

You write that your deputies will prepared to illustrate the appeal at our synod, the are even prepared to call an interim synod together.

However, looking at the above mentioned things we do not see a reason to except one your two offers. It had to come from two sides to start a open and thruthful discussion.
We will accept your offer very gladly if it becomes visible that the Reformed Churches (liberated)
See the necessity to return to Scripture, confession and Church Order. Than it will be a great pleasure to start talks as soon as possible to accomplish unity. That would be fantastic. We would like to thank our Lord for such an opportunity. But at this moment we do not see such a possibility.

We will end with quoting a serious text from Scripture concerning the time we live in: For the time will come when they will not endure sound doctrine, but according to their own desires, because they have itching ears, they will heap up for themselves teachers: and they will turn their ears away from then truth and be turned aside to fables (2 Tim. 4:3 and 4).

We pray to our Lord that He again may open your eyes so that His Name may sound again as the only One who has authority.

For synod,
S. de Marie (chairman), T.L.Bruinius (first clark), A.Admiraal (vice chairman)
R. Ten Have (second clark)

Bijlage 6 De brochure "Do not take words away from this book of prophecy" (Is niet in de acta opgenomen)

Bijlage 7 Engelse vertaling van art. 25 Acta synode Mariënberg

Art 25 **Report synod decisions from 1990**.

Material:
Report of committee Synod decision with attachments

Decision: I
To completely accept and adopt the contents of the report of the committee Synod-decisions (after some minor amendments) as well as accepting the considerations with these decisions
Decision: II

A. Church-government: women's voting rights
A.1. Material:
General Synod of Ommen 1993, Acts chapter 2 church-government, art. 24.
General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996, Acts chapter 2 church-government, art. 29.
General Synod of Leusden 1999, Acts chapter 2 church-government, art. 26.
A.2. Considerations:
A.2.1 The General Synod of Ommen 1993 terminated the decision of the General Synod of Groningen-Zuid 1978 regarding voting rights for sisters in the congregation. It decided that sisters should no longer be denied the right to vote. The General Synod of Ommen 1993 was of the opinion that women's voting during the election of office bearers carried limited weight. Considering the background of the whole election and appointment procedure it felt that one could not speak of voting as an exercising of authority, or as a way in which

individuals contribute to decision-making, let alone join in governing the congregation. The General Synod considered the so-called command for women to be silent as not applicable. It considered that Groningen-Zuid did not sufficiently take into account the equal position men and women received in Christ. The General Synod stressed the right of the congregation to be involved in the election of office bearers. Sisters are joined with the brothers in forming the congregation and, like the brothers, share in the gifts of the Holy Spirit. It felt that churches should not be afraid of being influenced by the spirit of the age in this matter since even constantly used regulations had been influenced by the sprit of the age. It considered that to exclude sisters any longer from voting, while Scripture did not command such exclusion, brought the churches into unnecessary isolation and would lead to estrangement, both within as well as outside the church.

A.2.2. The General Synod of Berkel and Rodenrijs 1996 had to deal with 35 requests for revision, of which 6 were from church-councils and 29 from brothers and sister from the churches. Most letters contained a request to remove the decision of the General Synod of Ommen from the churches. Some appellants (namely some church councils) requested revision of one or more grounds for this decision. Objections were lodged against virtually every aspect of the grounds. In some letters new formulations were proposed.

A.2.3. The above-mentioned decisions are contrary to articles 30, 31 and 33 of the C.O. With regard to the content no new arguments were presented. The decisions were accented differently and the issue of women's voting rights was approached from a different angle. We also see a different exegesis of various passages of Scripture. The voting by sisters is no longer seen as a decision-making act and as partaking in the exercising of authority. Hereby the fact that the election result is binding for the church-council is minimised.

A.2.4. The above-mentioned decisions do not do justice to what Scripture teaches us. Already at Creation it pleased God to make the woman subject to the man. In 1 Cor. 11:3, too, we see the same line being taken. With regard to the relation between man and woman the Lord structured the relationship in such a way that the man is the head of the woman. In 1 Pet 3:5 we see the same rule applied. It states that holy women who trusted in God adorned themselves by being submissive to their own husbands. This has significance for the way women act in the congregation of Christ. We must note the active verb that indicates the subordination. This verb stresses the willingness and own choice of the woman. Her subordination is not a case of compulsion but of her own desire. She wants to submit because the Word of God requires this (1 Cor. 14:34). The question is whether by participating in the voting-process the woman acts in keeping with this voluntary subordination, as also the law requires. If we consider the nature and character of voting we must conclude that it is a decision-making act and that by participating, women are not acting in line with the place and task God gives to the sisters of the congregation. It does not agree with the requirement that women in the congregation must be subordinate. In the congregation a woman does not project herself. She exercises her own, quiet influence in the background.

A.3. Decision:

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, convened on October 15th 2005 at Mariënberg, declares that the above-mentioned decisions of the General Synod of Ommen 1993 and the General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996 regarding the right of women to vote have been cancelled and that the churches are no longer bound to these decisions. It further declares that the churches maintain the decision of Groningen-Zuid 1978, art. 287.

A.4. Grounds

A.4.1 In decision 1 of art. 24 the General Synod of Ommen 1993 did not do justice to art. 30, 31 and 33 C.O. The matter of women's voting rights was concluded by the General Synod of Groningen-Zuid 1978. An appeal against a decision of an ecclesiastical assembly must be

submitted prior to the next meeting of the major assembly to which the appeal is lodged (art. 31 C.O.). As for a request for revision, new grounds must be submitted (art. 30 C.O.).
A matter that is finished cannot be proposed again, unless changes are considered essential (art. 33 C.O.) When a matter is again proposed the rules of Kampen 1975 (art. 110) apply.
A.4.2. God's Word teaches that in the congregation a woman may not exercise authority; she may not rule over a man (1 Tim . 2:12). In the congregation she must remain subordinate, submitting to the God-ordained order (1 Cor. 14:34-36, 40; 1 Tim. 2:11-15). Granting her a share in the decision-making role by voting at the election of office-bearers is not in accordance with the place and task God granted sisters in the congregation. Sisters willingly prepare to abide by the majority-decision arrived at by brothers voting in the election of office bearers.
A.4.3. Over against decision 2, ground 2 and ground 3a, we declare that the voting in the whole election has a decision-making function. This does not apply to drawing the attention of Church Council to the names of suitable brothers . Nor does it apply to the approbation (silent approval) or to submitting to the Church Council objections to elected brothers. In such situations the Church Council will pass judgement on the validity of the objection. However, through elections the Church Council is bound to the input of the congregation. It must appoint those elected by the majority of the congregation (art. 20 C.O.).
The synod of Groningen 1978 correctly judged voting to be a form of governing. This synod merely drew conclusions from Scriptural passages which speak about the subordinate position of women (1 Cor. 11:3; 1 Cor. 14:34; 1 Tim. 2:11,12,14,15; 1 Pet. 3:5).
A.4.4. Over against decision 2, ground 3b, we declare that the General Synod of Ommen 1993 stresses what Scripture says about the equal worthiness of man and woman, at the expense of what Scripture says about the subordinate position of the woman. It devalues the order of creation whereby man is appointed to be the head of the woman. The texts used by Synod prove nothing about this because these texts are about the fact that man and woman share equally in the blessings of Christ. Eph. 5:21 is not about the subordinate relationship between men and women but it is a general rule which is worked out in what follows (namely the relationships between women and men, children and parents, and slaves and masters). And in this passage the woman is called to subject herself to her husband and not the other way round.
A.4.5. We declare over against decision 2, ground 3d, that the reference in Acts 2:17, 18 etc. to women speaking is quite different to women 'speaking' by sharing in the decision-making process through the election of office bearers. The voice of the congregation is the sum total of all the individual votes. Hence the vote of an individual sister would contribute to the decision-making vote of the congregation.
A.4.6. With regard to decision 3, ground 1, we declare that there is a contrast between the decision not to withhold voting rights to sisters and the acknowledgment that Scripture gives no direct answer to the question of whether they may vote. The General Synod should have demonstrated that there is a divine command giving sisters the right to vote. From the texts used as references one cannot draw the conclusion that women should participate in the election of office bearers.
A.4.7. Over against decision 3, ground 2, we declare that not all that the congregation is obligated and authorised to do necessarily applies to each and every individual congregational member. (The General Synod of Ommen would surely not want all baptised members to participate in elections.) Just because there are texts which speak about the Holy Spirit dwelling in the congregation it does not follow that therefore sisters have a right to vote. In Acts 1:23, 24 and 6:2, 3 it is the brothers in the congregation who are addressed.
A.4.8. We declare over against decision 3, ground 4, that this ground contains no argument for, but at best a defence of, women's voting rights. The decisions insufficiently resist the

influence of the spirit of the age which is characterised by a strong drive for individualism and unbiblical emancipation notions. The threshold for women in office can be lowered through these decisions. The texts of Scripture which are now used in favour of women's voting rights are being used elsewhere to defend women in office.
A.4.9. This decision will harm the unity between man and woman in marriage. The General Synod of Ommen has paid insufficient attention to the way a marriage relationship according to Scripture serves to function in the congregation of Christ. Allowing both husband and wife to vote is more likely to promote disunity than unity.
A.4.10. In view of the above-mentioned arguments, the rejection by the General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996 of the requests for revision is unjustified.

B. Worship service: New Bible Translation

B.1. Material

General Synod of Ommen 1993, chapter 3 worship-service, art. 38.
General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996, acta chapter 3 worship-service, art. 48.
General Synod of Leusden 1999, acta chapter 3 worship-service, art. 45.
General Synod of Zuidhorn 2002, acta chapter 4 worship-service, art. 63.

B.2. Consideration

B.2.1. Already in 1993 deputies were authorised by the General Synod of Ommen to submit names to the Dutch Bible Society (NBG) and then to the Catholic Bible Society—bodies responsible for implementing the New Bible Translation (NBV)—of persons considered suitable to supervise the evaluation of the NBV. During the discussion at the General Synod Prof. Dr. J. van Bruggen remarked that supervisors sent their comments about the translation to a supervising committee which would review whether the comments were relevant. The translation committee evaluated the comments of the supervisors in terms of content. He also noted that the translation principles used by the NBV were very general but that this did not need to be objectionable. According to him it is more important to focus on how these translation principles will be interpreted and applied. At this synod already a letter of concern was tabled in which great concern was expressed about the new translation. Although the General Synod does no more than carefully follow the developments of the NBV, it also makes use of the opportunity to appoint supervisors. This appears to be the first indication that the applied translation principles are not to be rejected.
The General Synod of Berkel and Rodenrijs 1996 decided to continue the path that was taken by the synod of Ommen. Only this time more objections from the churches were tabled, in which warnings were uttered that the churches will be unfaithful to God if they continue to cooperate with the NBG. This synod answered that there is no cooperation with the NBG, that the developments will be followed carefully and that the churches can decide whether or not to choose this translation for use in the churches after the project is completed. For the first time this General Synod itself makes a declaration about the principles of translation.
In decision 2, ground 3, it says that the established principles and rules of translation make it possible for the NBV to provide a reliable rendition of the original/basic text.
The General Synod of Leusden 1999 has to deal with more objections against the NBV. One of the churches asked the synod to inform the churches about the different versions available from the NBV. This synod rejected the request on the ground that deputies regularly informed the churches about the main lines of this project and that if someone wanted more information he could send his request straight to the NBV. At the same time this synod accepted the translation principles and basis of the NBV. Thus we see that in the process more objections were lodged but were all rejected, while the synods did not deal with the substance of the objections. Warnings were ignored. Meanwhile euphoria regarding the NBV steadily

increased. The principles of translation were made explicit and adopted without much discussion. Information about important decisions was withheld from the churches.
B.2.2. At the General Synod of Zuidhorn 2002/2003 there were discussions about the testing of the NBV. Deputies pointed out that it would be impossible to determine a translation in a ecclesiastical way. Testing as was done with the church-book would, according to deputies, not be advisable. A proposal at the synod to give deputies the explicit assignment to find out what the bible society has done with the criticism that was brought forward and to test the translation was rejected.
B.2.3. It is clear that the translation project to create the NBV carries an interdenominational and ecumenical character. The translation teams are guided by a supervising committee of experts from more than twenty churches and religious communities in the Netherlands and Flanders. All these churches have their say about the content of the NBV. The NBV is intended for all these churches. Hence it is interdenominational! The experts from these churches do not all confess that the Bible is the inspired and infallible Word of God, as we confess in articles 2-7 of the Belgic Confession. Co-workers of the NBV include Roman Catholics, Protestants, Jews and atheists. All members of the supervising committee represent churches which must agree with the NBV. However, the prerequisite of faith is missing. It is thus unlike the 'Statenvertaling' in which pious men were employed, men who carried out the work prayerfully to God and who had deep reverence for God and his Word.
B.2.4. Furthermore the choice of manuscript used for the translation is important. The 'Statenvertaling' used the Byzantine manuscripts amongst which there is little difference. The NBV uses the Alexandrine manuscripts amongst which there are many differences. This means that the NBV is based on unreliable manuscripts.
B.2.5. The NBV uses the dynamic-equivalent method of translation. This means that on the one hand they try to remain as close as possible to the original texts. But on the other hand they also try to do justice to the functionality of the text. They believe a chosen Bible passage must have the same function as the original text. The focus then is not on the original meaning but on the original function And that relies on the vision and interpretation of the translators.

B.3. Decision

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, gathered on October 15th 2005 at Mariënberg, declared that the above mentioned decisions of the General Synod of Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 and Zuidhorn 2002/2003 with respect to the new Bible translation have been cancelled and that the churches are no longer bound to these decisions.

B.4. Grounds

B.4.1. The General Synods of Berkel en Rodenrijs, Leusden and Zuidhorn have done too little with objections the churches tabled regarding the content, and they paid too little attention to the grave concerns which lived within the churches.
B.4.2. The General Synod of Berkel and Rodenrijs explicitly embraced the dynamic-equivalent translation principles used to produce the NBV and declared that these principles made it possible to produce a reliable edition of the basic text in the NBV. The application of these translation principles means that the subjective vision and interpretation of the translators will play an important role in developing the translation.
B.4.3. Through the involvement and the influence of people from many different denominations, including those from remonstrant and Jewish sides, the NBV is fully an interdenominational product. Considering also the subjective translation principles being applied, we must conclude that the NBV does not satisfy what is confessed in the articles 2-7 of the Belgic Confession.
B.4.4. The General Synod of Leusden wrongly refused a request that the churches be informed about the different choices in the NBV. She wrongly instructed the churches to

direct their questions and remarks directly to the NBV, while it is fully the responsibility of deputies to inform churches and church members. And surely churches and church members must be involved in choosing a new Bible translation and in the principles applied in coming to such a translation.
B.4.5 The General Synod again chose, without consulting the churches, the translation principles and rules as used by the NBV,
B.4.6. The General Synod of Zuidhorn refused, wrongly, the right and duty of the churches to test the NBV on the basis of criteria decided by the General Synod of Leeuwarden(1990), criteria which was in line with what Scripture teaches (Joh. 10:4,8; Matt. 7:15, 16; Thess.5:21; Rom. 16:17,18; Col. 2:4,8; 1 John. 4:1).
B.4.7. By choosing to be involved and to follow closely the work of the NBV, the choice for the Alexandrine manuscripts, which in comparison to the Byzantine manuscripts are less reliable, were implicitly accepted as suitable.

C. Worship service 'Groot Nieuws Bijbel'
C.1. Material
General Synod of Leusden 1999, chapter 3 Worship service, art. 46,
General Synod of Zuidhorn 2002, acta chapter 4 Worship service, art. 65.
C.2. Consideration
C.2.1. In the traditional Bible translations the original Hebrew and Greek text were followed very closely as much as possible, even in the sentence structure and the rendition of words. Changes in the language necessitated to have a Bible in every day language. That led to the Groot Nieuws Bijbel (GNB) translation. This Bible translation was not produced for use in the worship service to replace the existing translation. For worship services and preaching the need for a translation that is closely related to the idiom of the basic texts of the Old and New testament was still preferred (preface of the GNB).
The GNB is surely a translation in more modern Dutch. However this translation was produced on the basis of wrong translation principles. The dynamic-equivalent translation method was used. This means that the target language (modern Dutch) and the source language (original language) don't have to be the same but they should be equivalent. Today's reader should understand the same as the reader at the time about which the Bible speaks. Further the reader should react in the same way. The intention of the original text must be transmitted in the vision of this translation method. During translation it is important to find the intention of the original writer and how to reproduce that in our language of today. The view of the translator becomes very important, because his view finds its way into the translation. Subjective interpretations and modern criticism of the Bible have a great influence on the final Dutch text when using this translation method. The dynamic-equivalent translation method is therefore more than translating.
C.2.2. It is also important to know that the GNB is a product of cooperation between the Catholic Bible Society and the Dutch Bible society (protestant). The supervising committee, the translation team and the advisors have very different ecclesiastical backgrounds.
C.3. Decision
The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, gathered on October 15th 2005 at Mariënberg, declares that the decision of the General Synod of Leusden 1999 with respect to the Groot Nieuws Bijbel has been cancelled and that the churches are not bound to this decision anymore.
C.4. Grounds
C.4.1. The use of a reliable Bible translation is of fundamental importance for all churches in the federation. The approval of a Bible translation for use in the churches is a matter for the

churches in common. The approval of a new Bible translation can only be decided upon after all churches have tested the relevant translation.
C.4.2. The decisions of the General Synod of Leusden 1999 with respect to the GNB are inwardly contradictory. When it is stated that the churches have not done systematic research concerning the quality of the content and reliability of this translation and therefore this translation can not be released for "normal worship services", then of course this can also not be released for use in "special situations" in local churches.
C.4.3. The GNB itself points out that this translation is not intended for worship services and for preaching, and that for that purpose a translation is needed that is very closely related to the idiom of the original texts.
C.4.4. The GNB is an interdenominational cooperation product made by experts of whom not is known if they all approve the content of art. 2-7 of the Belgic Confession. Therefore it is not established that this product is reliable. This gives us enough reason to be extra alert and test this translation before it is released for use in the churches.
C.4.5. The used translation principles do not only mean a break with the history of the Reformed Churches but also lead to a subjective way of translation through which the reliability again is doubtful.

D. Worship service: Salutation and Benediction

D.1. Material

General Synod of Ommen 1993, chapter 3 Worship service, art. 40.
General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996, acts chapter 3 Worship service, art. 50,51.
General Synod of Leusden 1999, acts chapter 3 Worship service, art. 48.
General Synod of Zuidhorn 2002, acts chapter 3 Church government, part a - regulations, art. 47,

D.2. Consideration

D.2.1. The General Synod of Ommen 1993 decided to declare the proposal of the regional synod of Zeeland, Noord-Brabant and Limburg admissible, through which the matter of salutation and benediction again could be discussed. The General Synod of Ommen decided further that salutation and benediction might be spoken unchanged and conferred in worship services in which no minister officiated.
After the General Synod of Ommen three successive synods had to deal with objections of proponents and opponents regarding the decision of General Synod of Ommen. General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996 restricted the decision of the General Synod of Ommen that only elders could confer the unaltered salutation and benediction. They also declared that salutation and benediction are only regarded as a liturgical rule.
The General Synod of Leusden 1999 changed this again by stating that every brother of the congregation could say and confer salutation and benediction. The church council should pay attention to the brother's ability and his acceptance by the congregation.
The General Synod of Zuidhorn maintained the decision of the General Synod of Leusden and ended the discussion by the deciding to summon to let this matter rest.
D.2.2. In this whole discussion we notice that the difference between the distinctive offices were taken into account insufficiently. And that the discussion and decision-making was reduced to a liturgical matter instead of a case of doctrine and office. The opinion of the deputies for liturgy that the Word of God is not the centre of the worship service is not only not denied by the General Synods of Berkel en Rodenrijs, Leusden 1999 and Zuidhorn 2002/2003 but is still in effect. Preaching is the ministry of reconciliation and this is entrusted to shepherds (pastors) and teachers called by God. The conferring of the Lord's salutation happens in the name of God and is part of the ministry of reconciliation. This conviction has not been refuted by various synods.

D.2.3. Decisions and discussions of previous synods were also insufficiently taken into account in this matter (GS Sneek-Utrecht 1939, Kampen 1975, Heemse 1984). Furthermore the salutation (and benediction) were narrowed down to the reading of the words of the salutation, however words and gestures belong together in the salutation (and benediction) conferred in the name of our Lord. The decisions with respect to the salutation (and benediction) are contrary to the reformed confession regarding the tree offices (B.C. art. 30 and 31) and regarding the ministry of reconciliation (2 Cor. 5:18-20; Rom. 10:14, 15, Canons of Dordt ch.1, art. 3).It is also contrary to the decisions of the General Synod of Kampen 1975.

D.3. Decision:

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, gathered on October 15th 2005 at Mariënberg, declares that the decisions of the General Synod of Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 and Zuidhorn 2002/2003 with respect to the salutation (and benediction) in the worships services have been cancelled and that the churches are not bound to these decisions anymore.

D.4. Grounds

D.4.1. The proposal of the regional synod of Zeeland, Noord-Brabant and Limburg to the General Synod of Ommen 1993 was inadmissible. Although the regional synod looked at this matter from a different angel (art. 65 C.O.) the case was the same as discussed at the General Synod of Heemse 1984. The regional synod did not advance new arguments.

D.4.2. The regional synod did not confront itself with decisions with regard to decisions made by previous synods. This is necessary for requests of revision (art. 33 C.O. and Acts Kampen 1975, art. 110).

D.4.3. This decision restricts itself not only to offices but includes also non office bearers; this is in violation of the decision of the General Synod of Sneek-Utrecht 1939 about assistance-preachers (Acts art. 346) and contrary to the quoted Bible texts on the grounds of this decision which speaks about the blessing by priests, Christ Himself and the apostles.

D.4.4. A reading service is a worship service but already the General Synod of Kampen 1975 added: but in a different way (‘zij het op een andere manier’.) This approach from the presence of Christ means a break with 2000 years of church history and opens the way to the administration of the sacraments by a lay person (niet-predikant).

D.4.5. The decisions do not allow for the difference between mandate to bless and the practise thereof; it does not take into account the differences between the offices (see Eph. 4; Rev. 1:20; 2 Cor; 5:18-20; Rom. 10:14 en 15; Canons of Dordt Ch.1, art. 3 and what has been stated in the confession (B.C. art. 30 and 31), Church order (art. 1, 2, 3, 4, 16, 21) and the forms of ordination.

D.4.6. Blessing is the ministry of reconciliation in a concentrated form and belongs to the task of a minister. Preaching is the ministry of reconciliation. This ministry is entrusted to shepherds and teachers who are called by the Lord. To confer salutation (and benediction) occurs in the name of the Lord and is part of the ministry of reconciliation. The relevant synods have not refuted this.

D.4.7. The conferring of the blessing has been typified as just a liturgical rule, but liturgical rules are also subjected to Scripture and confession (Berkel en Rodenrijs 1996, art. 51, decision 2.2. and 4).

D.4.8. It becomes clear that in various decisions another view is brought to light regarding the worship service and the offices. At the same time the unity and peace in the churches and church federation is not served in the way in which these relevant synods have taken decisions.

Ea. Liturgy: Ordinarium

Ea.1. Material

General Synod Berkel en Rodenrijs 1996, art. 63
General Synod Leusden 1999, art. 49.4
General Synod Zuidhorn 2002/2003, art. 73

Ea.2. Consideration

Ea.2.1 The ordinarium originates from the Roman Catholic Mass in which fixed items are incorporated that are the same every Sunday. Calvin did not want to make the move to introduce the ordinarium. Actually, the ordinarium is a serie(s) of phrases, texts and songs used every Sunday in the celebration of the Lord's Supper, as highlight of the worship service. Instead of the Word of God, the Lord's Supper becomes the central part in the worship service. On the other hand the church is called to proclaim the grace of Jesus Christ by the clear preaching of His Word.

Ea.2.2 The liturgy of the ordinarium breaks the tie between Word and sacrament. The sacrament assumes an (almost) mystical life of its own. This form of liturgy fits in the Roman Catholic worship service where the Mass has also received a holy and sanctifying value of its own.

Ea.2.3 The Lord's Supper, as well as Baptism, has been instituted by Christ himself, to seal the Word. The Lord's Supper is therefore not an independent part of the liturgy, but it is closely related to the preaching of God's Word. The Lord's Supper has no power in itself but receives value through the ties with the Gospel. Through the sealing of the promises of God in Christ.

Ea.2.4. The General Synod of Zuidhorn 2002/2003 rejected all appeals against the ordinarium.

Ea.3. Decision

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled on the 15th of October 2005 at Mariënberg, pronounces that the decision of the General Synod of Berkel and Rodenrijs, Leusden 1999 and Zuidhorn 2002/2003 with regard to the implementation of the ordinarium has been cancelled and that therefore the churches are not bound to this decision anymore.

Ea.4. Grounds

Ea.4.1 The liturgy of the ordinarium destroys the character of the worship service as 'covenant-talk' ('verbondsgesprek') in which first God speaks and his people listens reverently and is then followed by the faithful answer of the congregation. God's Word must take the central place in the worship service and not the Lord's Supper.

Ea.4.2.The Lord's Supper is a sealing of the promises of God which come to the congregation through the Word of God. The Lord's Supper has no power in itself but receives value through the ties with the Gospel. The ordinarium breaks the tie between Word and sacrament. This obstructs the Scriptural celebration of Lord's Supper.

Eb Liturgy: Marriage-form

Eb.1. Materiaal

General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996, art. 67

General Synod of Leusden 1999, art. 52
General Synod of Zuidhorn 2002/2003, art. 79
Eb.2. Considerations
Eb.2.1. The GS Berkel 1996 decided to submit a new marriage-form to the churches for testing. Among other things, this new form does not speak about Gods punishment on adultery anymore. The reference to Genesis 1:28 is absent in the text and terms like authority, leading and obedient commitment are omitted.
Eb.2.2. The GS Leusden 1999 decides on a definitive marriage-form, after accepting some amendments introduced by deputies. The big evil of divorce is much better illustrated than in the proposal of Berkel. In this form much emphasis is placed on the equality of man and wife in marriage with Christ and on the justification to each others position when dealing with man being the head of his wife as Christ is head of his congregation.
Eb.2.3. The GS Zuidhorn considers it not proven that the diversity of man and woman in their marriage is the main point in the whole of Scripture.
Eb.3 Decisions
Eb.3.1. Decision 1:
The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled at Mariënberg on the 15th October 2005, declares that the above mentioned decisions of the General Synod of Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 and Zuidhorn 2002/2003 regarding the marriage-form have been cancelled and the churches are not bound to these decisions anymore.
Eb.3.2. Decision 2:
The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled at Mariënberg on the 15th October 2005, declares that the churches are bound by the marriage-form as incorporated in the Reformed Church-book, as decided on by Synod Heemse 1984/1985.
Eb.4. Grounds
Eb.4.1. In the proposal for a new form by the Synod of Berkel 1996 insufficient justice is done to what Scripture teaches about
- the second purpose of the marriage (Gen. 1:28),
- the wrath of God about violating his commandments (divorce) (Gen 2:23; Mal. 2:13-16; Matt 5: 32; Matt 19:6b; John. 20:7; Acts 20:7; 1 Cor. 7:2; Hebr. 4:8-10) and
- the relation between man and wife that was already determined by God in the Creation, and the different tasks deriving from this. (Prov. 31; 1 Cor. 11:7-10; 1 Cor. 14:34; Eph. 5:22-33; 1.Tim 2:13-15; Titus 2:4; 1 Peter 3:1-7).
Eb.4.2. Although the text of the marriage-form of the GS of Leusden 1999 shows improvements on some points, and the inseparability of marriage is emphasised more strongly, yet the Biblical instruction on the important point of the relation between man and wife and their different tasks is not correct.
In a community in which the equality between man and woman is an unscriptural ambition, there is no guarding against secularisation of church-members on this point.
Eb.4.3. The GS of Zuidhorn moves away even more clearly from the teaching of Scripture regarding the diversity between man and wife in their marriage.

Ec. Liturgy: Hymns from "Het Liedboek" and other sources.
Ec.1. Material
General Synod of Ommen 1993, art. 46
General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996, art. 64
General Synod of Leusden 1999, art. 54-62
General Synod of Zuidhorn 2002/2003, art. 82-89
Ec.2. Consideration

Ec.2.1. Already at GS Ommen 1993 the reporter of the majority-report pointed out that when new deputies investigate and make an inventory (art.46) the danger exists that this will stir up more than what the churches have asked for.
Ec.2.2. The GS of Berkel 1996 received an example of a book of praise with 106 songs including 65 songs from the *Liedboek*. Yet this GS gave no instructions to use the 'Liedboek' as starting point for further expansion. Deputies of church-music did that on their own accord. They write in appendix 16 GS of Leusden under 4b: "The report of Study-deputies Worship-service pointed us in this direction to include a selection of songs from the 'Liedboek' (see appendix A of their report: Table of Contents of the example book of praise '106 hymns'). Also our assignment to link up, if possible, to the work that was done for *Het Liedboek-2000* pointed us in the direction of the *Liedboek* (LvK).
This explains why deputies presented an enormous selection of 255 songs from the *Liedboek voor de kerken* (art. 59, 60, decision 1) at GS Leusden1999, something that the General Synod had not explicitly ask for.
This collection had an interdenominational basis and comes from a false ecumenism, and was already rejected as such by GS Kampen 1975.
Ec.2.3. The choice for this book of praise was particularly defended by deputies by stating that the *Liedboek* "represents the mainstream of the history of church-songs". This mainstream actually runs in the "Hervormde Kerk", the church with doctrinal liberty in a inter-church cooperation with other denominations that are not recognized by us as true churches, because they do not endorse the confession of the church and they accept the liberty of false doctrine. It is incomprehensible that this was not pointed out in the first stage. Here too this mainstream as the broad path, is precisely the path of false prophecy (Matt. 7:13-16).
Ec.2.4. The GS of Leusden 1999 stated in art 60 with regard to the testing of the proposed songs that church members could only give response to deputies and then mainly on the outlines. With this decision they restricted the right and duty to test, while this is characteristic of the true reformed church, that is founded on the Word of God as distinguishing feature of the office of all believers. (Joh. 10:4, Matt. 7:15,16, Thess. 5:21, Rom. 16:17,18, Col. 2:4,8, 1 Joh. 4:1).
Moreover, it appears that this General Synod (in art. 59, decision 2) approved and released for use in the worship service 121 selected songs (in first reading), while only a few of these songs were tested on its contents. For the sake of the broad support that was needed a voting was held, but possible objections against the contents were not tabled.
In spite of this these songs were released to the churches.
The GS Zuidhorn also used the criteria of broad support by only releasing songs (from *Liedboek* and other sources) that gain 75% of the votes (art. 80). This support replaces, for an important part, the Scriptural reliability. See also art 89, decision 8, in which deputies are requested to take into account the feelings and the support within the churches with regard to new hymns.
Ec.2.5. By introducing so many songs to the churches without preceding thorough testing GS Leusden failed in her duty regarding their assignment with relation to art 67 C.O.
Ec.2.6. Through this the use of Psalms in the worship service will came under pressure.
The GS Kampen 1975 decided with regard to the acceptance of new hymns that: 'the song must be a valuable addition to the Psalms and must not lead to underestimation of the Psalms.' This pronouncement must be seen in the light of GS pronouncements from the past wherein it pointed to the danger that Psalms can be outstripped by hymns. In reformation church-singing (1578) only a few songs were accepted beside the Psalms. These songs concerned mainly rhymes of Scripture passages or rhymes based on summarizations from the Bible, such as the 12 Articles of Faith (Apostles' Creed).

The General Synod of Dordrecht of 1618-1819 stated in art. 69 of the Church Order: " In the churches only the 150 Psalms of David, the Ten Commandments, the Lord's Prayer, the Apostles' Creed, the songs of Mary, Zacharia and Simeon will be sung. The song "O Godt, die onze Vader bist etc." will be left to the liberty of the churches whether they use it or not. All other songs should be refused and where these already are accepted they should be fased out by the use of appropriate means." Over the centuries only the 150 Psalms and 7 hymns were sung in the churches. A morning- and evening-song were added by the printers. Thus a total of 9 songs.
It was not until the General Synod of Arnhem (1930) that the decision was made: "To increase the existing collection (…) with some rhymed and non-rhymed parts of Scripture or songs, that are closely connected to the Holy Scripture, to be given to the churches for use especially on Christian commemoration-days, for days that are intended to remember Christ's suffering and death, for the administration of the sacraments, for the ordination of office bearers and the solemnization of marriage."
At the GS Middelburg (1933) it was again emphatically stated: " That for the normal worship-service we have enough in the Psalms, these convey in an unparalleled manner what lives in the soul of those that fear the Lord."
In ground 4.1 decision 1 of art. 56 of GS Leusden, without any warning, says: that the abovementioned guideline of Kampen does not put a limit to the total amount of hymns in the collection.
Church history however teaches that the appreciation of the Psalms as God-given has been restricted with the continuous increase of hymns. The GSs give no convincing arguments as to why this should be different for us now.
GS Leusden 1999 declared the abovementioned pronouncement of Kampen as cancelled and this was ratified by Zuidhorn 2002/2003 (art. 83, decision2).
Art. 89, decision 11, of GS Zuidhorn, in which this GS wants to state that the Psalms must continue to
come first, is not in accordance with the reality of many local liturgies. Furthermore this GS and the preceding synods have in fact, by very actively participating in the acceptance of an overwhelming and ever increasing number of hymns, driven back the use of Psalms in worship-services and religious life.
Ec.2.7 GS Leusden art. 58, decision 3 proposed new general criteria for selection by deputies and judgement of this selection by the General Synod. These new criteria replace the currently used guidelines of Kampen 1975 and the criteria of Berkel & Rodenrijs 1996 (deputies will serve the next General Synod with an evaluation of practical use of this criteria):
1. a good church-song is suitable to function in a liturgical context, in which God's words and deeds form the central part;
2. a good church-song will correspond with Scripture regarding the content;
3. a good church-song will be characterized with respect to linguistic and musical form by style and quality. It has a good word-tone-relation. It is usable and accessible for people of the present time and culture,…

Ad.1. In the first criterion a view regarding the worship service becomes visible, wherein not the preaching of the Word of God, but His words (without capital letter) and deeds form the centre. In the study-report of the deputies of Berkel 1996 it is said: " The song can function as an amen to the reading (therefore: a confessing function). However, it can also function as a sort of singing of Bible reading and for this rhymed Psalms and other rhymed passages of Scripture can be considered."
In this way the Word of God is replaced by the sung and paraphrased Word or even by a "free" song that can contain false doctrine.

Ad. 2. The criterion that a good church song must correspond with Scripture is weakened by the General Synod and deputies through subjective interpretation and sympathy towards the poet. The GS of Zuidhorn (art. 83, decision 1) indeed agreed that a song must also be in accordance with the confession of the church, but considers it not necessary to add this as a criterion. This binding is obviously too much to ask for. In this way, however, the path leads to subjectivism: he who reads or sings the church song decides whether something is Scriptural.
Ad. 3. In a song a criterion for clarity and unambiguousness it is very important to avoid double meanings especially when these are brought in because of the various denominations (Philip. 1:9, 1 Tim 6:5, Is. 32:4, Ps. 12, Prov. 8: 8,9). This criterion is sadly lacking, but the criterion "usefulness for people in the current time and culture" is brought forward.
General Synod Zuidhorn has rejected all these objections (ad 1-3) (Art. 83)
Ec.2.8. A large number of songs from the *Liedboek* selected by the General Synod of Leusden concerns rhymes of, or according to, passages from Scripture. However, with a selection of these songs, the criterion of GS Hattem 1972 (Acts Hattem 1972: art. 171), with regard to the rhyming of passages of Scripture, is lacking in the guidelines of Leusden (Art. 58 decision 3). This guideline reads: "In rhymed passages of Scripture, a true interpretation of the text must not be interpreted as: letting the elements of the text follow in exactly the same order, but on the whole, must also be examined if in the text the complete contents come through in a responsible manner."
The General Synod Zuidhorn decides in Art. 83 decision 2, to reject a proposal to include this criterion on the grounds: the text is "not a supplement of the criterion with respect to its contents."
Ec.3. Decision.
Many appeals against the text of the 121 songs from the *Liedboek*, released by GS Leusden, were submitted to the General Synod of Zuidhorn 2002/2003. Many of the objections that were pointed out concerned ambiguous passages, or passages in which Gods Word was clearly done short.
The following are a large number of the songs of the *Liedboek* against which founded objections were brought forward.
1. **The doctrine of general atonement** (all people will be saved; there is no place for divine election and reprobation) was discovered in the following songs:
1, 6, 23, 34, 63, 90, 91, 106, 119, 225, 301, 319, 393, 408, 434.
2. **The idea of a kingdom of peace or paradise that is expected on this earth** (instead of after the day of Gods judgment, in the heaven and on the new earth) was found in the texts of the following songs: 23, 42, 281, 284, 285, 287, 294, 380, 444.
3. **The idea of a liberation-theology** (solidarity with the oppresses instead of the antithesis between the seed of the woman/church and the seed of the serpent/world) was found in:9, 23, 28, 39, 43, 300.
4. **The omission, disguising, weakening of**
- the offer of Christ as satisfaction through atonement in: 75, 147, 148, 152, 203, 221, 225, 402, 435, 460, 473, 481.
-sin, faithfulness to the covenant, antithesis and godless people were founding:
6, 9, 14, 34, 43, 90, 113, 115.
-the judgment as second death, pool of fire in: 6, 34, 39, 62, 78, 113, 115, 169, 288, 300.
-election, covenant, living out of the promises: 15,20, 21, 90, 107, 271, 287, 320, 325, 336, 434.
-the good fight of faith in: 78, 87, 188,300,335,336,429, 442.
5. **Poetic freedom, that we consider illicit**:
-mystical language or strange poetry that is not in agreement with Scriptural facts, in:

6, 106, 114, 119, 122, 135, 189, 201, 221, 234, 252, 253, 368, 387, 442, 448, 473.
-own views or connections of the poet that does not lead back to the Scriptures in:
1, 6, 30, 34, 43, 92, 103, 114, 126, 147, 148, 169, 264, 290, 320, 382, 457, 459, 479.
-other names for God, that are not given to us in His word, in: 75, 125, 240, 241, 253, 294, 319, 408, 444, 456, 457, 477.

6. **Magical thinking without Scriptural basis**:
-magical elements indicated in sacraments occur in: 87, 119,335, 356, 358, 360.
-magical re-living of the facts from salvation of the past, in: 6, 122, 124, 126, 127, 135, 139, 140, 147, 189, 240.

7. **Omission of parts of Scripture that has been put to rhyme which does short to the message of Gods Word was found** in: 20, 21, 34, 39, 63, 78, 87, 92, 107, 113, 397.

These objections were listed by the General Synod of Zuidhorn and were evaluated. Practically all objections were rejected. Only the objections against the songs: 113, 147,264 and 301 were granted. (Acts Zuidhorn, Art. 86)

The manner with which the General Synod Zuidhorn dealt with the evaluation according to Scripture immediately raises serious objections with the report in the Acts with regard to Song 1: "Objection was raised against Song 1 because here it sings the praises of the doctrine of general atonement. One is also of the opinion that it clearly in line with the doctrine of Karl Barth. Against this was said that one has to read this song in the light of Psalm 104. It would be a pity if this opening song of the *Liedboek* was not listed. The proposal of the committee to delete this song was rejected by 8 votes."

Ec.2.10. With the choice of songs General Synod Zuidhorn also started out from the desired interdenominational unity with the CGK (Christelijk Gereformeerde Kerken), the NGK (Nederlands Gereformeerde Kerken) and the Reformed Bond within the 'Nederlands Hervormde Kerk'. Art. 89 decision 7 points, with that purpose, to the importance of linking up with the songs that have been accepted in these churches.

Ec.2.11. Also with the selection of songs from sources other than from the *Liedboek* there was a lack of a good examination and the same criteria were used as with the songs from the *Liedboek* (GS Zuidhorn, art 80, 89).

Ec.3. Decision

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled on the 15th October 2005 at Mariënberg, pronounced that the mentioned decisions of the GS's Ommen 1993, Berkel & Rodenrijs 1996, Leusden 1999 and Zuidhorn 2002/2003 with regard to hymns and church music have been cancelled and that therefore the churches are not bound by them anymore.

Ec.4. Grounds

Ec.4.1. Many hymns from the *Liedboek voor de kerken* that deviate from Scripture and confession, have been given free for use in the worship services in spite of the objections that were brought forward.

Ec.4.2. In the church we sing before Gods countenance, the words that we take into our mouths must be pleasing for the Lord (Philip. 4:8, 9, 18; Rom. 15:16-19; Hebr. 12:28). Also our spiritual songs must have words that are fit for the holiness of the Lord, those same words with which we can reprimand and admonish each other with the sound doctrine (Col, 3:16, 17; 1 Peter 4:11). Each offering, also the offertory in our songs must be pure and above reproach (Philip. 2:12-18). The song also, as offertory is the fruit from our lips, that we, as with our confessions, wish to keep free of impurity and depravity (Hebr. 13:15).

Ec.4.3. Songs, in which it has been shown that they are not unambiguous according to Gods Word, but contain false doctrine, are not allowed to be sung by us, says the Word of God (Rom. 14:23; Titus 2:7, 7).
Ec. 4.4. The consequence of this is that it is a congregational singing in which the harmony of praising and glorifying the Lord is broken (Rom. 15:4-6; Gal. 1:8; Hebr. 13:15; 1 peter 4:11).
Ec.4.5. Justified objections in many revision-requests against the choice of the *Liedboek* that contains false doctrine from the original churches, against the used criteria of selection, the specific contents of these songs and the enormous number whereby the Psalms were pushed aside, were practically all rejected.
With this the case has been definitely decided upon by two consecutive general synods and imposed upon the churches.
Further appeal along the formal church avenues has now been made impossible.

F. Article 65 and 67 of the Church Order.

F.1. Material:
General Synod of Ommen 1993, art. 41
General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996, art. 43
General Synod of Berkel en Rodenrijs 1996, art. 63
General Synod of Leusden 1999, art 41.1
General Synod of Zuidhorn 2002/2003, art. 38
F.2. Consideration:
F.2.1 The Church Order is specified in general context by and for the churches to promote and maintain the good order in and between churches based on Christian and biblical way and to strengthen the mutual unity. The love of Christ presses us to a service of love to each other of which the specified rules give a good repercussion.
F.2.2. The churches have obliged themselves to keep up the specified order in art. 84 of the C.O. Compliance with the specified order promotes mutual peace in the congregation and between churches because arbitrariness will be prevented. Nothing will be imposed on the churches from above ("as a straitjacket") because the together the churches themselves have, in good consultation, specified these rules to make coexistence possible.
F.2.3. Keeping the specified order prevents independentism on the one hand and on the other hand prevents a domineering attitude of persons and church-councils. Selective compliance with the specified order causes mutual conflicts in the congregation and in the bond of churches.
F.2.4. With regard to art. 65 and 67 (the filling in of the public worship service) a determination of direction (and explanation) has been formulated which will have repercussion on the use of the whole Church Order. There are orders for worship services but these definitely do not apply as a script. Decisions are taken about the liturgy but one is very careful not to impose something on the local churches, because every church has his own responsibility to the filling in of the worship service in compliance with contemporary lifestyle, of local contexts and of the character of the local church. Hymns too are selected which are linked to desires that live in the breadth of the church. With this, art. 65 and 67 (and - if we interpret all the articles of the Church Order in this way, - in fact the whole Church Order), have become meaningless, because the local church will decide how things will happen. Exceptions are possible (see the Determination of direction point 4) but the church council will be called to account for it. With an appeal on the local context, which must also be accounted for, many things are possible. Also things which are not agreed upon at synodical level.
F.3. Decision.

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled at Mariënberg on the 15th October 2005, declares that the above mentioned decisions of the General Synod of Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 and Zuidhorn 2002/2003 with respect to art. 65 and 67 have been cancelled and the churches are not anymore bound to these decisions.

F.4. Grounds

F.4.1. Article 1 of the C.O. states why it is important that the churches together have a Church order.
This is based on 1 Cor.14:40 "Let all things be done decently and in order" and Col 2:5 "…I am with you in spirit to see your good order and the steadfastness of your faith…" and 1 Cor. 14:33 "For God is not the author of confusion but of peace, as in all the churches of the saints." The rules of the C.O. are based on what Scripture teaches us about church-government and mutual contact, although most rules are not found directly in Scripture.
F.4.2. By cancellation of the strict binding to the church order, the concerning articles have become meaningless. Through the chosen approach the binding to the rest of the articles of the church order are also disputable.
F.4.3 The decisions do not promote a good order and therefore not the unity of the churches. They sooner lead to independentism, proliferation and decay of the bond of churches.

G. Relationship Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK)

G.1. Material

General Synod Ommen 1993, article 64
General Synod Berkel en Rodenrijs 1996, article 80
General Synod Leusden 1999, article 82.1
General Synod Zuidhorn 2002/2003, article 125
General Synod Zuidhorn 2002/2003, article 131

G.2. Considerations

G.2.1. Scriptures are clear where it concerns the pointing to and the rejection of heresies, and how the Lord wants us to deal with those who persist in heresy in Christ's Church.. Obedience on this point is not at odds with true brotherly love. (Ex.23:2; 2 Pet.2:1; Matt. 18:15-17; 2 Cor. 13:2; Rom. 16:17; 1 Cor. 5:4-13; 2 Thess. 3:6; 2 Thess 3:14; 1 Tim. 5:20-22; 2 Tim. 3:5; 2 John 1:10)
G.2.2. Already since 1946, Synods of the Reformed Churches have continuously sought unity with the CGK, but the GS Arnhem 1981 widely rejected the Scripture criticism coming from the ministers of these churches. Up until the GS Ommen 1993 the churches continuously urged them not to tolerate Scripture criticism but to banish it and to choose for the truth and not the error. GS Ommen expresses her disappointment concerning the fact that the CRC did not want to respond to the concrete complaint that the Reformed Churches raised since the GS Arnhem 1981 concerning the dealing of the opinions of Prof. Dr. B.J. Oosterhoff and Prof. Dr. J.P. Versteeg.
The CGK Churches never disciplined these two professors.
G.2.3. Since 1994, Dr. B. Loonstra also published a number of books touching on the authority of Scripture. These are the *Geloofwaardigheid van de Bijbel* 1994 (Credibility of the Bible), *de Bijbel rechtdoen* 1999 (doing justice to the Bible), Z*o goed en zo kwaad* 2000 (Whether good or bad). To make the Bible 'credible' and therefore acceptable for post-modern man, the bible should not be taken literally in all cases anymore.
Wherever cultural differences, scientific insight and 'proven' contradictions stand in the way of the understanding of bible texts, they should be taken figuratively or symbolically. Not the entire biblical message need be considered valid for our times, see for example in the epistles of Paul about the role of women. It is up to the congregation of today to deliver a

contemporary translation of the commandments of God: is it useful for the congregation and is there a demonstrable relation with 'love'?
It is in all a radical adaptation of the Word of God to the world of experience and perception of man. The authority of Scripture has been radically undermined by the opinions of Dr. Loonstra's criticism of Scripture.
G.2.4. At a meeting on the 22nd of May 1997 at Bunschoten, the Deputies for 'Church Unity' of the Reformed and of the CGK discussed a report on the points where Loonstra's publications touch on the confession (report deputies Church Unity, Leusden 1999):
"The Christian Reformed deputies can accept this report", but want a personal approach to avoid polarisation.
"From Reformed side it is pointed out, that an article or a book is a public matter. Evil has to be opposed from the start. Good care is necessary for the sheep of the flock.
The weight of the matter is also an important issue: it is not about the placing of accents, but it has to do with the confession itself. It is a matter of acknowledging the authority of the Holy Scripture".
G.2.5. GS Zuidhorn however, pronounces that in the CGK "there are no signs that sounds of criticism of Scripture is permitted", though deputies have to discuss in the near future the way the churches deal with publications that have to do with the 'authority of Scripture'.
G.2.6. The decision that local churches have the right to have an 'open pulpit' , combined church services and Holy Supper celebrations with local CGK, before there is a national church-unity, obstructs a correct mutual responsibility of the bond of churches. It obscures the pure thoughts on the call for 'unity in truth'. This is also at odds with the church-order and the confession concerning the church.

G.3. Decision

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled on the 15th of October 2005 at Mariënberg pronounces that the mentioned decisions of GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996, GS Leusden 1999 and GS Zuidhorn 2002/2003 concerning the relationship towards the CGK have been cancelled and that therefore the churches are not bound to them anymore.

G.4. Grounds

G.4.1.The CGK never publicly rejected the false teachings of Scripture criticism, as they have been propagated and defended by Prof. Dr. B.J. Oosterhof and Prof. Dr. J.P. Versteeg.
In doing so, they have, in fact, never really accepted the appeal of GS Arnhem 1981 to choose for the truth and to reject the error.
G.4.2. GS Ommen 1933 indicates that, following the final statements of the Canons of Dordt, judgement must be made on the grounds of writings of the public confession and the pronouncement of the churches themselves. But this is no excuse for a bond of churches to allow criticism of Scripture to be continued. (Matt. 7:6; Acts 5:17, 15:5; Titus 3:10; 1 Cor. 11:9; 2 John 1:10; art. 7 BC).
G.4.3.GS Berkel en Rodenrijs 1996 and Leusden 1999, express their thankfulness about the growing approaches, without showing that sounds of criticism of Scripture and/or different views, have been opposed. In doing so, these synods have neglected to show the CGK, what Scripture teaches on this point.
G.4.4. Despite that the criticism of Scripture was allowed to continue in which discipline was not exercised in the correct manner (which is in conflict with BC art. 29), an even closer approach has arisen between the RCN (lib) and the CGK. These decisions have made each church member and every church responsible for the criticism of Scripture, that is tolerated within the CGK.

G.4.5. Perforation of the church borders which is tolerated in the CGK, is in conflict with the obedience that is asked in order to follow the call of Christ on behalf of His servants, to give form locally to the Communion of Saints (art. 28 BC).
With this the true unity of the church is at stake and also the authority of Christ as Lord of the Church.
G.4.6. Also the relationship with the Nederlands Gereformeerde Kerken, who tolerate false teachings, is in conflict with Word of God and the Confession of the church (art. 29 BC).
G.4.7. Local unity without national unity leads to conflict with Church Order and Confession concerning the church (art. 29, 31).

H. Relationship Nederlandse Gereformeerde Kerken (NGK)

H.1. Material

General Synod Ommen 1993, article 66
General Synod Berkel en Rodenrijs 1996, article 82
General Synod Berkel en Rodenrijs 1996, article 84
General Synod Leusden 1999, article 84.1
General Synod Leusden 1999, article 84.2
General Synod Zuidhorn 2002/2003, article 126
General Synod Zuidhorn 2002/2003, article 132

H.2. Consideration

H.2.1. Until GS Leusden 1999 synods have maintained that within the NGK there is too much freedom in dealing with teaching of Scripture as it has been defined by confession (Leusden, acts art. 84.1).
GS Zuidhorn 2002/2003 however expresses her gratitude for a growing mutual understanding (decision 4), it also expresses, that present contacts are a research for forming a basis to come to church-unity (decision 3, ground 2). It is stated that one has to be willing to learn from the NGK (decision 3, ground 5). Nevertheless it has not been clearly shown, that the earlier objections have been taken away.

H.2.2. The NGK uses a Consent of Church Alliance, of which the preamble states “that whether the Consent of the Churches is accepted or not, it is not allowed to be a reason for a split or estrangement between congregations who are one in belief and confession” (art.2) Therein is also written: “The churches invite all congregations who have objections to the acceptance of the (a) church Consent, that they should, as much as possible, aim at that which has been agreed upon by a majority of votes”.
With this, each congregation can determine and do whatever is good in their own eyes.
The scriptural calling, to be a bond of churches (according to Eph. 3:17,18) is, by doing so, being neglected.

H.2.3. Since 1995 a non-compulsory signing-form for ministers is being used, whereby the minister does not (also) formally bind himself to Scripture and the confession based on it. However, it is stated that a “ prospective minister will place his signature under” but this is not absolutely compulsory. This regulation is also valid for other office bearers (see also Consent for the Churches, AKS art. 17). In this way, the binding to Scripture and Confession becomes unstable.

H.2.4. In the NGK it is permitted that local churches open the office for women, and children are allowed to attend the Holy Supper.

Furthermore the NGK have, since 1969, not turned back from the false teachings of Rev. B. Telder concerning the so-called 'transitional period' (tussentoestand) which is in conflict with Lords-day 22, question and answer 57.
Furthermore Scripture-criticism is being tolerated; (Rev. H. de Jong, especially concerning Genesis 1-11) and deviation regarding the Canons of Dordt (Rev. H. de Jong).

H.2.5. On the grounds of these facts, there is – contrary to the statements of GS Zuidhorn 2002/2003 – no reason at all to be thankful for closer relations, or to seek a ground for church-unity.
With the decisions taken at the different National Meetings (Landelijke Vergaderingen), the NGK turns away more and more from scriptural teachings.

H.2.6. The argument, that it would be non-ethical to break with a now already existing relationship, is wrong (GS Zuidhorn 2002/2003, decision 2). We must be obedient to the Word of God in everything and when it appears that the relationship was established on wrong grounds, then this relationship cannot be continued.

H.3. Decisions
H.3.1. Decision 1
The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled on 15 October 2005 at Mariënberg pronounces that the mentioned decisions of GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996 (article 82 only), GS Leusden 1999 and GS Zuidhorn 2002/2003 concerning the relationship with the Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) have been cancelled and therefore churches are not bound to them anymore.

H.3.2. Besluit 2
The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled on 15 October 2005 at Mariënberg pronounces that the decision of GS Berkel en Rodenrijs 1996 in article 84, concerning the revision of decisions GS Amersfoort-West 1967, will be maintained.

H.4. Grounds
H.4.1. The Nederlands Gereformeerde kerken (NGK) up until now, have in no way made known that they are willing to alter their unscriptural course.

H.4.2. The Nederlands Gereformeerde Kerken use a 'Consent for the Churches' which promotes independentism. No strict binding to the confession of the church is demanded from ministers and other office-bearers.

H.4.3. Several local Nederlands Gereformeerde Kerken continue to open the Holy Supper table for children (Matt. 10:32; Matt. 16:15; Rom. 10:9,10; 1 Cor. 11:28; Phil. 2:11; Heb. 13:15; 1Tim. 6:12). Other local churches have opened the offices for women (compare 1 Cor. 14:34, 1 Tim. 2:11, Eph. 5:21,22 and 1 Cor. 11)
Scripture criticism and deviation from the Canons of Dordt are tolerated.

H.4.4. A local Nederlands Gereformeerde Kerk is jointly responsible for the unreformed course of this bond of churches. Therefore, there is no room to acknowledge the Netherlands Reformed Churches as church of Christ on a local level.

H.4.5. The ground for decision 2 is similar to the ground belonging to the decision of GS Berkel en Rodenrijs 1996, article 84.

J. Relations with churches abroad – Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)

J.1. Materials:

Generale Synode Ommen 1993, artikel 69, Besluit 4:
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 87
Generale Synode Leusden 1999, artikel 91
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 142
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 143

J.2. Considerations

J.2.1. The General Synod of Amersfoort 1967 has drawn up rules for the relations with churches abroad in her article 167 (repeating what GS Amersfoort 1948 already had decided),
a. to pay attention to each other that there will be no deviation from the reformed confession regarding the doctrine, the worship-service, the church-government and the church-discipline;
b. to sent to each other the agenda and decisions (Acts) of major meetings and to receive each others delegates at the meetings as advisors;
c.. to confer on a preceding matter regarding possible modifications or supplements of the confession, church order and liturgical forms;
d. to accept each other attestations and admit each others ministers to preach the Word of God and to administer the sacraments in compliance with the stipulation of the synod of Dordrecht 1892 in art. 165 and which was worked out at the synod of Groningen 1927 in art. 161 (including the further stipulation of Amsterdam 1936, art. 122, decision 1,4);
e. to account to each other for correspondence with a third party;

J.2.2. In art 139, the General Synod of Groningen-Zuid 1978 has, amongst others, pronounced with regard to art. 47 CO in which is spoken of the relations with churches abroad:
"It is also the calling of the true believers and churches to distinguish with diligence and good care from the Word of God as to what a true church is, to practise communion with the true church and to reject communion with churches which openly turn away from the doctrine and ordinances of the Word of God or which have been schismatically separated from the true church".

J.3. Decision

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled at Mariënberg on the 15th October 2005, declares that the above mentioned decisions of the General Synod of Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 and Zuidhorn 2002/2003 regarding a sister-church relation with the Presbyterian Church of Eastern Australia have been cancelled and the churches are not bound to these decisions anymore.

J.4. Grounds

J.4.1. Our sister-churches in Australia (FRCA) had urgently requested the Reformed Churches to postpone a sister-church relation with the PCEA. The reason given by the FRCA was that the PCEA deviates on three points of the Word of God and the confession, in which differences of opinion and church practise have been observed:
- The PCEA admits ministers from outside their bond of churches (such as Baptists) to the pulpit.
- People from outside the PCEA are admitted to the Lords Table on account of their own testimony.
- Because of the above mentioned reasons, our sister-churches cannot as yet start a sister-church relationship with the PCEA.

J.4.2. Scripture teaches that Gods whole counsel must be proclaimed (Acts. 20:27; Rev. 22:18,19).
A Baptist can certainly not do so when speaking about the covenant. The confession says that the pureness of the preaching is a mark of the church of Christ (art. 29 B.C.) This pureness not

only concerns the contents but also the preacher. The Church Order emphasizes great care with which the office bearers ought to be recognized and accepted, art. 3.9. The legality of the calling to office is at stake.
J.4.3. Furthermore Scripture teaches us that Gods wrath will come to the congregation when discipline is neglected (1 Cor. 11:17-34). With regard to the unsubstantial participation account of their own testimony, see John 5:31.
J.4.4. The church confesses that Lords Table must be kept holy.
Also the administering of the sacraments is a mark of the church of Christ (art. 29 BG).
J.4.5. An appeal to art. 50 with regard to 'minor' cases is not under discussion: in this case it is not a matter of minor importance,
J 4.6. It does not concern differences which in the past did not stop a sister-church relationship with Presbyterian churches. Entering a sister-church relationship ought to occur on the basis of current information and the testing in subordination to Gods Word, and not only on the basis of decisions made by synods in the past about status of a denomination.

M. Divorce
M.1. Material
General Synod Berkel & Rodenrijs 1996, article 45
General Synod Berkel & Rodenrijs 1996, article 46
General Synod Berkel & Rodenrijs 1996, article 47
General Synod Leusden 1999, article 72
General Synod Zuidhorn 2002/2003, article 41
M.2 Considerations
M.2.1. The GS Berkel & Rodenrijs 1996 decides that two appeals regarding the question of pronouncing wrongful desertion as ground for divorce be rejected and to refrain from pronouncing that the question of wrongful desertion is a ground for divorce in the eyes of the Lord. (art. 46 and 47). For this the synod refers, amongst others, to the GS of Middelburg 1933: "granting of the request would implicate, that a pronouncement would be made over the already long existing difference of insight within the reformed churches with regard to the wrongful desertion as ground for divorce". Because of the impotency of being able to convince each other from the Scriptures, GS Middelburg made the following pronouncement: "The synod decides not to make a pronouncement about the question whether (excepting adultery) wrongful desertion is a legitimate reason for divorce before God".
The synod also indicates that the consistory therefore, is not allowed to bind the consciences in this.
In addition to this, the synod approves of the deputy-report with regard to divorce. (art. 47). In this report it is assumed that divorce is an irreversible fact and points in the direction of adjustment of the rules to the practise.
M.2.2. The GS Leusden 1999 does not satisfy the requests from the churches to revise the decision of Berkel & Rodenrijs but give a further explanation and a different formulation. One of the new formulated starting points reads:
"There are also other serious forms of sin against one of Gods commandments by which marriage is fundamentally affected. No general rule can be given to judge in how far such sins become a ground to resign to a divorce."
The synod does not reject the deputy-report but appoints new deputies to do further investigation in agreement with GS Berkel.
M.2.3. The GS Zuidhorn 2002/2003 makes a decision (art. 41) to make a new deputy-report in a shortened version to serve the churches for reflection and "absorption". In this report an analogical reasoning with regard to 1 Cor. 7:12-16 is suggested, through which the

congregation receives the authority to make rules that deviate from the commandments of God and of Christ.
This report assumes that for life in the "style of the Kingdom" and the distinction between right and wrong, the teachings of Christ teach more than the 10 commandments. Besides that, it is emphasised that the unreasonableness of the consequences of divorce is a reason for the non-annulment of marriage according to the rules of Christ, and is declared non-applicable. Divorce can be a "lesser evil" according to the report.
In decision 4a the GS gives the possibility to refrain from using church discipline in some cases of non-permissible divorce.
It is striking that the mentioning of joint-unwillingness, powerlessness, general weakness, difficulties and problems is a reason for a call for church-wide humbleness with regard to divorce (decision 2a) instead of pointing to the sin being done on a large scale against the Lord.

M.3. Decision.

The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled in a meeting on the 15th October 2005 at Mariënberg, declares that the decisions of GS Berkel & Rodenrijs1996, GS Leusden 1999 and GS Zuidhorn 2002/2003 with regard to divorce have been cancelled and thus the churches are no longer bound to them.

M.4. Grounds

M.4.1. From the Scriptures we know that the Lord hates all divorce (Mal. 2:16; Matth. 5:32; Matth. 19:6; Mark 10:6-9, 1 Cor. 6:6-19; Hebr. 13:4).
Scripture however does recognise one situation in which divorce is permitted:
GS Hoogeveen 1969/1970 refers to that in its considerations (ad a, 2 p. 133) in art. 134:
"The synod considers, among others, that from the antithesis that the Lord makes in Matth. 5:31 and 32, between that what is said regarding the certificate of divorce and that what He Himself says, follows that only adultery is mentioned as ground for divorce."
In this the GS Hoogeveen places itself up against an opinion wherein the concept sexual abuse is stretched to other situations. Only in the case of adultery, marriage is broken by the adulterous party and the divorce is permitted by the Lord. (Matth. 19:9)
Of course, one must always point to the path of reconciliation, but there is no duty with the affected party to always come to a restored marriage relationship.
In the case of wrongful desertion because of the faith of the man or woman, he or she is no longer bound to the unbeliever, who has left him or her (1 Cor. 7:15,16).
This is no new rule of Paul, but an application in an unusual situation of what Christ says in Matth. 10:35-37.
"For I have come to set a man against his father, a daughter against her mother, and a daughter-in-lay against her mother-in-law; and a man's enemies will be those of his own household."
"He who loves father or mother more than Me is not worthy of Me. And he who loves son or daughter more than Me is not worthy of Me."
The Synod of Middelburg 1933, with regard to the allowing of divorce, made the following decision (Acts art. 130).
"The synod decides not to make a pronouncement about the question if (except adultery) wrongful desertion is a legitimate reason to come to divorce before God.
Any other reason for divorce is not allowed according to God's Word.
M.4.2. The pronouncement of GS Berkel & Rodenrijs, who goes further than GS Middelburg (no binding of consciences) and the serving deputy-report that is influenced by the situation-ethics and congregation-ethics and for the unscriptural forms of ethics, that opens the doors in the churches, weakens the teaching from Scriptures with regard to marriage and divorce.

M.4.3. The unscriptural line that was started by Berkel & Rodenrijs, was not rectified by GS Leusden, but was confirmed and continued. With this, GS Leusden opens the way further for congregation- and situation-ethics, conflicting with God's Word.
M.4.4. GS Zuidhorn neglected to defend the continuing validity of God commandments (Matth. 5:17-20) by sending a report to the churches stating that the brokenness of this world allows it to be a reason for not having to be bound to Gods commandments. Reference be made to what Scripture and the confession of the church teaches about this. (John 15:9,10; 1 Cor. 10:13; Phil. 3:12-14; Hebr. 12:4; 1 John 5:3,4; Rev. 12:17; HC. Lord's Day 44, Q&A 115).
M.4.5. In the decision of GS Zuidhorn, the authority of the 7th commandment and all commandments of God are blemished and the church discipline is undermined (art. 7 BC), on the basis of the unscriptural exegesis of 1 Cor. 7 concerning the Christian freedom.
With this the holiness of the congregation is at stake.

N. Fourth commandment and Sunday's rest

N.1. Material

General Synod Leusden 1999, article 25
General Synod Zuidhorn 2002/2003, article 52

N.2. Considerations

N.2.1. On the agenda of GS Leusden 1999 there is one case of appeal with regard to a sermon of Rev. Ophoff at Nieuwegein about Lord's Day 38 of the Heidelberg Catechism in which he states that there is no divine command of the Lord to rest on the Sunday anymore, but that now the Sunday is a good human institution (a responsible choice of the Christian church) that we have to uphold as much as possible. Many appeal were lodged against this at numerous major meetings.
N.2.2. In the grounds for the decision made by GS Leusden it is stated that two thoughts have always existed in the Reformed churches.
N.2.3. However, the churches have, over centuries, made pronouncements of the same tenor: maintaining the Sunday as a Christian Sabbath, based on the fourth commandment of God. The repeatedly cropping up of opinions that deviate from God's Word made this necessary. Likewise, the struggles over Sabbath is also characterized in the seventeenth century: H.G.Visser concludes in his "De geschiedenis van de Sabbats-strijd onder de Gereformeerden in de zeventiende eeuw" (= The history of the Sabbath-struggles amongst the Reformed people in the seventeenth century):
"The practise of the celebration of the Sunday and the history, to which this study is devoted, proves that the celebration of the Sunday slackens when it is made loose from God's Word. Therefore it is important that through this struggle it is established that, according to Reformed interpretation, the Sunday must be celebrated in Christian liberty according to the law of God; not the Law of God taken generally, but the law of God as it is found in the Decalogue where this law prescribes rest and sanctification of the Sabbath." (p. 397)
N.2.4. The following church decisions should be considered:
1. the rules of the National General Synod Dordrecht 1618-19 (Post-acta 164th session) knows the following introduction and text:
The rules, regarding the maintaining of the Sabbath, or the Day of the Lord, formulated by the Professors and with permission of the brothers of Zeeland, were read and approved, are the following:
1. The fourth commandment has ceremonial and moral elements
2. The rest on the seventh day after creation and the strict maintaining of that day, which was, in particular, imposed upon the Jewish people, was ceremonial.

3. It is moral that a certain fixed day is intended for religion (godsdienst), with in it as much rest as is necessary for worship and holy meditation.
4. After the Sabbath of the Jews is done away with, the Christians must solemnly hallow the Sunday.
5. This day has always been maintained in the old Christian church since the time of the apostles.
6. This day must be consecrated to religion (godsdienst) in such a way, that one rests from all servile work (excepting works of charity and those works that are necessary) and also of all relaxation that obstructs religion (godsdienst).
In the introduction it is evident that these rules primarily concern the maintaining of the N.T. Sabbath, the Day of the Lord, that is, the Sunday and that these rules assume that the Sunday is the same as the Sabbath.
It is also evident from rule 1 that this maintaining is based on the fourth commandment (in the original text it even says divine fourth commandment).
In rules 3-6 it is determined what the moral is of the permanence of the divine fourth commandment. The ceremonial element, that has been done away with, was particularly related to the seventh day (Saturday) of the Jewish Sabbath, and the strict additional regulations (death penalty, etc.).
Lasting validity has however:
1. that there is one day in the week that is consecrated to religion (godsdienst) (rule 3).
2. that for Christians this is the Sunday.
3. that on this day man must rest from all daily work and recreation that does not fit in the service to God (rules 3,6).
These rules give form to the Sunday as N.T. Sabbath.
In its summary of the rules of Sunday rest, GS Leusden gives a completely deviating interpretation concerning both content and norm:
-The GS does not speak of religion (godsdienst) but only of worship service. Dordrecht speaks differently and more broadly of religion (godsdienst) and meditation, of resting from all servile work (excepting works of…), also resting from all relaxation that obstructs religion. The rest does not limit itself to the public worship services – although it being the climax of the day – but also applies to delighting in the works of the Lord on the remainder of the day and in particular the personal and family meditation!
- In her conclusion the GS also speaks of the possibility to limit the time of rest because she has placed other accents than is written in the rules. Rule 6 speaks of a day that is to be consecrated to worship, not part of the day in which the worship service is held and considered.
- The GS speaks about resting as a 'means' and 'making room'. The **amount** of rest is in fact changed into the **time** of rest. The **amount** of rest however, indicates the nature of effort given on the Sabbath, they must be focussed on religion (godsdienst) (compare what the Lord Jesus, the Lord of the Sabbath says about this in Matth. 12:1-8, 9-14 etc.). Relaxation can also obstruct religion, says rule 3. It is not about 'making room' but about a hearty focussing on the rest that is qualified through religion (godsdienst).
Extra emphasis must be put on that what is stated in rules 3-6, also with regard to the resting, concerning the durability of the fourth commandment! Herewith it is very clearly confessed by the church that the Sunday and Sunday rest is founded on the divine fourth commandment. Yet the GS does not seem to emanate from the normative. Whereas rules 4 and 6 state that the Christians must solemnly consecrate and hallow this day, Leusden speaks about an optimal situation that arises when the Sunday is a day of rest. In fact Leusden turns round what is said in the rules of Dordrecht. Dordrecht teaches that the Sunday rest is based on the divine

commandment: GS Leusden makes something humane of it, namely the optimal. This optimal has no divine authority.
That the GS Dordrecht really did see this hallowing of the Sunday as a consequence of the fourth commandment can be even more emphasized by two more pronouncements that the same GS made at the time (163rd session, 5):
"Dat men de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal zal verzoeken, dat de veelvuldige en dagelijks overal in deze Provincie, toenemende schending des Sabbats, door nieuwe en scherpe plakkaten moge worden geweerd en voorkomen. Bij gelegenheid van de orde op het weren van de schendingen des Sabbats, is overwogen de kwestie van de noodzakelijkheid der onderhouding van den Dag des Heeren, die men in de Kerken van Zeeland begonnen is rijpelijk te onderzoeken, en zijn de Heeren Professoren verzocht, in het bijzonder met de broederen van Zeeland over de kwestie eene vriendelijke conferentie aan te stellen, en meteen te overwegen, of niet eenige zekere algemeene regelen met gemeene toestemming zouden kunnen begrepen en gesteld worden binnen welker grenzen beide de partijen, in het verhandelen van deze kwestie, zich zolang zouden houden, totdat, in de naaste Nationale GS, over deze kwestie nader zoude onderzoek worden gedaan."
(177th session: XIV.):
"Dat die gruwelijke en menigvuldige ontheiligingen van den Sabbat, die dagelijks voorvallen door marktdagen, kermissen, maaltijden van gildenwachten, buurten, bruiloften, door wapenoefeningen, jagen, visschen, vogelvangen, balslaan, door het spelen van comediën, door dansen, boelhuizen, gelagen, en allerhande weinig noodzakelijke slaafsche werken, en zeer vele diergelijke andere, die in deze landen met groote ergernis, en tot oneer van den Gereformeerden Godsdienst, en groote verhindering van den Godsdienst, doorgaans aangroeien, zeer scherp mogen worden verboden en verhinderd".
These rules of Dordrecht have, even though they were drawn up as a temporary formula, through the centuries, functioned as a binding pronouncement.
N.2.5. After a period of decline in the churches, came the Separation as reformation of the church. From the many pronouncements it became clear on the one hand that observing (practising) the fourth commandment in that time gave a lot of problems, but that the church continuously wanted to unambiguously preserve the truth of Gods Word. This is clear in the following pronouncements:
2. Synod of Amsterdam 1836 (Acts art. 62): The congregations must be seriously admonished to faithful hallowing of the Day of rest of the new covenant, the Day of the Lord. Violators of the Sabbath command in the congregation must be admonished and in resistance, must be censured and in the case of hardening, must be excommunicated. Those who experience difficulties and suffer loss because of work or trade, must be shown Gods promises and the purpose that the Lord has with poverty and need, namely humiliation, purification and sanctification.
3. Synod of Amsterdam 1840 (Acts VI art 9.): "Dewijl er sommige beroepen of kostwinningen zijn, welke ook op den Rustdag worden uitgeoefend, bij voorbeeld het houden van veerschepen, het tol-gaaren, het verkopen van melk en dergelijke, werd gevraagd: hoedanig met degenen, die zulke dingen doen behoort gehandeld te worden? Dat ten dezen aanzien moet verwezen worden naar den 38ste Zondag van den Catechismus, en naar de 164ste sessie, der post-acta van de GS te Dordrecht, anno 1618 en 1619, met sterke afmaning van alle werken die niet tot de Godsdienst, noodzakelijkheid en liefdadigheid behooren. En, indien al ergens de uitoefening van zoodanige werkzaamheden in de gemeente-leden geduld wordt, is zulks nogtans in de opzieners en diakenen niet te verdragen, dewijl deze daardoor een kwaad voorbeeld aan de leden geven.
4. Synod of Zwolle 1854 (Acts 22nd session, art. 7) is of the opinion that she must stay with the decision of Amsterdam 1840.

5. GS Franeker 1863 (Acts art. 91): "Not to make any other decision than that which already exists and assigns this and similar cases to the church council in order that the fourth commandment of the holy law of God be maintained."
6. GS Middelburg 1869 (Acts art 55): Referred back to the GS 1840 art. 9 with the addition: "The GS urges in all earnestness the teachers and members of our churches to be conscientious about travelling by public transport on the day of the Lord."
It is true that these pronouncements, made by General Synods between 1834 and 1892 according to the agreements of 1892, are not binding for the churches anymore, yet they are illustrative of how the official doctrine of the church in the course of history is maintained and rejecting errors in doctrine and life.
N.2.6. After the liberation follows the struggles in the 1960's.
7. GS Hoogeveen 1969-1970, who has, amongst others, to deal with the teachings of the ministers J.O.Mulder and G.Visee about the legality of the ten commandments (acts, art 249 I B, p 214, 215), in its considerations states:
"-that neither the teachings of Christ, who gave the understanding of the law in its true depth, nor does it mean the end of the law when taking away the use of many stipulations of the law, especially that of the ten commandments as positive and thus also for the time of the new testament, binding law. This also includes the law of the Sabbath, the seventh, the eighth, the ninth and tenth commandment (with reference to Rom. 7:7, 13:8-10; Eph. 6:2,3 and James 2:11)"
"-that the speaking of the New Testament about the freedom of the law, and of the curse of the law does not have any relation to the change in the validity of the law, but to a change in the position of the believer, who, through Christ has been freed from the curse of the law; this also makes it clear that the law as rule of thankfulness confronts us no less distinctly and strongly as under the old covenant (referring to Matth. 5:17; Hebr. 8:10; James 2:8-12)."
N.2.7. GS Zuidhorn rejects all appeals directed to her that came as comprehensive well-founded revision requests.
In these requests the validity of the divine Sabbath commandment until the second coming of Christ, the Lord of the Sabbath, was defended; the validity of the ordinance of creation of working six days and resting one day until the end of time; hallowing the Sunday, the day of the Lord, in a respectful and obedient manner as new testament form of the Sabbath according to the divine fourth commandment; the Sunday rest with in it the exalting in the great works of the Lord in Creation, redemption and Re-creation; the diligently coming to the public worship services on Sunday as often as Christ calls together his congregation; refraining from professional labour, other activities and relaxation (excepting works of necessity, such as health care, charity and law and order) that is in conflict with the purpose of this day in which the Lord is the centre; the great meaning of scriptural hallowing of the Sabbath for the world in which we live.
Reference was made in the argumentation to Scriptural passages, Lord's days 32, 34, 38 of the Heidelberg Catechism, Ursinus' commentary of the HC, Pronouncements for the GS Dordrecht 1618-1619, the Westminster Confession and to many specific passages in published texts of commentaries and sermons of Reformed ministers of the 20th century with regard to the fourth commandment.
N.2.8. The GS Zuidhorn appoints deputies to realize church agreements about the point of Sunday rest by means of a hand-out (handreiking) to get over any unsolved dilemmas.
N.3. Decision
The General Synod of The Reformed Churches in the Netherlands, assembled on the 15th October 2005 at Mariënberg, pronounces that the mentioned decisions of the GS Leusden 1999 and of GS Zuidhorn 2002/2003, with regard to the fourth commandment have been cancelled and that therefore the churches are not bound by them.

N.4. Grounds

N.4.1. The Holy Scripture clearly teaches us that the fourth commandment and in it the mentioned Sabbath-rest remains valid until Christ's return; it also becomes clear from the Scriptures that in the new-testament time the Christian Sabbath is held on the day of the Lord, that is the first day of the week. (Gen. 2:2,3; Ex. 16:22-30; Ex. 20:18-26; Ex. 20:11; Ex. 31:14,15; Neh. 13:17; Is. 58:13,14;
Jer. 17:21-27; Matth. 5:17,18; Mark 2:27; John 20:19; Acts 2:1; Acts 20:7; 1 Cor. 16:2; Col. 2:16,17; Hebr. 4:4-10; Rev. 1:10). This was summarized in the past by the church and defended in her confession and General Synod decisions (Lord's Days 33,34,38 of the HC; National General Synod Dordrecht 1618-1619, Postacts 164th session).

N.4.2. The opinion of Rev. Ophoff, that the Sunday rest is not based on a divine command, but that it is a good human institution, is contrary to the teaching of Scripture with regard to the Sabbath rest in the fourth commandment.

N.4.3. The holding of the Sunday as day of rest on the grounds of the fourth commandment is reduced by the GS Leusden and the GS Zuidhorn, to a human opinion that has right of existence next to an opinion as taught by Rev. Ophoff. However, an opinion is not allowed to become binding (GS Zuidhorn, decision 3). In this way the teachings of Scripture with regard to the Sunday rest cannot be taught with divine authority in the Reformed Churches (liberated) anymore.

N.4.4. This has serious consequences, not only for the preaching with regard to the fourth commandment but also to the whole of the Law of God (Matth. 5:17-19; James 2.10).

N.4.5. It also has serious consequences for Christian life and particularly the hallowing of the Sunday and Sunday labour. For this church discipline cannot be practised any more. God Word is made powerless. The Church is affected in her foundations and is not a pillar and foundation of the Truth anymore (1 Tim. 3:15).

N.4.6. It is not correct to say, as GS Leusden and GS Zuidhorn stated, that there have always been two opinions next to each other that have had a right of existence; the churches have never ecclesiastically accepted two opinions about the Sunday. On the contrary, through the centuries there has been a constant struggle against the opinion that the Sunday rest is not commanded by God
(S.D. van Veen, 'Zondagsrust en zondagsheiliging in de zeventiende eeuw', Callanbach, Nijkerk, 1889; H.B. Visser, 'De geschiedenis van den sabbatsstrijd onder de Gereformeerden in de 17de eeuw', Kemink, Utrecht 1939).

N.4.7. GS Zuidhorn did not give Deputies 'Fourth Commandment and the Sunday' the task to determine whether or not that the Sunday rest is based on the divine fourth commandment. Instead it was assigned to giving a hand-out (handreiking) to the churches, wherein it was concluded that two opinions are allowed to exist next to each other.
In this way the ecclesiastical path for the concerned members was permanently closed.

III. Decision:

Regarding the proposal concerning the criticism of Scripture in the evangelisation method Emmaüs

a. not to make any pronouncement;

b. to assign to newly appointed Deputies Synod-decisions to study this proposal and to report at the following synod.

Grounds:

a. the mentioned subject was not part of the original deputies report and was not part of the assignment of the committee

b. It is important, however, that the synod-decision about the 'Emmaüscursus' (course) is tested and rejected if necessary.

IV. Decision:
to also assign to newly appointed Deputies Synod-decisions to study the subject of celebration of the Lord's Supper in crisis areas, to broaden the foundation of the rejection and to report at the following synod.
Grounds:
a. in the original deputies report it is suggested that the synod-decisions concerning this subject be rejected.
b. the assembly is also of the opinion that the mentioned decisions should be rejected, but finds that the wording of this rejection is not well-founded enough.
c. broader foundation of the mentioned decisions was part of the assignment of the committee, but through circumstances the committee did not succeed in this.

V. Decision:
That the committee-report and the supplement with this report be published as a complete edition with the Acts of the Synod.
Grounds:
a. the synod considers the report with considerations and decisions to be of significant importance for the churches seeing as it records in the most extensive and complete manner the grounds for our liberation and the rights of and the calling to liberation and that the right of existence of De Gereformeerde Kerken is well-founded and can be accounted for;
b. it is important that for everyone the call for liberation can be accountable.

VI. Decision:
a. that the committee is assigned to check the report for the following session and to correct any spelling, punctuation, sentence structure, wording and uniformity of the language;
b. that at the following session of the general synod the report be fixed in its final text.

VII. Decision:
a. that new deputies shall be installed who will be assigned to the follow-up task with regard to the synod decisions since 1990;
b. that the 'moderamen' proposes an instruction for this committee to be determined at the last session of the synod.

A. van der Net,
H.Griffioen,
J.Houweling,
P.Drijfhout
Adviseur: Ds. S. de Marie

Bijlage 7 Rapportage inzake de synodebesluiten van de Canadian Reformed Churches (CANRC) Smithers 2007

1. Inleiding
Met het oog op de synode van de CANRC te Smithers in mei 2007 hebben deputaten BBK een antwoord in het Engels gemaakt op de GKv brochure *Not beyond what is written.*
Deze brochure *Do not take words away from this book of prophecy* hebben de deputaten van CANRC (CRCA) in een aanvullend rapport aan de synode besproken. Dit aanvullend rapport was een gevolg van het feit dat de brochure van BBK deputaten na de sluitingsdatum bij de CRCA deputaten binnen kwam.

Uw deputaten hebben in een brief aan de synode van Smithers daarop gereageerd. Deze brief is als bijlage 4 in het rapport opgenomen.
De synode van Smithers heeft zich bezig gehouden met ons verzoek om continuering van de zusterkerkrelaties.
In dit aanvullend rapport willen deputaten deze besluiten evalueren en aan de hand van die besluiten u dienen met een advies over eventueel verder handelen met de CANRC.

2. De besluiten:

GKv
In art 141 wordt de relatie met de GKv besproken.
Ten aanzien van de GKv heeft de synode de volgende besluiten genomen:
1. continuering van de zusterkerk relatie met de GKv (5.2).
2. beëindigen van de discussie over het aantal gezangen, maar de CRCA (Deputaten BBK van de CANRC) moet aandacht geven aan de inhoud van de gezangen (5.3 en 5.3.1).
3. de discussie inzake het huwelijksformulier wordt beëindigd (5.4).
4. de CRCA moet de ontwikkelingen inzake de wet en de zondagsrust blijven volgen om te zien hoe de besluiten van de GKv in de praktijk worden toegepast. Voorlopig is men tevreden met de uitleg van Amersfoort 2005 (5.5).
5. De CRCA moet de discussie met BBK verder voeren inzake de zorgen over de hermeneutische uitleg betreffende echtscheiding en hertrouwen vooral met het oog op de stijl van het koninkrijk. Ook moeten deputaten aandacht geven aan de voorgestelde revisie van de KO inzake de tucht in geval van echtscheiding en hertrouwen (5.6).
6. De CRCA wordt aangemoedigd de situatie in de GKv te blijven volgen, daarbij in gedachten houdend de zorgen die verschillende kerken in Canada daarover hebben uitgesproken (5.7).
7. De synode spreekt haar waardering uit over de manier waarop de GKv de DGK benaderde om te komen tot eenheid. Zij moedigen de GKv aan dit te blijven doen (5.9).

DGK
In art 143 wordt de vraag van DGK om te komen tot continuering van de zusterkerkrelatie beantwoord.
De synode nam de volgende besluiten:
1. De synode is bedroefd over de scheiding in de GKv die in 2003 begon.
2. De synode accepteert niet het verzoek van DGK om hen als zusterkerken te erkennen
3. De synode besluit de lidkerken op te roepen tot gebed voor het herstel van de eenheid tussen DGK en GKv.
4. De deputaten (CRCA) op te dragen:
a. De DGK op een broederlijke manier te vermanen over haar onwettige scheiding. Daarbij wordt verwezen naar Overweging 4.2.
- De DGK geeft duidelijk aan dat de GKv te beschouwen is als een valse kerk, daar zij zichzelf de wettige voortzetting van de Gereformeerde Kerken in Nederland aandienen.
- Tevens zijn zij onwillig om verzoening met de GKv te overwegen tenzij de GKv terugkeert naar Schrift, belijdenis en Kerkorde.
- De synode stemt om die reden in met de CRCA dat de scheiding die plaatsvond aan te merken is als‘scheurmakerij’.
- Deze actie is niet in overeenstemming met Schrift en belijdenis (NGB art 28) waar we belijden dat allen die zich van de kerk afzonderen of zich niet bij haar voegen, handelen in strijd met Gods bevel.

b. De genomen besluiten aan de deputaten BBK van de DGK mee te delen en door te gaan met het zoeken van wegen om te helpen bij de verzoening tussen DGK en GKv.

Overwegingen

a.Onder 'observations' noemt de synode de bezwaren van de deputaten tegen de conclusies en gronden van de CRCA deputen. Ook wordt aangegeven welke besluiten die door de GKv synodes genomen zijn tussen Ommen 1993 en Zuidhorn 2002 door de synode van Mariënberg buiten werking zijn gesteld.

b.De kerk van Fergus North voert aan dat de CRCA niet voldoende bewijs levert voor haar stelling: *we must therefore reject the allegations of the GKH (=DGK), and express regret that unproven accusation has been made and illegitimate actions have been taken with respect to the GKN (=GKv)*

c.Onder 'considerations' stelt de synode dat het waar is dat de deputaten CRCA in hun rapport geen details geven die tot hun conclusies leiden, maar dat al de zaken die DGK aanvoert reeds in de afgelopen jaren de aandacht van de CRCA deputaten had. Deze waren bij CRCA deputaten bekend en zij hebben deze ook bestudeerd (zie voorgaande synodebesluiten). Zij waren daarom in staat te concluderen dat de GKv betrouwbaar (faithful) is gebleven. De documenten die DGK de deputaten heeft aangeboden hebben de deputaten niet van mening laten veranderen. De synode verwijst daarbij na de opmerking van de deputaten dat 'DGK het gevaar loopt de zaken niet zorgvuldig te hebben onderzocht inzake de besluiten van de GKv synode'

d. In de laatste maanden is het deputaten duidelijk geworden dat er ook spanningen zijn binnen de CANRC inzake de ontwikkelingen en koers van de GKv. In een aantal gevallen heeft dat al geleid tot onttrekkingen/reformatie. Zo bestaat er in Lynden (US) reeds een groep mensen die apart vergaderen o.l.v. ds. Hofford. De conclusie is gewettigd dat meerdere onttrekkingen/reformaties zullen volgen. Binnen de CANRC worden deze ontwikkelingen angstvallig verzwegen.

Constateringen:

a. De DGK wordt beschuldigd van scheurmakerij (Consideration 4.2; Recommendation 5.4.1 'unlawful separation'.Rapport CRCA 5.6.6 'unproven accusations', 'illegitimate actions').

b. De synode van de CANRC, Smithers 2007, stelt dat, ondanks onze pogingen om vanuit Schrift en belijdenis de Reformatie van 2003 als noodzakelijk te zien (brief BBK 19 maart 2007 en de brochure 'Do not take words away….), de GKv geen valse kerk is en daarom als zusterkerk erkend moet worden. Hierbij wordt ook verwezen naar de acta van eerdere synodes. De verwijzing naar de acta van eerdere synodes geeft duidelijk aan dat men de koers van de GKv kent en ondersteund. Men weet en is daarom medeverantwoordelijk.

c. Duidelijk blijkt uit de besluiten die genomen zijn met betrekking tot de GKv dat er nog zorgen zijn over de ontwikkelingen in de GKv. Maar deze zorgen rechtvaardigen nog niet een Reformatie.

Conclusie

1. Het is onjuist te stellen dat de synode geen aandacht heeft besteed aan onze stukken.
2. Duidelijk is wel dat de Canadese kerken reeds lange tijd op de hoogte waren van de situatie in de GKv maar dat zij daartegen slecht gedeeltelijk bezwaar hebben aangetekend. (Zie onder GKv hierboven).
3. Duidelijk is ook dat de Canadese Kerken niet tot de overtuiging zijn gekomen dat deze zaken een reformatie wettigen. Ze spreken zelfs van scheurmakerij.
4. Voortgaande discussie met de deputaten van de CANRC heeft geen zin omdat de Canadese kerken de argumenten van DGK niet overtuigend vinden. Het is duidelijk dat er een kloof is ontstaan inzake de uitleg van de Schrift, de toepassing van de belijdenis en KO. Het is dezelfde kloof die reeds ervaren is met de GKv-synodes en kerken.

5. Binnen de CANRC is er bij een aantal gemeenteleden onvrede over de koers van deze kerken. Ook hun stem wordt niet gehonoreerd, waardoor we vrezen dat onttrekkingen en afscheidingen tot de mogelijkheden behoren.

Aanbevelingen.

1. Deputaten stellen de synode voor geen pogingen te ondernemen om met de CANRC een zusterkerkrelatie aan te gaan vanwege haar besluit met de GKv de zusterkerkrelatie te blijven houden en de beschuldiging aan het adres van DGK van scheurmakerij.
2. De deputaten op te dragen de verontrusting in de CANRC te blijven volgen.
3. De kerken van de CANRC te waarschuwen de Schrift en belijdenis volledig te blijven erkennen als de waarheid (de Schrift) en het naspreken van de waarheid (de belijdenis). Niet toe te geven aan een hermeneutiek die steeds meer rekening houdt met de huidige situatie. Tevens de KO. volledig toe te passen en geen pogingen ondernemen deze door moderne uitleggingen op te rekken zodat ze past in de huidige situatie.

Namens de deputaten,
A. van der Net
H.Griffioen
J.Houweling
P.Drijfhout
J.Houweling

XIV. Rapport Deputaatschap Opleiding tot Dienaren des Woords

INHOUD

1. Samenstelling deputaatschap
2. Algemeen
3. Instructie
4. Eigen opleiding
5. Verkorte opleiding
6. Informatie kerken
7. Begeleiding
8. Regeling financiële ondersteuning
9. Fonds, ondersteuning en boekengeld
10. Financieel overzicht en begroting
11. Controle door classis

Bijlagen

a. Regeling studiefinanciering theologische studenten
b. Formulier aanvraag financiële ondersteuning met toelichting
c. Model overeenkomst
d. Financieel overzicht en begroting

1. Samenstelling deputaatschap

Het deputaatschap is ingesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, in haar vergadering van 30 september 2006 te Zwolle
Als deputaten zijn benoemd de brs. T.L. Bruinius, M.S. Godschalk, dr. P. van Gurp, R. ten Have (secundus) en ds. S. de Marie (samenroeper). Deputaten hebben ds. S. de Marie verkozen tot voorzitter, br. T.L. Bruinius tot secretaris en br. M.S. Godschalk tot penningmeester van het deputaatschap.

2. Algemeen

Deputaten hebben driemaal vergaderd. Met de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld is een briefwisseling geweest betreffende de financiële ondersteuning van student M. Dijkstra. Ook zijn enkele brieven verstuurd naar student P.C. van Ewijk.
Een fonds voor de ondersteuning van de Opleiding tot Dienaren des Woords is ingesteld. Daartoe is een quotum vastgesteld en een postrekening geopend. Alle kerkenraden zijn hierover geïnformeerd. (9, 10).
Twee studenten hebben in het studiejaar 2006/2007 begeleiding ontvangen en financiële ondersteuning en/of boekengeld. (7, 10). Een uitgebreider verslag van deze begeleiding is opgenomen in de vertrouwelijke bijlage.
Deputaten hebben een regeling voor de financiële ondersteuning van studenten geformuleerd om voor te leggen aan de generale synode. (8)

Instructie

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen onderzoek doen naar de mogelijkheden om te komen tot een eigen opleiding tot de dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken in Nederland.
2. Zij zullen onderzoek doen naar de mogelijkheden die er zijn om in de huidige situatie, zonder eigen opleiding tot de dienst des Woords, toch de studie theologie op verantwoorde wijze te kunnen volgen.
3. Zij zullen daartoe allereerst nader onderzoek doen naar de opleiding van het Hersteld Hervormd Seminarium aan de Vrije Universiteit (VU) te Amsterdam en naar de opleiding van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde kerken (TUA) te Apeldoorn. Bij dit onderzoek zullen zij de dienaren des Woords binnen het kerkverband betrekken als adviseur. Indien voor deze of een van deze opleidingen een algemeen of voor een belangrijk deel geldend positief studie-advies gegeven kan worden zullen zij tevens nagaan of er mogelijkheden zijn voor een vorm van samenwerking.
4. Zij zullen bij de vervulling van hun opdracht er rekening mee houden dat een opleiding aan het MARS in de Verenigde Staten, of een andere opleiding in het buitenland, geen voorkeur verdient maar eventueel zou kunnen dienen als een aanvulling op de studie theologie.
5. Zij zullen nader onderzoek doen naar de wenselijkheid, mogelijkheid, en vormgeving van een verkorte opleiding, waarbij wordt opgedragen studie-onderdelen vast te stellen en te bepalen welke vakken in ieder geval nodig zijn voor de opleiding tot predikant in De Gereformeerde Kerken. Uitgegaan dient te worden van een studieduur van minimaal 3 jaar.
   Hierbij dient ook te worden nagegaan in hoeverre gebruik gemaakt kan worden van de samenwerkingsopleiding van de Leidsche Onderwijsinstelling, Windesheim Opleidingen Theologie te Zwolle en de Theologische Universiteit te Kampen (Oudestraat).
   Bij dit onderzoek zullen zij dr. P. van Gurp en ds. S. de Marie betrekken als adviseur.
6. Zij zullen de kerken over de mogelijkheden informeren. Op deze wijze zullen zij broeders stimuleren de studie theologie te volgen en broeders die zulks van zins zijn, nader adviseren.
7. Zij zullen de broeders die de studie theologie of de z.g. vooropleiding in de klassieke talen volgen met raad en daad ter zijde staan.

8. Zij stellen zich daartoe steeds op de hoogte van de situatie van de betreffende broeders, de voortgang van hun studie en de problemen die de broeders in hun studie en/of in hun persoonlijke voorbereiding op het predikantschap ervaren. Zij zullen de broeders hierin zoveel als mogelijk is bijstaan en indien nodig daarover contact hebben met de betreffende kerkenra(a)d(en) van de broeders.
   Zij zullen er op toezien dat er structureel begeleiding plaatsvindt door een dienaar des Woords.
   Zij zullen indien nodig aan studenten financiële ondersteuning verlenen.
   Voor financiële ondersteuning zullen deputaten een instructie opstellen, in overeenstemming met de Instructie voor de Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords. Deze instructie zullen zij aan de broeders die een theologische studie volgen of wensen te volgen bekend maken.
9. Voor het toekennen van een boekengeld aan theologische studenten geldt een plafond van € 1200,- per jaar, uit te keren met terugwerkende kracht voor het studiejaar 2004/2005. Voor een student aan de zgn. vooropleiding klassieke talen geldt een lager bedrag.
10. Zij zullen zorg dragen voor het instellen van een benodigd ondersteuningsfonds voor de opleiding tot de dienst des Woords, en de kerken en (eventuele) gemeenten i.o. hierover informeren. Zij stellen daarvoor een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en worden gemachtigd aan de kerken een quotum te vragen voor de voeding van dit fonds voor de opleiding tot de dienst des Woords.
11. Daarnaast zullen zij de kerken en (eventuele) gemeenten i.o. oproepen voor dit belangrijke werk een plaats op het collecterooster in te ruimen en te attenderen op de mogelijkheid van giften.Zij zullen het in 9. genoemde ondersteuningsfonds beheren. Zij zullen daartoe een aparte bankrekening openen en die aan de kerken bekend maken. Uit hun midden zullen zij een penningmeester aanwijzen.
12. Zij zullen rapport uitbrengen van hun werkzaamheden, en samen met eventuele voorstellen tot wijziging en/of uitbreiding van deze instructie, deze zes maanden voor de eerstkomende generale synode indienen bij de kerken.
13. Zij zullen eenmaal per jaar verantwoording afleggen over het beheer van de hun ter beschikking staande financiële middelen. De penningmeester van dit deputaatschap zal zijn boeken laten controleren door een classis die hiervoor door de synode is aangewezen. Zes maanden voor aanvang van de eerstkomende synode zal het deputaatschap een financiële begroting en de verantwoording van de financiële middelen zoals deze zijn goedgekeurd door de controlerende classis ter beschikking stellen aan de kerken.

4. Eigen opleiding

Deputaten stellen vast dat het instellen van een eigen opleiding momenteel niet mogelijk is. De nodige mankracht (docenten) ontbreekt daarvoor. Of er in de toekomst wel mogelijkheden zijn laat zich nu niet vaststellen. Studeren aan een opleiding in het buitenland, bijv. aan het MARS in de Verenigde Staten, is momenteel ook niet aan de orde.

5. Verkorte opleiding

Deputaten kunnen nog geen concreet advies geven m.b.t. een eventuele verkorte opleiding. Met de studenten is gesproken over die mogelijkheid. De kerken hebben predikanten

nodig. Daarvoor is het niet persé noodzakelijk om een volledige theologische studie, bachelorfase (3 jaar) en masterfase (3 jaar), te volgen, om zo een wetenschappelijke titel te behalen. Wellicht is het mogelijk te volstaan met de driejarige bachelor-fase, aangevuld met een vierde jaar met op prediking en pastoraat gerichte colleges en studie-opdrachten.
Advies: Deputaten zijn van mening dat dit door een volgend deputaatschap serieus bekeken zou moeten worden en adviseren de generale synode dan ook in deze zin te besluiten.

6. Informatie kerken

Door het deputaatschap is een informatief artikel opgesteld voor plaatsing in de plaatselijke kerkbladen. Plaatsing in DE BAZUIN achtten deputaten niet gewenst omdat de informatie, waaronder gegevens over de studenten, alleen bedoeld is voor kerkleden en hier enigszins vertrouwelijk mee dient te worden omgegaan.

7. Begeleiding van de studenten theologie en vooropleiding oude talen.

Begeleiders: dr. P. van Gurp en dr. S. de Marie.
De rapportage van de begeleiding is opgenomen in de vertrouwelijke acta.

8. Regeling financiële ondersteuning

Deputaten hebben een concept-Regeling voor studiefinanciering theologische studenten vastgesteld, evenals een bijbehorend aanvraagformulier met toelichting en een model overeenkomst (zie bijlage a tot en met c). Als basis heeft gediend de regeling zoals die tot nu toe in de kerken gebruikelijk was en die is vastgesteld door de Generale Synode te Leeuwarden 1990. Deze regeling is in de huidige situatie van de kerken niet meer bruikbaar. Deputaten stellen voor dat de generale synode

1. het voorstel Regeling voor studiefinanciering theologische studenten goedkeurt voor gebruik (bijlage a);
2. het voorstel Aanvraagformulier financiële regeling met toelichting goedkeurt voor gebruik (bijlage b);
3. het voorstel Model overeenkomst goedkeurt voor gebruik (bijlage c).

De studenten hebben de concept regeling ontvangen en hun is meegedeeld dat zij, na goedkeuring
van de synode, een exemplaar zullen moeten ondertekenen.

9. Fonds, ondersteuning en boekengeld

9.1. Ad instructie art. 8

De studenten zijn uitgenodigd om een verzoek in te dienen tot financiële ondersteuning. Een eventueel ingebracht verzoek is persoonlijk besproken, waarbij een concept begroting als uitgangspunt diende. Deputaten hebben vervolgens een voorschotbedrag vastgesteld. Dit is middels een schrijven van het deputaatschap meegedeeld.

9.2. Ad Instructie art. 9

De voorschotten van boekengelden worden overgemaakt na het indienen van een overzicht van de aangeschafte boeken tot een vastgesteld maximum per schooljaar. Deze overzichten worden ook ter inzage voorgelegd aan de studiebegeleiders. Het deputaatschap heeft voor studenten in de vooropleiding een plafond vastgesteld op € 600,- per schooljaar.

Voor de studenten in opleiding hanteert zij het door de synode vastgestelde maximum van € 1.200,-.
De boekenvoorschotten zijn met terugwerkende kracht over het studiejaar 2004/2005 uitgekeerd.

9.3. Ad Instructie art. 10

Er is een girorekening geopend ten behoeve van het ondersteuningsfonds.
De kerken zijn geïnformeerd over het fonds door middel van een brief (18 januari 2007), waarbij tevens een concept verslag/begroting was bijgesloten. Een conceptbegroting werd opgesteld met behulp van de input van de ondersteuning en boekengeld aanvragen. Verder is een inschatting gemaakt voor lopende kosten. Op basis hiervan is met terugwerkende kracht een quotum voor 2006 opgesteld en een quotum voor 2007.
Deze informatie is met het verzoek om het fonds in te ruimen in het collecterooster en de mogelijkheid voor het geven van giften in een brief aan de kerken gestuurd (18 januari 2007). De mogelijkheid van het geven van giften en het bekend maken van het gironummer heeft opnieuw plaatsgevonden door een schrijven van een stukje van de deputaten bestemd voor plaatsing in de kerkbladen.

9.4. Ad Instructie art. 11

Zoals vermeld bij instructie 10 is een girorekening geopend en wordt deze beheerd door de penningmeester van het deputaatschap, br. M.S. Godschalk.
Fonds Opleiding tot de Dienst des Woords
Giro: 2872650 te Wijk bij Duurstede
Door deputaten is een fonds ingesteld voor de financiële ondersteuning van studenten in Opleiding tot dienaar des Woords in De Gereformeerde Kerken.
Voor de vulling van dit fonds zijn quota vastgesteld. Deputaten streven er naar, gelet op de verwachte noodzakelijke ondersteuning, te komen tot een reserve van € 15.000,-.

10.Financieel overzicht en begroting

Als bijlage bij dit rapport zijn opgenomen een financieel overzicht over 2005 en 2006 en een begroting voor 2007 (bijlage d).

11.Controle door classis

Vanwege het korte tijdsbestek en de organisatie van het opzetten van het fonds en de onduidelijkheid over welke classis de kascontrole zou moeten uitvoeren, heeft de kascontrole voor de boekjaren 2005 en 2006 niet plaatsgevonden. Een concept overzicht van de boekjaren 2005 en 2006 is als bijlage toegezonden aan de synode.

Deputaten verzoeken de synode een classis aan te wijzen, die de kascontrole gedurende de lopende synode kan uitvoeren, en tevens een classis voor de kascontrole vóór de volgende synode..

Deputaten hebben, ondanks zorgen m.b.t. een student, met vreugde hun arbeid mogen doen. Zij zijn dankbaar dat de Here zijn kerk zegent door jonge broeders te roepen tot de studie voor predikant en hen de gelegenheid geeft om die studie met goede resultaten te volgen. Deputaten wensen en bidden dat de Here de studenten verder wil zegenen en hen op Zijn tijd wil inschakelen als herders en leraars voor Zijn kerk.
Deputaten wensen en bidden de Generale Synode te Zwolle DV een gezegende vergadering.

Hooghalen, 18 mei 2007

Deputaten Opleiding tot Dienaren des Woords,

T.L. Bruinius

M.S. Godschalk
Dr. P. van Gurp
Ds. S. de Marie

I. Bijlagen (uit derde aanvulling)

Als bijlagen presenteren deputaten de synode vier documenten waarin de verschillende voorstellen reeds zijn verwerkt.

a. Regeling studiefinanciering
b. Model aanvraag studiefinanciering
c. Model overeenkomst studiefinanciering
d. Financieel overzicht en begroting

a. Regeling studiefinanciering theologische studenten

Regeling betreffende de studiefinanciering voor studenten van De Gereformeerde Kerken in Nederland

Begripsomschrijving
Artikel 1
In deze regeling worden verstaan onder

” De Gereformeerde Kerken in Nederland”: De Gereformeerde Kerken in Nederland zoals bijeengekomen in de Generale Synode van Mariënberg 2005-2006.

”deputaten”: de generale deputaten naar Artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland;

“studiebegeleiders”: degenen die door de deputaten benoemd zijn ter begeleiding van de betrokken student;

“student”: hij die de opleiding tot de Dienst des Woords bij een door deputaten aangewezen instelling volgt dan wel als cursist de vooropleiding volgt;

“studiejaar”: de periode van 1 september van het jaar t/m 31 augustus van het daarop volgende jaar;

”gezinstoeslag”: de wettelijke toeslag voor de student die gehuwd is of gehuwd is geweest;

”boekentoelage”: het bedrag dat gedurende de in deze regeling bedoelde periode wordt toegekend aan een student, dat bestemd is voor de opbouw van een theologische bibliotheek.

Financiële steun in de vorm van voorschotten
Artikel 2

Deputaten verlenen de financiële steun aan studenten die staan ingeschreven aan een door deputaten aangewezen opleiding en die het voornemen hebben predikant te worden van een van De Gereformeerde Kerken in Nederland of van een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in Artikel 5 lid 2.

Artikel 3
Deputaten verlenen de financiële steun per studiejaar in de vorm van renteloze voorschotten die in maandelijkse termijnen aan de student worden uitbetaald.

Overeenkomstige toepassing wettelijke regeling
Artikel 4
1. Richtlijn voor de berekening van de voorschotten is de rijksregeling vervat in de Wet op de studiefinanciering en haar uitvoeringsvoorschriften die naar analogie worden toegepast.
2. a. Bij de berekening van de aanvullende financiering overeenkomstig die wet nemen deputaten in aanmerking de wettelijke regels betreffende de ouderlijke bijdrage en de financiële draagkracht van de student en van zijn eventuele echtgenote.
b. Indien de ouderlijke bijdrage in het kader van de Wet op de studiefinanciering in haar geheel wordt toegerekend aan een of meer andere studerenden uit het ouderlijk gezin zullen deputaten bij het bepalen van de voorschotten ten behoeve van de bij hen aanvragende student(en) de ouderlijke bijdrage buiten beschouwing laten.

Categorieën studenten
Artikel 5
1. Voor de toekenning van voorschotten kan in aanmerking komen:

A. *de student die ingevolge de Wet op de studiefinanciering aanspraak kan maken op de basisbeurs voor wetenschappelijk onderwijs* en eventueel op gezinstoeslag en die tevens aanspraak zou kunnen maken op aanvullende financiering krachtens die wet.
Aan hem kunnen voorschotten worden verleend ter grootte van het deel van de aanvullende financiering dat tot een schuldverhouding als bedoeld in art. 3 lid 2 zou leiden, vermeerderd met een boekentoelage gedurende de in deze regeling bepaalde periode, behoudens het bepaalde in art. 8;

B. *de student die tijdens zijn studie gedurende de maximale wettelijke periode een basisbeurs en eventuele gezinstoeslag als bedoeld onder A heeft genoten*, maar die volgens deze regeling nog aanspraak op financiële steun kan maken. Aan hem kunnen voorschotten worden verleend ter grootte van de wettelijke basisbeurs en de eventuele gezinstoeslag vermeerderd met de wettelijke aanvullende financiering, eventueel nog vermeerderd met de boekentoelage gedurende de in deze regeling bedoelde periode. Voorschotten betreffende de gezinstoeslag worden slechts toegekend indien de student gehuwd is of geweest is en hij de leeftijd van 24 jaar heeft bereikt,
Deputaten kunnen ten aanzien van zo'n student bij zijn verzoek om financiële steunverlening bepalen dat de hem verleende voorschotten geheel of ten dele behoren te worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in Artikel 15;

C. *de student die bij de aanvang van het studiejaar* anders dan door veronachtzaming van de wettelijke voorschriften *geen aanspraak kan maken op studiefinanciering krachtens de Wet op de studiefinanciering* en die volgens deputaten op bijzondere gronden wel aanspraak heeft op financiële steun.
Aan hem kunnen voorschotten worden verleend als bedoeld onder B, behoudens het bepaalde

in Artikel 8.
Deputaten kunnen ten aanzien van zo'n student bij zijn eerste verzoek om financiële steunverlening bepalen dat de hem verleende voorschotten geheel of ten dele behoren te worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in Artikel 15;

D. de student uit de categorie A of C, doch die is ingeschreven voor de vooropleiding. Ten aanzien van een student voor de vooropleiding is van toepassing het bepaalde in Artikel 8.

2. Ten behoeve van een student die afkomstig is uit een buitenlandse kerk waarmee De Gereformeerde Kerken in Nederland kerkelijke gemeenschap oefenen naar Artikel 47 van de kerkorde, kan eveneens steun overeenkomstig deze regeling worden toegekend, indien ten aanzien van de medefinanciering van de studiekosten namens of ten behoeve van zo'n kerk met deputaten een overeenkomst is gesloten.
De steunverlening aan zo'n student kan plaats vinden zolang hij het voornemen heeft onmiddellijk na het voltooien van zijn studie predikant te worden bij een van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Tijdsduur van de voorschotten
Artikel 6
1. Renteloze voorschotten worden, behoudens het bepaalde in lid 2, in lid 6 en in Artikel 8, toegekend gedurende ten hoogste zeven achtereenvolgende studiejaren, gerekend van het begin van de theologische studie. Aan een student die ten behoeve van zijn studie aanvullende financiering op grond van de Wet op de studiefinanciering heeft genoten kunnen alsnog voorschotten worden verleend mits hij schriftelijk verklaart van de wettelijke aanvullende financiering af te zien van het deel van de aanvullende financiering dat tot een schuldverhouding als bedoeld in art. 3 lid 2 zou leiden. De voorschotten worden dan verleend gedurende de in de eerste volzin bedoelde periode verminderd met de studietijdvakken waarover hij bovenbedoelde aanvullende financiering heeft ontvangen.
2. Indien de betrokken studiebegeleiders menen dat de steunverlening aan een ingeschreven student na het verstrijken van de in lid 1 bedoelde periode moet worden voortgezet, brengen zij die informatie en hun advies tijdig schriftelijk en geargumenteerd ter kennis van de deputaten die daaromtrent zo spoedig mogelijk beslissen.
Indien deze tot voortzetting van de steun besluiten, zal deze bestaan uit een renteloze lening die geheel moet worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in Artikel 15.
3. Renteloze voorschotten ten behoeve van een gehuwde student betreffende de gezinstoeslag worden binnen de in de vorige leden bedoelde periode toegekend gedurende een tijdvak van ten hoogste drie achtereenvolgende studiejaren.
4. Aan een student die na zijn masters-examen zijn studie voortzet kunnen deputaten gedurende twee jaren 'voortgezette studie' financiële, steun verlenen. De studiebegeleiders brengen hun advies tijdig schriftelijk ter kennis van deputaten die zo spoedig mogelijk over voortzetting van de steunverlening beslissen. In bijzondere gevallen kunnen deputaten de termijn van twee jaren verlengen.
Deputaten zijn bevoegd aan de steunverlening gedurende de voortgezette studie voorwaarden te verbinden welke o.m. kunnen inhouden dat de dan verleende voorschotten geheel of ten dele moeten worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in Artikel 15.
5. Renteloze voorschotten voor de boekentoelage worden toegekend gedurende de studiejaren.
6. Wanneer een voorschot gewijzigd moet worden of een studieperiode niet het gehele studiejaar omvat, wordt aan elke maand een twaalfde deel van het jaarbedrag toegerekend.
7. De voorschotten worden verleend tot uiterlijk het tijdstip waarop de student nadat hij

afgestudeerd is en nadat hij de kerkelijke examens heeft afgelegd, voor rekening van een kerk komt. Hierbij wordt een termijn van drie weken in acht genomen met een uitloop naar maximaal zes weken. Daarbij geldt de voorwaarde dat de student binnen drie weken nadat hij is afgestudeerd bij de betrokken classis schriftelijk zijn preparatoir examen heeft aangevraagd; van zijn aanvrage behoort hij terstond een afschrift te zenden aan de studiebegeleiders. Indien hij binnen dertien weken na de datum van het met goed gevolg afgelegde preparatoir examen geen beroep van een kerk heeft ontvangen of geen enkel op hem uitgebracht beroep heeft aanvaard, wordt in het algemeen de steunverlening beëindigd op het tijdstip dat deze periode is verstreken.
8. De steunverlening aan een student wordt beëindigd als deputaten menen dat zijn studie, mede gezien de informatie van de studiebegeleiders onvoldoende vorderingen vertoont. Eveneens als deputaten constateren dat hij bij herhaling tekort schiet in het verstrekken van de door de studiebegeleiders aan hem gevraagde informatie. Zij kunnen dan eventueel de steunverlening tijdelijk of geheel staken.

Voorlopige voorschotten
Artikel 7
Aan een steunvragende student aan wie nog geen dan wel voorlopig een wettelijke basisbeurs is toegekend, kunnen deputaten voorlopige voorschotten verlenen.
Zodra in laatste instantie op het verzoek om de wettelijke basisbeurs is beschikt, stellen deputaten ten aanzien van zo'n student definitief vast op welke voorschotten hij op grond van deze regeling aanspraak kan maken. Deputaten zijn bevoegd na overleg van de studiebegeleiders met de student verrekening toe te passen van de voorlopige met de definitieve voorschotten.

Vooropleiding
Artikel 8
1. De duur van de vooropleiding wordt niet in aanmerking genomen bij het vaststellen van de in Artikel 6 bedoelde perioden voor een student die tot de theologische studie is toegelaten.
2. Deputaten kunnen aan studenten aan de vooropleiding een boekenvergoeding toekennen voor studieboeken die specifiek nodig zijn voor die opleiding. Zo'n boekenvergoeding wordt niet in aanmerking genomen bij de toekenning van de in Artikel 4 lid 3 bedoelde boekentoelage.
3. De periode gedurende welke de steun aan een student aan de vooropleiding kan worden verleend kan, gerekend van het tijdstip van inschrijving (voor de vooropleiding) ten hoogste dertien maanden bedragen. Van deze bepaling kan slechts worden afgeweken als aan deputaten wordt aangetoond dat de studie door ziekte of andere voor deputaten aanvaardbare bijzondere omstandigheden is vertraagd.

Verzoeken om financiële steun
Artikel 9
1. Hij die financiële steun verlangt behoort daartoe een verzoek in te dienen bij de deputaten als regel vóór 15 maart van het jaar waarin het studiejaar aanvangt.
2. Daartoe behoort gebruik te worden gemaakt van een door deputaten vastgesteld aanvraagformulier.

Overeenkomst
Artikel 10
1. Indien aan een student renteloze voorschotten worden toegekend, behoort hij een overeenkomst met deputaten aan te gaan volgens het bij deze regeling vastgestelde model 1.

Daarbij verklaart hij de ontvangen bedragen schuldig te zijn aan de kerken en die tijdig af te lossen behoudens kwijtschelding, een en ander overeenkomstig de bepalingen van deze regeling.

Informatie aan de student
Artikel 11
l. Deputaten stellen een student die om financiële steun heeft verzocht uiterlijk drie weken na het nemen van hun beslissing op zijn aanvraag schriftelijk hiervan in kennis.
2. Indien tijdens of na afloop van een studiejaar blijkt dat de verschuldigde ouderbijdrage of de draagkracht van de student of van zijn echtgenote aanzienlijk afwijkt van de raming zullen deputaten de berekening van de voorschotten kunnen herzien. Van zo'n herziening zullen zij de betrokken student zo spoedig mogelijk schriftelijk verwittigen. Een afschrift van de kennisgeving zenden zij aan de betrokken studiebegeleiders. Deputaten zijn bevoegd de verschillen in uitkomsten met de student te verrekenen.
3. Deputaten stellen een student die steun ontvangt zo spoedig mogelijk schriftelijk en geargumenteerd in kennis van hun beslissing de financiële steunverlening te staken of te beëindigen. Een afschrift van de kennisgeving zenden zij aan de betrokken studiebegeleiders.

Verzoek om herziening van beslissing
Artikel 12
l. Een student kan schriftelijk en met redenen omkleed aan deputaten verzoeken om herziening van hun beslissing ten aanzien van de hem al of niet toegekende steun, uiterlijk drie maanden na de dagtekening van hun beslissing. Hij behoort een dergelijk verzoekschrift in te zenden door bemiddeling van zijn studiebegeleiders .
2. Deputaten beslissen op een dergelijk verzoekschrift binnen twee maanden nadat het is ingediend. Het bepaalde in lid 1 van Artikel 11 is van overeenkomstige toepassing. Op zijn verzoek stellen zij voordat zij een beslissing nemen de student in de gelegenheid zijn verzoek om herziening mondeling toe te lichten.

Informatie aan deputaten
Artikel 13
1. Een student die financiële steun vraagt of ontvangt, is verplicht alle medewerking te verlenen aan de studiebegeleiders en de door hen ter uitvoering van deze regeling noodzakelijk geachte gegevens betreffende zijn financiële draagkracht schriftelijk binnen de gestelde termijnen te verstrekken.
2. Hij behoort de noodzakelijke gegevens op het in Artikel 9 bedoelde aanvraagformulier te verstrekken zoveel mogelijk naar de toestand bij het begin van het studiejaar, c.q. kalenderjaar. Kunnen die nog niet volledig worden omschreven dan behoort hij die schriftelijk aan de studiebegeleiders door te geven zodra dat wel mogelijk is.
Indien in de loop van het studiejaar wijzigingen optreden in de persoonlijke omstandigheden, de woonsituatie of de inkomenspositie van de student of zijn eventuele echtgenote, behoort hij de wijzigingen zo spoedig mogelijk schriftelijk aan zijn studiebegeleiders door te geven.
3. Een student behoort ten aanzien van de bestemming van de hem toegekende boekentoelage behoorlijk overleg te plegen met zijn studiebegeleiders . Daartoe behoort hij elk kwartaal schriftelijk aan hen een overzicht te verstrekken van door hem aangeschafte of aan te schaffen studieboeken.
4. Een student die steun ontvangt behoort, als zijn studiebegeleiders hem daarom verzoeken, tijdig en in voldoende mate aan hen schriftelijk of mondeling informatie te verstrekken over de voortgang van zijn studie.
5. De student dient zijn studiebegeleiders onverwijld schriftelijk in te lichten wanneer hij zijn

studie in de theologie afbreekt of anderszins in omstandigheden komt te verkeren waardoor de toekenning en uitkering van voorschotten vervalt.

Informatie van de studiebegeleiders
Artikel 14
De studiebegeleiders zullen jaarlijks in de maand februari de deputaten informeren over de studieresultaten van de studenten aan wie voorschotten worden verleend.
Blijkt uit die informatie en uit het contact met de student dat zijn studieresultaten onvoldoende zijn, doch menen studiebegeleiders dat de steunverlening toch moet worden voortgezet, dan delen zij dat schriftelijk en geargumenteerd tijdig mede aan de deputaten, die daarna zo spoedig mogelijk beslissen over de voortzetting van de steunverlening.

Terugbetaling van voorschotten
Artikel 15
1. Een student die voorschotten heeft ontvangen, behoort deze geheel of ten dele aan deputaten terug te betalen in de leden 2 en 3 omschreven gevallen.
2. Terugbetaling dient, naar gelang deputaten beslissen, geheel of ten dele plaats te vinden als:
a. de student ondanks herhaalde aanmaning nalaat te voldoen aan een door deputaten op grond van deze regeling ten aanzien van hem getroffen hebben regeling;
b. als de student of de andere in Artikel 13 bedoelde personen ondanks herhaalde aanmaning nalaat (nalaten) een of meer daar omschreven informatieonderdelen aan deputaten te verstrekken.
3. Terugbetaling dient voorts plaats te vinden als de student:
a. behoort tot de in Artikel 5 lid 1 onder B of C bedoelde categorie of verkeert in de situatie als bedoeld in Artikel 6 lid 2 of lid 4, indien en voor zover deputaten dat ten aanzien van hem hebben besloten;
b. zijn studie afbreekt of daarvan wordt uitgesloten;
c. niet langer voornemens is predikant te worden bij een van De Gereformeerde Kerken in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in Artikel 5 lid 2;
d. na voltooide opleiding zich niet binnen de gebruikelijke tijd beroepbaar laat stellen of dan niet beroepbaar gesteld wordt binnen De Gereformeerde Kerken in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in Artikel 5 lid 2, behoudens de in Artikel 6 lid 4 bedoelde postdoctorale studie;
e. na beroepbaarstelling geen van de op hem uitgebrachte beroepen aanvaardt of na aanvaarding van een beroep zich alsnog terugtrekt en geen ander beroep aanneemt;
f. na beroepbaarstelling zich als lid onttrekt aan of wordt afgesneden van een van De Gereformeerde Kerken in Nederland of van een buitenlandse zusterkerk waartoe hij behoort; na beroepbaarstelling een beroep aanneemt naar een buitenlandse kerk behoudens het bepaalde in artikel 5 lid 2;
h. predikant geworden is en zich als lid onttrekt aan een van De Gereformeerde Kerken in Nederland of de buitenlandse zusterkerk als bedoeld in Artikel 5 lid 2, waartoe hij behoort, of wordt afgezet naar de Artikelen 79 en 80 van de kerkorde of ophoudt predikant te zijn naar Artikel 15 van de kerkorde.
4. In het geval bedoeld in lid 3 onder b geldt de terugbetalingsplicht slechts voor het bedrag dat openstaat na kwijtschelding van een gedeelte van de voorschotten naar tijdsevenredigheid overeenkomstig het bepaalde in Artikel 16.
De terugbetalingsplicht geldt voorts in alle gevallen waarin achteraf
blijkt dat te hoge voorschotten zijn verstrekt, tot het bedrag van het te veel betaalde.
5. Het verschuldigde bedrag is ineens opvorderbaar. Stuit aflossing ineens op bezwaren, dan kunnen deputaten bij een met redenen omkleed verzoekschrift toestaan dat terugbetaling

plaats vindt in een aantal door hen te bepalen termijnen en onder door hen te stellen voorwaarden.
De periode van terugbetaling omvat maximaal 15 jaar. Het bedrag dat jaarlijks moet worden terugbetaald wordt vastgesteld op basis van de financiële draagkracht van de schuldplichtige.
Deputaten kunnen op grond van onvermogen van die aansprakelijke personen een resterend schuldbedrag oninbaar verklaren.
6. Bepalingen betreffende de terugbetalingsplicht zijn opgenomen in de in Artikel 10 bedoelde overeenkomst.

Kwijtschelding
Artikel 16
1. De som van de in totaal aan een student verstrekte voorschotten, voor zover die zijn verschuldigd overeenkomstig het bepaalde in Artikel 15 lid 1 en voor zover ze niet moeten worden terugbetaald krachtens lid 2, lid 3 of lid 4 van dat Artikel, wordt door deputaten kwijtgescholden. De kwijtschelding geschiedt in tien gelijke jaarlijkse achtereenvolgende termijnen, gerekend vanaf het tijdstip waarop de student, die zijn opleiding heeft voltooid is bevestigd als predikant in een van De Gereformeerde Kerken in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in Artikel 5 lid 2.
2. Kwijtschelding vindt ook plaats wanneer de student, kandidaat of predikant overlijdt of door langdurige invaliditeit niet in staat zal zijn om zijn studie te voltooien of werkzaamheden als predikant te verrichten, dan wel uit dien hoofde als predikant is geëmeriteerd.
De hierboven bedoelde invaliditeit dient te worden aangetoond door twee medische verklaringen, waarvan in ieder geval één niet door de eigen huisarts is afgegeven.
Andere bijzondere omstandigheden kunnen deputaten eveneens aanleiding geven tot gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.
3. Van elke kwijtschelding verwittigen deputaten onverwijld schriftelijk de student, kandidaat of predikant of in voorkomende gevallen zijn nabestaanden.

Hardheidsclausule
Artikel 17
Deputaten zijn bevoegd op advies van de betrokken studiebegeleiders ten aanzien van een student of kandidaat tegemoet te komen aan een bijzondere situatie of aan onbillijkheden van overwegende aard die zich bij de toepassing van deze regeling voordoen, en daarbij af te wijken van de voorgaande bepalingen.

Onvoorziene gevallen
Artikel 18
In gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslissen deputaten.

Titel
Artikel 19
Deze regeling kan worden aangehaald als `Regeling studiefinanciering theologische studenten'.

b. Formulier voor aanvraag studiefinanciering voor theologische studenten

DEPUTATEN ART. 19 DE GEREFORMEERDE KERKEN

Penningmeester deputaten:
T.a.v. M.S. Godschalk
Kompas 68
3961 JK Wijk bij Duurstede
Tel. 0343-593600

Aanvraagformulier betreffende een renteloos voorschot voor een student die de opleiding tot de Dienst des Woords bij een door deputaten aangewezen instelling volgt, dan wel als cursist de vooropleiding in de oude talen volgt.

Betreft: boekengeld / max. steunverlening *(doorhalen hetgeen niet van toepassing is)*

<u>Student die aanvraagt</u> **Studiejaar:** . . . . . .

Naam: …… Geboortedatum: . . . . . .
Adres: ……..……..……..
*(straat**, postcode** en woonplaats)*
E-mail: …… Telefoon:……..

Gehuwd: ja / nee Thuiswonend / niet thuiswonend *)
Eigen inkomsten: wel / geen *)
Vooropleiding en diploma's: . . . . . .
Datum inschrijving aan de Theologische Universiteit
van……..……op:……

In het komende studiejaar moet de vooropleiding nog worden gevolgd: ja / nee.

Bachelor, 1e studiejaar met goed gevolg afgelegd: ja, op . . . . . / nee.
(indien: ja; kopie bewijsstuk graag meezenden)
Bachelor, 3e studiejaar met goed gevolg afgelegd: ja, op . . . . . / nee.
(indien: ja; kopie bewijsstuk graag meezenden)
In het komende studiejaar vermoedelijk afstuderen: ja, op . . . . . / nee.

Bijzonderheden betreffende de studieduur: . . . . . .

<u>Ouders van de student:</u> *(indien in leven)*

Naam vader: . . . . . Telefoon: . . . . . .
Naam moeder: . . . . . .
Adres: . . . . . .
(straat, postcode en woonplaats)

<u>Gehuwde student</u>

Naam echtgenote: . . . . . Huwelijksdatum:. . . . . .

	Naam:	Geboortedatum:
Eventuele kinderen:	. . . . .	. . . . .
	. . . . .	. . . . .
	. . . . .	. . . . .
	. . . . .	. . . . .

Financiële gegevens

Naar verwachting bedraagt het netto-inkomen per maand in het studiejaar van mijzelf €….. van mijn echtgenote € . . . . . .
s.v.p. salarisspecificaties of andere bewijsstukken met betrekking tot uw eigen inkomen en/of het inkomen van uw echtgenote meezenden

Specificatie van de toelage die van het Rijk wordt ontvangen:
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
s.v.p. afschriften van kennisgeving(en) die u en uw ouders van de IB-Groep hebben ontvangen meezenden

Bedrag dat aan voorschot per maand wordt gevraagd: € . . . . . .
s.v.p. een begroting met uitgaven en inkomsten meezenden

Post- of bankrekening: . . . . . t.n.v. . . . . .

Aanvullende mededelingen die van belang kunnen zijn voor de toekenning van een voorschot:
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Verklaring: De aanvrager verklaart door ondertekening de bovenvermelde gegevens naar waarheid te hebben vermeld. Hij verklaart tevens een exemplaar van de Regeling studiefinanciering theologische studenten te hebben ontvangen en daardoor op de hoogte te zijn met de van toepassing zijnde bepalingen.

Dagtekening: . . . . . .
De aanvrager: . . . . . .

---

a. Overeenkomst

Overeenkomst betreffende het toekennen en het aanvaarden van renteloze voorschotten voor een student theologie van De Gereformeerde Kerken (hersteld) in Nederland

De ondergetekenden:

A. De deputaten ad artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de laatstgehouden generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland en als zodanig die kerken vertegenwoordigend, hierna genoemd 'de deputaten', en

B. de theologische student .....…….wonende
adres ..... postcode .....
te .....hierna genoemd 'de student',

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

1. aan de student zullen renteloze voorschotten worden verleend overeenkomstig de bepalingen van de Regeling studiefinanciering theologische studenten;
2. de student verklaart dergelijke renteloze voorschotten te aanvaarden en de uit dien hoofde ontvangen bedragen schuldig te zijn aan de onder A bedoelde kerken, behoudens kwijtschelding op grond van artikel 16 van de onder 1 bedoelde regeling en voor zover daarin is bepaald;
3. de student verklaart dat hij de verleende voorschotten zal terugbetalen aan de deputaten indien zich een of meer gevallen voordoen als bedoeld in artikel 15 lid 2 of lid 3 van de onder 1 bedoelde regeling en wel terstond, tenzij tussen partijen terugbetaling overeenkomstig het bepaalde in die regeling in termijnen wordt overeengekomen;
4. de student verklaart dat hij alle medewerking zal verlenen om deputaten in staat te stellen de eerder bedoelde regeling ten aanzien van hem uit te voeren en daartoe alle gegevens en bescheiden betreffende de financiële draagkracht van hem en zijn eventuele vrouw desgewenst aan deputaten te verstrekken of ter inzage te geven;

Dagtekening : .....

Namens de
deputaten:…….

Handtekening
student:……

---

d. Financieel overzicht en begroting

Financieel overzicht 2005 / 2006 / 2007

BALANS PER

ACTIVA		**31-12-2005**		**31-12-2006**		**31-12-2007**
Nog te ontvangen gelden	€	8.075,77	€	16.445,52	€	-
Giro	€	-	€	-	€	826,29
Spaarrekeningen	€	-	€	-	€	15.123,74
Totaal activa	**€**	**8.075,77**	**€**	**16.445,52**	**€**	**15.950,03**

PASSIVA		**31-12-2005**		**31-12-2006**		**31-12-2007**
Algemene reserve	€	-	€	6.448,21	€	9.193,61
Resultaat – batig saldo	€	6.448,21	€	2.745,40	€	6.756,42
Nog te betalen gelden	€	1.627,56	€	7.251,91	€	-
Totaal passiva	**€**	**8.075,77**	**€**	**16.445,52**	**€**	**15.950,03**

EXPLOITATIE OVERZICHT

Baten		**Werkelijk 2005**		**Werkelijk 2006**		**Werkelijk 2007**		**Begroting 2008**
Quotum	€	-	€	7.728,00	€	10.232,00	€	11.500,00
Collecten	€	-	€	641,75	€	1.106,34	€	1.000,00
Giften	€	8.000,00	€	-	€	1.268,00	€	1.000,00
Rente	€	75,77	€	-	€	123,74	€	125,00
Totaal	**€**	**8.075,77**	**€**	**8.369,75**	**€**	**12.730,08**	**€**	**13.625,00**

Lasten		**2005**		**2006**		**2007**		**2008**
Levensonderhoud	€	735,00	€	3.831,00	€	4.240,00	€	6.000,00
Boekengeld	€	892,56	€	1.793,35	€	1.403,70	€	2.400,00
Kosten deputaat	€	-	€	-	€	312,46	€	500,00
Overig	€	-	€	-	€	17,50	€	100,00
Totaal	**€**	**1.627,56**	**€**	**5.624,35**	**€**	**5.973,66**	**€**	**9.000,00**
Resultaat	**€**	**6.448,21**	**€**	**2.745,40**	**€**	**6.756,42**	**€**	**4.625,00**

Vastgesteld quotum:

voor 2006 € 6,- per ziel;
voor 2007 € 8,- per ziel;
voor 2008 € 8,- per ziel.

XV. Aanvullend rapport deputaatschap Opleiding tot de Dienst des Woords

INHOUD

1. Instelling Commissie van Begeleiding
2. Mondelinge toelichting

1. Commissie van Begeleiding

Op grond van zeer recente ontwikkelingen m.b.t. de Opleiding tot de Dienst des Woords vroegen deputaten zich af of de begeleiding van studenten die zich voorbereiden op een predikantschap in De Gereformeerde Kerken geen officiële status moet krijgen. Deputaten zijn tot de conclusie gekomen dat dit inderdaad nodig is. De instructie voor deputaten is op dit punt te summier.
Daarom stellen deputaten aan de Generale Synode voor om als volgt te besluiten.

1.1.Overweging

De begeleiding van studenten als aanvulling op de studie aan een theologische universiteit moet gezien worden als een vervanging van een eigen theologische opleiding. Daarom kan die begeleiding niet vrijblijvend zijn. Studenten die zich voorbereiden op het predikantschap in De Gereformeerde Kerken moeten gehouden zijn zich bij de commissie te melden voor begeleiding en de aanwijzingen van de commissie m.b.t. hun studie op te volgen. Ook dient die begeleiding ingebed te zijn in het kerkverband, gedragen door de kerken en ook zichtbaar zijn voor de kerken. Van die begeleiding dient aan de kerken verantwoording te worden afgelegd.

1.2.Besluit

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken te Zwolle, bijeen op 18 november 2007, besluit:

a. een Commissie van Begeleiding in te stellen;
b. in deze commissie te benoemen de predikanten P. van Gurp en S. de Marie;
c. Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords te machtigen, om, wanneer één van de beide commissieleden langere tijd niet in staat is, of niet meer in staat is, mee te werken aan de begeleiding van studenten, een voorlopige benoeming te doen ter vervanging, tot aan de e.v. generale synode, en deze benoeming ter synode te verantwoorden;
d. voor de commissie de volgende instructie vast te stellen:

Instructie Commissie van begeleiding

2. Voor de studie ter voorbereiding tot het predikambt benoemt de synode een commissie van begeleiding.

3. Deze commissie heeft tot taak de broeders die zich voorbereiden op het predikambt te begeleiden en zoveel mogelijk te onderwijzen ter vorming van gereformeerde predikanten.

4. De broeders die zich voorbereiden op het predikambt zijn gehouden zich bij deze commissie aan te melden en de aanwijzingen van de begeleiders inzake hun studie op te volgen.

5. Deze commissie rapporteert elke drie maanden aan de Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.

6. De Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords zullen aan elke synode rapport uitbrengen over dit onderdeel van hun arbeid, met toezending van hun rapport aan de kerken.

2. Mondelinge toelichting
Deputaten willen de synode er graag op wijzen dat de genoemde recente ontwikkelingen nog niet rijp zijn om hier te noemen maar wellicht wel mondeling kunnen worden toegelicht tijdens de bespreking van de deputatenrapporten ter synode.

Deputaten wensen en bidden de Generale Synode te Zwolle DV een gezegende vergadering.

Hooghalen, 25 oktober 2007

Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords,

T.L. Bruinius
M.S. Godschalk
Dr. P. van Gurp (adviseur)
Ds. S. de Marie

XVI. Rapport Deputaten Onderzoek Herziening Statenvertaling

1. Instelling en samenstelling deputaatschap
Generale Synode van Mariënberg 2005/2006 besloot in besluit a. van artikel 15 om "een deputaatschap in te stellen dat onderzoek doet naar de betrouwbaarheid van de Herziene Statenvertaling en de bruikbaarheid voor de Gereformeerde Kerken." Daarvoor gaf de synode de volgende gronden:

een betrouwbare en goed leesbare Bijbelvertaling is voor de kerken van onschatbaar belang;
te verwachten valt dat het project m.b.t. de herziening van de Statenvertaling, uitgaande van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de PKN, binnen enkele jaren is gerealiseerd;
de oorspronkelijke Statenvertaling is een zeer nauwkeurige en betrouwbare Bijbelvertaling, maar het taalkleed is sterk verouderd;
te verwachten valt dat de Nieuwe Vertaling 1951, zoals nu algemeen in gebruik in de kerken, over enige tijd niet meer gemakkelijk verkrijgbaar zal zijn.

Als deputaten zijn benoemd: br. T.L. Bruinius (Assen e.o.), dr. P. van Gurp (Zwolle e.o.), br. W.J. Heeringa (Groningen, samenroeper) en br. Ad. J. Koekkoek (Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek).

2. Instructie
In artikel 24 besluit 7a besluit de Generale Synode van Mariënberg 2005/2006:

in de "Instructie Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling" art.1 als volgt te formuleren: "Zij zullen nauwkeurig onderzoek doen naar de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de "Bijbel in de herziening van de Statenvertaling" (afgekort HSV),uitgegeven op last van de Stichting Herziening Statenvertaling, uitgaande van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, voor De Gereformeerde Kerken";

In besluit 7b wordt de instructie door de synode vastgesteld. In de instructie krijgen de deputaten acht opdrachten:

Zij zullen nauwkeurig onderzoek doen naar de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de "Bijbel in de herziening van de Statenvertaling" (afgekort HSV), uitgegeven op last van de Stichting Herziening Statenvertaling, uitgaande van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, voor De Gereformeerde Kerken.
Zij zullen daartoe zoveel als mogelijk is de voortgang van de uitgave volgen.
Zij zullen zich van de inhoud van de vertaling op de hoogte stellen en deze kritisch beoordelen.
Zij zullen daarnaast onderzoek doen naar de leesbaarheid van de HSV, zowel m.b.t. het gebruik in de erediensten en officiële bijeenkomsten als m.b.t. het Bijbellezen in gezinnen en op verenigingen.
Zij zullen bij hun onderzoek, wanneer zij dat dienstig achten, contact hebben met de Stichting Herziening Statenvertaling.
Zij zullen bij hun onderzoek kennis nemen van publicaties m.b.t. de HSV voorzover deze dienstig zijn bij hun onderzoek.
Zij zullen zonodig bij het uitvoeren van hun opdracht advies inwinnen van deskundigen op het gebied van grondtalen.
Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

3. Aanpak
De kernvraag zoals deze met name uit de eerste en vierde opdracht van de instructie naar voren komt is: is de HSV betrouwbaar en is de HSV bruikbaar in de kerkdiensten, officiële bijeenkomsten, in gezinnen en op verenigingen? Om deze vraag te kunnen beantwoorden, geven we in hoofdstuk 4 eerst een kort overzicht van enkele bestaande vertalingen, waarbij we steeds letten op de gehanteerde vertaalmethode, de vertalers en de gebruikte brontekst. Tegen de achtergrond van dit hoofdstuk bespreken we in het volgende hoofdstuk – hoofdstuk 5 – de uitgangsprincipes van de Herziene Statenvertaling. Tevens doen we in hetzelfde hoofdstuk verslag van contacten met de stichting HSV, die we als deputaten overeenkomstig de vijfde opdracht uit de instructie gehad hebben. In artikel 15 van de Generale Synode van Mariënberg 2005/2006 wordt gemeld dat tijdens de bespreking ter sprake kwam dat de Gereformeerde Bijbelstichting nogal wat kritiek heeft op de HSV. In hoofdstuk 6 willen we deze en andere kritiek bespreken. In hoofdstuk 7 toetsen we de HSV aan de hand van een aantal tekstgedeeltes. We vergelijken de HSV met de Statenvertaling (SV), omdat de HSV

bedoeld is als een herziening van de Statenvertaling. Bovendien vergelijken we de HSV met de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap die uitgegeven werd in 1951 (NBG 1951). De NBG 1951 is immers de vertaling die de laatste decennia gewoonlijk binnen de erediensten van de Gereformeerde Kerken in Nederland gebruikt wordt. In hoofdstuk 8 trekken we algemene conclusies.

4. Bestaande vertalingen

4.1 Statenvertaling

Vertaalmethode

De "statenvertalers" hanteerden wat we nu noemen de formeel-equivalente of concordante vertaalmethode. Door de "hertalers" ook aangeduid als "brontaalgericht". De gebruikers van deze methode willen zo getrouw mogelijk bij de oorspronkelijke tekst blijven. En waar dat kàn letterlijk vertalen. Uit gelovige eerbied voor het Woord van God. Maar tegelijk willen ze ook goede Nederlandse zinnen maken. De Bijbelvertaling moet wel leesbaar zijn in de Nederlandse taal. Equivalent betekent gelijkwaardig, gelijk van betekenis. Formeel-equivalent wil dan zeggen: vanwege het eigene van de Nederlandse taal kan niet altijd letterlijk vertaald worden maar gekozen wordt dan voor een woord, een begrip, een zin, met dezelfde betekenis. Er wordt niet geïnterpreteerd of ingelezen maar het bijbelwoord blijft gewoon staan.

Deze vertaalmethode wordt ook wel "concordant" genoemd. Dat betekent overeenstemmend. Het wil zeggen dat een woord uit de grondtekst op alle plaatsen waar dat woord voorkomt overeenstemmend wordt vertaald. Dat maakt het mogelijk om te zien dat bijv. in het Nieuwe Testament veel teksten uit het Oude Testament geciteerd worden. Schrift met Schrift vergelijken blijft mogelijk, ook voor de bijbellezer die geen Hebreeuws en Grieks beheerst.

Belangrijk is ook dat in deze methode niet de taal en de taalkundige het laatste woord heeft maar de gelovige bijbelkenner. Daarom wordt soms gekozen voor een wat afwijkend Nederlands om de zuiverheid van de vertaling te behouden.

De Statenvertaling, en dus ook de Herziene Statenvertaling, is vertaald volgens dit principe. Waar dat niet helemaal lukte of waar de vertaling toch onzekerheden opleverde werd dat door de vertalers uitgelegd in de kanttekeningen. Op die manier levert de formeel-equivalente methode, wanneer ook de juiste handschriften gebruikt worden, een zeer betrouwbare vertaling op.

Vertalers

Aan de Statenvertaling is gewerkt door mannen die volstrekt respect hadden voor de Bijbel als Gods onfeilbaar Woord, naar de regel van art. 3 t/m 7 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

Grondtekst

Voor de vertaling van het Oude Testament zijn vooral twee soorten handschriften gebruikt, twee soorten bronteksten. De zgn. "Masoretische teksten" en de "Septuagint", de Vertaling der Zeventig. Voor de vertaling van het Nieuwe Testament zijn gebruikt de zgn. "Byzantijnse" teksten. Een heel belangrijk kenmerk van die handschriften is o.a. dat er tussen de verschillende kopieën weinig verschillen zijn. Dit in tegenstelling tot de tegenwoordig meestal gehanteerde zgn. "Alexandrijnse" teksten. Deze vertonen bijzonder veel onderlinge verschillen. Vele eeuwen lang heeft dan ook een meerderheid van bijbelgeleerden, theologen en vertalers gebruik gemaakt van de Byzantijnse teksten. Die werden het meest betrouwbaar

geacht. Ze staan dan ook bekend als “meerderheidstekst”. De statenvertaling is gebaseerd op deze betrouwbare meerderheidstekst.

De Alexandrijnse teksten, de “minderheidstekst” werden populair zo rond 1880. Vanaf die tijd kozen bijbelweten-schappers in grote getale voor de minderheidstekst, de Alexandrijnse, als basis voor het vertalen. Zonder duidelijke onderbouwing. Het kan geen toeval zijn dat juist in die tijd vrijzinnigheid en schriftkritiek in de bijbelvertaling enorm doorbraken.

4.2 Nieuwe Vertaling (NBG1951)
De door ons gebruikte Nieuwe Vertaling uit 1951 is nooit kerkelijk geijkt maar, ondanks belangrijke tekortkomingen, min of meer geruisloos de kerken binnengekomen.

Vertaalmethode
Ook voor de nieuwe vertaling is de formeel-equivalente of concordante vertaalmethode gebruikt.

Vertalers
Helaas is deze vertaling een interkerkelijk compromis. Lang niet alle vertalers onderschreven de genoemde artikelen 3 t/m 7 van de NGB.

Grondtekst
De Nieuwe Vertaling uit 1951 is op de minder betrouwbare minderheidsteksten gebaseerd.

4.3 Groot Nieuwsbijbel
De GNB was tot aan de verschijning van de NBV populair. De Generale Synode van Mariënberg 2005 heeft in artikel 25C het gebruik van de GNB in de eredienst afgewezen.

Vertaalmethode
In overweging C.2.1 schrijft de generale synode:

“Deze vertaling is echter tot stand gekomen op grond van verkeerde vertaalprincipes. Gebruik werd gemaakt van de dynamisch-equivalente vertaalmethode. Dit houdt in, dat de doeltaal (het nederlands van vandaag) en de brontaal (oorspronkelijke taal) niet gelijk moeten zijn, maar gelijkwaardig.”

En iets verderop in dezelfde overweging:

“Subjectieve interpretaties en moderne bijbelkritiek hebben bij deze vertaalmethode dus veel invloed op de uiteindelijke Nederlandse tekst.”

Vertalers
In grond C.4.4. lezen we:

“De GNB is een interkerkelijk samenwerkingsproduct waaraan deskundigen hebben meegewerkt,
waarbij niet vaststaat of zij allemaal artikel 2-7 NGB onderschrijven, waardoor niet vaststaat dat
dit product betrouwbaar is.”

Grondtekst

Aan genoemde bezwaren kan nog worden toegevoegd dat voor de de GNB, net als bij de NBG1951, de minder betrouwbare 'Alexandrijnse teksten' als grondtekst zijn gebruikt. De GNB is dus geen optie voor gebruik in de eredienst, terwijl ook het gebruik thuis of op verenigingen afgeraden moet worden.

4.4 Nieuwe bijbelvertaling

De Generale Synode van Mariënberg 2005 heeft ook het gebruik van de Nieuwe bijbelvertaling in de eredienst afgewezen.

Vertaalmethode
Wat betreft de vertaalmethode schrijft de synode in overweging B.2.5.:

"Bij de NBV is gebruik gemaakt van de functioneel-equivalente vertaalmethode. Dit houdt in, dat men enerzijds zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke tekst wil blijven. Maar aan de andere kant wil men ook recht doen aan de functie van de tekst. De gelezen bijbeltekst moet dezelfde functie hebben als de oorspronkelijke tekst. Niet de oorspronkelijke bedoeling, maar de oorspronkelijke functie staat voorop. En dat is afhankelijk van de visie en interpretatie van de vertalers."

Vertalers
Wat betreft de vertalers lezen we in overweging B.2.3:

"Die deskundigen uit al die kerken buigen niet allemaal voor de belijdenis, dat de bijbel Gods Woord is, geïnspireerd en onfeilbaar, zoals beleden in de artikelen 2-7 NBG. Er zijn medewerkers aan de NBV die Rooms of protestant of Jood zijn, of helemaal niet geloven. Alle in de begeleidingscommissie vertegenwoordigde kerken moeten zich kunnen vinden in de NBV. Het geloofsvooroordeel ontbreekt. Het is niet zoals bij de Statenvertaling, dat vrome mannen dit werk in biddend opzien tot God en met ontzag en eerbied voor God en zijn Woord, deden."

Grondtekst
In grond B.4.7. lezen we over de gebruikte grondtekst:

"Met de keuze om betrokken en waakzaam het werk aan de NBV te volgen, werd impliciet de keuze voor de Alexandrijnse handschriften, die in verhouding tot de Byzantijnse gelden als minder betrouwbare handschriften, geaccepteerd als aanvaardbaar."

De NBV is dus evenmin geschikt om te worden gebruikt in de eredienst, bij andere bijeenkomsten of thuis.

5. De Herziene Statenvertaling

5.1 Uitgangspunten

De Stichting Herziening Statenvertaling gaat uit van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de PKN (eerder Nederlands Hervormde Kerk). Reden voor de herziening van de SV is de steeds toenemende kloof tussen hedendaags taalgebruik en de taal van de SV (Statenvertaling). Uitgangspunt daarbij is dat het de hertaling wel de SV moet blijven. Men acht deze zeer betrouwbaar, o.a. vanwege de vertaalmethode die destijds is gekozen. Daarom is gekozen niet voor een nieuwe vertaling vanuit de grondtekst maar voor een "hertaling": waar mogelijk kiezen voor meer eigentijds Nederlands en eventuele fouten in de SV

corrigeren. Daarbij is en wordt gebruik gemaakt van dezelfde handschriften die destijds door onze vaderen werden gebruikt en van de Kanttekeningen bij de SV.

Aan de Statenvertaling is gewerkt door mannen die volstrekt respect hadden voor de Bijbel als Gods onfeilbaar Woord, naar de regel van art. 3 t/m 7 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Die regel hanteren ook de "hertalers". Hoewel de hertalers dus geen van allen lid zijn de Gereformeerde Kerken in Nederland, lijken zij duidelijk niet beïnvloed te zijn door Schriftkritische opvattingen. Ds. W.H. Velema zei in zijn toespraak bij de presentatie van de tweede deeluitgave in het najaar van 2006 onder andere:

"Diepe eerbied voor het door God gegeven en geschreven Woord heeft de medewerkers niet minder dan de initiatiefnemers gedreven." "Men wil aan de boodschap, in welke literatuurvorm ook overgeleverd, niets veranderen noch iets daarvan afdoen, om het de hedendaagse mens gemakkelijker te maken tot geloof in de God de Vader van Jezus Christus te komen. Dat blijft immers evenals de Schrift zelf het werk van de Heilige Geest - hoewel de Geest voor beide mensen gebruikt. De eerbied voor het Woord drijft alle medewerkers tot een zo getrouw mogelijk weergeven van het oorspronkelijk geschrevene."

Wat betreft de gebruikte grondtekst baseren de hertalers van de HSV zich, net als de vertalers van de SV, op de betrouwbare meerderheidstekst, d.w.z. de Byzantijnse teksten. De hertalers gebruiken de editie van Scrivener, uitgegeven door de Trinitarian Bible Society, de zusterorganisatie van de Gereformeerde Bijbel Stichting. Het is niet helemaal zeker of de vertalers van de SV dezelfde editie van de Byzantijnse teksten gebruikt hebben.

5.2 Verbeteringen

Er zijn passages in de SV waarvan we niet anders kunnen concluderen dan dat de vertalers zich vergist hebben (Gen 47:11, Ps. 22:22). De hertalers hebben de vertaling in de HSV dan gecorrigeerd.

De vondst van de Dode Zeerollen heeft bewezen dat de Hebreeuwse tekst die de statenvertalers voor het oude testament gebruikt hadden op zich van een uitstekende kwaliteit was. De Dode Zeerollen brachten enkele kleine fouten in de gebruikte grondtekst aan het licht. De HSV maakt in die gevallen gebruikt van de gecorrigeerde grondtekst.

De statenvertalers hebben op verschillende plaatsen hun eigen Hebreeuwse tekst niet gevolgd maar zijn uitgeweken naar de Septuaginta. Op plaatsen waar het Hebreeuws wat moeilijk was en waar de Septuaginta een duidelijkere tekst had hebben zij vrij kritiekloos gebruik gemaakt van deze oude Griekse vertaling van het Oude Testament. Door onder andere de vondst van de Dode Zeerollen is echter gebleken dat de vertalers van de Septuaginta op veel plaatsen een andere, enigszins gepopulariseerde versie van de Hebreeuwse tekst gebruikt hebben. De Septuaginta is dus niet altijd betrouwbaar. De hertalers zijn daarom op sommige plaatsen waar de statenvertalers de Septuaginta volgden, teruggekeerd naar de Hebreeuwse tekst.

In de Statenvertaling zijn een aantal gevallen te vinden waar de vertalers het Hebreeuwse grondwoord hebben laten staan omdat zij niet wisten wat het betekende (bijvoorbeeld in Lev. 11:22). De hertalers hebben voor deze woorden een vertaling gevonden, wanneer ze ook elders in de Bijbel voorkwamen en daar wel vertaald waren. Het komt voor dat de statenvertalers een grondwoord wel vertaald hebben, maar waar uit nieuw onderzoek is gebleken dat die keuze niet juist was. De HSV maakt dankbaar gebruik van die nieuwe inzichten.

5.3 Contacten

Met de Stichting Herziening Statenvertaling zijn enkele contacten geweest. Eén van de deputaten – br. Bruinius - had al voordat hij tot deputaat benoemd werd op persoonlijke titel af en toe contact per e-mail (ontvangst nieuwsbrief en materiaal). Op 9 december 2006 presenteerde de Stichting de tweede deeluitgave, inhoudend de hertaling van het complete Nieuwe Testament en een aantal boeken van het Oude Testament. Twee deputaten, t.w. de brs. Bruinius en Koekkoek, hebben deze presentatie bezocht. Tijdens de verschillende korte referaten viel de grote eerbied op voor de Bijbel als het volkomen Woord van God. Deputaten hebben na de presentatie kennis gemaakt met de voorzitter van de Stichting, ds. van Vreeswijk, en de secretaris, drs. Kole. Zij werden uitgenodigd om eventuele opmerkingen en kritiek van hun kant in te sturen. Ook werden zij uitgenodigd om eens een werkbijeenkomst van de Stichting bij te wonen. Omdat deputaten er niet geheel zeker van zijn dat dit onder hun opdracht viel, immers zij zouden beoordelen en niet fungeren als waarnemers of meelezers, zijn zij daar dan ook vooralsnog niet op ingegaan. Wel menen deputaten dat zowel het insturen van kritiek als het bijwonen van een werkbijeenkomst met het oog op de beoordeling van de HSV een goede zaak zou zijn. In de praktijk blijkt dat alle kritiek welkom is bij de Stichting en serieus wordt behandeld. Ook kan inzicht in de werkmethode van de Stichting een bijdrage leveren tot een verantwoorde beoordeling.

5.4 Voorstel

Deputaten stellen dan ook voor dat de generale synode het volgende besluit neemt m.b.t. de instructie voor een volgend deputaatschap:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, op 17 november 2007 bijeen te Zwolle, besluit aan de instructie voor Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling toe te voegen:
.. (nr. invoegen) Zij zullen de uit hun onderzoek naar voren gekomen kritische opmerkingen m.b.t. de HSV richten aan de Stichting Herziening Statenvertaling.
.. (nr. invoegen) Zij zullen ingaan op de uitnodiging van de Stichting Herziening Statenvertaling om eens een werkbijeenkomst bij te wonen, en ook zo mogelijk en wanneer dat dienstig is voor hun onderzoek aanwezig zijn bij andere gelegenheden waartoe ze door de Stichting worden uitgenodigd, zulks met inachtneming van de overige artikelen van de instructie.

6. Kritiek op de Herziene Statenvertaling

In het verslag van de bespreking voorafgaand aan het besluit van de Generale Synode van Mariënberg 2005 om een deputaatschap in te stellen dat de HSV moet onderzoeken (artikel 15), lezen we dat de HSV goede mogelijkheden lijkt te bieden, "maar de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid staan nog niet vast; de Gereformeerde Bijbelstichting heeft nogal wat kritiek; reden te meer om kritisch onderzoek te doen." In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de kritiek op de HSV die onder andere van de kant van de GBS geuit wordt.

6.1 Herziening is niet nodig

In Standvastig van juni 2004 schrijft de GBS:

"Onze Statenvertaling is bepaald niet onverstaanbaar. Op de punten waar het op aankomt, is zij glashelder voor iedereen, jong of oud, kerkelijk of niet-kerkelijk."

De SV is inderdaad niet op alle punten onverstaanbaar, en dat geldt in veel sterkere mate ook voor de NBG1951. Toch wordt het begrijpen wel steeds moeilijker naarmate de Nederlandse taal steeds meer verandert. Verschillende bijbelvertalingen die sinds 1951 verschenen zijn, verraden de behoefte naar een vertaling in de taal van deze tijd. Helaas zijn vele van deze vertalingen niet bruikbaar (zie ook hoofdstuk 5.5 en 5.6). De stichting HSV doet er daarom goed aan te werken aan een betrouwbare – en dus bruikbare - vertaling waarin onnodige taalbariëres zijn weggenomen.

6.2 SV is canon voor het Nederlands
Voor velen is de SV onvervangbaar, en daarmee is de HSV al bij voorbaat onacceptabel. Ds. W.H. Velema verwoordde dit standpunt in zijn toespraak bij de presentatie van de tweede deeluitgaven van de HS in het najaar van 2006 als volgt:

"Nu typeer ik degenen die kritiek hebben op de HSV als mensen die van de oorspronkelijke SV-tekst een canon maken en daarom geen verandering in vertaling wensen. Ze willen de motieven en de juistheid van een vertaling in hedendaags Nederlands niet eens onder ogen zien, laat staan toetsend onderzoeken. De vertaling van de Statenvertalers wordt tot een canon voor het Nederlands in de 21ste eeuw."

De Bijbelschrijvers zijn door de heilige Geest geïnspireerd (2 Tim 3:16, 2 Petr 1:20,21, Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 3 t/m 7). De Schrift en de belijdenis geven geen grond voor de gedachte dat ook vertalers door de Heilige Geest geïnspireerd zouden kunnen zijn. Het maken van een nieuwe vertaling of herziening van een bestaande vertaling is daarom altijd mogelijk.

6.3 Hedendaagse taal is in een crisis
Wellicht hangt hiermee samen wat we lezen in Standvastig van juni 2004:

"De verandering van onze taal hangt ten nauwste samen met een diepgaande verandering van onze hele cultuur. Onze samenleving is in enkele tientallen jaren radicaal ontkerstend." "Wij hebben Gods Woord in de Nederlandse taal, in een vertaling die eeuwenlang onze taal, onze cultuur, ons volksbestaan gestempeld heeft. De Statenvertaling is van grote betekenis geweest voor de ontwikkeling van onze Nederlandse taal. Maar ons volk heeft de laatste halve eeuw God openlijk en uitdagend de rug toegekeerd, Zijn dienst verlaten, Zijn Woord en Wet radicaal verworpen. Daardoor is heel onze cultuur in een crisis zonder weerga gekomen, tot en met onze taal toe, die dagelijks verder af komt te staan van de taal van de Bijbel."

Het is inderdaad zo dat de hedendaagste taal steeds meer van de taal in de SV af komt te staan. Iedere taalwetenschapper weet dat verandering van een levende taal een natuurlijk proces is dat steeds doorgaat. Het is ook zo dat de secularisatie de betekenis van bepaalde begrippen dreigt te veranderen – bijv. 'zonde' in de betekenis van 'jammer' – of dat daardoor nieuwe begrippen worden geïntroduceerd. Het valt ons echter juist op dat de HSV enerzijds in modern Nederlands is vertaald, maar dat anderzijds de invloed van secularisatie-gestuurde taalverandering niet merkbaar cq. concreet aanwijsbaar is.

6.4 HSV-hertalers gebruiken verkeerd vertaalprincipe
Over de vertaalprincipes van de Statenvertalers schrijft de GBS (Standvastig, juni 2004):

Zij vertaalden zo letterlijk mogelijk. Zij hadden de opdracht van de Dordtse synode gekregen, niet alleen de woorden, maar ook de volgorde der woorden uit de Hebreeuwse en Griekse

grondtekst aan te houden, zo na en nauw als dat mogelijk was." "Daarom zijn hun zinnen vaak lang en ingewikkeld opgebouwd. Dat deden zij uit eerbied voor de oorspronkelijke tekst, waar dat zo was."

De volgorde van de woorden is in de HSV vaak anders dan in de SV. Dit lijkt ons echter geen probleem zolang de betekenis van een tekst daardoor niet verandert, terwijl de tekst wel veel duidelijker wordt. Wat betreft het vertaalprincipe citeren we graag uit de toespraak die dr. R. de Blois hield bij de presentatie van de tweede deeluitgave van de HSV in het najaar van 2006:

"Ook de HSV is de grondtekst op de voet blijven volgen zonder echter de verstaanbaarheid in gevaar te willen brengen. In principe wordt aan elk woordje in de grondtaal - voor zover mogelijk - recht gedaan, soms met nog meer consistentie dan de oorspronkelijke versie."

Dhr. L.M.P. Scholten, de schrijver in Standvastig, betwijfelt dit echter en geeft een voorbeeld. 'Ontbonden worden' in Filippenzen 1:23 is in de HSV vertaald door 'heengaan'. Maar dat is geen letterlijke vertaling van wat er in de grondtekst staat. Daar staat letterlijk: 'ontbonden worden', wat een veel diepere betekenis heeft dan 'heengaan'. 'Ontbonden worden' wil zeggen: ontbonden van de zonde, ontbonden van de moeiten van dit leven, maar ook losgemaakt van vrienden en familie.

Dr. de Blois zei hierover bij de presentatie van de tweede deeluitgave het volgende:

"Nu is er op de eerste deeluitgave op dat punt nogal wat kritiek geweest. In bepaalde publicaties is erop gewezen dat de tekst in bepaalde delen van de deeluitgave verder afweek van de grondtekst dan nodig en wenselijk zou zijn. Deze kritiek was ten dele terecht. Om daaraan tegemoet te komen zijn delen van de tekst nog eens helemaal doorgenomen en op veel van deze punten bijgesteld. De critici zouden er dus goed aan doen om van deze tweede deeluitgave kennis te nemen."

Wanneer we nu dezelfde tekst opzoeken in de tweede deeluitgave, lezen we daar: 'losgemaakt worden'. We zien hoe de HSV-vertalers zich de kritiek van de GBS hebben aangetrokken. Graag wijzen we er hier op hoe de stichting HSV steeds royaal open staat voor opbouwende kritiek. Uit deze correctie blijkt dat de HSV-vertalers echt een betrouwbare hertaling voorstaan. Graag citeren we daarom ook ds. W.H.Velema die – ook bij de presenatie van de tweede deeluitgave – onder andere het volgende zei:

"Geen verandering van de inhoud door de herziening.. Geen verlies van hoogte of diepte in woorden, begrippen of zinsconstructies-om daarmee toch dichterbij de lezer te komen;of hem zelf in het gevlei te komen. Neen, recht te doen aan het oorspronkelijk geschrevene om dat in taal en zinsconstructies van onze tijd bij de lezer te doen overkomen. Dus eerbied voor het Woord van God. De herzieners zijn - mag ik het zo zeggen - door dezelfde eerbied voor het Woord van God gedreven als de vertalers in de zeventiende eeuw. Dus die van de Statenvertaling. Het gaat niet om nieuwlichterij of aanpassing van het geschrevene aan de religieuze smaak van de hedendaagse mens. Neen, het gaat om de boodschap van de Bijbel in poëzie en profetie, in verkondiging en in vermaan, verstaanbaar te doen klinken voor de mens van de eenentwintigste eeuw."

Een aantal keren hebben de HSV-vertalers bewust een woord of zinsnede minder letterlijk vertaald, omdat de tekst anders onbegrijpelijk is. In een voetnoot wordt dan echter weergegeven wat de letterlijke vertaling is.

6.5 Verkeerde 'grondtekst' is gebruikt
Dr. I. van Hardeveld bekritiseerde in het Reformatorisch Dagblad van 28 juli 2004 het feit dat de herzieners van de HSV de GBS-schooluitgave als basistekst hebben gebruikt en niet de uitgave van Van Ravensteijn uit 1657. In het Reformatorisch Dagblad van 30 juli 2004 wordt daarop gereageerd door Drs. Willem-Jan de Wit. Hij komt tot de conclusie dat Van Hardeveld er niet in geslaagd is aan te tonen wat nu werkelijk de meerwaarde is van het gebruik van de Van Ravensteijn-uitgave boven de GBS-schooluitgave. O.i. is het echer veel belangrijker dat de HSV de ‘echte’ grondtekst (dus het Hebreeuws, enz.) getrouw weergeeft.

6.6 Vertaling is halfslachtig
In een Nederlands Dagblad in juli 2004 schreef Dr. A. Noordegraaf onder andere:

“Voor mijn gevoel is men niet ontkomen aan een zekere inconsequentie, zo u wilt halfslachtigheid.” “Waarom wel 'zoon des verderfs' gewijzigd en niet 'Zoon des mensen' of 'brood des levens'? Waarom wel voor 'murmureren' een eigentijds Nederlands woord, terwijl men in Joh. 11:35 het archaïsche woord 'weende' laat staan?”

Dr. Noordegraaf noemt vervolgens nog meer voorbeelden. Ook ds. D. de Jong spreekt in dit verband in het Nederlands Dagblad van 9 december 2006 van “vleesch nog fisch”. We menen dat beide critici de HSV-hertalers niet geheel recht doen. Het kan inderdaad niet ontkend worden dat de modernisering in de HSV niet zó ver is doorgevoerd als in de GNB of de NBV. Het is echter goed om in dit verband de 'Verantwoording' in de eerste deeluitgave te lezen. We lezen daar:

“Vervanging van bepaalde woorden en uitdrukkingen leek ons vanwege hun geestelijke lading of hun betekenis voor het geloofsleven ongewenst. Soms lieten we uit verlegenheid om een goed alternatief te vinden woorden staan. Ook bleken bij deze beperkte uitgave de gevolgen van het omschrijven of verschillend vertalen van sommige typische Hebreeuwse of ook Griekse woorden of uitdrukkingen niet te overzien.”

Deze voorzichtige houding getuigt o.i. van eerbied voor de Schrift en wellicht het streven naar concordant vertalen, iets waar het bij de GNB en NBV aan ontbreekt. Ook is het o.i. goed om geen te grote sprongen te maken, om vervreemding van de Bijbel(vertaling) te voorkomen. Het is goed dat er sprake is van een zekere continuïteit. We citeren hier met instemming dr. Noordegraaf:

“Voor de een is een herziening, zoals deze hier geboden wordt, al een brug te ver, voor een tweede ga je niet ver genoeg.”

6.7 De opmaak hindert de leesbaarheid
De HSV heeft meestal dezelfde opmaak als de SV. Elk vers is weergegeven als een paragraaf, en verwijsteksten worden per vers vermeld. Deze opmaak doet voor SV-lezers vertrouwd aan, maar moet voor bijvoorbeeld NBG1951-lezers soms wel wennen. Dr. M.J. Paul schrijft in het Nederlandse Dagblad van 9 december 2006:

“Verder valt op dat elk vers op een nieuwe regel begint, terwijl de vertalingen van de afgelopen periode liever een doorlopende tekst geven. Dit is misschien iets minder gemakkelijk bij het opzoeken van losse teksten, maar past wel beter bij de inhoud. Het is in een verhalende tekst onnatuurlijk elke zin op een nieuwe regel te laten beginnen. Overigens geeft men – gelukkig – poëtische teksten wel als poëzie weer.”

De opmaak is o.i. geen principieel punt. De ervaring heeft bovendien geleerd dat men als NBG1951-lezer na verloop van tijd wel aan deze opmaak kan wennen. De opmaak heeft ook, zoals dr. Paul opmerkt, een voordeel: het opzoeken van teksten is gemakkelijker.

7. Tekstvergelijkingen
In dit hoofdstuk nemen we een aantal twaalftal Bijbelgedeelten uit het oude en nieuwe testament onder de loupe, in lengte variërend van zes tot twaalf verzen. We vergelijken de HSV-weergave met de SV en de NBG1951, en betrekken daarbij soms ook de vertaling die we vinden in de Korte Verklaring (KV). We letten steeds op twee aspecten: betrouwbaarheid en duidelijkheid.

7.1 Exodus 20:1-7

Tekst

NBG1951	HSV
1 Toen sprak God al deze woorden:	1 Toen sprak God al deze woorden:
2 Ik ben de HERE, uw God, die u uit het land Egypte, uit het diensthuis geleid heb.	2 Ik ben de HEERE uw God, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heb.
3 Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.	3 U zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.
4 Gij zult u geen gesneden beeld maken noch enige gestalte van wat boven in de hemel, noch van wat beneden op de aarde, noch van wat in de wateren onder de aarde is.	4 U zult geen gesneden beeld voor u maken, geen enkele afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde, of in het water onder de aarde is.
5 Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HERE, uw God, ben een naijverig God, die de ongerechtigheid der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde geslacht van hen die Mij haten,	5 U zult u voor hen niet neerbuigen, en hen niet dienen, want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverend God, Die de misdaad van de vaderen vergeldt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die Mij haten;
6 en die barmhartigheid doe aan duizenden van hen die Mij liefhebben en mijn geboden onderhouden.	6 maar Die barmhartigheid doet aan duizenden van hen die Mij liefhebben en Mijn geboden houden.
7 Gij zult de naam van de HERE, uw God, niet ijdel gebruiken, want de HERE	7 U zult de Naam van de HEERE, uw God, niet ijdel gebruiken, want de HEERE

zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel gebruikt.	zal niet onschuldig houden wie Zijn naam ijdel gebruikt.

Opmerkingen

"Die" in vs. 2, "mijn" in vs. 3, "die" in vs. 6 en "zijn" in vs. 7 zijn in de SV, de KV en de NBG1951 weergegeven met een kleine letter, maar in de HSV met een hoofdletter.
Het "gij zult" is telkens vervangen door "u zult". Het "zullen" is hier niet bedoeld als toekomende tijd, maar vergelijkbaar met het Duitse "sollen". Het is een sterke vorm van "moeten". Het is daarom wellicht verstandig dat "gij zult niet" niet is vervangen door "u mag niet", en "gij zult" door "u moet".
"Diensthuis" in vs. 2 is in de HSV – evenals in de KV - vertaald als "slavenhuis". Dit is een goede vertaling van het Hebreeuws waar letterlijk staat: "huis der dienstknechten".
In vs. 4 is "gestalte" gemoderniseerd (en verduidelijkt) in "afbeelding". De SV en de KV hebben "gelijkenis".
"Wateren" in vs. 4 is gewijzigd in "water", net als in de KV.
In vs. 4 zijn de drie "noch"'s verdwenen. Ook op andere plaatsen zijn ze verdwenen (vs. 5, vs. 10, vs. 17). Dat maakt de weergave enerzijds hedendaagser, maar zou kunnen leiden tot een verzwakking in zeggingskracht. De drie "noch"'s in vs. 4 maken het immers heel duidelijk: er is echt helemaal niets dat afgebeeld mag worden. De HSV vangt dit op door "geen enkele afbeelding".
"Buigen" (SV, KV, NBG1951) is in vs. 5 "neerbuigen" geworden. Is misschien iets duidelijker.
De SV spreekt van een "ijverig God", de KV van een "ijverzuchtig God", de NBG1951 van een "naijverig God" en de HSV van een "ijverend" God. Zowel in de kanttekeningen van de SV als de uitleg in de KV wordt "naijverig" in verband gebracht met "jaloers". Het woord "jaloers" is gelukkig niet in de HSV gebruikt. Terecht is er wel op gewezen dat "jaloers" een negatieve eigenschap van de zondig mens is die we niet aan God mogen toekennen. De HSV vertaalt "ijverend" en heeft daar een voetnoot bij gegeven: "d.w.z. God laat zich gelden; Hij zal het niet ongestraft laten blijven." De keuze van de HSV lijkt ons zowel juist als duidelijk.
"Ongerechtigheid" (NBG1951) is in zowel de SV als de HSV vertaald als "misdaad". In de KV is het vertaald als "schuld", maar in de uitleg worden ook de woorden "misdaad" en "verkeerdheid" genoemd.
"Bezoek" (SV, KV, NBG1951) is vertaald als "vergeldt" in de HSV. In de uitleg van de KV wordt verwezen naar Gen. 50:25 ("omzien naar"), Ex. 3:16 ("acht geslagen op"), Ex. 4:31 ("acht geslagen op"), Ex. 13:19 ("omzien naar"). Volgens de KV betekent het zoveel als: bezoeken, opzoeken, onderzoeken, er naar zien, zich met een zaak inlaten. In al deze teksten zien we dat de HERE niet alleen onderzoekt, maar vervolgens ook handelend optreedt. Dat laatste komt wat duidelijker uit de verf in het werkwoord "vergelden" dat in de HSV wordt gebruikt.
"Bezoek (zonder "t") hoort bij "Ik", "vergeldt" (met "t") hoort bij "Die". Dat verschil loopt door in vs 6: "doe" (SV, GNB51) versus "doet" (HSV).
In vs. 6 is "onderhouden" (SV, GNB51) vertaald als "bewaren" in de KV, en als "houden" in de HSV. Het "houden" van geboden heeft meer de betekenis van: leven in overeenstemming met de geboden, geen dingen doen die daarmee in strijd zijn." "Onderhouden" impliceert ook het aspect van "bewaren", de geboden niet veranderen of buiten werking stellen, maar ze onverkort handhaven. "Onderhouden" impliceert zowel het in praktijk brengen als het bewaren van de geboden en heeft dus een bredere betekenis dan "houden".

Bij “ijdel gebruiken” in vs. 7 geeft de HSV een voetnoot: “d.w.z. onnodig gebruiken, misbruiken.” De KV vertaalt “misbruiken”. De HSV had dit woord ook kunnen overnemen, zodat de voetnoot weggelaten kon worden.

Conclusie

De weergave van de HSV is helderder dan van de NBG1951, maar qua zeggingskracht soms ook wat zwakker. Wat betreft de brontekstgetrouwheid doet de HSV niet onder voor de NBG1951.

7.2 Exodus 20:7-17

Tekst

NBG1951	HSV
8 Gedenk de sabbatdag, dat gij die heiligt;	8 Gedenk de sabbatdag door die te heiligen.
9 zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen;	9 Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen,
10 maar de zevende dag is de sabbat van de HERE uw God; dan zult gij geen werk doen, gij noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch de vreemdeling die in uw steden woont.	10 maar de zevende dag is de sabbat van de HEERE, uw God. Dan zult u geen enkel werk doen, u niet, uw zoon niet en uw dochter niet, uw slaaf niet, uw slavin niet, uw vee niet, en ook niet uw vreemdeling, die binnen uw poorten is.
11 Want in zes dagen heeft de HERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op de zevende dag; daarom zegende de HERE de sabbatdag en heiligde die.	11 Want in zes dagen heeft de HEERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op de zevende dag; daarom zegende de HEERE de sabbatdag, en heiligde die.
12 Eer uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de HERE, uw God, u geven zal.	12 Eer uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de HEERE, uw God, u geeft.
13 Gij zult niet doodslaan.	13 U zult niet doodslaan.
14 Gij zult niet echtbreken.	14 U zult niet echtbreken.
15 Gij zult niet stelen.	15 U zult niet stelen.
16 Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.	16 U zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste.
17 Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw,	17 U zult niet begeren het huis van uw naaste; u zult niet begeren de vrouw van

noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn rund, noch zijn ezel, noch iets dat van uw naaste is.	uw naaste, zijn slaaf niet, zijn slavin niet, zijn rund niet, zijn ezel niet, en niets wat van uw naaste is.

Opmerkingen

De SV, de NBG1951 en de HSV vertalen het begin van vs. 8 op dezelfde manier: “Gedenk de sabbatdag, dat gij die heiligt”. De KV heeft: “Denk aan de sabbatdag, om hem te heiligen.” Het “gedenken” betekent hier dus: “denken aan”. In Deut 5:12 (SV, NBG1951, HSV) vinden we een ander woord: “Onderhoud de sabbatdag...” Dat “onderhouden” heeft de betekenis van: “bewaren, in acht nemen, waarnemen, in stand houden” (hetzelfde woord als in vs. 6?).
De KV heeft “...om die te heiligen” en de HSV “...door die te heiligen”. De vertaling van de KV zou geïnterpreteerd kunnen worden als: “Denk aan de sabbatdag met het doel om die dag te heiligen.” Bij de HSV denkt men eerder aan deze interpretatie: “Denk aan de sabbatdag, en dat moet u doen door die dag te heiligen.” In de vertaling van de SV en NBG1951 wordt geen “om” of “door” maar “dat” gebruikt. De interpretatie wordt dan: “Denk er om dat u de sabbatdag heiligt.”
In vs. 10 heeft de HSV “geen enkel werk doen”. De SV en de NBG1951 hebben het woord “enkel” niet, maar de KV wel.
De zes “noch”'s in vs. 10 geven het effect dat de spanning in het vers oploopt. In de HSV zijn de “noch”'s verdwenen. Wel is aan het eind het woorje “ook” toegevoegd wat de zeggingskracht weer wat vergroot.
In de NBG1951 woont de vreemdeling in de “steden”, in de SV, de KV en de HSV woont de vreemdeling in de “poorten”. Is dit verschil misschien te verklaren uit het feit dat de NBG1951 een andere grondtekst gebruikt?
In de NBG1951 eindigt vs. 12 met: “u geven zal”. In de SV, de KV en de HSV eindigt dit vers met “(u) geeft”. De vertaling van de NBG1951 is het meest begrijpelijk: het zou nog veertig jaren duren voordat de HERE het beloofde land zou geven, dus klinkt het gebruik van de toekomende tijd hier wel logisch. Klopt dit ook met de grondtekst?
De SV en de NBG1951 hebben “valse”, de HSV heeft “vals”, wat beter overeenstemt met wat nu gangbaar is. De KV is hier wat afwijkend: “Gij zult tegen uw naasten niet antwoorden als een valse getuige”. “Spreken” is hier dus “antwoorden”, en “getuigenis” is “getuige”.
De vijf “noch”'s in vs. 17 zijn in de HSV weer verdwenen wat toch een verzwakking betekent, al is het misschien niet echt fout.

Conclusie

De HSV is iets hedendaagser dan de NBG1951. Hier en daar zijn woorden gebruikt die qua betekenis bijna hetzelfde zijn als in de NBG1951, maar toch net iets anders. Wellicht is de oorzaak dat de woorden in de grondtekst een brede betekenis hebben en daardoor niet één-op-één vertaald kunnen worden naar het Nederlands. Daardoor is het gebruik van een ander woord niet altijd beter of slechter. De gemaakte keuzes lijken ons in alle gevallen verantwoord. De zeggingskracht is soms weer een beetje zwakker.

7.3 Psalm 1
Tekst

NBG1951	HSV
1 Welzalig de man die niet wandelt in de	1 Welzalig de man die niet wandelt in de

raad der goddelozen, die niet staat op de weg der zondaars, noch zit in de kring der spotters; 2 maar aan des HEREN wet zijn welgevallen heeft, en diens wet overpeinst bij dag en bij nacht. 3 Want hij is als een boom, geplant aan waterstromen, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, welks loof niet verwelkt; al wat hij onderneemt, gelukt. 4 Niet alzo de goddelozen: die toch zijn als kaf dat de wind verstrooit. 5 Daarom houden de goddelozen geen stand in het gericht, noch de zondaars in de vergadering der rechtvaardigen, 6 want de HERE kent de weg der rechtvaardigen, maar de weg der goddelozen vergaat.	raad van de goddelozen, die niet staat op de weg van de zondaren, die niet zit in de zetel van de spotters, 2 maar die zijn vreugde vindt in de wet van de HEERE en Zijn wet dag en nacht overdenkt. 3 Want hij zal zijn als een boom geplant aan waterbeken, die vrucht geeft op zijn tijd, waarvan het blad niet afvalt; al wat hij doet, zal goed gelukken. 4 Maar zo zijn de goddelozen niet: die zijn als het kaf, dat de wind wegblaast. 5 Daarom blijven de goddelozen niet staande in het gericht, de zondaren niet in de samenkomst van de rechtvaardigen. 6 Want de HEERE kent de weg van de rechtvaardigen; maar de weg van de goddelozen zal vergaan.

Opmerkingen

Vs 1: zetel in plaats van kring. SV gestoelte. Hebr. zitting, verzameling, kring. Vergelijk 107:32 HSV: op de zetels van de oudsten.
Vs 2: beter is verlustiging in plaats van vreugde. Vergelijk 37:4 zich verlustigen in… In 5:5 vertaalt hsv dit woord met ‘behagen scheppen’.
In vs. 3 laat de HSV het bezittelijk voornaamwoord ‘zijn’ (zijn vrucht) weg. Maar het staat er wel in het Hebr. en moet er dus beslist bij!
De NGB1951 heeft: gelukt, de HSV heeft: zal goed gelukken. Letterlijk staat er: komt tot bloei.

Conclusie
De HSV is iets duidelijker, al is het verschil hier niet heel groot. Qua vertaling is de HSV soms iets minder (vs. 2 en 3) maar ook een keer beter (vs. 1).

7.4 Psalm 2
Tekst

NBG1951	HSV
1 Waarom woelen de volken en zinnen de natiën op ijdelheid? 2 De koningen der aarde scharen zich in	1 Waarom woeden de heidenen en bedenken de volken wat zinloos is? 2 De koningen van de aarde stellen zich

slagorde en de machthebbers spannen samen tegen de HERE en zijn gezalfde: 3 Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen! 4 Die in de hemel zetelt, lacht; de Here spot met hen. 5 Dan spreekt Hij tot hen in zijn toorn, en verschrikt hen in zijn gramschap: 6 Ik heb immers mijn koning gesteld over Sion, mijn heilige berg. 7 Ik wil gewagen van het besluit des HEREN: Hij sprak tot mij: Mijn zoon zijt gij; Ik heb u heden verwekt. 8 Vraag Mij en Ik zal volken geven tot uw erfdeel, de einden der aarde tot uw bezit. 9 Gij zult hen verpletteren met een ijzeren knots, hen stukslaan als pottenbakkerswerk. 10 Nu dan, gij koningen, weest verstandig, laat u gezeggen, gij richters der aarde. 11 Dient de HERE met vreze en verheugt u met beving. 12 Kust de zoon, opdat hij niet toorne en gij onderweg niet te gronde gaat, want zeer licht ontbrandt zijn toorn. Welzalig allen die bij Hem schuilen!	op en de vorsten spannen samen tegen de HEERE en tegen Zijn Gezalfde: 3 Laten wij Hun boeien verbreken en Hun touwen van ons werpen! 4 Die in de hemel woont, zal lachen, de Heere zal hen bespotten. 5 Dan zal Hij tot hen spreken in Zijn toorn, in Zijn grimmigheid hun schrik aanjagen: 6 Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, Mijn heilige berg. 7 Ik zal het besluit van de HEERE bekendmaken: Hij heeft tegen Mij gezegd: U bent Mijn Zoon, heden heb Ik U verwekt. 8 Eis van Mij en Ik zal U de heidenen als erfenis geven, de einden der aarde als Uw bezit. 9 U zult hen verpletteren met een ijzeren staaf, U zult hen in stukken slaan als de kruik van een pottenbakker. 10 Nu dan, koningen, handel verstandig! Laat u bestraffen, rechters van de aarde! 11 Dien de HEERE met vreze, verheug u al bevend. 12 Kus de Zoon, opdat Hij niet toornig wordt en u onderweg vergaat, wanneer Zijn toorn slechts even zou ontbranden. Welzalig allen die op Hem vertrouwen!

Opmerkingen

Waarom kan in vs. 1 ‘ijdel’ niet gehandhaafd worden? Cf . Prediker en Rom.8:20 SV: de schepping onderworpen aan de ijdelheid. NBG1951 de vruchteloosheid. Hebr. Leeg, ijdel, niets. Vergelijk ook Ex. 20:7 (derde gebod) waar de HSV het woord ‘ijdel’ wel gebruikt. Vs 2: samenspannen – SV beraadslagen. In het Hebreeuws de gedachte van het bespreken in het geheim, vertrouwelijk (Ps. 25:14: vertrouwelijke omgang met de HEERE – namelijk vertrouwelijk gesprek). Beter dus: smeden plannen.

Vs 3: boeien in plaats van banden. Beter: juk (namelijk voor rund voor de ploeg). Vergelijk het 'juk' van Christus, waarvan Hij zegt dat het zacht is!
Vs 4: woont – Hebr. het werkwoord voor 'zitten'. 9:5 de troon bestegen. Beter: Die in de hemel 'troont'.
In vs. 7 heeft de HSV 'bekend maken' in plaats van het verouderde 'gewagen'. Het is toch meer een 'proclameren'. Beter: prediken, uitroepen (Ps. 2:3 ber. Ik roep op aard het woord des Heren uit).
HSV 'eis' in vs. 8 is inderdaad beter dan 'vraag' in de NGB1951.
Vs 9: staaf in plaats van knots. Maar beter is: staf. Namelijk de scepter, ook wel: herdersstaf, tuchtroede (Jes.11:4 – de aarde slaan met de roede van zijn mond).
Vs 10: 'weest verstandig' (NGB1951) is beter dan 'handel verstandig' (HSV). 'Bestraffen' had beter vertaald kunnen worden met 'terechtwijzen'.
Vs 12: 'zeer licht' is in de HSV 'slechts even…wanneer', maar dat is gefantaseerd. Het Hebr. heeft ki = want. De NBG1951 is hier beter: zeer licht. 'Vertrouwen' had beter vertaald kunnen worden als 'de toevlucht nemen'.

Conclusie
Ook hier is soms de HSV-vertaling iets beter, en soms de GNB1951-vertaling. De HSV is iets hedendaagser, maar een groot verschil is er niet.

7.5 Psalm 3

Tekst

NBG1951	HSV
1 Een psalm van David, toen hij vluchtte voor zijn zoon Absalom.	1 Een psalm van David, toen hij vluchtte voor zijn zoon Absalom.
2 O HERE, hoe talrijk zijn mijn tegenstanders; velen staan tegen mij op;	2 HEERE, hoe talrijk zijn mijn tegenstanders; velen staan tegen mij op.
3 velen zeggen van mij: Hij vindt geen hulp bij God. sela	3 Velen zeggen van mijn ziel: Hij heeft geen heil bij God.
4 Maar Gij, HERE, zijt een schild dat mij dekt, mijn eer, en die mijn hoofd opheft.	4 Maar U, HEERE, bent mijn schild en mijn eer; U heft mijn hoofd omhoog.
5 Als ik luide roep tot de HERE, antwoordt Hij mij van zijn heilige berg. sela	5 Met luide stem riep ik tot de HEERE en Hij verhoorde mij van Zijn heilige berg.
6 Ik legde mij neder en sliep; ik ontwaakte, want de HERE schraagt mij.	6 Ik lag neer en sliep, ik ontwaakte, want de HEERE ondersteunde mij.
7 Ik vrees niet voor tienduizenden van volk, die zich rondom tegen mij stellen.	7 Ik vrees niet voor tienduizenden van het volk, die zich aan alle kanten tegen mij opstellen.

8 Sta op, HERE, verlos mij, mijn God! Ja, Gij hebt al mijn vijanden op de kaak geslagen, en de tanden der goddelozen verbrijzeld. 9 De verlossing is van de HERE, uw zegen zij over uw volk. sela	8 Sta op, HEERE, verlos mij, mijn God, want U hebt al mijn vijanden op de kaak geslagen, de tanden van de goddelozen hebt U stukgebroken. 9 Het heil is van de HEERE; Uw zegen is over Uw volk.

Opmerkingen

Vs. 2: hoe talrijk – SV vermenigvuldigd. Dat is meer in overeenstemming met het Hebr. Namelijk: veel worden (naast: veel zijn), zich vermeerderen.
Vs 3: van mijn ziel. Over het algemeen is dat een letterlijke vertaling, die toch niet recht doet aan de betekenis van dat Hebr. woord. Ziel betekent veel meer dan alleen in onderscheid van het lichaam, vergelijk Gen.2:7 de mens werd een levende ziel. Een levend schepsel, een levend iemand, een levend wezen. Vaak ‘met (van etc.) mijn ziel’ gewoon te vertalen met: met (van etc.) mij.
Vs 5: met luide stem – beter: luidkeels, zonder overbodige toevoeging van: ‘stem’.
Vs. 7: Ik vrees niet – SV ik zal niet vrezen. De werkwoordsvorm in het Hebr. laat zowel het presens als het futurum toe in de vertaling. De keuze tussen die twee is, telkens weer, een kwestie van exegese.
Vs. 7: tegen mij opstellen – NBG1951 heeft: rondom tegen mij stellen. Het ‘aan alle kanten’ van de HSV is beter te omschrijven met: ‘die mij omsingelen’.
Vs. 9: het heil – NBG1951 heeft: de verlossing. Dat is beter, sluit aan bij vs. 8: verlos mij, mijn God.

Conclusie
De HSV is hier beslist helderder dan de GNB1951. De vertaling van de NBG1951 is in een aantal verzen iets beter.

7.6 Psalm 4

Tekst

NBG1951	HSV
1 Voor de koorleider. Bij snarenspel. Een psalm van David.	1 Een psalm van David, voor de koorleider, op Neginoth.
2 Als ik roep, antwoord mij, o God mijner gerechtigheid, die mij ruimte maakt in benauwdheid; wees mij genadig en hoor mijn gebed.	2 Als ik roep, verhoor mij, o God van mijn gerechtigheid! In de benauwdheid hebt U ruimte voor mij gemaakt. Wees mij genadig en luister naar mijn gebed.
3 Gij mannen, hoelang is mijn eer tot versmading, hoelang hebt gij ijdelheid lief, jaagt gij de leugen na? Sela	3 Mannen, hoe lang zult u mijn eer te schande maken? Hoe lang zult u het zinloze liefhebben, de leugen zoeken?
4 Weet toch, dat de HERE Zich een gunstgenoot heeft afgezonderd; de HERE hoort als ik tot Hem roep.	4 Weet toch: de HEERE heeft Zich een gunsteling afgezonderd; de HEERE hoort als ik tot Hem roep.
5 Weest toornig, maar zondigt niet; spreekt in uw hart op uw leger, en zwijgt. Sela	5 Wees ontzet, maar zondig niet; spreek in uw hart wanneer u op bed ligt, en wees stil.
6 Brengt offers naar de eis en vertrouwt op de HERE.	6 Breng offers van gerechtigheid en vertrouw op de HEERE.
7 Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? verhef over ons het licht uws aanschijns, o HERE!	7 Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef over ons Uw lichtend aangezicht, HEERE!
8 Gij hebt meer vreugde in mijn hart gegeven dan toen hun koren en most overvloedig waren.	8 U hebt mij meer vreugde in het hart gegeven dan toen zij koren en wijn in overvloed hadden.
9 In vrede kan ik mij te ruste begeven en aanstonds inslapen, want Gij alleen, o HERE, doet mij veilig wonen.	9 In vrede zal ik gaan liggen én inslapen, want U alleen, HEERE, doet mij [d]veilig wonen.

Opmerkingen

Vs. 1: ‘verhoor’ is beter dan ‘antwoord’.
Vs. 2: God van mijn gerechtigheid – ouderwets Nederlands. Beter: Die mij recht doet.
Vs. 3: gij mannen – lett. zonen van een (de) man. Aanzienlijken, sterken.

Vs. 4: een gunsteling, de SV en de NBG1951 hebben: gunstgenoot. Ouderwets woord. Woordspeling met het Hebr. Chèsèd = goedertierenheid, dus: deelgenoot in Gods goedertierenheid. Kan ook actief vertaald worden: vroom, getrouw.
Vs. 5: WeesT – maar hier is de t weggevallen! Ook de volgende imperativa.
Vs. 6: offers van gerechtigheid – namelijk die voldoen aan de voorschriften. NBG1951 ‘naar de eis’. Gerechte offers?
Vs. 7: lichtend aangezicht – Hebr. lett. het licht van uw aangezicht, cf SV.
Vs. 8: in het hart – lett. Hebr. in mijn hart.

Conclusie
De HSV heeft één keer een betere vertaling (vs. 1). De Psalm als geheel is wel iets helderder geworden, maar 'gunsteling' is niet echt veel hedendaagser dan 'gunstgenoot'

7.7 Psalm 5

Tekst

NBG1951	HSV
1 Voor de koorleider. Bij fluitspel. Een psalm van David.	1 Een psalm van David, voor de koorleider, op Nechiloth.
2 Neem mijn redenen ter ore, o HERE, let op mijn verzuchting.	2 HEERE, neem mijn woorden ter ore, let op mijn zuchten.
3 Sla acht op mijn hulpgeroep, o mijn Koning en mijn God, want tot U richt ik mijn gebed.	3 Sla acht op mijn stem als ik roep, mijn Koning en mijn God, want tot U bid ik.
4 HERE, des morgens hoort Gij mijn stem, des morgens leg ik het U voor, en zie uit.	4 's Morgens hoort U mijn stem HEERE, 's morgens leg ik mijn gebed voor U neer en zie ik naar U uit.
5 Want Gij zijt geen God, aan wie goddeloosheid behaagt, geen boze zal bij U vertoeven;	5 Want U bent geen God Die behagen schept in goddeloosheid, de boosdoener zal bij U niet wonen.
6 de verdwaasden houden geen stand voor uw ogen, Gij haat alle bedrijvers van ongerechtigheid;	6 De hoogmoedigen blijven niet staande voor Uw ogen. U haat allen die onrecht bedrijven,
7 Gij richt te gronde de leugensprekers, de HERE verafschuwt de man van bloed en bedrog.	7 U richt de leugenaars te gronde. Van de man van bloed en bedrog heeft de HEERE een afschuw.
8 Maar ik zal, dank zij uw grote goedertierenheid, uw huis binnengaan, mij nederbuigen naar uw heilige tempel in vreze voor U.	8 Maar ík zal door Uw grote goedertierenheid Uw huis binnengaan, mij buigen naar Uw heilig paleis in vreze voor U.

9 HERE, leid mij door uw gerechtigheid om mijner belagers wil; effen uw weg voor mijn aangezicht. 10 Want in hun mond is niets betrouwbaar, hun binnenste is enkel verderf, hun keel is een open graf, zij maken hun tong glad. 11 Doe hen boeten, o God, laat hen vallen door hun eigen overleggingen, verstoot hen om hun vele overtredingen; want zij zijn wederspannig tegen U. 12 Maar verheugen zullen zich allen die bij U schuilen, altoos zullen zij jubelen, daar Gij hen beschermt, en in U zullen juichen wie uw naam liefhebben. 13 Want Gij zegent de rechtvaardige, o HERE, Gij omgeeft hem met welbehagen als met een schild.	9 HEERE, leid mij in Uw gerechtigheid, vanwege mijn belagers; baan Uw weg voor mij uit. 10 Want in hun mond is niets wat oprecht is, hun binnenste is enkel verderf, hun keel is een open graf, met hun tong vleien zij. 11 Verklaar hen schuldig, o God, laat hen ten val komen met hun plannen, verdrijf hen om hun vele overtredingen, want zij zijn in opstand tegen U. 12 Maar laat verblijd zijn allen die op U vertrouwen; laat hen tot in eeuwigheid juichen, omdat U hen beschermt; laat in U van vreugde opspringen wie Uw Naam liefhebben. 13 Want U zegent de rechtvaardige, HEERE; U omringt hem met goedgunstigheid als met een schild.

Opmerkingen

Vs. 2: zuchten – beter: SV overdenking, overpeinzing.
Vs. 3: als ik roep – beter: nu ik roep.
In vs. 4 heeft de SV: mij tot u schikken. De HSV heeft: leg ik mijn gebed voor u neer. Er is sprake van een Hebr. werkwoord zonder object. Dat object moeten we dus zelf invullen. Bijvoorbeeld – zoals de HSV doet - het gebed leg ik u voor, namelijk als offer.
Vs. 6: hoogmoedigen, SV onzinnigen, dwazen. De ‘beroemde’ werkers der ongerechtigheid. Die onrecht bedrijven – euveldaders?
Vs. 8: buigen naar uw paleis – beter: mij aanbiddend neerwerpen.
Vs. 11: ten val komen ‘met’ hun plannen. Hebr. vanwege (‘min’) hun plannen. De NGB1951 heeft ‘door’ hun eigen overleggingen.
Vs. 13: welgevallen in plaats van goedgunstigheid. U kroont hem … in plaats van omringt hem (cf. SV).

Conclusies
De HSV-vertaling is niet onmiddellijk beter of slechter. De weergave is wel iets duidelijker, al zullen veel (jongere?) lezers zich bij het woord 'goedertierenheid' niet zoveel kunnen voorstellen.

Helaas is de t-uitgang bij de gebiedende wijs weggevallen. Informatie van de heer De Blois leerde dat zij de nieuwe spellingsregels volgen en die laten die t weg. Het is een verarming! Men heeft ervoor gekozen de opschriften – ook in Psalm 4 en in andere psalmen - onvertaald te laten. O.i. moet er toch naar gestreefd worden die in het Nederlands weer te geven.

7.8 Mattheüs 21:1-11

Tekst

NBG1951	HSV
1 En toen zij Jeruzalem naderden en te Betfage kwamen, aan de Olijfberg, toen zond Jezus twee discipelen uit, tot wie Hij zeide:	1 En toen zij Jeruzalem naderden en te Bethfagé bij de Olijfberg gekomen waren, zond Jezus twee discipelen uit en zei tegen hen:
2 Gaat naar het dorp, dat tegenover u ligt, en terstond zult gij een ezelin vastgebonden vinden, en een veulen bij haar. Maakt haar los en brengt haar tot Mij.	2 Ga het dorp in dat voor u ligt, en u zult meteen een ezelin vinden die vastgebonden is, en een veulen bij haar; maak ze los en breng ze bij Mij.
3 En indien iemand u iets erover mocht zeggen, zegt dan: de Here heeft ze nodig. Hij zal ze terstond terug zenden.	3 En als iemand iets tegen u zegt, moet u zeggen dat de Heere ze nodig heeft, en hij zal ze meteen sturen.
4 Dit is geschied, opdat vervuld zou worden hetgeen gesproken is door de profeet, toen hij zeide:	4 Dit alles is gebeurd opdat vervuld zou worden wat gesproken is door de profeet, toen hij zei:
5 Zegt der dochter Sions: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig en rijdend op een ezel, en op een veulen, het jong van een lastdier.	5 Zeg tegen de dochter van Sion: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig en gezeten op een ezelin en een veulen dat een jong van een jukdragende ezelin is.
6 Nadat de discipelen heengegaan waren en gedaan hadden, zoals Jezus hun had opgedragen,	6 En de discipelen gingen heen en deden zoals Jezus hun bevolen had;
7 brachten zij de ezelin en het veulen en zij legden hun klederen erop, en Hij ging daarop zitten.	7 zij brachten de ezelin en het veulen, en zij legden hun kleren erop en zetten Hem daarop.
8 En het merendeel der schare spreidde hun klederen op de weg, anderen sloegen takken van de bomen en spreidden die op de weg.	8 En het grootste deel van de menigte spreidde hun kleren uit op de weg en anderen hakten takken van de bomen en spreidden ze uit op de weg.
9 En de scharen, die voor Hem uit gingen en die volgden, riepen, zeggende: Hosanna de Zoon van David, gezegend Hij, die komt in de naam des Heren; Hosanna in de hoogste hemelen!	9 De menigte die vooropliep en die volgde, riep: Hosanna, de Zoon van David! Gezegend Hij Die komt in de Naam van de Heere! Hosanna, in de hoogste hemelen!

10 En toen Hij Jeruzalem binnenging, kwam de gehele stad in rep en roer en zeide: Wie is dit? 11 En de scharen zeiden: Dit is de profeet, Jezus, van Nazaret in Galilea.	10 Toen Hij Jeruzalem binnenkwam, raakte heel de stad in opschudding en men zei: Wie is Dat? 11 De menigte zei: Dat is Jezus, de Profeet uit Nazareth in Galilea.

Opmerkingen

Vs. 2: in HSV duidelijk meervoud, "haar" in NBG1951 waarschijnlijk ook een meervoudsvorm, die echter in onbruik is geraakt en niet meer herkend wordt, grondtekst en KV hebben ook meervoud. De HSV is hier duidelijker: beide ezels worden tot Jezus gebracht.
Vs. 3: de naam "Heere" wordt hier en in de hele vertaling van het NT consequent geschreven met twee "ee's". Het is de vertaling van het Griekse "Kurios". Waarschijnlijk zo geschreven uit eerbied voor het gebruik van de naam "Heere" in de SV. Dat hoeft niet, "Here" doet evengoed recht aan de naam van de Here en is in overeenstemming met de Nederlandse spellingregels , maar het is geen principieel punt.
Vs. 4: HSV heeft "gebeurd" i.p.v. "geschied. Volgens grondtekst is beide bruikbaar. "Geschied" klinkt wat verhevener maar is ook archaïsch. De HSV is hier meer eigentijds.
Vs. 5: HSV heeft "een jong van een jukdragende ezelin. NBG1951 zegt "lastdier". "Lastdier" is een wat vrijere vertaling. HSV is in overeenstemming met de grondtekst, nauwkeuriger, en doet recht aan de (juiste) vertaalprincipes van SV/HSV. Het gebruik van het woord "juk" past ook in het bijbels spraakgebruik. De HSV hoeft hier niet te worden afgewezen.
Vs. 6: de grondtekst zegt zoiets als "weggaande deden de discipelen zoals Jezus hen gezegd had", een onvoltooid verleden tijd. De NBG1951 maakt er een voltooid verleden tijd van. De HSV sluit nauwkeuriger aan bij de grondtekst.
Vs. 7: NBG1951 heeft "en Hij ging daarop zitten". De vertaling van HSV luidt "en zetten Hem daarop".
De door mij (TLB) gebruikte grondtekst heeft "Hij zette zich op". Gezien het verschil in betekenis tussen beide zinsdelen lijkt NBG1951 hier juister. Nagaan in een andere versie van de grondtekst was niet mogelijk.
Vs. 10: HSV heeft niet "**En** toen …" In de grondtekst staat dit wel. Evenals bij vs. 8. Vs. 9 heeft het in de grondtekst niet. In de NBG1951 wordt het in vs. 9 ingevoegd. Misschien omdat alle andere teksten er wel mee beginnen? De vraag doet zich dan voor waarom HSV dit woordje in vs. 10 weglaat. De SV heeft het wel. Een poging tot verfraaiing? In dit vers is de NBG1951 nauwkeuriger. Het lijkt geen principieel verschil. In vs. 11 is de HSV weer juist.

Conclusie
Algemeen: de tekst van de HSV leest, in vergelijking met de NBG1951, en zeker ook in vergelijking met de HSV, gemakkelijker. Hij leest ook gemakkelijk voor en is goed te beluisteren. Op meerdere punten is de vertaling van de HSV nauwkeuriger, letterlijker. In een enkel geval sluit de tekst van NBG1951 letterlijker aan bij de grondtekst maar dit betreft geen principiële punten. Zichtbaar lijkt wel dat het inderdaad gaat om een herziening van de SV en geen hertaling. Op grond van de opmerkingen heeft de HSV hier toch de voorkeur.

7.9 Mattheüs 21:12-17

Tekst

NBG1951	HSV
12 En Jezus ging de tempel binnen en dreef allen uit, die verkochten en kochten in de tempel, en de tafels der wisselaars keerde Hij om en de stoelen van hen, die de duiven verkochten,	12 En Jezus ging de tempel van God binnen en dreef allen die in de tempel verkochten en kochten naar buiten, en keerde de tafels van de wisselaars om en de stoelen van hen die de duiven verkochten.
13 en Hij zeide tot hen: Er staat geschreven: Mijn huis zal een bedehuis heten maar gij maakt het tot een rovershol.	13 En Hij zei tegen hen: Er is geschreven: Mijn huis zal een huis van gebed genoemd worden; maar u hebt er een rovershol van gemaakt.
14 En in de tempel kwamen blinden en lammen tot Hem en Hij genas hen.	14 En er kwamen blinden en kreupelen bij Hem in de tempel en Hij genas hen.
15 Toen de overpriesters en de schriftgeleerden de wonderwerken zagen, die Hij deed, en de kinderen, die in de tempel riepen, zeggende: Hosanna de Zoon van David! namen zij dat kwalijk,	15 Toen de overpriesters en schriftgeleerden de wonderen zagen die Hij deed, en de kinderen die in de tempel riepen: Hosanna, de Zoon van David! namen zij Hem dat zeer kwalijk,
16 en zij zeiden tot Hem: Hoort Gij wat dezen zeggen? Jezus zeide tot hen: Ja; hebt gij nooit gelezen: Uit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt Gij lof bereid?	16 en zeiden tegen Hem: Hoort U wel wat deze kinderen zeggen? Jezus zei tegen hen: Ja, hebt u nooit gelezen: Uit de mond van de jonge kinderen en van de zuigelingen hebt U voor Uzelf lof tot stand gebracht?
17 En Hij verliet hen en ging buiten de stad, naar Betanie, en overnachtte daar.	17 En Hij verliet hen en ging vandaar de stad uit naar Bethanië en overnachtte daar.

Opmerkingen

Vs. 12: “tempel” (NBG1951) of “tempel van God” (HSV)? De grondtekst heeft zoiets als “en Hij ging in het heiligdom/de heilige plaats”. Wellicht een onnodig restant van de SV? Geen principieel verschil.
Vs. 13: “huis van gebed” (HSV) is letterlijker. Als het letterlijk kan waarom dan niet ook doen? HSV is hier juister en duidelijker.
Vs. 14: de zinsvolgorde is in de HSV beter in overeenstemming met de gondtekst.
Vs. 15: “kinderen” is een toevoeging om de zin beter te laten lopen, letterlijk staat er “dezen”. Bedoeld wordt dan die kinderen. De HSV heeft op veel meer plaatsen dit soort logische toevoegingen schuin gezet waardoor meteen helder is dat het een woord betreft dat niet in de

grondtekst voorkomt maar logisch volgt uit de tekst. Dit zo aan te geven is een sterk punt van de HSV.
Vs. 16: HSV heeft “de” jonge kinderen en “de” zuigelingen. In de grondtekst is geen aanleiding (voorzover door TLB na te gaan) voor gebruik van een lidwoord. De NBG1951 is hier letterlijker. Voor de door de Here Jezus hier aangehaalde tekst uit Psalm 8 geldt hetzelfde. Geen principieel verschil.
Vs. 17: in de grondtekst staat zoiets als “en Hij ging daaruit de stad uit…” HSV lijkt hier iets correcter en is ook meer eigentijds.

Conclusie
Ook hier is de leesbaarheid verbeterd ten opzichte van de NBG1951. Soms is de HSV weer nauwkeuriger, soms ook sluit de tekst van NBG1951 letterlijker aan bij de grondtekst. De HSV heeft hier opnieuw de voorkeur.

7.10 Romeinen 9:30-10:4

Tekst

NBG1951	HSV
30 Wat zullen wij dan zeggen? Dit: heidenen die geen gerechtigheid najaagden, hebben gerechtigheid verkregen, namelijk gerechtigheid die uit geloof is;	30 Wat zullen wij dan zeggen?Dit: dat de heidenen, die geen gerechtigheid hebben nagejaagd, gerechtigheid verkregen hebben, gerechtigheid echter die uit het geloof is.
31 doch Israël, hoewel het een wet ter gerechtigheid najaagde, is aan de wet niet toegekomen.	31 Maar Israël, dat de wet van de gerechtigheid najaagde, is aan de wet van de gerechtigheid niet toegekomen.
32 Waarom niet? Omdat het hierbij niet uitging van geloof, maar van vermeende werken. Zij hebben zich gestoten aan de steen des aanstoots,	32 Waarom niet? Omdat zij die niet uit geloof zochten, maar als uit werken van de wet. Want zij hebben zich gestoten aan de steen des aanstoots,
33 gelijk geschreven staat: “Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoots en een rots der ergernis, en wie op hem zijn geloof bouwt zal niet beschaamd uitkomen.”	33 zoals geschreven staat: “Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoots en een struikelblok. En: Ieder die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.”
1 Broeders, de begeerte mijns harten en mijn gebed om hun behoud gaan tot God uit.	1 Broeders, de oprechte wens van mijn hart en mijn gebed tot God voor Israël is gericht op hun zaligheid.
2 Want ik getuig van hen dat zij ijver voor God bezitten, maar zonder verstand.	2 Want ik getuig van hen, dat zij ijver voor God hebben, maar niet met het juiste inzicht.
3 Want onbekend met Gods gerechtig-	3 Omdat zij immers geen kennis hebben

heid en trachtende hun eigen gerechtigheid te doen gelden, hebben zij zich aan de gerechtigheid Gods niet onderworpen. 4 Want Christus is het einde der wet, tot gerechtigheid voor een ieder, die gelooft.	van de gerechtigheid van God en een eigen gerechtigheid tot stand proberen te brengen, zijn zij aan de gerechtigheid van God niet onderworpen. 4 Want het einddoel van de wet is Christus, tot gerechtigheid voor ieder die gelooft.

Opmerkingen
De lidwoorden in HSV vs. 30b, de heidenen, het geloof, staan in de grondtekst; in vs. 31a, de wet van de gerechtigheid juist niet;
In vs. 31a en b gaat het om dezelfde wet; dit komt in HSV beter uit door de herhaling, in overeenstemming met de SV;
Vs. 31 begin met ‘maar’ in plaats van met ‘doch’.
De HSV laat in vs. 32a uitkomen dat ‘niet’ is toegevoegd;
Het gedrongen Grieks van vs. 32b moet in het Nederlands omschreven worden. De aanvulling: omdat zij die, namelijk de gerechtigheid, niet uit geloof zochten, overeenkomstig de SV, lijkt ons een verbetering t.o.v. NBG19 51, omdat zo het verband met het voorafgaande wordt vastgehouden, en ook de verbinding met het letterlijk vertaalde ‘als uit werken’ bewaard blijft;
In vs. 33a wordt ‘gelijk’: ‘zoals’;
De HSV laat uitkomen dat het citaat een combinatie is van tekstwoorden van verschillende oorsprong.
De ‘rots der ergernis’ is ‘een struikelblok’ geworden; de ‘steen des aanstoots’ is als staande uitdrukking uit vs. 32c meegenomen en bewaard gebleven. Daardoor gaat de parallellie echter verloren. Een alternatief zou zijn, er parallelle zinnen van te maken: “een steen waaraan men zich stoot, en een rotsblok waarover men struikelt”, naar Jesaja 8:14 NBG1951.
‘Hem’ in HSV met hoofdletter, als in SV, terecht, gelet op de tekstverwijzingen.
HSV is in vs 1 meer letterlijk, maar daardoor zeker niet minder begrijpelijk;
‘voor Israël’ in plaats van ‘voor hen’, overeenkomstig SV, is verhelderend;
‘niet met het juiste inzicht’, in overeenstemming met de kanttekening SV, geeft nauwkeuriger weer wat er staat dan het wat botte ‘zonder verstand’.
HSV is in vs 3 minder letterlijk, doordat de deelwoorden ‘onbekend (zijnde) met’ en ‘trachtende’ zijn vervangen door persoonsvormen: ‘zij hebben geen kennis van … en proberen …’, maar is daardoor wel duidelijker;
Is in vs. 3c: ‘hebben’ of ‘zijn’ de juiste vertaling? Waarschijnlijk het eerste, “hebben zij zich aan …”, omdat Paulus hier de schuld, het verzet van de Joden op het oog heeft. De kanttekening op dit vers merkt dan ook op dat zij zich niet aan de wet willen onderwerpen. Zo ook de Korte Verklaring.
Het is de vraag of in 4a de vervanging van ‘het einde’ door ‘het einddoel’ een verbetering is. Het gaat in dit verband immers niet primair hierom dat de hele wet naar Christus verwijst (zo Calvijn en de kanttekenaren), maar dat er met Hem een nieuwe periode in de heilsbedeling is aangebroken. Christus is dus (ook) het eindpunt. Vertalen met ‘einde’ laat meer ruimte voor deze mogelijkheid.

Conclusie
De HSV is een lichte verbetering qua nauwkeurigheid en leesbaarheid. Knelpunten zijn echter vs. 3c en 4a, daar is de HSV per saldo geen verbetering.

7.11 1 Korintiërs 13:1-7

Tekst

NBG1951	HSV
1 Al ware het, dat ik met de tongen der mensen en der engelen sprak, maar had de liefde niet, ik ware schallend koper of een rinkelende cimbaal.	1 Al zou ik de talen van de mensen en van de engelen spreken, maar ik had de liefde niet, dan zou ik klinkend koper of een schallende cimbaal zijn geworden.
2 Al ware het, dat ik profetische gaven had, en alle geheimenissen en alles, wat te weten is, wist, en al het geloof had, zodat ik bergen verzette, maar ik had de liefde niet, ik ware niets.	2 Al zou ik de gave van de profetie hebben en alle geheimenissen weten en alle kennis bezitten, al zou ik al het geloof hebben om bergen te verzetten, maar ik had de liefde niet, dan was ik niets.
3 Al ware het, dat ik al wat ik heb tot spijs uitdeelde, en al ware het, dat ik mijn lichaam gaf om te worden verbrand, maar had de liefde niet, het baatte mij niets.	3 Al zou ik al mijn bezittingen uitdelen tot levensonderhoud van arme mensen, en al zou ik mijn lichaam overgeven om verbrand te worden, maar ik had de liefde niet, het baatte mij niets.
4 De liefde is lankmoedig, de liefde is goedertieren, zij is niet afgunstig, de liefde praalt niet, zij is niet opgeblazen,	4 De liefde is geduldig, zij is vriendelijk, de liefde is niet jaloers, de liefde pronkt niet, zij doet niet gewichtig,
5 zij kwetst niemands gevoel, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbitterd, zij rekent het kwade niet toe.	5 zij handelt niet ongepast, zij zoekt niet haar eigen belang, zij wordt niet verbitterd, zij rekent het kwaad niet toe,
6 Zij is niet blijde over ongerechtigheid, maar zij is blijde met de waarheid.	6 zij verblijdt zich niet over de ongerechtigheid, zij verheugt zich echter over de waarheid,
7Alles bedekt zij, alles gelooft zij, alles hoopt zij, alles verdraagt zij.	7 alle dingen bedekt zij, alle dingen gelooft zij, alle dingen hoopt zij, alle dingen verdraagt zij.

Opmerkingen

Het Grieks heeft hier steeds de tegenwoordige tijd: “Indien ik spreek … maar heb ik de liefde niet…” Traditioneel wordt, zoals hier, in de vertaling toegevend geformuleerd, en in de verleden tijd, inclusief de zg. irrealis: Ook al sprak ik, of: zou ik spreken enz.

Belangrijkste verschil is de vervanging van ‘al ware het, dat …’ enz. door ‘al zou ik …”. Daardoor spreken de zinnen directer aan.
Het ‘geworden’ van de SV in vs. 1c had hier, met alle andere vertalingen, beter weggelaten kunnen worden.
‘ik’ toegevoegd in vs. 1b en 3b; ‘al zou ik’ in vs. 2a.
De HSV heeft het voordeel van een moderner en begrijpelijker taalgebruik, met name in de verzen 4 en 5; vs. 5a blijft ook dichter bij de grondtekst;
Jammer wel dat ‘verblijden/verheugen’ is gebruikt; het klinkt toch wat ouderwets; de afwisseling doet wel recht aan een nuance in de tekst;
De kanttekenaren bieden in vs. 6b als alternatief: ‘met de waarheid’; dat doet m.i. meer recht aan de Griekse tekst.jammer, dat het ‘maar’ aan het begin van vs. 6b is vervangen door ‘echter’ verderop in de zin; is onnodig en maakt de zin ondoorzichtiger;
Het Gr. panta, kan in vs. 7 toch gewoon met ‘alles’ worden vertaald?

Conclusie
Voorkeur voor HSV, maar de verbeteringen zijn wel halverwege blijven steken. Voorstel voor vs 6: “Zij verheugt zich niet over de ongerechtigheid, maar zij is blij met de waarheid.”

7.12 1 Korintiërs 13:8-13

Tekst

NBG1951	HSV
8 De liefde vergaat nimmermeer; maar profetieën, zij zullen afgedaan hebben; tongen, zij zullen verstommen; kennis, zij zal afgedaan hebben.	8 De liefde vergaat nooit. Wat dan profetieën betreft, zij zullen tenietgedaan worden, wat talen betreft, zij zullen ophouden, wat kennis betreft, zij zal tenietgedaan worden.
9 Want onvolkomen is ons kennen en onvolkomen ons profeteren.	9 Want wij kennen ten dele en wij profeteren ten dele,
10 Doch, als het volmaakte komt, zal het onvolkomene afgedaan hebben.	10 maar wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, zal wat en dele is, tenietgedaan worden.
11 Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, voelde ik als een kind, overlegde ik als een kind. Nu ik een man ben geworden, heb ik afgelegd wat kinderlijk was.	11 Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, dacht ik als een kind, overlegde ik als een kind, maar nu ik een man geworden ben, heb ik het kinderlijke tenietgedaan.
12 Want nu zien wij nog door een spiegel, in raadselen, doch straks van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik onvolkomen, maar dan zal ik ten volle kennen, zoals ik zelf gekend ben.	12 Nu immers kijken wij door middel van een spiegel in een raadsel, maar dan zullen wij zien van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik ten dele, maar dan zal ik kennen, zoals ook ik gekend ben.
13 Zo blijven dan: Geloof, hoop en	13 En nu blijft geloof, hoop, liefde, deze

liefde, deze drie, maar de meeste van deze is de liefde.	drie. De meeste van deze echter is de liefde.

Opmerkingen

De vervanging in vs 8. van ‘hetzij ... hetzij’ (SV) door ‘wat … betreft’ in de HSV is wel goed, maar valt door de herhaling te zwaar. Het is daardoor geen vooruitgang, ook niet op de NBG1951, die het herhaalde Griekse woordje juist onvertaald laat.
Ook ‘wat dan … betreft’ in plaats van ‘maar wat betreft …’ leest niet prettig. In de SV begint de zin ook gewoon met ‘Maar …’
Jammer dat ‘tenietgedaan worden’ en ‘ophouden’ uit de SV zijn overgenomen. Een verbetering zou al zijn: ‘zij zullen tenietgaan’. Het ‘verstommen’ van de NBG1951 en nieuwere vertalingen in verband met talen of tongen ligt wel voor de hand, maar is minder letterlijk; dat tongen ‘verdwijnen’, is een goed alternatief.
Waarom eigenlijk ‘tongen’ vervangen door ‘talen’? Het spreken in tongen en tongentaal is binnen de charismatische beweging en alles wat daar tegenaan leunt, dagelijkse kost. Een alternatief voor deze zin zou zijn: Maar wat betreft profetieën - zij zullen tenietgaan, en tongen – zij zullen verdwijnen, en kennis – zij zal tenietgaan.
De verzen 9 en 10 zijn in de HSV op enkele kleinigheden na overeenkomstig de SV. Geen verbetering ten opzichte van de NBG.
Vs. 11 is in de HSV dichter bij de grondtekst gebleven dan NBG 1951; ‘dacht ik’ is juister dan ‘voelde ik’, terwijl het ‘tenietgedaan’ nu terecht terugverwijst naar het ‘tenietgedaan worden’ of ‘tenietgaan’ in de verzen 8 t/m 10.
Is ‘door middel van een spiegel’ in vs. 12 een verbetering ten opzichte van ‘door’? Voorgesteld alternatief: ‘met behulp van’ een spiegel, waardoor de notie meekomt dat het maar behelpen is.
Weglating van ‘zelf’ in vs. 12c is terecht.
Vs. 13 lijkt me te strak vertaald door vóór ‘liefde’ niet, als in de SV, ‘en’ toe te voegen. ‘En nu blijft’ is kennelijk bedoeld als een soort conclusie, iets wat beter bewaard is gebleven in het ‘Zo blijven dan’ van de NBG-vertaling.

Conclusie
De minpunten zijn duidelijk in de meerderheid. In dit hoofdstuk is de HSV geen verbetering ten opzichte van NBG 1951.

8. Algemene conclusies

In hoofstuk 3 stelden we de vraag: is de HSV betrouwbaar en is de HSV bruikbaar in de kerkdiensten, officiële bijeenkomsten, in gezinnen en op verenigingen? Om deze vraag te beantwoorden bespraken we in in hoofdstuk 4 een viertal Bijbelvertalingen, die allemaal als complete Bijbel – dus niet als deeluitgave – reeds verschenen zijn. Letten we op de vertaalmethode, de vertalers en de gebruikte grondtekst, dan is eigenlijk alleen de SV betrouwbaar. Zelfs de NBG1951, die binnen de Gereformeerde Kerken in de eredienst gebruikt wordt, is minder goed wat betreft de vertalers en de keuze van de grondtekst.

De SV heeft dus de voorkeur, maar is in de loop van de tijd steeds minder leesbaar geworden. Daarom is het initiatief van de stichting HSV toe te juichen. In hoofstuk 5 schreven we dat de vertaalmethode en de grondtekst hetzelfde zijn gebleven. De hertalers bevinden zich weliswaar niet binnen Jeruzalem's muren, maar worden wel gedreven door een diepe eerbied

voor het door God gegeven en geschreven Woord. Zij willen aan de boodschap niets veranderen noch iets daarvan afdoen.

De HSV wordt soms ook (fel) bekritiseerd. Met name de GBS staat er afwijzend tegenover. We hebben de kritiek van de GBS en in de pers in hoofdstuk 6 geïnventariseerd. Er bleken in het geheel geen steekhoudende argumenten aan ten grondslag te liggen.

In hoofdstuk 7 hebben we twaalf gedeelten uit de HSV vergeleken met de SV en de NBG1951. Soms is de vertaling van de HSV iets beter, soms iets minder, maar we tekenen hierbij aan dat het gaat om minimale semantische verschillen. In z'n algemeenheid blijkt de HSV zonder meer betrouwbaar. De HSV is meestal ook duidelijker. Ten opzichte van de SV is sprake van een reusachtig verschil, maar ook ten opzichte van de NBG1951 is de leesbaarheid verbeterd. Onze slotconclusie is dat de HSV een alleszins bruikbare en betrouwbare herziene vertaling is!

De stichting HSV werkt gestaag door aan de completering van de HSV. Wij adviseren de generale synode opnieuw een deputaatschap in te stellen die het werk van de stichting HSV blijft volgen en toetsen. Graag zien we dat de instructie van dat deputaatschap wordt uitgebreid zoals voorgesteld in paragraaf 5.4. Eind 2009 wordt een complete uitgave van de Herziene Statenvertaling verwacht. Op dat moment kan de vraag waarover het eventuele deputaatschap zich moet buigen, concreter worden, namelijk of de HSV al dan niet ingevoerd moet worden als kerkelijk aanvaarde Bijbelvertaling, in plaats van of naast andere vertalingen (SV en NBG1951). Daarbij zal ook een rol spelen grond 4 van besluit a. in artikel 15 van GS Mariënberg 2005/2006 waarin de verwachting wordt uitgesproken dat de NBG 1951 over enige tijd niet meer gemakkelijk verkrijgbaar zal zijn.

XVII. Rapport inzake het landelijk kerkblad De Bazuin en de website van de Kerken

De synode heeft de kerken gediend met het vaststellen van een redactiestatuut, regelingen en een instructie voor deputaten-curatoren; tevens benoemde de synode deputaten.
In dit rapport komen aan de orde de opdrachten welke de synode aan deputaten gegeven heeft alsmede een aantal onderwerpen waarvoor deputaten uw aandacht vragen.

Ons rapport heeft onderstaande inhoud:
1. Bezinning op ons werk: Vertrouwen op de HERE en inzetten voor Doorgaande Reformatie.
2. Uitgave en ontvangst van het landelijk kerkblad.
3. De naleving van de Regelingen en het Redactiestatuut.
4. De schriftuurlijke koers van het landelijk kerkblad.
5. Het aanstellen van redactieleden.
6. Het aanstellen van redactiemedewerkers met een bijzondere taak.
7. Het, indien mogelijk, aanstellen van een communicatiedeskundige.
8. Het bespreken van het beleid met de redactie.
9. Het opstellen van een instructie voor het realiseren van een website voor de kerken.
10. De vertegenwoordiging van de kerken inzake het landelijk kerkblad.
11. Taakverdeling binnen de curatoren.
12. Archief.
13. Financiën en administratie.
14. Vraag om besluitvorming.

Bijlage 1: Verklaring inzake bescherming van persoongegevens.
Bijlage 2: Instructie webmaster.
Vertrouwelijke bijlage: Geen blokabonnement in Bergentheim/Bruchterveld.

1. Bezinning op ons werk: Vertrouwen op de HERE en inzetten voor Doorgaande Reformatie

De synode van Mariënberg-2005 was van mening dat het belangrijk is dat er Gereformeerd onderwijs en Gereformeerde toerusting plaats vindt vanuit Gods Woord.
Het blad Reformanda is daartoe door De Gereformeerde Kerken overgenomen.

Als gelovigen hebben wij grote voorrechten met elkaar gemeenschappelijk: één Geest, die het lichaam van de kerk beheerst, één Here in wie wij allen geloven, één Vader die het leven van al Zijn kinderen leidt. In het gezin van de Vader is er een grote verscheidenheid aan gaven en ambten.
De kinderen van dat gezin van Vader zijn echter allemaal bevlekt door zonde. Dat maakt dat er veel verkeerd gaat in dat gezin. De gegeven eenheid wordt vaak beschadigd.
Gods Woord roept daarom op om de dwaling geen kans te geven, en elkaar in liefde te verdragen.
Ootmoed voor God maakt geduldig ten opzichte van de naaste en geeft lankmoedigheid in plaats van toorn en haastige kritiek. Het geeft ook vastberadenheid om tegelijkertijd pal te staan voor de waarheid die ons in Jezus Christus is geschonken.
Het vasthouden van De Waarheid, dat heeft onze voortdurende aandacht en alertheid nodig. De verleidingen om af te dwalen van het rechte pad zijn veel en groot. Gelukkig mogen wij weten en geloven dat het God Zelf is, Die ervoor zorgt dat onze zonen en dochters zullen profeteren, onze jongelingen gezichten zullen zien, de ouden dromen zullen dromen en dat zelfs onze dienstknechten en dienstmaagden de Geest ontvangen en zullen profeteren. Het is Geest van Christus die werkt in het hart van de gelovigen. Hij geeft de aansporing: Bewaar het pand dat u is toevertrouwd. Dat is geen onmogelijk opgave maar een mogelijkheid. Dankzij het verzoenend offer van Jezus Christus, de Heer van de kerk.

Redactie en curatoren merken op dat naast aandacht voor het behouden van het ware geloof, ook aandacht nodig is voor de overleggingen van het hart. Dat zijn de gedachten van menselijk denken en daarnaar handelen, om het evangelie zijn aanzien te benemen. De menselijke geldingsdrang werpt o zo gauw een schans op tegen de kennis van God. Dan is het gevaar aanwezig dat deze persoonlijke geldingsdrang de overhand krijgt in het dagelijks leven, bóven het in de praktijk brengen van Gods Woord. Ook al wordt het Woord met de mond Schriftuurlijk beleden.
We zien ongebondenheid gestalte krijgen als er gestreden moet worden om Gods Woord ook daadwerkelijk in het dagelijks leven doorwerking te doen vinden. Als broeders en zusters een vrijheid
opeisen die gegrond is op de eigen wil en op eigen inzicht en af willen van Gods liefdegebod omdat zij het leven daarnaar als knellende regelgeving ervaren.
We hopen en bidden dat het de ambtsdragers gegeven wordt dat zij het Woord verkondigen, erop aandringen, gelegen of ongelegen, weerleggen, bestraffen en bemoedigen met alle lankmoedigheid en onderrichting. We weten dat er een tijd komt dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen, maar naar hun eigen begeerte zich leraars bijeen zullen halen. Dan zal de maximale toerusting, welke met de aan ons geschonken Bazuin mogelijk is, wat ons betreft niet weerhouden worden. Het gaat om de doorgaande inwerking van Gods Woord in ons leven. De Here schonk ons daarbij in zijn genade de hulpmiddelen van gereformeerde

belijdenissen en een gereformeerde kerkenorde. Om het leven in de gemeente te bewaren bij Zijn Woord en om de toerusting van Zijn schapen veilig te stellen.

Dit vraagt verdraagzaamheid, vastberadenheid en nauwgezetheid van allen die de Here Jezus Christus waarlijk liefhebben. Verdraagzaamheid jegens de broeder en zuster, en vastberadenheid om de dwaling in leer en gedrag weg te doen uit ons midden.
Wij zullen aan Gods Woord niet toedoen en niet afdoen.
We weten ons gedragen door de liefde die alles verdraagt, gegrond op de eenheid van de Geest. Hij bewerkt de geestelijke eenheid met al de leden van de gemeente van Christus. De Geest van God is de Band en Samenvoeger van het lichaam van Christus. Hij geeft ons de kracht om te werken aan vrede in gemeente. Zijn vrede is de volmaakte verhouding met God en mensen, zodat elk mens gaaf en volkomen tot zijn recht komt.

Dat vraagt van ons dat we onze eigen kleinheid kennen. Wetend dat we in eigen kracht niet in staat zijn om deel te blijven uitmaken van het lichaam van Christus en om mee te werken aan de opbouw daarvan. Dan zien wij op de HERE. De trouwe God van het Verbond. Hij zal ons helpen in onze aardse moeiten. Daar weet Hij van. Reeds de Psalmdichter ging naar deze God, Die altijd te vertrouwen is en doet wat Hij belooft. Onze God weet, dat onze levensweg moeilijk kan zijn en ons zwaar kan vallen. Als wij onze ogen opheffen naar de bergen, en zien de moeilijke gang die ons wacht, vragen wij waar onze hulp vandaan zal komen. Dan komt die heerlijke raad om op de HERE alleen te vertrouwen omdat Hij onze Bewaarder is en in orde maakt dat wij onze levensweg kunnen gaan. Ook al valt de weg ons zwaar, Hij zegt ons om al onze moeiten op Hem af te wentelen. En de grootste moeite is toch wel om af te zien van eigen inspanningen, eigen geldingsdrang en alleen op de HERE te vertrouwen.
Daarom roept de Here ons toe: Houdt vast wat gij hebt opdat niemand uw kroon neme. Dat geeft ons elke dag weer nieuwe energie om door te gaan met de opdracht die we hebben: het toerusten van de schapen die de Here wil vergaderen. Dat is: het bevorderen van Doorgaande Reformatie op alle terreinen van ons leven.

Redactie, medewerkers en curatoren zijn de Here dankbaar dat zij waardig gekeurd zijn om aan Doorgaande Reformatie te mogen meewerken, met het hemels geschenk dat Hij ons gegeven heeft in een eigen kerkblad. We mogen zijn heerlijk Woord uitbazuinen. Hij is Koning, Almachtig, tot in eeuwigheid.
Als wij onszelf aan Hem toevertrouwen, met wegcijferen van ons eigen kunnen, dàn kunnen we het aan: altijd maar weer op Hem wentelen de moeiten van het onszelf aan Hem toevertrouwen en het op Hem wentelen van de moeiten van het dagelijks leven. Wentelen. Dat geeft aan dat het om een moeizame bezigheid gaat. En dat is het ook. Afzien van jezelf en eigen kracht en alleen van genade willen leven, niet uit werken opdat niemand roeme; in de vreze des HEREN, ieder voor zich en wij allen met elkaar.
Omdat Hij met ons meegaat zullen wij optrekken. Dan zullen we tot onze eigen verwondering ervaren dat we de opdracht die Hij ons geeft zullen volbrengen.
Hem kennen is het begin van de wijsheid, en deze geeft Hij:
Wentel uw weg op de HERE en vertrouw op Hem, en Hij zal het maken. (Psalm 37:5)

2. Uitgave en ontvangst van het landelijk kerkblad

2.1. Instructie en regeling.
De synode oordeelde de toerusting voor elk gezin zo belangrijk, dat hij besloot een blokabonnement in te stellen. Het doel hiervan is dat elk adres/kerklid van De Gereformeerde

Kerken elke week een kerkblad in huis ontvangt. Zodat alle schapen in staat zijn om kennis te nemen van de inhoud van De Bazuin, tot hun toerusting om te leven in een wereld die steeds meer afdwaalt van de HERE.
Over dit eerste punt van de instructie is door de deputaten veel gesproken: verantwoordelijk voor uitgave en ontvangst van het landelijk kerkblad 'De Bazuin'.
Dat was de eerste taak waarvoor deputaten zich gesteld zagen.
Hoe dit doel te bevorderen en na te streven als het besluit van de synode inzake het blokabonnement in rekening wordt gebracht? In de 'Regelingen voor het "Landelijk Kerkblad" van de Gereformeerde Kerken in Nederland' wordt dit blokabonnement onder 4.1 zo verwoord: "Het kerkblad wordt als gedrukt blad door de plaatselijke kerken zelf ter beschikking gesteld aan alle adressen van de leden. Dit komt neer op het instellen van een blokabonnement.
Daarnaast kan er ook een abonnement worden genomen door particuliere belangstellenden buiten de kerken".

2.2. De uitvoering in de praktijk

2.2.1. De ontvangst door de kerken

Op 11 november 2006 hebben we de scriba's van alle Gereformeerde Kerken gevraagd de adresgegevens van hun leden aan ons te melden, in verband met de toezending van De Bazuin.
Alle kerken hebben aan dit verzoek voldaan, met uitzondering van de kerk te Bergentheim/ Bruchterveld en omstreken. De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld en omstreken (in het vervolg BBR) berichtte ons op 7 december 2006 om de adresgegevens niet aan ons door te geven. Bij dit besluit was geen argumentatie aangegeven.
Deputaten hebben daarop de scriba van BBR verzocht om de argumentatie terzake van het niet verstrekken van de adresgegevens. Op 7 december 2006 ontvingen deputaten van br. Hutten een
e-mail met daarin de argumenten van de kerkenraad. Daarbij kregen deputaten de toezegging dat er nog een officieel schrijven volgt. Daarna volgden nog enige activiteiten onzerzijds. De betreffende documenten zijn opgenomen in een vertrouwelijke bijlage bij dit rapport.

2.2.2. De ontvangst binnen de gemeenten

We moesten constateren dat één lid van de kerken welke een blokabonnement hebben, het landelijk kerkblad niet wilde ontvangen. Dit is door curatoren gemeld aan de desbetreffende kerkenraad, omdat de kerkenraad de houder van het abonnement is.

2.2.3. Abonnementen-administratie

Omdat door aanwas/attestaties/mutaties de adressen van de gemeenten voortdurend veranderen zullen de kerkenraden wijzigingen in hun adressenbestanden ook door moeten geven aan de administratie. Zodat de bezorging geen gevaar gaat lopen.
Momenteel zijn er ongeveer 900 abonnementen afgesloten; de helft komt voor rekening van hen die geen lid zijn van een Gereformeerde Kerk.

3. De naleving van Redactiestatuut en Regelingen

3.1. Van verenigingsblad naar kerkblad

Reformanda was een blad van een vereniging. Broeders en zusters hadden de handen ineen geslagen om het kerkvolk op te roepen om de wacht te betrekken op Sions muren. Dat bracht waarschuwing en polemiek mee. En weerstand.

De Bazuin is een blad van de kerken. Het doel is toerusting van alle gemeenteleden opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaakt toegerust. Dat vraagt om artikelen welke de Schrift uitleggen en toepassen op alle terreinen van het leven waar Gods kinderen geroepen worden het licht en de vrede van hun Heer en Heiland uit te stralen. Artikelen welke richting geven aan het ware geloof. Altijd is nodig dat wij leren uit de Schrift, dat we dwalingen leren onderkennen en weerleggen, dat we onszelf kunnen verbeteren door ons in te spannen om steeds meer naar Gods Woord te leven en dat we daarvan kunnen meedelen aan allen die de Here op ons levenspad brengt.
Dat betekent artikelen die onderwijs geven in en vanuit de Schriften, de belijdenis en de toepassing daarvan in het dagelijks leven: Doorgaande reformatie.
De synode gaf daartoe een Redactiestatuut en Regelingen.
Daarnaast moet opgemerkt worden dat de redactie van sommige abonnees, die geen lid zijn van één van de Gereformeerde Kerken, de vraag krijgt om, op een duidelijke en vriendelijke wijze, meer aandacht te schenken aan de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt.

3.2. Het redactiestatuut
Redactie en curatoren hebben twee maal met elkaar vergaderd.
Daarnaast is door een afvaardiging van curatoren met elk redactielid individueel een gesprek gevoerd over het zijn van redacteur. Met de hoofdredacteur is ook afzonderlijk gesproken.

3.3. De regelingen
Wat betreft de Regelingen zijn curatoren van mening dat deze door redactie en schrijvers conform de Regelingen in acht zijn genomen.
Daardoor kon het kerkblad tot toerusting van de lezers zijn.

4. De schriftuurlijke koers van het kerkblad
De redacteuren hebben, naar het oordeel van de curatoren, een schriftuurlijke koers aangehouden.
Deputaten zijn vanuit de kerken niet aangesproken op de koers van het kerkblad.
Deputaten zijn vanuit de kerken ook niet aangesproken op hun handelen.

5. Benoeming van de redactieleden

5.1. Aanstelling van redacteuren en medewerkers
5.1.1. Redactie
De synode van Mariënberg 2005 besloot in punt vier van de instructie het volgende: “Zij zullen de leden van de redactie schriftelijk aanstellen. Daartoe zullen zij in eerste instantie de redactieleden van het over te nemen blad Reformanda benaderen”.
Hoe zou een kerkblad aan zijn doel kunnen beantwoorden als er geen redactie en schrijvers zijn?
In een van de eerste gesprekken met de ‘oude’ redactie kwam het volgende verzoek naar voren:
Ds. Van Gurp en br. Koekkoek (op termijn) willen geen redactielid meer zijn maar wel als redactie-medewerker aan het blad verbonden blijven.
Door de deputaten is br. T.L. Bruinius benoemd tot hoofdredacteur, ds. S. de Marie tot plaatsvervangend hoofdredacteur en br. Ad. J. Koekkoek tot redacteur. Om te zorgen voor continuïteit zijn de redactieleden voor verschillende termijnen, twee of vier jaar, aangesteld.
Deputaten zijn nog naarstig op zoek naar versterking van de redactie en uitbreiding van de lijst met redactiemedewerkers. De kerkenraden zijn door middel van een schrijven verzocht

om uit te zien naar geschikte broeders of zusters die in aanmerking zouden kunnen komen om redactie en redactie-medewerkers te versterken. Tot op heden heeft dit nog geen concreet resultaat opgeleverd.

5.1.2. Redactiemedewerkers

In samenspraak met de redactie en deputaten zijn door de redactie de volgende medewerkers benoemd:
R. Antonides-Beijes, H. Griffioen, Ds. P. van Gurp, Anneke Heres, Corneel Koster, N. Korevaar-Venhuizen, H. Oosterhuis, H.P. de Roos, Jaap Sikkens en Martine Sikkens.
Eveneens in overleg met curatoren zijn tot aspirant-medewerkers benoemd P. Drijfhout en Elisabeth de Marie

5.2. Voortgang van het redactionele werk

Curatoren zijn de redactie en de medewerkers erkentelijk voor het vele werk dat zij doen om de schapen van de kudden Gods in Nederland toe te rusten tot ontwikkeling van hun geloof en tot dienstbetoon. Elke week weer. Dat is een hele inspanning. Het vraagt binnen het redactieteam eenheid van geest, open staan voor elkaar en een nauwe samenwerking om het kerkvolk, jong en oud, te voorzien van Schriftuurlijk verantwoorde toerustende artikelen.
Het is verwonderlijk dat de Here redactie en medewerkers tot dit alles in staat stelt. Met zo een klein getal wordt zo een groot werk volbracht.
Curatoren zien met dankbaarheid dat in het Koninkrijk der Hemelen dit manna voor Israël elke week weer ontvangen mag worden.
In verband met het zijn van een landelijk kerkblad bestaat thans het voornemen om een rubriek te openen in verband met het daadwerkelijk onderlinge meeleven met elkaar. Het ligt in de bedoeling om bij de realisering daarvan de diaconieën te betrekken.
De vorming van de redactie is een onderwerp van grote aandacht. Versterking van de redactie is nodig. Curatoren zijn er tot op heden niet in geslaagd om de redactie te versterken met bekwame redacteuren.
Wij vragen uw gebed dat de Here ons broeders en zusters wil geven die bekwaam zijn om aan het redactiewerk deel te nemen.

6. Toegevoegde Medewerkers

In de instructie is onder punt 5 aan ons het volgende opgedragen:
"Zij zullen aan de redactie medewerkers toevoegen met bijzondere taken, te weten:
- leden van de eindredactie door wie het blad persklaar gemaakt wordt;
- een administrateur;
- een medewerker voor de financiële administratie;
- een redactiesecretaris;
- een webmaster."

6.1. Eindredactie
De broeders E. Korevaar en R. Kreeft zijn door de deputaten benoemd tot eindredacteur.

6.2. Administrateur
Als administrateur is door deputaten benoemd broeder J. Groeneveld.
Helaas moesten wij in april 2007, voor ons verblijf op deze aarde, afscheid nemen van onze broeder J. Groeneveld. De begrafenis werd namens redactie en curatoren bijgewoond door de broeders Admiraal, Bruinius en Teunis. In De Bazuin is ter nagedachtenis een In Memoriam geplaatst.
Curatoren hebben in hun vergadering van 27 april 2007 zuster S. Admiraal-Prins tot administrateur benoemd. Naar een plaatsvervangende administrateur wordt nog omgezien.

6.3. Financiële administratie
Tot penningmeester is benoemd zuster M.F. Tollenaar-Kuiper, haar plaatsvervangster is zuster
S. Admiraal-Prins.

6.4. Redactiesecretaris
Wat betreft de redactiesecretaris is er overleg geweest met de redactie. Om te komen tot een zinvolle invulling van deze functie heeft de redactie in samenwerking met curatoren een functieomschrijving op papier gezet. Op dit moment is er nog geen beschikbare broeder of zuster gevonden voor deze functie.
Curatoren zijn voornemens tot actieve werving over te gaan, in overleg met de redactie. Tussen hoofdredacteur, redacteuren en redactiesecretaris is een nauwe en intensieve samenwerking nodig.

6.5. Webmaster
Broeder C. van Egmond is door deputaten benoemd tot webmaster van de site van ‘De Bazuin’ en van de site van de kerken. Ook zal deze broeder verantwoordelijk zijn voor het technisch onderhoud van deze sites.
De instructie is als bijlage toegevoegd. Broeder L. Groeneveld is als contact persoon aangewezen tussen de webmaster en de curatoren.

7. Deskundige op communicatiegebied
Nu De Bazuin gestart is, en we ervaring beginnen op te doen met het zijn van een landelijk kerkblad en niet het blad van een vereniging, zijn deputaten van plan om zich, in samenspraak met de redactie, een oordeel te vormen omtrent de eventuele invulling van een deskundige op communicatiegebied.

8. Contact met redactie
Thans zijn curatoren twee keer met de redactie en medewerkers bijeen geweest. De sfeer tijdens deze vergadering was goed. Curatoren zijn de Here dankbaar dat Hij ons deze mogelijkheden heeft gegeven.
Curatoren waren blij verrast met de aanstekelijke overgave waarmee redactie en schrijvers zich willen inzetten. Goed gemotiveerd en beseffend dat zij hun werk doen in afhankelijkheid van onze hemelse Vader. Hem komt dan ook alle dank toe.
Met de hoofdredacteur is er door een afvaardiging van curatoren op 6 juni 2007 een gesprek gevoerd met betrekking tot de koers en de vormgeving daarvan.

9. Websites

De website van 'De Bazuin' is in april 2007 operationeel geworden: www.gereformeerdkerkbladdebazuin.nl. Enkele weken na de verschijning van de papieren versie zal het betreffende nummer van 'De Bazuin' op de website worden geplaatst.
De website van de kerken is nog in ontwikkeling op dit moment. Het streven is om deze uiterlijk in de tweede helft van juni 2007 te openen: www.gereformeerdekerkenhersteld.nl.
De kerken zal de mogelijkheid geboden worden informatie op deze site te plaatsen.

10 . Vertegenwoordiging van de kerken

Deputaten hebben namens de kerken een contract afgesloten met HAMI-Drukkers te Doesburg. Deze drukkerij verzorgt het drukken en verzenden van De Bazuin.
In verband met het werken met adresgegevens heeft HAMI een verklaring gegeven dat het omgaan met deze gegevens in overeenstemming is met de wet bescherming persoonsgegevens.

11. Taakverdeling binnen de curatoren

In de vergadering van 27 november 2006 zijn deputaten tot de volgende taakverdeling gekomen:
Broeder A. Admiraal zal het voorzitterschap op zich gaan nemen, terwijl broeder L. Groeneveld als secretaris zal gaan fungeren. Broeder W.J. Sikkens zal de financiële afhandeling, belasting technische zaken en andere relevante, daarmee samenhangende zaken voor zijn rekening nemen. De broeders A. van Egmond en C.A. Teunis zullen wat meer projectmatig werken.
Onze secundus, broeder J. Horst, wordt op de hoogte gehouden van de gang van zaken binnen deputaten.

12. Archief

12.1. Huisvesting

Deputaten hebben getracht een geschikt adres te vinden voor huisvesting van het archief. In eerste instantie werd gedacht aan de Stichting Het Theologisch Boek. Nadat deze stichting hierover schriftelijk is benaderd, deelde de stichting ons mee dat alle documenten welke bewaard worden door de stichting ook eigendom worden van de stichting. Deputaten hebben besloten om van deze mogelijkheid geen gebruik te maken omdat op deze manier de archieven van de kerken het eigendom van een particuliere stichting worden.
Het archief is momenteel onder gebracht bij medewerkenden van De Bazuin.

Verder wordt nog gesproken over het archief van Reformanda, met name artikelen uit de oude doos. Er wordt aan gedacht om zoveel mogelijk digitale artikelen te bewaren en op de website van De Bazuin te plaatsen. Met de redactie is contact opgenomen om te zorgen dat alle artikelen die nu op de website van Reformanda staan, bewaard worden en op de website van De Bazuin geplaatst worden.

12.2. Het beheer van de archieven

Curatoren hebben besloten dat de archieven van het landelijk kerkblad 'De Bazuin' en van het voormalige blad 'Reformanda' beheerd en bewaard worden door curatoren, omdat deze eigendom zijn van de kerken. .

13 Financiën en Administratie

13.1. Vermogen en kostenverdeling

De vereniging 'Reformanda' kon het landelijk kerkblad 'De Bazuin' een goede start geven door een startkapitaal van ongeveer € 45.000,-. Dit is wat aan de lage kant.
Deputaten hebben voor 2007 het abonnementsgeld van het landelijk kerkblad 'De Bazuin' gesteld op € 59,- per jaar. In deze abonnementsprijs zijn alleen de kosten van de drukker en verzendkosten verrekend. De abonnementsprijs is op € 59,- gehouden om de overgang naar De Bazuin niet onnodig te hinderen. Iedere wijziging kan abonnees ertoe bewegen het abonnement op te zeggen. Dit zou in strijd zijn met de gedachte dat De Bazuin er is ter verdediging, toerusting en ontwikkeling van het gereformeerde leven. Ook een abonnementsprijsverschil tussen wel of geen blokabonnee is thans, mede om eerdergenoemde reden, afgewezen.
Daarnaast constateren deputaten dat de giften, die Reformanda eerder ontving, nu minder worden.
Het zou dus mogelijk zijn dat curatoren zich genoodzaakt zien om de abonnementsprijs in opwaartse richting aan te passen als de kosten de baten gaan overschrijden. Voorlopig is dit nog niet aan de orde. Wel wijzen curatoren erop dat alle andere kosten nu verrekend worden ten laste van het saldo dat de vereniging 'Reformanda' heeft nagelaten.
Deputaten sluiten het thans niet uit dat er met ingang van 2008 een verhoging van de abonnementsprijs noodzakelijk zal blijken te zijn. Gedacht wordt aan een bedrag van 10 euro. We verwachten in november een vrij redelijke financiële prognose te kunnen geven omtrent de vermogenspositie en de gewenste abonnementsprijs. Deputaten zijn gaarne bereid om ter synode deze prognose te verstrekken en toe te lichten.

13.2. Abonnementen

Mutaties voor wat betreft de betalingen van het abonnement zullen in het volgende kwartaal bijgesteld worden. De penningmeester zal elk kwartaal een rekening sturen naar de scriba's of contactpersonen van de kerken. Leden die in het komende kwartaal het blad gaan krijgen worden aangeslagen in het volgende kwartaal. Hetzelfde geldt wanneer in een plaatselijke kerk een lid vertrekt naar een andere gemeente. In het lopende kwartaal zal de plaatselijke kerk, waar het lid vertrokken is aangeslagen worden op de stand die gold per eerste datum van het kwartaal. Toezending van nummers naar leden die van plaatselijke gemeente wisselen zal zo spoedig mogelijk worden verwerkt. Daartoe is het van het grootste belang dat de scriba's of contactpersonen met onmiddellijke ingang mutaties in het ledenbestand doorgeven aan de administrateur, zuster S. Admiraal-Prins, zodat toezending naar alle leden van de Gereformeerde Kerken, met uitzondering van Bergentheim/Bruchterveld, gewaarborgd blijft.

Om er voor te zorgen dat de ledenbestanden op tijd bij de administrateur zijn, hebben curatoren een brief geschreven aan de scriba's/kerkenraden waarin wordt verzocht een zo actueel mogelijk ledenbestand door te geven aan de administrateur. Ook achten de curatoren het wenselijk om
een contactpersoon aan te stellen in iedere plaatselijke gemeente, met uitzondering van Bergentheid/Bruchterveld, die als aanspreekpunt zal dienen binnen de plaatselijke gemeente

voor wat betreft de actuele ledenbestanden, verkeerde bezorging en andere zaken die de toezending van het kerkblad aangaan.
In Bergentheim/Bruchterveld en omstreken worden alle abonnees individueel geadministreerd.
Dat geldt ook voor alle abonnees die geen lid zijn van een Gereformeerde Kerk.

13.3. Vergoedingen
Het redactiestatuut zegt in paragraaf 9.1 dat deputaten curatoren op voorstel van de redactie eventuele vergoedingen zullen vaststellen voor redacteuren en medewerkers. Mede met het oog op de continuïteit zijn deputaten van mening dat het redelijk en billijk is om aan de eindredacteuren en de hoofdredacteur een vergoeding voor hun werkzaamheden toe te kennen.
De beide eindredacteuren genoten t/m 2006 vanwege de Vereniging Reformanda reeds een vergoeding. Deputaten hebben de gevolgen van vergoedingen op het fiscale gebied voor de betrokken redacteuren na laten gaan. Ten tijde van het opstellen van dit verslag zijn deputaten nog in gesprek met de eindredacteuren en in overleg met de fiscus over de vorm en hoogte van hun vergoeding.
Met de hoofdredacteur is in beginsel overeenstemming omtrent een vergoeding in verband met het hoofdredacteurschap.
De redactiewerkzaamheden worden door betrokkenen onbezoldigd verricht, evenzo doen de toegevoegde medewerkers en curatoren hun werkzaamheden pro deo.

13.4. Bijzondere gift
Deputaten ontvingen van een lezer van ons blad een gift met de bestemming om deze te gebruiken voor het uitgeven van schetsen.
Zodra binnen ons kerkverband een organisatie aanwijsbaar is zullen we daarmee in contact treden om over de bestemming van deze gift door te spreken.

14. Vraag om besluitvorming
14.1. Instructie, Redactiestatuut en Regelingen
Deputaten-curatoren verzoeken de synode om
1. de Instructie voor de Deputaten Curatoren Landelijk Kerkblad en Website;
2. het Redactiestatuut “Landelijk Kerkblad” van de Gereformeerde Kerken in Nederland;
3. de Regelingen van het “Landelijk Kerkblad” van de Gereformeerde Kerken in Nederland zoals vastgesteld op 30 september 2006 door de generale synode te Mariënberg 2005/2006 op te nemen in de acta van de synode welke te Zwolle gehouden wordt.
Reden hiervoor is dat in de acta van de te Mariënberg gehouden synode niet de definitieve versie is opgenomen, zoals deze door de generale synode is vastgesteld op 30 september 2006.

14.2. De tekst uit 2 Timotheüs 3:16,17
Tevens verzoeken deputaten de synode om de tekst uit 2 Timotheüs 3:16,17 zoals deze is weergegeven op het titelblad van De Bazuin, vast te stellen als behorende tot het devies van het landelijk kerkblad en het besluit hieromtrent op te nemen in de acta. De tekst luidt als volgt: “Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot weerlegging, tot verbetering, tot onderwijzing die in de rechtvaardigheid is; Opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaakt toegerust.”
Deputaten en redacteuren zijn van mening dat deze weergave van de tekst de meest zuivere is.

14.3. Instructie webmaster
Voorts verzoeken deputaten om de instructie voor de webmaster een plaats te geven in de acta.
De instructie is als bijlage bij dit rapport opgenomen.

14.4 De tekst uit Psalm 37:5
We vragen u om te besluiten dat de tekst uit Psalm 37:5 de tekst zal zijn op het titelblad van de website van de kerken: “Wentel uw weg op de HERE en vertrouw op Hem, en Hij zal het maken.”

14.5 Decharge
Deputaten vragen om decharge voor de redactie en henzelf voor het door hen gevoerde beleid.

Bijlagen

1. Vertrouwelijk informatie verwijderd in web-versie

2. Instructie webmaster: Zie pagina 12.

Vertrouwelijke informatie verwijderd in web-versie

Bijlage 2: Instructie webmaster

INSTRUCTIE VOOR DE WEBMASTER VAN DE WEBSITES
VAN
"DE GEREFORMEERDE KERKEN" EN HET KERKBLAD "DE BAZUIN"

De webmaster is belijdend lid van één van de Gereformeerde Kerken.
Hij is als medewerker met een bijzondere taak werkzaam en toegevoegd aan de redactie van het kerkblad 'De Bazuin'.

De webmaster is verantwoordelijk voor de vormgeving van tekst en beeld van de websites.
De webmaster draagt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van de aangeleverde informatie.
De werkzaamheden van de webmaster bestaan uit
. de technische opbouw van de website van DE GEREFORMEERDE KERKEN;
. de technische opbouw van de website van DE BAZUIN;
. het onderhoud en het beheer van beide websites;

De webmaster maakt per kalenderjaar een begroting van de door hem te maken kosten. Deze begroting dient hij in bij de 'medewerker voor de financiële administratie' van de redactie van het kerkblad. Na goedkeuring van de begroting kan de webmaster de door hem gemaakte kosten declareren bij of ter betaling doorgeven aan 'de medewerker voor de financiële administratie'.

De webmaster zal van zijn werkzaamheden verslag uitbrengen aan de redactie. De redactie bepaalt de frequentie daarvan.

De inhoud van de website van DE GEREFORMEERDE KERKEN wordt bepaald door de 'deputaten curatoren landelijk kerkblad en website'. Deze deputaten zijn verantwoordelijk voor de schriftuurlijkheid daarvan. Zij kunnen een belijdende lid van één van De Gereformeerde Kerken benoemen, die zorgt voor plaatsing van informatie op deze website.

De inhoud van de website van DE BAZUIN wordt bepaald door de redactie van het blad. De redactie is verantwoordelijk voor de schriftuurlijkheid daarvan. De redactie draagt zorg voor plaatsing van informatie op deze website.

Namens Deputaten Curatoren

A. Admiraal, voorzitter L. Groeneveld, secretaris.

Bijlage: 1.

Redactiestatuut *"Landelijk Kerkblad"* **van de Gereformeerde Kerken in Nederland**

1. Verhouding Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad en redactie

1.1. Het kerkblad is eigendom van de kerken.
1.2. De Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad stellen op voordracht van de redactie nieuwe redactieleden aan en kunnen redactieleden zonodig ontslaan. Alleen belijdende leden van de Gereformeerde kerken kunnen redactielid zijn.
1.3. De redactie is m.b.t. de koers en de schriftuurlijkheid verantwoording verschuldigd aan de Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad.
1.4. De redactie zal tenminste eenmaal per jaar met de Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad vergaderen over het beleid van het blad.

2. Inhoud

2.1. De redactie bepaalt de inhoud van het blad. Zij is daarbij gebonden aan de richtlijnen die voor de inhoud van het kerkblad gelden, zie hiervoor de Regelingen van het Landelijk Kerkblad.

2.2. De redactie opent zijn rubrieken voor informatie uit de plaatselijke kerken, die nuttig zijn voor andere Gereformeerde kerken.

2.3. De redactie is verantwoordelijk voor de plaatsing van alle artikelen, de inhoud van de artikelen moet dienstig zijn aan het aangegeven doel van het blad.

2.4. De redactie stelt haar rubrieken niet open voor schrijvers buiten de Gereformeerde kerken dan alleen in grote uitzondering en alleen na toestemming van de deputaten.

3. Organisatie redactie

3.1. Er wordt een redactie gevormd die bestaat uit tenminste 3 redacteuren. Deze worden door Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad schriftelijk benoemd.
Deze zijn belast met het schrijven van artikelen, begeleiden van medewerkers, en beoordelen van ingezonden stukken uit de kerken.

3.2. De Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad wijzen, na overleg met de redactie, uit de redactie een hoofdredacteur en een plaatsvervangend hoofdredacteur aan.

3.3. De Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad zullen aan de redactie medewerkers toevoegen met bijzondere taken, zoals eindredactie waardoor het blad persklaar wordt gemaakt (eindredacteur), administratie van lezers (administrateur) en/of financiële administratie , of secretariële ondersteuning (redactie-secretaris). Deze medewerkers maken geen deel uit van de eigenlijke redactie.

4. Hoofdredacteur

4.1. De hoofdredacteur is verantwoordelijk voor de redactie van het blad

4.2. De hoofdredacteur fungeert als voorzitter van de redactie en eventuele vergaderingen van redactie en medewerkers
Hij
1. coördineert, stimuleert en bewaakt het redactiewerk,
2. zorgt voor het tijdig en in volkdoende mate binnenkomen van kopij,
3. bereidt vergaderingen van redactie en van redactie en medewerkers voor,
4. bereidt besluitvorming door deze vergaderingen voor,
5. zit deze vergaderingen voor,
6. vertegenwoordigt de redactie naar medewerkers, deputaten-curatoren en derden,
7. neemt zonodig eindbeslissingen over de plaatsing van artikelen,
8. handelt in dringende gevallen correspondentie af, na overleg met de betrokken redacteur,
9. de hoofdredacteur kan zich, indien hij dat wenst, laten adviseren door deskundig geachte leden in volle rechten van één der kerken, van de adviesaanvraag doet hij mededeling aan redactie en curatoren.

5. Redacteuren

5.1. Een redacteur is als regel verantwoordelijk voor een hoofdrubriek. Hij schrijft zelf artikelen en geeft leiding aan het werk van de aan hem toegewezen medewerkers

5.2. Wanneer een redacteur van mening is dat een artikel van een medewerker in ongewijzigde vorm niet geplaatst kan worden, zal hij trachten met goedkeuring van de medewerker het artikel in aangepaste vorm te plaatsen. De redacteur kan een artikel weigeren, na overleg met de betrokken medewerker. Hij dient de redenen van weigering vervolgens schriftelijk
kenbaar te maken aan deze medewerker.

5.3. De redacteuren komen tenminste tweemaal per jaar in redactievergading bijeen om het gevoerde en te volgen beleid te bespreken.

6. Medewerkers

6.1. Medewerkers worden door de redactie schriftelijk benoemd. Alleen belijdende leden van de Gereformeerde kerken kunnen medewerker zijn.

6.2. Tenminste tweemaal per jaar, en zo vaak als nodig is, zal een vergadering van redactie en medewerkers worden belegd, om het te voeren beleid te bespreken.

6.3. Een medewerker kan tegen een besluit van een redacteur, betreffende het wijzigen en/of het wel of niet plaatsen van een artikel in beroep gaan bij de redactie.

7. Ingezonden stukken

7.1. Ingezonden stukken anders dan betrekking hebbend op informatie vanuit de kerken, worden in de regel niet geplaatst. In voorkomende gevallen kan op deze regel een uitzondering gemaakt worden wanneer een betreffend stuk niet in strijd is met de regeling voor het kerkblad. Over plaatsing beslist de redactie.

8. Besluitvorming

8.1. De redactie en de vergadering van redactie en medewerkers streven naar consensus.

8.2. Wanneer onder de redactie of onder redactie en medewerkers consensus niet mogelijk is, beslist de hoofdredacteur.

9. Vergoedingen

9.1. De deputaten-curatoren stellen op voorstel van de redactie eventuele vergoedingen vast voor de redacteuren en medewerkers.

Aldus vastgesteld door de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken te Mariënberg, op haar vergadering op 30 september 2006

XVIII. Brief aan de Synode van de Hersteld Hervormde Kerk
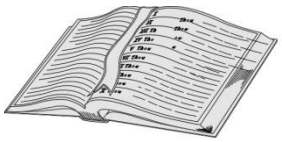
Generale Synode van
De Gereformeerde Kerken in Nederland
(Zwolle 2007/2008

Postadres:
Hesselinkkamp 11
7692 AS Mariënberg
ghplaggenmars@gmail.com

Aan de Synode van de Hersteld Hervormde Kerk
Ds. L.W.Ch. Ruijgrok, scriba
Poelenburgh 9,
2681 NW Monster
scriba@hersteldhervormdekerk.nl

Zwolle, 21 augustus 2008

Weleerwaarde heren,

De generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld), in vergadering bijeen op 17 november 2007 te Zwolle heeft op in haar zitting van 17 mei 2008 besloten aan uw Kerk dit schrijven toe te zenden.

De beweegreden hiervoor is onze roeping om de kerkelijke eenheid te zoeken met allen die eenzelfde geloof naar de Heilige Schrift belijden en die de leer bewaren, die naar de Heilige Schrift is en door De Gereformeerde Kerken in Nederland beleden is in de aangenomen Formulieren van Enigheid. Deze roeping is naar de Schrift (o.a. Joh. 17:11,17,20,21; Fil. 1:27- 2:4; Ef. 3:14 - 4:16; 1 Tim. 3:15,16) en de daarop gegronde belijdenis (o.a. artikel 28 NGB en vraag en antw. 55 HC).

Eerst, wie zijn De Gereformeerde Kerken (hersteld)? Zij komen voort uit de Afscheiding van 1834 en Doleantie 1886, en zijn onder Gods genadige leiding toen in gehoorzaamheid teruggekeerd naar Gods Woord en de bovengenoemde belijdenis van de kerk. Na de Vereniging van 1892 mochten zij in eenheid verdergaan. Toen in 1944 in deze verenigde Gereformeerde Kerken opnieuw in leer en kerkregering volhardende afwijking van Gods Woord werd vastgesteld, vond de zogenaamde Vrijmaking plaats, waardoor De Gereformeerde Kerken werden voortgezet. Vervolgens bleek t.g.v. brede deformatie en afwijking van de leer van de kerk door een serie onschriftuurlijke synodebesluiten in 2003, opnieuw een Vrijmaking noodzakelijk. Dit tot grote treurnis en verdriet, maar alleen zo kon bij gebleken onbekeerlijkheid en afgesloten kerkelijke wegen, de kerk van Jezus Christus in getrouwheid naar art. 29 NGB haar Hoofd Jezus Christus blijven volgen. Alleen zo kon ze zich blijven richten naar het zuivere Woord van God en alles wat daarmee in strijd is, verwerpen.

Nu de synode van De Gereformeerde Kerken zich tot u als Hersteld Hervormde Kerk wendt is dat vanwege onze constatering dat uw kerkgenootschap in 2004 een belangrijke stap gemaakt heeft door zich niet te willen blijven binden aan een verregaand gedeformeerd kerkgenootschap dat bij haar fusie met andere kerkgenootschappen openlijk de geloofsbelijdenis naar de Heilige Schrift had losgelaten. U bent voortgegaan als Hersteld Hervormde Kerk met behoud van de drie formulieren van enigheid.

Wij hebben dit met vreugde opgemerkt. Hierdoor is bij ons tevens de hoopvolle verwachting gewekt dat er bij u wegen geopend zouden kunnen worden om u ook te ontdoen van andere bindingen die de Nederlandse Hervormde Kerk in het verleden heeft gemaakt, maar die niet in overeenstemming met Gods Woord zijn.
Deze verwachtingen werden versterkt door de uitlatingen van sommigen onder u zoals dr. W. van Vlastuin (In: De Kerk op het spel, deel 6; Groen, 1999):

> *Erkenning van schuld is alleen oprecht als we met de beleden zonden breken. Als het onze zonde is geweest dat we niet zijn opgekomen voor het recht van God op geheel onze kerk zullen we dit thans met dubbele kracht moeten doen. Spreken over Gods gericht is alleen geloofwaardig als het samengaat met een oproep tot bekering en reformatie.*
> *Zolang de nieuwe kerk nog geen feit is, zal het besef van Gods ongenoegen over onze kerkelijke situatie de oproep tot reformatie des te klemmender maken. Als we erkennen dat de nieuwe kerk een oordeel van God is, dan zal ons hele gedrag hiervan een belijdenis zijn. Het oordeel van God kunnen we alleen maar vrezen! Bij Gods oordelen past geen gemoedelijke glimlach, maar huiver en ontzetting. (pag. 6)*

Ook u als synode sprak het verlangen naar eenheid uit, waarin u ook betrok de schuld m.b.t. het verleden. U stelde in een persbericht van uw kerk (dd 12 februari 2007),

> *dat zij zich medeschuldig weet aan de breuken en scheuren die zich in heden en verleden hebben voltrokken en dat er wordt uitgezien naar eenheid met allen die in leer en leven op grond van Schrift en confessie kerk begeren te zijn"*

Wij willen uw uitzien naar kerkelijke eenheid zeer waarderen. Toch zal het eerste dat vooraf aan de roep tot eenheid zal moeten gaan, de roep tot terugkeer tot de waarheid moeten zijn, overal waar dat nog nodig is. Het is dan ons inziens niet zo dat ter wille van de eenheid er een aantal "struikelblokken" moeten worden opgeruimd. Eerst zal toch de verhouding tot de Heer van de Kerk weer echt goed moeten zijn. Eerst zal weer aan de Waarheid moeten worden vastgehouden, en alles wat daarmee in strijd is, moeten worden verworpen. Dat betekent dat er voortgaande bekering zal moeten zijn. Daar zal toch alles mee moeten beginnen. Dat geldt overigens voor een ieder die de kerkelijke eenheid zoekt.

Onze gedachten gaan dan ook niet zozeer uit naar het belang van een schuldbetuiging aan het adres van enkele kerkgenootschappen die voortkomen uit Afscheiding en Doleantie, hoe welgemeend die ook moge zijn. Maar veeleer is ten behoeve van het komen tot de ware eenheid nodig, dat er in alles is een terugkeer naar Gods Woord en de daarop gegronde Gereformeerde belijdenis en kerkorde. In feite een terugkeer naar de Schriftuurlijke bindingen die de Gereformeerde/Hervormde Kerk had op de Synode van Dordrecht 1618-1619. En dan wordt niet bedoeld een formele binding zoals die er nog wel is in bijvoorbeeld de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) maar een gelovige hartelijke en functionerende binding.

Staat u ons daarom toe om op een aantal concrete zaken binnen uw kerkgenootschap te wijzen, waar ons inziens terugkeer noodzakelijk is. Wij willen deze zaken in deze brief slechts kort aanduiden. In de bijgevoegde bijlage zijn ze wat meer uitgewerkt.

We denken vooral aan uw binding aan de in 1951 door de Nederlands Hervormde Kerk aanvaarde kerkorde. Deze Hervormde Kerkorde gaat in tegenstelling tot de Dordtse of Gereformeerde Kerkorde, niet uit van een goede binding aan de drie formulieren van enigheid en laat zo toe dat er dwaalleer voorkomt. Het gevolg is dat het functioneren van deze belijdenisgeschriften door de kerkorde niet gewaarborgd is. De leertucht overeenkomstig de

Gereformeerde Kerkorde art. 79, 80 is echter essentieel voor het bewaren van de Waarheid wat Christus ons bevolen heeft (Titus 3:10).

In uw kerkleer, zoals die in woord en geschrift wordt uitgedragen, heeft het kerkinstituut van "vaderlandse kerk" of "kerk der vaderen" een niet opgeefbare plaats gekregen in het verbond dat God heeft gesloten. Daarmee krijgt een kerkinstituut echter een plaats boven de gehoorzaamheid aan Christus en Zijn Woord. Dit is naar onze vaste overtuiging niet in overeenstemming met de belijdenis van de kerk zoals die in de drie formulieren van enigheid is vastgelegd (m.n. NGB art. 7, 28, 29).

Er zou meer te noemen zijn wat tussen ons en u besproken zou moeten worden, wil er een mogelijkheid van eenwording kunnen komen. We denken aan de verschillende modaliteiten binnen uw kerkverband en aan uw contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Laatst genoemd kerkgenootschap tolereert openlijk dwaalleer (leer van prof. dr. B. J. Oosterhof, dr. Loonstra e.a.; kanselruil met Nederlands Gereformeerde Kerken), waardoor het niet voldoet aan de kenmerken van de ware kerk. Een eenheid of samenwerking met een dergelijk kerkgenootschap past toch niet bij de kerk die de leugen niet wil dulden naast de waarheid? Het hartelijk functioneren van de Gereformeerde Belijdenis moet toch ook gelden voor externe contacten?

Voor een wat nadere uitwerking van bovengenoemde zaken die naar onze mening reformatie behoeven, willen wij u graag naar de bijlage verwijzen.

Bij het constateren van deze principiële bezwaren, weten wij ons echter tegelijk geroepen om een liefdevol maar dringend appèl op u te moeten doen uitgaan. En dit appèl houdt in dat wij als kerken bij u t.a.v. de genoemde zaken zo graag verdere terugkeer naar Gods Woord zouden willen zien. Juist om de eenheid te kunnen bereiken waarnaar u en wij verlangen, en die – en dat is het allerbelangrijkste - door de Here is bevolen. Ons uitgangspunt is daarbij niet ònze positie en visie, dat zou getuigen van hoogmoed. Wij menen echter dat ons appèl voortkomt uit liefde tot God en Zijn Woord, en onze roeping m.b.t. het kerkvergaderend werk van onze Here Jezus Christus. Alleen daarom hopen wij dat u het als een dringend appèl wil beschouwen. Niet bedoeld om verdere scheiding te maken, maar juist om te kunnen komen tot de door de Here gewilde eenheid in de waarheid. In die weg komt de Here God aan Zijn recht en aan Zijn eer. Wij hopen daarom dat u deze brief en bijlage serieus wilt nemen.

Wanneer de Here u ertoe zou bewegen u hierin verder te reformeren, dan zou er grote vreugde zijn bij de ware gelovigen die zich onder het juk van Christus willen voegen (art. 28 NGB). Dan zou dat ook blijdschap in de hemel geven.

Wij hopen en bidden dat de Here in de weg van bekering en van trouw aan Zijn heilig Woord, velen die Hem van harte aannemen als hun Heiland en Zaligmaker, in Nederland daadwerkelijk bijeen wil brengen. Zodat we elkaar uiteindelijk ook van harte als broeders en zusters van één en hetzelfde Huis mogen kennen en liefhebben.

Deze hartelijke begeerte willen wij hierbij als synode van De Gereformeerde Kerken (hersteld) naar u als synode van de Hersteld Hervormde Kerk overbrengen.
Graag vernemen wij van u of er een mogelijkheid is dat u de hier kort aangegeven zaken zoudt willen heroverwegen bij het licht van Gods Woord en de aangenomen Belijdenis van de kerk.

Moge de Here u nabij zijn en wijsheid geven,

Met hoogachting en hartelijke groet,

Namens de generale synode van Zwolle 2007-2008,

Dr. S. de Marie, preses G.H. Plaggenmars, scriba II

NB
Op DV 20 september 2008 zal de generale synode van Zwolle worden gesloten.
Daarna is het adres van De Gereformeerde Kerken:
Deputaten Adresvoering/Contacten Overheid/Binnenlandse betrekkingen
p/a W.Dijkstra
Orionlaan 8,
7771 EK Hardenberg.

BIJLAGE: Zaken genoemd in de brief dd 17 mei 2008

1. De Hervormde Kerkorde van 1951

1.1. De kerkorde is geen ondergeschikte zaak. Weliswaar vormen alleen Schrift en Belijdenis de basis voor kerk en kerkverband. Maar zowel de inhoud als de binding aan deze basis zijn daarbij van belang. Daarom moet de in dat kerkverband aanvaarde kerkorde overeenstemmen met Schrift en belijdenis. De kerkorde is dan mede één van de toetsstenen of Schrift en belijdenis functioneren. Ze maakt duidelijk of de kerk werkelijk gehoorzaam Schrift en Belijdenis wil volgen.

1.2. Uw kerkorde gaat nog steeds uit van een hiërarchische structuur van één kerk met een centrale synode. Uw synode is daarin een continu orgaan met grote invloed in verhouding tot de plaatselijke kerkenraden. Volgens artikel 1 bestaat de kerk uit al de hervormde gemeenten. Art. 5 spreekt over de meerdere vergaderingen als ambtelijke vergaderingen. Als gevolg daarvan zijn konden bij de recente fusie tot de Protestantse Kerk in Nederland predikanten afgezet worden door de synode. Maar zulke zaken gaan in tegen het gereformeerd kerkrecht, waarin alleen de plaatselijke kerkenraden daartoe zijn bevoegd, omdat alleen de plaatselijke kerkenraad ambtsdragers heeft met gezag van Christus.

1.3. In art. 10 van uw kerkorde staat het volgende: “de gehele kerk doet *in gemeenschap met de belijdenis der vaderen* (...) belijdenis van de zelfopenbaring van de Drieënige God.” Hieruit spreekt geen concrete binding aan een concrete belijdenis. Deze vage term geeft een historisch verband aan met de belijdenisgeschriften van vroeger, maar kent hen zeker geen inhoudelijke rol toe als Schriftuurlijke toetssteen. Er wordt zelfs helemaal niet gesproken over de belijdenisgeschriften die de kerk *nu* zou hebben. Daarmee is de kerk in feite overgeleverd aan de leervrijheid. Zo werd destijds de ruimte geschapen die ook door Barth werd bepleit: voortgang in het belijden, in verbondenheid met het belijden van vroeger. Ook tegenstanders van een binding aan de belijdenis kunnen instemmen met deze bezwerende formule.

1.4 Volgens art. 10 van uw kerkorde moet de kerk al wat haar "belijden" weerspreekt weren. Heel subtiel wordt hier echter geen dam opgeworpen tegen afwijking van de aangenomen geloofsbelijdenissen, maar tegen het weerspreken van "het belijden". En in dat belijden zit – getuige het gedachtegoed van de opstellers - ontwikkeling en voortgang in ontmoeting met de wereld. Wat de inhoud van dat vernieuwde belijden zal zijn, bepaalt in feite de meerderheid van de kerk. Daarbij kan het voorkomen dat het weerspreken van de 'oude' belijdenisgeschriften volledig ongestraft blijft.

1.5 Verder bevat uw kerkorde ook een opmerkelijke accentverschuiving van de opdracht van de kerk vergeleken met de Dordtse kerkorde. Zelfs voordat er in art. 10 wordt gesproken over het *belijden* van de kerk, spreekt art. 8 van het *apostolaat* als primaire taak van de kerk. Hierin is de visie vastgelegd die de roeping van de kerk vooral ziet in haar dienstbaar zijn voor de wereld. De namen van theologen als H. Kraemer, A.A. van Ruler en J.C. Hoekendijk zijn verbonden aan een theologie waarin dit *apostolaat* als wezen van de kerk centraal staat. Deze leer heeft met name zijn uitwerking gekregen in het werk van de wereldraad der kerken.
Het dynamisch belijden van art. 10 wordt zo ondergeschikt gemaakt aan het dienstbetoon aan de wereld. Maar de kerk dient toch uit te gaan van de 'apostoliciteit' (i.p.v. 'apostolaat') van de kerk die rust op het betrouwbare Woord van God, zoals dat door de apostelen als dienstknechten van Jezus Christus is overgeleverd? Door de kerkvisie van het apostolaat als dienstbetoon aan de wereld wordt het apostolisch fundament van de kerk uitgehold, hoezeer ook de taak tot het verbreiden van het evangelie in deze wereld tot haar taken behoort (Matt. 28:19). Moge het apostolische fundament in de Hersteld Hervormde Kerk weer in ere hersteld worden!

2. De kerk der vaderen, de vaderlandse kerk

2.1. De Nederlandse Hervormde Kerk (NHK) was voor veel hervormden 'de kerk der vaderen', een 'planting Gods' die je nooit en te nimmer mag verlaten. De 'vaderlandse kerk' die met zoveel strijd is ontstaan uit de rooms-katholieke kerk in de 16e eeuw.
We horen dit geluid onder hen die met de fusie tot de PKN meegingen, zoals ds. G.D. Kamphuis. Maar ook onder leden van de Hersteld Hervormde Kerk.

Ds. D. Heemskerk, uw huidige preses, werd rond de fusie geïnterviewd in het blad *Terdege*. Hem werd gevraagd waarop hij de gedachte baseert dat de Hervormde Kerk niet alleen een planting Gods is, maar ook altijd zal blijven. De interviewer legde hem toen voor: "Leren de Bijbel en de kerkgeschiedenis niet dat God een planting van Zijn hand ook weer kan uitrukken?" Het antwoord van deze predikant luidde:

> *Bij alles wat in de Hervormde Kerk is gebeurd, in al die honderden jaren, is een deel altijd trouw gebleven aan Schrift en belijdenis. Ondanks de stromen van Schriftgetrouwe kerkmensen die eruit zijn gegaan, door de aderlatingen van Afscheiding en Doleantie. Dat is een wonderlijk iets, waarin ik niet anders dan Gods trouwe zorg over deze kerk kan opmerken. Ik ben van huis uit hervormd. Ruim 21 jaar geleden heb ik me bovendien als dienaar van het Woord met een eed van trouw verbonden aan Gods Woord, de Drie Formulieren van Enigheid en de Nederlandse Hervormde Kerk. Met vele anderen heb ik richting het moderamen van de synode altijd aangegeven dat die eed voor mij onopgeefbaar is.*
> (Uit: "Voort op het oude spoor", op www.hersteldhervormdekerk.nl)

Ook u als synode van de Hersteld Hervormde Kerk heeft het over de ‘vaderlandse kerk’. In uw persbericht dd 12 februari 2007 staat te lezen:
In zijn rapportage gaf het breed moderamen aan dat het met het oog op het contact met andere kerken goed is dat „wij ons rekenschap geven van onze positie. Juist omdat we ons voortzetting weten van de vaderlandse kerk is onze positie een bijzondere en kunnen we niet zomaar over het verleden heenstappen”, aldus het persbericht. De synode gaf het breed moderamen de opdracht om te werken aan een verklaring waaruit duidelijk wordt wat het betekent „dat de Hersteld Hervormde Kerk is achtergebleven op de oude fundamenten van de vaderlandse kerk, waarin doorklinkt dat zij zich medeschuldig weet aan de breuken en scheuren die zich in heden en verleden hebben voltrokken en dat er wordt uitgezien naar eenheid met allen die in leer en leven op grond van Schrift en confessie kerk begeren te zijn”, aldus het persbericht.

2.2. Er zit ons inziens in dit begrip ‘vaderlandse kerk’ de principiële lading van een bepaalde kerkleer. We willen u daarbij verwijzen naar de 19e eeuw. In de tijd dat binnen de Hervormde Kerk afval werd vastgesteld, waardoor in 1834 de Afscheiding plaatsvond, heeft men de behoefte gevoeld om *binnen* de NHK te komen tot herstel. Groen van Prinsterer en de Confessionele Vereniging, maar later ook de Gereformeerde Bond hebben zich er sterk voor gemaakt dat er een belijdende kerk zou komen. De professoren Ph.J. Hoedemaker en J.H. Gunning zochten daarin de breedte van het hele volk: de belijdenis zelf moest niet centraal staan, maar Christus. Het moest een volkskerk worden, een nationale kerk die er was om heel Nederland tot een christelijke natie te maken. Gedoopte, maar ook ongedoopte kinderen (als rand van de kerk) van gelovige ouders behoorden tot deze nationale kerk. Dus behalve rooms-katholieken, zowat heel het Nederlandse volk. Men verdedigde deze opvatting door de stelling dat de HERE met de Hervormde Kerk een verbond had gesloten net zoals de HERE in het Oude Testament zijn verbond met het volk Israël had gesloten. Daaruit werd de conclusie getrokken, dat net zo min de HERE het volk Israël ooit had verworpen, zelfs niet bij ernstige afdwaling, Hij dit ook niet met de NHK zou doen. Zelfs al zouden er allerlei ongeloofstheorieën worden verkondigd en getolereerd, dan nog bleef de NHK Gods kerk, zijn planting. Dat betekende praktisch gezien, dat men de Hervormde Kerk nooit mocht verlaten.
Bij afdwaling moest men proberen van binnenuit de kerk als zieke moeder weer gezond te krijgen. Deze visie is verder gedragen in de 20ste eeuw door mensen als dr. P.J. Kromsigt, prof. dr. Th.L. Haitjema, en prof. dr. A.A. van Ruler. Voor verdere lezing hierover wil ik graag aanbevelen: Prof. dr. K. Schilder: *Ons aller moeder; Verzamelde Werken, de Kerk II*, Goes 1962, pag. 152-236 en dr. J.J.C. Dee: *K. Schilder oecumenicus; K. Schilder over ‘het kerkelijke vraagstuk’*, Goes 1995, pag. 1-94.

Intussen spreekt men vanwege de om zich heen grijpende verwereldlijking en ontkerkelijking in Nederland nu liever van de ‘vaderlandse kerk’ dan van volkskerk. Maar het denken van een kerk, die men vanwege een eens door God gesloten verbond, moet houden voor de ene Kerk, waarvan men zich nooit en te nimmer mag afscheiden, is gebleven. Zoals nu blijkt tot in de Gereformeerde Bond binnen de PKN, maar ook in de Hersteld Hervormde Kerk.

2.3. Mede door het nationale karakter werden in de NHK vanouds allerlei richtingen, ‘modaliteiten’, gedoogd. Men vertegenwoordigde immers het hele volk. Het woord

‘modaliteit’ betekent wijze van zijn, het is een variant, een bepaalde verschijningsvorm van de Nederlandse kerk. Deze ‘modaliteiten’, die varieerden van vrijzinnig tot uiterst behoudend, konden gebroederlijk naast elkaar optrekken binnen de NHK. Kennelijk was er geen leertucht die leervrijheid inperkte. Dwaalleer werd zo tot een geaccepteerde variant. Dat is zo gebleven totdat de fusie tot de PKN een feit was. Naar onze informatie bestaan ook nu in de Hersteld Hervormde Kerk nog steeds meerdere ‘modaliteiten’.

2.4. *Ons eerste bezwaar* is dat men zo van een bepaald kerkinstituut een absolute zaak maakt. Men moet de kerk dan meer gehoorzamen dan Christus en Zijn Woord. Want ter wille van de kerk moet men het tolereren van dwalingen en verbondsverlating voor lief nemen. Dit absolute karakter van de kerk doet denken aan de rooms-katholieke kerkleer. De roomsen leren dat alleen de RK kerk het lichaam van Christus is. Ook dat instituut zal men nooit mogen verlaten.

2.5. *Ons tweede bezwaar* is dat deze kerkleer zich niet verdraagt met de geloofsbelijdenis van de kerk. Want de Nederlandse Geloofsbelijdenis (NGB) artikelen 27-29 spreken een heel andere taal. Daarin wordt men juist opgeroepen om steeds zorgvuldig na te gaan of men in de ware kerk zit. Daarin wordt niet gesproken over een verbond met een instituut, maar over kenmerken van de kerk als uiting van het vasthouden aan de waarheid in verbondsgehoorzaamheid (art. 29 NGB). Men wordt zelfs opgeroepen om zich af te scheiden van het kerkinstituut, wanneer deze kenmerken ontbreken of zijn gaan ontbreken (art. 28 NGB). Ruimte voor het tolereren van dwalingen is in deze belijdenis niet te vinden: “Kortom dat men zich richt naar het zuivere Woord van God, *alles* wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als het enige hoofd” (art. 29 NGB).

2.6. *Ons derde bezwaar* is, dat de vergelijking van de nieuw-testamentische kerk met het oud-testamentische volk Israël niet opgaat. We willen dat uitleggen. In het Oude Testament vielen Israël als volk en de Kerk samen. Ook toen Israël afvallig was, was zij nog het verbondsvolk. Door gerichten heen zette de HERE zijn Kerk in een overblijfsel voort. Zo werkte de HERE naar de volheid des tijds toe: de komst van de Messias uit Israël, uit het bloed van Abraham.
In de nieuwe bedeling is er wel eenheid met de oude bedeling, maar ook voortgang. Nu is het heil niet langer beperkt tot één volk. Allen die geloven zijn kinderen van Abraham, geestelijk zaad dus. Ook de ware eredienst wordt niet langer beperkt tot één tempel en stad. De Here wil nu gediend worden in Geest en in waarheid (Joh.4:23). De Here vergadert zijn kerk uit alle volken, stammen en natiën. Maar volk (bloed) en kerk (geest) vallen daarbij niet samen. Nederland is nooit het Israël van vroeger geweest.
Maar hoe zit het dan met het verbond dat God met zijn kerk heeft gesloten, dat is toch eeuwig? Mag je je dan wel afscheiden van een kerk waarmee de Here zijn verbond heeft gesloten? Om die vraag te beantwoorden moeten we letten op Gods handelen en ons handelen in het kerkvergaderend werk. De Kerk is het werk van God in Christus. Gods Zoon, Christus, vergadert Zich een kerk (HC, zondag 21). Zijn handelen staat voorop en is beslissend. Maar zijn handelen vraagt tegelijk een antwoord: ons handelen. Wij moeten ons laten vergaderen en komen zo tot Christus’ kerk. Dat vraagt van ons gehoorzaamheid.
Met het kerkvergaderend werk is God bezig zijn verbond met zijn volk te sluiten en te bevestigen. Gods verbond is éénzijdig in zijn ontstaan (doopbeloften!), maar tweezijdig in zijn bestaan (twee partijen), met twee delen: belofte en eis. Dat wil voor de kerk zeggen: wanneer God ons zijn gemeenschap en onze onderlinge gemeenschap geeft

door zijn Kerkvergadering, vraagt Hij van ons verbondsgehoorzaamheid. Wanneer wij in de kerk van onze kant het verbond verbreken door eigenwillige wegen te gaan, dwaalwegen van eigenwillige godsdienst, dan blijft het kerkinstituut waarin we samenkomen, niet automatisch Christus' Kerk.
Dat heeft de HERE nooit beloofd. Wanneer er geen bekering volgt dan verliest dat instituut de aanspraak ware Kerk. Christus' Kerk wordt dan elders vergaderd, namelijk daar waar het fundament van apostelen en profeten ongeschonden is. In een ander instituut, waar Christus zijn Kerk voortzet door zijn trouwe verbondskinderen daar te vergaderen (art. 28, 29 NGB). Dan houdt de kerk niet op te bestaan, maar wordt de ware Kerk voortgezet. Dan scheiden in feite degenen zich niet af van de Kerk, die het ontrouwe instituut verlaten. Maar zij die eigenwillig, en ongehoorzaam aan de Koning van de Kerk, voortgaan in hùn instituut, scheiden zich dan af van de Kerk. Geloofsgehoorzaamheid is verbòndsgehoorzaamheid. En deze gehoorzaamheid vraagt dat men in het verbond *Christus* trouw blijft als het ene Hoofd van de Kerk, en niet dat men een *ontrouw instituut* trouw blijft.

2.7. U heeft als Hersteld Hervormde Kerk ingezien dat u de meerderheid niet mocht volgen in de fusie tot de PKN omdat daarin onschriftuurlijke leringen en gedachten werden aanvaard als basis voor deze kerk. Zo wilde u de meerderheid in het kwade niet volgen. Dat is een moedige en goede stap geweest, als die stap gedaan is in gehoorzaamheid aan Gods Woord en de belijdenis van de kerk. Daaraan verbindt u de conclusie dat u het bent die de Hervormde Kerk voortzet. En weer zeggen we: dat is op zich een goede visie.
Maar wilt u daarbij dan ook echt terugkeren naar onverkorte trouwe binding aan Schrift en belijdenis, dan zult u niet mogen blijven vasthouden aan het verkeerde van de Hervormde Kerk. Want juist die verkeerde kerkleer heeft bijgedragen aan de verdere deformatie die uitliep op de fusie tot PKN. U zult dus wanneer u echt verder wil reformeren juist moeten breken met die verkeerde kerkleer. Bovendien verdraagt deze kerkleer zich niet met de ook door u aanvaarde gereformeerde belijdenis (NGB art. 7, 28, 29).

2.8 Daarom zou de daad van het niet meegaan met de PKN een heel ander vervolg moeten krijgen. Niet de verplichting om als 'vaderlandse kerk' op te treden naar hen die van haar zijn vervreemd. Maar de verplichting om de weg te gaan van verbondsgehoorzaamheid, terugkeer naar de waarheid, van het tegenstaan van elke dwaling. Door de belijdenissen van de Kerk als formulieren van enigheid, nu werkelijk als zodanig te laten functioneren.
Als u dat zou doen, dan zou u als voortzetting van de Hervormde Kerk, werkelijk terugkeren tot de waarachtige dienst aan de HERE. Dan zal het mogelijk zijn, nee, dan ìs het de verplichting van alle ware gelovigen om met haar de eenheid te zoeken.
Zo is het gesteld in de Akte van Afscheiding of Wederkeer uit 1834:

> *„overeenkomstig het ambt aller gelovigen art. 28 zich afscheiden van degene die niet van de Kerk zijn, en dus geen gemeenschap te willen hebben met de Nederlandse Hervormde Kerk, totdat deze terugkeert tot de waarachtige dienst des HEREN en verklaren tevens gemeenschap te willen hebben met alle ware Gereformeerde ledematen en zich te willen verenigen met alle op Gods Woord gegronde vergadering..."*

Deze verplichting geldt wanneer de kerken de Hersteld Hervormde Kerk mogen herkennen en erkennen als kerken die op hetzelfde fundament staan van apostelen en

profeten, het fundament van Woord en belijdenis. Die herkenning en erkenning was er helaas niet m.b.t. de ‘vaderlandse kerk’ met ‘de oude fundamenten’ van vóór de fusie. Die herkenning en erkenning zal er wel zijn t.o.v. een Hervormde/Gereformeerde Kerk die handelt en samenleeft zoals de Hervormde/Gereformeerde Kerk van 1618/1619, de kerk van de vaderen, die op haar synode van Dordrecht de trouw aan Gods Verbondswoord toonde in leer, belijdenis en kerkorde.

3. **Samenwerking met de Christelijke Gereformeerde Kerken**

Als derde punt iets over gesprekken en samenwerking met andere kerkgenootschappen.
Wat we lezen in uw onder 2.1 genoemde persbericht is de erkenning van “medeschuldigheid” aan breuken en scheuren in heden en verleden. En het verlangen naar eenheid “met allen die in leer en leven op grond van Schrift en confessie kerk begeren te zijn”. Tegen dat laatste zeggen we van harte ja.
Maar we mogen dan wel van u verwachten dat u ook in de contacten daartoe elke ruimte voor dwaling en Schriftkritiek door u geweerd wordt. U had al gesprekken gehad met o.a. de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK), en wil deze ook voortzetten. Het persbericht uit 2007 zegt van deze gesprekken met de CGK nog:

> *Als er op plaatselijk vlak geestelijke herkenning is, zou gesprek en samenwerking ook op plaatselijk vlak gestimuleerd kunnen worden.*

Op grond van wat we onder punt 1 en 2 schreven, hopen we dat de maatstaven die de Hersteld Hervormde Kerk voor waarheid en eenheid aanlegt – ook m.b.t. het contact met de Christelijke Gereformeerde Kerk – werkelijk alleen genomen worden uit Schrift en belijdenis.
Op basis van wat onze vorige generale synode te Mariënberg 2005[2] en de huidige generale synode te Zwolle 2007[3] hebben uitgesproken m.b.t. de eenheid met de Christelijke Gereformeerde Kerk kunnen onze verwachtingen helaas niet positief gestemd zijn over de uitkomst van deze gesprekken.

[2] Art. 25, punt G van de Acta van GS Mariënberg op www.gereformeerde-kerken-hersteld.nl

[3] Zie www.gereformeerde-kerken-hersteld.nl (plaatsing van Acta volgt)

XIX. Rapport betreffende een bezwaarschrift van br.J.Sebens tegen een besluit van de classis Zuid-West van De Gereformeerde Kerken in Nederland, genomen op 26 mei 2006.

Deputaatschap voor de behandeling van appèlzaken van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p.a. Hesselinkkamp 11
7692 AS Mariënberg

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p.a. Leeuweriklaan 44
7905 CB Hoogeveen

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Hierbij bieden wij u als deputaten voor de behandeling van appèlzaken onze rapportage aan m.b.t. het bezwaarschrift van br.J.Sebens te Zwolle tegen een besluit van de classis Zuid-West van De Gereformeerde Kerken, genomen op 26 mei 2006.

Inhoud:

I. Samenstelling deputaatschap
II. Materiaal
III. Het bezwaar van br.J.Sebens
- **1.** Het oorspronkelijke bezwaarschrift
- **2.** Aanvullende verklaring

IV. Situatie schets
V. Beoordeling
- **1.** Betreffende het oorspronkelijke bezwaar
- **2.** Betreffende het nader verklaarde bezwaar

VI. Voorstel voor de synode uitspraak
VII. Bijlagen
- **1.** Bijlage notulen classis vergadering 17 dec 2004 / 7 jan 2005
- **2.** Bijlage classis vergadering 16 dec 2005
- **3.** Bijlage classis vergadering 31 maart 2006
- **4.** Bijlage Classis notulen 26 mei 2006
- **5.** Kerkelijke adviezen van F.L.Rutgers

I. Samenstelling deputaatschap

Het deputaatschap voor behandeling van appèlzaken kent de volgende samenstelling:

G. H. Plaggenmars,	DGK Mariënberg; samenroeper;
T.L. Bruinius,	DGK Assen e.o.;
G. Keep,	DGK Emmen e.o.;
L. Menninga,	DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek.

II. Materiaal

1. Bezwaarschrift van br.J.Sebens te Zwolle tegen een besluit van de classis Zuid-West van De Gereformeerde Kerken, genomen op 26 mei 2006.
2. Bijlagen 1 t/m 4 behorend bij het bezwaarschrift van br.J.Sebens.
3. Aanvullende verklaring van br.J.Sebens d.d. 14 november 2007.

Gelet op het feit dat de synodeleden reeds over de materialen beschikken en om de omvang van dit rapport te beperken zijn deze stukken zelf niet in dit rapport opgenomen.

Om tot een goede beoordeling te komen is er verder gebruik gemaakt van diverse notulen van de classis Zuid-West en van de kerkelijke adviezen van de hand van dr. F.L.Rutgers. De gedeelten die van belang zijn, zijn in het rapport als bijlagen opgenomen.

III. Bezwaarschrift br. J.Sebens.

III.1. Oorspronkelijke bezwaarschrift.

Br.J.Sebens heeft een bezwaarschrift ingediend, d.d. 26 oktober 2007, betreffende een uitspraak van de classis Zuid-West van 26 mei 2006 over de rechtsstatus van leden die niet wonen op het gebied van de gemeente waarvan ze lid zijn.
De betreffende uitspraak (met onderstreping door br.J.Sebens om aan te duiden waar het hem speciaal om gaat) luidt:

"Leden die zonder geldige reden weigeren om lid te worden van de gemeente op welks grondgebied men is komen te wonen na vaststelling van de kerkgrenzen kunnen wel lid blijven van de 'oude' gemeente, niet als daarop rechthebbende, maar bij wijze van gunst en uitzondering." [1]

Zijn bezwaar is dat er een historisch synode besluit buiten werking gesteld wordt door in de huidige situatie te stellen dat bij grenswijziging leden niet het recht hebben om volwaardig lid te blijven van de oude gemeente.
Het betreffende historische synode besluit is een uitspraak van de synode van de (Afgescheiden) Chr.Geref.Kerken tijdens de Vereniging van 1892 over de grensregeling bij het samenvoegen van de afgescheiden kerken en de dolerende kerken. Het betreffende deel van die uitspraak luidt (met onderstreping door br.J.Sebens):

Art.3. Indien deze herziening der grenzen iemand af zou snijden van de Kerk, waartoe hij tot dusver behoorde, blijft hem het recht onverkort om onder zijnen vroegeren Kerkeraad te blijven. De herziening kan, tegen iemands wensch, geene terugwerkende kracht hebben. Zij geldt alleen voor het vervolg, d. i. voor hen, die nog ten Avondmaal moeten worden toegelaten. [1]

Br.J.Sebens vraagt de synode uit te spreken dat:

1. **dat het tweede besluit van de classis Zuid-West d.d. 26 mei 2006 aangaande kerkgrenzen, verwoord op pagina 1 van deze brief, ingaat tegen hetgeen de Generale Synode in 1892 besloot in art. 3, eveneens weergegeven op pagina 1 van deze brief;**

2. **dat hetgeen de Generale Synode in 1892 besloot in art. 3 ook heden ten dage van toepassing is waar kerkgrenzen worden bepaald of gewijzigd, aangezien deze uitspraak daarover gaat en nog niet is herroepen;**

3. **dat zowel de classis Zuid-West als de kerkeraad van Zwolle hun uitspraken in dezen hebben te herroepen en het recht van broeders en zusters, verwoord in het synodebesluit uit 1892, onverkort hebben te handhaven.**

III.2. Aanvullende verklaring van br.J.Sebens.

In een aanvullende brief heeft br.J.Sebens zijn bezwaar nader verklaard om gebleken misverstanden weg te nemen. Daarin maakt hij duidelijk dat het hem gaat om de volgens hem

gewijzigde opstelling van de classis ten aanzien van deze leden. Volgens br.Sebens werd op 17 december 2004 en 7 januari 2005 aan de betreffende leden rechten verleend, die vervolgens door de classis van 26 mei 2006 weer werden ingetrokken.

Het gaat br.J.Sebens nu dus in zijn bezwaar om de vraag:
" *Mogen we andermans recht, dat al is toegekend, ontkennen en zo schenden? Mogen we van het gegeven ja nee maken*."
Volgens hem komt de opgemerkte verandering in strijd met het onderwijs van Christus in de uitspraak: " *Laat het ja, dat gij zegt, ja zijn, en het neen, neen; wat daar bovenuit gaat, is uit de boze*".

IV. Situatie schets.

Bij voortgaande instituering van kerken in het kerkverband van De Gereformeerde Kerken (hersteld) (GKh) onstaat geregeld het probleem dat leden van een gemeente, door een nieuwe instituering van gemeente moeten veranderen. De grenzen van een gemeente zijn, zeker in de begin periode, al snel onderhevig aan verandering.
De DGK van Zwolle is in 2003 geïnstitueerd na de vrijmaking uit de GKv en was een thuisbasis voor gemeenteleden uit vele GKv gemeenten in de verre omtrek van Zwolle. Dit gold ook voor de gemeente van Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek en de gemeenten in de classis Noord-Oost.
In het specifieke geval van Zwolle, waar dit bezwaar zich manifesteert, zijn er in 2003 leden van die DGK, die lid waren van de GKv Hasselt. Op dat moment zag men geen mogelijkheid om in Hasselt een gemeente te instituëren.

In 2004 maakte zich echter opnieuw een groep vrij van de GKv van Hasselt. Toen werd met instemming van de genabuurde kerk (Zwolle) in Hasselt een DGK geïnstitueerd. Echter (een aantal van) de leden van DGK van Zwolle die eertijds behoorden bij de GKv van Hasselt of zelfs in Hasselt woonden, wensten zich niet te voegen bij hun broeders en zusters die eertijds met hen tot de GKv van Hasselt behoorden.

Op de classis vergadering van 17 december 2004 en 7 januari 2005 is gesproken over het instellen van gemeente grenzen voor de diverse GKh gemeenten in Nederland en het probleem dat dit zou kunnen geven (en al gaf) met betrekking tot broeders en zusters die dan van gemeente zouden moeten veranderen. Een verslag van die discussie staat in de betreffende notulen waarvan het betreffende gedeelte opgenomen is in Bijlage VII.1.
Ter illustratie van de discussie de volgende aanhaling:
Classis Zuid-West van 17 dec 2004:
"M.b.t. hoe om te gaan met kerkleden die evt. van kerkadres moeten verhuizen bij wijziging van de kerkgrenzen wordt opgemerkt dat er geen druk uitgeoefend dient te worden op die leden. Een besluit uit 1892 wordt aangehaald waaruit blijkt dat men toen lid mocht blijven van de kerk waar men in eerste instantie lid geworden was.".
"…. De preses merkt op n.a.v. de discussie dat het altijd al regel is geweest dat kerkleden uit één plaats ook naar één kerk gaan. De vergadering stemt daarmee in.

"

Hier blijkt de zorg voor de moeite die leden kunnen hebben met een overgang, maar ook de overtuiging dat dit wel zou moeten. Op deze vergadering werd een commissie kerkgrenzen ingesteld om de zaak voor te bereiden.
Op de vergadering van de classis Zuid-West op 16 dec 2005 werd een voorstel voor gemeente grenzen tussen Hasselt en Zwolle geconcretiseerd in goed overleg met de beide gemeenten.

Dit leidde tot de volgende uitspraak (zie ook Bijlage VII.2):
Classis Zuid-West van 16 dec 2005:
"De kerkenraden conformeren zich aan de vastgestelde kerkgrenzen. Na het instellen van de plaatselijke kerkgrenzen, die onverkort voor iedereen gelden, zullen de kerken tot uitvoering overgaan en een afzonderlijk ledenregister opmaken m.b.t. leden die zijn gaan behoren tot een andere gemeente."

Op de vergadering van 31 maart 2006 werd een brief van de kerkenraad van Zwolle behandeld waarin opheldering gevraagd werd van het besluit betreffende de kerkgrenzen. Enkele aanhalingen uit die discussie ter illustratie (zie ook bijlage VII.3):
"Zijn kerkenraad stelt dan ook voor om het genomen besluit te herformuleren waarbij er meer recht wordt gedaan aan de rechten die leden hebben als ze al lid zijn van een bepaalde kerk vóór het vaststellen van de kerkgrenzen."
"De meningen blijven met name verdeeld over de vraag of deze leden er recht op hebben om lid te blijven van de gemeente waartoe ze eerst behoorden. Op grond van een generaal-synodaal besluit uit 1892, toen leden dit recht wel hadden, stellen sommigen dat dit nu ook zo zou moeten."
Besloten werd om eerst advies te vragen aan ds.van Gurp en ds.van der Jagt.

Op de classis vergadering van 26 mei 2006 werd de zaak opnieuw besproken met de adviezen van de beide predikanten. Enkele delen uit de notulen ter illustratie (zie ook bijlage VII.4):
"De classis overweegt dat de formulering van het besluit van haar voorgangster op 16 december 2005 betreffende de kerkgrenzen aanleiding geeft tot misverstanden en dat bijstelling van het genoemde besluit met toevoeging van gronden de kerken zal dienen"
" 1. De kerkenraden dienen zich te conformeren aan de vastgestelde kerkgrenzen. Zij zullen de gemeenteleden die daardoor buiten de vastgestelde kerkgrens van de eigen gemeente komen te wonen, ertoe bewegen om lid te worden van de gemeente op welks grondgebied men is komen te wonen. De kerkenraden zullen op een pastorale manier hiermee omgaan.
2. Lid worden van de 'nieuwe' gemeente kan alleen als het betreffende gemeentelid zijn attestatie opvraagt bij zijn 'oude' kerkenraad en inlevert bij zijn 'nieuwe' kerkenraad. Leden die zonder geldige reden weigeren om lid te worden van de gemeente op welks grondgebied men is komen te wonen na vaststelling van de kerkgrenzen, kunnen wel lid blijven van de 'oude' gemeente, niet als daarop rechthebbende, maar bij wijze van gunst en als uitzondering.
3. De kerkenraad van deze leden zal hierover eerst overleg hebben met de kerkenraad van de gemeente op welks grondgebied deze leden zijn komen te wonen."
Deze discussie resulteerde tenslotte in een bijgesteld besluit op 26 mei 2006.
Dit besluit van de classis vergadering op 26 mei 2006 is nu het onderwerp van het bezwaar van br.J.Sebens.

De DGK van Zwolle heeft op basis van deze uitspraak van 26 mei 2006 de betreffende broeders en zusters erop aangesproken dat men zich nu moet voegen bij de gemeente waar zij wonen en hen aangezegd dat zolang zij hieraan geen gevolg geven zij aangemerkt worden als gedoogleden. Gedoogleden zijn dan leden die niet de volle rechten hebben, met name ten aanzien van het verkiesbaar stellen voor het ambt.

Ook dat besluit van de kerk van Zwolle als uitvloeisel van het besluit van de classis is onderdeel van het bezwaar van br.J.Sebens.

V. Beoordeling

V.1. Betreffende het oorspronkelijke bezwaar.

Het oorspronkelijke bezwaar richtte zich in feite op de geldigheid van de uitspraak in 1892 in de huidige situatie. Br.J.Sebens meent dat deze geldigheid onverkort ook voor de huidige situatie geldt. In de classis vergaderingen is die uitspraak uit 1892 ook besproken, maar heeft uiteindelijk niet geleid tot een besluit dat de uitspraak uit 1892 ook voor de huidige situatie zonder meer van toepassing is.

Omdat de uitspraken uit 1892 genomen werden in een zeer bijzondere omstandigheid, waarin twee verschillende kerkverbanden met hun historisch sterk verschillende liggingen samengevoegd werden, moet de classis toegestemd worden dat deze uitspraak **niet zonder meer** van toepassing is op de huidige situatie, waarin leden van één kerkverband zich vrijmaken en overgaan tot een nieuw in te stellen of ingesteld kerkverband.

Nader onderzoek in de kerkelijke adviezen van Rutgers, F.L., Kerkelijke Adviezen II, 1922 onder nummer 209 en verder (zie ook de bijlage VII.5) leveren de volgende uitspraken op die deze zaak op een of andere manier betreffen.
Uit hoofdstuk 209, vraag 349:
"*de kerkeraad van zulk een kerk..*" *(bedoeld is een naburige kerk)* "*..kan geen leden hebben buiten de grenzen van haar plaatselijken kring, gelijk geen kerkeraad dat kan hebben, daar dan ten slotte alle toezicht onmogelijk zou worden.*"
*"Dat dus wie buiten die grenzen woont niet onder hen kan ressorteeren, en dat het niet zou aangaan, hieromtrent voor iemand eene uitzondering te maken***"**

Uit hoofdstuk 209, vraag 350:
"*Op Schriftuurlijke gronden is in Gereformeerde kerken altijd aangenomen, dat iedere kerk hare vaste grenzen moet hebben, zoodat binnen die grenzen ieder gemeentelid tot die kerk behoort. Bij de kerkelijke vereeniging van 1892 is hierop eene uitzondering gemaakt* **"**

Uit hoofdstuk 212, vraag 353:
" *Wanneer een kerk, die vroeger bij een naburige kerk inwoonde, zelfstandig wordt, komen dan hare leden door attestatie van de vroegere kerk, waar ze inwoonden, of door overschrijving op het nieuwe lidmatenboek?"*
Uit het antwoord:
" *Toen nu kort geleden te X weer eene eigen Geref. kerk optrad, had m.i. de kerkeraad van Y alle leden, die binnen de grenzen der kerk van X woonden, uit zijne boeken moeten overschrijven in een nieuw boek, en dit aan den nieuwen kerkeraad van X geven*."

Op grond van deze kerkelijke adviezen en de voorgaande conclusie heeft de classis naar het oordeel van de commissie in dezen een juiste conclusie getrokken door leden die weigeren over te gaan aan te merken als gedoogleden, ofwel leden met een uitzonderings status.
Het advies van F.L.Rutgers gaat wat dat betreft nog een stap verder door aan te geven dat die leden gewoon overgeschreven moeten worden. Het besluit uit 1892 wordt ook door Rutgers een uitzondering genoemd.

V.2. Betreffende het nader verklaarde bezwaar.

In de nadere verklaring van br.J.Sebens aangaande zijn bezwaar, komt de kern van zijn bezwaar te liggen bij de vraag of een classis het recht heeft om een eerdere uitspraak te vervangen door een nieuwe uitspraak of een eerdere uitspraak te herformuleren.

Uit de classis verslagen blijkt dat de classis aanvankelijk oordeelde dat er geen druk uitgeoefend zou moeten worden op leden die weigerden zich aan de nieuwe grenzen te houden, maar dat dit via pastorale gesprekken en overtuigen zou moeten gaan. Later is die uitspraak verscherpt en vervolgens na ingewonnen adviezen definitief geherformuleerd. Uit deze verslagen blijkt niet dat de status van de betreffende leden gewijzigd is van " in volle rechten" naar " gedoogleden". Wel blijkt dat alle besluiten de insteek hadden dat de betreffende leden zich behoren te schikken naar de nieuwe kerkgrenzen. Echter in verband met geconstateerde en verwachte moeiten van deze leden werd uitgebreid gediscussieerd hoe daar nu mee om te gaan. In alle gevallen werden deze leden gezien als " uitzonderlijk".

Vervolgens is het zo dat een kerk uit de classis het recht heeft om revisie te vragen van een classis besluit. Een volgende classis heeft op die manier het recht het besluit van een vorige classis te veranderen.

Het "nader verklaarde" bezwaar van br.J.Sebens is daarom onterecht.

VI. Voorstel voor synode uitspraak.

De deputaten appelschriften stellen daarom aan de synode voor het volgende uit te spreken.

De synode besluit om niet te voldoen aan het verzoek van br.J.Sebens om de besluiten van de classis Zuid-West en in navolging daarvan van de kerk van Zwolle af te wijzen.

Gronden:

1. De uitspraak over kerkgrenzen uit 1892 is genomen in een zeer bijzondere situatie, namelijk samenvoeging van twee kerkverbanden met een verschillende historie. Die situatie is niet gelijk aan onze huidige situatie, waarin leden van hetzelfde kerkverband zich vrijmaken en een nieuw kerkverband vormen.

2. Een classis heeft het recht haar besluiten te reviseren als daarom door een classis kerk gevraagd wordt.

3. Uit de classis notulen blijkt niet dat de status van de betreffende leden volledig veranderd is in de loop van de verschillende classis vergaderingen.

VII.1 Bijlage notulen classis vergadering 17 dec 2004 / 7 jan 2005.

7. Behandeling van de ingekomen stukken
7. 1: Brief van de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te Hasselt met daarin twee voorstellen:
1e voorstel met betrekking tot kerkgrenzen.
De afgevaardigden uit Hasselt lichten toe dat het hun kerkenraad niet om personen gaat, maar om de grote lijn. Die grote lijn is dat kerkleden uit één plaats in principe ook lid horen te zijn van dezelfde plaatselijke kerk.
De preses stelt dat we zo spoedig mogelijk de (geografische) grenzen moeten vaststellen en stelt de vraag aan de orde hoe wij om dienen te gaan met kerkleden die evt. moeten verhuizen van kerkadres i.v.m. het feit dat er een kerk dichterbij is (gekomen).
M.b.t. hoe om te gaan met kerkleden die evt. van kerkadres moeten verhuizen bij wijziging van de kerkgrenzen wordt opgemerkt dat er geen druk uitgeoefend dient te worden op die leden. Een besluit uit 1892 wordt aangehaald waaruit blijkt dat men toen lid mocht blijven van de kerk waar men in eerste instantie lid geworden was. Wanneer de situatie met

betrekking tot de kerkelijke grenzen wijzigde hoefde men niet over te gaan naar een andere kerk. Op de laatst gehouden landelijke vergadering werd besloten dat die uitzondering ook nu van toepassing is.
De preses merkt op n.a.v. de discussie dat het altijd al regel is geweest dat kerkleden uit één plaats ook naar één kerk gaan. De vergadering stemt daarmee in.
Er wordt verder doorgesproken over het vaststellen van de kerkelijke grenzen. Opgemerkt wordt dat de oude kerkgrenzen van de GKv-kerken gebruikt kunnen worden om in onze situatie Nederland opnieuw op te delen in ressorten. Van elk ressort kan dan vastgesteld worden onder welke plaatselijk kerk zij komt te vallen. Dit is niet alleen van belang voor het gebied van de classis Zuid-West. Dit zal ook afgestemd dienen te worden met de classis Noord-Oost. Natuurlijke c.q. logische afstanden zullen hierbij in acht genomen moeten worden.
Voorgesteld wordt om een commissie in te stellen om de kerkgrenzen vast te stellen. De vergadering stemt met dit voorstel in.

Uit de classis van 7 januari 2005.
De commissie die als taak heeft om met een voorstel te komen betreffende de kerkgrenzen vraagt of heel Nederland moet worden opgedeeld onder de geïnstitueerde kerken of dat een plaatselijke kerk slechts beperkte grenzen heeft, omdat bij grote afstanden de gemeenschap der heiligen niet meer goed functioneert.
Opgemerkt wordt dat elke kerk zijn eigen grenzen zou kunnen vaststellen en dat kerkleden die daarbuiten wonen volgens art. 39 KO terecht kunnen bij de genabuurde Kerk.
Na bespreking wordt besloten wordt om heel Nederland op te delen onder de nu geïnstitueerde kerken. Een voorstel van Veenendaal m.b.t. de voorlopige geografische grenzen ligt al bij de commissie kerkgrenzen

VII.2. Bijlage classis vergadering 16 dec 2005

commissie kerkelijke grenzen. De brs. J.J. Kegel en C. Baan komen ter vergadering. Zij geven een toelichting op het stuk **Implementatie Omgang Kerkgrenzen,** dat door deze commissie is geschreven. Dit voortvloeiend uit de opdracht zoals deze gegeven is door de classis van 16 september 2005.

De aanwezige commissie leden geven een toelichting op het geschreven stuk. Vervolgens volgt er een discussie over de “praktische samenvatting”. Deze samenvatting is een logische conclusie van het geschrevene. Er worden vragen gesteld over de termijn van twee jaar waarin brs. en zrs, die volgens de vastgestelde grenzen tot een andere gemeente gaan behoren, de ‘tijd’ krijgen om zich daadwerkelijk te voegen onder opzicht en tucht van de betreffende gemeente. Opgemerkt wordt dat met name in het begin van die termijn er veel ambtelijk en pastoraal werk verzet zal moeten worden om de brs. zrs. te overtuigen van de noodzaak zich te voegen onder de gemeente waar zij nu toe behoren. Met name zal gewezen moeten worden op de bijbelse en kerkhistorische/kerkrechtelijke gegevens die het classisbesluit rechtskracht geven.

Het is in een aantal gevallen moeilijk en lastig om brs. en zrs. die zich niet willen conformeren er toe te bewegen zich gehoorzaam te voegen naar de besluiten die genomen zijn door de classis. De taak van de ambtsdragers die via huisbezoeken hier op moeten wijzen moeten we dan ook niet onderschatten. Dat vraagt van de ambtsdragers dan ook veel wijsheid en een tactvol optreden.

De classis neemt de conclusie van het rapport over. Verder besluit de classis dat de praktische samenvatting op een aantal punten doubleert en de schriftuurlijke gegevens mist die wel belangrijk zijn voor de onderbouwing van de classisbesluiten over de kerkgrenzen.

De commissie wordt gevraagd dit te wijzigen en aan te passen. De gewijzigde samenvatting zal geplaatst worden in de kerkbladen van classiskerken met daaraan gekoppeld de plaatsen/gebieden die onder een bepaalde kerk gaan ressorteren, zodat de kerkgrenzen duidelijk voor ieder kerk lid zijn.

Het besluit van de classis zal ook meegedeeld worden aan de classis Noord–Oost. Ook zal met de kerken uit deze classis gesproken moeten worden over de grenzen tussen een aantal gemeenten uit de eigen classis.

Verder besluit de classis dat het genomen besluit over de kerkgrenzen per direct ingaat en geëffectueerd zal worden als de kerkenraden hiervan kennis hebben kunnen nemen. De gemeenteleden zullen zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd over het genomen besluit via de plaatselijke kerkbladen.

De kerkenraden van de kerken in de classis zullen over het genomen besluit een schriftelijke bevestiging ontvangen.

De uitwerking van de punten (voorzien van wijzigingen) die de classis heeft overgenomen luiden als volgt:

Naar aanleiding van het rapport van de door de classis ingestelde commissie Indeling Kerkelijke Ressorten (IKR), heeft de classis Zuid-West op 16 december 2005 het volgende besloten:
God roept zijn kerk plaatselijk samen. Art. 28 NGB: *"…Om dit alles des te beter te kunnen onderhouden, is het volgens Gods Woord de roeping van alle gelovigen […] zich bij deze vergadering te voegen op iedere plaats waar God haar gesteld heeft…"* En verder: Hand. 17:26: *"Hij heeft uit één enkele het gehele menselijke geslacht gemaakt om op de ganse oppervlakte der aarde te wonen en Hij heeft hun de toegemeten tijden en de grenzen van hun woonplaatsen bepaald, opdat zij God zouden zoeken…"* Ook belijden we in art. 28 de reden van het plaatselijk vergaderen: "*Zo wordt de éénheid van de kerk bewaard; men onderwerpt zich aan haar onderwijzing en tucht, buigt haar hals onder het juk van Christus en dient de opbouw van de broeders…"*
De kerkenraden conformeren zich aan de vastgestelde kerkgrenzen. Na het instellen van de plaatselijke kerkgrenzen, die onverkort voor iedereen gelden, zullen de kerken tot uitvoering overgaan en een afzonderlijk ledenregister opmaken m.b.t. leden die zijn gaan behoren tot een andere gemeente. Dit register wordt overgedragen aan de kerkenraad van de andere gemeente. Uiteraard is het van groot belang dat de kerkelijke gegevens zo spoedig mogelijk opgenomen zullen worden in de gemeentegids om integratie in de nieuwe gemeente te bevorderen.

VII.3. Bijlage classis vergadering 31 maart 2006

- De kerkenraad van Zwolle vraagt per brief d.d. 17-3-2006 de classis om opheldering over een aantal zaken die besloten zijn tijdens de vorige classisvergadering inzake het onderwerp 'kerkgrenzen'. Omdat de preses van de vergadering lid is van de kerk te

Zwolle geeft hij de leiding van de vergadering voor dit agendapunt over aan de assessor.

Ds. De Marie deelt mee, als toelichting bij de brief van Zwolle, dat zijn kerkenraad het genomen besluit te exclusief vindt, zeker gezien de gebruikte bewoordingen. Ook vraagt de kerkenraad zich af wat nu eigenlijk bedoeld wordt met een ledenregister dat overgedragen zal worden aan een andere gemeente waartoe eigen leden zijn gaan behoren na vaststelling van de kerkgrenzen. Deze vraag kwam op omdat bij verandering van gemeente er door de desbetreffende leden toch zelf een attestatie zal moeten worden opgevraagd en verstrekt. En een attestatie verstrekken is nu eenmaal wat anders als een ledenregister overdragen.

Ds. De Marie benadrukt dat zijn kerkenraad allereerst opheldering wil hebben over het genomen besluit omdat, naar het oordeel van zijn kerkenraad, de gebruikte formulering onvoldoende duidelijk is.

Zijn kerkenraad stelt dan ook voor om het genomen besluit te herformuleren waarbij er meer recht wordt gedaan aan de rechten die leden hebben als ze al lid zijn van een bepaalde kerk vóór het vaststellen van de kerkgrenzen.

Naar aanleiding van deze brief met toelichting ontspint zich een langdurige discussie over het onderwerp kerkgrenzen en de gevolgen daarvan voor de leden die na vaststelling van de kerkgrenzen eigenlijk tot een andere kerk zijn gaan behoren.

De meningen blijven met name verdeeld over de vraag of deze leden er recht op hebben om lid te blijven van de gemeente waartoe ze eerst behoorden. Op grond van een generaal-synodaal besluit uit 1892, toen leden dit recht wel hadden, stellen sommigen dat dit nu ook zo zou moeten. Een broeder werpt tegen dat onze situatie nu heel anders is. Toen was men misschien al tientallen jaren lid van een afgescheiden kerk. Daarmee had men een zeker recht opgebouwd om daar lid te blijven. Maar nu gaat het om leden die nog maar kort lid zijn van een kerk. Het verhuizen naar een andere kerk, vanwege de vaststelling van de kerkgrenzen, is nu veel minder ingrijpend.

Omdat de meningen hierover verdeeld blijven wordt besloten dat het moderamen een brief zal opstellen voor de predikanten P. van Gurp en W. van der Jagt waarin hen om advies zal worden gevraagd over deze kwestie. Zij zullen aan de hand daarvan zonodig een bijgestelde conceptformulering opstellen. Op een voortgezette vergadering zal dit onderwerp verder behandeld worden.

VII.4. Bijlage Classis notulen 26 mei 2006

5. Bespreking en besluitvorming betreffende kerkgrenzen

Besproken wordt een voorstel van de brs. Van Egmond en De Marie waarin het eerder genomen besluit van de classis Zuid-West betreffende het vaststellen van de kerkgrenzen en haar gevolgen wordt bijgesteld.

Dit voorstel is tot stand gekomen na advies ingewonnen te hebben bij de predikanten P. van Gurp en W. van der Jagt (Australië).

Uitgangspunt voor dit voorstel en voor heel de besluitvorming is het gereformeerde principe dat gehoorzaamheid gevraagd en verwacht mag worden van alle gemeenteleden aan de eenmaal vastgestelde kerkgrenzen.

Na een langdurige bespreking wordt unaniem tot het volgende besloten:

Materiaal:

Rapport van de commissie kerkgrenzen.

Besluit van de classis Zuid-West op 16 december betreffende de kerkgrenzen.

Brief d.d. 17 maart 2006 van De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o. met nadere vragen over het besluit van de classis Zuid-West op 16 december 2005 betreffende de kerkgrenzen én met een voorstel om dit besluit te herformuleren.

Adviezen van de predikanten P. van Gurp en W. van der Jagt (Australië).

De classis Zuid-West,

Overweegt:

- dat de formulering van het besluit van haar voorgangster op 16 december 2005 betreffende de kerkgrenzen aanleiding geeft tot misverstanden.
- dat bijstelling van het genoemde besluit met toevoeging van gronden de kerken zal dienen:

Besluit:

1. De kerkenraden dienen zich te conformeren aan de vastgestelde kerkgrenzen. Zij zullen de gemeenteleden die daardoor buiten de vastgestelde kerkgrens van de eigen gemeente komen te wonen, ertoe bewegen om lid te worden van de gemeente op welks grondgebied men is komen te wonen. De kerkenraden zullen op een pastorale manier hiermee omgaan.

2. Lid worden van de ‘nieuwe’ gemeente kan alleen als het betreffende gemeentelid zijn attestatie opvraagt bij zijn ‘oude’ kerkenraad en inlevert bij zijn ‘nieuwe’ kerkenraad.

Leden die zonder geldige reden weigeren om lid te worden van de gemeente op welks grondgebied men is komen te wonen na vaststelling van de kerkgrenzen, kunnen wel lid blijven van de ‘oude’ gemeente, niet als daarop rechthebbende, maar bij wijze van gunst en als uitzondering.

3. De kerkenraad van deze leden zal hierover eerst overleg hebben met de kerkenraad van de gemeente op welks grondgebied deze leden zijn komen te wonen.

Gronden:

1. God roept zijn kerk plaatselijk samen. Art. 28 NGB: *“…Om dit alles des te beter te kunnen onderhouden, is het volgens Gods Woord de roeping van alle gelovigen […] zich bij deze vergadering te voegen op iedere plaats waar God haar gesteld heeft…”* En verder: Hand. 17:26: *“Hij heeft uit één enkele het gehele menselijke geslacht*

gemaakt om op de ganse oppervlakte der aarde te wonen en Hij heeft hun de toegemeten tijden en de grenzen van hun woonplaatsen bepaald, opdat zij God zouden zoeken…" Ook belijden we in art. 28 de reden van het plaatselijk vergaderen: "*Zo wordt de éénheid van de kerk bewaard; men onderwerpt zich aan haar onderwijzing en tucht, buigt haar hals onder het juk van Christus en dient de opbouw van de broeders…"* Door zich te voegen bij de kerk binnen welks gebied men woont of is komen te wonen, werkt men dus gehoorzaam mee aan het kerkvergaderend werk van Christus, dat plaatselijk gestalte krijgt.

2. Gemeenteleden dienen te allen tijde zelf hun attestatie op te vragen.
3. Leden die na het vaststellen van de kerkgrenzen komen te wonen op het grondgebied van een andere gemeente hebben niet, zoals in 1892 het geval was, een door vele jaren opgebouwd recht om lid te blijven van de 'oude' gemeente.
4. Gemeenteleden zullen d.m.v. onderwijzing opgewekt worden om zich te voegen bij de gemeente op welks grondgebied men is komen te wonen.

VII. 5 Kerkelijke adviezen van F.L.Rutgers.

209. Mag men eene attestatie naar elders vragen, als men niet verhuist?(Art.82-83)

1907.

349. Uw eerste vraag is: „kan (of moet) een kerkeraad, op herhaald dringend verzoek van een lidmaat der gemeente, om welke redenen ook, diens attestatie afgeven naar eene naburige gemeente zonder dat zulk een lidmaat door verhuizing of grensverlegging buiten zijn ressort komt te wonen? (Dit bedoelde toch niet het besluit der Synode van Groningen, Acta, art. 132)"?

De vraag kan niet anders dan ontkennend beantwoord worden. **Het aangehaald besluit der Groningsche Synode heeft met een dergelijk geval niets te maken; want het ziet op afgifte van attestaties naar een kerk, die precies hetzelfde ressort heeft, en waar slechts door bestendiging van een zondigen misstand de plaatselijke kerk nog in tweeën gedeeld is.** Wie aldaar van de eene kerk naar de andere overgaat, blijft dus eigenlijk in dezelfde kerk, en komt alleenlijk onder een anderen kerkeraad ; terwijl beide kerkeraden binnen denzelfden omtrek hun toezicht oefenen. Met een naburige kerk is dit juist geheel anders: **de kerkeraad van zulk een kerk kan geen leden hebben buiten de grenzen van haar plaatselijken kring, gelijk geen kerkeraad dat kan hebben, daar dan ten slotte alle toezicht onmogelijk zou worden**. Daarom is altijd de regel vastgehouden van art. 82 K.O., dat attestatie alleen werd afgegeven aan degenen, die uit de gemeente vertrekken.

Wat nu uw tweede vraag betreft, hoe dan uw kerkeraad handelen moet met een vrouw, die voortdurend in een naburige kerk ter kerke gaat, en nooit in de eigen kerk, en zich tot hare verontschuldiging ook beroept op pressie van haren (niet tot de Gereformeerde kerk behoorenden) man, - zou ik niet aanraden die zuster deswegen onder kerkelijken censuur te brengen, daar zij toch niet kan geacht worden (naar de uitdrukking van ons Avondmaalsformulier) „God en Zijn woord en de H. Sacramenten te verachten." Alleenlijk is er dwaling bij haar (en veel meer nog bij haren man) in zake het recht en den plicht van het zich voegen bij een geïnstitueerde kerk. Zij schijnen (onbewust Pelagiaansch of Arminiaansch) te denken, dat dit afhangt van den vrijen wil of den willekeur der individueele gemeenteleden in plaats van ook hierbij Gods ordinantie te erkennen en te eerbiedigen. Hun moet dus door onderwijzing die dwaling, zoo mogelijk, benomen worden.

Zoo b.v. kan hun worden voorgehouden ('t geen zij ook wel zullen toestemmen), dat er naar Gods ordinantie opzicht en tucht is in de geïnstitueerde kerk, en dat daarvoor opzieners gesteld zijn. Voorts, dat die opzieners natuurlijk hun ambt niet kunnen uitoefenen over de

geheele wereld, maar alleen binnen bepaalde grenzen. **Dat dus wie buiten die grenzen woont niet onder hen kan ressorteeren, en dat het niet zou aangaan, hieromtrent voor iemand eene uitzondering te maken,** daar men hetgeen den eenen vergund werd den anderen niet zou kunnen of mogen weigeren; en natuurlijk alle opzicht onmogelijk wordt, wanneer op ééne en dezelfde plaats de daar wonende leden onder wie weet hoeveel kerkeraden zouden ressorteeren, en iedere kerkeraad zijne leden hebben zou op wie weet hoevele plaatsen: ten slotte niet meer eene geordende kerk, maar een Babel van verwarring. Enz.
En zoo zijn er nog veel meer deducties uit de Schrift te maken. Als maar eerst vaststaat, dat zij daarvoor nog buigen, en niet al te „ikkig" zijn om zich daaraan te onderwerpen.
Maar bij zulke onderwijzing, vermaning en waarschuwing moet de kerkeraad het in zulk een geval m.i. laten; hier nog te meer, omdat het eene vrouw geldt, die toch altijd onder haren man staat, al wordt ook betwijfeld, of deze hierbij pressie uitoefent; waarvan men toch nooit geheel zeker kan zijn.

1908.
350. De quaestie tusschen den kerkeraad van X en dien van Y kan ik, wat de zaak zelve betreft, niet beoordeelen, daar ik de omstandigheden niet ken. Maar voor zooveel gij mij daarvan iets mededeelt in uw schrijven, kan ik niet anders zien, dan dat de kerkeraad van Y gelijk heeft, en dat die van X, evenals ook de Classe, de zaak niet goed inziet.
Op Schriftuurlijke gronden is in Gereformeerde kerken altijd aangenomen, dat iedere kerk hare vaste grenzen moet hebben, zoodat binnen die grenzen ieder gemeentelid tot die kerk behoort. Bij de kerkelijke vereeniging van 1892 is hierop eene uitzondering gemaakt, met betrekking tot leden, die destijds reeds tot eene andere Geref. kerk behoorden en waarop die andere kerk dus toen reeds een zeker recht had. Maar het was dan ook enkel op dien grond, dat de uitzondering kon gemaakt worden; en daarom werd er ook uitdrukkelijk bij bepaald, dat zulks niet verder dan met betrekking tot die leden zelven kon worden toegelaten; geenszins met betrekking tot hunne kinderen.
Aan dien regel moet stiptelijk worden vastgehouden, reeds omdat hij naar de Schrift is, maar ook omdat anders principieel alle kerkelijke orde wordt prijsgegeven, en de deur geopend wordt voor willekeur en voor allerlei moeielijkheden en oneenigheden.
Zeer zeker kunnen de grenzen eener kerk wel veranderd worden. Daartoe kunnen allerlei plaatselijke omstandigheden aanleiding geven. Maar dat is heel iets anders, dan om aan een gezin, dat woont binnen de grenzen van kerk X, te vergunnen zich als lid te gaan voegen bij kerk Y; gelijk in het door u genoemde geval zou gebeuren. Dat mag nooit. Indien de woning van dat gezin zoo gelegen is, dat het beter behooren kan bij de kerk van X dan bij die van Y, laat men dan voorstellen, de grenzen tusschen die twee kerken aldus te regelen. Daarover kunnen de twee kerkeraden dan handelen, de daarbij betrokken gemeenteleden geraadpleegd worden, en de Classe beslissen, altijd behoudens ieders recht van beroep op de Particuliere Synode.
Aan uw kerkeraad kan ik dus niet anders adviseeren, dan het bewandelen van dien ordelijken weg.

210. Bij welke kerk behoort iemand, die verhuist zonder attestatie aan te ragen?(Art.82-83)

1909.
351. Wie uit het kerkelijk ressort van eene gemeente door blijvende verandering van

woonplaats naar elders vertrekt, kan natuurlijk geen lid blijven van die gemeente; door het feit van zijn vertrek houdt dat lidmaatschap op; waarbij het er niets toe doet, of hijzelf dat wel anders zou wenschen, en ook niets toe doet, of hij, al dan niet, attestatie of attest opvraagt of aanneemt of medeneemt.
In zijn nieuwe woonplaats moet hij dan lid worden van de gemeente, binnen wier kerkelijk ressort hij alsdan zijn verblijf heeft. En daartoe is in onze Gereformeerde kerken, uit kracht van het kerkverband, voldoende, dat hij attestatie of attest indiene van den kerkeraad zijner vroegere gemeente. Klaar dat is dan ook noodig, aangezien niemand tegen zijn eigen wil, lid eener kerk kan worden; om welke reden zulk een attestatie dan ook niet eenvoudig van kerkeraad tot kerkeraad kan worden overgezonden, alsof de persoon zelf een levenloos voorwerp was. Een kerkeraad kan (en moet soms) van een verhuizing kennis geven aan een anderen kerkeraad; opdat deze, zoo noodig, den persoon bezoeke, en zorge dat hij zijne attestatie indient. Maar zonder dit laatste kan hij nog niet als lid geboekt en behandeld worden: de kennisgeving, dat hij vroeger lid was eener andere kerk is daartoe voldoende.
In het door u bedoelde geval is de persoon in quaestie, met zijn gezin, dus geen lid meer van de kerk te X, en nog geen lid van de kerk te Y. Hij staat feitelijk nu buiten elke Geref. kerk, al ziet hij dit zelf zeker nog niet in. Dat is nu zijn kerkelijke staat. Zou hem niet kunnen worden duidelijk gemaakt, dat dit zoo is, en dat hij dus, wanneer hij geen attestatie of attest van X te Y indient, afgescheiden is en blijft van alle Gereformeerde kerken? 't Geen precies hetzelfde is, als wanneer hij een verklaring van afscheiding inzond: wie tot geen kerk behoort, behoeft zulk een verklaring niet eens te doen: in dien staat blijvende is en blijft hij afgescheiden.
Daarom kan de kerkeraad van X dan ook thans niet voortgaan met de reeds vroeger over dezen man en zijne vrouw uitgesproken censuur; en de kerkeraad te Y kan de kerkelijke behandeling ook niet opvatten en voortzetten. Als die menschen buiten alle kerkelijk verband willen blijven, kan men hen niet dwingen. De kerkeraad van X kan dan alleen in het lidmatenboek bij die namen aanteekenen: vertrokken naar Y, zonder attestatie aan te vragen of zelfs te willen aannemen. En de kerkeraad van Y kan alleen notuleeren: de mededeeling uit X, met bijvoeging dat de daarin genoemden geene attestatie hebben ingediend, noch ook, na herhaalde vermaning, hebben willen indienen.
Wat er gebeurt met de reeds geschreven attesten voor man en vrouw en kinderen, is volmaakt onverschillig. Die papieren hebben voor X geenerlei waarde, want het zijn slechts uittreksels uit hetgeen in de boeken van X officieel staat opgeteekend; en zij hebben voor Y ook geenerlei waarde, want zij zijn daar niet ingediend. Als zij ingediend waren, zou Y dit in zijn boeken officieel geboekt hebben, en dan verder die attesten enz. hebben kunnen verbranden.
In groote gemeenten, als b.v. Amsterdam, zijn zulke attestatiën enz. van de 16e eeuw af, steeds, na inboeking en controleering van die boeking, weggedaan: men zou ze hier anders bij honderdduizenden hebben, en er wel een kamer voor moeten afzonderen!

212. Wanneer een kerk, die vroeger bij een naburige kerk inwoonde, zelfstandig wordt, kom(Art.82-83)

212. Wanneer een kerk, die vroeger bij een naburige kerk inwoonde, zelfstandig wordt, komen dan hare leden door attestatie van de vroegere kerk, waar ze inwoonden, of door overschrijving op het nieuwe lidmatenboek?

1903.
353. Op uwe vraag geef ik gaarne mijn antwoord, voor zooveel ik dat geven kan zonder nadere bekendheid met personen en omstandigheden, en in het kort bestek van een brief.
Uit uw brief maak ik op, ('t geen ik mij ook van elders meen te herinneren), dat X vroeger behoorde tot de Geref. kerk van Y. Toen nu kort geleden te X weer eene eigen Geref. kerk

optrad, had m.i. de kerkeraad van Y alle leden, die binnen de grenzen der kerk van X woonden, uit zijne boeken moeten overschrijven in een nieuw boek, en dit aan den nieuwen kerkeraad van X geven. Attestatiën afgeven heeft in zulk een geval m.i. geen zin; want niemand verhuist, of vertrekt naar eene andere gemeente, Slechts worden alle leden, die in de nieuw optredende eigen gemeente wonen, nu samen eene eigene kerk (zij het ook, dat sommigen daarmede niet ingenomen zijn). En indien aldus gehandeld was, zouden quaesties als de thans aanhangige ook niet hebben kunnen voorkomen.
Het schijnt echter, dat de kerkeraad van Y aan alle de bedoelde leden, of bijna alle eene attestatie naar X heeft gegeven; maar dit niet heeft gedaan aan een enkel lid, als het door u bedoelde, 't welk liever tot Y wilde blijven behooren en dus geen attestatie naar X vroeg.
Ge vraagt, of de kerkeraad van Y nu weigeren mag de attestatie voor bedoelde zuster af te geven, omdat deze verlangt, dat de kerkeraad het zal weigeren.
Hierop kan ik slechts antwoorden, dat, volgens de zeer juiste bepaling der K.O., een kerkeraad geen attestatie afgeeft aan een anderen kerkeraad, maar de attestatie moet afgeven aan het vertrekkende lid zelf op zijne aanvrage. En dan is hier de moeielijkheid, dat het bedoelde lid geene aanvrage om attestatie deed, en zelfs in het geheel niet vertrekt, maar bleef en blijft wonen waar ze was; zoodat, naar de K.O., van attestatie afgeven hier geen sprake kan zijn.
Het eenige, wat er nu aan te doen is, is m.i., dat de kerkeraad van Y aan dien van X bericht (uit zich zelven, of op aanvrage van dezen, of eventueel volgens advies der Classe, (dat N N en zij (de bedoelde personen) bij de institueering der Geref. kerk te X, door den kerkeraad van Y tot het Avondmaal waren toegelaten (of niet toegelaten, maar alleenlijk gedoopt), en dat zij destijds onbesproken waren in belijdenis en wandel. De kerkeraad van X schrijft hunne namen dan in zijn boek. En natuurlijk worden hunne geboren wordende kinderen dan te X gedoopt, evenals de kinderen van ieder ander lid.
Intusschen zal ik niet zeggen, dat de Doop van het pasgeboren kind wachten moet, of zelfs wachten mag, totdat die zaak van kerkelijke aanhoorigheid geheel in orde is. Tenzij de kerkeraad van Y die nu aanstonds in orde maakte. Maar anders moet (aangezien de Doop zoo spoedig mogelijk te bedienen is) de kerkeraad van X maar aan dien van Y (onder wien thans de ouders nog formeel behooren) vragen of deze geen bezwaar heeft tegen het toelaten tot den Doop. En wanneer (gelijk te verwachten is) deze geen bezwaar heeft, kan en moet de kerkeraad van X dan tot den Doop te X toelating geven; de kwestie van kerkelijke aanhoorigheid daarna ter hand nemende.
Voorts moet natuurlijk door onderwijzing op het bedoelde gezin gewerkt worden, om hen te doen zien en voelen, dat zij gewillig onder den kerkeraad van X zich stellen. B.v. door hen er op te wijzen, dat er naar Gods Woord ouderlingen moeten zijn om opzicht enz. te houden; dat natuurlijk niet iedere ouderling opzicht over heel de wereld kan houden; dat dus naar Gods Woord aan ieder ouderling daarvoor een kring is aan te wijzen om zijn goddelijk ambt uit te oefenen; en dat de bepaling van dien kring niet aan ieder individueel gemeentelid staan kan, maar moet geschieden door het bestuur der gemeente, d.i. den kerkeraad, eventueel, wanneer meerdere kerken erbij betrokken zijn, door de Classe, en dat ieder gemeentelid zich dan daaraan moet onderwerpen, om niet Gods ordinantie ijdel te maken, en dus tegen God principieel te strijden. Enz. enz.
Nooit echter mag in zulk een geval door censuur gewerkt worden; want er is geen „verachting van God en zijn Woord en de H. Sacramenten", als men een en ander in eene andere Geref. kerk zocht. En zulke tucht zou ook nooit vat op de conscientie kunnen hebben. Hier is misverstand, gebrek aan inzicht in 't geen de kerk is, en in 't geen Gods Woord voor de kerk eischt. En dat moet door onderwijzing en vermaning, enz. overwonnen worden

XX. Deputaten Appelzaken inzake 'bezwaarschrift' br. B.J.Post

Aan de Generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland
p/a de 1e scriba br. P. Drijfhout
Anwerderweg 4
7861 BE Oosterhesselen

Mariënberg, 5 januari '08

Van deputaten behandeling Appèlzaken
p/a de samenroeper br. G.H. Plaggenmars
Hesselinkkamp 11
7692 AS Mariënberg

Betreft: ontvankelijkheid verzoekschrift 2.30

Geachte broeders,

Voor het deputaatschap appèlzaken delen wij u hierbij mee, dat we voor het onderzoek naar de ontvankelijkheid van het bezwaarschrift 2.30 van br. B.J. Post, de appèlant hebben verzocht om een aanvulling of herschrijven van zijn bezwaarschrift. Om de behandeling op de synode mogelijk te maken hebben we verzocht dit voor 21 december '07 in te dienen. Tot op heden is er geen aanvulling of reactie van de appèlant ontvangen.

We hebben verzoekschrift 2.30 gelezen en beoordeelt of deze voldeed aan de synodale eisen betreffende een bezwaarschrift. Als richtlijn hebben we de appèlant voorgehouden;
"*Een appèlschrift bevat de volgende zaken:*
1. een weergave van het besluit, de besluiten en/of de handelingen van de classis waartegen de bezwaren zijn gerezen;
2. een weergave van de reactie en/of het besluit van de classis op de door de appellant ingebrachte bezwaren;
3. een omschrijving van de bezwaren van de appellant met opgave van redenen en – indien van toepassing - weergave van de feiten;
4. een formulering van de uitspraak welke de appellant van de synode verlangt. "

Uit de ingestuurde stukken dd. 27 oktober '07 van br. B.J. Post bleek dat het hier niet gaat om een bezwaarschrift tegen een specifiek besluit van de classis (appèlschrift) of van de synode (revisieverzoek). Wel zijn er door de appèlant bezwaren geuit tegen niet nader omschreven besluiten van de synode, kerkenraad en classis.

Het deputaatschap appelzaken is daarom van mening dat dit appelschrift als niet ontvankelijk moet worden aangemerkt en adviseert de synode in deze zin.

Wij bidden u de wijsheid van de Here toe bij al uw werk als afgevaardigden. En dat ook uw werk mag dienen tot opbouw en vrede binnen de kerken en tot verheerlijking van Zijn grote Naam

Namens deputaten voorbereiding Appèlzaken van de Gereformeerde kerken in Nederland

Met broedergroet,

Deputaten voor behandeling van appèlschriften,
L.Menninga, G.H.Plaggenmars,

Bijlage Brief br. B.J.Post inzake zijn 'bezwaarschrift'

Aan: De Weledele heer B.J.Post
Van Limburg Stirumstraat 13
7691 AX Bergentheim

Van: Deputaten voor behandeling van appèlschriften
p/a G.H.Plaggenmars
Hesselinkkamp 11
7692 AS Mariënberg

Datum: 6 februari '08

Betreft: aanvulling bezwaarschrift

Waarde broeder Post,

Inmiddels hebben we uw bezwaarschrift dd. 27 oktober '07 toegezonden aan de vergadering van de Generale synode te Zwolle.

Uit de door u ingezonden stukken bleek ons dat het hier niet ging om een bezwaarschrift tegen een specifiek besluit van de classis (appèlschrift) of van de synode (revisieverzoek). Wel zijn er door u bezwaren geuit tegen niet nader omschreven besluiten van de synode, kerkenraad en classis. We hebben u daarom verzocht op 23 november 2007 een aanvulling te geven of om uw bezwaarschrift te herschrijven. We hadden daarvoor een termijn gesteld van ruim vier weken tot 21 december 2007. U heeft van deze mogelijkheid geen gebruik willen maken.

Op 15 januari jl. bent u door een van de deputaten telefonisch benadert met de vraag waarom u geen reactie heeft gegeven op ons verzoek van 23 november '07. Als verklaring gaf u aan dat het bezwaarschrift zoals die was ingediend op 27 oktober 2007 mocht dienen als een algemene oproep aan de synode. Wij willen u, middels deze brief, verzoeken die mondelinge verklaring als aanvulling op uw bezwaarschrift ons schriftelijk te doen toekomen. Inzenden graag aan bovenstaand adres en a.u.b. uiterlijk voor 22 februari 2008.

In afwachting van uw reactie,

Met broedergroet,
Deputaten voor behandeling van appèlschriften,
L. Menninga, T.L. Bruinius. G. Keep en G.H.Plaggenmars

XXI. Brief aan H.M. de Koningin.

Aan Hare Majesteit de Koningin ,
Paleis Noordeinde,
Postbus 30412
2500 GK ’s Gravenhage.

Mariënberg, 6 oktober ’08

Majesteit,

De generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeengekomen in Zwolle, wenst uwe Majesteit de zegen en hulp van God toe bij de uitoefening van uw koninklijk ambt Zo betuigt de synode de aanhankelijkheid van de kerken jegens het Huis van Oranje.
De synode verzekert u, Majesteit, dat door de kerken voortdurend voor u wordt gebeden om kracht en wijsheid, in grote dankbaarheid aan God, de Koning der koningen, die u riep tot uw hoge ambt.

We doen dit als kerken in overeenstemming met haar belijdenis in artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Daarin belijden we:

Wij geloven dat onze goede God om de verdorvenheid van het menselijk geslacht geboden heeft, dat er koningen, vorsten en overheden zullen zijn. Hij wil namelijk dat de wereld geregeerd wordt door wetten en staatsregelingen, zodat de ongebondenheid van de mensen bedwongen wordt en alles in goede orde onder hen toegaat. Hiertoe *heeft Hij de overheid het zwaard in handen gegeven tot bestraffing van de slechte* en bescherming van de goede *mensen* (Rom. 13:4). Haar taak is niet alleen zorg te dragen voor de openbare orde en daarover te waken, maar ook de heilige dienst van de kerk te beschermen, en te bevorderen dat het koninkrijk van Jezus Christus komt en het Woord van het evangelie overal gepredikt wordt, zodat God door ieder geëerd en gediend wordt, zoals Hij in zijn Woord gebiedt. Verder is ieder, welke positie hij ook heeft, verplicht zich aan de overheid te onderwerpen, belasting te betalen, haar eer en eerbied te bewijzen, haar gehoorzaam te zijn in alles wat niet in strijd is met Gods Woord en voor haar te *bidden* dat de Heer haar bestuurt op al haar wegen, *zodat wij een stil en rustig leven mogen leiden in alle godsvrucht en waardigheid* (1 Tim. 2:1, 2).

Hoogachtend,
G.H. Plaggenmars
Scriba II

XXII. Antwoordbrief aan de zich noemende Gereformeerde kerk van Zwijndrecht.

Aan D. Leguijt en C. de Ruijter van de zich noemende
Gereformeerde Kerk van Zwijndrecht e.o.
Herman Hesse-erf 143
3315 BL Dordrecht

Betreft; antwoord op uw schrijven d.d. 16 februari 2008

Zwolle, 21 augustus 2008

Geachte broeders,

De Generale Synode van heeft uw schrijven 16 februari 2008 ontvangen en besproken.

Uw brief heeft niet het karakter van een revisieverzoek. U vermeldt dit ook expliciet in uw schrijven.
Wel zegt u de synodebesluiten van GS Mariënberg betreffende de afwijzing van uw bezwaarschriften op grond van art. 31 KO niet als bindend te kunnen aanvaarden. Nu u echter een eventuele strijdigheid met Gods Woord en met de kerkorde niet hebt aangetoond kunt u zich echter niet op art. 31 KO beroepen.
Wij betreuren het dat u niet gewoon de kerkelijk weg gegaan bent met uw bezwaren. De vorige synode heeft u juist heel speciaal op die weg gewezen in geval u gegronde bezwaren zou menen te hebben.

Bovendien hebt u daarbij het middel ter hand genomen om via brieven en internet informatie te verspreiden die te maken had met de afgewezen bezwaarschriften. Daarbij hebt u zich niet laten leiden door het bevel van de Here om overeenkomstig het negende gebod, de goede eer en naam van de naaste te bevorderen.
Door de vertrouwelijkheid die in het spel was, heeft de synode noch de classis zich kunnen verweren tegen het kwaad gerucht dat u zo verspreid heeft.
Het mag van u gevraagd worden, hierover uw spijt te betuigen.

U schrijft in uw brief dat u onrecht is aangedaan bij de behandeling van uw bezwaarschriften op de GS Mariënberg. Deze synode heeft zich echter hierbij strikt gehouden aan de voor haar daartoe geldende regeling.

Broeders, we roepen u nogmaals op schikt u zich toch gewoon onder de gereformeerde kerkorde zoals die in het kerkverband van de Gereformeerde Kerken is aangenomen. U is door de classis ZW destijds zorg aangeboden, naar art. 39 KO. Die zorg hebt u weliswaar in principe geaccepteerd, maar u wilde die niet in de vorm van opzicht en tucht. Toch was dat nu juist wat u nodig had in een situatie waarin de classis moest oordelen dat instituering in Zwijndrecht (nog) niet mogelijk was. Uw interne conflicten waren daar reden voor.
Toen vervolgens door u aan de classis een verzoek om instelling van de ambten werd gedaan, was deze interne situatie niet verbeterd. U bleef echter weigeren de door de classis toegewezen zorg te aanvaarden. Vervolgens heeft u de besluiten van GS Mariënberg aangaande uw bezwaarschriften verworpen en bent u een indepentistische weg gegaan.

Broeders, er is nog steeds een weg terug. Het is weliswaar een weg van zelfverloochening, en dat is een moeilijke weg. Maar het is de aangewezen èn begaanbare weg.

Wij hopen dat u zich zult bezinnen en dat u tot inkeer mag komen. Zodat u alsnog de besluiten van GS Mariënberg wilt aanvaarden en terugkeert naar het kerkverband.

Moge de Here uw verstand verlichten en daarbij het juiste Schriftuurlijke inzicht geven.

Met broedergroeten,
namens de synode van De Gereformeerde Kerken

S. de Marie (preses)
G.H. Plaggenmars (scriba II)

Bijlage 1. Brief van de zich noemende Gereformeerde kerk van Zwijndrecht.

De Gereformeerde Kerk van Zwijndrecht e.o.
C. de Ruijter, scriba
Hermann Hesse-erf 143
3315 BL Dordrecht
Tel. 078-616 9398 of 06 2318 9402
Email.casperderuijter@hetnet.nl

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (hersteld),
Secr. SVC
B. Bredewold
Kolkweg 18
8055 PV Laag Zuthem,

Aan alle Gereformeerde Kerken (hersteld):
- de kerk van Assen e.o.
- de kerk van Bergentheim/Bruchterveld
- de kerk van Berkel en Rodenrijs-Bergschenhoek
- de kerk van Emmen e.o.
- de kerk van Groningen
- de kerk van Olterterp
- de kerk van Hasselt e.o.
- de kerk van Mariënberg
- de kerk van Zwolle e.o.;

Dordrecht, 16 februari 2008

Geachte heren en broeders,

De synode van Mariënberg heeft alle bezwaarschriften van de Gereformeerde Kerk van Zwijndrecht e.o. afgewezen. Wij aanvaarden op grond van art. 31 van de kerkorde de afwijzingen van de synode niet als bindend.
Eén van de bezwaarschriften betrof de weigering van de classis Zuid-West Nederland om in te stemmen met het opnieuw instellen van de ambten in de Kerk van Zwijndrecht. Deze

weigering is ons een raadsel, want de Here wil zijn kerk immers geregeerd zien op de wijze die Hij ons in zijn Woord geleerd heeft, Ef. 4: 11 en 12.
Op 28 september 2006 heeft de classis Zuid-West Nederland besloten dat de gemeente van Zwijndrecht niet behoort tot het kerkverband van de GKh.

De gemeente Zwijndrecht heeft besloten niet verder in appel te gaan. Drie maal heeft een kerkelijke vergadering zich uitgesproken over deze zaken. Drie maal werd Zwijndrecht afgewezen. Inhoudelijk is de synode niet op de zaken ingegaan.

Op de laatste synode is Zwijndrecht ook groot onrecht aangedaan.

1. Zwijndrecht heeft geen inzage gehad in al de betreffende materialen.
2. Zwijndrecht heeft geen enkel rapport ontvangen of gezien van de commissie die e.e.a. heeft behandeld.
3. Zwijndrecht was niet welkom bij de behandeling van de eigen zaak, terwijl de andere partij, de classis, zelfs aan de beraadslagingen mocht deelnemen.
4. Zwijndrecht werd geen enkele mogelijkheid gegeven om zich ter synode te verweren.

Het is niet geloofwaardig om dan nog in beroep te gaan. Daarbij komt dat het kerkverband de Kerk van Zwijndrecht onwelwillend is tegemoet getreden.

In deze brief zullen wij niet opnieuw de zaken uit de doeken doen, noch inhoudelijke argumenten noemen waarom wij genoemde synodebesluiten afwijzen. Die zijn voor een deel reeds verwoord in het appelschrift dat wij bij de vorige synode hebben ingediend.

Blijkens het verslag van uw 3^{e} vergadering zijn er wel revisieverzoeken vanuit uw kerkverband gedaan.
Onze gemeente roept u op om terug te keren van de ingeslagen weg, door de uitspraken t.a.v. Zwijndrecht terug te nemen. Dit niet alleen in het belang van onze gemeente maar nog veel meer in het belang van uw kerkverband en tot eer van God. Opdat er geen hiërarchie in uw midden vaste voet zal vinden.

Synode, wij begrijpen niet dat uw voorganger, de synode van Mariënberg, zo heeft kunnen spreken en besluiten…

Wij bidden tot God of Hij ons en de Gereformeerde Kerken (hersteld) genadig wil zijn. Geve de Here inkeer en verootmoediging en vergeving. Tot eer van zijn Naam, en tot heil van de kerken.
Ons vertrouwen is op de Here, want Hij verlaat nooit wie Hem zoeken, Ps. 9: 10.

Met broedergroet en heilbede,
de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk van Zwijndrecht e.o.,

D. Leguijt, preses.
C. de Ruijter, scriba

XXIII. Rapport Commissie Revisieverzoeken Zwijndrecht:

Aan: Het moderamen van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (hersteld)- 2007-2008
p/a broeder R. de Boer, 2e scriba

Van: De Commissie Revisieverzoeken Zwijndrecht

Datum: 20 maart 2008

Onderwerp: De revisieverzoeken:

- Revisieverzoek artikel 41 kerkeraad Bergentheim-Bruchterveld 4 juli 2007

- Revisieverzoek kerkeraad Bergentheim-Bruchterveld 26.09.07 inzake art. 22.4 van de Acta van de Generale Synode van Mariënberg

- Revisieverzoek Art. 40 kerkeraad Bergentheim –Bruchterveld 03.10.08

- Revisieverzoek inzake besluiten van de Generale Synode Mariënberg in de appèlzaken van Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br. J. Groeneveld

Geachte broeders,

Bijgaand zenden wij u onze voorstellen betreffende bovengenoemde revisieverzoeken. Wij delen u tevens mee, dat wij broeder Dr. P. van Gurp om advies hebben gevraagd.

Wij wensen u bij al uw werk wijsheid en kracht van de Here toe.

Met hartelijke broedergroet,

H. Folkers
H.C. Ravensbergen
A. van der Net

Bijl.: Voorstellen betr. de genoemde stukken.

Bijlage 1. Revisieverzoek artikel 41 kerkeraad Bergentheim - Bruchterveld 4 juli 2007.

Materiaal
De kerkeraad deelt mee dat hij de besluiten, weergegeven in artikel 41 van de Acta van de Generale Synode te Mariënberg, niet kan ratificeren en daarom de synode vraagt om revisie.

Ontvankelijkheid

Overweging
1.De kerkeraad van Bergentheim - Bruchterveld verklaart deze besluiten niet te kunnen ratificeren.
Echter, deze kerkeraad is niet geroepen dat te doen. Immers, hij is niet geroepen om deze besluiten uit te voeren. En daarover gaat het in artikel 31 ten aanzien van het voor vast en bondig houden. Dat betreft allereerst degenen die door een synodebesluit een antwoord ontvangen op hun bezwaren.
De synode verwijst daarvoor naar de opmerkingen van prof.J.Kamphuis in dezen (in zijn publicatie *Kerkelijke besluitvaardigheid*).

2. Bovendien is het nog klemmender dat het hier gaat om vertrouwelijke zaken. Immers, dat is het beslissende element in de bezwaren van Zwijndrecht tegen het besluit van de classis zuidwest, volgens haar bevoegdheid ad artikel 38 van de kerkorde, de toestemming tot het instellen van de ambten niet te geven.
De synode van Mariënberg besloot dat dit bezwaar niet kan worden toegekend. Als grond daarvoor voerde zij aan: "de interne problemen binnen Zwijndrecht vormden een blokkade om de ambten in te stellen", I.2.
De synode overwoog dat de appèlzaak van Zwijndrecht ‘vertrouwelijke elementen in zich ‘ heeft en ‘dat vertrouwelijke zaken in comité worden besproken’ (art. 40 overweging 1 en 2).
De synode overwoog daarbij dat vastgesteld was dat er grote spanningen waren in de gemeente, waarbij ook het onderling vertrouwen en de vrede in de gemeente, zoals in het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen is weergegeven, was aangetast en dat het in die specifieke situatie niet naar Schrift en belijdenis is om de ambten in te stellen.

De meerdere vergaderingen (classis en synode) zijn geroepen de zaak van de interne problemen en tengevolge daarvan de aantasting van het onderling vertrouwen en de vrede in Zwijndrecht in comité te behandelen.
Daaruit volgt dat het niemand toekomt, buiten de eerstbetrokkenen alsmede de bevoegde kerkelijke vergaderingen, zich te bemoeien met zaken die door hun karakter vertrouwelijk zijn en als zodanig moeten worden behandeld.
Wie toch wel tracht daarvan kennis te nemen en zich daarover een oordeel te vormen, valt daarmee onder het oordeel van 1 Petrus 4: 15 over bemoeials, die daar in één adem genoemd worden met moordenaars, dieven en boosdoeners.

Besluit
De synode besluit op grond van deze beide overwegingen het revisieverzoek onontvankelijk te verklaren.

De synode is verder van oordeel is de kerkeraad op te roepen van deze dwaalweg terug te keren.

Deze is immers geroepen de gemeente te leiden en heeft een voorbeeldfunctie, maar stelt door zijn onbevoegd positie kiezen in dezen de gemeente, over welke hij gesteld is, bloot aan het grote gevaar van partijschap en zelfs scheuring, doordat gemeenteleden evenzeer verleid worden zich te bemoeien met wat hun zaak niet is en daarmee in te gaan tegen de vermaning van 1 Petrus 4: 15.
Volgens de kanttekeningen van de Statenvertaling betekent het woord bemoeial: zich gedragen als opzichter of voogd over zaken die men aan een ander behoort over te laten.

De bevoegdheid van de classis volgens artikel 38 om te besluiten of in een plaats de ambten kunnen worden ingesteld is in artikel 35 duidelijk bepaald. Daar wordt immers bepaald dat de classis bevoegdheid heeft rechtsgeldig uitspraken te doen ten opzichte van de kerkeraad en dat dit eveneens geldt voor de synode.
Dat heeft niets te maken met het heersen over andere kerken, zoals dat in artikel 83 wordt afgewezen. Immers, de kerken hebben bij het opstellen van de kerkorde en het aanvaarden daarvan vrijwillig een deel van haar bevoegdheid overgedragen aan de meerdere vergaderingen. Dat wordt uitgedrukt in artikel 84:
"Al deze artikelen, die de wettige orde van de kerk betreffen, zijn in gemeenschappelijk overleg vastgesteld en in eensgezindheid aanvaard".
Daar wordt in hetzelfde artikel aan toegevoegd dat de kerkelijke vergaderingen "zich erop zullen toeleggen de bepalingen van deze kerkorde na te leven".
De waarschuwing is op zijn plaats aan het adres van degenen, die zich verzetten tegen het classisbesluit inzake de instelling van de ambten, om zich verre te houden van de verkeerde geest van de moderne mens die van geen gezag wil weten.

Bijlage 2. Revisieverzoek kerkeraad Bergentheim - Bruchterveld 26.09.07 inzake art. 22.4 van de Acta van de Generale Synode van Mariënberg

Materiaal
Verzoek om nietigverklaring van art. 22.4 van de acta van de GS te Mariënberg.

De raad van de Gereformeerde Kerk van Bergentheim/Bruchterveld e.o. verzoekt de GS van Zwolle uit te spreken dat art. 22.4 nietig verklaard wordt.

Hij geeft de volgende gronden voor zijn verzoek:
1 Dit besluit stelt art.38 KO en art. 39 KO uit ons kerkboek en zoals gehandhaafd in de bijlage F (Katern aanpassing KO) op blz. 265 van de acta, buiten werking.
2 De kerken hebben er niet om gevraagd. (Of hebben we iets gemist?)
3 Het is in strijd met het besluit van de vergadering van het kerkverband d.d. 14 mei 2004 te Zwolle.
4 Het is in strijd met art. 1,30, 36, 38, 39 en 83 van de KO en met art. 30 van de NGB.

Overweging
1. De Landelijke Vergadering van 15 mei 2004 nam een voorlopig besluit, dat staat opgetekend in de notulen van deze vergadering:
Mocht een gemeente in oprichting na verloop van tijd niet in staat zijn om de ambten in te stellen vanwege een stagnerende groei,zal het gewenst zijn dat de leden van een dergelijke gemeente zich als inwonende leden
gaan stellen onder opzicht en tucht van de dichtstbijzijnde geïnstitueerde kerk.

De synode van Mariënberg heeft zich beziggehouden met het definitief vaststellen van de voorlopige besluiten van de landelijke vergaderingen van het kerkverband in oprichting, art. 22.
Onder punt 4 gaat het dan over het *Hanteren art. 39 kerkorde*.
De synode gaf bedoeld besluit van de Landelijke Vergadering als volgt weer:
Deze vergadering besloot ten aanzien van (nog) niet-geïnstitueerde gemeenten dat deze na verloop van enige tijd zich onder de zorg van de naburige geïnstitueerde gemeente zullen (laten) stellen.
En zij besloot uit te spreken *dat het genoemde besluit van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. in zoverre van kracht blijft dat artikel.39 dient te worden uitgevoerd.*

2. De kerkeraad spreekt als zijn oordeel uit dat de synode het besluit van de vergadering van het kerkverband onjuist heeft weergegeven en er vervolgens ten onrechte een synodebesluit van gemaakt. Inhoudelijk verschilt deze weergave wezenlijk van het werkelijke besluit van de landelijke vergadering. Verder is hij van oordeel dat dit besluit de artikelen 38 en 39 van de kerkorde, zoals de synode die handhaafde in het besluit met betrekking tot de aanpassing van de kerkorde buiten werking stelt. Vandaar zijn verzoek om dit besluit nietig te verklaren.

Uit dit verzoek blijkt misverstand en misvatting te zijn over het gewraakte synode besluit. Inderdaad gaf de synode geen letterlijk citaat. Immers, de woorden *niet in staat zijn om de ambten in te stellen vanwege een stagnerende groei* zijn weggelaten.
De Landelijke Vergadering gaf met die woorden één oorzaak op voor het feit dat de ambten niet kunnen worden ingesteld. Maar het is een misverstand om te denken dat de synode door het weglaten van deze zinsnede zou beweren dat (nog) niet geïnstitueerde gemeenten zich altijd zonder meer na verloop van enige tijd onder de zorg van de naburige geïnstitueerde gemeente moeten (laten) stellen.
Immers, de Landelijke Vergadering noemde slechts één oorzaak voor het ontbreken van de mogelijkheid de ambten stellen, maar beweerde daarmee niet dat dat de enige oorzaak zou zijn.
De synode liet die ene oorzaak weg om ruimte te geven voor meer oorzaken.
Er zijn immers meer redenen waarom er geen kerkeraad kan zijn en de gemeente niet kan worden geïnstitueerd. Zo is naast een stagnerende groei ook een reden de geografische afstanden en verder ook het ontbreken van geschikte kandidaten voor de ambten. In de geschiedenis van het kerkverband van de Gereformeerde Kerken zijn deze redenen ook al gehanteerd. En nog klemmender is de reden dat er geen vrede en eenheid is in de gemeente.
Daarom mist de bewering van de kerkeraad dat het gewraakte synodebesluit in strijd is met het besluit van de vergadering van het kerkverband d.d. 14 mei 2004 te Zwolle alle grond.

3. De kerkeraad beweert in grond 4 dat het synodebesluit in strijd is met art. 1, 30, 36, 38, 39 en 83 van de KO en met art. 30 van de NGB. Maar ook voor deze bewering ontbreekt het bewijs.
Dat de synode in haar besluit art. 38 van de kerkorde niet noemt betekent uiteraard in geen geval dat zij dat artikel daarmee heeft afgeschaft.
Haar besluit staat in de serie van besluiten over de kerkregering. In de twee voorgaande artikelen 20 en 21 heeft de synode de aanpassing van de kerkorde aan de nieuwe situatie geregeld en daarbij zijn de artikelen 38 en 39 onverkort gehandhaafd.
De kerkeraad noemt dit zelf ook in zijn revisieverzoek. Het getuigt dan ook niet van vertrouwen in het werk van de synode te beweren dat zij zichzelf op deze wijze zo pertinent zou tegenspreken.

Op geen enkele manier heeft de synode aanleiding gegeven voor deze beschuldigingen, alsof zij art. 38 heeft laten vallen een art. 39 van zijn kracht beroofd.

Het is nodig, alvorens met een revisieverzoek te komen, goed kennis te nemen van de Acta en dan ook de Acta met de Acta te vergelijken. Dan blijkt ook duidelijk het tegendeel van de beschuldiging van kerkeraad aan het adres van de synode.
Zo heeft de synode (Acta art. 41) in haar overweging bij de behandeling van Bezwaar 1 uitgesproken (pag.115):
1. *dat het 'het begeren om de ambten in te stellen' naar de Schrift is ;*
2. *dat vastgesteld is dat er een grote spanningen waren in de gemeente waarbij ook het onderling vertrouwen en de vrede in de gemeente, zoals in het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen is weergegeven, was aangetast en dat het in die specifieke situatie niet naar de Schrift en de belijdenis is om de ambten in te stellen.*
En zij overwoog bij de behandeling van Bezwaar 2 (pag.116):
2. *Dat maar het gereformeerde kerkrecht, gegrond op Gods Woord, in een gemeente zo spoedig als mogelijk de ambten behoren te worden ingesteld;*
3. *Dat waar onmiddellijke instelling van de ambten niet mogelijk is, de broeders en zusters zich door de classis onder de zorg behoren te laten stellen vanwege naburige gemeente, naar de regel van art. 39 kerkorde.*
De synode heeft ten aanzien van artikel 83 heeft de synode uitgesproken dat waar sprake is van de toepassing van artikel 39 kerkorde er geen sprake is van het heersen van de ene kerk over de andere (pag.117).
Verder oordeelt de synode in art. 40 dat een plaatselijke gemeente-in-wording ernaar moet streven zo spoedig mogelijk aan de classis toestemming te vragen om de ambten in te stellen. Pas wanneer dat onmogelijk is of vanwege de plaatselijke omstandigheden of omdat de classis van oordeel eerste gewraakte toestemming te moeten weigeren, komt de regeling van artikel 39 aan de orde.
Er is dan ook geen sprake van dat synode art. 38 buiten werking stelt of art. 39 van zijn berooft.

Besluit
1. De synode besluit op grond van bovenstaande overwegingen dat de verzoeken 1 - 4 niet kunnen worden ingewilligd.

2. Toch wil de synode aan de kerkeraad van Bergentheim - Bruchterveld tegemoetkomen. Nu blijkt dat er misverstand en misvatting is met betrekking tot de tekst van het gewraakte synodebesluit besluit de synode het te vervangen door een uitvoeriger besluit. Hoewel de artikelen 38 en 39 in zichzelf duidelijk zijn spreekt de synode ten overvloede uit:

1. *dat naar het gereformeerde kerkrecht, gegrond op Gods Woord, in een gemeente zo spoedig als mogelijk de ambten behoren te worden ingesteld;*
2. *indien er, om welke reden ook, in een plaats geen kerkeraad geformeerd kan worden, hetzij omdat daartoe geen verzoek bij de classis is ingediend, hetzij omdat de classis een verzoek met die strekking heeft afgewezen, zal de classis die plaats onder de zorg van van de genabuurde kerk stellen, zodat de nodige ambtelijke zorg aan de gelovigen op bedoelde plaats geboden kan worden.*

Bijlage 3 Revisiverzoek art.40 kerkeraad Bergentheim - Bruchterveld 03.10.08

Materiaal
Revisieverzoek: met betrekking tot artikel 40 van de Acta van de Generale Synode van Mariënberg 2005.

Dit revisieverzoek bevat:
Weergave besluit artikel.40 Acta GS Mariënberg
Gronden en opmerkingen
Verzoeken:
De kerkeraad verzoekt de synode uit te spreken dat:

1. de Synodebesluiten met betrekking tot de Appèlzaak Zwijndrecht, art. 40 van de acta, door de Synode van Mariënberg ten onrechte zijn genomen door de ene partij n.l. de afgevaardigden van de Classis Zuid-West wèl toe te laten tot de besluitvorming op de vergadering tot aan de punten 1 tot en met 4 van het besluit pagina 114 van de acta , en de andere partijen, n.l. de gemeente van Zwijndrecht en br. J. Groeneveld niet.
2. de genomen besluiten ten aanzien van de zaak Zwijndrecht (acta GS Mariënberg 2005/ 2006) uit het midden van de Kerken weggenomen worden.
3 zo spoedig mogelijk, onder schuldbelijdenis voor de gevolgde rechtsgang, contact gezocht dient te worden met de broeders en zusters in Zwijndrecht, om alles in het werk te stellen om de geschonden verhoudingen te herstellen en de éénheid weer te bewerkstelligen.

Ontvankelijkheid
Omdat in dit revisieverzoek voor het grootste deel gehandeld wordt over de rechtsgang oordeelt de synode dat het ontvankelijk verklaard moet worden.

Overwegingen
Verzoek 3
1. De synode begint met het overwegen van het laatste verzoek, omdat daarin een instelling van de kerkeraad openbaar wordt die voor het bewaren van de eenheid in het kerkverband en in de gemeente zorgelijk geacht moet worden. De kerkeraad vraagt immers aan de synode om schuldbelijdenis te doen over de door de synode van Mariënberg gevolgde rechtsgang met betrekking tot het appèl van Zwijndrecht.
Op zichzelf is dat al een onmogelijk verzoek. Hoe kan deze synode schuldbelijdenis doen over wat de vorige synode gedaan heeft? Dat is zoiets als 'zich op de borst slaan over de rug van een ander'. Ook van de broeders die als afgevaardigden deel uitmaakten van de vorige synode kan dit niet gevraagd worden.
Maar verder is dit vooral een geheel nieuwe ontwikkeling, die zich in de kerken tot in het verre verleden nooit voordeed bij het indienen van appèls.
Schuldbelijdenis onderstelt zonde. In de gronden en opmerkingen die de kerkeraad aanvoert om tot zijn verzoek te komen spreekt hij wel over moeite, verbazing, vragen – maar er komt niets in voor dat wijst op zonde.
De kerkeraad spreekt grote woorden, hopelijk zonder de draagwijdte ervan te overzien. Hoogstens kan bij het indienen van een appèl gesproken worden van een verkeerd inzicht, een dwaling, maar zeker niet van zonde. Dat zou boos opzet veronderstellen.
De kerkeraad heeft door zo te spreken een verkeerd signaal afgegeven, zowel aan de zusterkerken als aan de eigen gemeente.
Aan de zusterkerken door zijn beschuldiging van de synode van Mariënberg en van de broeders afgevaardigden van de classes die verantwoordelijk zijn voor de besluitvorming.

Maar ook aan de eigen gemeente door de meeste vergadering van de kerken publiek aan te klagen en voor te stellen als een vergadering van broeders uit zusterkerken, die zich schuldig maakt aan het buigen van het recht en aan verdrukking en heerszucht.
Zo'n publieke uitspraak kan verstrekkende gevolgen hebben, omdat zij de vrede en de eenheid in het kerkverband, maar vooral ook in de gemeente, verstoort.
De synode wil ervan uitgaan dat de kerkeraad de reikwijdte van deze uitspraak niet heeft overzien en deze verstoring van de eenheid niet heeft gewenst. En zij spreekt dan ook de hartelijke hoop uit dat de kerkeraad bij nader inzien afstand neemt van deze houding en weer vol vertrouwen zich aansluit bij wat synodes hebben besloten en de eenheid weer zoekt.

2. Deze instelling van de kerkeraad blijkt verder uit het gebrek aan vertrouwen dat op verschillende plaatsen voorkomt in de reeks opmerkingen en gronden. Als voorbeelden daarvan wijst synode op het volgende:

Zo oordeelt de kerkeraad in opmerking 1 over het invoeren van de regeling inzake bezwaarschriften door de synode van Mariënberg, dat daarin een eenzijdige druk op de synode is gelegd door de classis Zuid-West.
Maar de synode kan toch wel een regeling, die bij een andere kerkelijke vergadering gebruikt wordt, invoeren wanneer zij van oordeel is dat het een goede regeling is. Niemand zal toch beweren dat de kerkeraad van Bergentheim - Bruchterveld een eenzijdige druk op deze synode legt nu de synode ingegaan is op het voorstel van die kerkeraad inzake het nemen van maatregelen met het oog op de beschikbaarheid van Kerkboeken.

Ook met betrekking tot het besluit van de vorige synode om bepaalde zaken in comité te behandelen komt dat gebrek aan vertrouwen naar voren. Terwijl die synode zich in punt 5 van haar overwegingen beroept op een besluit van de Generale Synode Sneek 1939, dat iedere synode zelf moet beoordelen of bepaalde zaken in het openbaar of in comité behandeld zullen worden, wil de kerkeraad (opmerking 3) weten waarom die synode zo besloot.
Zelfs wil de kerkeraad (opmerking 6) dat de kerkeraden kunnen controleren dat de appèlzaak Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br.Groeneveld vertrouwelijke elementen in zich hebben, zoals de synode als grond aanvoert voor haar besluit om de zaak Zwijndrecht in comité te gaan behandelen.
Ook wil de kerkeraad weten wat de gesprekken van de commissie met betrokkenen inhouden, wat in comitévergaderingen gesproken is, wat de inhoud is van de rapporten van de commissie (opmerking 10).

Vooral wat de kerkeraad in opmerking 14 aanwijst als zijn grootste moeite geeft er blijk van dat het vertrouwen weg is. Immers, daar begint de kerkeraad te rekenen in getallen, alsof die beslissen in plaats van de argumenten. Blijkbaar is er nog altijd het oude zeer van de regeling van de afvaardiging, waardoor de beide classes evenveel afgevaardigden zenden, in plaats van classis Zuid West 6 en classis Noord-Oost 10, zoals de kerkeraad wilde.

De suggestie in opmerking 20 als zouden de afgevaardigden van classis Zuid-West mee gestemd hebben over de gronden van de synode besluit is niet meer dan een veronderstelling, ingegeven door wantrouwen en in strijd met de werkelijkheid. De synode wijst op art. 40 (pag.118): "Bij de uiteindelijke besluitvorming in de vorm van stemming blijven de afgevaardigden van de Classis Zuid-West buiten stemming" Acta artikel.40

3 De kerkeraad wil blijkbaar over alle aspecten en onderdelen van de synodebesluiten inzake Zwijndrecht oordelen.

Hij meent zelfs geroepen te zijn te onderzoeken of hij de synodebesluiten kan ratificeren. De synode verwijst hierover naar haar besluit inzake de onontvankelijkheid van het appèl van deze kerkeraad tegen artikel 40 van de Acta, namelijk dat het niet de roeping is van elke kerkeraad om daarover te oordelen, maar uitsluitend van de eerstbetrokkenen, die tot uitvoering van het synodebesluit geroepen zijn, dat is de gemeente Zwijndrecht en de classis Zuid West. Zij verwees daarin naar de waarschuwing van de HEERE in 1 Petrus 4: 15 tegen 'bemoeials'.
Verder moet opgemerkt worden dat het niemand toekomt kennis te nemen van vertrouwelijke stukken. En de wens om dat wel te willen betekent een inbreuk op wat de catechismus leert inzake het negende gebod met betrekking tot de eer en de goede naam van de naasten.

4. Verschillende opmerkingen worden door de kerkeraad gemaakt zonder bewijs. Ook worden er hier en daar in de opmerkingen vragen gesteld over zaken die de kerkeraad niet duidelijk zijn.
Maar deze horen niet thuis in een appèlschrift of een revisieverzoek. Daarin moet bewezen worden waarin een aangevochten synodebesluit strijdt met het Woord van God of de kerkorde.

Besluit

1. Aan de verzoeken niet te voldoen, omdat niet bewezen is dat het aangevochten synodebesluit in strijd is met het Woord van God of de kerkorde;
2. ter wille van de vrede en de eenheid in het kerkverband en in de gemeente de kerkeraad op te roepen terug te komen van zijn beschuldiging van zonde, door de synode van Mariënberg begaan, zoals deze opgesloten is in zijn verzoek om schuldbelijdenis te doen.

Bijlage 4. Revisieverzoek inzake besluiten van de Generale Synode Mariënberg in de appèlzaken van Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br.J.Groeneveld
Ingediend door de kerkleden br J. Boot te Kampen, zr M. Daverschot te Heino, zr E.P. van Dijk te Heino, br W .J. Heeringa te Groningen, br D.H. van Noort te Ermelo, zr A.A. van Noort-Broekema te Ermelo, br J.G. Veldhuis te Zuidhorn.

Materiaal
Revisieverzoek van 7 kerkleden met betrekking tot de besluiten van de Generale Synode Mariënberg inzake het appèl van Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br.J.Groeneveld, met daarin 5 verzoeken:
1. uit te spreken dat met name de appèlzaak Zwijndrecht publiek had kunnen en moeten worden behandeld.
2. Ten aanzien van artikel 22 punt 4.1 van de Acta:
   de tekst van punt 4.1 (waarin wordt weergegeven een besluit van de Landelijke Vergadering van 14 mei 2004 te Zwolle inzake (nog) niet geïnstitueerde gemeenten) als volgt te wijzigen:
   "Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 14 mei 2004 te Zwolle: Deze vergadering besloot dat gemeenten in oprichting die na verloop van tijd, vanwege stagnerende groei, niet in staat zijn de ambten in te stellen, zich onder de zorg van de naburige geïnstitueerde gemeente (bedoeld zal zijn naburige kerkenraad, ondertekenaars) zullen (laten) stellen."

3.1 uit te spreken dat de classis Zuid-West Nederland het verzoek van Zwijndrecht om de ambten opnieuw in te stellen ten onrechte heeft afgewezen.

3.2 uit te spreken dat er geen directe noodzaak was om de discussie over de artikelen 39 en 83 voort te zetten.
4.1 uit te spreken dat de GS van Mariënberg 2005 het bezwaarschrift van br.Groeneveld ten onrechte ontvankelijk heeft verklaard.
4.2 uit te spreken dat wie zich niet conformeert aan een synodebesluit daarmee (nog) niet buiten het kerkverband staat.
5. in de gegeven omstandigheden op enigerlei wijze de weg te openen naar herstel van de geslagen breuk met de gemeente te Zwijndrecht…. alle middelen te baat te nemen teneinde trachten te komen tot herstel met de Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht e.o., nu in de gemeente de ambten zijn ingesteld.

Ontvankelijkheid
De synode besluit die onderdelen van dit revisieverzoek welke ingaan op de materiële behandeling van de zaak Zwijndrecht onontvankelijk te verklaren.
Dat betreft het verzoek sub 3 inzake het besluit van de classis Zuid West om het verzoek tot het instellen van de ambten te Zwijndrecht af te wijzen.
En verder verzoek sub 5 inzake het openen van de weg naar herstel en zelfs de oproep tot het belijden van schuld ook door de synode van Mariënberg.
Voor beide verzoeken verwijst de synode naar haar besluit inzake het revisieverzoek inzake artikel 40 van de Acta en inzake het aanbod van hulp.

> (De synode overwoog dat de appèlzaak van Zwijndrecht ‘vertrouwelijke elementen in zich ‘ heeft en ‘dat vertrouwelijke zaken in comité worden besproken’ (art. 40 overweging 1 en 2).
> De synode overwoog daarbij dat vastgesteld was dat er grote spanningen waren in de gemeente, waarbij ook het onderling vertrouwen en de vrede in de gemeente, zoals in het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen is weergegeven, was aangetast en dat het in die specifieke situatie niet naar Schrift en belijdenis is om de ambten in te stellen.
>
> De meerdere vergaderingen (classis en synode) zijn geroepen de zaak van de interne problemen en tengevolge daarvan de aantasting van het onderling vertrouwen en de vrede in Zwijndrecht in comité te behandelen.
> Daaruit volgt dat het niemand toekomt, buiten de eerstbetrokkenen alsmede de bevoegde kerkelijke vergaderingen, zich te bemoeien met zaken die door hun karakter vertrouwelijk zijn en als zodanig moeten worden behandeld.
> Wie toch wel tracht daarvan kennis te nemen en zich daarover een oordeel te vormen, valt daarmee onder het oordeel van 1 Petrus 4: 15 over bemoeials, die daar in één adem genoemd worden met moordenaars, dieven en boosdoeners.)

De synode verklaart alleen die gedeelten van het revisieverzoek die handelen over de rechtsgang voor ontvankelijk.

Overweging
Verzoek 1.
De synode van Mariënberg heeft zich in grond 5 van haar besluit inzake Zwijndrecht beroepen op het besluit van de Generale Synode Sneek 1939, dat iedere synode zelf moet beoordelen of bepaalde zaken in het openbare of hij comité behandeld zullen worden.
Zij had te maken met vertrouwelijke elementen in de appèlzaak Zwijndrecht en het bezwaarschrift van broeder Groeneveld.

Zij kon die elementen uiteraard niet aanvoeren ter rechtvaardiging van haar besluit tot behandeling in comitézittingen zonder die vertrouwelijkheid schenden, maar mocht rekenen op het vertrouwen van de kerkeraden en de kerkleden.
Het komt niemand toe en helemaal geen kerkleden van die vertrouwelijke zaken kennis te nemen nog zelfs daar om te vragen.

Verzoek 2.
In de Acta wordt niet de letterlijke tekst van het besluit van de Landelijke Vergadering gegeven, maar een korte samenvatting.
In het besluit van de Landelijke Vergadering wordt alleen over een stagnerende groei gesproken als reden dat de ambten niet kunnen worden ingesteld, maar dat betekent niet dat de Landelijke Vergadering daarmee andere factoren heeft uitgesloten.
Zo noemen de revisieverzoekers zelf de zaak van de geografie. Uit de kerkelijke praktijk is met name bekend de vraag naar de aanwezigheid van geschikte kandidaten voor het ambt als voorwaarde voor de toestemming van de classis tot het instellen van de ambten,
De synode heeft geen factoren genoemd voor het uitblijven van het instellen van de ambten.
Ook de kerkorde laat die in het midden als zij in artikel 38 wel de instemming van de classis als voorwaarde genoemd voor de instelling van de ambten, maar daarvoor geen regels stelt.
Het is de bevoegdheid van de classis om zelf de normen vast te stellen voor het geven van haar instemming tot het instellen van de ambten in een bepaalde plaats.
De synode ziet dan ook geen reden om dit verzoek om de tekst van artikel 22 punt 4.1 te wijzigen in te willigen.

Verzoek 4.
1.inzake de ontvankelijkheid van het bezwaarschrift van broeder Groeneveld.
De bewering als zou de synode het bezwaarschrift van broeder Groeneveld ten onrechte ontvankelijk verklaard hebben wordt door appellanten niet bewezen.
Zij spreken er alleen maar over dat het hun niet duidelijk is, over een vraag die bij hen leeft, over zaken die voor hen onduidelijk zijn.
Die synode kan dan ook hun verzoek niet inwilligen.

2. Inzake het buiten verband staan ten gevolge van het zich niet conformeert aan een synode besluit.
Zichzelf buiten het kerkverband plaatsen van een gemeente vindt plaats wanneer deze weigert een besluit van de meerdere vergadering als bindend te beschouwen en het uit te voeren omdat zij zelfs de meerdere vergadering niet meer erkent (zoals in 1968 gebeurde met de kerken en Noord-Holland, die de synode niet meer erkenden).
Maar het enkele feit van het zich niet conformeren aan de synode besluit betekent (nog) niet dat een gemeente daarmee buiten het kerkverband staat. Dat is wel het geval wanneer de betrokken gemeente nalatig blijft of ook niet in staat is of zelfs weigert om het in artikel 31 geëiste bewijs van strijdigheid met het Woord van God of de kerkorde te leveren.
Maar de zaak van Zwijndrecht ligt anders, omdat daar nog geen sprake was van een volledige kerk met ambten.

Besluit
De synode besluit de gevraagde verzoeken niet in te willigen.

XXIV. Rapport Deputaten Financieel Beheer (2005-2006)

Deputaten Financieel Beheer van
De Gereformeerde Kerken in Nederland
Scriba: P.J. Houweling, Bergweg-Noord 40-b, 2661 CR Bergschenhoek

Aan: De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland — 2007
bijeenkomend te Zwolle
t.a.v. de Weled. Heer br. B. Bredewold

Datum: 6 juli 2007

Betreft: Deputatenrapport over het boekjaar 2006

Weleerwaarde heren en broeders,

Hierbij geeft voornoemd deputaatschap rekenschap van zijn beleid zoals dat door de Generale Synode Van Mariënberg-2005 hem middels een instructie is opgedragen.

Deputaten vergaderden op de volgende data: 16 augustus 2006, 28 december 2006 en 18 juni 2007.

Bijgaand doen deputaten de financiële verantwoording toekomen over het boekjaar 2006.
De balans per 31 december 2006 sluit met een eigen vermogen inclusief voorzieningen van in totaal € 63.597 en een balanstelling van € 69.292.
De resultatenrekening sluit met een batig saldo van 29.766 hetwelk voornamelijk bestemd is voor de opbouw van het erneriteringsfonds (inhaalpremies) en het fonds hulpbehoevende kerken.

Deputaten delen u mede dat een aantal zaken die in de Instructie zijn vermeld nog niet tot uitvoering zijn gekomen zoals de aanwijzing door de synode van een classis (art. 6) en de controle van de administratie (art. 7). Het zou goed zijn indien nog tijdens de komende synode een en ander nog zijn beslag krijgt zodat aan het Deputaatschap décharge zal verleend kunnen worden.

Voorts delen deputaten u mede dat artikel 13 van de instructie onjuist is geredigeerd. Hetgeen in artikel 12 is opgenomen klopt daarentegen wel.

Voor het geven van een nadere toelichting bereid zijnd tekenen zij met een broedergroet,

Hoogachtend,

namens Deputaten Financieel Beheer
van De Gereformeerde Kerken in Nederland

H.J.Mooibroek

Deputaten financieel beheer van De Gereformeerde Kerken in Nederland (2005-2006)

BALANS PER 31 DECEMBER 2006

ACTIVA

	31-12-2006	31-12-2005
Postbankbetaalrekening	€1.265	€137
Rendementsrekening	€47.150	€28.300
Nog te ontvangen quota	€2500	€4.700
Nog te ontvangen rente	€1.007	€694
Nog te ontvangen quota 2006 pensioenbijdrage	€17.370	
Totaal	€69.292	€33.831

PASSIVA

	31-12-2006	31-12-2005
Algemene reserve + Voorzieningen	€63.597	€33.831
Gelden deputaten dienaar des woords	€5.518	
Nog te betalen kosten	€178	
Totaal	€69.292	€33.831

TOELICHTING OP DE BALANS

Nog te ontvangen quota:
Deze post betreft de nog te ontvangen quota over het jaar 2006 van de onderstaande gemeenten.

Ermelo	€300
Hasselt	€640
Veenendaal	€1560
Totaal	€2500

Nog te ontvangen rente:
Deze post betreft de nog te ontvangen rente over 2006 over de rendementsrekening.

Nog te ontvangen quota 2006 pensioenbijdrage:
Deze post betreft de nog te ontvangen quota over 2006 ten behoeve van de vorming van een fonds ter ondersteuning van eventuele toekomstige pensioentekorten. Het quotum per ziel bedraagt € 15,-.

Algemene reserve + Voozieningen:

Per 1 januari 2006	€33831
Batig saldo 2006	€29766
Per 31 december 2006	€63597

Hierin begrepen op te bouwen voorzieningen:

Emeriteringsfonds, inhaalpremies	€17370	(opbouw tot €50.000)
Fonds Hulpbehoevende kerken	€35000	(opbouw tot €100.000)
	€52370	

Gelden deputaten dienaar des woords:

Deze post betreft ontvangen gelden voor de deputaten dienaar des woords. In 2007 zijn deze ontvangen gelden gestort op de rekening van het betreffende deputaatschap.

BATEN EN LASTEN 2006

LASTEN	**Werkelijk 2006**	**Begroot 2006**	**Werkelijk 2005**
Beputaten BBK	3.3200,30	2.500,00	208,25
Kosten juridisch adviseur	983,97		
Kosten GS Mariënberg	7.438,12	10.000,00	4761,97
Deputaten Financieel Beheer	28,50	500,00	**7,50**
Deputaten gem. ontw. en gem. opb.		500,00	
Deputaten OSB		500,00	
Deputaten Website		500,00	
Subtotaal	11.770,62	14.500.00	4.977,72
Saldo tgv. Alg. Reserve/Dotatie voorzieningen	29.765,92	5000,00	17.517,84
Totaal	**41.536,54**	**19.500,00**	**22.495,56**

BATEN	**Werkelijk 2006**	**Begroot 2006**	**Werkelijk 2005**
Quota kerken	23.160,00	19.500	21.800,00
Quota pensioenfonds	17.370,00		
Rente	1.006,54		695,56
Totaal	**41.536,54**	**19.500,00**	**22.495,56**

Toelichting op de baten en lasten

Quota kerken

	2006	2005
Bergentheim/Bruchterveld e.o	5.620	5.600
Berkel en	4.660	4.080
Ermelo	300	300
Friesland	1.360	1.180
Groningen	1.340	880
Emmen	1.300	0
Hasselt	620	620
Mariënberg	1.300	980
Midwolde e.o.	2.060	2.000
Veenendaal e.o.	1.560	1.560
Zwijndrecht e.o.	0	1.200
Zwolle e.o.	3.040	3.400
	23.160	21.800

Quota pensioenfonds
Deze post betreft de quota over 2006 ten behoeve van de vorming van een fonds ter ondersteuning van eventuele toekomstige pensioentekorten. Het quotum per ziel bedraagt E 15,-.

XXV. Rapport Deputaten Financieel Beheer (2007)

DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

Verantwoording 2007

Deputaten financieel beheer

ACTIVA			PASSIVA		
	31-12-007	**31-12-006**		**31-12-2007**	**31-12-006**
Vorderingen			**Eigenvermogen**		
nog te ontvangen quota	12.630	2.500	Algemene reserve	24.161	11.227
nog te ontvangen rente	1.178	1.007			
nog te ontvangen quota pensioenfonds	7.185	17.370	**Voorzieningen**		
			Fonds hulpbehoevende kerken	45.000	35.000
			Fonds pensioentekorten	34.988	17.370
Liquide middelen			**Kortlopende schulden**		
Postbankbetaalrekening	9.992	1.265	Gelden deputaten dienaar des woords[4]	-	5.695
Rendementsrekening	73.163	47.150			
Totaal	**104.149**	**69.292**		**104.149**	**69.292**

[4] Deze post betreft ontvangen gelden voor de deputaten dienaar des woords. In 2007 zijn deze ontvangen gelden gestort op de rekening van het betreffende deputaatschap

Algemene reserve

Saldo per 1 januari 2007	€11.227
Batig saldo 2007	€12.934
Per 31 december 2007	€24.161

Voorzieningen

Voorziening hulpbehoevende kerken
De voorziening voor hulpbehoevende kerken wordt gevormd tot een bedrag van € 100.000. De jaarlijkse dotatie aan dit fonds bedraagt € 10.000.
Per 1 januari 2007 is reeds 3,5 jaar aan dit fonds gedoteerd. Het verloop van de voorziening gedurende 2007 is als volgt:

Saldo 1 januari 2007	€35.000
Dotatie	€10.000
Saldo 31 januari 2007	€45.000

Voorziening voor pensioentekorten.
De voorziening voor eventuele toekomstige pensioentekorten wordt gevormd middels de dotatie van de ontvangen pensioenquota.
De rente die wordt toegerekend aan dit fonds bedraagt 2%. Dotatie aan de voorziening zal plaatsvinden tot het bedrag van € 50.000 is bereikt.

Saldo 1 januari 2007	€17.370
Quota pensioentekort 2007	€17.100
Rente 2%	€518
Saldo 31 december 2007	€34.988

DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

Baten en lasten 2007

	Lasten				Baten		
	werkelijk 2007	**Begroot 2007**	**werkelijk 2006**		**werkelijk 2007**	**Begroot 2007**	**werkelijk 2006**
Dept. BBK	488	3.000	3.320	Quota Kerken	24.150	25.000	23.160
Kosten juridisch adviseur	0	0	984	Quota Pensioenfonds	17.100	17.500	17.370
Kosten GS Mariënberg	250	250	7.438	Rente	1.177	1.200	1.007
Kosten GS Zwolle	966	1.000	0				
Dept. financieel beheer	46	50	29				
Dept. OHS	51	250	0				
Overige kosten	73	100	0				
Subtotaal	1.875	4.650	11.771				
Saldo naar algemene reserve	12.934	10.000	2.396				
Saldo naar fonds pensioentekort	17.618	19.050	17.370				
saldo naar fonds hulpbehoevende kerken	10.000	10.000	10.000				
Totaal	**42.427**	**43.700**	**41.537**		**42.427**	**43.700**	**41.537**

Toelichting op de baten en lasten

Quota kerken

	2007	**2006**
Bergentheim/Bruchterveld e.o	5.960	5.620
Berkel en Rodenrijs/Berschenhoek	4.560	4.660
Ermelo	410	300
Friesland	1.680	1.360
Groningen	1.860	1.340
Emmen	1.440	1.300
Hasselt	600	620
Mariënberg	1.680	1.300
Midwolde e.o.	-	2.060
Veenendaal e.o.	820	1.560
Zwolle e.o.	5.140	3.040
	24.150	23.160

Quota pensioenfonds

Deze post betreft de quota over 2006 ten behoeve van de vorming van een fonds ter ondersteuning van eventuele toekomstige pensioentekorten. Het quotum per ziel bedraagt € 15,-.

DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

Meer-jaren begroting

Deputaten financieel beheer

	Lasten				**Baten**		
	Begroot 2008	**Begroot 2009**	**Begroot 2010**		**Begroot 2008**	**Begroot 2009**	**Begroot 2010**
Deputaatschappen:							
Betrekkingen Buitenlandse Kerken	1.000	1.000	1.000	Quota Kerken	23.000	24.000	25.000
Financieel Beheer	250	250	7.438	Quota Pensioenfonds	17.250	18.000	18.750
Onderzoek Herziene Statenvertaling	250	250	250	Rente	1.400	2.000	2.800
Overige	500	500	500				
Kosten GS	8.000	3.750	6.750				
Bijdrage De Bazuin	15.000	-	-				
Overige kosten	250	250	250				
Subtotaal	25.250	6.000	8.688				
Salso:							
naar algemene reserve	(7.090)	28.000	27.862				
naar fonds pensioentekort	13.490	-	-				
naar fonds hulpbehoevende kerken	10.000	10.000	10.000				
Totaal	**41.650**	**44.000**	**46.550**		**41.650**	**44.000**	**46.550**

XXVI. Deputaatschappen:

Vertrouwelijke informatie verwijderd in web-versie

Vertrouwelijke informatie verwijderd in web-versie

XXVII. Afkortingen Deputaatschappen

1. Deputaten Behandeling van Appèlzaken	DBA
2a. Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords	DOtdDdW
2b. Commissie van begeleiding	COB
3. Deputaten voor Betrekkingen Buitenlandse Kerken	BBK
4. Deputaten Financieel Beheer	DFB
5. Deputaten voor Adresvoering/Contacten Overheid/Binnenlandse Betrekkingen	DACOBB
6. Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad	DCLK
7. Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling	OHS
8. Deputaten ad. Artikel 49 KO.	
9. Archivaris + Adviseur.	
10. Deputaten Onderzoek Synodebesluiten na 1990.	DOS
11. Deputaten Voorbereiding Volgende Synode.	DVVS
12. Deputaten Liturgische Voorzieningen	DLV

XXVIII. Presentielijst.

PRESENTIELIJST SYNODE DER GEREFORMERDE KERKEN IN NEDERLAND TE ZWOLLE 2007/2008

Vergaderdata	081207	120108	090208	100308	150308	110408	120408	160508	170508	240508	140608	200908
Primi:												
Egmond A. van	x	x	x	adv	x	adv	adv	adv	x	mka	mka	x
Bazuin J.A.	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
Marie S. de	x	x	x	adv	x	adv	adv	adv	x	x	x	x
Borst E	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Admiraal A	x	x	x	adv	x	adv	adv	adv	x	x	x	x
Mooibroek H.J.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Aalvanger G	x	x	x	x	x	x	x	mka	mka	x	mka	x
Velde H. v/d	x	x	x	x	x	x	x	x	x	mka	x	x
Drijfhout P	x	x	x	adv	x	adv	adv	adv	x	x	x	x
Boer R. de (tot 16 mei)	x	x	x	x	x	x	x					
Haven R. ten	x	x	x	adv		adv	adv	adv	x	x	x	x
Oosterhuis H	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x
Plaggenmars G.H. (vanaf 17 mei)									x	x	x	x
Secundi:												
Houweling M.O						x				x	x	
Net A. v/d				x		x	x	x				
Menninga L.				x		x	x					
Tillema K.A.				x								
Ruig Th. De												
Sasbrink H.J.					x	x	x	x			x	
Plaggenmars G.H. (tot 16 mei)												
Ravensbergen H.C.						x						
Snippe W.				x				x		x		
Folkers H								x				
Bijsterveld J.L.				x			x	x	x			
J. Ramaker (vanaf 17 mei)												
Tertii:												
Godschalk M.S.												
Brinkman W.							x	x				
Heres H.J.						x	x	x				

Inhoud

BIDSTOND *1*

PRO-ACTA *2*

Artikel 1: Opening **2**

Artikel 2: Onderzoek geloofsbrieven en presentatie **5**

Artikel 3: Verkiezing moderamen **6**

Artikel 4: Constituering **6**

Hoofdstuk I ALGEMEEN *7*

Artikel 5: Beloften **7**

Artikel 6: Vaststelling agenda en huishoudelijke zaken **7**

Artikel 7: Opening en sluiting van de vergaderingen **8**

Artikel 8: Schorsing tijdens de vergaderingen **8**

Artikel 9: Ontheffingsverzoeken **8**

Artikel 10: Vertegenwoordiging bij behandeling revisieverzoeken **9**

Artikel 11: Afvaardiging classis Noord-Oost inzake de situatie rond De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld **9**

Artikel 12: Verkiezing 2de scriba **10**

Artikel 13: Kort verslag synodezittingen **10**

Artikel 14: Behandeling revisieverzoeken **10**

Artikel 15: Voorlopige agenda **10**

Artikel 16: Extra zittingsdata **10**

Artikel 17: Voorstellen inzake behandeling zaak Zwijndrecht **11**

Artikel 18: Voorstel inzake behandeling onjuistheden/onzorgvuldigheden Acta GS Mariënberg 2005 en andere zaken **11**

Artikel 19: Sluitingsdatum **11**

Artikel 20: Rapport Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 ..... **11**

Artikel 21: Verslag van het onderzoek naar de synodebesluiten vanaf GS Ommen 1993 ..... **12**

Hoofdstuk II LEER *13*

Artikel 22: Redactie 'die' of 'dat' in uitspraak over leer ds. J. Hoorn **13**

Artikel 23: Verzoek tot aanpassing en uitbreiding belijdenisgeschriften **16**

Artikel 24: Heilig Avondmaal in crisisgebieden **17**

Artikel 25: Heilig Avondmaal in uitzonderlijke situaties **23**

Hoofdstuk III KERKREGERING *28*

Artikel 26: Prioritering overige synodebesluiten vanaf Ommen 1993 ..... **28**

Artikel 27: Aangepast prioriteitenschema synodebesluiten vanaf 1993 ..... **28**

Artikel 28: Behandeling revisieverzoeken **28**

Artikel 29: Stemrecht **31**

Artikel 30: Vervanging preses **32**

Artikel 31: Voorbereiding zaak Zwijndrecht **32**
Instructie Commissie revisieverzoeken zaak Zwijndrecht 32

Artikel 32: Revisieverzoeken en appèlschriften **33**

Artikel 33: Herbenoeming Deputaten **34**

Artikel 34: Voorstel aanvulling instructie ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften **35**
a. Regels voor het opstellen van bezwaarschriften 35
b. Naamgeving regeling ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften 35
c. Aanpassing Regeling inzake appèlschriften 36

Artikel 35: Wijzigingen en aanvullingen Instructie Deputaten Behandeling Bezwaarschriften **36**
a. Naam deputaatschap 36
b. Appèlschriften 37
c. Voorlopigheid 37

Artikel 36: Wijzigingen en aanvullingen regeling synode **38**
a. Benoeming deputaten 38
b. Rapportage volgende synode 39
c. Voorstel om de Acta te voorzien van een register 39
d. Aanvulling Huishoudelijke Regeling voor generale synoden 40

Artikel 37: Behandeling van zaken in openbare en gesloten zittingen **42**

Artikel 38: Rapport Deputaten ad art. 49 KO **42**

Artikel 39: Instellen Deputaatschap Onderzoek Kerkboeken voor gebruik in de erediensten **42**

Artikel 40: Het Gereformeerd Kerkboek **43**

Artikel 41: Leespreken: heroverweging conform art. 23 Acta Mariënberg 2005 ..... **43**

Artikel 42: Voorstel classis Zuid-West inzake bezwaren tegen leespreken **44**

Artikel 43: Samenroepende kerk eerstvolgende synode **45**

Artikel 44: Bededagen **45**

Artikel 46: Controle archief **46**

Artikel 47: Bemanning deputaatschappen **47**

Artikel 48: Vierde gebod en zondagsrust **47**

Artikel 49: Echtscheiding **50**

Artikel 50: Kerkorde artikel 20 ..... **51**

Artikel 51: Kerkorde artikel 23 ..... **57**

Hoofdstuk IV EREDIENST ***61***

Artikel 52: Radio- en televisieuitzending van kerkdiensten **61**

Artikel 53: Huwelijksformulier **66**

Artikel 54: Onderzoek Herziene Statenvertaling **68**

Hoofdstuk V OPLEIDING ***70***

Artikel 55: Onderzoek studieduur **70**

Artikel 56: Studiefinanciering theologische studenten **71**

Artikel 57: Commissie begeleiding studenten ... **71**
Artikel 58: Informatie over de theologiestudenten ... **72**
Artikel 59: Boekenfonds ... **72**
Hoofdstuk VI ZENDING EN EVANGELISATIE ... ***74***
Artikel 60: Zending en evangelisatie: kerkelijke activiteiten ... **74**
Artikel 61: Landelijke en plaatselijke interkerkelijke evangelisatie-activiteiten ... **76**
Hoofdstuk VII BINNENLANDSE BETREKKINGEN ... ***83***
Artikel 62: Verhouding tot Christelijke Gereformeerde Kerken ... **83**
Artikel 63: Interkerkelijk overlegorgaan ... **94**
Artikel 64: Verhouding tot Nederlands Gereformeerde Kerken ... **96**
Artikel 65: Contacten Hoge Overheid ... **101**
Artikel 66: Voorstel brief aan de Hersteld Hervormde Kerk ... **115**
Artikel 67: Conceptbrief aan de Hersteld Hervormde Kerk ... **115**
Artikel 68: Contacten Overheid en Binnenlandse betrekkingen ... **116**
Artikel 69: Aanvullend rapport DACOBB inzake wet- en regelgeving ... **118**
Hoofdstuk VIII BUITENLANDSE BETREKKINGEN ... ***119***
Artikel 70: Uitnodiging aan afgevaardigden van de Free Reformed Churches of Australia **119**
Artikel 71: Brief Liberated Reformed Church of Abbotsford ... **119**
Artikel 72: Voorstel om onderzoek naar steun voor de gereformeerden op Sri Lanka ... **120**
Artikel 73: Presentie en verwelkoming ds. A. Veldman van de Free Reformed Churches of Australia ... **121**
Artikel 74: Toespraak ds. A. Veldman van de FRCA ... **121**
Artikel 75: Antwoordtoespraak van preses ... **121**
Artikel 76: Discussie en vragenronde n.a.v. toespraken ... **121**
Artikel 77: Bespreking brochure en de verhouding van de FRCA tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) ... **123**
Artikel 78: Rapporten Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken ... **123**
Artikel 79: Bedanking ds. Veldman ... **124**
Artikel 80: Brief Gereformeerde Kerken in Indonesië ... **125**
Hoofdstuk IX APPELZAKEN EN REVISIEVERZOEKEN ... ***126***
Artikel 81: Appèlzaak kerkgrenzen ... **126**
Artikel 82: Revisieverzoek inzake de afvaardiging naar generale synoden ... **127**
Artikel 83: Revisieverzoek van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/ Bruchterveld e.o inzake art. 18 van de Acta GS Mariënberg 2005 ... **127**
Artikel 84: Revisieverzoek van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/ Bruchterveld e.o. inzake afvaardiging naar synode Mariënberg ... **129**
Artikel 85: Revisieverzoek van DGK Bergentheim /Bruchterveld e.o. inzake onjuistheden en onzorgvuldigheden in Acta GS Mariënberg 2005 ... **129**
Artikel 86: Voorzitterschap tijdens behandeling revisieverzoeken Zwijndrecht ... **131**

Artikel 87: Verzoek van de kerkenraad van DGK te Bergentheim/ Bruchterveld e.o. inzake nietigverklaring van art. 22.4 van de Acta van de GS Mariënberg 2005 131

Artikel 88: Revisieverzoek van de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim/Bruchterveld e.o. inzake art. 41 van de Acta van de GS Mariënberg 2005 133

Artikel 89: Revisieverzoek van de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Bergentheim /Bruchterveld e.o. inzake art. 40 van de Acta van de GS Mariënberg 2005..... 136

Artikel 90: Revisieverzoek van een aantal broeders en zusters inzake art. 40 van de Acta van de GS Mariënberg 2005..... 139

Artikel 91: Verzoekschrift broeder B.J. Post 142

Artikel 92: Vragen naar aanleiding van uitspraken GS Mariënberg 2005 inzake echtscheiding 143

Artikel 93: Appèlschrift tegen classisbesluiten inzake Zwijndrecht..... 144

Hoofdstuk X PRESENTATIE, PUBLICATIES EN COMMUNICATIE..... 147

Artikel 94: Interview preses in dagblad De Stentor..... 147

Artikel 95: Interview ds. De Marie over De Gereformeerde Kerken bij de EO 147

Artikel 96: Verslaglegging in de Acta..... 147

Artikel 97: Vertrouwelijke onderwerpen en de Acta..... 147

Artikel 98: Index en inhoudsopgave Acta van GS Mariënberg 2005..... 148

Artikel 99: Rapport Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites 148

Vragen n.a.v. de rapporten van deputaten. 149

Hoofdstuk XI FINANCIËN EN BEHEER 151

Artikel 100: Kascontrole Deputaten OtdDdW..... 151

Artikel 101: Controle boeken Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords..... 151

Artikel 102: Financieel Beheer..... 151

Artikel 103: Bespreking aanvullend rapport Deputaten Financieel Beheer (financiëel overzicht 2007) 153

Artikel 104: Controle Deputaten Financieel Beheer en quaestor..... 153

Artikel 105: Financiën Kerkblad De Bazuin 153

Hoofdstuk XII TOESPRAKEN..... 155

Artikel 106: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 2:1-7 155

Artikel 107: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 2:8-11 156

Artikel 108: Openingstoespraak ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 2:12-17 158

Artikel 109: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 2:18-29 160

Artikel 110: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. 1 Tim. 5:17-25..... 162

Artikel 111: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. Openb. 3:14-22 164

Artikel 112: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. 1 Tim. 2:1-13..... 166

Artikel 113: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. 1 Petr. 1:22-2:10 167

Artikel 114: Toespraak ds. A. Veldman van FRCA..... 169

Artikel 115: Toespraak preses n.a.v. toespraak ds. Veldman..... 171

Artikel 116: Openingstoespraak door ds. S. de Marie n.a.v. 1 Petr. 3: 8-22 174

Hoofdstuk XIII SLOTHANDELINGEN 177

Artikel 117: Opening slotvergadering 177

Artikel 118: Toespraak preses 177

Artikel 119: Toespraak scriba I: toelichting Acta 184

Artikel 120: Collecte 186

Artikel 121: Gereformeerd Mannenkoor 186

Artikel 122: Toespraak dr. P. van Gurp 186

Artikel 123: Dankwoord preses 192

Artikel 124: Sluiting 193

Hoofdstuk XIV REGELINGEN EN INSTRUCTIES 194

I. Huishoudelijke regeling voor de generale synoden 194

II. Regeling voor het indienen en behandelen van appèlschriften 201

III. Regeling voor het indienen revisieverzoeken 203

IV. Instructie Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode 204

V. Instructie Deputaten Adresvoering/ Contacten Overheid/ Binnenlandse Betrekkingen (DACOBB) 204

VI . Instructie archivaris synode archief van De Gereformeerden Kerken in Nederland 206

VII. Instructie Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (BBK) 210

VIII. Instructie commissie van begeleiding voor Opleiding tot de Dienst des Woords 212

IX. Instructie Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords (OtdDdW) 212

X. Instructie Deputaten Onderzoek Synodebesluiten GS Ommen 1993 tot en met GS Zuidhorn 2002/2003 (OSB). 214

XI. Instructie Deputaten ad art. 49 KO. 214

XII. Instructie Deputaten Behandeling Appèlschriften (DBA) 215

XIII. Instructie Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites 216

XIV. Instructie Deputaten Financieel Beheer (DFB) 217

XV. Instructie Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling (OHS) 219

XVI. Instructie Deputaten Liturgische Voorzieningen (DLV) 220

XVII. Instructie quaestor voor afhandeling van de financiële zaken van de synode van De Gereformeerde Kerken 220

XVIII. Instructie voor de commissie revisieverzoeken Zwijndrecht. 221

BIJLAGEN 223

I. Rapport Deputaten Onderzoek Synode-besluiten vanaf GS Ommen 1993 223

II. Rapport Deputaten Volgende Generale Synode 228

III. Rapport Deputaten ad artikel 49 KO, 30 mei 2007 242

IV. Rapport archivaris 243

V. **Controle archief Generale synode** **244**

VI. **Verslag controle administratie Deputaten Financieel Beheer.** **245**

VII. **Rapport Deputaten Adresvoering/Contacten Overheid/ Binnenlandse Betrekkingen (DACOBB)** **246**

VIII. **Interkerkelijk Contact Overheidszaken (CIO)** **252**

IX. **Minderheidsrapport Deputaten Adresvoering / Contacten Overheid / Binnenlandse Betrekkingen** **261**

X. **Wijzigingsvoorstel DACOBB** **264**

XI. **Aanvullend Rapport (DACOBB)** **264**

XII. **Aanvraagformulieren ANBI** **267**

XIII. **Rapport Deputaten Buitenlandse Kerken** **272**

XIV. **Rapport Deputaatschap Opleiding tot Dienaren des Woords** **335**

XV. **Aanvullend rapport deputaatschap Opleiding tot de Dienst des Woords** **351**

XVI. **Rapport Deputaten Onderzoek Herziening Statenvertaling** **352**

XVII. **Rapport inzake het landelijk kerkblad De Bazuin en de website van de Kerken** **381**

XVIII. **Brief aan de Synode van de Hersteld Hervormde Kerk** **396**

XIX. **Rapport betreffende een bezwaarschrift van br.J.Sebens tegen een besluit van de classis Zuid-West van De Gereformeerde Kerken in Nederland, genomen op 26 mei 2006.** **405**

XX. **Deputaten Appelzaken inzake 'bezwaarschrift' br. B.J.Post** **419**

XXI. **Brief aan H.M. de Koningin** **421**

XXII. **Antwoordbrief aan de zich noemende Gereformeerde kerk van Zwijndrecht.** **422**

XXIII. **Rapport Commissie Revisieverzoeken Zwijndrecht:** **425**

XXIV. **Rapport Deputaten Financieel Beheer (2005-2006)** **435**

XXV. **Rapport Deputaten Financieel Beheer (2007)** **438**

XXVI. **Deputaatschappen:** **442**

XXVII. **Afkortingen Deputaatschappen** **444**

XXVIII. **Presentielijst.** **445**

Trefwoordenregister

aanbidding 280
aanvraagformulier 270, 338, 347
aanvullende financiering 341
abonnement 384, 389
abonnementsprijs landelijk kerkblad.....149
Acta 4, 12, 40, 41, 59, 107, 130, 147, 184, 196, 244, 429, 433
Acta Contracta.....230
Acta van Dordrecht, 1578 240
Acta van Embden, 1571 240
Acta van Middelburg, 1581.....240
Acte van Vrijmaking of Wederkeer 263
adiaphora indifferentia 240
administrateur.....387, 389
administratie DFB 245
advies 20, 27, 29, 30, 31, 33, 38, 41, 59, 60, 66, 67, 70, 85, 99, 102, 110, 120, 238
adviseur 7, 9, 30, 31, 40, 41, 136, 196, 237, 238, 336
afgescheiden kerken 406
afgevaardigde7, 8, 9, 28, 29, 31, 32, 34, 40, 121, 127, 138, 139, 146, 172, 237
Afscheiding 1834 .....180, 396
afvaardiging.....289
Akte van Afscheiding of Wederkeer 1834 .....285, 403
Alexandrijnse handschriften.....356
Alexandrijnse teksten 354
Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) 117, 118, 247, 264
Alphacursus.....81
ambten 426, 429
ambtsdienst.....161
ambtsdrager 21, 55, 155, 162, 163, 166, 168, 174, 177, 382, 411
ambtstermijn.....60
ambtswerk 166, 167
amendement 198
Amersfoorts congres 181
Amstelproject 77, 80, 82
ANBI status 154, 265
apostolaat.....400
apostoliciteit 400
Apostolische Geloofsbelijdenis.....16
appèlbrief GKv.....170, 282
appèlschriften 23, 33, 35, 36, 37, 38, 42, 178, 201, 202, 215, 235
appèlzaken 233, 419
archief 206, 230, 244, 388
archiefbewarende kerk..... 244
archiefvoerende kerk..... 206
archivaris..... 7, 46, 206
Artikelen van Wezel 1568 240
asielzoeker 24, 25
assessor 8, 195
attestatie 417, 418
Australische Gereformeerde Kerken (FRCA) 119, 120, 171, 274
bachelorfase 70, 338
basisbeurs..... 343
bededag 45
begeleiding van studenten..... 71
begeleidingscommissie 72
belastingdienst 247
beleidsplan 268, 269
belijdenisgeschriften 16, 86, 88, 400
belofte 7, 197
bemanning deputaatschappen 47
benoemen deputaten 12, 34, 38
benoemen nieuwe deputaten..... 11
benoeming adviseur 41
bescherming..... 158
bestaande vertalingen..... 353
betrouwbare hertaling 360
bewaring..... 158
bezwaarden 285
bezwaarschriften 5, 7, 18, 30, 33, 35, 36, 37, 91, 121, 137, 147, 171, 231, 419, 422
bidstond..... 1
bijbelkritiek..... 355
bijbelvertaling 43, 352
bijzondere ambt..... 163
binnenlandse betrekkingen 252
blokabonnement..... 128, 384
boekenfonds..... 72
boekengeld..... 337, 338
boekenvergoeding..... 343
Bos, F.L. *De orde der kerk* 1950 60
Bouman, H. *Geref. Kerkrecht*,1928.. 56, 59
brochure DGK..... 123, 275
broederliefde 155, 168, 174
broedertwist 181
buitenlandsche kerken..... 240
Byford 277

Byzantijnse teksten.....354, 356
Calvijn.....55, 59
Canadian Reformed Churches (CANRC).....123, 124, 274
canon.....359
Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK).....83, 87, 89, 90, 93, 96, 404
classis.....88, 218, 339, 407, 408, 409, 410, 412, 419, 422, 429
classis Noord-Oost.....9, 45, 120, 129, 151, 407, 412
classis Zuid-West...8, 29, 31, 44, 133, 134, 137, 140, 144, 151, 152, 153, 405, 406, 407, 410, 411, 412, 413, 423, 424, 430, 431, 432
Commissie van Begeleiding.....351
concordant.....354
constituering.....6
Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG).....85, 94, 95
Contacten Overheid en Binnenlandse betrekkingen.....116
contactpersoon.....389
controle archief GS.....46, 244
correspondentie.....241
credentie.....9
credentiebrief.....10, 121
curatoren.....386, 389
Danaeus.....59
De Bazuin...8, 10, 127, 149, 150, 153, 216, 385, 388
De Gereformeerde Gemeenten.....248
De Gereformeerde Kerken..262, 268, 288, 396, 398
De Gereformeerde Kerken (GKv).....255
De Indonesische kerken (GGRI).....276
De Stentor.....147
Deputaatschap Liturgische voorzieningen.....44
deputaten.....199, 204, 236, 238
Deputaten ACOBB.....118
deputaten ad art. 49 KO.....86, 87, 88
Deputaten Appèlzaken.....33, 143
Deputaten BBK Canadese Kerken.....289
Deputaten Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites.....148, 149, 150
Deputaten Financieel Beheer.11, 12, 117, 118, 150, 151, 152, 153, 205, 206, 211, 214, 217, 218, 219, 221
Deputaten voor Betrekkingen met Buitenlandse Kerken (BBK).....120
deputatenrapporten.....231, 242
devies van het landelijk kerkblad.....148
DGK Emmen.....45
DGK Olterterp.....143
DGK Zwolle.....151, 407, 408
diaconie.....246, 248
Die Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika.....290
Die Vrye Gereformeerde Kerke....124, 275
dienaren des Woords.....336
dienstbaarheid.....175
digitaal archief.....46
documentatiestukken.....206
Dode Zeerollen.....357
Doleantie 1886.....396
dolerende kerken.....406
doop.....418
doopbeloften.....402
Doorgaande reformatie.....188, 385
Dordtse Kerkenorde.....180
dwaalleraars.....166
dynamisch belijden.....400
echtscheiding.....11, 51, 122, 143, 283
eenheid.....167, 288
eenheid in de waarheid.....183
eensgezindheid.....174
eigen opleiding.....337
eindredacteur.....387
emeritaatsverzekering.....153
emeritering.....151
emeriteringsfonds.....437
Emmaüscursus.....78, 79, 81, 82, 282
Engelse vertalingen.....291
engelstalige Acta GS Mariënberg 2005 173
EO.....147
euthanasie.....106, 107
evangelisatie 65, 75, 76, 77, 78, 80, 82, 208
extra zittingsdata.....10
financiële ondersteuning studenten.....337, 343
financiële verantwoording.....435
fiscaalnummer.....267
formeel-equivalent.....354
formeel-equivalente methode.....354
Free Church of Schotland.....121
Free Reformed Churches of Australia (FRCA).....276
gebed.....2

gedenken.....187
geestelijke verzorging 254
gehoorzaamheid 175
geïnspireerd 359
geloofsbrieven 5
geloofsgehoorzaamheid.....161
geloofsvruchten 161
gemeenschap der heiligen 168
GemeenteNproject.....78
generale synode 260
geografische spreiding.....246
Geref. Kerken van Indonesia (GGRI-NT) 125
Gereformeerd Kerkboek.....42, 43, 44, 278
Gereformeerde Bijbelstichting (GBS)..357, 358
Gereformeerde Bond 352, 401
Gereformeerde kerken.....416
Gereformeerde Kerken (GKv) 261, 263
Gereformeerde Kerken (Hersteld).....169
gezag.....162
gezagsverhoudingen 174
gezangen.....278, 283, 288
GKv brochure 274, 289
GKv Hasselt 407
grenswijziging 406
grondtaal.....360
grondtekst 357, 360, 380
GS ‘s-Gravenhage 1586 240
GS Amersfoort 1948 256
GS Amersfoort-Centrum 2005 .....278, 280, 289
GS Amersfoort-West 1967 98, 99, 100, 256
GS Arnhem 1902.....135
GS Arnhem 1981.....93, 257
GS Assen 1926.....82, 90
GS Assen 1961 256
GS Berkel en Rodenrijs 1996 .14, 25, 27, 51, 61, 62, 64, 66, 67, 75, 85, 87, 88, 97, 98, 103, 105, 111, 113, 258, 259
GS Berkel-Rodenrijs 1952 33
GS Groningen.....415
GS Groningen 1927.....74
GS Groningen 1946.....19, 27, 255
GS Groningen-Zuid 1978.....240
GS Heemse 1984/1985...13, 14, 15, 43, 74, 134, 135, 144, 178, 250, 257, 259
GS Hoogeveen 1969/1970 50, 98, 100, 257
GS Kampen 1951 .....19, 256
GS Kampen 1975 .....32, 35, 56, 76, 78, 99
GS Leeuwarden 1920..... 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27
GS Leeuwarden 1990.... 102, 210, 257, 338
GS Leusden 199914, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 33, 48, 49, 51, 52, 55, 62, 63, 64, 66, 75, 80, 87, 89, 90, 94, 96, 97, 104, 111, 114, 122, 258
GS Mariënberg 2005 11, 20, 29, 30, 42, 43, 44, 49, 51, 66, 69, 92, 95, 96, 100, 110, 111, 114, 115, 122, 124, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 138, 139, 141, 142, 143, 148, 151, 152, 178, 275, 279, 282, 289, 352, 355, 358, 382, 404, 422, 423, 426, 430, 433
GS Middelburg 1896 135
GS Middelburg 1933 24
GS Ommen 1993 13, 35, 52, 55, 62, 64, 65, 74, 83, 84, 85, 101, 102, 103, 105, 114, 258, 259
GS Rotterdam-Delfshaven 1964... 256, 259
GS Sneek 1939..... 137, 140, 431, 433
GS Spakenburg-Noord 1987..... 14, 15, 257
GS Utrecht 1923 19
GS Zuidhorn 2002/2003 15, 18, 20, 22, 25, 27, 47, 48, 49, 51, 57, 60, 63, 64, 75, 77, 80, 82, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 108, 112, 115, 258, 278, 279
GS Zwolle 2007 404
HC Zon 16 16
HC Zon 21 ..... 239, 402
hebreeuwse tekst 357
hedendaagste taal 359
Heilig Avondmaal.... 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 57, 282
Hersteld Hervormd Seminarie 179, 336
Hersteld Hervormde Kerk.. 115, 248, 252, 261, 263, 396, 400, 404
Hervormde Kerkorde 1951 399
Herziene Statenvertaling 43, 353, 354, 361, 362, 381
herziening Statenvertaling 68, 352
Het Manifest 284
hiërarchie 60
hiërarchische structuur..... 399
Hoge Overheid..... 101, 102, 103, 110, 253
Holwerda, B 188
hoogleraar 35, 41
Hoorn, J..... 13
huishoudelijke regeling..... 29, 40, 66
hulp bij zelfdoding..... 106

hulpbehoevende kerken.....437
huwelijk....50, 51, 103, 104, 105, 108, 111, 112, 174, 279, 280, 281, 283
huwelijksformulier 11, 66, 67, 109, 112, 113, 171, 278, 283, 287
Indeling Kerkelijke Ressorten.....412
independentisme.....100, 181
index.....148
ingezonden stukken.....150
inhoudsopgave.....148
instituering.....418
intentieverklaring GKv.....98
Interkerkelijk Contact in Overheids-zaken (CIO) 101, 102, 103, 104, 107, 109 247, 252, 253, 258, 259
interkerkelijk overleg 96
Jansen, Joh. *Korte Verklaring KO*, 1976 241
Jansen Joh. *Korte verklaring KO* 1952 55, 59
Jansen, Joh. *Korte verklaring KO*, 1923 56
Kamphuis, J.....33
Kamphuis, J. Kerkelijke besluitvaardigheid.....134, 135
kanselruil 91, 398
Kanttekeningen.....357
kascontrole 151, 221, 339
kerk.....402
kerkboek.....44, 431
kerkelijk ressort.....416
kerkelijke eenheid 397
kerkelijke grenzen 411
kerkelijke inbedding.....70
kerkelijke inkadering.....73
kerkelijke middelmatige dingen 240
kerkelijke ontwikkelingen 290
kerkelijke trouw.....158
kerkelijke vereeniging van 1892 416
kerkenraden 185, 231, 233, 246
kerkgenootschappen 404
kerkgrens-perforatie 94
kerkgrenzen 14, 126, 127, 410, 412, 413, 414
kerkinstituut.....403
kerkkeuze 23
kerkorde.....2, 167
kerkorde 1951.....397
kerktelefoon.....24
kerkverband. 168, 262, 264, 390, 428, 432
klemmende redenen.....32, 35, 99, 128
KO art. 13 152
KO art. 20 ..... 52, 53, 54, 55, 57
KO art. 23 ..... 57, 58, 59
KO art. 26 ..... 77, 78, 79, 82
KO art. 27 ..... 24, 104, 105, 110, 111, 113, 114, 205, 249, 253, 260
KO art. 28 2
KO art. 29 197
KO art. 30 47, 58, 84, 88, 98, 99, 111, 112, 113, 114, 128, 143, 216, 249, 259
KO art. 31 .. 10, 32, 34, 58, 84, 86, 99, 134, 135, 141, 144, 145, 175, 232, 286, 422, 426, 434
KO art. 32 ..... 31, 32, 41
KO art. 33 ..... 32, 34, 100, 127
KO art. 34 195
KO art. 35 427
KO art. 38 ..... 132, 133, 140, 427, 429
KO art. 39 ..... 131, 132, 134, 411, 422, 429
KO art. 41 ..... 84, 88
KO art. 44 ..... 84, 88
KO art. 46 56
KO art. 47 342
KO art. 48 197
KO art. 49 42
KO art. 56 24
KO art. 60 ..... 18, 20, 22, 23, 24, 25, 57
KO art. 61 ..... 17, 20, 22, 26
KO art. 69 45
KO art. 70 ..... 108, 112
KO art. 82 415
KO art. 83 ..... 44, 45, 132, 429
KO art. 83 134
KO art. 84 ..... 52, 56, 427
KO art. 86 239
KO revisie 283
KO van 1541 59
Koningin 246, 250, 421
Koninklijk Huis..... 250
koninklijk priesterschap 168
kort verslag 10
Korte Verklaring (KV)..... 362
Kralingen 33
krankencommunie..... 24
krijgsmachtpredikant 19
kritiek 358
kritische opmerkingen..... 358
landelijk kerkblad 384
Landelijke Vergadering . 43, 131, 139, 427, 428, 432, 434

Lanka Reformed Church, LRC 276
leespreken.....43, 44, 220
letterlijke vertaling 361
leugen 164
Liberated Reformed Church Abbotsford 119
lichtvaardige veroordeling.....163
Liedboek.....11
liturgisch katern.....11
Loonstra, B. 90, 93, 398
Masoretische teksten 354
masterfase.....338
masteropleiding 70
masterstudie.....212
meerdere vergaderingen 426, 433
meerderheidsrapport.....264
meerderheidstekst.....355
meertal.....54, 57
Meester, W.D., Lynden, USA 177

minderheidsrapport.....264
mission statement St. E&M.....81
modelovereenkomst 338
moderamen 6, 8, 10, 11, 35, 147, 200
naburige kerk.....417
Nationale Synode Dordrecht 1618-1619.47
Nationale Synode Emden 1571 54
NBG 1951 ..... 68, 69, 219, 352, 354, 355, 356, 359, 361, 362, 380
Nederlands Gereformeerde Kerken..81, 87, 88, 90, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 398
Nederlandse Geloofsbelijdenis.....16
Nederlandse grondwet.....101
Nederlandse Hervormde Kerk (NHK) .397, 400
NGB art. 4 16
NGB art. 7 .....80, 93
NGB art. 27 .....15, 21, 23
NGB art. 27-29.....25, 239
NGB art. 28 ....15, 21, 23, 80, 94, 122, 286, 398, 402, 412, 414
NGB art. 29 21, 22, 23, 80, 82, 94, 96, 122, 396, 402
NGB art. 30 .....132, 428
NGB art. 31 .....53, 54, 55
NGB art. 32 239
NGB art. 35 .....18, 21, 22, 25, 26
NGB art. 36 421
Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) 282, 356
Nieuwe Vrijmaking.....179, 189
noodgemeente 19
noodkerk 21
oergeschiedenis..... 81
officiële documenten..... 287
ondersteuningsfonds 337
Onderzoek Herziene Statenvertaling 68
onjuistheden..... 11, 129, 130
onschriftuurlijke koers 283
ontheffing..... 8, 206, 207
onthouden van stemming..... 30
ontwikkelingen in de GKv..... 290
onzorgvuldigheden..... 11, 129, 130
Oosterhof, B.J. 92, 93, 398
Open Brief..... 99, 100
openbare en gesloten zittingen..... 42
Ophoff, D 33
opleiding tot de dienst des Woords..... 178
ordinarium..... 11
oriënterende contacten 116
Orthodox Presbyterian Church (OPC). 124, 290
ouderlijke bijdrage 341
ouderling 418
Oud-Gereformeerde Gemeenten..... 248
overheid 204
overheidsorganen 260
overige kerkgenootschappen..... 204
pastorale werker..... 282
periodieke ambt..... 60
pers..... 8, 34, 68, 199
plaatselijke kerk 89, 262
pluralisme..... 190
pluriformiteit..... 27
pluriformiteitsgedachte 23, 26
poëzie..... 362
postboek..... 244
predikambt 72
Presbyteriaanse kerken 124
Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)..... 124
preses 8, 195
primus-afgevaardigde 9, 30
prioriteitenschema..... 11, 28
prioritering synodebesluiten 28
Pro acta 185
Protestantse Kerk Nederland (PKN)..... 402
psalmen 278, 283, 287
publicaties..... 288
quaestor..... 7, 220, 221
radicaal christen 189

Radio- en televisieuitzending kerkdiensten 61, 62, 63
Rapport Deputaten Onderzoek Synodebesluiten 11
rechtsgang.....236
redactiemedewerker 385
redactiestatuut.....385, 390
Redeemer Church.....80
Reformanda 150, 285, 382, 384, 385, 388, 389
Regeling Generale Synode.....231
Regeling Landelijk Kerkblad 128
Regeling vernietiging stukken.....245
Regeling voor studiefinanciering 71, 338
register.....39, 41, 237
reservefonds 152
revisieverzoeken....5, 9, 10, 11, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 42, 88, 135, 147, 203, 221, 231, 233, 422, 430, 432
richtlijnen evangelisatie 1975.....79
ritus.....240
roeping.....58
rustdag 48, 122
rusten op zondag.....280
Rutgers, F.L., *Kerkelijke Adviezen* 1922 .....126, 409
sabbatsrust 50
samenleven 167
samenroepende kerk ...2, 5, 6, 7, 30, 33, 41, 45, 129
samen-werkingsgemeente 91
samenwerkingsopleiding.....336
scheurmakerij 124, 211
schijn van partijdigheid 31
Schilder, K.....34, 181, 189
Schriftgezag.....90, 92, 93, 189
Schriftkritiek.81, 82, 92, 93, 100, 121, 123, 171, 178, 288
Schriftuurlijke onderwijs.....279
schuldbelijdenis.....137, 430
scriba 195
secundus-afgevaardigde 7, 8
Septuagint.....354, 357
sluitingsdatum 11
sluitingstermijn.....197
specialisten 277
Sri Lanka 120, 121, 123, 210, 276, 290
Sri Lankaanse Gereformeerde Kerk (LRC) 120
Statenvertaling.....68, 352, 354, 361, 380
stemrecht..... 31
Stevaj 74
Stichting Evangelie & Moslims. 76, 79, 81, 82
Stichting Herziening Statenvertaling..... 68, 219
Stichting Het Theologisch Boek..... 72, 73
stijl van het Koninkrijk 280, 281, 283
studieadvies..... 336
studiebegeleiders..... 338, 344
studieboeken 343
studieduur..... 70
synode agenda..... 10
Synode Smithers 2007 274
Synode Chatham 2004 ..... 278, 286
Synode Chr.Geref.Kerken 1892..... 406
Synode Dordrecht 1578 60
Synode Emden 1571 55
synode Smithers 2007..... 124
Synode van Dordrecht 1618-1619 397
Synode Voorbereidings Commissie..... 242
Synode West Kelmscott 2006121, 169, 274
Synode Wezel 1586 55
tegenstemmen 238
The Manifest..... 285
Theologische Universiteit CGK..... 336
toegankelijkheid..... 198
toerusting 382, 383
Toerusting Evangeliserende Gemeente . 76, 78
trouw 162
trouwe kerk 158
TU Apeldoorn 70, 178
tucht 418
United Reformed Church (URC)..... 290
Utrechtse Kerkorde 180
vaderlandse kerk 401
Valerandus Pollanus 55
Veenhof, C. 189
veiligheid 158
verbond 401, 403
verbondsgehoorzaamheid 402, 403
vereisten revisieverzoek..... 35
Vereniging 1892 ..... 396, 406
Vereniging Reformanda..... 390
vergadertechniek..... 197
verkiezen..... 6
verkiezing moderamen..... 6
verkiezing van ambtsdragers 53, 54, 55
verkorte opleiding..... 337

verontrusten 122, 123, 149
verslaglegging acta 147
Versteeg, J.P. 92, 93
vertaalmethode 354, 355, 356, 380
vertaalprincipes 359
vertegenwoordiging kerken 109
Vertrouwelijke Acta 72, 130, 148, 206, 244
vertrouwelijke informatie 147, 206
vervanging preses 32
verweerschrift 289
verzoekschrift 17, 58, 137, 142, 143
verzoening 4, 284, 286
vierde gebod 47, 48, 49, 283, 287
volk Israël 402
volkskerk 401
voorlichtingsmateriaal 290
vooropleiding 343
vrijheid en democratie 183
vrijheid van godsdienst 101
Vrijmaking 1944 .....181, 396
Vrijmaking 2003 ..121, 123, 274, 284, 288, 289
vrouwenkiesrecht 35
waarheid 164, 166, 398
ware godsvrucht 165
webmaster 387, 392
website 391
Wereldraad van Kerken 81
werkbijeenkomst 358
werkrapporten 185
werkschema 238
Westminster Confessie 124
Wet bescherming persoonsgegevens 388
Wet Gelijke Behandeling 101, 113
Wet godsdienstvrijheid 250
Wet Identificatie bij Dienstverlening 250
Wet kerkgenootschappen 246
Wet Maatschappelijke Ondersteuning 250
Wet op de studiefinanciering 341
wettige stem 29
wijze van afvaardiging 129
Woord op Schrift 288
zelfbeproeving 182
zelfverloochening 175
zending 74, 75, 81, 207
zevende gebod 122
zondag 47, 279, 283
zondagsarbeid 49
zondagsheiliging 280
zondagsrust 33, 47, 48, 49, 122
zusterkerken 285, 430
zusterkerkrelatie. 121, 124, 169, 172, 282, 283, 286, 288, 290
Zwijndrecht 5, 11, 29, 31, 32, 33, 42, 133, 134, 136, 138, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 147, 178, 221, 423, 424, 425, 426, 430, 432, 433, 434

Tekstregister

Gen. 1 80
Gen. 1-3 90
Gen. 1-11 81
Gen. 2, 2-3 50
Gen. 12 80
Ex. 20, 1-7 362
Ex. 20, 7-17 364
Ex. 20, 8-11 50
Ex. 23, 2 92
Ex. 31, 17 50
Deut. 12, 2 82
Deut. 5, 12-15 50
1 Sam. 13 22
Job 28 124
Ps. 1 365
Ps. 2 366
Ps. 3 368
Ps. 4 370
Ps. 5 371
Ps. 9, 10 424
Ps. 37, 5 149,391
Ps. 116, 12-14 192
Ps. 132 1
Spr. 3, 12 165
Spr. 26, 17 136
Spr. 31 279
Pred.1, 10b -11 16
Jes. 56, 4 50
Ez. 20, 10 50
Micha 6, 6-8 192
Matt. 5, 9 50
Matt. 5, 16-20 50
Matt. 7, 6 93
Matt. 12, 3 49
Matt. 18, 15-17 92
Matt. 19, 27-29 191
Matt.. 21, 1-11 373
Matt. 21, 12-17 375
Marc. 2, 27 50
Marc. 10, 28-30 191
Joh. 17, 20-23 83
Joh. 17 93
Joh. 17, 21 89
Hand. 1, 23 ..... 53, 55, 57
Hand. 5, 17 93
Hand. 5, 29 22
Hand. 6, 6 ..... 55, 57
Hand. 15, 5 93
Hand. 17, 26 ..... 412, 414
Rom. 9, 30-10,4 376
Rom. 16, 17 92
1 Kor. 5, 4-13 92
1 Kor. 7 ..... 122, 281
1 Kor.10, 14 17
1 Kor. 11, 9 93
1 Kor. 11, 17 17
1 Kor. 11, 27-29 21
1 Kor 13, 1-7 378
1 Kor 13, 8-13 379
1 Kor. 16 120
2 Kor. 9, 6 191
2 Kor. 13,2 92
Gal. 1, 8 82
Gal. 6, 7-8 191
Ef. 2, 11-22 2
Ef. 4, 3 ..... 3, 4, 184
Ef. 4, 11-12 424
Ef. 5, 22 279
Fil. 1, 23 360
Fil. 2, 5-8 174
2 Thess. 3, 14 92
2 Thess. 3, 6 92
1 Tim. 2, 1-13 166
1 Tim. 5, 14 279
1 Tim. 5, 17-25 162
1 Tim. 5, 20-22 92
2 Tim. 3, 5 92
2 Tim. 3,16-17 ..... 148, 390
Tit. 3, 10 ..... 93, 121, 398
Hebr. 4, 4 50
Hebr. 4, 4-11 50
Jak. 2, 10 50
1 Petr. 1, 22-2,10 167
1 Petr. 3, 8-22 174
1 Petr. 4, 15 .. 135, 136, 141, 426, 427, 432, 433
1 Petr. 5, 1-6 183
1 Petr. 5, 5-6 183
2 Petr. 2, 1 92
2 Petr. 1, 9 165
2 Joh. 1, 10 ..... 92, 93
Openb. 1, 10 50
Openb. 2, 1-7 155
Openb. 2, 8-11 156
Openb. 2, 12-17 158
Openb. 2, 18-29 160
Openb. 3, 14-22 164